Q23:g
33NAB
+
B.73

Q23:g 4904
33NAB
Basavlingaswamy,
Charmurti
SavyaKhana shiva-
pancha stava.

Q23:g
33NAB

4904

SHRI JAGADGURU VISHWARADHYA JNANAMANDIR
(LIBRARY)
JANGAMAWADIMATH, VARANASI

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

B. 73.

C. M. Veerabhadra Sharma.

Q23:g
33NAB

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY.
Jangamwadi Math, VARANASI
Acc. No. ~~3883~~
4904

ಉಪೋದ್ಘಾತಃ.

ನಿತ್ಯಶಿವಪದಿ ಮಲ್ಹಣ ಪುಷ್ಪದಂತ ಮಲಯರಾಜ ದಂಡಿ ಹಲಾಯುಧ ಮಹಿಮ್ನಾ[illegible]ನಕ್ತವರ್ಯೈರ್ವಿರಚಿತಾನಿ ಕ್ರಮೇಣ ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರಂ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರಂ ಮಲಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರಂ [illegible]ನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರಂ ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರಂ [illegible]ವಸ್ತೋತ್ರಾಣಿ ಪಂಚಪ್ರಥಿತಾನಿ ಭವಂತಿ. ದಕ್ಷಿಣರಾಷ್ಟ್ರೇ. ಮಲ್ಹಣಾದೀನಾಂ ಜನಿತಾಪಿ ತು ಸಂಕೇ ಪತಸ್ತತ್ತ[illegible]ತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾದಿಭಾಗಏವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಭಿ ವಿವೃತಾಸ್ಸಂತಿ. ತತ್ತಜ್ಜೀವನಕಾಲಸ್ತು ನಾಖ್ಯಾಯಿ. ವಿಚಾರ್ಯಮಾಣೇಽಪಿ ತತ್ಪ್ರವರ್ತನಕಾಲಪರಿಮಾಣಂ ನಿರ್ಣೇತುಂ ನಕಿಮಪಿ ಸಾಧನಂ ಲಭ್ಯತೇ. ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರಮಾತ್ರಂ ಸರ್ವತ್ರ ಭರತಖಂಡೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ. ತತಸ್ತ್ಯ ದ್ವಿತ್ರಾಣಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾನಿ ತತ್ರತತ್ರ ವಿತರಂತ್ಯಾಧುನಿಕೈರ್ವಿಜ್ಞಾನಿಕೈರ್ವಿರಚಿತಾನಿ. ಪುರಾತನೈ[illegible]ನಕೈವ ಪ[illegible]ದ್ವಿದ್ಭಿರ್ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರಾದೀನಾಂ ತೇಷಾಂ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವೀ[illegible]ತಿಃ. ತದಾರಭ್ಯ ಸರ್ವೈರಪಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಭಿಶ್ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಿಭಿರ್ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರೈಃ ಪಠನಶ್ರವಣಾದಿಭಿಃ ಪ್ರಚ[illegible]ಯಾ ಶ್ಶಿವಪಂಚಸ್ತವ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯನಾಮ್ನಾ ವೀರಮಾಹ[illegible]ಶೇಷರಸಿಕಹೃದಯಾಹ್ಲಾದಸಂಪಾದಿನೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಅಕಾರೀತಿವಿಜ್ಞಾಯತೇ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರೇಣ ತೇನ ಟೀಕಾಯಾಂ "ಶ್ರೀಮತ್ತೋಟಕಾಬ್ಜ ರಾಜಾರಾಧ್ಯಾನ್ವಯದುಗ್ಧಸಿಂಧುವಿಲಸಚ್ಚಂದ್ರಃ" ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಣಪುರಸ್ಸರಂ ಲಿಂಗಣಾರ್ಯಾದಿಕೃತಸ್ವವಿಷಯಕಸ್ತುತೇರನುಕೃತತ್ವಾತ್ಸವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯೋಗುರುಸ್ಥಲಮಾಹೇಶ್ವರ ಪರಂಪರಾಗತ ಕೆಳೆಯಪದ್ಮರಸವಂಶೀಯ ಇತಿ ಭಾಸತೇ. ಕಾರ್ಣಾಟಕಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣೇತು 'ಕಲ್ಲಕುರಿಕೆ' ನಾಮಕ ರಾಜಧಾನ್ಯಾಂ ಮಲ್ಲರಸಇತಿ ಕಶ್ಚನಮಾಹೇಶ್ವರೋ ರಾಜಾ ಆಸೀತ್. ತಸ್ಯ ತನೂಜೋ ಮಾದರಸಃ, ತಸ್ಯಸು[illegible]ಧಾನಃ ತಸ್ಯಪುತ್ರಃ ಕೆಳೆಯಪದ್ಮರಸಃ, ತಸ್ಯತನಯಃ ಕುಮಾ[illegible]ಮ್ಮರಸಸ್ತಸ್ಯಸೂನು ರ್ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ಇತ್ಯೇವಂ ಕ್ರಮೇಣ ಪದ್ಮಣಾಂಕಕವಿ[illegible] ನಿಗದಿತಾಃ. ತಾಮನುಸೃತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕೃತೇ ವಿಶ್ವಾ[illegible] ರಸಪೌತ್ರಃ ಕುಮಾರಪದ[illegible] [illegible]ವಾಹಶಕಗತ ಪಂ[illegible]

ಕದ್ವಿಶತೋತ್ತರ ಸಹಸ್ರತಮವತ್ಸರಸಮಕಾಲೇ ಪಂಪಾನಗರ್ಯಾಂ ಭಾಸಮಾ
ನೇನ ಹರೀಶ್ವರಕವಿನಾ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಸಂಜ್ಞಕೇ ಸ್ವಕೀಯ ಕಾರ್ಣಾಟಕ
ಸ್ತುಕಪ್ರಬಂಧೇ ಮಾದಿರಾಜಪುತ್ರೋ ಮಾಯಿದೇವಸ್ಸ್ವವಿದ್ಯಾ
ಶಂಸಿತಃ. ಸಹರೀಶ್ವರಕವಿರಿತಃಪೂರ್ವಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರಶತತ್ರ
ಬ್ದಸಮಕಾಲೇ ಆಸೀತ್. ತದಾನೀಂ ಹರೀಶ್ವರಕವಿಶಿಷ್ಯೋ ರಾಘವಾಂಕ
ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸಶ್ಚೋಭಾವಾಸ್ತಾಮಿತಿ ರಾಘವಾಂಕಚರಿತೇ ಭಣ್ಯತೇ. ಅತ್ರ
ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸಪೌತ್ರೋ ಗೀರ್ವಾಣವಾಣೀಮಯಸೋಮನಂದಿಚರಿತ ಕಾವ್ಯ
ಪ್ರಣೇತೃ ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸಪುತ್ರೋ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಃ ಇತಃಪುರಾ ಪಂಚಾಶದು
ತ್ತರಪಂಚಶತಮಿತವತ್ಸರಕಾಲೇ ಜೀವತಿಸ್ಮೇತ್ಯನುಮೀಯತೇ. ಅನೇನ ವೀ
ಶೈವಾಂತ್ಯೇಷ್ಟಿವಿಧಿಃ ವಿರಚಿತೋದ್ಯಾಪಿ ಸರ್ವೈರ್ವಿಶೇಷದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರಸ
ಪನ್ನೈರ್ಲಿಂಗಾಂಗಿಭಿರನುಷ್ಠೀಯತೇ. ಶಿವಪಂಚಸ್ತವವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಪರಿಶೀಲ
ನೇನ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಸ್ಯ ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣತರ್ಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಮೀಮಾಂಸಾ
ಸಾಹಿತ್ಯಾದಿ ವಿದ್ಯಾವೈದುಷ್ಯಂ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕ್ರಿಯತೇ. ಏತತ್ಪುಸ್ತಕಂ ಮಾತೃ
ಕಾದ್ವಯಮಾತ್ರಾವಲಂಬನೇನ ಯಥಾಮತಿ ಸಂಶೋಧ್ಯ ಮುದ್ರಾಪಿತಮಾಸೀ
ತ್. ಸಂದಿಗ್ಧಂತು ನ ಶೋಧಿತಂ. ತಸ್ಮಾದ್ಗುಣಾಭಿಮಾನಿಭಿರ್ವಿಪಶ್ಚಿದ್ಭಿರ
ಶುದ್ಧಾನಿ ಜ್ಞಾಪಿತಾನಿಚೇಚ್ಛುದ್ಧಂವಾ ಪುಸ್ತಕಂಪ್ರೇಷಿತಂಚೇತ್ತೇಷಾಂ ಶ್ರೀಮದ
ಭಿಧಾನಂ ಸಂತತಂ ಸ್ಮರಣವಿಷಯೀಕ್ರಿಯತೇ. ದ್ವಿತೀಯಮುದ್ರಣೇ ಸಮಾ
ಕರಿಷ್ಯಂತೇಚ. ಏತದ್ಗ್ರಂಥಪರಿಷ್ಕರಣವಿಷಯೇ ದತ್ತಾತ್ಯಂತಸಾಹಾಯ್ಯಾಯ
ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರಾಜಧಾನೀ ವಿರಾಜಮಾನ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಿ
ಪತ್ರಿಕಾ ಸಮಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ ಪಿ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಣೇ ಕೃತಜ್ಞ
ತಾಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ ಭೂಯೋಭೂಯಃ. ಏತತ್ಸವ್ಯಾಖ್ಯ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವತಂ
ಪುಸ್ತಕಮಾದರೇಣ ಪರಿಗೃಹ್ಯಾಧೀತ್ಯಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತುರ್ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಸ್ಯ
ಗ್ರಂಥಶೋಧಕಸ್ಯಚಮಮ ಶ್ರಮಂ ಸಫಲೀಕುರುಧ್ವಮಿತಿ ಗುಣಜ್ಞಾನ್ ಲಿಂಗ
ಮಾಹೇಶ್ವರಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಿ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ.

ಶ್ರೀ **ಹೊಸಮಠ** ಚರಮೂರ್ತಿರ್ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮೀ.

ಮಲ್ಹಣ ಪುಷ್ಪದಂತ ಮಲಯರಾಜ ದಂಡಿ ಹಲಾಯುಧ ಎಂಬ ಪುರಾತನ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರ ಮಲಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರ ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರ ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಐದು ಶಿವಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಗೆ (೫೫೦) ವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯನೆಂಬ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರ ಕವಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಈ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯನು ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸರ ಮಗನು. ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸರ ತಂದೆ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸರು ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸರ ತಂದೆ ಮಾಯಿದೇವರು ಮಾಯಿದೇವರ ತಂದೆ ಮಾದರಸರು. ಇದೇ ಅರ್ಥವು ಪದ್ಮರಸಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮಾದರಸರು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿವಯೋಗಿ ಮಲ್ಲರಸರಂ ಕಂಡು ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಂ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದರೆಂದು ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯನು ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಾದರಸರ ಮರಿಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತೆ.

ವಿಷಯಲಂಪಟನಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಹಣನಿಗೆ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದಿಂ ಮಲ್ಹಣಿಯ ವಿಯೋಗದಿಂದುಂಟಾದ ಸಂತಾಪವು ತಪ್ಪಿ ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಪುಷ್ಪದಂತನಿಗೆ ಶಿವಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯೋಲ್ಲಂಘನ ದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಶಿವಾನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಹದಿನಾರುವರ್ಷ ಆಯುಸ್ಸುಳ್ಳ ಮಲಯರಾಜನು ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದಿಂ ಮೃತ್ಯುವಂ ಜಯಿಸಿದನು.

ದಂಡಿಕವಿಯು ಅನೇಕ ವ್ರತೋಪವಾಸ ಚಿಕಿತ್ಸಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ತೊಲಗದ ಕಷ್ಟತರವಾದ ಕುಷ್ಠರೋಗವನ್ನು ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನೀಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಶಿವಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನೈದಿದನು.

ಹಲಾಯುಧನು ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತನ್ನ ಒಂಭತ್ತುನುದ ಪ್ರಜೆಗಳೊಡನೆ ಕೈಲಾಸವನ್ನೈದಿದನು.

ಇಂತಹ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಈ ಶಿವಪಂಚಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಪಠಿಸಿದರೆ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳುಂಟಾಗುವವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಈ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಗಳಿಗೆ ನಾನು ನೂತನವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಗುಣಜ್ಞರಾದ ಭಕ್ತ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಉದಾರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೋದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಟಿಪ್ಪಣಿಲೇಖಕನಾದ ನನ್ನ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಸಾಫಲ್ಯಗೊಳಿಸದಿರರಾರರೆಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥ ಪರಿಷ್ಕರಣವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಶೂರ ರಾಜಧಾನೀ ವಿರಾಜಮಾನ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಾಭಿಧ ಪತ್ರಿಕಾಸಮಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಿ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ತಾ॥ ೨೮-೮-೧೯೦೮.
ಮೈಸೂರು.

ಚರಮೂರ್ತಿ ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ,
ಹೊಸಮಠ.

ಸಿ. ಎಂ. ವೀ(ರಭದ್ರ)ಶರ್ಮಾ [illegible]

ಓಂ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಮಥಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ.

ಸವ್ಯಾಖ್ಯಾನಶ್ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಃ

ಪ್ರಾರಭ್ಯತೇ.

ಪೀಠಿಕಾ.

ಯಸ್ಯ ಭಾಸಾ ವಿಭಾತೀದಮಶೇಷಂ ಪರಮೇಶಿತುಃ ॥ ಸ್ವತಃಪ್ರಕಾಶಂ
ತಂವಂದೇ ಭಕ್ತಪಕ್ಷಮುಮಾಪತಿಂ ॥ ೧ ॥ ಸಾಕ್ಷಾದೀಶ್ವರಲೋಕಗಾಮಿ
ಮಹಿಮ ಶ್ರೀಮತ್ತಟಾಕಾಬ್ಜ ರಾಜಾರಾಧ್ಯಾನ್ವಯ ದುಗ್ಧಸಿಂಧುವಿಲಸಚ್ಚಂ
ದ್ರೋವರಾಕಾರವಾನ್ ॥ ಸದ್ವೃತ್ತಃ ಪದವಾಕ್ಯತರ್ಕ ಭರತಾಲಂಕಾರ
ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ವಿಭುಶ್ಶಿವಾಗಮಮುಖವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೃದ್ಭಾಸತೇ ॥೨॥
ಇತ್ಯಾದಿಸಂಸ್ತುತೋ ಲಿಂಗಣಾರ್ಯ ಮುಖ್ಯವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ॥ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಾ
ನಾಂತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ನಕೃತಂಪುರಾ ॥ ೩ ॥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಹೀತ್ಯಾದರಾಧಿಕ್ಯಾ
ದಾಖ್ಯಾತೋಽಹಂ ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಮಿತೇಷಾಂ ತೋಷಾಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತಂ
ಸ್ತವಪಂಚಕಂ ॥ ೪ ॥

ಪ್ರಥಮಂ ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರಂ ದ್ವಿತೀಯೋ ಮಹಿಮಸ್ತವಃ ॥ ತತೋ
ಮಲಯರಾಜೀಯಂ. ಚತುರ್ಥಂ ಸ್ಯಾದನಾಮಯಂ ॥ ೫ ॥ ಹಾಲಾಯುಧಂ
ಪಂಚಮಂಸ್ಯಾತ್ಪಂಚಸ್ತೋತ್ರಮಿತೀರಿತಂ ॥ ತೇಷ್ವಾದ್ಯ ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರಂ
ವಿವೃಣೋಮ್ಯಹಮಾದರಾತ್ ॥ ೬ ॥

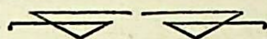
ಭೋಗಲಂಪಟವದ್ಭಾತೋ ಯೋ ಲೌಕಿಕದೃಶಾಂಪುರಾ ॥
ಶಿವಾವಧಾನಿಸಂ ವಂದೇ ಮಲ್ಹಣಂ ತಂ ಗಣೇಶ್ವರಂ ॥

---:o:---

ಇಲ್ಲಮಿಹ ಕಥಾಸಂಗತಿಃ.

ಪುರಾಕಿಲ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶೆ ಭಾರತೀಪೀಠಪತ್ತನೆ ಸುವರ್ಣಭಟ್ಟಾರಕ ನಾಮಾ ಶಿವದ್ವಿಜಉವಾಸ. ತಸ್ಮಿನ್ ಮಲ್ಲಣೋನಾಮ ಶಿವಗಣೋಜಜ್ಞೆ. ಸಪ್ರಾಪ್ತ ಶಿವದೀಕ್ಷೋಧೀತಾಖಿಲವೇದಃ ಪಾಠಿತಾಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರಃ ಪರಿಚಿತ ಸಕಲಕಲಃ ವಿರಚಿತ ಶಿವಶರಣಶುಶ್ರೂಷಃ ಪಿತುಃ ಪ್ರೀತಿಂವ್ಯಾತೆನೆ. ತತಃ ಪಿತಾಸೂನೌ ಯೂನಿ ತಸ್ಮೈಏಕೈಕದಿನಸ್ಯೈಕಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಯಾ ಶತಾಯುಃ ಪರ್ಯಂತಮನಾಯಾಸೇನ ಭೋಕ್ತುಂ ವಿತ್ತರಾಶಿಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಶಿವನಿಯೋಗಾದೂರ್ಧ್ವಲೋಕಂ ಜಗಾಮ. ಮಲ್ಲಣಸ್ತು ಶಿವಾಚಾರಸಂಪತ್ತ್ಯಾ ವರ್ತಮಾನಃ ಕದಾಚಿದ್ವಿಜಯೇಶ್ವರಾಖ್ಯ ಲಿಂಗಾಲಯಮಾವಿವೇಶ. ತದಾಮಲ್ಲಣೀತಿ ಕಾಚನಗಣಿಕಾ ತಮೀಶ್ವರಮುಪಾಸಿತು ಮಾಯಯೌ. ತತ್ರ ತಸ್ಯಾರೂಪಂ ಲಾವಣ್ಯಂ ಯೌವನೋದ್ಭೆದಂ ವಿಲಾಸಂ ಚಾತುರ್ಯಂಚಾಲೋಕಮಾನೋತಿವಿಸ್ಮಿತೋ ಮದನಬಾಣವಿದ್ಧಹೃದಯಸ್ಸನ್ ಜೀವಿತಲಾಭಾಯ ತಾಮೇವಶಿಶ್ರಿಯೆ. ಸಾಪಿ ತಂತಥೈವ ಶಿಶ್ರಿಯೆ. ಅಥ ತಾದೃಶಂವಿತ್ತರಾಶಿ ಮಾವತ್ಸರತ್ರಯಾತ್ತಸ್ಯೈದಿದೇಶ. ತತಸ್ತಂ ಕ್ಷೀಣವಿತ್ತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯತಜ್ಜನನೀವೃದ್ಧವೇಶ್ಯಾ ಮಲ್ಲಣಂ ನಿಷ್ಕಾಸ್ಯ ಧನಿಕಾಂತರಂ ಸುತಯಾ ಸಹ ಸಂಗ ಮಯಾಂಚಕಾರ. ಸತು ನಿಷ್ಕಾಸಿತೋಪಿ ಮಲ್ಲಣೋಮಲ್ಲಣೀಮೇವ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ವಿರಹವೇದನಾಮಸಹಮಾನೋ ವಿವೇಕಮವಧೀರ್ಯರಜನಾವೇವಾಗತ್ಯ ಮಲ್ಲಣೀವಾಸಗೃಹವಳೀಕಭಿತ್ತಿಮಾಲಂಬ್ಯ ತದೀಯವಚಸಾಮಾಕರ್ಣನೇನ ಪ್ರಾಣಾನ್ಭರ್ತುಂ ಗುಪ್ತಸ್ತಸ್ಥೌ. ಮಲ್ಲಣೀತು ಮಲ್ಲಣೆ ಮನೋನಿವೇಶ್ಯ ಮಾತೃಭೀತ್ಯಾಧನಿಕಾಯ ತನುಂದತ್ವಾ ಯಥಾಕಥಂಚಿದೀಷತ್ಕಾಲಂಶಯಿತ್ವಾ ಶಯನಾದುತ್ಥಾಯ ಬಹಿರವಲೋಕ್ಯ ಶಿವಶಕ್ತಿಪಾತಾದ್ಗುರುಮಿವ ಅಂಧತಮಸೆ ಸೌದಾಮಿನೀಸಹಾಯತಃ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಸಪದಿ ಸಮೀಪಮೇತ್ಯ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಸದನಾಂತರೆ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಧನಿಕಂ ಕ್ರಮೇಣ ನಿಷ್ಕಾಸ್ಯಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೇಣ ಸಾರ್ಧಂ ಶಿವಾಲಯಮಾಗಮ್ಯ ಹೆ ಪ್ರಿಯ ವಿಜಯೇಶ್ವರಂಸ್ತುತ್ವಾ ಮಾಂ ವೃಣೀಷ್ವೆತಿಬೋಧಯಾಮಾಸ. ತತೋಮಲ್ಲಣ

ಶ್ಶೈವೇ ಮನೋನ್ಯೈಶ್ಚ ಲ್ಯಾಯ ತಯಾ ಪಶ್ಚಾದಾಶ್ಲಿಷ್ಟಃ ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯೇ ತ್ಯಾರಭ್ಯೈಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ಪರಿಮಿತೈಃ ಶ್ಲೋಕೈಃಸ್ತೋತ್ರಂ ಕೃತ್ವಾಶಂಕರಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಚಕಾರ. ತುಷ್ಟಶ್ಚ ಪಾರ್ವತೀಪತಿರ್ಮಲ್ಹಣಾಯಮಲ್ಹಣಸ್ಯೈಚ ಗಣತ್ವಂದತ್ವಾಮಲ್ಹಣಂಮಲ್ಹಣೀಂ ತನ್ಮಾತರಂತತ್ಪರಿಪೋಷ್ಯಮಾಣಶುಕಂಚ ಶಿವಲೋಕಂ ನಿನಾಯೇತಿ.

ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರಂ.

ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯಪುಷ್ಪಸುಗಂಧಿಗಂಧ
ಲುಬ್ಧಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರಕರ್ಬುರಕಂಧರಾಯ ‖
ಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷಸುರಸಿದ್ಧಕಿರೀಟಕೋಟಿ
ಸಂಘಟ್ಟಘೃಷ್ಟಚರಣಾಯನಮಶ್ಶಿವಾಯ ‖ ೧ ‖

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ‖ ಕಾಂತಾಕಚೇತಿ ‖ ಕಾಂತಾಯಾಃ ಕಾಮಿನ್ಯಾಃ ಕಚಪ್ರಚಯೇ ಕೇಶಸಮೂಹೇ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲೇ ಯಾನಿಪುಷ್ಪಾಣಿ ಮಾಲತೀನವಮಲ್ಲಿಕಾದೀನಿ ತೇಷಾಂಸುಗಂಧೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯಪುಷ್ಪಸುಗಂಧೀ ಅತ್ರೇನಿಪ್ರತ್ಯಯಃ ಅತಏವ ಗಂಧೇನ ಮದೇನ ಲುಬ್ಧಃ ಕಚಪ್ರಚಯಲೋಲುಪಃ "ಗಂಧೋಗಂಧಕಆಮೋದೇಲೇಶೇಸಂಬಂಧಗರ್ವಯೋಃ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಅತಏವ ಭ್ರಮನ್ ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯಪುಷ್ಪಸುಗಂಧಿಗಂಧಲುಬ್ಧಭ್ರಮನ್, ಸಚಾಸೌಭ್ರಮರಶ್ಚೇತಿವಿಗ್ರಹಃ ಹೇತುಹೇತುಮದ್ಭಾವೇನವಿಶೇಷಣಸಮಾಸಃ ಸ ಇವ, ಕರ್ಬುರಾ—ಶಬಲಾ, "ಚಿತ್ರಕಿರ್ಮೀರಕಲ್ಮಾಷಶಬಲೈತಾಶ್ಚ ಕರ್ಬುರೇ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಧರತೀತಿಧರಾ ಪಚಾದ್ಯಚ್ ಟಾಪ್ ಕಮಿತಿ ಶಿರೋವಾಚಕಮವ್ಯಯಂ ತಸ್ಯ ಧರಾಕಂಧರಾಗ್ರೀವಾಯಸ್ಯತಸ್ಮೈ, "ಶಿರೋಧಿಃಕಂಧರೇತ್ಯಪಿ" ಇತ್ಯಮರಃ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಸ್ತು-ಭ್ರಮರೋಪಿಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯೇ ಪುಷ್ಪಸುಗಂಧಂ ಪ್ರಥಮಮಾಘ್ರಾಯ ಪಶ್ಚಾನ್ಮುಕ್ತುಮನಿಚ್ಛನ್ ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯಏವಲುಬ್ಧಃ ಪುನಃಪುನರ್ಭ್ರಮತಿ ಕಿಮುತ ತತ್ರ ಕಾಮಬಾಣವಶೀಕೃತೋ ಮಾದೃಶ ಇತಿ. ಅಥವಾ,—ಕಾಂತಾಯಾಃ

ಮತ್ಕಾಂತಾಯಾಃ ಕಚಪ್ರಚಯಸ್ಯಸಂಬಂಧೀಯಃ ಪುಷ್ಪಸುಗಂಧೀಧೃತಪುಷ್ಪಗಂಧಮಿಳಿತೋಗಂಧಃ ತತ್ರ ಲುಬ್ಧಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರಇವ ಕರ್ಬುರಾಕಂಧರಾಯಸ್ಯತಸ್ಮೈ ಪದ್ಮಿನೀಜಾತಿಮತ್ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯೇ ಪ್ರಾಗೇವಸ್ವಭಾವತೋ ವರ್ತಮಾನೋಗಂಧವಿಶೇಷೋ ವಿಚಕಿಲಾದಿಕುಸುಮನ್ಯಾಸೇಸತಿ ತದೀಯಸುಗಂಧಮೇಳನಾದನ್ಯಾದೃಶೋಭೂತ್ವಾಭ್ರಮರಸ್ಯಾಪ್ಯತ್ಯಧಿಕಮಭಿಲಾಷಮುತ್ಪಾದ್ಯಭ್ರಮಣಬೀಜಂಭವತೀತಿ ಕಿಮುವಕ್ತವ್ಯಂ. ಮಮೇತಿಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯಃ ಸ್ತುತಿವ್ಯಾಜೇನದ್ಯೋತಿತಃ. ಇಯಂಸ್ವಾಭಿಲಾಷಾನುಕೂಲಾಸ್ತುತಿಃ. ಯದ್ವಾ ಶೋಭನೋಗಂಧೋಸ್ಯೇತಿಸುಗಂಧಿಃ "ಗಂಧಸ್ಯೇದುತ್ಪೂತಿಸುಸುರಭಿಭ್ಯಃ" ಇತಿಸೂತ್ರೇಣವಿಹಿತಃ ಸುಗಂಧಶಬ್ದಾದ್ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸಾದಿಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಃ ಸತ್ವಿನಿಪ್ರತ್ಯಯಃ "ಗಂಧಸ್ಯೈತ್ವೈತದೇಕಾಂತಗ್ರಹಣಂಕರ್ತವ್ಯಂ" ಇತಿ ವೃತ್ತಿಕಾರಃ. ಸಚಸುಗಂಧೀತ್ರಕಚವಾಸಕಃ ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯವಿಶೇಷಃ ತಥಾಚ. ಕಾಂತಾಯಾಃ ಪ್ರಕೃತವಶಾತ್ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಃ ಕಚಪ್ರಚಯೇಯಾನಿಪುಷ್ಪಾಣಿ ತೇಷಾಂ ಸುಗಂಧೇಃ ಕಚವಾಸಕದ್ರವ್ಯಸ್ಯಚ ಯೋಗಂಧಃ ಪರಿಮಳಸ್ತತ್ರಲುಬ್ಧೇನ ಲೋಭೇನ ನಪುಂಸಕೇಭಾವೇಕ್ತಃ ಭ್ರಮನ್ ಅತ್ಯರ್ಥಂ ವರ್ತಮಾನಃ ರಮಮಾಣಇತಿಯಾವತ್. ಯದ್ವಾ ಪಾರ್ವತೀಕಚಪ್ರಚಯಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಸುಗಂಧೇಃ ಅಂಗಸಂಗತಸುಗಂಧಿನಾಮಕಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯಸ್ಯಚಗಂಧೇಲುಬ್ಧೋಭಿಲಾಷುಕಸ್ಸನ್ನಿತಿ ಕರ್ತರಿಕ್ತಃ. ಅಥಸರ್ವೇಷಾಂಸುಖಪ್ರತೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸುಗಮಂವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ.--ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಸುಗಂಧಿನೋರಜಸೋಗಂಧಇತ್ಯಾದಿ ಶೇಷಂಸಮಾನಂ "ಪುರಾಕಿಲ ತಾರಕಸ್ತಪಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಾರಾಧ್ಯ ಊರ್ಧ್ವರೇತಸಪ್ಪಾರಸಃಪುತ್ರೋ ನಸಂಭವತೀತಿ ಶಂಭೋರೌರಸಪುತ್ರೇತರಾವಧ್ಯತ್ವಂವವ್ರೇತದವಗತ್ಯದೈತ್ಯಾರಿಪ್ರಮುಖೈರ್ದೇವೈಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಮತ್ಯರ್ಥಂರೇಮೇ" ಇತಿಪೌರಾಣಿಕೀಕಥಾತ್ರಾನುಸಂಧೇಯಾ. ಏತೇನ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಂ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯಾನುಕೂಲನಾಯಕತಾಧ್ವನ್ಯತೇ. ಯದಾಹುರಾಲಂಕಾರಿಕಾಃ—"ಲಾಲಯನ್ನಳಕಪ್ರಾಂತಾನ್ಸಂಚಯನ್ ಕೇಶಮಂಜರೀಃ । ಏಕಾಂವಿನೋದಯನ್ಕಾಂತಶ್ಯಾಯಾಮವದನುವರ್ತತೇ" ಇತಿ ಏವಂಮತ್ಕಾಂತಾಯಾಂ ಕಾಮಪಿಕುರ್ವಿತಿಚ ಪ್ರತೀಯತೇ. ಭ್ರಮರಇವಕರ್ಬುರಾಕಂಧರಾಯಸ್ಯೇತಿ ಭ್ರಮರಕರ್ಬುರಕಂಧರಃ ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರ

ಚಯಪುಷ್ಪಸುಗಂಧಿಗಂಧಲುಬ್ಧಭ್ರಮಂಸ್ಥಾಸೌ ಭ್ರಮರಕಕರ್ಬುರಕಂಧರ ಶ್ಚೇತಿ ವಿಗ್ರಹಂಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ. ತತಶ್ಚತುರ್ಥೀ.—ಪುರಾಕಿಲ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಕ್ಷೀರೋದಮಂಥನೋತ್ಥಂ ಮಹಾಶೇಷನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಂ ಸುರಾಸುರಾರ್ತಿದಹಂತಂ ಕಾಳಕೂಟಂ ಕಂಠೇಧೃತ್ವಾ ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕಸನ್ನಿಭಾಮಪಿ ಸ್ವಕಂಧರಾಂ ಕರ್ಬುರಾಂಚಕಾರೇತಿ ಪರಾರ್ಥೈಕವೃತ್ತಿತ್ವಂ ಮಹಾದೇವಸ್ಯದ್ಯೋತ್ಯತೇ. ||ಗಂಧರ್ವೇತ್ಯಾದಿ|| ಗಂಧರ್ವಾಃ—ದಿವ್ಯಗಾಯನಾಃ ಹಾಹಾಹೂಹೂಪ್ರಭೃತಯಃ, ಯಕ್ಷಾಃ ಕುಬೇರಾದಯಃ, ಸುರಾಃ—ಇಂದ್ರಾದಯಃ, ಸಿದ್ಧಾಃ-ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಭಾಜಃ, ತದೇತದುಪಲಕ್ಷಣಮಿತರೇಷಾಮಪಿ ವಿದ್ಯಾಧರಕಿನ್ನರರಕ್ಷೋಗುಹ್ಯಕಾದೀನಾಂ ತೇಷಾಂ, ಕಿರೀಟಕೋಟೀನಾಂ, ಸಂಘಟ್ಟೇನ-ಸಂಸ್ಪರ್ಶೇನ, ಘೃಷ್ಟೌಸಂಘರ್ಷಿತೌ ಚರಣೌ ಯಸ್ಯತಸ್ಮೈ, ಅತ್ರ ಕಿರೀಟಕೋಟೀನಾಮಿತಿ ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯಾಯಾಗುಣಭೂತಾಯಾಃ ಸ್ವತಶ್ಚರಣಾಭ್ಯಾಂಸಹ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಸಂಘರ್ಷಣಯೋರನ್ವಯಾಯೋಗಾತ್ಕಿರೀಟಾನಾಮೇವಾಪತ್ಯ ತದನ್ವಯಃ. ತಥಾಚ ನಮಸ್ಕುರ್ವತಾಂ ಗಂಧರ್ವಾದೀನಾಮನೇಕಕೋಟಿಕಿರೀಟಾನಾಂಸಂಘಟ್ಟೇನಘೃಷ್ಟಾವಿತ್ಯರ್ಥೋಲಭ್ಯತೇ. ಯಥಾಬ್ರಾಹ್ಮಣಶತೇನಭುಕ್ತಮಿತಿಪ್ರಯೋಗೇ ಶತಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಭೋಜನೇನಾನ್ವಯೋ ನಶತಸಂಖ್ಯಾಯಾ ಶತಸಂಖ್ಯಾತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಷ್ಠತಯಾ ಪರಂಪರಯೈವ ತದ್ವದತ್ರಾಪಿ. ಯದ್ವಾ ಕಿರೀಟಾನಾಂ ಕೋಟಿಭಿಃ-ಅಶ್ರಿಭಿರೇಕದೇಶೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ, "ಸ್ತ್ರಿಯಃಪಾಳ್ಯಶ್ರಿಕೋಟಯಃ"ಇತ್ಯಮರಃ. ಏವಂಭೂತಾಯ ಶಿವಾಯ, ನಮಃ, ನಿರ್ಮಲತ್ವಾನ್ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೋಪದೇವರ್ತಮಾನತ್ವಾದಶೇಷಕಲ್ಯಾಣಗುಣಕತ್ವಾದ್ವಾ ಶೇರತೇಸಜ್ಜನಾನಾಂ ಮನಸೀತಿವಾ ಶಿವಂಕರತ್ವಾದ್ವಾ ಶಿವಇತ್ಯಾಹುಃ "ವಾಙ್ಮನಃಕಾಯೈರಾರಾಧ್ಯಸ್ಯಾಧಿಕಾತ್ಮತ್ವಸಂಪಾದನಪ್ರಭುತ್ವಾಪರನಾಮಾನಮಶ್ಯಬ್ದಾರ್ಥಃ" ಇತಿವೇದಭಾಷ್ಯಂ. ತಥಾಚ ತ್ರಿಭಿರಪಿಕರಣೈರ್ದಾಸ್ಯಮುಪಗಚ್ಛಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಸ್ತೋತ್ರಸಮಾಪ್ತೇರ್ವಸಂತತಿಲಕಾವೃತ್ತಂ. ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂತು ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರೇ,—"ಉಕ್ತಾವಸಂತತಿಲಕಾತಭಜಾಜಗೌಗಃ" ಇತಿ. ಅಂತ್ಯೋವರ್ಣೋಲಘುರಪಿಗುರುತ್ವೇನವ್ಯಪದಿಶ್ಯತೇ. ||೧||

ಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನ ಪ್ರೋ | ದ್ದಾಮ ಪ್ರಮಥಾವತಾರಸತ್ಪ್ರಭುದೇವ॥ ಸ್ವಾಮ್ಯನ್ವಯ ದುಗ್ಧಾಂಬುಧಿ | ಸೋಮಂ ಮುರುಘಾಖ್ಯ ದೇಶಿಕಂ ಕರಮೆಸೆದಂ ‖ ೧ ‖

ಆಗುರುವರಪಾರಂಪ | ರ್ಯಾಗತನುದ್ಯತ್ಪ್ರಭಾವ ನೂರ್ಜಿತಸತ್ಯೋ॥ ದ್ಯೋಗಿ ಮಹಿಶೂರ ಹೊಸಮಠ | ದಾಘನಚರಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧಬಸವ ಯತೀಂದ್ರಂ ‖ ೨ ‖

ಆದೇಶಿಕಕರಸರಸೀ | ಜೋದರಭವ ಬಸವಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರಂ ‖ ವೋದವದೆ ಶಿವಸಂಚಸ್ತವ | ಕ್ಕೈದೆಸಗಿದನೆನ್ನಿತು ಕನ್ನಡದೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಂ ‖ ೩ ‖

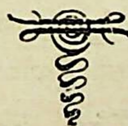
ಸ್ಮರಶರಪೀಡಿತನಾದೊಡ |
ಮುರುತರ ಭಕ್ತಿಯೊಳೆ ನುತಿಸಿ ವಿಜಯೇಶ್ವರನಂ ‖
ತರುಣೀಸಹಿತಂ ಪುರಹರ |
ಪುರಮಂ ಸಲೆಪಡೆದ ಮಲ್ಹಣಂಗಾಂ ಮಣಿವೆಂ ‖

ಕಥಾಸಂಗತಿ.

ಹಿಂದೆ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀ ಪೀಠವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಭಟ್ಟಾರಕನೆಂಬೊಬ್ಬ ಶಿವದ್ವಿಜನಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಮಲ್ಹಣನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಆ ಮಲ್ಹಣನು ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಸ್ತ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಶಿವಶರಣರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಾಸಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ತಂದೆಯು ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಂ ಹೊಂದಿದ ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಹಣದಂತೆ ನೂರು ಸಂವತ್ಸರದವರಿಗೂ ವ್ರಯುಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಸುಖದಿಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಶಿವಪದವಂ ಸೇರಿದನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ಮಲ್ಹಣನು ಬಂದಾನೊಂದುದಿನ ವಿಜಯೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಮಲ್ಹಣಿಯೆಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ದೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಆಕೆಗೆ ಸೂರೆಗೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಮಲ್ಹಣಿಯು ತಾಯಿಯು ಮಲ್ಹಣನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಧನಿಕನಾದವನನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಜೊತೆಗೊಳಿಸಿದಳು. ಮಲ್ಹಣನಾದರೋ ಮಲ್ಹಣಿಯ ವಿಯೋಗದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿ ಮಲ್ಹಣಿಯ ಮನೆಯ ಹೊರಗೋಡೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮಾ ತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಹಣಿಯು ಮಲ್ಹಣ ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟವಳಾದುದರಿಂದ ತಾಯಿಯ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಧನಿಕ ನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಇದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಕಾಂತನಂ ಕಂಡು ಆತನೊಡನೆ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಎಲೈ ಪ್ರಿಯನೇ! ನೀನು ವಿಜಯೇಶ್ವರ ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಮಲ್ಹಣನು ಶಿವನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನವು ಸ್ಥಿರ ವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಲ್ಪ ಟ್ಟವನಾಗಿ "ಕಾಂತಾಕಚಪ್ರಚಯ" ಇದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮೂವ ತ್ತೊಂಭತ್ತು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಮಾಡಲು ಪರಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯ ಕ್ಷನಾಗಿ ಮಲ್ಹಣ ಮಲ್ಹಣಿಯರೀರ್ವರಿಗೂ ಗಣಪದವಿಯನ್ನಿತ್ತು ಮಲ್ಹಣಿ ಯ ತಾಯಿಯನ್ನು ಆಕೆಯು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಶುಕವನ್ನೂ ಶಿವಲೋಕ ವನ್ನೈದಿಸಿದನು.

ಸ್ತೋತ್ರಮ್.

ಟಿಪ್ಪಣಿಯು ‖ ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಮುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮಕರಂದವನ್ನುಪಾನಮಾಡಲೋಸುಗ ಬಂದು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ನಾನಾಬಣ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣುವಕಂಠವುಳ್ಳವ ನಾಗಿಯೂ, ಹಾಹಾ ಹೂಹೂ ಮೊದಲಾದ ಗಂಧರ್ವರಿಂದಲೂ ಕುಬೇರನೆ ಮೊದಲಾದ ಯಕ್ಷರಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧರ ಸಂದಣಿಯಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ‖ ೧ ‖

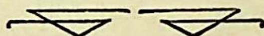
ಮೂ ‖ ನಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುವಚಸಾಮಪಿಗೋಚರಸ್ತ್ವ
ಮಸ್ಮದ್ವಿಧಸ್ಯ ಕಿಮಹೋತದವೈಮಿಸರ್ವಂ ‖
ಭಕ್ತಿಸ್ತಥಾಪಿ ಶಿವಮಾಂ ಮುಖರೀಕರೋತಿ
ಯುಷ್ಮತ್ಸ್ತುತೌ ಕಥಯ ಕಿಂಕರವಾಣಿದೇವ ‖ ೨ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಸ್ತೋತ್ರಕರಣೇಸ್ವಸ್ಯಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಾಶಂಕ್ಯಥಕ್ತ್ಯೈವಸ್ತೂಯತೆನತುಶಕ್ತ್ಯೇತಿ ಪರಿಹರತಿ ‖ ನಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ‖ ಭೋ ಶಿವ, ತ್ವಂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುವಚಸಾಮಪಿ, ಗೋಚರಃ—ವಿಷಯಃ, ನಭವಸಿಕಿಲ, ಅಸ್ಮದ್ವಿಧಸ್ಯ—ಅಸ್ಮಾದೃಶಸ್ಯ, ವಚಸಾಂ, ಗೋಚರಃ ಕಿಂನೈವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಅಹೋ—ಗೋಚರೋಭವಿಷ್ಯತೀತ್ಯೇತದಾಶ್ಚರ್ಯ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ತತ್ಸರ್ವಂ, ಅವೈಮಿ—ಜಾನಾಮಿ, ಪ್ರಧಾನೇಷ್ವಂತರ್ಗತಸ್ಯಾಪ್ಯುಪಸರ್ಜನಸ್ಯಬುದ್ಧ್ಯೈವಪ್ರತಿಭಜ್ಯಪ್ರತ್ಯವಮರ್ಶೋದೃಷ್ಟಃ. ಯಥಾ ರಾಜಪುರುಷೋಯಮಿತ್ಯತ್ರ ಕಸ್ಯರಾಜ್ಞಇತಿಪ್ರಶ್ನಇತಿನ್ಯಾಸಕಾರ ವಚನಾದ್ವಚಸಾಮಿತ್ಯನುಕರ್ಷಣಂ ಯುಜ್ಯತೆ. ತರ್ಹಿ ಕಿಮರ್ಥಂ ಸ್ತೌಷೀತ್ಯತ ಆಹ ‖ ಭಕ್ತಿರಿತಿ ‖ ಹೆ ದೇವ, ತಥಾಪಿ, ಭಕ್ತಿಃ ಕರ್ತ್ರೀಪೂಜ್ಯವಿಷಯೋನುರಾಗಃ, ಯುಷ್ಮತ್ಸ್ತುತೌ—ಅತ್ರಯುಷ್ಮದಿತಿ ಪೂಜ್ಯತಾವ್ಯಂಜಕಶ್ಯಬ್ದೋನಬಹುತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕಃ ತೆನಶಿವೇತ್ಯೆಕ ವಚನೇನಾಸಂಗತಿ

ರ್ಭವತಿ, ಭವನ್ನುತೌ, ಮಾಂ ಮುಖರೀಕರೋತಿ—ಮುಖಂ ವಾಗ ಸ್ತೀತಿ ಮುಖರೋವಾಚಾಲಃ ಮತ್ವರ್ಥೆ ರಪ್ರಕರಣೇ "ಶಮುಖನಖಕುಂಜೇ ಭ್ಯೋವಕ್ತವ್ಯಂ" ಇತಿರಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಅಮುಖರಂ ಮುಖರಂಕರೋತೀತಿ ಮುಖರೀಕರೋತಿ ಅಭೂತತದ್ಭಾವೇಚ್ವಿಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಅತ್ರ ಅಹಂ—ಕಿಂಕರ ವಾಣಿ— ಕಿಂಕುರ್ಯಾಂ, ಕಥಯ— ಬ್ರೂಹೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಭಕ್ತ್ಯೈತು ಶಿವೋ ವಿಷಯೀಕ್ರಿಯತಏವ. ತದುಕ್ತಮಾದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ ಮನುಂಪ್ರತಿಭಾನುನಾ— "ಭಕ್ತ್ಯೈವಾನನ್ಯಯಾ ರಾಜನ್ ಜ್ಞಾಯತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಃ | ನದಾನೈರ್ನ ತಪೋಭಿರ್ವಾನಾಶ್ವಮೇಧಾದಿಭಿರ್ಮಖೈಃ" ಇತಿ. ‖ ೧ ‖

———— o: ————

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳ ವಾಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಗೋಚರನಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನನ್ನಂತಹ ಪಾಮರನ ವಾಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರ ನಾಗಿರುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾ ಗುವುದು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗಿ ರುವ ಭಕ್ತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರಣೆಮಾಡುತ್ತದೆ ನಾನೇನುಮಾಡಲಿ ಸ್ವಾಮಿ. ‖ ೧ ‖

ಮೂ ‖ ಯೇತ್ವಾಂಮರೀಚಿಚಯ ಚಾಮರ ಚಾರುಚಂದ್ರ
ಚೂಡಾಮಣೇ ಶ್ರುತಿವಚೋಭಿರಿಹಾರ್ಚಯನ್ತಿ ‖
ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚ ರಚನಾನಿಚಯಂ ವಿಲಂಘ್ಯ
ಗಚ್ಛಂತಿತೇ ಶಿವಪುರಂ ರುಚಿರೈರ್ವಿಮಾನೈಃ ‖ ೩ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ವೇದಮಂತ್ರೈರೀಶ್ವರ ಮಾರಾಧಯತಾಂ ಕಿಂಫಲಮಿ ತ್ಯತ್ರಾಹ ‖ ಯೇತ್ವಾಮಿತಿ ‖ ಮರೀಚಿಚಯೇನ ಕಿರಣಗಣೇನ ಚಾಮರ ಮಿವಚಾರುಃಶೋಭಮಾನೋ ಮರೀಚಿಚಯ ಚಾಮರಚಾರುಃ, ಯದ್ವಾ ಮರೀಚಿಚಯಏವ ಚಾಮರಂ ಮರೀಚಿಚಯ ಚಾಮರಮಿತಿ ರೂಪಕ ಸಮಾಸಃ ತೇನ ಚಾರುಶ್ಚಂದ್ರಏವ ಚೂಡಾಮಣಿ ಶ್ಶಿರೋರತ್ನಂ ಯಸ್ಯ ಸತಥೋಕ್ತಃ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ. ತಥಾಚ. ಶಿವಸ್ಯ ಶಿರೋಲಂಕಾರ

ಭೂತಶ್ಚ ದ್ರಶ್ಚಾಮರನದಪಿ ಭಾತೀತ್ಯಹೊ ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಕಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿಭಾವಃ. ಹೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಯೆ, ತ್ವಾಂ, ಇಹಲೊಕೆ, ಶ್ರುತಿ ವಚೊಭಿರ್ವೇದಮಂತ್ರೈರರ್ಚಯಂತಿ, ತೆ, ಮಾಯಯಾಃ—ಅವಿದ್ಯಾಯಾಃ, ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ, ಕಾರ್ಯವರ್ಗಸ್ಯ, ರಚನಾನಾಂ ಭುವನಾದೀನಾಂ, ನಿಚಯಂ— ಸಮೂಹಂ, ವಿಲಂಘ್ಯ, ರುಚಿರೈರ್ಮನೊಹರೈಃ, ವಿಮಾನೈಃ—ಪುಷ್ಪಕೈಃ, ಶಿವಪುರಂ— ಸಾಂಬಲೊಕಂ, ಗಚ್ಛಂತಿ, ಯಥಾಹಾಯುಃ—" ಶತರುದ್ರಂ ಜಪೆದ್ಯಸ್ತು ಧ್ಯಾಯಮಾನೊ ಮಹೆಶ್ವರಂ | ಸತೆನೈವ ಶರೀರೇಣ ರುದ್ರಸ್ಸಂ ಜಾಯತೆ ಧ್ರುವಂ ‖ ಜಪೆನಾನೆನ ವಿಪ್ರೆಂದ್ರಾಸ್ಯಪಾಶ್ಚಾನ್ಯೆದ್ವಿಜಾತಯಃ | ಹಿತ್ವೈವ ಸಕಲಂಪಾಪಂ ಗತಾಶ್ಶಿವಪುರಂಪುರಾ ‖ ಅಹಂಚ ಪರಮೆಶಸ್ಯ ಸಾಮೀಪ್ಯಂ ಲಬ್ಧವಾಂಸ್ತಥಾ " ಇತಿ. ನನು ಶಿವಲೊಕಸ್ಯಾಪಿ ಮಾ ಯಾತತ್ವಕಾರ್ಯನಿವಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ಕಥಂ ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚೊಲ್ಲಂಘನಮಿತಿ ಚೆನ್ನೈವಂ ಶಿವಲೊಕಸ್ಥಾನಾಂ ಶಿವಗಣಾನಾಂತದನಶ್ಯತ್ವಾತ್. ಯಥಾ ಪುಸ್ತಾಂತ್ರಿಕಾಃ—" ಕಲಾಯೊಗೆಪಿನೊವಶ್ಯಾಃ | ಕಲಾನಾಂ ಪಶುಸಂಘ ವತ್ " ಇತಿ. ಯದ್ವಾ ಶಿವಪುರಂ ಶುದ್ಧಭುವನಂ ಬ್ರೈಂದವಲೊಕಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಏವಂ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮತ್ರಿಯಂಬಕಾದಿಭಿರರ್ಚಯಂತೊಪಿ. ‖ ೩ ‖

———:o:———

೮ ‖ ಕಿರಣಸಮೂಹವೆಂಬ ಚಾಮರದಿಂದ ರಾಜಿಸುವ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದಾರಾಧಿಸಿದವರು ಮಾಯಾಮಯವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶೋಭಾಯಮಾನಗಳಾದ ವಿಮಾನಗಳನ್ನೇರಿ; ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೈಲಾಸಸ್ಥಾನನಂ ಹೊಂದುವರು. ‖ ೩ ‖

ಮ ‖ ಉರ್ವೀಸಮೀರಯಜಮಾನಜಲಾನಲಾರ್ಕ
ಸೋಮಾಂಬರಾದಿಭಿರಹೋಭವತಸ್ತನೂಭಿಃ ‖
ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಸಮಸ್ತಭುವನಂ ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯವಿದ್ವಾನ್
ಕುರ್ಯಾನ್ನಕೋತ್ರಭಗವಂಸ್ತ್ವಯಿಪಕ್ಷಪಾತಂ ‖ ೪ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕೇನ ವಿನಾ ಕಿಮಪಿ ಕಾರ್ಯಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯತಃ ಸರ್ವೋಪಕಾರೀ ಶಿವಇತಿ ಸರ್ವೋಪಿಪ್ರೇಕ್ಷಾವಾನು ಮಾಪತಿರೇವ ಮಮದೈವಮಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತಂ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯಾಹ ‖ ಉರ್ವೀತಿ ‖ ಹೇ ಭಗವನ್—ಸಮಗ್ರೈಶ್ವರ್ಯ ವೀರ್ಯ ಯಶಶ್ಶ್ರೀಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನ, ಉರ್ವೀ ಸಮೀರಯಜಮಾನಜಲಾನಲಾರ್ಕಸೋಮಾಂಬರಾದಿಭಿಃ—ಆದಿಶಬ್ದೇನ ಗುಣತತ್ವಂ ಮಾಯಾತತ್ವಂ ಬಿಂದುತತ್ವಂಚಗೃಹ್ಯತೇ. ಆಭಿರ್ಭವತಸ್ತನೂಭಿಃಸಾಕ್ಷಾದಧಿಷ್ಠೇಯತ್ವಮಾತ್ರೇಣ ಮೂರ್ತಿಭಿಃ, ನತ್ವಿಂದ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವೇನ ಭೋಗಾಶ್ರಯತ್ವೇನ ವಾ ಚಿದ್ಘನೇಭಗವತಿ ಕರ್ಮಾಸಂಭವೇನ ತಥಾವಿಧತನ್ವಯೋಗಾತ್. ತದೇತನ್ನಿಪುಣತರಮುಪಪಾದಿತಮಸ್ಮಾಭಿ ರ್ಮಲಯರಾಜಸ್ತವವಿವರಣೇ ಪಂಚವಕ್ತ್ರತ್ರಿಪಂಚನೇತ್ರಾದಿನಾ ಮೂರ್ತಿಪರಿಗ್ರಹಸ್ತು ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾಯ ಕೇವಲಂ ಸ್ವಶಕ್ತಿಪರಿಕಲ್ಪಿತಃ. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪೌಷ್ಕರೇ—"ಸಾಧಕಸ್ಯತು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಂ ತಸ್ಯರೂಪಮಿದಂಸ್ಮೃತಂ" ಇತಿ. ನತ್ವಸ್ಮದಾದಿಮೂರ್ತಿವನ್ಮಾಂಸಾಸ್ಥಿ ರುಧಿರಾದಿ ಧಾತುಮಯಭೌತಿಕತ್ವೇನ. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮದ್ವಾತುಳೇ—"ನವೀರ್ಯಮಪಿನಿರ್ದೇಹಂ ಮಾಂಸಾಸ್ಥಿರುಧಿರಂನಚ | ಇಂದ್ರಚಾಪವದಾಕಾಶೇದರ್ಪಣೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವತ್" ಇತಿ ಸೋಮಾಂಬರಾತ್ಮಭಿರಿತಿ ಕೇಚಿತ್ಪಠಂತಿ. ತತ್ರ ಸೋಮಾಂಬರರೂಪಾಭಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತವ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಭಿಃ ಅಹೋ ಸಮಸ್ತಭುವನಂ ವ್ಯಾಪ್ತಮಿತಿ, ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞಾಯ, ಅತ್ರ—ಲೋಕೇ, ಕೋ ವಿದ್ವಾನ್, ತ್ವಯಿ, ಪಕ್ಷಪಾತಂ, ನಕುರ್ಯಾತ್, ತ್ವಮೇವ ಕರ್ತಾಭರ್ತಾಪಿತಾಮಹಃ ಪ್ರೇರಕೋನುಗ್ರಹಕೋ ಗತಿರ್ಮತಿರ್ದೈವಮಿತಿ ತ್ವಯಿಭಕ್ತಿಂ ನಕುರ್ಯಾತ್ ಸರ್ವೋಪಿ ಕುರ್ಯಾದೇವ ತಸ್ಯಾತಥಾತ್ವಾತ್. ಅಥವಾ, ಅತ್ರೇತ್ಯೇತತ್ ತ್ವಯೀತ್ಯಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣಂ. ತದಾ ಅತ್ರ ಅಸ್ಮಿನ್ನಷ್ಟಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ವಯೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತದೇತದುಕ್ತಂಲೈಂಗ್ಯೇ—"ವಿನಾಕಾಶಂಜಗನ್ನೇಹ ವಿನಾಕ್ಷ್ಮಾವಾಯುನಾವಿನಾ | ತೇಜಸಾವಾರಿಣಾಚೈವ ಯಜಮಾನೇನಭಾವಿನಾ ‖ ಭಾನುನಾ ಶಶಿನಾಲೋಕಸ್ತಸ್ಯೈತಾಸ್ತನವಃಪ್ರಭೋಃ | ತದಸ್ಯ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಯಂ ಜಗತ್" ಇತಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತರೇ—

“ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಧಿಷ್ಠಾಯಬಿಭರ್ತೀದಂ ಚರಾಚರಂ” ಇತಿ. ಯಸ್ತ್ವೇವಂ ಮಮ ಶಿವಏವದೈವಮಿತಿತ್ವಯಿಭಕ್ತಿಂ ನಕುರ್ಯಾತ್ ಸತು ಮೂಢಏವೇತಿ ವಿದ್ವತ್ಪದೇನಧ್ವನ್ಯತೇ. ತನ್ಮೂರ್ತಿತೋಽಜನಿತ್ವಾತಂ ವ್ಯಭಿಚರನ್ಮೂಢಃ ಪಿತೃವ್ಯಭಿಚಾರೀ ಸುತಇವ ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ಬಹಿಷ್ಕಾರ್ಯಏವೇತಿ ಭಾವಃ. ॥ ೪ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಈ ಕಾಣುವ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ದೇಹಗಳಾದ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಗುಣತತ್ವ, ಮಾಯಾತತ್ವ, ಬಿಂದುತತ್ವಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಯಾವ ಜಾಣನುತಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೪ ॥

ಮೂ ॥ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಿಷ್ಣು ಸುರದಾನವಲೋಕಪಾಲೈ
ರನ್ಯೈಶ್ಚ ಸಿದ್ಧ ಮುನಿಭಿಃಪರಿಪೂಜಿತಂತ್ವಾಂ ॥
ದೃಷ್ಟ್ವಾಪಿಯದತ್ರಪುನರಿಚ್ಛತಿ ದೇವಮನ್ಯಂ
ಸಂಸಾರಿಣೋ ನರಕಹೇತುರಯಂವಿಮೋಹಃ ॥ ೫ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಭವಾನೀಪತಿಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಅನ್ಯದೇವಜುಷಾಮಧೋಗತಿರಿತ್ಯಾಹ ॥ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರೇತಿ ॥ ಭೋ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ವಿಷ್ಣು ಸುರದಾನವ ಲೋಕಪಾಲೈಃ, ಯದ್ಯಪಿ ಸುರಪದೇನ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಿಷ್ಣವೋಽಪ್ಯಭಿಧೀಯಂತೇ ತಥಾಪಿ ಗೋಬಲೀವರ್ದನ್ಯಾಯೇನ ಸುರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ವಿಷ್ಣೂನಾಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ ಪಾರ್ಥಕ್ಯೇನನಿರ್ದೇಶಃ ಏವಂ ಲೋಕಪಾಲೈರಿತ್ಯತ್ರಾಪಿ ಯದ್ಯಪಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಿಷ್ಣೂನಾಂ ಲೋಕಪಾಲತ್ವಮಪ್ಯಸ್ತಿ. ತಥಾಪಿ ತದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ತತ್ತಲ್ಲೋಕಪಾಲೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅನ್ಯೈಶ್ಚ ಸಿದ್ಧ ಮುನಿಭಿಃ— ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಭಾಗ್ಭಿರ್ಮುನಿಭಿಃ, ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧೈರ್ಮುನಿಭಿಶ್ಚ, ಪರಿಪೂಜಿತಂ ತ್ವಾಂ, ತದುಕ್ತಮೇಕಪಾದಪುರಾಣೇ— “ವೈಷ್ಣವೇಚ ತಥಾಬ್ರಾಹ್ಮೇ ಲೋಕಪಾಲಾಷ್ಟಕೇತಥಾ । ನೈರೃತೇಷುಚಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ವದೇವಾಲಯೇಷುಚ ॥ ವಿದ್ಯಾಧರೇಷು ಗಂಧರ್ವೇ

ಯಕ್ಷರಕ್ಷಃಪಿಶಾಚಕೇ | ಗಣೇ ಗರುಡನಾಕೇಷು ತಥಾ ವೈ ಕಿನ್ನರೇಷುಚ ‖ ಪಾತಾಳೇಷ್ವಥಸ್ವರ್ಗೇಷು ದಾನವೇಷುಚ ಸುಂದರಿ | ಆರಾಧಿತೋ ಮಹಾ ದೇವಿ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿರ್ಮಹೇಶ್ವರಃ" ಇತಿ. ಇತ್ಥಂ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಂ ಭವಂತಂ, ದೃಷ್ಟ್ವಾಪಿ, ಜನೋಯಮತ್ರ ಭುವಿಪುನರನ್ಯಂ ದೇವಮಿಚ್ಛತೀ ತಿಯತ್, ಅಯಂ ವಿವೇಕಃ—ಅಯಮಿತಿ ವಿಧೇಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಪುಲ್ಲಿಂ ಗನಿರ್ದೇಶಃ. ತದುಕ್ತಂ ಮಹಾಭಾಷ್ಯೇ— "ಸರ್ವನಾಮಾನ್ಯುದ್ದೇಶ್ಯ ವಿಧೇ ಯಯೋರೈಕ್ಯಮಾಪಾದಯಂತಿ ಪರ್ಯಾಯೇಣ ತತ್ತಲ್ಲಿಂಗ ಭಾಂಜಿಭವಂತಿ" ಇತಿ, ಇದಮಜ್ಞಾನಂ, ಸಂಸಾರಿಣೋಮಲಿನಾತ್ಮನಃ, ನರಕಹೇತುರ್ದುರ್ಗ ತಿಕಾರಣಂ, ಮದಿಷ್ಯಮಾಣೋ ದೇವೋಪಿ ಮಹಾದೇವ ಮಾರಾಧಯತಿ ಕಿಲ ಕಿಯಾನಹಂ ಕ್ಷುದ್ರ ಇತ್ಯಬುದ್ಧ್ವಾ ಮಹಾದೇವಂ ವಿಹಾಯ ದೇವಾಂತರಂ ಯಜತೋ ಮೂಢಸ್ಯ ದುರ್ಗತಿರೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ತಥಾಚಾಥ ರ್ವಣೀಶ್ರುತಿರಾಹ— "ಈಶಾನಶ್ಶಿವ ಏಕೋಧ್ಯೇಯಶ್ಶಿವಂಕರಸ್ಸರ್ವಮನ್ಯ ತ್ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ" ಇತಿ. ತದಭಿಪ್ರಾಯಮಾಹ ಪರಾಶರಃ—"ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ಪರಿ ತ್ಯಜ್ಯ ಶಿವ ಏವ ಶಿವಂಕರಃ | ಧ್ಯೇಯ ಇತ್ಯಾಹಪರಮಾಶ್ರುತಿರಾಥರ್ವ ಣೀಖಲು ‖ ವಿಹಾಯ ಸಾಂಬಮೀಶಾನಂ ಯಜಂತೇ ದೇವತಾಂತರಂ | ತೇ ಮಹಾಘೋರ ಸಂಸಾರೇಪತಂತಿ ಪರಿಮೋಹಿತಾಃ ‖ ವಿಹಾಯಸಾಂಬ ಮೀಶಾನಂ ಭಜಂತೇಯೇ ವಿಮುಕ್ತಯೇ | ತೇ ಮಹಾತಮಸಾಕ್ರಾಂ ತಾ ನ ತೇಷಾಂ ಪರಮಾಗತಿಃ" ಇತಿ. ಜ್ಞಾನಯೋಗಖಂಡೇಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ "ಶ್ರುತಿ ಸ್ಸಾಂಧ್ವೀ ಸಮಾಪ್ತಾ ವೇದವಿತ್ತಮ" ಇತ್ಯಲಮತಿ ವಿಸ್ತರೇಣ ‖೫‖

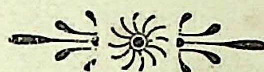
ಟ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಿಷ್ಣ್ವಾದ್ಯನ್ಯ ದೇವತೆ ಗಳನ್ನಾರಾಧಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಇಂದ್ರರೂ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ, ಯೆಲ್ಲಾ ಲೋಕಪಾಲರೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಮುನಿ ಗಳೂ, ಸರ್ವರೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದೂಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾರಾಧಿಸುವ ಮೂಢರಿಗೆ ನರಕವಲ್ಲದೆ ಸದ್ಗತಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ‖ ೫ ‖

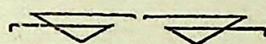
ಮೂ ॥ ತ್ವಂಪಾಸಿಹಂಸಿವಿದಧಾಸಿ ತಿರಸ್ಕರೋಷಿ
ಮುಕ್ತಿಂಪರಾಂ ನಯಸಿನಿತ್ಯಮಶೇಷ ಲೋಕಾ ॥
ಸರ್ವಪ್ರದೋಽಸಿ ಶಿವ ಸರ್ವಕರಸ್ತ್ವಮೇವಂ
ಮತ್ವಾ ವಿಕಲ್ಪಮಿತಿ ಜಂತುರ ಲೇಪಕಸ್ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೬ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಅಥ ಪರಶಿವಪ್ರಣೀತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಪರಮೆಶ್ವರ ಪಂಚಕೃತ್ಯ ಪ್ರಶಂಸನ ಮುಖೆನಸ್ತೌತಿ ॥ ತ್ವಮಿತಿ ॥ ಹೆ ಶಿವ, ತ್ವಂ, ನಿತ್ಯಂ, ಅಶೆಷಲೊಕಾ, ಲೊಕಶಬ್ದೆನಭುವನಾನಿ ಜೀವಾಶ್ಚಾಭಿಧೀಯಂತೆ, "ಲೊಕಸ್ತುಭುವನೆಜನೆ" ಇತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್. ತತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾ ಸ್ತದುಭಯ ವಿಷಯಾಃ ತಿರೊಭಾವನಿಕ್ಷೆಪ ಚೈತನ್ಯೈಕ ವಿಷಯಾ ಇತಿಧ್ಯೆಯಂ. ಪಾಸಿ—ರಕ್ಷಸಿ ಸ್ವಸ್ವವಿಷಯೆ ಸ್ಥಾಪಯಸಿ, ಅನೆನಸ್ಥಿತಿರುಕ್ತಾ. ಹಂಸಿ—ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಂಪರಯಾಚ ಜಗದ್ಯೋನಾ ಉಪಸಂಹರಸಿ, ಅನೆನ ಪ್ರಳಯಉಕ್ತಃ. ವಿದಧಾಸಿ—ಉಪಾದಾನಾತ್ ಕಾರ್ಯಮಾವಿರ್ಭಾವಯಸಿ ಶರೀರೆಂದ್ರಿಯಾದಿಕಂಚ ವಿದಧಾಸಿ, ಅನೆನ ಸೃಷ್ಟಿರುಕ್ತಾ. ಸಂಹಾರಾನಂತರಂ ಸೃಷ್ಟಿಕಥನೆನ ಸರ್ಗ ಪ್ರಳಯ ಪ್ರವಾಹಾವಿಚ್ಛೆದಸ್ಸೂಚಿತಃ. ತಿರಸ್ಕರೊಷಿ—ಭೊಗಾವ್ಯಾಚ್ಛಾದನ ಲಕ್ಷಣಂತಿರೊಭಾವಂಕರೊಷಿ, ಅನೆನ ತಿರೊಭಾವರೂಪೊ ವ್ಯಾಪಾರಉಕ್ತಃ ಪರಾಂ—ಶಾಸ್ತ್ರಾಂತರೊಕ್ತ ಮುಕ್ತಿಭ್ಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾಂ ಯದ್ವಾ ಪಂಚ ಪಾಶಚ್ಛೆದಾದುತ್ಕೃಷ್ಟಾಂ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶತ್ತತ್ವಾತೀತಾಂ, ಮುಕ್ತಿಂ—ಪರಶಿವ ಸಾಮ್ಯಲಕ್ಷಣಾಂ, ನಯಸಿ—ಸಾಧಾರ ನಿರಾಧಾರಾನುಗ್ರಹಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಪಯಸಿ, ಅತ್ರನಯತೆರ್ದ್ವಿಕರ್ಮಕತ್ವಂ ಅನೆನಾನುಗ್ರಹ ಉಕ್ತಃ. ಪರಾಮಿತಿ ವಿಶೆಷಣ ಮಹಿಮ್ನಾ ಅನ್ಯಾಪ್ಯಪರಾ ಮುಕ್ತಿಸ್ಸೂಚಿತಾ. ನಿತ್ಯಮಿತಿ ಪದೆನ ಮಹಾಪ್ರಳಯೆಪಿ ಪರಮೆಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೆಣ ಪಂಚಕೃತ್ಯ ಮಸ್ತೀತಿ ಸೂಚಿತಂ. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮೃಗೆಂದ್ರೆ— "ಸ್ವಾಪೆಪ್ಯಾಸ್ತೆ ಬೊಧಯನ್ಬೊಧಯೊಗ್ಯಾನ್ರೊಧ್ಯಾಸ್ರುಂಧನ್ಪಾಚಯನ್ಕರ್ಮಿಕರ್ಮ । ಮಾಯಾಶಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಯೊಗ್ಯಾನ್ಪ್ರಕುರ್ವನ್ಪಶ್ಯನ್ಸರ್ವಂ ಯದ್ಯಥಾವಸ್ತುಜಾತಂ" ಇತಿ. ಏವಮುಕ್ತಪ್ರಕಾರೆಣ, ತ್ವಂ, ಸರ್ವಪ್ರದಃ ಸರ್ವಕರಶ್ಚಾಸಿ, ಇತಿ, ಅವಿಕಲ್ಪಂ ನಿಸ್ಸಂಶಯಂ ಯಥಾಭವತಿ ತಥಾ, ಜಂತು

ರ್ಜನಃ, ಮತ್ವಾ—ಗುರುತಶ್ಶಾಸ್ತ್ರತಶ್ಚ ಜ್ಞಾತ್ವಾ, ಅಲೇಪಕೋ ನಿರ್ಲೇಪಕಃ ಸಕಲಬಂಧ ಶೂನ್ಯಃ, ಸ್ಯಾತ್, ಆತ್ಯಂತಿಕಪಾಶ ವಿಮುಕ್ತಿ ಶಿವತ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಮೇವ ಸದ್ಭಿಸ್ಸೇವ್ಯಂ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಿಪ್ರಣೀತತ್ವಾತ್. ಶಾಸ್ತ್ರಾಂತರಾಣಾಂತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಿಂಚಿಜ್ಞ ಪ್ರಣೀತತ್ವೇನ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಹೇತುತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ॥ ೬ ॥

೬॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯ ತಿರೋಧಾನ ಅನುಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಪಂಚಕೃತ್ಯಗಳು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕವನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಜನರು ಗುರುಮುಖದಿಂದಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದು ಸಂಸಾರ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ॥ ೬ ॥

ಮೂ ॥ ಶಾತ್ಯೇನಯೇಽಪಿ ಭಗವಂತಮನಂತಶಕ್ತಿಂ
ಶಂಭೋ ಭವಂತಮಭವಂಭವಿನೋನಮಂತಿ ॥
ತೇಽಪ್ಯಂಧಕಾರಮತಿ ಘೋರಕೃತಾಂತದಂತ
ಯಂತ್ರಾಂತರಾಳಗಹನಂ ನ ಪುನರ್ವಿಶಂತಿ ॥ ೭ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಯೇನಕೇನಾಪಿ ಕೃತಸ್ಯ ಶಿವ ನಮಸ್ಕಾರಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಾಹ ॥ ಶಾತ್ಯೇನೇತಿ ॥ ಶಮಸ್ಮಾದ್ಭವತೀತಿ ಶಂಭುಃ ಶಂಸುಖಮಪ್ರೇರ್ಯತಾರೂಪಂ ಭಾವಯತೀತಿವಾಶಂಭುಃ ತಸ್ಯಾಮಂತ್ರಣಂ ಹೇ ಶಂಭೋ ನವಿದ್ಯತೇಂತೋವಧಿರ್ದೇಶತಃ ಕಾಲತೋವಾಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ಅನಂತಾ ತಾದೃಶೀಶಕ್ತಿರ್ಯಸ್ಯಸೋನಂತಶಕ್ತಿಸ್ತಂ, ಅಭವಂ—ನವಿದ್ಯತೇ ಭವೋಜನ್ಮಯಸ್ಯ ತಮಭವಂ, ಭಗವಂತಂ—ನಿರತಿಶಯ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನಂ, ಭವಂತಂ, ಯೇಭವಿನೋ ಜನ್ಮಿನಃ, ಶಾತ್ಯೇನ ಶಠತ್ವೇನಾಪಿ, ನಮಂತಿ, ತೇಪಿ, ಅಂಧಂಕರೋತೀತ್ಯಂಧಕಾರಂ, ಅತಿಘೋರಸ್ಯ ಅತಿ ಭಯಂಕರಸ್ಯ ಕೃತಾಂ ತಸ್ಯ

ಯಮಸ್ಯ ದಂತಾಪಿವ ಯಂತ್ರಂ ನಿಷ್ಪೀಡನ ಸಾಧನದ್ರವ್ಯಂ ತಸ್ಯಾಂತರಾಳ ಮೇವ ಗಹನಂ ಗಹ್ವರಂ ಕಾನನಂತತ್ ಪುನರ್ನವಿಶಂತಿ, ಯದ್ವಾ ಅತಿ ಘೋರಕೃತಾಂತದಂತ ಯಂತ್ರಾಂತರಾಳೆ ಯದ್ಗಹನಂದುಃಖಂ ತತ್ಪುನ ರ್ನವಿಶಂತಿ ನಾನುಭವಂತೀತಿಯಾವತ್ "ಗಹನಂ ಗಹ್ವರೆ ದುಃಖೆ ವಿಪಿನೆ ಕದನೆಪಿಚ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಪ್ರಾಣಿನಾಂಕೃತಾಂತದಂತಾಂತರಾಳ ಪ್ರವೇಶಸ್ಯ ಪಾಪಹೇತುತ್ವಾತ್ ತತ್ಪಾಪಂಭನನ್ನಮಸ್ಕಾರಃಪರಿಹರತಿ. ತದಾಕುತಸ್ತ ದ್ದಂತ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಃ ಕಾರಣಾಭಾವೆ ಕಾರ್ಯಾಭಾವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ಯ ದಾಹುಃಪೌರಾಣಿಕಾಃ—"ಅನಾದರೇಣಶಾಠ್ಯೆನ ಪರಿಹಾಸೆನ ಮಾಯಯಾ | ನಮಸ್ಕಾರೆ ಕೃತೆಲಿಂಗೆ ಸರ್ವಪಾಪಹರೊಹರಃ" ಇತಿ. ‖ ೭ ‖

ಟೀ‖ ಸುಖಪ್ರದನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಮಹಿಮೆ ಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿಯೂ, ಜನನ ಮರಣ ರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಲ್ಲದೆ ಬೂಟಾಟಕೆಗಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಅಂಥವರಿಗೂ ನೀನು ಮುಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀಯಲ್ಲದೆ ಮರಳಿ ಭವವನ್ನೆತ್ತುವಹಾಗೆ ಮಾಡು ವುದಿಲ್ಲ. ‖ ೭ ‖

ಮೂ ‖ ಕಸ್ಯಾಪರಸ್ಯ ಮಕರಾಹತಘೋರನಕ್ರ
ಚಕ್ರಕ್ರಮಾತ್ಕಮಲಲೋಲ ಜಲಾಚ ಗಂಗಾ ‖
ಖಂಡೇಂದುಕೋಟಕರಕೋರಕಭಾರಭಾಜಿ
ಬಭ್ರಾಮ ಬಭ್ರುಣಿ ಜಟಾಪಟಲೇ ವಿಮೂಢಾ ‖ ೮ ‖

ವ್ಯಾ‖ ಅಥ ಗಂಗಾಧಾರಣಮಾಹ ‖ ಕಸ್ಯೇತಿ ‖ ಹೆ ಶಿವ, ಮಕ ರೈಃ—ಮತ್ಸ್ಯೈರ್ನಕ್ರೈರ್ವಾ, ಆಹತಾನಾಂ—ಪ್ರತಿಹತಾನಾಂ, ಘೋ ರಾಣಾಂ—ಭಯಂಕರಾಣಾಂ, ನಕ್ರಾಣಾಂ—ಪ್ರತಿನಕ್ರಾಣಾಂ. ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ ಕುಂಭೀರಾಣಾಂ, ಚಕ್ರಕ್ರಮಾತ್—ಚಕ್ರಾಕಾರೇಣಾಕ್ರಮಣಾತ್, ಕಮಲೆ ಷು ಲೋಲಂಚಲಂಜಲಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾತಥೋಕ್ತಾ, ಅಥವಾ, ನಕ್ರಾಣಾಂ

ಚಕ್ರಸ್ಯ-ಚಯಸ್ಯ, ಕ್ರಮಾತ್-ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಾತ್, ಕಮಠೇಷು, ಲೋಲ ಜಲಾ, ಯಸ್ಯಾ ಕಮಲವಪ್ಯಾತೋದ್ಧೂತಪದ್ಮವತ್ ಲೋಲಂ ಚಂಚಲಂ ಜಲಂ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾತಥೋಕ್ತಾ, ಗಂಗಾಚ,ಚಶಬ್ದಸ್ತ್ವರ್ಥಃ. ಮಂ ದಾಕಿನೀತ್ಯು, ಅಪರಸ್ಯ-ತ್ವದನ್ಯಸ್ಯ, ಕಸ್ಯದೇವಸ್ಯ, ಖಂಡೇಂದುಕೋಟಕ ರಕೋರಕಭಾರಭಾಜಿ. ಖಂಡೇಂಗೋರ್ಬಾಲಚಂದ್ರಸ್ಯ, ಕೋಟಿಃ-ಅಶ್ರಿಃ, ಕರಾಮಯೂಖಾಏವ ಕೋರಕಾಃ ತೇಷಾಂ, ಭಾರಂಸಮೂಹಂ ಭಜತೀತಿ ತಥೋಕ್ತೇ, ಬಭ್ರುಣಿ-ಕನಕಪಿಂಗಲೆ, ಜಟಾಪಟಲೆ-ಜಟಾಸಮೂಹೆ, ವಿ ಮೂಢಾ-ನಿರ್ಗಮದ್ವಾರಮಪಶ್ಯಂತೀಸತೀ, ಬಭ್ರಾಮ-ಭ್ರಮಣಂಕೃ ತವತೀ, ನಕಸ್ಯಾಪೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅನೇನ ದೇವತಾಂತರೇಭ್ಯೋ ಭಗವತ ಉ ತ್ಕರ್ಷಸ್ಸೂಚಿತಃ. ಪುರಾಕಿಲಮಂದಾಕಿನೀ ವೃಂದಾರಕೇಂದ್ರೈರಾವಣ ವಪ್ರಕ್ರೀಡಾನಿರ್ಭಿನ್ನತೀರಾ ಕ್ಷುಭಿತಾಚಸತೀಭೂತ್ವೋಲ್ಲಸಿತಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಲಾ ಫೇನಿಲಾ ಗ್ರಹಗಣಮಾಕರ್ಷಂತೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪಿಂಡಕಬಳೀ ಕರಣಸಮುದ್ಯತೇವ ಸ್ಥಿತಾ. ತಾವತಾತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ವಿಧಿಸಿಷ್ಣುಜಿಷ್ಣ್ವಾದ ಯೋ ವಿತ್ರಸ್ತಾಃ ಶಂಕರಂ ಶರಣಂ ಯಯುಃ. ತತಸ್ಸಾ ಈಶ್ವರನಿಯೋ ಗಾತ್ತಜ್ಜಟಾಗ್ರಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಭಸ್ಮವ್ಯಾಮಿಶ್ರಾ ಶುಷ್ಯಂತೀ ಕುಸು ಮಸದೃಶೀ ಜಾತಾ. ಸಾ ಕದಾಚಿತ್ಪಾತಾಳೆ ಕಪಿಲ ಕೋಪಾನಲಜ್ವಾಲಾ ಭಸ್ಮೀಕೃತಾನ್ ಷಷ್ಟಿಸಹಸ್ರಭ್ರಾತೄನ್ ಜೀವಯಿತುಂ ಭಗೀರಥೇನ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೇನ ಭಗವತಾ ವಿಶ್ವಪತಿನಾ ಅಂಗುಷ್ಠತರ್ಜನೀಭ್ಯಾಂ ತಜ್ಜ ಟಾಗ್ರಭಸ್ಮಾದಾಯನಿಷ್ಪೀಡ್ಯತಿರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಮಧಸ್ತಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿತಾ ,, ಇತಿ ಪೌರಾಣಿಕೀಕಥಾನುಸಂಧೇಯಾ ॥ ೮ ॥

---

೮ ॥ ಎಲ್ಲೈ ಪರಶಿವನೇ ? ಮೀನುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಭ ಯಂಕರವಾದ ಮೊಸಳೆಗಳ ಚಕ್ರಾಕಾರವಾದ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಚಲಿ ಸುತ್ತಿರುವ ಜಲಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳ ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು. ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಪುಂಜವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಪಿಂಗಳವರ್ಣವಾದ ಜಟಾಪಟಲದಲ್ಲಿ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವನೇವನು ಧರಿಸಿರುವನು.

(ಪೂರ್ವಕಥೆ.)

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವಗಂಗೆಯು. ಐರಾವತಪರ್ವತ ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ತೀರವನ್ನುಮೀರಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲುಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ರುವುದೋ ಎಂಬಹಾಗೆ ಇರಲು, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಯಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ಸರ್ವರೂ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಲು, ಆಗ ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆ ಗಂಗೆಯು ಶಿವನ ಜಟಾಗ್ರವಂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತಾಚರಿಸಿತು. ಆ ಗಂಗೆಯೇ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಸಗರಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅರುವತ್ತುಸಾವಿರಮಂದಿ ಪುತ್ರರು ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಮುನಿಯ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ಧರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲೋಸುಗ ಭಗೀರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಶಿವನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿ ಭಗೀರಥನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ॥೮॥

ಮೂ ॥ ಪ್ರೋತ್ತುಂಗಪೀವರಘನಸ್ತನಹಾರಭಾರ
ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಭುಜಲತಾ ಯುಗಪಾಶಬದ್ಧಾಃ ॥
ತೇ ಪರ್ಯಟಂತಿ ಭಗವ ನ್ಗಗನೇ ವಿಮಾನೈ
ರ್ಯೈರರ್ಚಿತೋ ಹರ ನರೈ ರುಮಯಾಸಹ ತ್ವಂ ॥ ೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥೋಮಯಾಸಹಮಹೇಶ್ವರಾರ್ಚನಸ್ಯ ಫಲಮಾಹ ॥ ಪ್ರೋತ್ತುಂಗೇತಿ ॥ ಹೇಭಗವನ್ ಹರ, ಹರತ್ಯಂತಕಾಲೇ ಸರ್ವಮಿತಿ ಹರಃ. ಅಥವಾ, ಹರತಿಪಶುಭ್ಯಃ ಪಾಶಾನ್ಪುಂಸೋಪ್ಯರ್ಧಂ ತತಶ್ಚ ಹರತೀತಿ ಹರಶಬ್ದಾರ್ಥಂ ನಿರಾಹುಃ. ಉಮಯಾಸಹ, ತ್ವಂ, ಯೈರ್ನರೈರರ್ಚಿತಃ, ತೇ ನರಾಃ, ಪ್ರೋತ್ತುಂಗಪೀವರ ಘನಸ್ತನಹಾರಭಾರ ವಿದ್ಯಾಧರೀ ಭುಜಲತಾಯುಗಪಾಶಬದ್ಧಾಃ, ಪ್ರೋತ್ತುಂಗಯೋರತ್ಯುನ್ನತಯೋಃ, ಪೀವರಯೋಸ್ಸ್ಥೂಲಯೋಃ, ಘನಯೋಃ, ಕರ್ಕಶಯೋಃ, ಸ್ತನಯೋಃ, ಹಾರಾಏವಭಾರೋಯಾಸಾಂ ತಾಸಾಂ ವಿದ್ಯಾಧರೀಣಾಂ, ಭುಜಾಲತೇಇವ ಭುಜಲತೆ ತಯೋಃಯುಗಮೇವಪಾಶ ಸ್ತೇನಬದ್ಧಾಃ ಗಾಢಾ

ಲಿಂಗಿತಾಸ್ಸಂತಇತ್ಯರ್ಥಃ, ವಿಮಾನೈಃ—ಪುಷ್ಪಕೈಃ, ಗಗನೆ, ಪರ್ಯಟಂತಿ-ಚರಂತಿ, ಉಮಾಸಹಿತ ಶಂಕರಾರ್ಚನಸ್ಯ ಭೋಗಹೇತುತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ತದುಕ್ತಂಸ್ಕಾಂದೆ ಈಶಾನ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವೋರಾಶವನಾರ್ಥಂ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೆ ತದಾದ್ಯಂತ ದರ್ಶನಾಸಕ್ತಯೋಃ ಸ್ತುವತೋರ್ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೀಶ್ವರಪ್ರಸಕ್ತಿಕಾಲೆ— "ಯಶ್ಚಾನ್ಯೋಪಿಯಜೆದ್ರೂಪಂ ಏತದ್ಭಕ್ತ್ಯಾಮಮಾನಿಶಂ|ಸಾಂಬಿಕಂ ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ಸೌಮ್ಯಂತಸ್ಮಾನ್ನಾನ್ಯೋಸ್ತಿಮೆ ಪ್ರಿಯಃ॥ತಸ್ಯೈಹಾಪ್ಯಖಿಲಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಲಭಾನ್ | ಸಗಣಂ ತಂ ಪ್ರಣೇಷ್ಯಾಮಿ ಮತ್ಸಮೀಪಂ ಮೃತಂ ನರಂ ॥ ಯುವಾಂಚಾರ್ಚಯತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಲಿಂಗಂಕೃತ್ವಾಸು ನಿರ್ಮಲಂ ,, ಇತಿ. ಮೂರ್ತಿಧ್ಯಾನೆಪ್ಯುಕ್ತಂ—"ವಾಮೆಮರಕತಶ್ಯಾಮಾ ದಕ್ಷಿಣೆ ವಿದ್ರುಮಾರುಣಾ | ದೆವತಾದಂಪತಿಮೂರ್ತಿಸಾ ಮೆ ಕಾಮಧುಘಾಭವೆತ್ ,, ಇತಿ. ॥ ೯ ॥

ಟ ॥ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ ಪ್ರಳಯ 'ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನೂ ಆದ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ? ಯಾರು ಪಾರ್ವತೀಸಮೇತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರು ಉನ್ನತಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾರಗಳ ಭಾರವುಳ್ಳ ವಿದ್ಯಾಧರಸ್ತ್ರೀಯರ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ॥ ೯ ॥

ಮೂ ॥ ಭೇರೀಮೃದಂಗ ಸುರದುಂದುಭಿ ಶಂಖನಾದೈ
ರ್ದೇವಾಂಗನಾಕಲಕಲಾಕುಲದಿಙ್ಮುಖೇಷು ॥
ಕ್ರೀಡಂತಿ ದಿವ್ಯಭವನೆಷು ಸಹಾಪ್ಸರೋಭಿ
ರ್ಭಕ್ತ್ಯಾಕೃತಂತವಪುರೋಮುಖವಾದನಂಯೈಃ ॥೧೦॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಪುರತಃ ಕೃತಸ್ಯ ಮುಖವಾದ್ಯಸ್ಯಾದಃ ಸ್ಯಫಲಮಾಹ ॥ ಭೆರೀತಿ ॥ ಹೆ ಶಿವ, ತವ, ಪುರಃ—ಪುರತಃ, ಯೈ

ನರ್ತ್ಯೈಃ, ಮುಖವಾದನಂ-ವೇಣುಮುಖ ವೀಣಾದಿಮುಖ ವಾದ್ಯವಾದನಂ, ಭಕ್ತ್ಯಾ, ಕೃತಂ, ಉತ್ತರವಾಕ್ಯಗತೋಯಚ್ಛಬ್ದಸ್ತಚ್ಛಬ್ದೋಪಾದಾನ ಮಪೇಕ್ಷತೆಅತಸ್ತ ಇತಿಲಭ್ಯತೆ. ಭೇರ್ಯಃಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃಮೃದಂಗಾಃ-ಮುರಜಾಃ, ಮುರದುಂದುಭಯೋದೇವತಾಭೇರ್ಯಃಶಂಖಾಶ್ಚ ಭೇರೀಮೃದಂಗ ಮುರದುಂದು ಭಿಶಂಖಾಃತಸ್ಯನಾದೈಸ್ಸಾರ್ಧಂ,ದೇವಾಂಗನಾನಾಂಕಲಕಣ್ಠೈಃಕೋಲಾಹಲೈಃ ಆಕುಲಾನಿವ್ಯಾಪ್ತಾನಿ ದಿಶಾಂಮುಖಾನಿವಿಜೃಂಭಣಾನಿಯೇಷಾಂತೇಷು, ದಿವಿ ಭವಾನಿದಿವ್ಯಾನಿ ತೇಷು ಭವನೇಷು ಅಗಾರೇಷು, ಅಪ್ಸರೋಭಿಃ- ಊರ್ವ ಶ್ಯಾದಿಭಿಸ್ಸ್ವರ್ವೇಶ್ಯಾಭಿಸ್ಸಹ, ಕ್ರೀಡಂತಿ-ರಮಂತೆ, ಯದುಕ್ತಂ "ಅ ರ್ಚಯಿತ್ವಾ ತು ಯೋ ಲಿಂಗಂ ಮುಖವಾದ್ಯಂತು ಕಾರಯೇತ್ | ಪೂಜ್ಯ ತೇ ಗಣಕೋಟೀಭಿಃ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಸೋಗ್ರತಃ || ಪೂಜಾಕಾಲೇತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ವಾ ಯಃಕುರ್ಯಾದ್ಗೀತವಾದನಂ | ನೃತ್ಯಂವಾ ಮುಖವಾದ್ಯಂವಾ ಸೋಪೀಶ್ವರಪದಂ ಲಭೇತ್ ,, ಇತಿ. ಈಶ್ವರಪದಭಾಜೋ ಗಣಕೋಟಿ ಪೂಜ್ಯಸ್ಯ ಅಪ್ಸರೋಭಿಸ್ಸಹಾಕ್ರೀಡನ ಮನುಕ್ತಸುಲಭ ಮಿತಿಜ್ಞೇ ಯಂ. ಕಿಂಬಹುನಾ. "ಹಿಮವತ್ಯಚಲೇ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತೇ ಜ್ಯೋತಿ ಷ್ಮಾಖ್ಯಶಿಖರೆ ಮತಂಗಮುನೀಶ್ವರಸ್ತಪಉಗ್ರಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಶಿವ ಧ್ಯಾನಸಮಾಹಿತಮನಾಃ ಸುಚಿರಂಬಭೂವ. ಸಕದಾಚಿತ್ಸ್ವಕೀಯಮನ ಸಿ ಲಕ್ಷ್ಯಾಚ್ಚ್ಯುತೇಸತಿ ವಿಷಣ್ಣಸ್ಸಮಾಧಿಂ ಹಿತ್ವೋತ್ಥಾಯ ವೇಣು ಮಾದಾಯ ತಂತ್ರೀಗೈರಲಂಕೃತಂಕೃತ್ವಾ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯಸ್ಯ ವಿಚ್ಛಿ ತ್ತಯೆ ಮಹತೋಮೋಹಸ್ಯಹತಯೆ ಸಮ್ಯಕ್ಜ್ಞಾನಾವಾಪ್ತಯೆಚಶಿವ ಲಿಂಗಸನ್ನಿಧೌ ವಾದಿತವಾನ್. ತತಃಪ್ರಸನ್ನೋಭವಾನೀಪತಿ ಸ್ತಸ್ಮೈ ತ್ರಿ ಸರ್ಗಂ ಸಮಾಹಿತಂದತ್ವಾ ಮತಂಗಪಾರಮೇಶ್ವರಮಪಿ ಶ್ರಾವಯಾ ಮಾಸ ,, ಇತಿ. ತದುಪೋದ್ಘಾತಪಟಲೇ ಪಠ್ಯತ.—ಅಥವಾ, ಭಕ್ತ್ಯೈ ಯೈ ಸ್ತ್ವತ್ಪರೋ ಮುಖವಾದನಂ ಕೃತಂ ತೇ ದೇವಾಂಗನಾಕಲಕಲಾಕುಲ ದಿಜೃಂಭಿತೇಷು ದಿವ್ಯಭವನೇಷ್ವಪ್ಸರೋಭಿಸ್ಸಹ ಭೇರೀಮೃದಂಗ ಮುರದುಂ ದುಭಿ ಶಂಖನಾದೈಃ ಕ್ರೀಡಂತೀತ್ಯನ್ವಯಃ. ಕೇಚಿತ್ತು ಮುಖವಾದನೀ ಯಮಿತಿ ಪಠಂತಿ ತತ್ರ, ಯತ್ತತ್ಪದಾಧ್ಯಾಹಾರಃ ಕರ್ತವ್ಯಃ. ತಥಾಚ

ಭೇರೀಮೃದಂಗ ಸುರದುಂದುಭಿಶಂಖನಾದೈಸ್ಸಹ, ಮುಖವಾದನೀಯಂ ಮುಖವಾದ್ಯಂ ಕಾಹಳಾದಿಕಂ, ಯೈಸ್ತ್ವವಪುರೋಭಕ್ತ್ಯಾ ಕೃತಂ ದತ್ತ ಮಿತಿಯಾವತ್, ತೇ ದೇವಾಂಗನಾ ಕಲಕಲಾಕುಲದಿಜ್ಜೃಂಭಿತೇಷು ದಿವ್ಯಭವನೇಷ್ವಪ್ಸರೋಭಿಸ್ಸಹ ಕ್ರೀಡಂತೀತ್ಯನ್ವಯಃ. ಯದ್ಯಪಿ ಭೇರೀದುಂದುಭಿಶಬ್ದಯೋರೇಕವೇರ್ಯಾಯತ್ವ ಮಮರೇಣೋಕ್ತಂ—"ಭೇರೀಸ್ತ್ರೀ ದುಂದುಭಿಃಪುಮಾನ್,, ಇತಿ. ತಥಾಪಿ ಕ್ರಿಯಾಸಾರಾದಿಗ್ರಂಥೇಷು ತಯೋರ್ಭೇದೋದರ್ಶಿತಃ. ತಥಾಹಿ "ದುಂದುಭೇರ್ದ್ವಿವಿಧೋಭೇದಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ । ನಭಾರ್ಯಾ ಸ್ಥಾಪಯೈಕೇನಯಾಭಾರ್ಯಾಜಂಗಮಾಸ್ಮೃತಾ ,, ಇತಿ. ಸುರೋಚಿತೋಯಂದುಂದುಭಿಃ ಸುರದುಂದುಭಿಃ ನಸ್ವರ್ಗದುಂದುಭಿಃ ಅಪಿತು ದೇವಾಲಯೇಸ್ಥಾಪಿತೋ ದೇವಯೋಗ್ಯಸ್ಥಿರದುಂದುಭಿ ರಿತಿಯಾವತ್. ತತ್ರಸಪ್ತತಾಳಾ ಯಾ ಸಾ ಸ್ಥಿರದುಂದುಭಿಃ. ಚತುಸ್ತಾಳಾ ಯಾ ಸಾ ಚರದುಂದುಭಿಃ. ಭೇರೀಲಕ್ಷಣಮುಕ್ತಂ—"ಸ್ಥೌಲ್ಯೋನ್ನತಾಭ್ಯಾಂಸದೃಶೀ ಮಹಾವೃಕ್ಷವಿನಿರ್ಮಿತಾ । ತದ್ವದ್ಧೋಭಯಪಾರ್ಶ್ವಾಚ ಭೇರೀಸ್ಯಾಚ್ಚರದುಂದುಭಿಃ ,, ಇತಿ. ಶಿವಧರ್ಮೇ—"ಭೇರೀಮೃದಂಗಮುರಜತ್ರಿಮಿಲುಪಟಹಾದಿಕಂ । ವಾಂಶಕಾಂಸ್ಯಾದಿವಾದಿತ್ರಂ ಯತ್ಕಿನಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್ ॥ ಸವಿಮಾನೈರ್ನಮಿಯಾನೈರ್ವಂಶವೀಣಾಕೃತಸ್ವನೈಃ । ಯುಗಕೋಟಿಶತಂದಿವ್ಯಂ ಶಿವಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ॥ ಮಹಾಮೇಘಧ್ವನಿಂ ದತ್ವಾ ಶಂಖಯುಗ್ಮಂ ಶಿವಾಲಯೇ । ಯುಗಕೋಟಿಶತಂದಿವ್ಯಂ ಶಿವಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ॥ ಪಾಪಧ್ವಾಂತವಿಘಾತಾಯ ಕಾಹಳಾನಿ ಸಮರ್ಪಯೇತ್ । ಶಿವಸ್ಯ ಶಿವಲೋಕೇಷು ವಸೇತ್ಕಲ್ಪಾಯುತಂ ನರಃ ,, ಇತಿ. ॥ ೧೦ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ? ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನಮುಂದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಗಾರಿ ಮದ್ದಳೆ ದೇವದುಂದುಭಿ ಶಂಖ ಧ್ವನಿಗಳೊಡನೆ ಕೊಳಲು ಮುತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದವರು ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಿಕ್ಕುಗಳುಳ್ಳ ಸ್ವರ್ಗದ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ರಂಭಾದಿ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

(ಪೂರ್ವಕಥೆ.)

ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಸೇವಿತವಾದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಾಖ್ಯ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಮತಂಗ ಮುನೀಶನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವಧ್ಯಾನ ಸಮಾಹಿತ ಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಇದ್ದನು. ಆ ಮುನಿಯು ಒಂ ದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾರವಂ ಹೊಂದಿದಕಾರಣ ಒಂದು ಬಿದುರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಶಿವಲಿಂಗ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಊರಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯಾದ ಪರ ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆ ಮುನಿಗೆ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮತಂಗ ಪಾರಮೇಶ್ವರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ॥ ೧೦ ॥

ಮೂ॥ ಶಂಭೋ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿಬುಧಾಧಿಪಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯ
ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಹರಿಪಿತಾಮಹಲೋಕಪಾಲಾಃ ॥
ಅನ್ಯೇಪಿ ಸಾಧುವಿಧಿನಾ ಸುಧಿಯೋಭವಂತ
ಮಾರಾಧ್ಯ ಜಗ್ಮು ರಮರಾಃ ಪದಮಾತ್ಮಗತ್ವಂ ॥ ೧೧ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಅಮರತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುರಪಿ ಶಿವಲಿಂಗಾರಾಧನಮೇವೇತ್ಯಾಹ॥ ಶಂಭೋಇತಿ ॥ ಹೇ ಶಂಭೋ, ಪ್ರಸಿದ್ಧೋವಿಬುಧಾಧಿಪಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿಬುಧಾಧಿಪೋ ದೇವೇಂದ್ರಃ, ತಸ್ಯೈವಮಾಸ್ತೋಷ್ಪತಿ ಸ್ಸುರಪತಿರಿತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ ಗೂಪಂಕಜಾದಿವದ್ಯೋಗರೂಢತ್ವಾತ್. ಅಥವಾ, ವಿಬುಧಾಧಿಪಇಂದ್ರಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಉಕ್ತಾಃ ಸಾಧ್ಯಂತೆ ಆರಾಧ್ಯಂತೆ ಇತಿಸಾಧ್ಯಾಃ ದೇವೇಷ್ವವಾಂತರಗಣಾಃ ವಿದ್ಯಾಧರಾಶ್ಚ ವಿಬುಧಾಧಿಪಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಾಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಶ್ಚತೆ ವಿಬುಧಾಧಿಪ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಾಃ, ಹರಿಪಿತಾಮಹ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ತೇಜೋವತೀ ಸಂಯಮಿನೀ ಕೃಷ್ಣಾವತೀ ಶುದ್ಧವತೀ ಗಂಧವತೀ ಮಹೋದಯಾ ಯಶೋವತೀ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಪಾವಕಾದಯಃ ಪಾತಾಳಾದಿತತ್ತ್ವಲೋಕಪಾಲವಿಶೇಷಾಃ, ಅನ್ಯೇ-ತದಿತರೆ ಅಮರಾಃ, ಸುಧಿಯೋಯೆಕೆಚಿತ್ಪ್ರಷಾವಂತಃ, ತೆ ಸರ್ವೆಪಿ, ಪುರಾ, ಭವಂತಂ-ತ್ವಾಂ

ವಿಧಿನಾ-ವೇದಾಗಮೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ, ಸಾಧು-ಸಮ್ಯಕ್, ಆರಾಧ್ಯ-ಪೂಜಯಿತ್ವಾ, ಪರಮಾಮರತ್ವಂ, ಜಗ್ಮುಃ-ಪ್ರಾಪುಃ, ತದೇತದನಿಶೇಷಮುದಿತಂ ಶಿವಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೇ—" ಇಂದ್ರನೀಲಮಯಂಲಿಂಗಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಪೂಜಯತೇ ಸದಾ । ವಿಷ್ಣುತ್ವಂ ತೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸೋದ್ಭುತಂಚ ಸನಾತನಃ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪೂಜಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಲಿಂಗಂಕೈಲಮಯಂಶುಭಂ। ತಸ್ಯ ಸಂಪೂಜನಾತ್ತೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಮುತ್ತಮಂ ॥ ಶಕ್ರೋಪಿ ದೇವರಾಡೆಂದ್ರೋ ಲಿಂಗಂ ಮಣಿಮಯಂ ಶುಭಂ । ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪೂಜಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ತೇನ ಶಕ್ರತ್ವಮಾಪ್ತವಾನ್ ॥ ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಣುಸ್ತಥಾಶಕ್ರೋ ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ । ಲಿಂಗಾರ್ಚನರತಾಹ್ಯೇತೇ ಮಾನುಷೇಷು ತು ಕಾ ಕಥಾ ,, ಇತಿ. ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಕಥನೇ ಗ್ರಂಥಭಾರೋಭವೇದಿತ್ಯೇತಾವತೋ ಪರಮ್ಯತೇ. ವಿಸ್ತರಸ್ತು ತತ ಏವಾವಧಾರ್ಯಃ ॥ ೧೧ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಸುಖಪ್ರದನಾದ ಶಿವನೇ ? ದೇವತೆಗಳಿಗಧಿಪತಿಯಾದ ದೇವೇಂದ್ರನೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳೂ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ವಿದ್ಯಾಧರರೂ, ಇನ್ನೂ ಉಳಿದ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ದೇವತಾಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿದರು. ॥ ೧೧ ॥

ಮೂ ॥ ಗೌರೀಪ್ರದಾನಸಮಯೇ ಗದಿತೇಽಚಲೇನ
ಗೋತ್ರಂ ತವೇಶ ಕಿಮಿತಿ ಕ್ಷಣಜಾತಚಿತ್ತಂ ॥
ಧನ್ಯೈಃ ಪಿತಾಮಹಪುರಂದರ ಲೋಕಪಾಲೈ
ರ್ದೃಷ್ಟಂ ನಿರುತ್ತರಮುಖಂ ಭವತೋ ಹಸದ್ಭಿಃ ॥೧೨

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಕಥಾಮುಖೇನೇಶಸ್ಯ ಪರಮಂಪ್ರಕರ್ಷಮುದ್ಯೋತಯತಿ ॥ ಗೌರೀತಿ ॥ ಅಚಲೇನ-ಹಿಮವತಾ, ಮಹೇಶ್ವರಾಯ ಗೌರೀಪ್ರದಾನಸಮಯೇ, ಹೇಈಶ, ತವ, ಕಿಂಗೋತ್ರಮಿತಿ, ಗೋತ್ರಂಕೂಟಸ್ಥರ್ಷಿನಾಮ್ನಾಂ ಸಂಕೀರ್ತನಮಿತ್ಯಭಿಯುಕ್ತಾಃ. ಅಪತ್ಯಂಪೌತ್ರಪ್ರಭೃತಿಗೋತ್ರಮಿತಿಪಾಣಿನಿಃ. ಕ್ಷಣಜಾತಚಿತ್ತಂ. ಕ್ಷ

ಣೋದ್ವಾಹಕರಣರೂಪೆ ಉತ್ಸವೇ, “ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥಿತೌ ಕಾಲನಿಶೇಷೋತ್ಸವಯೋಃಕ್ಷಣಃ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಜಾತಮುತ್ಥಿತಂ, ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿ ತದ್ವ್ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ಗದಿತೇ-ವ್ಯಕ್ತಮುಕ್ತೇಸತಿ, ಹಸದ್ಭಿಃ ಜಗದ್ಯೋನಿಂಪರಮೇಶ್ವರಂ ಕಿಮಿತ್ಯೇವಂ ಪೃಷ್ಟವಾ ನಯಮಿತಿ ಹಸನಂಕುರ್ವದ್ಭಿಃ, ಧನ್ಯೈಃ–ಸ್ವಯಮುತ್ತರಿತತ್ವಾತ್ಕೃತಾರ್ಥೈಃ, ಪಿತಾಮಹಪುರಂದರಲೋಕಪಾಲೈಃ, ಭವತಸ್ತವ,ನಿರುತ್ತರಮುಖಂ–ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಶೂನ್ಯವದಾಸ್ಯಂ, ದೃಷ್ಟಂ,ಅಥವಾ,–ತವ,ನಿರುತ್ತರಮುಖಂ, ಕ್ಷಣಜಾತಂಚಿತ್ತಂಚಿಂತನಾತ್ಮಕಂಮನೋಯಸ್ಯತತ್, ತಥಾವಿಧಂದೃಷ್ಟಮಿತಿಸಂಬಂಧಃ. ತದುಕ್ತಂ ಸೂತಸಂಹಿತಾಯಾಂ, ಹಿಮವಾನುವಾಚ–“ಯಾಸೀತ್ಪೂರ್ವಂಚ ತೆಪತ್ನೀ ಸಾವತೀರ್ಣಾ ಗೃಹೇಮಮ । ತಾಮೇವ ತವದಾನಾರ್ಥ ಮಾಗತೋಸ್ಮಿ ಮಹೇಶ್ವರ ॥ ಅಮೀಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾಸ್ತ್ವತ್ಸಮೀಪ ಮಿಹಾಗತಾಃ । ಕಿಂಗೋತ್ರಮಿತಿಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಚ್ಛೈಷಾಮಗ್ರೇವಿಭೋತವ ॥ ಶ್ರುತ್ವಾತು ಭಾರತೀಂತಸ್ಯ ವಿಶ್ವೇಶೋನಿಶ್ವವಂದಿತಃ । ಕಿಂಗೋತ್ರಮಿತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ನೋತ್ತರಂ ಸಸಸರ್ಜಹ ॥ ದೃಷ್ಟ್ವಾನಿರುತ್ತರಂ ಶಂಭುಂ ಜಹಸುರ್ದೇವದಾನವಾಃ । ಏಷಏವಜಗದ್ಯೋನಿರ್ಗೋತ್ರಮಸ್ಯಕಥಂ ಭವೇತ್ ॥ ಇತ್ಯೂಚುರ್ವಿಬುಧಾಸ್ಸರ್ವೇ ಹಿಮವಂತಂ ನಗೋತ್ತಮಂ ,, ಇತಿ. ॥ ೧೨ ॥

ಟ ॥ ಹಿಮವಂತನು ನಿನಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ “ಎಲೈ ಈಶ್ವರನೇ ? ನೀನು ಯಾವಋಷಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ,, ಎಂದು ಪದ್ಧತಿಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲಾಗ, ಸಕಲ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಇವನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆಂದು ನಗುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ದೇವೇಂದ್ರ ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದುದಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಏನುಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವುಳ್ಳದುದಾಗಿಯೂ, ಇದ್ದ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ॥ ೧೨ ॥

ನ ೩ ‖ ಝುಂಕಾರಡಂಬರವಿರಾಜಿಜಲಾಕುಲೇಷು
ಕೈಲಾಸಮೇರುಗಿರಿಗಹ್ವರ ನಿರ್ಝರೇಷು ‖
ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಸುರಸಿದ್ಧವಧೂಕುಲಾನಿ
ಯೇ ನೀಲಕಂಠ ತವಪಾದಯುಗಂ ನಮಂತಿ ‖೧೩ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಭಕ್ತ್ಯಾಕೃತೇ ರುದ್ರನಮಸ್ಕಾರಸ್ಯ ಫಲಮಾಹ ‖ ಝುಂಕಾರೇತಿ ‖ ಹೆ ನೀಲಕಂಠ, ಯೇಜನಾಃ, ತವ, ಪಾದಯುಗಂ-ಧ್ಯಾನ ಪೂಜಾ ನಮಸ್ಕಾರಾರ್ಥಂ ಶಿವಲಿಂಗೆ ಪರಿಕಲ್ಪಿತ ಚರಣದ್ವಿತಯಂ, ನಮಂತಿ-ನಮಸ್ಕುರ್ವಂತಿ, ತೆ, ಝುಂಕಾರಡಂಬರ ವಿರಾಜಿಜಲಾಕುಲೆಷು, ಝುಂಕಾರಾಃ-ಭ್ರಮರಗೀತಾನಿತೆಷಾಂ, ಡಂಬರಾಃ-ಆಡಂಬರಾಃ, ತೆ ಇನಸ್ವನಾದೆನ ವಿರಾಜಂತೀತಿ ಝುಂಕಾರಡಂಬರವಿರಾಜೀನಿ ತಾದೃಶೈರ್ಜಲೈಃ, ಆಕುಲೆಷು-ವ್ಯಾಪ್ತೆಷು; ಅಥವಾ-ಝುಂಕಾರಾಡಂಬರೈಃ, ವಿರಾಜಿಭಿಃ.ವೀನಾಂ-ಚಕ್ರವಾಕಚಕೋರಚಕ್ರಾಂಗಾದಿಪಕ್ಷಿಣಾಂ, ರಾಜಿಭಿಃ-ರೆಖಾಭಿಃ, ಜಲೈಶ್ಚವ್ಯಾಪ್ತೆಷು, ಕೈಲಾಸಮೆರುಗಿರಿಗಹ್ವರನಿರ್ಝರೆಷು-ಕೈಲಾಸ ಗಿರಿಮೆರುಗಿರ್ಯೋರ್ಗಹ್ವರಾಣಾಂ ಸಂಬಂಧಿಷು ನಿರ್ಝರೆಷು ಪ್ರವಾಹೆಷು, “ಪ್ರವಾಹೋನಿರ್ಝರೋಝರಃ,, ಇತ್ಯಮರಃ.ಸುರಸಿದ್ಧವಧೂನಾಂ-ಸುರಸಿದ್ಧಜಾತಿ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ, ಕುಲಾನಿ-ವ್ರಜಾನ್, ಸಮೂಹಪ್ರಕರಣೆ,-“ ಸಜಾತೀಯೈಃ ಕುಲಂ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ-ಉಪಭೋಗಾರ್ಥಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ, “ ವರ್ತಮಾನಸಾಮೀಪ್ಯೆ ವರ್ತಮಾನವದ್ವಾ ,, ಇತಿ ವರ್ತಮಾನ ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಯದಾಹುಃ-“ ಯೆನಮಂತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಮೀಶಾನಂ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸಂ । ಪ್ರಸನ್ನ ಚೆತಸೊ ರುದ್ರಂ ತೆಯಾಂತಿ ಪರಮಂಪದಂ ,, ಇತಿ. ‖೧೩‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ವಿಷಕಂಠನಾದ ಶಿವನೇ? ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವ ಮಾಡಿದವರು ಭ್ರಮರ ಗಾನಾಡಂಬರದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ನೀರಿನಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಗಳಾದ ರಜತಾಚಲ ಮೇರುಪರ್ವತಗಳ ಗುಹೆಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ

ಗಿರಿನದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ॥ ೧೩ ॥

ಮೂ ॥ ಅನ್ಯೇಽರವಿಂದ ಮಕರಂದ ಹೃತಾಳಿವೃಂದ
ಮಂದಾರಕುಂದದಳದಾಮಭಿ ರಿಂದುಮೌಳೇ ॥
ಪೂಜಾಂ ವಿಧಾಯ ಭವತೋ ವಿಲಸಂತಿದೇವ
ದೇವೇಂದ್ರಮಂದಿರವರೇ ಸಹ ಸುಂದರೀಭಿಃ ॥ ೧೪ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಕುಸುಮಪೂಜಾಫಲಮಾಹ ॥ ಅನ್ಯಇತಿ ॥ ಇಂದುರ್ಮೌಳೌ ಯಸ್ಯ ಸ ಇತಿ ವ್ಯಧಿಕರಣಪದೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ. ದೀವ್ಯತಿಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶತಇತಿ ದೇವಃ. ಹೇದೇವ, ಚಂದ್ರಚೂಡ, ಅನ್ಯೇ-ಪರೇಪುರುಷಾಃ, ಅರವಿಂದೈಃ-ಪದ್ಮೈಃ, ಮಕರಂದೈಃ, ಹೃತಮಾಕೃಷ್ಟಂ, ಅಳಿವೃಂದಂ ಭ್ರಮರಗಣೋಯೈಸ್ತಾನಿಚ ಮಕರಂದಹೃತಾಳಿವೃಂದಾನಿಚ ಮಂದಾರಾಣಿಚ ಪಾರಿಜಾತಪುಷ್ಪಾಣಿಚ ತೈಃ, ಕುಂದದಳದಾಮಭಿಃ-ಅಚ್ಛಿನ್ನಮಾಘ್ಯ ಪುಷ್ಪದಳಮಾಲೈಶ್ಚ, ಅಥವಾ ಅರವಿಂದೈರ್ಮಂದಾರೈಃ ಕುಂದೈರಾಮ್ರ ಜಂಬೂಬಿಲ್ವಾದಿದಳೈರ್ದಾಮಭಿಶ್ಚ, ಯದ್ವಾ ಅರವಿಂದಾನಾಂ ಮಂದಾರಾಣಾಂ ಕುಂದಕುಸುಮಾನಾಂ ದಳಾನಾಂಚ, ಮಾಲಾಭಿಃ, ಭವತೋ ಲಿಂಗರೂಪಿಣಸ್ತವ, ಪೂಜಾಂ, ವಿಧಾಯ-ಕೃತ್ವಾ, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್, ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮಂದಿರವರೇ-ಗೃಹಶ್ರೇಷ್ಠೇ, ಸುಂದರೀಭಿರ್ದೇವಸ್ತ್ರೀಭಿಸ್ಸಹ, ವಿಲಸಂತಿ, ತದುಕ್ತಂ-“ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರದಳಂವಾ ಚುಳುಕೋದಕಂವಾ ದೇವೇಂದ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ದದತೇ ದದಾಸಿ,, ಇತಿ. ॥ ೧೪ ॥

ಟೀ ॥ ಎಲೈ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಪರಶಿವನೇ? ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಜನ ಭಕ್ತರು ಗಂಧವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾದ ತಾವರೆಹೂವು, ಮೊಲ್ಲೆಹೂವು, ಪಾರಿಜಾತಪುಷ್ಪ ಇವುಗಳಿಂದ ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜೆಸಿ

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನಿಸಿದ ಇಂದ್ರಭವನದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸುಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ॥ ೧೮ ॥

ಮೂ ॥ ಗರ್ಜತ್ಪ್ರಚಂಡಘನಘರ್ಘರಮೇಘಸಂಘ
ಸಂಘಟ್ಟಘೋಷಘನಘೋರರವೇಣ ಕೋನ್ಯಃ ॥
ಶ್ವೇತಂ ನಯಂತಮತಿ ಘೋರಕರಾಳಕಾಲಂ
ಭಸ್ಮಾವಶೇಷಮಕರೋ ದ್ಧರ ಹ್ರೂಂಕೃತೇನ ॥ ೧೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಧುನಾ ಶ್ವೇತೋಪಾಖ್ಯಾನಮುಖೇನಭಗವತಃ ಕಾಲಹರ ಣಾಪದಾನಮಾಹ, ॥ ಗರ್ಜದಿತಿ ॥ ಹೇ ಹರ, ಶ್ವೇತಂ-ಪರಮಧಾರ್ಮಿ ಕಂ ಪ್ರಭುಮುತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿಮಂತಂ ಸಮಯಾಚಾರಪಾಲಕಂ ದೃಢ ವ್ರತಂ ಶಿವಪೂಜಾಪರಾಯಣ ಮಾಸನ್ನಮರಣಕಾಲಂ ಶ್ವೇತಂನಾಮಾ ನಂ ರಾಜರ್ಷಿಂ, ನಯಂತಂ-ಕಂಠೆ ಪಾಶಂಸಮರ್ಪ್ಯ ಪ್ರಾಪಯಂತಂ, ಅತಿ ಘೋರಮತಿಭಯಂಕರಂ ಕರಾಳಂದಂತುರಂ ಉನ್ನತದಂತಮಿತ್ಯ ರ್ಥಃ "ಕರಾಳೋದಂತುರೆತುಂಗೆ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಕಾಲಮಂತಕಂ, ಗರ್ಜತಾಂ-ಗರ್ಜಿತಂಕುರ್ವತಾಂ, ಪ್ರಚಂಡಾನಾಂ-ಅತಿ ಕುಪಿತಾನಾಂ, "ಚಂಡಸ್ತ್ವತ್ಯಂತಕೋಪನೆ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಘನೋನಿರಂತರಃ ಘ ರ್ಘರಗಿಚಲದ್ವಾರಿಧ್ವಾನೊ ಯೇಷಾಂತಷಾಂ, "ಘರ್ಘರಸ್ತುಚಲ ದ್ವಾರಿಧ್ವಾನೆಘೂಕೇನಪಾಂತರೆ,, ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ಮೇಘಸಂಘಾನಾಂ, ಸಂಘಟ್ಟೆನ-ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಾಧೆನ, ಯೋಘೋಷಸ್ಸಇವ ಘನೋದೃಢಃ ಘೋರೋರವೋ ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತೇನ ಹುಂಕೃತೇನ ಹುಂಕಾರೇಣ "ಘನಸ್ಸ್ಯಾಂ ದ್ದೃಢೆ,, ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಅನ್ಯಃ-ಭವದಪರಃ, ಕೋ ದೇವಃ, ಭಸ್ಮಭಸಿ ತಂಅವಶೇಷೋ ಯಸ್ಯತಂ ಭಸ್ಮಾವಶೇಷಂ, ಅಕರೋತ್-ಭಸ್ಮಸಾಚ್ಚಕಾರ, ನಕಶ್ಚಿದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತ್ವಮೇವ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೋ ಜಗತೀಅತುಲಶಕ್ತಿಃ ತಥಾ ಚ ಕರ್ತೇತ್ಯತ್ರತಾತ್ಪರ್ಯಂ. "ಪುರಾಕಿಲ ಕಶ್ಚನ ಶ್ವೇತೋನಾಮಮ. ಹೀಪತಿಃ ಶಿವಾಚಾರಧುರೀಣಶ್ಚಿರಂಧರಾಂಪಾಲಯಾಮಾಸ. ಕದಾಚಿ ತ್ತಸ್ಯ ಆಯುಃಕ್ಷಯಂ ವಿಚಾರ್ಯ ಕಾಲಸ್ತಸ್ಯ ಕಂಠೆಪಾಶಂಚಿಕ್ಷೆಪ

ತತಶ್ಶ್ವೇತೋ ಬಭಾಷೆ ಭೋಕಾಲಮಯಾಽಽನೀಂ ಶಿವಪೂಜಾಕ್ರಿಯಾಂ ತ್ವಮ್ ಏನಾಂಸಮಾಪ್ಯ ಪುನರಾಗಮಿಷ್ಯಾಮೀತಿ. ಪಶ್ಚಾತ್ತತ್ಕಾಲಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಸನ್ ಪೃಥಂತಂಪಾಶೇನಾಚಕರ್ಷ. ಶ್ವೇತೋಪಿ ಅನಂತರಂ ಶಂಕರಂಪ್ರತಿ ಆಕ್ರಂದತಿಸ್ಮ. ಶಂಕರಸ್ತು ಭಕ್ತದುಃಖಚ್ಛೇದನಾರ್ಥಂ ಕಾಲಂಕಾಮಮಿವ ಭಸ್ಮೀಚಕಾರ,, ಇತಿ ಪೌರಾಣಿಕೀ ಕಥಾಶ್ರೂಯತೇ. ತದುಕ್ತಂ ಸ್ಕಾಂದೆ ಶಿವರಹಸ್ಯೇ ಜೈಮಿನಿಂ ಪ್ರತಿದುರ್ವಾಸಸಾ-"ಗರ್ಜನ್ಮೇಘರವೋಪಗ್ರಹುಂಕೃತೇನ ಸತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ । ಚಕ್ರೇ ಭಸ್ಮಾವಶೇಷಾಂಗಂ ಕಾಲಂ ಕಾಮಮಿವೋದ್ಯತಂ ,, ಇತಿ. ಮುನಿವೇಷಧಾರಿಣಾವೃತ್ರಘ್ನೇ ಭರದ್ವಾಜಾದಿ ಮುನಿಭಿರಪ್ಯುಕ್ತಂ—" ಕ್ರೋಡೀಕೃತೋಹಿ ಪಾಶೇನ ವಿಷಜ್ವಾಲಾವಳೀಮುಚಾ । ಹುಂಕೃತ್ಯ ಮೋಚಿತಃಪಿತ್ರಾ ದೃಷ್ಟಶ್ಶ್ವೇತೋಖಿಲೈರ್ಜನೈಃ ,, ಇತಿ. ॥ ೧೫ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಯಮನು ಶ್ವೇತನೆಂಬ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಗ್ಗವಂಹಾಕಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅನೇಕ ಮೇಘಗಳ ಪರಸ್ಪರ ತಾಡನದಿಂದುತ್ಪನ್ನನಾಗುವ ಭಯಂಕರವಾದ ಶಬ್ದದಂತೊಂದು ಹುಂಕಾರಮಾತ್ರದಿಂದ ಭೀಕರನಾದ ಯಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು ನೀನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ?

(ಪೂರ್ವಕಥೆ.)

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಶ್ವೇತನೆಂಬ ರಾಜನು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಾಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿರಲು, ಒಂದಾನೊಂದುದಿವಸ ಯಮನು. ಆವನ ಆಯುಃಪರಿಮಿತಿ ತೀರಿದುದನ್ನರಿತು, ಆತನು ಶಿವಪೂಜಾ ನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಅವನ ಕತ್ತಿಗೆ ಪಾಶವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೆಳೆಯಲು, ಎಲೈ ಯಮನೇ ? ಶಿವಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿದಬಳಿಕ ಬರುವೆನು ಈಗ ಬೇಡ ಎಂದು ಶ್ವೇತನು ನುಡಿಯಲು, ಯಮನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎಳೆಯಲು, ಆ ಶ್ವೇ

ತನು ಶಿವನು ಕುರಿತು ಮೊರೆಯಿಡಲಾಗಿ, ಪರಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು, ಯಮನನ್ನು ಫಾಲಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟು, ಆಗ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಕಾರಣ, ಮರಳಿ ಅವನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದನು. ‖ ೧೫ ‖

ಮೂ ‖ ಯೇ ಜೀವನಾಯ ಭವ ಭಸ್ಮಜಟಾಸ್ಥಿಮಾಲಾ
ಮಾಯಾವಿನೋಽಪಿ ದಧತೇಽಹಿ ಭವಂತಿ ಶಂಭೋ ‖
ಕರ್ನಾಟಲಾಟಭಟಹೇಮ ಕಿರೀಟಕೋಟ
ಸಂಘಟ್ಟಘೃಷ್ಟಚರಣಾ ಯದಿ ಭೂಮಿಪಾಲಾಃ ‖೧೬‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ದಾಂಭಿಕಾನಾಮಪಿ ರುದ್ರವೇಷಧಾರಣ ಮಾತ್ರೇಣ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಫಲಮಾಹ ‖ ಯೆ ಜೀವನಾಯೆತಿ ‖ ಭವತ್ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಮಿತಿ ಭವಃ ಹೆ ಸರ್ವೋತ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತ, ಶಂಭೊ, ಯೆಜನಾಃ, ಜೀವನಾಯಹಿ ಸ್ವೋದರಪೂರಣಾರ್ಥಮೇವ, "ಹಿಹೆತಾವವಧಾರಣೆ,, ಇತ್ಯಮರಃ, ಭಸ್ಮಜಟಾಸ್ಥಿಮಾಲಾಃ, ದಧತೆ-ಸ್ವಾಂಗೇಷುಬಿಭ್ರತಿ, ತೆ ಮಾಯಾವಿನಃ_ದಾಂಭಿಕಾಅಪಿ,ಕರ್ನಾಟಲಾಟಭಟಾನಾಂ-ಕರ್ನಾಟಲಾಟದೆಶೀಯಭಟಾನಾಂ ಉಪಲಕ್ಷಣಮೆತದನ್ಯದೆಶೀಯಾನಾಮಪಿ. ಹೆಮ್ನಃ ಕಿರೀಟಾನಿ ತೆಷಾಂ ಕೋಟೀನಾಂ, ಸಂಘಟ್ಟನ-ಘಟ್ಟನೇನ, ಘೃಷ್ಟೌ ಚರಣೌ ಯೆಷಾಂ ತೆ ತಥೋಕ್ತಾಃ, ಭೂಮಿಪಾಲಾಃ, ಯದಿಭವಂತಿ-ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯೆವೆತ್ಯರ್ಥಃ, ಯದೀತ್ಯಸಂದಿಗ್ಧ ವರ್ತಮಾನಸಾಮೀಪ್ಯೆ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವರ್ತಮಾನಪ್ರತ್ಯಯಃ. ತದುಕ್ತಂ ಪೌರಾಣಿಕೈಃ--"ಯೆಪಿದಂಭಂಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಭಕ್ತಾಮದೂಪಜೀವಿಕಾಃ । ಸಂಸಾರಾ ತ್ತೆಪಿ ಮುಚ್ಯಂತೆ ಕಿಂ ಪುನರ್ಮತ್ಪರಾ ಜನಾಃ ;, ಇತಿ. ‖ ೧೬ ‖

ಟಿ ‖ ಸರ್ವಕರ್ತನೂ ಸುಖಪ್ರದನೂ ಆದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ? ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಉದರಂಭರಣಕ್ಕಾದರೂ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವು ವಿಭೂತಿ, ಜಡೆ, ಅಸ್ಥಿಮಾಲೆಗಳೆಂಬ ನಿನ್ನಚಿನ್ಹೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವರೋ,

ಅಡಾಂಭಿಕರೂಕೂಡ ಮುಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟ ಲಾಟ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಾಜರಾಗುವರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಚಿನ್ಹೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ? ‖ ೧೬ ‖

ಮೂ ‖ ಕ್ರೀಡಾಪ್ರಪಂಚನಿರತಾಶ್ಶಿಶವೋಭವಂತ
ಮಾರಾಧಯಂತಿ ವಿವಿಧೇಷುವನೇಷು ದೇವಾಃ ‖
ಸಿದ್ಧಾಸ್ಸಮಸ್ತಕುಲಶೈಲ ಗುಹಾಂತರೇಷು
ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಮಲಯಮಂದರ ಕಂದರೇಷು ‖ ೧೭ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಶಿವಾರಾಧನಮಸ್ತೀತ್ಯಾಹ ‖ ಕ್ರೀಡೇತಿ ‖ ಹೆ ಮಹಾದೇವ, ಭವಂತಂ-ಲಿಂಗರೂಪಿಣಂತ್ವಾಂ, ಕ್ರೀಡಾ ಪ್ರಪಂಚನಿರತಾಃ-ಕ್ರೀಡಾ ವಿಸ್ತಾರಪರಾಯಣಾಃ, ಶಿಶವೋಪಿ, ಆರಾಧಯಂತಿ,-ವಿವಿಧೆಷು-ಶ್ವೇತವನ ಗಜಾರಣ್ಯ ನೈಮಿಷ ದೆವದಾರುವನ ಬಿಲ್ವವನಾದಿಷು, ವನೆಷು, ದೆವಾಶ್ಚ, ಸ್ವಸನಿಾಹಿತಸಿದ್ಧಯೆ ತ್ವಾಮಾರಾಧಯಂತಿ,-ಸಿದ್ಧಾಸ್ತು, ಸಮಸ್ತ ಕುಲಶೈಲಾನಾಂ, ಗುಹಾಂತರೆಷು-ಗರ್ಹ್ವರಮಧ್ಯೆಷು, ತ್ವಾಮಾರಾಧಯಂತಿ,-- ವಿದ್ಯಾಧರಾಸ್ತು, ಮಲಯಮಂದರಯೋಃ, ಕಂದರೆಷು-ದರೀಷು, ತ್ವಾಮಾರಾಧಯಂತಿ, -ಅಹೊ ತ್ವದಪ್ರೂಜಕಃ ಕುತ್ರಾಪಿ ಕೊಪಿನಾಸ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದ್ಯಪಿ "ಮಹೇಂದ್ರೋಮಲಯಸ್ಸಹ್ಯಶ್ಶುಕ್ತಿಮಾ ನೃಕ್ಷಪರ್ವತಃ । ವಿಂಧ್ಯಶ್ಚ ಪಾರಿಯಾತ್ರಶ್ಚ ಸಪ್ತೈತೆ ಕುಲಪರ್ವತಾಃ ,, ಇತಿ ಕಿರಣಾಗಮಗ್ರಂಥಃ. ತಥಾಪಿಜೀಮೂತಕೆತು ಜೀಮೂತವಾಹನಾದೀನಾಂ ವಿದ್ಯಾಧರಾಣಾಂ ಮಲಯಾಚಲೆ ಪ್ರಾಚುರ್ಯೆಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಸ್ತೀತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ ಪೃಥಗ್ವಚನಂ. ಮಂದರಸ್ತು ಮೆರೊಃ ಪ್ರೂರ್ವದೆಶೆ ವಿದ್ಯತೆ. "ಪ್ರೂರ್ವೆಣ ಮಂದರೊನಾಮ ,, ಇತಿ ಕಿರಣತಂತ್ರಂ. ‖ ೧೭ ‖

ಟಿ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ? ಮಕ್ಕಳು ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ಧೂಳ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಲಿಂಗವಂ ರಚಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳು ವನಗಳಲ್ಲಿ

ಯೂ, ಸಿದ್ಧರು ಸಮಸ್ತ ಕುಲಾಚಲಗಳ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾಧರರು ಮಲಯಪರ್ವತ ಮಂದರಪರ್ವತಗಳ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ॥ ೧೭ ॥

ಮೂ ॥ ಹೇ ದೇವ ಹೇಮಪುರರಮ್ಯರಸಾತಳೇಷು
ನಾಗಾಂಗನಾಭಿ ರಸುರೇಂದ್ರನಿತಂಬಿನೀಭಿಃ ॥
ನಿತ್ಯಂ ನಿತಂಬಭರಮಂಥರಗಾಮಿನೀಭಿ
ರಾರಾಧ್ಯಸೇಚ ಹರ ಮನ್ಮಥವಿಹ್ವಲಾಭಿಃ ॥ ೧೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇತ್ಥಂ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ಮಹೇಶ್ವರಪೂಜಾಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಪ್ತಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ರಿಯಮಾಣಾಮಪ್ಯಾಹ ॥ ಹೆದೇವೇತಿ ॥ ಹೆದೇವ--ಸಂಬೋಧನಾಭಿವ್ಯಕ್ತ್ಯರ್ಥಂ ವೃತ್ತ್ಯನುಪ್ರಾಸಾರ್ಥಂಚ ಹೆ ಶಬ್ದಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ. ಹೆ ಸ್ವಾಮಿನ್, ಹರ, ಹೇಮಪುರರಮ್ಯರಸಾತಳೇಷು. ಇದಮತ್ರಾವಗಂತವ್ಯಂ, ಯದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಕಿರಣೆ ಭುವನಾಧ್ಯಪರೀಕ್ಷಾಪಟಲೇ—"ಶ್ರೀಖಂಡಂತ್ರಿಜನಾಕೀರ್ಣಂ ಹಾಟಕಾಧಿಷ್ಠಿತಂಭವೇತ್ ,, ಇತಿ. ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಪಾತಾಳ ಸಪ್ತಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತ್ರಿಖಂಡಂ ನಾಗದಾನವರಕ್ಷೋನಾಮತ್ರಿಜನಾಕೀರ್ಣಂ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನಾಮರುದ್ರೇಣಾಧಿಷ್ಠಿತಂ ತತ್ರಾತಳ ವಿತಳ ಸುತಳ ಗಭಸ್ತಿಮತ್ತಳ ಮಹಾತಳ ಪಾತಾಳಾನಾಮುಪರಿಸ್ಥಿತಂ ರಸಾತಳಂ. "ತತ್ರ ಮುಕ್ತಾಫಲಮಯೀ ಭೂಮಿರ್ಭುವನಭೂಷಣಾ । ದೀರ್ಘಿಕೋದ್ಯಾನ ಪುಷ್ಪಾಢ್ಯಾ ಹೇಮಪ್ರಾಕಾರತೋರಣಾ ॥ ರಸಾಯನಾನ್ನಸಿದ್ಧಿಯುಕ್ತಾ ಸಿದ್ಧದ್ರವ್ಯಸಮಾಕುಲಾ । ತತ್ರಾಸ್ತಿ ಸಬಲಿರ್ಬದ್ಧೋ ವಾಮನೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥ ತಕ್ಷಕೋ ನಾಗರಾಟ್ತತ್ರ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸಃ ,, ಇತಿ. ಹೇಮ್ನಃ ಪುರಾಣಿ ಹೇಮಪುರಾಣಿ ತೈಃ, ರಮ್ಯೇಷು, ರಸಾತಳೇಷು-ರಸಾತಳತ್ರಿಭಾಗೇಷು, ನಾಗಾಂಗನಾಭಿಃ, ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಯೆ ತ್ವಂ, ನಿತ್ಯಂ, ಆರಾಧ್ಯಸೇ— ಪೂಜ್ಯಸೇ,-ಏವಂ. ನಿತಂಬಸ್ಯಭರೇಣ ಭಾರೇಣ, ಮಂಥರಂ ಮಂದಂಯಥಾತಥಾ ಗಂತುಂಶೀಲಮಾಸಾಮಿತಿ ನಿತಂಬಭರಮಂಥರಗಾಮಿನ್ಯಃ ತಾಭಿಃ, ಮನ್ಮಥೇನ, ವಿಹ್ವಲಾಭಿರ್ವಿಕ್ಲಬಾಭಿಃ, ಅಸುರೇಂ

ಪ್ರಾಣಾಂ, ನಿತಂಬಿನೀಭಿಃಅಂಗನಾಭಿಶ್ಚ, ಸ್ವಕಾಮಿತಾರ್ಥಸಂಪತ್ತ್ಯೈ ತ್ವಂ, ನಿತ್ಯಂ, ಆರಾಧ್ಯಸೆ,-ನಕೇವಾಂಪುಂಭಿಃ ಅಪಿತುಸ್ತ್ರೀಭಿರಪೀತಿಭಾವಃ. ॥ ೧೪ ॥

ಟ ॥ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದೆತ್ಯೆ ಶಿವನೇ ? ಪುರುಷರುಮಾತ್ರವೇ ನಿನ್ನಂ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸುವರ್ಣ ವಿಕಾರಗಳಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಸುತ್ತಿರುವ ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯರಾದ ನಾಗಸ್ತ್ರೀಯರೂ ರಾಕ್ಷಸಾಧೀಶಸ್ತ್ರೀಯರುಕೂಡ ಮದನಸವಶರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾನಾಗಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ॥ ೧೪ ॥

ಮೂ ॥ ದಿವ್ಯೌಷಧೀ ರಸ ರಸಾಯನ ಧಾತುವಾದಾ
ಯೋಗಾ ವಶೀಕರಣ ಗಾರುಡ ಖನ್ಯವಾದಾಃ ॥
ಪಾತಾಳ ಖಡ್ಗ ಘುಟಿಕಾಂಜನ ಮಂತ್ರವಾದಾಃ
ಸಿಧ್ಯಂತಿ ತಸ್ಯ ಶಿವ ಯಸ್ಯಭವಾನ್ಪ್ರಸನ್ನಃ ॥೧೫॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಸರ್ವಾಸಾಮಪಿಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಶಿವಪ್ರಸಾದಮೂಲತ್ವಮಾಹ ॥ ದಿವ್ಯೌಷಧೀತಿ ॥ ಭೋಶಿವ, ಯಸ್ಯ, ಭವಾನ್, ಪ್ರಸನ್ನಃ, ತಸ್ಯ, ದಿವ್ಯೌಷಧೀ-ಅಮೃತ ಸಂಜೀವನಲತಾ, ರಸಃ-ಸಿದ್ಧರಸಃ, ಯದೀಯಸ್ಪರ್ಶಾಲ್ಲೋಹಃ ಕಾಂಚನಂ ಭವತಿ. ರಸಾಯನಂ-ಜರಾವ್ಯಾಧಿಜಯಹೇತುರೌಷಧಂ, "ರಸಾಯನಂ ವಿಡಂಗೇಪಿಜರಾವ್ಯಾಧಿಜಿದೌಷಧೇ,, ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಗೈರಿಕಾದಿಧಾತೂನಾಮಗ್ನ್ಯೌಷಧಪ್ರಯೋಗೇಣ ಸುವರ್ಣೀಕರಣಂ ಧಾತುವಾದಃ, ಯೋಗಾಃ-ಮಂತ್ರಲಯಹಠಾದಯಃ, ವಶೀಕರಣಂ-ರಾಜವಶ್ಯತ್ವಾದಿ, ಗರುಡೋದೇವತಾಸ್ಯ ಗಾರುಡಂ-ವಿಷಚಿಕಿತ್ಸಾರ್ಥಂ ಮಂತ್ರಯಂತ್ರೌಷಧ ಪ್ರಯೋಗಃ, ಖನ್ಯವಾದಃ-ಭೂಮಿಖನನೇನ ನಿಕ್ಷೇಪಲಬ್ಧ್ಯುಪಾಯಃ, ಪಾತಾಳಂ-ಪಾತಾಳಲೋಕಗಮನಂ, ಖಡ್ಗಃ-ತರವಾರಿಃ ಕರವಾಳಃ, ಯೇನಸರ್ವತ್ರಶತ್ರೂನ್ನಿಹನ್ಯಾಂತೆ ಸ್ವಯಂಕೇನಾಪಿ ನಪ್ರತಿಹನ್ಯತೇಚ ರಾಜ್ಯಂಚ ಸ್ವಹಸ್ತಸ್ಥಿತಂ

ಭವತಿ, ಘುಟಿಕಾ-ಘುಟಿಕಾಸಿದ್ಧಿಃ, ಅಂಜನಮದೃಶ್ಯದರ್ಶಕಂ, ಯೇನ ಪಿಶಾಚಾದಿಗೋಪಿದೃಶ್ಯತಾಂವ್ರಜಂತಿ. ಮಂತ್ರವಾದಾಃ-ಭೂತವೇತಾಳ ಗ್ರಹಪಿಶಾಚಾದ್ಯುಚ್ಚಾಟನ ಸಾಧನಭೂತಾ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಃ, ಸರ್ವಾ ಅಪ್ಯೇತಾಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಯಃ, ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ, ಅತಸ್ತ್ವತ್ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಪಿಭವಾನೆ ವಾರಾಧ್ಯ ಇತಿಭಾವಃ. ತದುಕ್ತಂ-“ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಪೂಜಯೆಲ್ಲಿಂಗಂ ಯಇಚ್ಛೇತ್ಸಿದ್ಧಿಮಾತ್ಮನಃ „ ಇತಿ. ॥೧೯॥

ಟೀ॥ಎಲೈ ಶಿವನೇ? ಸಂಜೀವಿನೀಲತೆ, ಲೋಹವನ್ನುಭಂಗಾರವಮಾ ಡುವಸಿದ್ಧರಸ, ಮುಪ್ಪು ರೋಗಇವುಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ರಸಾಯನ, ಗೈರಿಕಾದಿಧಾತುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನ್ಯಾದಿಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸುವರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಧಾತುವಾದ, ಮಂತ್ರಾದಿ ಯೋಗಗಳು, ರಾಜಾದಿ ವಶೀಕರಣ, ವಿಷಚಿಕಿತ್ಸೆ, ನೆಲದಲ್ಲಿನ ನಿಕ್ಷೇಪವನು ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯ, ಪಾತಾಳ ಗಮನ, ಖಡ್ಗಸಿದ್ಧಿ, ಘುಟಿಕಾಸಿದ್ಧಿ, ಅದೃಶ್ಯಾಂಜನ, ಮಂತ್ರವಾದ,ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳುನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆಪಾತ್ರನಾದವನಿಗೆ ದೊರೆಯುವವು.॥೧೯॥

ಮೂ ॥ ಪಾತಾಳತಾಳತಳದಾನವಸುಂದರೀಭಿ
ರಾಲಿಂಗಿತಾ ಮಕರಕೇತುಶರಾತುರಾಭಿಃ ॥
ತೇ ಶೇರತೇ ಧ್ವಜಪಟಾಕುಲಮಂದಿರೇಷು
ಯೇಷಾಂ ತ್ವಮೇವ ಶಿವಪುಣ್ಯವತಾಂಪ್ರಸನ್ನಃ॥ ೨೦ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಸಾತಳಮಹಾತಾಳಷಟ್ಕೆಪಿ ಪಾರ್ವತೀಪತಿ ಪ್ರಸಾದಫಲಮಾಹ ॥ ಪಾತಾಳೇತಿ ॥ ಹೆಶಿವ, ಯೇಷಾಂ ಪುಣ್ಯವತಾಂ ಜನಾನಾಂ, ತ್ವಮೆವ, ಪ್ರಸನ್ನಃ-ಆರಾಧನತೋಷಿತಃ, ತೆ ಜನಾಃ, ಮಕ ರಕೆತುಶರಾತುರಾಭಿಃ,,ಮಕರೊಮತ್ಸ್ಯರಾಟ್‌ರಘುಷಃ ,, ಇತಿವೈಜಯಂ ತೀ. ಸಃಕೆತುರ್ಧ್ವಜೊಯಸ್ಯಸಃಮಕರಕೆತುಃಪಂಚಬಾಣಃತಸ್ಯ, ಶರೈ ರಾತುರಾಭಿಃಪೀಡಿತಾಭಿಃ, ಪಾತಾಳತಾಳ ತಳದಾನವ ಸುಂದರೀಭಿಃ. ತಾ

ಳಯಃತೀತಿತಾಳಾಃತಳವ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಮಿತಿಚ್ ರಾಜಿಕಾತ್ವಚಾದ್ಯಚ್. ಪಾತಾಳೆ_ಅಧೋಭುವನೆ, ತಾಳಾಃ-ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃನಾಗಾಃ, "ಅಖಿಲವಂಗ ಮವಿಾರದಸಾಧಿಕಾ ಮಲಿನಿತಾಸ್ಸುವಮನೋದಳತಾಳಿನಃ । ಸ್ಫುಟಮಿತ್ರಿ ಪ್ರಸವೆನ ಪುರೋಹಸಸ್ಸವದಿ ಕುಂದಲತಾದಳತಾಳಿನಃ ,, ಇತಿನೂಪ್ರ ಕವಿನಾಪ್ರಯುಂಥಾತುಃ ಪ್ರಾಸಾನುಕೂಲ್ಯೆನಯೋಜಿತಃ. ತಳಂ-ಅಧಸ್ತ ನಂರಸಾತಳಂ, "ಅಧಸ್ಸ್ವರೂಪಯೋರಸ್ತ್ರೀತಳಂ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ತತ್ರವರ್ತಮಾನಾಃ ದಾನವಾಃದನುಪುತ್ರಾಶ್ಚತೆಷಾಂ, ಸುಂದರೀಭಿಸ್ತ ರುಣೀಭಿಃ, ನಾಗಕನ್ಯಾಭಿರ್ದಾನವಕನ್ಯಾಭಿಶ್ಚೆತ್ಯರ್ಥಃ. ಆಲಿಂಗಿತಾಃ_ ಪರಿರಬ್ಧಾಸ್ಸಂತಃ, ಧ್ವಜಪಟ್ಟೈಃ_ಚೀನಾಂಶುಕಕಲ್ಪಿತಕೆತುಮಾಲಾಭಿಃ, ಆಕುಲೆಷು_ನಿಬಿಡಿತೆಷು, ಮುದಿರೆಷು-ಉಚ್ಚಪ್ರಾಸಾದಸದ್ಮಸು, ಶೆರ ತೆ-ಸುಖಂಸ್ವಪಂತಿ, ತದುಕ್ತಂ ಯಜ್ಞವೈಭವಖಂಡೆ_ "ಶಿವಪ್ರಸಾ ದೆನಹಿ ಭುಕ್ತಿರುತ್ತಮಾ ಶಿವಪ್ರಸಾದೆನಹಿ ಮುಕ್ತಿರುತ್ತಮಾ । ಶಿವಪ್ರ ಸಾದೆನವಿನಾ ನಮುಕ್ತಯಃ ಶಿವಪ್ರಸಾದೆನವಿನಾ ನಭುಕ್ತಯಃ ,, ಇತಿ. ॥೨೦॥

ಟ ॥ ಎಲೈಶಿವನೇ ? ದಾನವಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾರಾಧಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಂ ಹೊಂದುವರೋ, ಅವರು ಧ್ವಜಪಟೋಪೇತಗಳಾದ ಉತ್ತಮ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಪೀಡಿತರಾದ ದಾನವ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸುಖಪಡುತ್ತಾರೆ.॥ ೨೦.॥

ಮೂ ॥ ಸ್ವರ್ಗೇ ವಿಚಿತ್ರ ಸುರಪಾದಪಮಂಜರೀಭಿ
ರ್ಮಂದಾಕಿನೀಕನಕಪಂಕಜಯೋಜಿತಾಭಿಃ ॥
ಇಂದೀವರಪ್ಸರೋಭಿ ರಮರೈರಸುರೈರುಪೇತಃ
ಪೂಜಾಂವಿಧಾಯ ಭವತಃಪ್ರಣತೋ ಮಹೇಶ ॥ ೨೧ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥೇಂದ್ರಸ್ಯಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯಂಚ ಶಿವಾರ್ಚನಾದೇವೇತ್ಯಾಹ

॥ ಸ್ವರ್ಗೇತಿ ॥ ಹೇ ಮಹೇಶ-ಪರಮೇಶ್ವರ, ಸ್ವರ್ಗೇ—ತ್ರಿದಿವೇ, ಅತ್ರಾ ಸ್ಮೃತಿಃ—" ದುಃಖೇನಯನ್ನಸಂಭಿನ್ನಂನಚಗ್ರಸ್ತಮನಂತರಂ।ಅಭಿಲಾಷೋಪನೀತಂಚ ಸುಖಂಸ್ವರ್ಗಫಲಾಸ್ಪದಂ,, ಇತಿ. ಇಂದ್ರಃ-ಪುರಂದರಃ, ಇದಿಪರಮೈಶ್ವರ್ಯೇ ಇತಿಧಾತೋಃ ಋಜ್ರೇಂದ್ರಾಗ್ರವಜ್ರವಿಪ್ರತ್ಯಾದಿನಾರಗಂತೋನಿಪಾತಃ. ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಸಂಪತ್ಸಂಪನ್ನಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಃಪ್ರಣತೋಭಕ್ತ್ಯಾನಮ್ರಸ್ಸನ್, ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಃ— ವಿಯದ್ಗಂಗಾಯಾಃ, ಕನಕಪಂಕಜೈಃ- ಹೇಮಾರವಿಂದೈಃ, ಯೋಜಿತಾಭಿಃ- ಸಮ್ಮೀಳಿತಾಭಿಃ, ವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ—ನಾನಾವರ್ಣಾಭಿಃ, ಸುರಪಾದಪಾನಾಂ-ಮಂದಾರ ಪಾರಿಜಾತ ಸಂತಾನ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಹರಿಚಂದನಾಖ್ಯಾನಾಂ, ಮಂಜರೀಭಿಃ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛೈಃ,ಭವತಃ-ಮಣಿಮಯಲಿಂಗರೂಪಿಣಸ್ತವ,ಪೂಜಾಂ,ವಿಧಾಯ-ಕೃತ್ವಾ, ಅಪ್ಸರೋಭಿರೂರ್ವಶ್ಯಾದಿ ಸುರಸ್ತ್ರೀಭಿಃ, ಅಮರೈರ್ಗೀರ್ವೈಃ, ಅಸುರೈರ್ದೈತ್ಯೈಶ್ಚ, ಉಪೇತಃ-ಸ್ವಾಮಿತ್ವೇನಪ್ರಾಪ್ತಃ, ಆಸೀದಿತಿಸಂಬಧ್ಯತೇ ಅಸ್ತಿರ್ಭವಂತಿಪರೋಪ್ಯಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನೋಸ್ತೀತಿ ಭಾಷ್ಯವಚನಾತ್. ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಸುರಾಸುರಾಪ್ಸರಃ ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಪ್ರಭುತ್ವಂ ಶಿವಪೂಜಾಫಲೈಕಲಬ್ಧಮಿತಿಭಾವಃ. ತದುಕ್ತಂ—" ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ದಾನವಮರ್ದನಂ।ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಸ್ವರ್ಗರಾಜ್ಯಂಚ ಶಿವಪೂಜಾವಿಧೇಃ ಫಲಂ ,, ಇತಿ. ॥ ೨೧ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ? ಇಂದ್ರನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ರನಾಗಿ, ದೇವಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಚಿನ್ನದ ತಾವರೆಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಪುಷ್ಪಗಳ ಗುಚ್ಛಗಳಿಂದ ಮಣಿಮಯ ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಊರ್ವಶಿ ಮುಂತಾದ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಸುರರಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಮಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವಂ ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ॥ ೨೧ ॥

ಮೂ ॥ ತ್ವಾಂ ದೀಪ್ಯಮಾನ ಮಕುಟೋತ್ಕಟ ಚಾರುಹಾರ
ಕೇಯೂರಕುಂಡಲಧರಾ ಗಿರಿಗಹ್ವರೇಷು ॥

ಗಂಧರ್ವಲೋಕಲಲನಾ ಲಲಿತೈರ್ವಚೋಭಿ
ರುಚ್ಚೈಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಂ ಭಗವಂಸ್ತುವಂತಿ ॥೨೭॥

ನ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಗಂಧರ್ವಸ್ತ್ರೀಭಿರಪಿಗೀಯತೇಗೌರೀಪತಿರಿತ್ಯಾಹ ॥ ತ್ವಾಮಿತಿ ॥ ಹೆ ಭಗವನ್, ಗಿರಿಗಹ್ವರೆಷು-ಮೆರುಮಂದರಗಂಧಮಾದನ ವಿಪುಳಸುಪಾರ್ಶ್ವಾದಿ ಗಿರಿಗುಹಾಸು, ಗಂಧರ್ವಲೋಕಲಲನಾಃ. ಗಂಧರ್ವಲೋಕಃ ಮೇರುಮಧ್ಯಪರ್ವ, ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಸ್ಕಂದೇ “ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಮರುತಾಂತದಧಃಪರ್ವಸು ಸ್ಥಿತಿಃ ” ಇತಿ. ತತ್ರಯಾಲಲನಾಃತಾಃ, ಲಲಈಪ್ಸಾಯಾಮಿತಿಧಾತೋಃಕರ್ತರಿಲ್ಯುಟ್ “ಪ್ರಮದಾಮಾನಿನೀ ಕಾಂತಾ ಲಲನಾಚನಿತಂಬಿನೀ ” ಇತ್ಯಮರಃ. ಉಚ್ಚೈಃಕೃತಂ ಶಿರಸಿ ವಿರಚಿತಂ ಅಂಜಲಿಸ್ಸಂಹತಕರದ್ವಯಸ್ಯ ಪುಟಂ ಪ್ರದೆಶೋ ಯಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿತತ್ತಥೇತಿ. ಕ್ರಿಯಾವಿಶೆಷಣಂ ಸಾಮಾನ್ಯೇನ ಪುಂಸಕಮಿತಿಕ್ಲೀಬತ್ವಂ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನಂಚ, ದೀಪ್ಯಮಾನಮಕುಟಾನಾಂ-ಉಲ್ಲಸತ್ಕಿರೀಟಾನಾಂ, ಉತ್ಕಟಚಾರುಹಾರಾಣಾಂ-ಉಚ್ಛ್ರಿತಮನೋರಮಮೌಕ್ತಿಕಮಾಲಾನಾಂ,ಕೆಯೂರಾಣಾಮಂಗದಾನಾಂ, ಕುಂಡಲಾನಾಂ-ಕರ್ಣಾವತಂಸಾನಾಂಚ, ಧರಂತೀತಿಧರಾಃ, ಕರ್ಮಣಿಷಷ್ಠೀ. ತಾನ್ಧರಂತೀತಿವಿಗ್ರಹೆ ಕರ್ಮಣ್ಯಣಿಕುಂಡಲಧಾರ್ಯ ಇತಿಸ್ಯಾತ್ ತಾನ್ಬಿಭ್ರಾಣಾಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಲಲಿತೈರ್ಮೃದುಮಧುರೈರ್ವಚೋಭಿಃ, ವಾಣೀಭಿಃ, ತ್ವಾಂ, ಸ್ತುವಂತಿ—ಪ್ರಶಂಸಂತಿ, ರಕ್ತಕಂಠಗಾನೇನತೋಷಯಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತ್ರ ಸಮರ್ಥನೀಯಸ್ಯ ಶಿವಪ್ರಸಾದ ಮಹಿಮಾತಿಶಯಸ್ಯ ದೀಪ್ಯಮಾನಮಕುಟೇತ್ಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥೇನ ಸಮರ್ಥನಾತ್ಪದಾರ್ಥಹೇತುಕಂ ಕಾವ್ಯಲಿಂಗಮಲಂಕಾರಃ. ॥ ೨೭ ॥

ಟ ॥ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದೆಶ್ಕೆ ಪರಶಿವನೇ ? ಮೇರು, ಮಂದರ, ಗಂಧಮಾದನ, ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವತಗಳ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವಸ್ತ್ರೀಯರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು, ಕಟಕ, ಮಕುಟ, ಕೇಯೂರ, ಹಾರ ಮುಂತಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಾಗಿ, ಮಧುರವಾದ ಗಾನವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.॥೨೭

ಮೂ ॥ ಜ್ಞಾನಂ ತ್ರಿಕಾಲವಿಷಯಂ ಗಗನೇಚರತ್ವ
ಮೈಶ್ವರ್ಯಮಷ್ಟಗುಣಿತಂ ಶ್ರವಣಂಚ ದೂರಾತ್ ॥
ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಮುಕ್ತಿಪರಕಾಯ ಪರಪ್ರವೇಶಾ
ಶಂಭೋಃಭವಂತಿ ಭವಿನಾಂಭವತಃಪ್ರಸಾದಾತ್॥ ೨೩ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಚಿರಕಾಲ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ಲೇಶಸಾಧ್ಯಫಲಸಿದ್ಧಯೋಪಿ ಶಿವ ಪ್ರಸಾದಾ ದೇವೇತ್ಯಾಹ ॥ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ॥ ಹೇ ಶಂಭೋ, ತ್ರಯಶ್ಚ ತೇ ಕಾಲಾಶ್ಚೇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥಮಿತ್ಯಾದಿವತ್ಕರ್ಮಧಾರಯಃ ದಿಕ್ಸಂಖ್ಯೇ ಸಂಜ್ಞಾಯಾಮಿತಿ ಸಮಾಸಃ. ತ್ರಿಕಾಲಾಃ ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಾಖ್ಯಾಃ ವಿಷಯೋಗೋಚರೋಯಸ್ಯ ತತ್ತಥೋಕ್ತಂ, ಜ್ಞಾನಂ-ಅವಬೋಧಃ, ಚರತೀತಿಚರಃಪಚಾದ್ಯಚ್. ಗಗನೇ ಚರಇತಿ ಸಪ್ತಮೀತತ್ಪುರುಷಃ ತತ್ಪುರುಷೇಕೃತಿ ಬಹುಳಮಿತ್ಯಲುಕ್ ತಸ್ಯಭಾವಸ್ತತ್ವಂ ಖೇಚರತ್ವಂ, ಅಷ್ಟಗುಣಿತಂ-ಅಷ್ಟಭಿರ್ಗುಣಿತಂ ವಿಭಕ್ತಂ, ಐಶ್ವರ್ಯಂ-ಅಣಿಮಾದಿಕಂ, ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪೌಷ್ಕರೇ- " ಪಿಶಾಚಾನಾಂ ಯಥೋದ್ದಿಷ್ಟಮಣಿಮಾದಿಗುಣಾಷ್ಟಕಂ । ರಕ್ಷಸಾಂ ದ್ವಿಗುಣಂಜ್ಞೇಯಂ ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ತ್ರಿಗುಣಂಭವೇತ್ ॥ ಚತುರ್ಗುಣಂತುಗಾಂಧರ್ವ ಮೈಂದ್ರಂ ಪಂಚಗುಣಂಭವೇತ್ । ಸೋಮಾನಾಂ ಷಡ್ಗುಣಂ ಸಪ್ತಗುಣಂಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ॥ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿಗುಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಸ್ಮೃತಂ ,, ಇತಿ. ದೂರಾದ್ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟದೇಶಾತ್, ಶ್ರವಣಂಚ, ಚಕಾರಾದ್ದೂರದರ್ಶನ ಮನೋವೇಗಾದಯಃ. ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಮುಕ್ತಿ ಪರಕಾಯಪರಪ್ರವೇಶಾ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿರುತ್ಕ್ರಮಣಂ ಪ್ರಾಣನಿರ್ಗಮಃ ತಸ್ಯಾಃ ಮುಕ್ತಿರ್ನಿರಹಃಸ್ವೇಚ್ಛಯಾಚಿರಂ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಪರಸ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯಕಾಯೇ ಪರಃ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃಪ್ರವೇಶಃ, ಏತಾಸ್ಸಿದ್ಧಯಃ. ಭವಿನಾಂ-ಜನ್ಮಿನಾಂ ಶರೀರಿಣಾಂ, ಭವತಃ, ಪ್ರಸಾದಾದನುಗ್ರಹಾತ್, ಭವಂತಿ. ॥ ೨೩ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಸುಖಕರನಾದ ಶಿವನೇ ? ಅತಿ ಕಷ್ಟತಮವಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಲಭಿಸತಕ್ಕ ಹಿಂದಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿಕೆ,

ಜಾತಿಸ್ಮರ್ತೃತ್ವಂ, ಅಥವಾ,-ಪರಮಾಮರತ್ವಂ-ಪ್ರಕೃಷ್ಟದೇವತ್ವಂ-ನಿತ್ಯತ್ವಂವಾ, ಅಥವಾ,-ಯಾವಾಮುಕ್ತಿಃಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಶ್ರೂಯಮಾಣಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿರಪರಮುಕ್ತಿಃ ಪರಮುಕ್ತಿರ್ವಾ-ಸರ್ವಮಪ್ಯೇತತ್, ಭವತಃ, ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಭಕ್ತ್ಯೈತ್ಪಾಪಿತಾತ್, ಭವತೀತಿಶೇಷಃ. ತಥೋಕ್ತಂ ಸ್ಕಾಂದೆ ಪುನರಪಿಚಕ್ರಪ್ರದಾನಸಮಯೆ, ಶಿವಂಪ್ರತಿನಾರಾಯಣೇನ-" ಯದಿತುಷ್ಟೋಸಿಮೆದೇವ ಭಕ್ತಿಸ್ತ್ವಯ್ಯಚಲಾಸ್ತುಮೆ । ಯಯಾಸುದುರ್ಲಭಾನ್ಕಾಮಾನಪಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ ‖ ಯಯಾವಿಹೀನಃಪ್ರುರುಷೋಭಕ್ತ್ಯಾವಿದ್ಯಾಸಹಸ್ರವಿತ್ । ಯಸ್ಸೋಪಿಶ್ವಪಚೋದೇವತ್ವಯಿಹೀನೋನಸಂಶಯಃ ‖ ಯೋಯುಕ್ತಃ ಪುರುಷೋಭಕ್ತ್ಯಾತ್ವಯ್ಯಪಿಶ್ವಪಚಶ್ಶಿವಃ।ವರಿಷ್ಠಸ್ಸದ್ವಿಜೈಸ್ಸರ್ವೈರ್ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತೈರಪಿ,,‖೨೪‖

---

೮ ‖ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದೆಲೈಪರಶಿವನೇ? ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಜೀವನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಪ್ಪಮೊದಲಾದ ಭಕ್ತರು ವೇದಗಳಲ್ಲೂ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳುವ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನರಿಯದೆ, ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಸಮರ್ಪಣೆ, ಗಂಡೂಷಮಜ್ಜನ, ಮೊದಲಾದ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ನೀನು,ಅವರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಶಿವಲೋಕವನ್ನೈದಿಸಿನೆ. ಅದುಕಾರಣ ಎಂತಹ ಶ್ವಪಚನಾದರೂ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ವಜಾತಿ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗಲಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೇವತ್ವವಾಗಲಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಮೋಕ್ಷವಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದು.

(ಪೂರ್ವ ಕಥೆ).

ಕಾಳಹಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣಪ್ಪನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕಿರಾತನು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿವಸ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಕತ್ತಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಆ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಸಂಭವವುಂಟಾಗಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡು

ತ್ತಿರಲು ಶಿವಮೂರ್ತಿಯೇ ಮುನಿವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಈವನ ಪಕ್ಕೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವುದು ಅದನ್ನು ನೀನು ಪೂಜಿಸು. ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಲು, ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ನಂತರ ಕಣ್ಣಪ್ಪನು ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಂ ಕಂಡು ಅದರವಿಷಯಗಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಗಂಡೂಷ ಜಲಮಜ್ಜನ, ತನ್ನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದಿದ್ದ ಪತ್ರಗಳ ಧಾರಣವು, ತನ್ನಿಂದ ರುಚಿನೋಡಪ್ಪಟ್ಟ ಮಾಂಸ ನಿವೇದನವು ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನಾರಾಧಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದನು. ಅನಂತರ ಅರ್ಚಕನು ಬಂದು ಶಿವಾಲಯವಂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಅಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತಾನು ಮತ್ತೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಕ್ರಮದಂತೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಶಿವಾಪರಾಧಕಾರಿಯನ್ನು ಛೇದಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೆಸಗಿ, ಮನೆಗೆಹೋಗಿ ಖಡ್ಗವಂ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಂದು ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಲು, ಮಾರಣೆದಿನದಲ್ಲೂ ಆ ವ್ಯಾಧನು ಬಂದು ಪೂರ್ವದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತ ಲಿಂಗವಂ ಪೂಜಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವು ನಿರೀಕ್ಷಣಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಲಿಂಗದ ಒಂದು ನೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರುಣ್ಯವುಂಟಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿಯುವಂತಾಗಲು ಆ ಕಣ್ಣಪ್ಪನು ಅತಿ ದುಃಖಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತವಾದ ಆ ನೇತ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ನೇತ್ರವೊಂದನ್ನು ಕಿತ್ತು ಇಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಲಿಂಗದ ಮತ್ತೊಂದು ನೇತ್ರದಲ್ಲೂ ನೀರು ಸುರಿಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಲು, ಉಳಿದಿದ್ದ ತನ್ನ ಮತ್ತೊಂದು ನೇತ್ರವನ್ನೂ ಬಾಣಾಗ್ರದಿಂದ ತೆಗೆಯಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಲು, ಪರಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆ ಕಣ್ಣಪ್ಪನನ್ನು ಶಿವಲೋಕವನ್ನೈದಿಸಿದನು. ॥ ೨೪ ॥

ಮೂ ॥ ತಸ್ಮಾತ್ಕರೋಮಿ ಯದಭೀಕರ ಮಪ್ರಮೇಯಂ
ಮೂಢೇನ ಶಂಕರ ಮಯಾ ಯದಕಾರಿಪಾಪಂ ॥

ಸ ತ್ವಂ ಪಶುತ್ವತಿಮಿರಂ ಭವಪಾಶಮೀಶ
ಛಿಂಧಿ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಭಗವನ್ನ ಪುನರ್ಭವಾಯ ॥ ೭ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥುನಾಶಂಕರಂ ಪ್ರತಿಕರ್ಮಬೀಜ ಮೂಲನಾಶಚ್ಛೇದಂ ಯಾಚತೆ ॥ ತಸ್ಮಾದಿತಿ ॥ ಶಂಸುಖಂ ಕರೋತೀತಿ ಶಂಕರಃ ಈಷ್ಟೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣೇತಿ ಈಶಃ. ಹೆ ಭಗವನ್ ಈಶ ಶಂಕರ, ನವಿದ್ಯತೆನ್ಯ ಶ್ಯೀಕರಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತದಭೀಕರಂಅತ್ಯಂತಭಯಂಕರಂ, ಅಪ್ರಮೆಯಂ-ಪ್ರಮಾತುಮಶಕ್ಯಂ, ಪಾಪಂ, ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಅಹಂ, ಇದಾನೀಂ ಮಜ್ಞಾನಾತ್ಕರೋಮಿ-ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಮೂಢೇನ-ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಮೂಢೇನ, ಮಯಾ, ಪಾಪಂ, ಅಕಾರಿ-ಪ್ರೂರ್ವಂಕೃತಂ, ತಸ್ಮಾತ್, ತಚ್ಛೇತುಂ ಪಶುತ್ವತಿಮಿರಂ-ಆತ್ಮನಾಂ ಪಶುತ್ವವ್ಯವಹಾರಕಾರಣತ್ವಾ ತ್ಪಶುತ್ವಾಖ್ಯಂತಿಮಿರಂ ದೃಗ್ಗತಿಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾತ್ತಿಮಿರಸಂಜ್ಞಂ, ಭವಪಾಶಂ ಭವಹೆತುಃಪಾಶೊ ಭವಪಾಶಃ ತಂ, ತದುಕ್ತಂ ತಂತ್ರೆ-"ತದ್ಭಾವಭಾವಿನೊಭಾವಾ ಸ್ಸರ್ವೆಮಾಯಾತ್ಮಕಾಃ ಪಶೊಃ ,, ಇತಿ. ಅಪುನರ್ಭವಾಯ-ಮಮ ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಯೆ, ಪ್ರಸಹ್ಯ-ಹಠಾತ್, ಛಿಂಧಿ, ಯಚ್ಛೆದೆ ಪುನರ್ಭವೊನಾಸ್ತ್ಯೆವ ಕಾರಣಾಭಾವೆ ಕಾರ್ಯಾಭಾವಾದಿತಿಭಾವಃ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಯಾಂಲೊಟ್. ॥ ೭ ॥

---

೭ ॥ ಸುಖಕರನೂ, ಈಶನೂ ಆದೆಪ್ಪೆ ಪರಶಿವನೇ ? ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಭಯಂಕರವೂ, ಅಪರಿಮಿತವೂ ಆದ ಪಾಪವನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಗಲಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೂಢತ್ವವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯೂ, ಭವಪಾಶವೂ ಕಾರಣವು. ಅದುಕಾರಣ, ಅವುಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೇಗಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಿ, ನಾನು ಮರಳಿ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತದಿರುವಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ॥ ೭ ॥

ಮೂ ॥ ತ್ವತ್ಪಾದಪೂಜನರತಾ ಮುನಯೋ ವನೇಷು
ತಿಷ್ಠಂತಿ ಮೂಲದಳಕಂದಫಲಾಶಿನೋ ಯೇ ॥
ತೇ ಯಾಂತಿ ಮುಕ್ತಿಪದಮೀಶ್ವರ ತಾವದಾಸ್ತಾಂ
ಧನ್ಯಾಸ್ತುತೇ ತವ ಮುಖಾನ್ಯವಲೋಕಯಂತಿ ॥ ೨೨

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಮುನೀನಾಮೀಶ್ವರಪ್ರಸಾದಮಾಹ ॥ ತ್ವತ್ಪಾದೇತಿ ॥ ಹೇ ಈಶ್ವರ, ಯೇ ಭೃಗ್ವಾದಯೋಮುನಯಃ, ಮೂಲಾನಿ ದಳಾನಿ ಪರ್ಣಾನಿ ಕಂದಾನಿ ಫಲಾನಿಚ ಅಶ್ನಂತೀತಿ ಮೂಲದಳಕಂದ ಫಲಾಶಿನಸ್ಸಂತಃ, ವನೇಷು-ದೇವದಾರು ವನಾಶ್ರಮೇಷು, ತ್ವತ್ಪಾದಪೂಜನೇರತಾಃ ತತ್ಪರಾಃ, ತಿಷ್ಠಂತಿ, ತೇ, ಮುಕ್ತಿಪದಂ-ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಾನಂ, ಯಾಂತಿ, ಇತ್ಯೇತತ್ತಾವತ್, ಆಸ್ತಾಂ-ತಿಷ್ಠತು, ನಹಿತತ್ರಾದರಸ್ತೇಷಾಮಿತಿಭಾವಃ. ಅಪಿತು. ಧನ್ಯಾಃ-ಕೃತಾರ್ಥಾಃ, ತೇ ಮುನಯಃ, ತವ, ಮುಖಾನಿ-ಪಂಚವಕ್ತ್ರಾಣಿ, ಅವಲೋಕಯಂತಿ-ಪಶ್ಯಂತಿ, ಅಹೋ ಭಾಗ್ಯವಂತೋಮುನಯಃ ಯದ್ದರ್ಶನಾಶಕ್ಯಮಪಿ ವಸ್ತುಪಶ್ಯಂತಿ. ತದುಕ್ತಂ-"ಯದೇತತ್ಪತ್ನಿನಾಯುಕ್ತಂ ಹಸ್ತಪಾದಾದಿಸಂಯುತಂ । ರೂಪಂ ಮಮ ಸುದುರ್ದರ್ಶಂ ಯೋಗಿನಾಮಪಿಶಂಕರಂ,, ಇತಿ. ಉಕ್ತಂಚ ಸ್ಕಾಂದೇ ಕಾಳಿಕಾಖಂಡೇ- "ಪುರಾಹಿಮವತಃಪೃಷ್ಠೇ ದೇವದಾರುವನೇಶುಭೇ । ಭೃಗ್ವಾದಯಸ್ಸಪತ್ನೀಕಾಃ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಮನ್ವಿತಾಃ ॥ ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಹಸ್ರೈಸ್ಸಾರ್ಧಮಷ್ಟಭಿಃ । ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಾಮಾಮಹಾದೇವಂ ಯೋಗಿಧ್ಯೇಯಂ ಸನಾತನಂ ॥ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವಕರ್ತಾರಮನನ್ಯೈವಹಿ ಚಕ್ಷುಷಾ । ಶೀರ್ಣಪರ್ಣಾಶಿನಃ ಕೇಚಿಚ್ಛಾಕಮೂಲಫಲಾಶಿನಃ ॥ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಪರಾಃ ಕೇಚಿದ್ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತವಿಗ್ರಹಾಃ ,, ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹುಪ್ರಮಾಣಾನಿವರ್ತಂತೇ.--ತದಾ ಮುನೀನಾಂ ರಾಗದ್ವೇಷಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಂ ತತ್ಪತ್ನೀನಾಂ ಪುರತಃಶಿವೇ ಸುಂದರಾಕಾರಿಣಿಸತಿ ಸಮುತ್ಥಿತಂತಾಸಾಮನಂಗಚೇಷ್ಟಿತಂದೃಷ್ಟ್ವಾಪ್ರಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಮುನಯಃ ಶಿವದ್ರೋಹಾಯ ಪ್ರೋಪಚಕ್ರುಃ. "ಸೋಪಿಪ್ರಪನ್ನಾರ್ತಿಹರೋ ಮುನೀನಾ ಮಾಲೋಕ್ಯ ಫಾಯಾಮಖಿಲಾಂ ವಿಮೋಹಿತಾಂ ॥ ತೇಷಾಂವ್ಯಪೋಹ್ಯಪ್ರಸಭಂ

ಘೃಣಾಬ್ಧಿರ್ಭಕ್ತಿಂದದೌ ಪಾಶಲಯೋಪಟೀಯಸೀ ॥ ತತೋಚಿರೇಣಕಾಲೇ ಸ ವಿಮುಕ್ತೋಮಾಮುಪಾಸ್ಯಥ । ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂತರ್ದಧೇ ದೇವೋ ಮುನೀನಾಂಪಶ್ಯತಾಂತದಾ ,, ಇತಿ. ಅನ್ಯತ್ರಾಪ್ಯುಕ್ತಂ-- “ ಆದಿತ್ಯ ವಸವೋರುದ್ರಾ ಮುನಯಶ್ಚ ಮಹೌಜಸಃ । ವಿಧಿವಲ್ಲಿಂಗಮಾರಾಧ್ಯ ಪದಮಿಷ್ಟಂತಮುಂಗತಾಃ ,, ಇತಿ. ॥ ೨೬ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಈಶ್ವರನೇ ? ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಯಾವ ಮುನಿಗಳು ಕಂದಮೂಲ ಫಲಪರ್ಣಾಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಆ ಮುನಿಗಳು ಮುಕ್ತಿಯಂ ಹೊಂದುವದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರನೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಸದ್ಯೋಜಾತ, ವಾಮದೇವ, ಅಘೋರ, ತತ್ಪುರುಷ, ಈಶಾನಗಳೆಂಬ ನಿನ್ನಮುಖಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಾದುದರಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥರು. ॥ ೨೭ ॥

ಮೂ ॥ ಸ್ಫೀತೇಪೃಥಿಮ್ನಿಜಘನೇ ಘನಪಾಟಲಿಮ್ನಿ
ಬಿಂಬಾಧರೇ ಕುಚಯುಗೇದ್ಯುತಪಿಂಜಲಿಮ್ನಿ ॥
ಸ್ತ್ರೀಣಾಂಮಹೇಶ ವಿಲಸಂತಿ ಕುತೋನರಾಶ್ಚ
ಯೈರ್ನಾರ್ಚಿತೋಸಿನನತೋಸಿನಸಂಸ್ತುತೋಸಿ ॥ ೨೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಸ್ತೋತ್ರವರ್ಜಿತಾನಾಂ ನರಾಣಾಂ ನಿತಂಬಿನೀನಿಷೇವಣಸೌಭಾಗ್ಯಮಪ್ಯ ಸಂಭಾವಿತಮೇವೇತ್ಯಾಹ ॥ ಸ್ಫೀತೇತಿ ॥ ಹೆ ಮಹೆಶ, ಯೈರ್ನರೈಃ, ತ್ವಂ, ಅರ್ಚಿತೋನಾಸಿ, ನತೋನ ನಮಸ್ಕೃತೋಪಿನಾಸಿ, ಸಂಸ್ತುತೋಪಿನಾಸಿ ನಭವಸಿ, ತೇನರಾಃ, ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ-ವಿಲಾಸಿನೀನಾಂ, ಪೃಥಿಮ್ನಿ, ಸ್ಫೀತೆ-ಅಧಿಕೆ, ಜಘನೆ-ಕಟಿಪುರೋಭಾಗೆ, “ ಜಘನಂತುಸ್ತ್ರಿಯಾಃ ಶ್ರೋಣಿಪುರೋಭಾಗೆ ಕಟಿಸ್ಥಲೆ ,, ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ಘನಃಸಾಂದ್ರಃ ಪಾಟಲಿಮಾಪಾಟಲತ್ವಂ ಯಸ್ಯತಸ್ಮಿನ್ ಘನಪಾಟಲಿಮ್ನಿ, ಬಿಂಬಮಿವ ಅಧರೋಬಿಂಬಾಧರಸ್ತಸ್ಮಿನ್, ದ್ಯುತೋದೀಪ್ತಃ ಪಿಂಜಲಿಮಾಪೀತಿಮಾಪೀತತ್ವಂ ಯಸ್ಯತತ್ “ ಪಿಂಜರಂಕನಕೇವಾಜಿಭೇದೇಪೀತೇಚ ಪಿಂಜರೇ ,, ಇತಿ ರೇಫಾಂತೇಷುವಿಶ್ವಃ. ರಳಯೋರ

ಭವಃ. ತಸ್ಮಿನ್ಸ್ವಚಯುಗೇ, ಕುತೊವಿಲಸಂತಿಕ್ರೀಡಂತಿ, ನಕುತಶ್ಚಿದಿ ತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಿಂತು ಲಿಂಗಪೂಜಯೈವಾಸದೃಶಂ ಮಹಾಫಲಂಸಿದ್ಧ್ಯ ತೀತಿಭಾವಃ. ಯವಾಹುಃ- "ಯದ್ದ್ವಾರೇ ಮತ್ತಮಾತಂಗಾ ವಾಯು ವೇಗಾಸ್ತುರಂಗಮಾಃ । ಪೂರ್ಣೇಂದುವದನಾನಾರ್ಯಃ ಶಿವಪೂಜಾವಿಧೇಃ ಫಲಂ ,, ಇತಿ. ॥ ೨೮ ॥

ಟಿ॥ ಮಹೇಶನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ? ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸದ ನಮಸ್ಕರಿಸದ ಸ್ತುತಿಸದ ಜನರಿಗೆ ವಿಶಾಲ ಜಘನವೂ, ಕೆಂ ದುಟಿಯೂ, ಪೀತವರ್ಣವಾದ ಸ್ತನದ್ವಯವೂ ಉಳ್ಳ ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀ ಯರೊಡನೆ ಭೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೨೮ ॥

ಮೂ ॥ ಪ್ರೋದ್ದಾಮಕಾಮ ಮದಿರಾಮದ ಲೋಲನೇತ್ರಾ
ರತ್ನಾವಳೀ ಝಣಝಣಾರವ ರಮ್ಯಗಾತ್ರಾಃ॥
ತೇ ಯಕ್ಷಲೋಕವನಿತಾಸು ಚಿರಂ ರಮಂತೇ
ಯೇ ತ್ವಾಂ ಸ್ಮರಂತಿ ಸತತಂ ಮಕರಧ್ವಜಾರೇ ॥ ೨೯ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಇದಾನೀಂಯಕ್ಷಕುಮಾರೀನಿಷೇವಣಮಪಿ ಶಿವಸ್ಮರಣಲಭ್ಯ ಮಿತ್ಯಾಹ ॥ ಪ್ರೋದ್ದಾಮೇತಿ ॥ ಹೇಮಕರಧ್ವಜಾರೇ- ಮೀನಕೇತನವೈ ರಿನ್, ಯೇ, ತ್ವಾಂ, ಸತತಂ, ಸ್ಮರಂತಿ, ಯಕ್ಷಲೋಕವನಿತಾಸಂಭೋ ಗಾರ್ಥ ಮಿತಿಶೇಷಃ. ತೇ, ಪ್ರೋದ್ದಾಮಾ-ಉನ್ನತಃ, ಕಾಮೋ ಮದನ ಏವ, ಮದಿರಾ ಮದ್ಯಂತಯಾ ಯೋಮದಸ್ತೇನ ಲೋಲೇ ತರಳೇ ನೇತ್ರೇ ಯೇ ಷಾಂತೇ ತಥೋಕ್ತಾಸ್ಸಂತಃ, ಕಿಂಚ. ರತ್ನಾವಳೀನಾಂ- ರತ್ನಹಾರಾ ಣಾಂ, ಝಣಝಣಾರವೇಣ-ಝಣಝಣೇತಿ ನಾದೇನ, ರಮ್ಯಂ ಗಾತ್ರಂ ಯೇಷಾಂತೇ ತಥೋಕ್ತಾಸ್ಸಂತಃ, ಯಕ್ಷಲೋಕವನಿತಾಸು. ಯಕ್ಷಲೋ ಕೇ॥ಳಕಾಯಾಂ, ಯಾಃ ವನಿತಾಃ ಜನಿತಾತ್ಯರ್ಥಾನುರಾಗಾಃ ಕಾಮಿನ್ಯಃ ತಾಸು, ,,ವನಿತಾಜನಿತಾತ್ಯರ್ಥಾನುರಾಗಾಯಾಂಚ ಯೋಷಿತಿ,, ಇತ್ಯ ಮರಃ. ಚಿರಂ, ರಮಂತೇ-ಕ್ರೀಡಂತೇ, ಈಶ್ವರಸ್ಸ್ವಯಂ ಮಕರಧ್ವಜಾರಿ

ಃ

ರಪಿ ಬುಭುತ್ಸೂನಾಂ ಸ್ವಸ್ವಕರ್ಮಫಲಾನಾಂ ಮಕರಧ್ವಜಕೃತ್ಯಂ ಸಂಪಾಪ. ಯತ್ಯೇವ ಉಪಾಸಕ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿ ಸಹಕಾರಿವಿಶೇಷಸಾಮಗ್ರೀಭೇದಾದುಪ. ಪತ್ತಿ ರಿತಿಧ್ಯೇಯಂ. ॥ ೨೯ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನೀನು ಮದನಾಂತಕನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಬಹುಕಾಲಪರ್ಯಂತರ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ವಿಶೇಷವಾದ ಕಾಮನೆಂಬ ಮದ್ಯದ ಮದದಿಂದ ಚಪಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರೂ, ರತ್ನಾಭರಣಗಳ ಝಣಝಣಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿ ಯಕ್ಷಲೋಕದ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸುಖಪಡುತ್ತಾರೆ. ॥ ೨೯ ॥

ಮೂ ॥ ಅಂಧಸ್ಯ ಮೇ ಹೃತವಿವೇಕಮಹಾಧನಸ್ಯ
ಚೋರೈಃ ಪ್ರಭೋ ಬಲಿಭಿರಿಂದ್ರಿಯನಾಮಧೇಯೈಃ ॥
ಸಂಸಾರಕೂಪಕುಹರೇ ವಿನಿಪಾತಿತಸ್ಯ
ದೇವೇಶ ದೇಹಿ ಕೃಪಣಸ್ಯ ಕರಾವಲಂಬಂ ॥ ೩೦ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಭವಕೂಪನಿಮಗ್ನಸ್ಯೋದ್ಧಾರ ಮುಭವಂ ಯಾಚತೇ ॥ ಅಂಧಸ್ಯೇತಿ ॥ ಕರ್ತುಮಕರ್ತುಮನ್ಯಥಾಕರ್ತುಂಚ ಯಃಪ್ರಭವತಿ ಸಃ ಪ್ರಭು ರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ. ದೇವಾನಾಮೀಶೋ ದೇವೇಶಃ. ಹೇಪ್ರಭೋ ಸ್ವಾಮಿನ್, ದೇವೇಶ, ಅಂಧಸ್ಯ-ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾನಿರುದ್ಧ ದೃಕ್ಛಕ್ತೇಃ, ಅತಏವ. ಇಂದ್ರಿಯನಾಮಧೇಯೈಃ- ಇಂದ್ರಿಯಾಖ್ಯೈಃ, ಬಲಿಭಿಃ, ಚೋರೈಃ- ನಿರ್ಘೃಕತಸ್ಕರೈಃ, ಹೃತವಿವೇಕಮಹಾಧನಸ್ಯ. ವಿವೇಕಃ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷವಿವೇಕಏವ ಮಹಾಧನಂತತ್ ಹೃತಮಪಹೃತಂ ಯಸ್ಯತಸ್ಯ, ಕಿಂಚ. ಸಂಸಾರಏವಕೂಪಃ ಸಂಸಾರಕೂಪಃ ವರ್ಣ ಪದ ಮಂತ್ರ ತತ್ವ ಕಲಾ ಭುವನಾನೀತ್ಯೇತೇ ಷಡಧ್ವಾನಃ ಆತ್ಮನಾಂ ಸುಸಾರಃ ತಸ್ಯ ಸಂಸಾರ ಕೂಪಸ್ಯ, ಕುಹರೇ-ಬಿಲೇ ಅಂತರಿತಿಯಾವತ್, ವಿನಿಪಾತಿತಸ್ಯ- ನಿಪಾತನಂಕಾರಿತಸ್ಯ, ಅತ್ರಾಪೀಂದ್ರಿಯನಾಮಧೇಯೈ ಶ್ಚೋರೈರಿತಿ ಸಂಬ

ಧೃತೇ-ಕೃಪಣಸ್ಯ-ಉದ್ಧಾರಕಾಭಾವಾದ್ದೈನ್ಯವತಃ, ಮೇ-ಮಮ,ಕರಾವಲಂಬಂ. ಕರಸ್ಯ-ಅನುಗ್ರಹಶಕ್ತೇಃ, ಅವಲಂಬನಮಾಲಂಬನಂ, ದೇಹಿ, ಯೇನಾಹಂ ನಿರ್ಮಲಃ ನಿರತಿಶಯ ಮೂರ್ಧ್ವಂ ಧಾಮ ನಿರಾತಂಕಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮೀತಿಸ್ವಾಭಿಸಂಧಿಃ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಯಾಂಲೋಟ್. ಏವಂಹಿಗೀಯತೇ— "ವಿಷ್ಣುನಾಪಿ ಪರೇಣಾಪಿ ಮಹಾದೇವಂ ಘೃಣಾನಿಧಿಂ । ವಿನಾ ಜಂತೂನ್ಸಮುದ್ಧರ್ತುಂ ಶಕ್ಯತೇ ನಹಿಸತ್ತಮಾಃ ,, ಇತಿ. ॥೩೦॥

ಟ ॥ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥನಾದ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ? ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಚೋರರು ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕುರುಡತನವುಳ್ಳ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವೇಕವೆಂಬ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಸಂಸಾರಕೂಪದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಇಂಥಾ ದುರ್ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನನಗೆ ನೀನು ಅನುಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಹಸ್ತಾವಲಂಬನವನ್ನಿತ್ತು ಉದ್ಧರಿಸು. ॥ ೩೦ ॥

ಮೂ ॥ ಮೂಢೋ ವಿವೇಕವಿಕಲೋಽಸಕೃದೂರ್ಧ್ವಬಾಹುಃ
ಕಿಂ ನಶೃಣೋಷಿ ಯದಹಂ ತವ ರಾರಟೀಮಿ ॥
ಮಾಂ ತತ್ರಕರ್ಮಣಿ ನಿಯೋಜಯ ದೇವ ಯೇನ
ಸಂಸಾರಚಕ್ರಗಹನಂ ನಪುನರ್ವಿಶಾಮಿ ॥ ೩೧ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸಂಪ್ರತಿಅಭಿಲಷಿತ ಭೋಗಭುಕ್ತ್ಯನಂತರಮಾತ್ಮನಃಪುನಸ್ಸಂಸಾರಪ್ರವೇಶಪರಿಹಾರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ॥ ಮೂಢಇತಿ ॥ ಹೇಹರ, ಮೂಢಃ-ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಶಕ್ತ್ಯಾಚ್ಛನ್ನಸ್ವಕೀಯಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಃ, ಅತ ಏವ ವಿವೇಕವಿಕಲಃ—ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯಃ ಅನಿತ್ಯಾಶುಚಿ ದುಃಖಾನಾತ್ಮಸು ನಿತ್ಯಶುಚಿಸುಖಾತ್ಮ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಮಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅಹಂ, ಊರ್ಧ್ವಬಾಹುಸ್ಸನ್, ಅಸಕೃತ್-ಪುನಃಪುನಃ, ತವಾಗ್ರೇರಾರಟೀಮಿ-ಭೃಶಂರಟಾಮಿಉಚ್ಚೈರುಚ್ಚೈ ರಾವಿಣೋಮೀತ್ಯರ್ಥಃ, ತತ್ತಾರಕ್ರಂದನಂ, ಕಿಂ-ಕಿಮರ್ಥಂ,ನಶೃಣೋಷಿ, ಅವಶ್ಯಂಶ್ರೋತವ್ಯಂಆರ್ತಘೋಷೋದಯಾಳುಭಿ

ರ್ನಾಪೇಕ್ಷ್ಯ ಇತಿಭಾವಃ. ಯಚ್ಚೋಟ್ರತವ್ಯಂ ತದಾಹ॥ಮಾಮಿತ್ಯಾದಿ॥ ಹೇ ದೇವ, ಮಾಂ, ತತ್ರ ಕರ್ಮಣಿ- ತಸ್ಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, ನಿಯೋಜಯ- ಪ್ರೇರಯ, ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ, ಅಹಂ, ಸಂಸಾರಚಕ್ರಗಹನಂ. ಸಂಸಾರ ಶ್ಚಕ್ರಮಿವ ಸಂಸಾರಚಕ್ರಂ, ಅಥವಾ, ಸಂಸಾರಏವ ಚಕ್ರಂ ತತ್ರ ಯ ದ್ಗಹನಂ ದುಃಖಂ ತತ್, ಪುನಃ ಭೂಯಃ, ನವಿಶಾಮಿ, ಯದ್ವಾ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರಂ ಭವಸಮೂಹಃ "ಚಕ್ರಂ ಚಯೇ ಜಲಾವರ್ತೇ ರಥಾಂಗೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸೈನ್ಯಯೋಃ । ಘಟಸಾಧನಯಂತ್ರೇ ಸ್ತ್ರೀ ಕ್ಲೀಬೇ ಕೋಕೇತು ಪುಂ ಸ್ಯಯಂ ,, ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥ ರತ್ನಮಾಲಾ. ತದೇವ ಗಹನಂ ಗಹ್ವರಂ ಕಾನನಂ ವಾ, ತತ್, ಪುನರ್ನವಿಶಾಮಿ ನಪ್ರವಿಶಾಮೀತಿ ಸಿಂಹಾವಲೋ ಕನನ್ಯಾಯೇನ ಸಂಬಂಧಃ. ತದಾಹುಃ— "ಅಜ್ಞೋ ಜಂತುರನೀಶೋಽಯ ಮಾತ್ಮನಸ್ಸುಖದುಃಖಯೋಃ । ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಿತೋ ಗಚ್ಛೇತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ವಾ ಶ್ವಭ್ರಮೇವ ವಾ ,, ಇತಿ. ತಚ್ಚ ಕರ್ಮ ವೇದಾಗಮವಿಹಿತ ಗುರೂಪದೇಶಲ ಬ್ಧ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಾದಿ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮೇವೇತಿ ಬ್ರೂಮಃ. ತದುಕ್ತಂ- "ಸಂಸಾರದುಃಖಕಾಂತಾರೇ ನಿಮಗ್ನಶ್ಚ ಮಹಾತಪೇ । ಚಕ್ರವದ್ಭ್ರಾ ಮ್ಯತೇ ದೇವಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನವಿವರ್ಜಿತಃ ॥ ಸಕೃದಭ್ಯರ್ಚನಾಲ್ಲಿಂಗೇ ಮು ಕ್ತಸ್ಸಂಸಾರಬಂಧನಾತ್,, ಇತಿ ಆಗಮಾಃ ಶ್ರುತಯಶ್ಚ ಮುಮುಕ್ಷೂನ್ ಸಂ ವದಂತೀತ್ಯಲಂ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸಾಧನಸಂಭ್ರಮೇಣ. ॥ ೩೧ ॥

ಟ ॥ ಹರನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ? ನಾನು. ಮಾಯಾಬದ್ಧನಾದ ಕಾರಣವೇ ವಿಚಾರಶೂನ್ಯನಾಗಿ ತೋಳುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು, ನಿನ್ನಮುಂದೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳದೆ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರಬಹುದೇ? ದಯಾಳುವಾದ ನೀನು ಏನುಮಾಡಿದರೆ ಜನನ ಮರಣ ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ದುರವಗಾಹವಾದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಳಿನನಗೆ ಪ್ರವೇಶವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನ್ನು ನೇಮಿಸು ಸ್ವಾಮಿ? ॥ ೩೧ ॥

ಮೂ ॥ ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚರಚನಾಚತುರಾ ಸಮಸ್ತ
ವಸ್ತುಪ್ರಭೇದಭಿದುರಾ ಶಿವ ಸರ್ವಕರ್ತ್ರೀ ॥
ಸಂಸಾರಪಾಶವಿಷಮಚ್ಛಿದುರಾ ನರಾಣಾಂ
ಮೋಹಾಂಧಕಾರಭಿದುರಾ ಚ ತವೈವ ಶಕ್ತಿಃ ॥ ೩೦ ॥

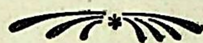
ವ್ಯಾ ॥ ತ್ವಂ ಪಾಸೀತ್ಯಾದಿನಾಪೂರ್ವಂ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಪಂಚಕೃತ್ಯಕೃದಿತಿಕಥಿತಃ. ಸಂಪ್ರತಿ ತಚ್ಛಕ್ತಿರಪಿತಾದೃಶೀತ್ಯಾಹ ॥ ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚೇತಿ ॥ ಭೋಶಿವ, ಸತತೋದಿತಸ್ಯ ಪತ್ಯುಸ್ತವೈವಸಂಬಂಧಿನೀ, ಶಕ್ತಿಃ—ಇಚ್ಛಾದ್ಯನೇಕಶಕ್ತಿಸಮಷ್ಟಿರೂಪಿಣೀ ಸಂವಿಚ್ಛಕ್ತಿಃ, ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚರಚನಾಚತುರಾ. ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಪಶೂನಾಂ ಸಂಬಂಧಿನೀನಾಂ ಶಕ್ತೀನಾ ಮನಾದಿಮಲಾವರುದ್ಧತ್ವೇನ ಸ್ವತಃಪ್ರಸರಾಭಾವಾತ್. ಮಾಯಾಉಭಯವಿಧಾಅಧೋಮಾಯಾ ಊರ್ಧ್ವಮಾಯಾಚೇತಿ. ತಸ್ಯಾಃ, ಪ್ರಪಂಚಃ ಶಿವೇಚ್ಛಾನಿರುದ್ಧಃ ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧರೂಪಃ ಕಾರ್ಯರೂಪೋವರ್ಗಃ ತಸ್ಯ, ರಚನಾಯಾಂ ಸ್ವಸ್ವವಿಷಯಾವಸ್ಥಾಪನೇ, ಚತುರಾದಕ್ಷಾ, ಏತೇನ ಸ್ಥಿತಿರುಕ್ತಾ. ಸಮಸ್ತಾನಾಂ ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧರೂಪಾಣಾಂ, ವಸ್ತೂನಾಂ ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ, ಪ್ರಭೇದಾಃ ವಿಶೇಷಾಃ ತೇಷಾಂ, ಭಿದುರಾ ಭೇದನಶೀಲಾ ಮಾಯಾಮಹಾಮಾಯಯೋರುಪಸಂಹರಣಶೀಲಾ, ಅನೇನ ಸಂಹಾರಉಕ್ತಃ. ಯದ್ಯಪಿ "ವಿದಿಭಿದಿಚ್ಛಿದೇಃಕುರಚ್", ಇತ್ಯತ್ರ ಭಿದುರಂಕಾಷ್ಠಂ ಭಿದುರಾ ರಜ್ಜುಃ ಕರ್ಮಕರ್ತರಿಪ್ರಯೋಗೋಭಿದ್ಯುದ್ಯೋರಿತಿ ವೃತ್ತಿಕಾರಉದಾಜಹಾರ. ತಥಾಪಿ "ನಿಶ್ಯಷಪಾಶಪಟಲಚ್ಛಿದುರಾ ನಿಮಿಷಾತ್", ಇತಿ "ವಿವಿಧೋಪಾಧಿಸಂಭೇದವಿವರ್ತಭಿದುರೋದಯಾ", ಇತಿ ತಾಚ್ಛೀಲ್ಯೇಪಿಪ್ರಯೋಗಾನ್ನ ದೋಷಃ- ಸರ್ವೇಷಾಂ-ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧರೂಪಾಣಾಂ ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ, ಕರ್ತ್ರೀ-ಮಾಯಾಮಹಾಮಾಯಾಭ್ಯಾಂ ಜಗದುಪಾದಾನಾಭ್ಯಾಂ ಉತ್ಪಾದಿಕಾ, ಅನೇನಸೃಷ್ಟಿರುಕ್ತಾ. ನರಾಣಾಂ-ಭೋಕ್ತೄಣಾಂ, ಸಂಸಾರಏವ ಪಾಶಃ ಸಂಸಾರಪಾಶಃ ತತ್ರ ಯದ್ವಿಷಮಂ ಪರಸ್ಪರವಿದ್ಧಸಮಬಲೋ ಭಯಕರ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತಂಕರ್ಮ ತಸ್ಯ, ಛಿದುರಾ-ಭೋಗಭೋಜನೇನ ಛೇದನಶೀಲಾ, ಅ

ನೇನ ತಿರೋಭಾವ ಉಕ್ತಃ. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪೌಷ್ಕರೇ— "ಯತ್ತತ್ಕರ್ಮಸಮತ್ವೇಪಿ ತದನ್ಯೇಷಾಂ ತು ಕರ್ಮಣಾಂ। ಅಪಾಕೇ ಪರಮೇಶಾಜ್ಞಾ ವಿರುದ್ಧಾನ್ಯಫಲಪ್ರದಾ ,, ಇತಿ. ಪರಮೇಶಾಜ್ಞಾ ವಾಮಶಕ್ತಿರ್ವಿರುದ್ಧ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿಧೂಯ ತಾಭ್ಯ್ಯಮನ್ಯೇಷಾಂ ಕರ್ತೄಣಾಂ ಫಲಪ್ರದಾ ಏವ ಸ್ಥಿತಾ ನತ್ವನುಗ್ರಹೋನ್ಮುಖೀತಿ ಭಾವಃ. ಉಕ್ತಂ ತ್ರಿಲೋಚನಶಿವೈಃ— "ತತ್ರಾಸನಾತ್ಮೀಯಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಮಣೂನಾಂ ಬಂಧಕತ್ವೇ ಶಿವಃ ಪುಣ್ಯಸ್ಯಾಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯಯೋರ್ವಾ ಸಮದಾತ್ವಸಾಮ್ಯಾ ಕಸ್ಯಚಿತ್ತೀವ್ರವೇಗಿತ್ವಮನ್ಯೇಷಾಮತೀವ್ರವೇಗಿತ್ವಂ ತದಾ ತತ್ಕರ್ಮಕರ್ತೄಣಾಂ ತದ್ಭೋಗಾಯ ಯೋಜಯತಿ. ಯದಾತು ಸಾಮ್ಯಂ ತದಾ ಮೋಕ್ಷಕೃತ್ ,, ಇತಿ. ಕಿಂಚ. ಮೋಹೋ ಮಲಕೃತಃ ಸಏವ ಅಂಧಕಾರಃ ತಸ್ಯ ಭಿದುರಾ ದೀಪ್ತಿರೂಪೇಣ ಭೇದನಶೀಲಾ, ಅನೇನಾನುಗ್ರಹ ಉಕ್ತಃ. ಅಥವಾ, ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚರಚನಾ ಚತುರೇತ್ಯನೇನ ಸ್ಥಿತಿತಿರೋಭಾವೌ ಕಥಿತೌ. ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಪ್ರಭೇದಭಿದುರಾ ಸರ್ವಕರ್ತ್ರೀತ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಪದಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಹಾರಸೃಷ್ಟೀ. ಸಂಸಾರಪಾಶನಿಷಮುಚ್ಛೇದುರಾ ಮೋಹಾಂಧಕಾರಭಿದುರೇ ತ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಪದಾಭ್ಯಾಮನುಗ್ರಹಃ. ತತ್ರ ಸಂಸಾರಪಾಶ ನಿಷಮಸ್ತಿರೋಧಾಯಕಶಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಃ ತಚ್ಛೇದನಶೀಲೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಮೋಹಾಂಧಕಾರಭಿದುರೇತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ ಪ್ರಾಗ್ವದೇವ. ಯದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮೃಗೇಂದ್ರೇ— "ತಮಃಶಕ್ತ್ಯಧಿಕಾರಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತೇಸ್ತತ್ಪರಿಚ್ಯುತೌ। ವ್ಯನಕ್ತಿ ದೃಕ್ಕ್ರಿಯಾನಂತ್ಯಂ ಜಗದ್ಬಂಧುರ್ಗುರುಶ್ಶಿವಃ ,, ಇತಿ. ॥ ೩೦ ॥

ಟೀ ॥ ಎಲೈ ತೇಜೋಮಯನಾದ ಈಶ್ವರನೇ ? ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೊಂದೇ ಅಧೋಮಾಯೆ, ಊರ್ಧ್ವಮಾಯೆ, ಎಂಬ ಉಭಯರೂಪವಾದ ಮಾಯೆಯು ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಕಾರ್ಯವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಡಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಆ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ, ಆ ಉ

Acc. No. ....4904..........

ಭೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಯಾಮಹಾಮಾಯೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಸುವು ದಾಗಿಯೂ, ಸಂಸಾರಪಾಶವನ್ನು ಭೋಗಾನುಭವದಿಂದ ಛೇದಿಸುವುದಾ ಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ದೀಕ್ಷಾರೂಪದಿಂದ ಭೇದಿಸು ವುದಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ, ತಿರೋ ಧಾನ, ಅನುಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಪಂಚಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ‖ ೩೦ ‖

ಮೂ ‖ ಛಿತ್ವಾಸಮಸ್ತಮಶುಭಂ ಭವಪಾಶರಾಶಿ
ಮೀಷತ್ಪ್ರಕಾಶ ಮವಶಂ ಸ್ವಬಲಾಸಿನಾ ಮೇ ‖
ತೇಜೋನಿಧಾನ ಮಮಲಂ ಭಗವನ್ ಪ್ರಯಚ್ಛ
ಸರ್ವಜ್ಞತಾಯುತ ಮಶೇಷಕರಂ ಶಿವತ್ವಂ ‖ ೩೨ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇದಾನೀಂ ದೀಕ್ಷೈಕಲಭ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಶಿವತ್ವಾತ್ಮಕಂ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಮಾತ್ಮನಃಪಾರ್ಥಯತೆ‖ ಛಿತ್ವೇತಿ ‖ ಹೆಭಗವನ್, ಅಶುಭಂ-ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯು ಜರಾ ವ್ಯಾಧಿ ದುಃಖ ಭೀತಿ ಶೋಕ ಮೋಹ ರಾ ಗ ದ್ವೇಷ ಮದ ಕ್ರೋಧಾದ್ಯಶುಭಹೆತುತ್ವಾದಶುಭಂ, ಅವಶಮಸ್ವಾಯ ತ್ತಂ, ಈಷತ್ಪ್ರಕಾಶಂ-ತತ್ತದ್ವಿಷಯೈಕದೇಶಸಂಕುಚಿತಪ್ರಕಾಶಂ, ಸ ಮಸ್ತಂ-ಬಹಿರಂತಃಕರಣಕಲಾಕರ್ಮಾದಿಕಂ, ಮೇ, ಭವಪಾಶರಾಶಿಂ. ಭವಹೇತವಃಪಾಶಾಃ ಭವಪಾಶಾಸ್ತೇಷಾಂ, ರಾಶಿಂ-ಪುಂಜಂ, ಯಸ್ಮಾ ಭ ವೇತಿಸಂಬುದ್ಧಿಃಪಾಶರಾಶಿಮಿತಿಛೇದಃ- ಸ್ವಬಲಾಸಿನಾ. ಸ್ವಸ್ಯತವ, ಬಲಂ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾತ್ಮಿಕಾಶಕ್ತಿಃಸದೇವಅಸಿಃ ಖಡ್ಗಸ್ತೇನ, ಛಿತ್ವಾ, ತೇಜೋನಿ ಧಾನಂ. ತೇಜಸಃ-ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ, ನಿಧಾನಂ-ಆಶ್ರಯಂ, ಅ ಮಲಂ-ನಿರ್ಮಲಂ, ಸರ್ವಜ್ಞತಾಯುತಂ-ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾ ರಿತ್ವಸಂಪನ್ನಂ, ಅಶೇಷಕರಂ-ಸರ್ವಕೃತ್ಯಕರಣಕ್ಷಮಂ, ಇತ್ಯೇತಾದೃ ಗ್ಲಕ್ಷಣಂ ಶಿವತ್ವಂ-ಸ್ವಸತ್ತಾಂ, ಪ್ರಯಚ್ಛ-ದೆಹಿ ವ್ಯಂಜಯೇತ್ಯರ್ಥಃ, ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮತಂಗೇ—" ಜ್ಞಾನಂನಾಮ ಸ್ವಸತ್ತೈವ ಯಾ

ಸಾ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾತ್ಮಿಕಾ । ಸಾ ಶಕ್ತಿಸ್ತತ್ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾದ್ವ್ಯಕ್ತೀಭೂತಾ ಸುನಿರ್ಮಲಾ ॥ ಪತತ್ಪ್ರಾರ್ಥನಂ ತದೇನ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಸ್ವಯಂ ವ್ಯಜ್ಯತೆ ಪಶೋಃ ,, ಇತಿ. ॥ ೩೩ ॥

ಟೀ॥ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ? ಜನ್ಮ, ಮೃತ್ಯು, ಜರಾ, ವ್ಯಾಧಿ, ದುಃಖ, ಭೀತಿ, ಮೋಹ,ರಾಗ, ದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದೂ ಆದ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸಾರಪಾಶವನ್ನು ನೀನು ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾದ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಛೇದಿಸಿ ಮಹಿಮೆಗಾಶ್ರಯವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಿವತ್ವವನ್ನೆನಗೆ ದಯೆಪಾಲಿಸು. ॥ ೩೩ ॥

—***—

ಮೂ ॥ ಬಾಲೋಪಿ ಸಂಸ್ಮರಣಮಾತ್ರಮಚೇತನಸ್ತೇ
ಲಿಂಗಂ ಕರೋತಿ ಹರ ಪಾಂಸುಮಯಂ ವಿನೋದಾತ್ ॥
ಅತ್ಯಂತದೇಶಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಭಾಜಿ
ರಾಜ್ಯಂ ಕರೋಷಿ ಹತಕಂಟಕ ಮುನ್ನತಂಚ ॥ ೩೪ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಧೂಳೀಕೇಳಿಶೀಲಭಿನ ಬಾಲೆನ ಲೀಲಯಾಮೃಣ್ಮಯಲಿಂಗಕರಣೆ ಯತ್ಫಲಂತದ್ಭಣತಿ ॥ ಬಾಲೋಪೀತಿ ॥ ಹೆಹರ, ಅಚೇತನಃ-ಅಜ್ಞಃ, ಬಾಲೋಪಿ, ವಿನೋದಾತ್-ಕ್ರೀಡಾವಶಾತ್, ಪಾಂಸುಮಯಂ-ಮೃಣ್ಮಯಂ, ತೇ-ತವಸಂಬಂಧಿ, ಲಿಂಗಂ, ಸಂಸ್ಮರಣಮಾತ್ರಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ ನತು ಶಿವಾಗಮೋಪದಿಷ್ಟಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಮೇತ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಕರೋತಿ-ನಿರ್ಮಾತಿ, ತಸ್ಯ, ತ್ವಂ, ಅತ್ಯಂತಾನಾಂ-ಅಪರಿಮಿತಾನಾಂ, ದೇಶಾನಾಂ, ಧನಾನಾಂ, ಧಾನ್ಯಾನಾಂ, ಸಮೃದ್ಧಿಃತಾಂ ಭಜತೀತಿ ತಾದೃಶಂ, ತಾಚ್ಛೀಲ್ಯೇಣಿನಿಃ. ಹತಕಂಟಕಂ-ಪರಿಹೃತಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ,

ಉನ್ನತಮಪ್ಯಧಿಕಂ, ರಾಜ್ಞಃಕರ್ಮಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲನಾತ್ಮಕಂರಾಜ್ಯಂ, ಕರೋಷಿ, ಕಿಂ ಪುನರ್ವಿಧಿನಾಲಿಂಗಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸಮಂತ್ರಂ ಸಾಂಗಂ ಯಜತೋಭಕ್ತಸ್ಯೇತಿಭಾವಃ. ತದುಕ್ತಂ ಸೌರಸಂಹಿತಾಯಾಂ— "ಪಾಂಸುನಾಕ್ರೀಡಮಾನೋಪಿ ಲಿಂಗಂಕೃತ್ವಾಸಮ್ಯೈನರಃ । ಪ್ರಾಪ್ಯಾಂತೇ ಲಭತೇರಾಜ್ಯಂ ಸುಸಂಪನ್ನಮಕಂಟಕಂ ॥ ಕ್ರೀಡಂತಿ ಶಿಶವೋಯತ್ರ ಲಿಂಗಂಕೃತ್ವಾಯಜಂತಿನೋ । ಸೈಕತಂ ಮೃಣ್ಮಯಂವಾಪಿ ತೇ ಭವಂತ್ಯೇವ ಭೂಭುಜಃ,, ಇತಿ. ॥ ೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ? ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಾನ ಮೊದಲಾದುದನ್ನೇನೂ ಅರಿಯದ ಬಾಲಕನು. ನೆನಹಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಲಿಂಗವಂ ಮಾಡಿ ವಿನೋದಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ನೀನುಬಾಲಕನನ್ನು-ಅನೇಕ ದೇಶಗಳ, ಮತ್ತು. ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ,-ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೩೮ ॥

ಮೂ ॥ ಯೇ ಪಾಪಕರ್ಮಗುರುತಲ್ಪಗಹೇಮಚೋರ
ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಗೋಘ್ನಚಪಲಾತುರ ಪಾತಕಾಶ್ಚ ॥
ತೇ ನೀಲಕಂಠಪರಮೇಶ್ವರ ಪಾದಲಗ್ನ
ನಿರ್ಧೌತಪಾಪಶಶಿನಿರ್ಮಲ ಶುದ್ಧದೇಹಾಃ ॥ ೩೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥೋಪೇತಸಮಸ್ತಪಾತಕಾ ಅಪಿ ಪುರುಷಾಃ ಪರಮೇಶ್ವರಪಾದಸೇವನಾದಪೇತ ಪಾತಕಾಭವಂತೀತ್ಯಾಹ ॥ ಯೇಪಾಪೇತಿ ॥ ನೀಲಃಕಂಠೋಯಸ್ಯಸಃ ನೀಲಕಂಠಃ ಪರಮಶ್ಚಾಸೌ ಈಶ್ವರಶ್ಚಪರಮೇಶ್ವರಃ "ಸನ್ಮಹತ್ಪರಮೋತ್ತಮೋತ್ಕೃಷ್ಟಾಃ ಪೂಜ್ಯಮಾನೈಃ,, ಇತಿ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಃ. ಭೋನೀಲಕಂಠ, ಪರಮೇಶ್ವರ, ಯೇ, ಪಾಪಂ ಕರ್ಮಯೇಷಾಂತೇ ಪಾಪಕರ್ಮಾಣಃ ಮಹಾಪಾತಕ ಸಮಾನಕರ್ಮಾ

ಞಾಃ ಮಾತಾಪಿತೃಪರಿತ್ಯಾಗಕಾರಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಾದಕೃದಾದಯಃ, ತದು ಕ್ತಂ ಶಿವಧರ್ಮೋತ್ತರೇ-"ಮಹಾಪಾತಕತುಲ್ಯಾನಿ ಪಾಪಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಯಾನಿತು । ತಾನಿಪಾತಕಸಂಜ್ಞಾನಿ ತದೂನಮುಪಪಾತಕಂ ,, ಇತಿ. ಗುರುತಲ್ಪಗಾಃ-ಗುರುದಾರಗಾಮಿನಃ, "ತಲ್ಪಂಶಯ್ಯಾಟ್ಟದಾರೇಷು ,, ಇತ್ಯಮರಃ ಹೇಮ್ನಶ್ಚೋರಾಃ ಹೇಮಚೋರಾಃ, ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಾಃ-ಬ್ರಾ ಹ್ಮಣಘಾತಕಾಃ, ಯದ್ಯಪಿ "ಬ್ರಹ್ಮಭ್ರೂಣವೃತ್ರೇಷುಕ್ವಿಪ್ ,, ಇತಿಕ್ವಿಬುಕ್ತಃ. ತಥಾಪಿ ಪುರಾಣಾದಿಪ್ರಯೋಗಾನುಸಾರಾದಿತ್ಥಂ ಪ್ರ ಯೋಗಃ. ತಥಾಚ ಶಿವಧರ್ಮೋತ್ತರೇ—"ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಶ್ಚ ಸುರಾಪೀಚ ಸ್ತೇಯೀಚಗುರುತಲ್ಪಗಃ । ಮಹಾಪಾತಕಿನಸ್ತ್ವೇತೇ ತತ್ಸಂಯೋಗೀಚ ಪಂಚಮಃ ,, ಇತಿ, ಗೋಘ್ನಾಃ-ಗೋಘಾತಕಾಃ, ಚಪಲಾಸು ಪುಂ ಶ್ಚಲೀಷು, ಆತುರಾಃ ಕಾಮಾತುರಾಃ ಪಾತಕಾಶ್ಚ ಪಲಾತುರಪಾತಕಾಃ, ಏತೆ ಉಪಪಾತಕಿನಉಕ್ತಾಃ "ಚಪಲಾಕಮಲಾವಿದ್ಯುತ್ಪುಂಶ್ಚಲೀಕಟ್ಟು ಲೀಷುಚ,, ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ಚಕಾರೇಣದೇವದ್ರವ್ಯ ಶಿವಜ್ಞಾನಪುಸ್ತಕಾಪ ಹರ್ತೃಪ್ರಭೃತಯೋತಿಪಾತಕಿನಸ್ಸಮುಚ್ಚಿತಾಃ. ತೇ ಜನಾಅಪಿ, ಪಾದ ಲಗ್ನಾಃ ಭವದಂಘ್ರಿಸಕ್ತಾಸ್ಸಂತಃ, ನಿರ್ಧೌತಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತಂಪಾಪಂ ಯೈಸ್ತೇ ನಿರ್ಧೌತಪಾಪಾಃ. ನಿರ್ಧೂತಪಾಪಾಇತಿ ಪಾಠಾಂತರೇತು ನಿ ತರಾಮುತ್ಕೃಷ್ಟಪಾಪಾಃ ಶಶಿವದ್ಬಾಲಚಂದ್ರವನ್ನಿರ್ಮಲೋ ನಿಷ್ಕ ಳಂಕಃ ಶುದ್ಧೋವಾ ಬೈಂದವೋದೇಹೋ ಯೇಷಾಂತ ಶಶಿನಿರ್ಮಲಶುದ್ಧ ದೇಹಾಃ ನಿರ್ಧೂತಪಾಪಾಶ್ಚ ತೇ ಶಶಿನಿರ್ಮಲಶುದ್ಧದೇಹಾಶ್ಚ ನಿರ್ಧೂತಪಾ ಪಶಶಿನಿರ್ಮಲ ಶುದ್ಧದೇಹಾಃ, ಇತಿ ಹೆತುಹೆತುಮದ್ಭಾವೇನ ವಿಶೇಷಣಸ ಮಾಸಃ. ಭವಂತೀತಿಶೇಷಃ. ಆಹ ಶಾತಾತಪಃ— "ಸುರಾಂಪೀತ್ವಾ ಗುರುದಾರಾಂಶ್ಚಗತ್ವಾಸ್ತೇಯಂ ಕೃತ್ವಾ.ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂಚಕೃತ್ವಾ । ಭ ಸ್ಮಚ್ಛನ್ನೋಭಸ್ಮಶಯ್ಯಾಶಯಾನೋ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯೀಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವ ಪಾಪೈಃ ,, ಇತಿ. ಉಕ್ತಂಚೈಕಪಾದಪುರಾಣೇ—"ಕುತಃಪಾಪಂ ನರಾ ಣಾಂತು ಲಿಂಗಾರ್ಚನರತಾತ್ಮನಾಂ । ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕಸಂಕಾಶಾಶ್ಶಿವಲೋಕಂ ವ್ರಜಂತಿತೇ ,, ಇತಿ. ॥ ೩೪ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶ್ರೀಕಂಠನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ? ಗುರುಪತ್ನೀಗಮನ, ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ, ಗೋಹತ್ಯೆ, ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನ, ದೇವದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರ, ಶಿವಜ್ಞಾನಪುಸ್ತಕಾಪಹಾರನೊದಲಾದ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳೂಕೂಡ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಂ ಮರೆಹೊಗುವದರಿಂದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾಗುವರು. ॥ ೩೪ ॥

ಮೂ ॥ ಯೇ ತ್ವಾಂ ವಿಭೋ ಸವನಕಾಲನಕಲ್ಪಿತೇಷು
ಸಮ್ಯಗ್ಯಜಂತಿ ವಿವಿಧೇಷುಶಿವವ್ರತೇಷು ॥
ತೇ ಚಾತುರಂಗಘನಕುಂಕುಮಪಿಂಜರೇಷು
ವಿದ್ಯಾಧರೀಷು ವಿಲಸಂತಿ ಕುಚಾಂತರೇಷು ॥೩೫॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಕಾಮ್ಯಪೂಜಾಫಲಮಾಹ ॥ ಯೆತ್ವಾಮಿತಿ ॥ ಹೆವಿಭೋ-ವ್ಯಾಪಕ, ಯೆಸಾಧಕಾಃ, ಸವನಂ-ಯಜನಂ, "ಸವನಂಯಜನೆಸ್ನಾನೆಸೋಮನಿರ್ದಳನೆಪಿಚ ,, ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಕಲನಂಕಾಲಃ ಕಲನಾನಾಂ ಸಮೂಹಃ ಕಾಲನಂ "ತಸ್ಯಸಮೂಹಃ, ಇತ್ಯಣ್. ಸವನಸ್ಯಕಾಲನಂ ಸವನಕಾಲನಂ ಯಜನಕಾಲಃ ಪ್ರಾತರ್ಮಧ್ಯಾನ್ಹ ಸಂಧ್ಯಾರ್ಧರಾತ್ರಾಃ ಅಷ್ಟಮೀ ಮಾಘಕೃಷ್ಣಚತುರ್ದಶೀ ಚಂದ್ರವಾಸರಾದಯೋವಾ ತತ್ರಕಲ್ಪಿತೆಷು-ಮುಖ್ಯ ತತ್ಪ್ರಸ್ತಯೆಕರ್ತವ್ಯಾನೀತಿಸಂಕಲ್ಪಿತೆಷು, ವಿವಿಧೆಷು- ದಾನಹೋಮಸ್ನಾನೋಪವಾಸಧ್ಯಾನಪೂಜಾಸ್ತೋತ್ರಪುರಾಣಪಠನಜಪತಪಃ ಪ್ರಮುಖೆಷುನಾನಾಪ್ರಕಾರೆಷು, ಶಿವವ್ರತೆಷು,ಸಮಾಹಿತಾಸ್ಸಂತಇತಿಶೇಷಃ. ಸಮ್ಯಕ್-ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ, ತ್ವಾಂ,ಯಜಂತಿ, ತೆ, ವಿದ್ಯಾಧರೀಷು-ವಿದ್ಯಾಧರಜಾತಿಸ್ತ್ರೀಷು, ಚತುರಂಗಾನಾಂ ಕರ್ಪೂರಾಗರುಕಸ್ತೂರೀ ತಕ್ಕೋಲಾನಾಂ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮಾಂಗಾನಾಂ ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ಸಮೂಹಶ್ಚಾತುರಂಗಂ ತೆನ, ಘನೆಷು-ಸಾಂದ್ರೆಷು, ಕುಂಕುಮಮಿವಪಿಂಜರೆಷು ಪೀತೆಷು,ಕುಚಾಂತರೆಷು-ಸ್ತನಮಧ್ಯೆಷು,ವಿಲಸಂತಿ-ಯಕ್ಷಕರ್ದಮಲಿಪ್ತೆಷು ವಿದ್ಯಾಧರೀಕುಚಮಧ್ಯೆಷುಕ್ರೀಡಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ತದುಕ್ತಂಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೆ- "ಯಾನ್ಯಾನ

ನುಸ್ಮರನ್ ಕಾಮಾನ್ ಲಿಂಗಾರಾಧನತತ್ಪರಃ । ತಾಂಸ್ತಾಂತ್ಸರ್ವಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನುಷೋ ದೇವಿ ಕಾಮ್ಯಯಾ ॥ ಯಕ್ಷವಿದ್ಯಾಧರತ್ವಂಚ ಪಾತಾಳಂ ವಾನಭಸ್ಥಳಂ । ಯಕ್ಷಾಣಾಂಚೈವಭೋಗಶ್ಚ ಲಿಂಗಸ್ಯಾಭ್ಯರ್ಚನಾದ್ಭವೇತ್ ,, ಇತಿ. ॥ ೩೬ ॥

ಟ ॥ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕನಾದೆಶ್ರೈ ಶಿವನೇ ? ಮಾಘಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿ, ಸೋಮವಾರ, ಶನಿಪ್ರದೋಷ, ಮುಂತಾದ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂಜಾ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಜಪ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಶಿವವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಪ್ರಕಾರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು ವಿದ್ಯಾಧರಿಯರೆಂಬ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ, ಕಸ್ತೂರಿ ಮುಂತಾದ ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯದಿಂದ ವಾಸನೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಂಬಣ್ಣವಾದ ಸ್ತನಮಂಡಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ॥ ೩೬ ॥

ಮೂ ॥ ಯತ್ಪದ್ಯತೇ ಕಮಲಯೋನಿ ರಭಿಷ್ಟುಪಸ್ತ್ವಂ
ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚತುರ್ಭಿರಧಿನಾಥಮುಖೈರ್ಭವಂತಂ ॥
ತ್ಯಕ್ತ್ವಾವಯಂತು ಘನಸಂಸ್ತವನಕ್ರಿಯಾಸು
ಭಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ॥ ೩೭ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಸ್ವಾಹಂಕಾರಂ ಪರಿಹರನ್ಸ್ತವಮುಪಸಂಹರತಿ ॥ ಯತ್ಪದ್ಯತಇತಿ ॥ ಅಧಿಕೋನಾಥಃ ಅಧಿನಾಥಃ ಹೆ ಅಧಿನಾಥ, ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಕಮಲಂ ವಿಷ್ಣುನಾಭಿಕಮಲಂ ಯೋನಿರ್ನಿರ್ಗಮನದ್ವಾರಂ ಯಸ್ಯಸಃ ಕಮಲಯೋನಿಃ-ಕೆಚಿನ್ನೃಧಾಃ ಕಮಲಂ ನಾರಾಯಣನಾಭಿಕಮಲಂ ಯೋನಿರುತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಯಸ್ಯೆತಿ ವ್ಯುತ್ಪಾದಯಂತಿ ತತ್ತು "ತತೋಸೌ ನಾಭಿಪದ್ಮಸ್ಯ ನಾಳಮಾರ್ಗಮಭಿನ್ತಹ ,, ಇತಿ ನಿರ್ಗಮನಬೋಧಕಪುರಾಣ ವಿರುದ್ಧತ್ವಾದನಾದರಣೀಯಂ ಸರ್ವತ್ರ ಶಿವಸ್ಯೈವಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಪಾದಕತ್ವ ಶ್ರವಣಾಚ್ಚ. ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಚತುರ್ಭಿರ್ಮುಖೈಃ, ಅಭಿಷ್ಟುವನ್-ಅಭಿತಃಸ್ತುವನ್, ತಂ-ಪಂಚವಕ್ತ್ರಾದ್ಯಾಕಾರ

ಲಕ್ಷಿತಂಲಿಂಗಸ್ಥಂ, ಭವಂತಂ–ತ್ವಾಂ,ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ,ಪಶ್ಯತಿ–ಜಾನಾತಿ, ನತುಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ "ನಯೇನಕೇನಕಾಲೇನಪಶ್ಯತಾದ್ಯಃ ಪಿತಾಮಹಃ,, ಇತಿ ಪುರಾಣವಚನಾತ್. ಪಶ್ಯತಿ ಇತಿ ವರ್ತಮಾನಪ್ರಯೋಗಾನ್ಮುಹುರ್ಮುಹುಃಪಶ್ಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯೇಗತ್ಯರ್ಥಾಸ್ತೇಜ್ಞಾನಾರ್ಥಾಃ ಅಸ್ಮಾದ್ಧೇತೋಃ, ವಯಂತುಕತಿಪಯಾಕ್ಷರಲಿಪ್ತೈಕಜಿಹ್ವಾಃ, ಘನಾಸು ನಿರಂತರಾಸು ತವ ಸಂಸ್ತವನಕ್ರಿಯಾಸು, ತ್ಯಕ್ತಾಃ–ತ್ಯಕ್ತವಂತಃ ಕರ್ತರಿಕ್ತಃ. ಸಂಸ್ತವನಕ್ರಿಯಾಸ್ತ್ಯಕ್ತವಂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದುಕ್ತಮಾದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ– "ಯತೋವಾಚೋನಿವರ್ತಂತೇ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಮನಸಾಸಹ । ಭರ್ಗಾಖ್ಯೋವಿಶ್ವಸ್ಯಭರಣಾದ್ವಿಶ್ವಯೋನಿರುಮಾಪತಿಃ,, ಇತಿ. ಇದಂತುಮಪ್ರಾಕ್ಕೃತಂಸರ್ವಂ, ಭಕ್ತಿಃಪ್ರಮಾಣಂ ಹೇತುರಸ್ಯೇತಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ, ಕ್ಷಮಸ್ವೇತಿಪ್ರಾರ್ಥನಾಯಾಂಲೋಟ್, "ಪ್ರಮಾಣಂ ಹೇತುಮರ್ಯಾದಾ ಶಾಸ್ತ್ರೇಯತ್ತಾಪ್ರಮಾತೃಷು,, ಇತ್ಯಮರಃ. ॥೩೭॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಒಡೆಯನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ನಿನ್ನಿಂದ ವಿಷ್ಣುನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಪಂಚಮುಖ, ದಶಭುಜ, ತ್ರಿನೇತ್ರ ಚಂದ್ರಶೇಖರತ್ವಾದ್ಯಾಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಾನಾದರೋ, ಮಿತಾಕ್ಷರಗಳಿಂದಕೂಡಿದ ಒಂದೇ ನಾಲಿಗೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾದುದೆಂದೆಣಿಸಿ ಕ್ಷಮಿಸುವವನಾಗು. ॥ ೩೭ ॥

ಮೂ ॥ ಗಂಗಾತರಂಗ ಜಲಧೌತ ಜಟಾಕಲಾಪ
ಕಾಮಾಂಗದಗ್ಧಸಿತಭಸ್ಮವಿಭೂಷಿತಾಂಗ ॥
ಚಂದ್ರಾರ್ಧಶೂಲಫಣಿರಾಜವಿರಾಜಿತಾಂಗ
ದೇವಾಧಿದೇವ ತವಪಾದಯುಗಂ ನಮಾಮಿ ॥ ೩೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಸ್ತೋತ್ರಾಂತೇಪಿ ಮಹೇಶಚರಣ ನಮಸ್ಕಾರರೂಪಂ ಮಂಗಳಂ ನಿಬಧ್ನಾತಿ ॥ ಗಂಗೇತಿ ॥ ಗಂಗಾಯಾಃ, ತರಂಗಾಣಾಂ, ಜನ್ಮೈರ್ಘರ್ಷಣೈಃ ಕ್ಷಾಳಿತಃ, ಜಟಾಕಲಾಪೋ ಜಟಾಸಂತತಿರ್ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಸ್ತಥಾ, ಕಾಮಸ್ಯ—ಪ್ರಸೂನಬಾಣೈಃ ಪ್ರಹರತಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ, ಅಂಗಾನಾಮವಯವಾನಾಂ, ದಗ್ಧಂ ದಾಹಃ ನಪುಂಸಕೇ ಭಾವೇ ಕ್ತಃ. ತೇನ, ಯತ್ಸಿತಂ ಧವಳಂ ಭಸ್ಮ ತೇನ, ವಿಭೂಷಿತಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಸ್ತಥಾ, ಅನೇನ ಶಂಭೋಃ ಅನಿತರಸಾಧಾರಣಮನನ್ಯಹೇತುಕಮನಪಪರಿಹಾರ್ಯಂ ವೈರಾಗ್ಯಮುದ್ಘೋಷಿತಂ. ಚಂದ್ರಸ್ಯಾರ್ಧಶ್ಚಂದ್ರಾರ್ಧಃ. ಶೂಲಂ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಫಣಿನಾಂ ರಾಜಾನಃ ಫಣಿರಾಜಾಃ ತೈರ್ವಿರಾಜಿತಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯ ಸತಥೋಕ್ತಃ ತತಸ್ಸಂಬುದ್ಧಿಃ " ಪುರಾಕಿಲ ಭಗವಾನ್ಪಾರ್ವತೀಪತಿಃ ದಾರುವನೇ ಚರತಾಂ ಭೃಗ್ವಾದಿ ಮುನೀನಾಂ ರಾಗದ್ವೇಷಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಭಿಕ್ಷುಚ್ಛಲೇನ ತದಾಶ್ರಮಮುಪಪ್ರಪೇದೇ. ತದಾನೀಂ ತತ್ರತ್ಯಾಮೃಷಿಪತ್ನ್ಯಸ್ತದಾಕಾರಂ ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ವಿಸ್ರಸ್ತವಸ್ತ್ರಾ ಬಭೂವುಃ. ತದಾಲೋಕ್ಯ ಮುನಯೋ ಮನ್ಯುವಶಂಗತಾಃ ಶಿವೋಯಮಿತ್ಯವಿಜ್ಞಾಯ ಕಃ ತಸ್ಯೋಯಂ ಧೂರ್ತಃ ಪತಿವ್ರತಾ ಅಪ್ಯೇವಂ ವಿಕಾರಿಣೀಃ ಕರೋತೀತಿ ತನ್ಮಾರಣಾರ್ಥಂ ಕುಂಡೇಷ್ವಗ್ನಿಮಾವಾಹ್ಯ ಅಭಿಚಾರ ಫಲಪ್ರದೈರಾಥರ್ವಣೈ ರ್ಹೋಮದ್ರವ್ಯೈ ರ್ಜುಹವಾಂಚಕ್ರುಃ. ತತೋ ಹುತಾಶನಾದುತ್ಥಿತಾನ್ ಶೂಲಾದ್ಯಾಯುಧಗಣಾನ್ಸಂಚ ಫಣಾನ್ವಿಷೋಲ್ಬಣಾನ್ ನಿಶ್ವಸತೋ ನಾಗಾನಪಿ ದೇವಃ ಸ್ವಾಂಗೇಷು ಧಾರಯಾಮಾಸ. ವೈನತೇಯಭಯಾದ್ವಿಗ್ನೈರ್ವಾಸುಕಿಪ್ರಮುಖೈರಪಿ ನಿಜತನುಮಲಂಚಕ್ರೇ ,, ಇತಿ ಪೌರಾಣಿಕೀಕಥಾ.—ದೇವಾನಾಂ ಅಧಿಕೋ ದೇವೋ ದೇವಾಧಿದೇವಃ, ಯಚ್ಛ್ರೂಯತೇ—" ಯೋ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಭವಶ್ಚೋದ್ಭವಶ್ಚ ಯಸ್ಮಿನ್ದೇವಾ ಅಧಿವಿಶ್ವೇ ನಿಷೇದುಃ। ಯಸ್ತನ್ನ ವೇದ ಕಿಮೃಚಾ ಕರಿಷ್ಯತಿ ಯ ಈಶೇ ಅಸ್ಯ ದ್ವಿಪದಶ್ಚತುಷ್ಪದಸ್ತಸ್ಮೈ ರುದ್ರಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ ,, ಇತಿ. ಹೇ ಮಹಾದೇವ, ತವ, ಪಾದಯುಗಂ—ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ ಚರಣದ್ವಯಂ, ಪದ್ಯತೇ ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಜಾನಾತ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಸರ್ವಮಿತಿ ಪಾದೌ ದೇವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತೀ ತಯೋರ್ದ್ವಯಂಚ, ನಮಾಮಿ. ॥ ೩೮ ॥

ಟೀ ॥ ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜಟಾಜೂಟವುಳ್ಳವನೇ! ಮನ್ಮಥನನ್ನು ದಹಿಸಿ ಆ ಶುಭ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನೇ ! ಅರ್ಧಚಂದ್ರನಿಂದಲೂ, ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಲೂ, ಸರ್ಪಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಿಂದಲೂ ವಿರಾಜಿಸುವ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳವನೇ ! ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಚರಣಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಪೂರ್ವ ಕಥೆ).

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನು- ದಾರುವನದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೃಗ್ವಾದಿಮುನಿಗಳ ಪರಿಪಕ್ವಮತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ, ಆ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರು. ಭಿಕ್ಷುಕನಾಕಾರವಂ ನೋಡಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಕಾರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಲು, ಆ ಮುನಿಗಳು ಭಿಕ್ಷುಕನನ್ನು ಶಿವನೆಂದರಿಯದೆ, "ಈ ವಂಚಕನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನು ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ನಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನಲ್ಲಾ.", ಎಂದುಕೋಪದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾರಣಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಶೂಲಾದ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನೂ ಐದು ಹೆಡೆಗಳುಳ್ಳ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಶಿವನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಶಿವನು ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಗಭೂಷಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ॥ ೩೮ ॥

ಮೂ ॥ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಮಯಾಕೃತಮಿದಂ ಭವತೋಗಣೇನ
ವೃತ್ತೈರ್ವಸಂತತಿಲಕೈಶ್ಶಿವಮಲ್ಹಣೇನ ॥
ಆಯಾಸಮತ್ರಭಗವನ್ಗದಿತಂದುರುಕ್ತಂ
ಭಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಸರ್ವಮಿದಂಕ್ಷಮಸ್ವ ॥ ೩೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಸ್ವನಾಮಕೀರ್ತನಪುರಸ್ಸರಂ ಸ್ವಸರ್ವದುರುಕ್ತಸಹನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ॥ ಸ್ತೋತ್ರಮಿತಿ ॥ ಹೆಶಿವ, ಗಣ್ಯತೆಭಕ್ತ್ಯಾಮೃಷ್ಯ ಇತಿಗಣಃ. ಭವತಸ್ತವ, ಗಣೇನ-ಭಕ್ತೇನ, ಮಲ್ಹಣೇನ, ಮಯಾ, ವಸಂತತಿಲಕೈರ್ವೃತ್ತೈಃ, ಇದಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಗುಣಾಭಿಧಾನಂ, ಕೃತಂ, ಹೆ ಭಗವನ್, ಅತ್ರಸ್ತೋತ್ರೆ, ಗದಿತಂ—ಮಯಾಜಲ್ಪಿತಂ, ಆಯಾಸಂ-ಆ

ಯಾಸಹೇತುಭೂತಂ, ಸರ್ವಮಿದಂ, ದುರುಕ್ತಂ-ಭಾವೋಕ್ತಿಃ. ದುಷ್ಟೋಕ್ತಿಂ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಮಾಣಂ-ಭಕ್ತಿಹೇತುಕಮಿತಿ, ಕ್ಷಮಸ್ವ, ದುರುಕ್ತಮಪಿ ಮುಗ್ಧೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾಕೃತಂಚೇತ್ತೋಷಣೀಯಮಿತಿಭಾವಃ. ಯದ್ಯಪಿ ಕಾಂಶಾಕಚೇತ್ಯಾದಿ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶದ್ವೃತ್ತ್ಯಸ್ತೋತ್ರಮಿದಂ ಮಲ್ಲಣೇನಾಭಾಣೀತಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕಿಸೋಮೇಶ್ವರೇಣಭಣಿತಂ. ತಥಾಪ್ಯುಪರಿತನಂವೃತ್ತತ್ರಯಂಬಹುಪುಸ್ತಕಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್ಬಹುಪಾಠಸಮ್ಮತತ್ವಾದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ, ವಸ್ತುತಸ್ತುಯುಕ್ತಿಮದ್ಭಿಃ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಸೋಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾದಿತಿ ಸರ್ವಂ ಶಿವಂ. ॥ ೩೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಾರಾವಾರ
ಪಾರೀಣ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ವಿರಚಿತ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಮಲ್ಲಣಸ್ತವವ್ಯಾಖ್ಯಾ
ಸಮಾಪ್ತಾ.

ಟೀ ॥ ಎಲೈ ಭಗವಂತನಾದ ಪರಶಿವನೇ ! ಮೂಢಮತಿಯಾದ ಮಲ್ಲಣಾಖ್ಯನಾದ ನಾನು ವಸಂತತಿಲಕ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದೀಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬೇಸರಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಾತುಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸರ್ವವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ॥ ೩೯ ॥

ಶ್ರೀ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ
ರಚಿತವಾದ ಕನ್ನಡ ಟಿಪ್ಪಣದಲ್ಲಿ
ಮಲ್ಲಣಸ್ತೋತ್ರದ ಟಿಪ್ಪ
ಣವು ಮುಗಿದುದು.

ಓಂ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಮಥ ಗಣೇಭ್ಯೋನಮಃ.

ಶಿವಪಂಚಸ್ತವೇ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಃ ಪ್ರಾರಭ್ಯತೇ.

ನಮಶ್ಚರಾಚರೋತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹೃತಿಹೇತವೇ ॥
ಶಂಭವೇಽಪಾರಮಹಿಮಸ್ತೋಮಾಯ ಕರುಣಾಬ್ಧಯೇ ॥ ೧ ॥

ಧ್ಯಾತ್ವಾಗಜಾನನಂ ದೇವಂ ವಿಘ್ನಧ್ವಾಂತ ದಿವಾಕರಂ ॥
ಶಂಭೋರ್ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವನಂ ಭಕ್ತ್ಯಾವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇಮಯಾ ॥ ೨ ॥

ಶಿವೋಪನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಕುಸುಮ ಲಂಘನಾಘನಿವೃತ್ತಯೇ ॥
ಯೋ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಂ ಚಕ್ರೇ ಪುಷ್ಪದಂತಂ ನಮಾಮಿತಂ ॥ ೩ ॥

ಇಯಮಿಹ ಕಥಾಸಂಗತಿಃ.

ಕಶ್ಚಿತ್ಕಿಲ ಪುಷ್ಪದಂತಾಖ್ಯೋ ಗಂಧರ್ವರಾಜಃ ಕಸ್ಯಚಿನ್ನೃಪತೇರುದ್ಯಾನವನಸ್ಥಕುಸುಮಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಪಿ ಪ್ರತಿದಿನಂ ಹರನ್ನಾಸೀತ್. ಕೃತಬಹುಪ್ರಯತ್ನೇಷ್ವಪಿ ರಾಜಪುರುಷೇಷು ತಂ ಚೋರಂ ಗೃಹೀತುಮಸಮರ್ಥೇಷು ರಾಜ್ಞಾ ತದ್ಗ್ರಹಣಾಯ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯೋಲ್ಲಂಘನೇನ ಮತ್ಕ್ರೀತಾವನಕುಸುಮಚೋರಸ್ಯಾಂತರ್ಧಾನಾದಿಕಾಸರ್ವಾಪಿಶಕ್ತಿರ್ವಿನಶ್ಯತೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ಉದ್ಯಾನವನದ್ವಾರಮಾರ್ಗೇ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ತಮಭೂತ್. ಗಂಧರ್ವರಾಜಸ್ತು ತದವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ಪ್ರವೇಶಮಾತ್ರೇಣ ಕುಂಠಿತಶಕ್ತಿರಭವತ್. ತತಶ್ಚ ಹರನಿರ್ಮಾಲ್ಯೋ

ಲ್ಲಂಘನೈವಮನ್ಯೈತಾದೃಶಂ ವೈಕ್ಲಬ್ಯಂ ಸಮಜನೀತಿದಿವ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಪ್ರಮತ್ವಾ ಸದ್ಯಏವ ಸಕಲಜಗದಧೀಶಂ ಕೃಪಾನಿಧಿಂ ಕಾಮಿತಫಲದಾಯಕಂ ಭಗವಂತಂ ತಂ ಭವಾನೀಪತಿಂ "ಮಹಿಮ್ನಃಪಾರಂತೇ ,, ಇತ್ಯಾದಿಭಿಃತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಚ್ಛ್ಲೋಕೈಃ ತುಷ್ಟಾವೇತಿ.

ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರಂ.

—:○:—

ಮೂ ‖ ಮಹಿಮ್ನಃ ಪಾರಂತೇ ಪರಮವಿದುಷೋಯದ್ಯಸದೃಶೀ
ಸ್ತುತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾ ಮಪಿ ತದವಸನ್ನಾಸ್ತ್ವಯಿಗಿರಃ ‖
ಅಥಾವಾಚ್ಯಸ್ಸರ್ವಸ್ಸ್ವಮತಿಪರಿಣಾಮಾವಧಿ ಗೃಣನ್
ಮಮಾಪ್ಯೇಷಸ್ತೋತ್ರೇ ಹರ ನಿರಪವಾದಃ ಪರಿಕರಃ ‖ ೧

ವ್ಯಾ ‖ ಶ್ರೀಮದುಮಾಕಾಂತಂ ಸ್ತೋತುಮಾರಭಮಾಣಸ್ಸೂತ್ರಾತನ್ಮಹಿಮ್ನಃ ಪಾರರಾಹಿತ್ಯೇನ ಸ್ತುತಿಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ನಸಂಭವತೀತ್ಯಾಕ್ಷಿಪ್ಯಸಮಾಧತ್ತೇ ‖ ಮಹಿಮ್ನ ಇತಿ ‖ ಭೋ ಹರ, ತೇ-ತವ, ಮಹತಃ ಪರಮಪೂಜ್ಯಸ್ಯ ಭಾವೋಮಹಿಮಾ ಪೃಥ್ವಾದಿತ್ವಾದಿಮನಿಚ್ ತಸ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಸ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಸ್ಯ, ಪಾರಂ-ಪರತೀರಂ ಪರಾಂಕಾಷ್ಠಾಂ ಇಯತ್ತಾಮಿತಿಯಾವತ್,ಪರಮತ್ಯಂತಂ, ಅವಿದುಷಃ-ಅಜಾನಾನಸ್ಯಪುರುಷಸ್ಯ, ಯದಿಸ್ತುತಿಃ, ಅಸದೃಶೀ-ಅನುಚಿತಾ, ತರ್ಹಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಪಿ, ಗಿರೋವಾಚಃ, ತ್ವಯಿ-ತ್ವತ್ಸ್ತುತಿವಿಷಯೇ, ಅವಸನ್ನಾಃ-ಕುಂಠಿತಾಃ ಬಲಹೀನಾಇತಿಯಾವತ್, ತಥಾಚ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಪುರೋಗಮಾನಾಮಪಿ ವಚಸಾಮಸಾಮರ್ಥ್ಯೇಸತಿ ತತೋಧಿಕ ಪುರುಷಾಂತರಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ ಸ್ತುತ್ಯತ್ವಮೇವ ನ ಸ್ಯಾದಿತಿಭಾವಃ. ಅಥತ್ಯರ್ಥಾಂತರಪರಿಗ್ರಹೇ ಅಥವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಸ್ವಮತಿಪರಿಣಾಮಾವಧಿ ಆತ್ಮಪ್ರಜ್ಞಾಪರಿಪಾಕಏವ ಅವಧಿರ್ಯಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿ ತದ್ಯಥಾ ಭವತಿತಥಾ, ಗೃಣನ್-ಸ್ತುವನ್, ಸರ್ವಃ ಜನಃ, ಅವಾಚ್ಯಃ-ಅನಪವಾದ್ಯಶ್ಚೇತ್, ತತಃ, ಮಮಾಪಿ, ಸ್ತೋತ್ರೇ-ತವಸ್ತುತೌ, ಕೃತಃ ಏಷಪರಿಕರಃ-ಉದ್ಯೋಗಃ,

ನಿರವವಾದೋನಿರ್ದೋಷಃ, ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಸ್ವಸ್ವಮನೀಷಾನುಸಾರ್ಭ್ಯಾನು ಸಾರೇಣ ಭವಂತಂ ಸ್ತುವನ್ಸರ್ವೋಪಿಜನೋ ನಿರ್ದೋಷೋಯದಿಭವತ್ತ ರ್ಹಿಸ್ವಮತ್ಯನುಸಾರೇಣಾಹಮಪಿ ತ್ವಾಂ ಸ್ತೌಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಸ್ಮಿನ್ ಸ್ತೋತ್ರೇ ಶಿಖರಿಣೀವೃತ್ತಂ. ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂತು. ರಸೈರುದ್ರೈಶ್ಛಿನ್ನಾಯ ಮನಸಭಲಾಗ ಶ್ಶಿಖರಿಣೀತಿ. ‖ ೧ ‖

——:*:——

ಗಿರಿಶಪ್ರಸಾದಪುಷ್ಪಮ ।
ನರಿಯದೆ ಲಂಘಿಸಿದ ಪಾಪಮಂ ನೆರೆಕಳೆಯಲ್ ‖
ಹರಮಹಿಮಸ್ತುತಿಯಂ ಬಿ ।
ತ್ತರಿಸಿದ ಘನಪುಷ್ಪದಂತನಂ ವಂದಿಪೆನಾಂ ‖

ಕಥಾ ಸಂಗತಿ.

ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ರಾಜನ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ ಕದ್ದುತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ದೊರೆಯ ಸೇವಕರು ಅತಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೇಹೋಗಲು, ದೊರೆಯು, ಆ ಚೋರನು ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರ್ಧಾನ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹಾಳಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವ ನೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಉದ್ಯಾನವನದಬಾಗಿಲ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯವ ನ್ನಿರಿಸಿದನು. ಗಂಧರ್ವಾಧಿಪನದನ್ನರಿಯದೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕುಗ್ಗಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅನಂತರ ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯೋಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಇಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯು ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದರಿತು “ಮಹಿಮ್ನಃ ಪಾರಂತೇ,, ಎಂಬುದು ಮೊದಲಾದ(೩೩) ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನೊಡೆಯನೂ, ಕೃಪಾನಿಧಿಯೂ, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನೂ ಆದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು.

ಸ್ತೋತ್ರವು.

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಲಹೀನಗಳಾದವು. ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಜನರು ನಿರ್ದೋಷಿಗಳಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನೂಕೂಡ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ. ॥ ೧ ॥

ಮೂ॥ ಅತೀತಃ ಪಂಥಾನಂ ತವಚ ಮಹಿಮಾ ವಾಙ್ಮನಸಯೋ
ರತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾಯಂಚಕಿತಮಭಿಧತ್ತೇ ಶ್ರುತಿರಪಿ॥
ಸಕಸ್ಯಸ್ತೋತವ್ಯಃ ಕತಿವಿಧಗುಣಃ ಕಸ್ಯವಿಷಯಃ
ಪದೇತ್ವರ್ವಾಚೀನೇಪತತಿ ನಮನಃ ಕಸ್ಯನವಚಃ ॥೨॥

ವ್ಯಾ॥ ಏವಮಪಿ ಹರಕೀರ್ತ್ಯೋರ್ವಾಚಾಮಗೋಚರತ್ವಾತ್ ಸ್ತುತಿರನುಪಪನ್ನೇತ್ಯಾಕ್ಷೇಪ್ಯ ಸಮಾದಧಾತಿ ॥ ಅತೀತಇತಿ ॥ ಭೋ ಹರ, ತವ, ಮಹಿಮಾಚ, ವಾಙ್ಮನಸಯೋಃ-ವಾಕ್ಚ ಮನಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಂದ್ವಾದಚ್ ಚತುರಾದಿಸೂತ್ರೇಣ ಅಚ್ಸಮಾಸಾಂತೋ ನಿಪಾತನಾತ್ ವಾಚೋ ಮನಸಶ್ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಪಂಥಾನಂ-ಉಕ್ತಿಮಾರ್ಗಂ ಸ್ಮರಣಪಥಂಚ, ಅತೀತೋತಿಕ್ರಾಂತಃ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯವರ್ತತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಮನೋವಿಷಯತ್ವಾಭಾವಾದ್ವಚಸಾಮಪ್ಯಗೋಚರಃ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕತ್ವಾನ್ಮಹಿಮ್ನಸ್ತಸ್ಯ ಭೇದಾಭಾವಾತ್. "ಏಕಏವರುದ್ರೋ ನದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಥೇ,, "ದ್ವಿತೀಯಾದ್ವೈ ಭಯಂ ಭವತಿ ,, ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಭಿರದ್ವೈತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿತತ್ವಾದ್ಧರ್ಮಧರ್ಮಿಭಾವಾದೀಶ್ವರ ತನ್ಮಹಿಮ್ನೋರಭೇದಃ. ತಸ್ಯ ವಾಙ್ಮನಸಗೋಚರತ್ವಂ "ಯತೋವಾಚಃ ,, ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತ್ಯೈವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ. ತರ್ಹಿ "ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ

ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ,, ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿರಪಿ ಕಥಂವಕ್ತೀತ್ಯತಆಹ ‖ ಶ್ರುತಿರಪೀತಿ ‖ "ಪಾದೋಸ್ಯವಿಶ್ವಾಭೂತಾನಿ ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂದಿವಿ ,, ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಮಪಿ ಯಂ-ಮಹಿಮಾನಂ, ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾ-ಸಃ ಮಹಿಮಾ ನಭವತೀತ್ಯತತ್ಮಹಿಮಾತಿರಿಕ್ತಂ ವಸ್ತುತಸ್ಯ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿರ್ನಿವೃತ್ತಿರತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಸ್ತಯಾ ಸ್ವವ್ಯತಿರಿಕ್ತಾನ್ಯತ್ವೇನ, ಚಕಿತಂ ಸಭಯಂ, ಅಭಿಧತ್ತೇ-ವಕ್ತಿ, ಹರಮಹಿಮಾತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಕಸ್ಯಾಪ್ಯಸಂಭವಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಯಜಗತಸ್ತತ್ಕಾರ್ಯತ್ವೇನ ತದನನ್ಯತ್ವಾತ್ ಕಾರಣವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಕಾರ್ಯಸ್ಯಾಪ್ಯ ನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಾತ್ ತೇನ ಮಹಿಮ್ನೋಧರ್ಮಧರ್ಮಿಭೇದಾದ್ವಿಧಿಮುಖೇನೇದೃಕ್ತಯಾ ಗದಿತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾನ್ನಾ "ಅಥಾತಆದೇಶೋನ ,, ಇತಿ ವಾಕ್ಯಾದನ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿದ್ವಾರೇಣ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಮೇವಮಹಿಮಾನಂ ಕಥಯತೀತಿ ಯಾವತ್. ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾದಿ ವಾಕ್ಯಮಪಿ ಅಸದಜ್ಞಾನಾದಿನಿವೃತ್ತ್ಯೈವಾಭಿಧತ್ತೇ, ಅಭಿಧಾವೃತ್ತ್ಯವಿಷಯಸ್ಯ ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾಪ್ಯಭಿಧಾನಾತ್ಸಭಯತ್ವಂ. ಯದ್ವಾ ಶ್ರುತೇರಪ್ಯಶಕ್ಯಾ ಸ್ತುತಿಃ ತದ್ವಾಕ್ಯೈವಕಥಾನ್ಯಶರೀರಿಣಾಂ ಸ್ತುತಿವಿಷಯಿಣೀ ಭವತೀತ್ಯಾಹ ‖ ಸ ಇತಿ ‖ ಸಃ-ಮಹಿಮಾ, ಕಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ, ಸ್ತೋತವ್ಯಃ-ಸ್ತೋತುಂಶಕ್ಯಃ ನಕಸ್ಯಾಪೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಕತಿ ವಿಧಾಃ ಪ್ರಕಾರಾಃ ಯೇಷಾಂತೇ ಕತಿವಿಧಾಃ ತೇ ಗುಣಾಃ ಯಸ್ಯಸ ಕತಿವಿಧಗುಣಃ, ಕಸ್ಯ, ವಿಷಯೋಗೋಚರಃ, ಕೀದೃಶಾಃ ಕಿಯಂತೋವಾಸ್ಯ ಗುಣಾಃ ದೇವತಿರ್ಯಙ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕಸ್ಯವಾ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧೇರ್ವಿಷಯಇತಿ, ಕಿಮಾಕ್ಷೇಪೇ ನಕೋಪ್ಯಸ್ಯ ಮಹಿಮಾನಮೀದೃಕ್ತಯಾ ಇಯತ್ತಯಾವಾ ವೇತ್ತೀತಿಭಾವಃ. ತರ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಮಹೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ತುತಿರೇವ ನಸಂಜಾಘಟ್ಟೀತಿಚೇತ್ಸತ್ಯಂ ಪರಮಾರ್ಥತೋ ನಸ್ತುತಿರುಪಪದ್ಯತೇ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಮಹಿಮ್ನಸ್ಸಮಸ್ತ ಜನವಾಙ್ಮನಸೋ ತೀತತ್ವಾತ್. ತಥಾಪಿ, ಸಗುಣಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಮಹಿಮ್ನಃ ಸ್ತುತಿರುಪಪದ್ಯತ ಏವೇತ್ಯಾಹ. ಅರ್ವಾಚೀನೇ-ಅವಾಗ್ಭವೇ, ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದಘನನಿರ್ಗುಣತ್ವಾದಿತಿ ಶೇಷಃ. ಪದೇ ತತ್ತದುಪಾಸಕ ಸಂಕಲ್ಪ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಮೂರ್ತೌ ಪಂಚವಕ್ತ್ರತ್ರಿನೇತ್ರಾದಿರೂಪೇ ವಸ್ತುನಿ, "ಸದ್ಧಂ ನ್ಯವಸಿತತ್ರಾಣಸ್ಥಾನಲಕ್ಷ್ಮಾಂಭಿರ್ನಸ್ತು

ಸ್ತೋತ್ರವು.

೧ || ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಇಷ್ಟೇಸರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಲಹೀನಗಳಾದವು. ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಜನರು ನಿರ್ದೋಷಿಗಳಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನೂಕೂಡ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೧ ||

ಮೂ|| ಅತೀತಃ ಪಂಥಾನಂ ತವಚ ಮಹಿಮಾ ವಾಙ್ಮನಸಯೋ
ರತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾಯಂ ಚಕಿತಮಭಿಧತ್ತೇ ಶ್ರುತಿರಪಿ||
ಸಕಸ್ಯಸ್ತೋತವ್ಯಃ ಕತಿವಿಧಗುಣಃ ಕಸ್ಯವಿಷಯಃ
ಪದೇತ್ವರ್ವಾಚೀನೇಪತತಿ ನಮನಃ ಕಸ್ಯನವಚಃ ||೨||

ವ್ಯಾ|| ಏವಮಪಿ ಹರಮಹಿಮ್ನೋ ವಾಙ್ಮನಸಗೋಚರತ್ವಾತ್ ಸ್ತುತಿರನುಪಪನ್ನೇತ್ಯಾಕ್ಷೇಪ್ಯ ಸಮಾದಧಾತಿ || ಅತೀತಇತಿ || ಭೋ ಹರ, ತವ, ಮಹಿಮಾಚ, ವಾಙ್ಮನಸಯೋಃ-ವಾಕ್ಚಮನಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಂದ್ವಾದಚ್ ಚತುರ ಇತಿಸೂತ್ರೇಣ ಅಚ್ಸಮಾಸಾಂತೋ ನಿಪಾತನಾತ್ ವಾಚೋ ಮನಸಶ್ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಪಂಥಾನಂ-ಉಕ್ತಿಮಾರ್ಗಂ ಸ್ಮರಣಪಥಂಚ, ಅತೀತಃ ಅತಿಕ್ರಾಂತಃ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯವರ್ತತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಮನೋವಿಷಯತ್ವಾಭಾವಾದ್ವಾಚಾಮಪ್ಯಗೋಚರಃ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕತ್ವಾನ್ಮಹಿಮ್ನಸ್ತತೋ ಭೇದಾಭಾವಾತ್. “ಏಕಏವರುದ್ರೋ ನದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಥೇ,, “ದ್ವಿತೀಯಾದ್ವೈಭಯಂ ಭವತಿ,, ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಭಿರದ್ವೈತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿತತ್ವಾದ್ಧರ್ಮಧರ್ಮಿಭಾವಾದೀಶ್ವರ ತನ್ಮಹಿಮ್ನೋರಭೇದಃ. ತಸ್ಯಾ ವಾಙ್ಮನಸಗೋಚರತ್ವಂ “ಯತೋವಾಚಃ,, ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತ್ಯೈವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ. ತರ್ಹಿ “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ

ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ,, ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿರಪಿ ಕಥಂವಕ್ತೀತ್ಯತಆಹ ॥ ಶ್ರುತಿ ರಪೀತಿ ॥ "ಪಾದೋಸ್ಯವಿಶ್ವಾಭೂತಾನಿ ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂದಿವಿ ,, ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಮಪಿ ಯಂ-ಮಹಿಮಾನಂ, ಅತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾ-ಸಃ ಮಹಿಮಾ ನಭವತೀತ್ಯತತ್‌ಮಹಿಮಾತಿರಿಕ್ತಂ ವಸ್ತುತಸ್ಯ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ರ್ನಿವೃತ್ತಿರತದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಸ್ತಯಾ ಸ್ವವ್ಯತಿರಿಕ್ತಾನ್ಯತ್ವೇನ, ಚಕಿತಂ ಸಭಯಂ, ಅಭಿಧತ್ತೇ-ವಕ್ತಿ, ಹರಮಹಿಮಾತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಕಸ್ಯಾಪ್ಯಸಂ ಭವಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಯಜಗತಸ್ತತ್ಕಾರ್ಯತ್ವೇನ ತದನನ್ಯತ್ವಾತ್ ಕಾರಣವ್ಯತಿರೇ ಕೇಣ ಕಾರ್ಯಸ್ಯಾಪ್ಯ ನಿರ್ವಚನೀಯತ್ವಾತ್ ತೇನ ಮಹಿಮ್ನೋಧರ್ಮಧರ್ಮಿ ಭೇದಾದ್ವಿಧಿಮುಖೇನೈದೃಕ್ತಯಾ ಗದಿತುಮಶಕ್ಯತ್ವಾನ್ "ಅಥಾತಆದೇ ಶೋನ,, ಇತಿ ವಾಕ್ಯಾದನ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿದ್ವಾರೇಣ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಮೇವಮ ಹಿಮಾನಂ ಕಥಯತೀತಿ ಯಾವತ್. ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾದಿ ವಾಕ್ಯಮಪಿ ಅಸ ದಜ್ಞಾನಾದಿನಿವೃತ್ತ್ಯೈವಾಭಿಧತ್ತೇ, ಅಭಿಧಾವೃತ್ತ್ಯವಿಷಯಸ್ಯ ಅತ ದ್ವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯೈವಾಭಿಧಾನಾತ್ಸಭಯತ್ವಂ. ಯಥಾ ಶ್ರುತೇರಪ್ಯಶಕ್ಯಾ ಸ್ತುತಿಃ ತವಾಕ್ಯೈವಕಥಾನ್ಯಶರೀರಿಣಾಂ ಸ್ತುತಿವಿಷಯಿಣೀ ಭವತೀತ್ಯಾ ಹ ॥ ಸ ಇತಿ ॥ ಸಃ-ಮಹಿಮಾ, ಕಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ, ಸ್ತೋತವ್ಯಃ-ಸ್ತೋ ತುಂಶಕ್ಯಃ ನಕಸ್ಯಾಪೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಕತಿ ವಿಧಾಃ ಪ್ರಕಾರಾಃ ಯೇಷಾಂತೇ ಕತಿವಿಧಾಃ ತೇ ಗುಣಾಃ ಯಸ್ಯಸ ಕತಿವಿಧಗುಣಃ, ಕಸ್ಯ, ವಿಷಯೋಗೋ ಚರಃ, ಕೀದೃಶಃ ಕಿಯಂತೋವಾಸ್ಯ ಗುಣಾಃ ದೇವತಿರ್ಯಙ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕಸ್ಯವಾ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧೇರ್ವಿಷಯಮುದೇತಿ, ಕಿಮಾಕ್ಷೇಪೇ ನಕೋಪ್ಯಸ್ಯ ಮಹಿಮಾನಮೀದೃಕ್ತಯಾ ಇಯತ್ತಯಾವಾ ವೇತ್ತೀತಿಭಾವಃ. ತ ರ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಮಹೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ತುತಿರೇವ ನಸಂಘಟ್ಟೇತಿಚೇತ್ಸತ್ಯಂ ಪರಮಾರ್ಥತೋ ನಸ್ತುತಿರುಪಪದ್ಯತೇ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಮಹಿಮ್ನ ಸ್ಸಮಸ್ತ ಜನವಾಙ್ಮನಸೋ ತೀತತ್ವಾತ್. ತಥಾಪಿ, ಸಗುಣಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಮಹಿಮ್ನಃ ಸ್ತುತಿರುಪಪದ್ಯತ ಏವೇತ್ಯಾಹ. ಅರ್ವಾಚೀನೇ-ಅ ವಾಗ್ಭವೇ, ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದಘನನಿರ್ಗುಣತ್ವಾದಿತಿ ಶೇಷಃ. ಪದೇ ತತ್ತ ದುಪಾಸಕ ಸಂಕಲ್ಪ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಮೂರ್ತೌ ಪಂಚವಕ್ತ್ರತ್ರಿನೇತ್ರಾದಿ ರೂಪೇ ವಸ್ತುನಿ, "ಪದಂ ವ್ಯವಸಿತತ್ರಾಣಸ್ಥಾನಲಕ್ಷ್ಮಾಂಘ್ರಿವಸ್ತು

ಷು,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಕಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ, ಮನಃ, ನಪತತಿ-ನಮಜ್ಜತಿ, ಕಸ್ಯವಾ, ವಚಃ, ನಪತತಿ, ಸರ್ವಸ್ಯ ಯಥಾಮತಿ ಬಲಂ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಾನುಸಾರೇಣ ಸ್ತುತಿರುಪಪನ್ನತ್ವಾನ್ಮಮಾಪಿ ತತ್ಪದಗೋಚರಸ್ತುತಿಃ ಪ್ರಪದ್ಯತ ಇತಿಭಾವಃ. ॥ ೨ ॥

—*—

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಮಾತಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಅಗೋಚರವಾದದ್ದು. ವೇದವು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ,—ಆ ಮಹಿಮೆಯು ಅಪರಿಮಿತಗುಣವುಳ್ಳದುವಾಗಿಯೂ, ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರವಲ್ಲದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಸ್ತುತಿಸಲಾರರು. ಆದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಸ್ತುತಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಯಾರುತಾನೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೨ ॥

ಮೂ॥ ಮಧುಸ್ಫೀತಾ ವಾಚಃ ಪರಮಮಮೃತಂ ನಿರ್ಮಿತವತ
ಸ್ತವಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕಿಂ ವಾಗಪಿ ಸುರಗುರೋರ್ವಿಸ್ಮಯಪದಂ ॥
ಮಮತ್ವೇತಾಂ ವಾಣೀಂ ಗುಣಕಥನಪುಣ್ಯೇನ ಭವತಃ
ಪುನಾಮೀತ್ಯರ್ಥೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪುರಮಥನ ಬುದ್ಧಿರ್ವ್ಯವಸಿತಾ॥ ೩॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸಕಲಶಬ್ದಜಾಲಂ ಸೃಷ್ಟವತೋಹರಸ್ಯ ಅನಯಾಸ್ತುತ್ಯಾ ಚಮತ್ಕಾರಾನುದಯಾತ್ಕೃತಾಪಿಸ್ತುತಿರಫಲೇತ್ಯಾಕ್ಷೇಪಂಪರಿಹರತಿ ॥ ಮಧ್ವಿತಿ॥ ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್-ಪರಿಪೂರ್ಣಾನಂದಸ್ವರೂಪ, "ನಪುಂಸಕಾತ್ಮಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ,, "ಸಬುದ್ಧ್ಯಾ ನಪುಂಸಕಾನಾಂನರೋಪ್ರೋನಾಮಾಖ್ಯಾಃ,, ಇತಿ ನಿರೂಪಣಭಾವಪಕ್ಷೇಪಿಬ್ರಹ್ಮನ್ನಿತಿ ಬೃಹಬೃಹಿವೃದ್ಧಾವಿತಿಧಾತೋಃ ಬೃಂಹೇರ್ನೋಽಚ್ಚೇತ್ಯೌಣಾದಿಕೋ ಮನಿನ್‌ಪ್ರತ್ಯಯಃನಸ್ಯಅಕಾರಶ್ಚ "ಬೃಹತ್ತ್ವಾದ್ಬೃಂಹಣತ್ವಾದ್ವಾ ಆತ್ಮೈವ ಬ್ರಹ್ಮಗೀಯತೇ,, ಇತಿಶ್ರುತೇಃ "ವೇದಸ್ತತ್ತ್ವಂ ತಪೋಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಪ್ರಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ,, ಇತ್ಯಮ

ರಃ. ಮಧುನಾ-ಮಧುರರಸೇನ, ಸ್ಫೀತಾಃ-ವೃದ್ಧಾಃ ಮಧುರರಸ ಸಂಭೃರಿತಾಃ, ವಾಚಸ್ತಾ ಏವ, ಪರಮಮುತ್ಕೃಷ್ಟಂ, ಅಮೃತಮಿತಿವ್ಯಸ್ತರೂಪಕಂ. ನಿತ್ಯಸಂವಿತ್ಸ್ವರೂಪ ವಾಕ್ಯರೂಪಮುತ್ಕೃಷ್ಟಮಮೃತಂ ವಾಚೋಮೃತರೂಪತ್ವ ಮಮೃತಾತ್ಮಕ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವಾ ತ್ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕಯೋ ರಭೇದವಿವಕ್ಷಯಾ “ಋಚಸ್ಸಾಮಾನಿಯಜೂಂಷಿ ಸಾಹಿ ಶ್ರೀ ರಮೃತಾಸತಾಂ,, ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯೈವ ತ್ರಿರೂಪಾಣಾಂ ವಚಸಾ ಮಮೃತಾತ್ಮಕತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿರೂಪಂ ಶಬ್ದಜಾಲಂ, ನಿರ್ಮಿತವತಃ-ಸೃಷ್ಟವತಃ, ತವ, ಸುರಗುರೋರ್ವಾಚಸ್ಪತೇಃ, ವಾಗಪಿ-ವಾಕ್ಯಮಪಿ, ವಿಸ್ಮಯಪದಂ-ಆಶ್ಚರ್ಯಾಸ್ಪದಂ, ಕಿಂ-ಕಿಮಾಕ್ಷೇಪೇ. ನೈವಾಶ್ಚರ್ಯವಿಷಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಅತೋ ವಾಗ್ಗುಂಫೈಃ ತವ ವಿಸ್ಮಯಸ್ಯೋತ್ಪಾದಯಿತುಂ ನಾಯಮುದ್ಯಮಃ. ಅಪಿ ತಪೀ- ತುಶಬ್ದಃ ಕಿಂತ್ವರ್ಥೇ. ಭೋ ಪುರಮಥನ-ತ್ರಿಪುರಹರ, ಮಮ, ಏತಾಂ, ವಾಣೀಂ, ಭವತಃ, ಗುಣಕಥನಪುಣ್ಯೇನ-ಭವದೀಯಲೀಲಾವಿಗ್ರಹವರ್ಣನಜನಿತ ಸುಕೃತೇನ, ಪುನಾಮಿ-ಪವಿತ್ರೀಕರೋಮಿ, ಇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ, ಮಮ, ಬುದ್ಧಿಃ, ವ್ಯವಸಿತಾ-ಉದ್ಯುಕ್ತಾ ನಿಶ್ಚಯವತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ನಿಜವಾಕ್ಯಪರಿಶುದ್ಧಿರೇವ ಸ್ತುತೇಃ ಫಲಂ ನ ಚಾತುರ್ಯದರ್ಶನಂ. ಅತೋಹೇತೋ ರ್ನವಿಫಲಾ ಸ್ತುತಿ ರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತ್ರ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕೇ ಸ್ತುತ್ಯಸ್ಯ ಹರಮಹಿಮ್ನೋನಂತತಯಾ ಸ್ತುತಿಪ್ರವೃತ್ತ್ಯಸಂಭವನಿರಾಸಃ. ದ್ವಿತೀಯೇ ತಸ್ಯ ವಾಗವಿಷಯತ್ವಾ ತ್ಸ್ತುತ್ಯಸಂಭವನಿರಾಸಃ. ತೃತೀಯೇಸ್ತುತಿವೈಫಲ್ಯಪ್ರತಿಕ್ಷೇಪ ಇತಿ ವಿವೇಕಃ. ॥ ೩ ॥

---

೩ ॥ ಸಕಲ ಜಗನ್ನಿರ್ಮಾಣಕರ್ತನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಮಧುರರಸಭರಿತವಾದ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಜಾಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ನಿನಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾತುಕೂಡ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ, ತ್ರಿನೇತ್ರ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಮುಂತಾದ ನಿನ್ನಲೀಲಾಮೂರ್ತಿಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದರಿಂದುಂಟಾಗುವಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನಬುದ್ಧಿಯು ಉದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಜಾಡ್ಯ
ಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ॥ ೩ ॥

ಮೂ॥ ತವೈಶ್ವರ್ಯಂ ಯತ್ತಜ್ಜಗದುದಯರಕ್ಷಾಪ್ರಳಯಕೃ
ತ್ತ್ರಯೀವಸ್ತುವ್ಯಸ್ತಂ ತಿಸೃಷು ಗುಣಭಿನ್ನಾಸುತನುಷು॥
ಅಭವ್ಯಾನಾ ಮಸ್ಮಿನ್ ವರದ ರಮಣೀಯಾ ಮರಮಣೀಂ
ವಿಹಂತುಂ ವ್ಯಾಕ್ರೋಶೀಂವಿದಧತಇಹೈಕೇಜಡಧಿಯಃ॥ ೪॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇತ್ಥಮನೇಕಧಾ ಸ್ತುತ್ಯಸಂಭವಂ ನಿರಾಕೃತ್ಯ ಇದಾನೀಂ ಸ್ತೋತಾ ಸ್ತೋತುಮಾರಭತೇ ॥ ತವೇತಿ ॥ ಹೇವರದ, ತವ, ಯದೈಶ್ವರ್ಯಂ, ತತ್, ಜಗದುದಯ ರಕ್ಷಾಪ್ರಳಯಕೃತ್-ಜಗತಾಂ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಾಣಾಂ ಹೇತುಸ್ಸತ್, ಗುಣಭಿನ್ನಾಸು-ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಭಿರ್ಗುಣೈರ್ಭೇದಂಗತಾಸು, ತಿಸೃಷು ತನುಷು-ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವೀಶ್ವರಾಖ್ಯದೇವತ್ರಯವ್ಯಕ್ತಿಷು, ವ್ಯಸ್ತ ಮಂಶೇನಸ್ಥಿತಮಿತಿ, ತ್ರಯೀವಸ್ತು. ತ್ರಯ್ಯಾಃ-ವೇದಾನಾಂ, ವಸ್ತು-ಅರ್ಥಃ, ತ್ರಯೇಸಾವೇದಾಸ್ತ್ರಯೀ “ ಇತಿವೇದಾಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಯೀ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ತವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸಂಜ್ಞಾಭೇದೇನ ತ್ರಿವಿಧಮಿತಿವೇದವೇದ್ಯಮಿತಿ, ಜಗದುದಯ ರಕ್ಷಾ ಪ್ರಳಯಕೃದಿತ್ಯನೇನೇಶ್ವರೇಕಾರ್ಯಲಿಂಗಾನುಮಾನಂ ಸೂಚಿತಂ. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಸ್ಥಿತಿಭಂಗಂ ಸಕರ್ತೃಕಂ ಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ ಘಟನಿರ್ಮಾಣವದಿತಿ. ಗುಣಭಿನ್ನಾಸು ತನುಷು ವ್ಯಸ್ತಮಿತ್ಯೇ ತದುದಯಾದಿ ಕರ್ತೃತ್ವಸ್ಯೋಪಪಾದಕಂ. ರಜೋಗುಣಾಧಿಕೇನ ಧಾತೃರೂಪೇಣ ಸೃಷ್ಟಿಃಸತ್ವಗುಣಾಧಿಕೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪಾಲನಂ ತಮೋಗುಣಾಧಿಕೇನೇಶ್ವರೇಣಸಂಹಾರಇತಿ ತ್ರಯೀವಸ್ತ್ವಿತಿಶ್ರುತಿಮೂಲತ್ವಮುಕ್ತಂ. ಇತ್ಥಂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕೈಶ್ವರ್ಯೇಸತ್ಯಪಿ ಏಕೇ ಅಪಕರ್ಷಮಭಿಧಾತುಮನಸೋಽಯೋಗ್ಯಾಃವಾದಿನಃ ಅಭವ್ಯಾನಾಮಶೋಭನಾನಾಂ, ರಮಣೀಯಾಂ-ಮಂದಮತೀನಾಮವಿಚಾರಿತ ಮನೋಹರಾಂ, ಸ್ವತಃಅರಮಣೀಂ-ಪ್ರಾಮಾಣಿಕೈರ್ಜನ್ಯೈರ್ಯುಕ್ತಿಭಿರ್ವಿಚಾರ್ಯಮಾಣೇ ಅರಮ್ಯಾಂ, ವ್ಯಾಕ್ರೋಶೀಂ-ಆಕ್ಷೇಪೋಕ್ತಿಂ, ಇಹ ತ್ವಯಿವಿಷಯೇ, ಜಡಧಿಯಃ-ಮೂಢಬುದ್ಧೀಜನಾಃ, ವಿಹಂತುಂ-ನಾಶಯಿತುಂ, ವಿ

ವಧತೆ–ಕುರ್ವತೆ, ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ತ್ವೈಶ್ವರ್ಯಂ ವ್ಯಾಕ್ರೋಶೀಮತಿಕ್ರಮ್ಯೈವ ವರ್ತತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೪ ॥

ಟ॥ ಎಲೈ ವರಪ್ರದನಾದಶಿವನೇ! ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು ಎಂಬಮೂರುಗುಣಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಎಂಬ ಮೂರುಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳನ್ನುಮಾಡುತ್ತೀಯೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಮೂರು ವೇದಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವವಕ್ಕಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ಕೆಲವರು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಢಮತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾರಾಂತರವಾದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವಹಾಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವು ವಿಚಾರ ಶೂನ್ಯರಾದ ನೀಚರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರುವುದೇಹೊರತು ವಿಚಾರಪರರಾದಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರವು. ಅದುಕಾರಣ, ನಿನ್ನಮಹಿಮೆಯು ನಿರಾಕ್ಷೇಪಣೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ॥ ೪ ॥

ಮೂ॥ಕಿಮೀಹಃ ಕಿಂಕಾಯಸ್ಸಖಲು ಕಿಮುಪಾಯಸ್ತ್ರಿಭುವನಂ
ಕಿಮಾಧಾರೋ ಧಾತಾ ಸೃಜತಿ ಕಿಮುಪಾದಾನ ಇತಿಚ ॥
ಅತರ್ಕ್ಯೈಶ್ವರ್ಯೇ ತ್ವಯ್ಯನವಸರದುಸ್ಥೋ ಹತಧಿಯಃ
ಕುತರ್ಕೋಽಯಂಕಾಂಶ್ಚಿನ್ಮುಖರಯತಿಮೋಹಾಯಜಗತಃ ॥೫॥

ವ್ಯಾ ॥ ತಾಮೇವವ್ಯಾಕ್ರೋಶೀಂ ಸ್ಪಷ್ಟಯತಿ ॥ ಕಿಮೀಹಇತಿ ॥ ಸಃ ಧಾತಾ–ಶಿವಃ, ದಧಾತೆಸ್ತ್ರೈಚಿರೂಪಂ ಪೋಷಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಧಾತೇತಿ ಲಯೋದಯಯೋರಪ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಾತ್ ಜನ್ಮಾದಿ ಹೇತುರೀಶ್ವರಃ. ಕಾ ಈಹಾಚೇಷ್ಟಾ ಯಸ್ಯಸಃ ಕಿಮೀಹಃ ಕಿಮಾಕ್ಷಿಪೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಇತಿಯಾವತ್, ಸಶರೀರಸ್ಯೈವ ಚೇಷ್ಟಾವತ್ತ್ವಂ ನಾಶರೀರಸ್ಯೇತಿ ಚೇಷ್ಟಾರಹಿತಃ ಶರೀರರಾಹಿತ್ಯಮುಪಹೇತುಂ ಕರೋತಿ. ಕಃ ಕಾಯೋ ಯಸ್ಯೇತಿ ಕಿಂಕಾಯಃ, ಶರೀರೀ ಜಗದಾರಂಭಸಮಯೆ ಘಟನಿರ್ಮಾಣಸಮಯೇ ಕುಲಾಲವಪ್ಲಶ್ಯತ ಇತಿಭಾವಃ. ಶರೀರಿತ್ವೇಪಿ ಸಾಧನರಾಹಿತ್ಯಾ ತ್ಕಾರ್ಯಾರಂಭೋನಸಂಭವತೀತ್ಯಾಹ. ಕಃ ಉಪಾಯಃ ಸಾಧನಕಲಾಪೋ ಯಸ್ಯ ಕಿಮು

ಪಾಯಃ, ಸಾಧನಜಾತಸ್ಯಸ್ರಷ್ಟ್ರವ್ಯಜಗದಂತಃಪಾತಿತ್ವೇನ ಸೃಷ್ಟಿಸಮ ಯೇ ವಿಯತ್ಕಮಲಿನೀ ಕಲ್ಪಿತಾ. ಕಿಂ ಅಧಾರೋ ಯಸ್ಯ ಕಿಮಾಧಾರಃ, ಕಿಂ ಉಪಾದಾನಂ ಯಸ್ಯ ಕಿಮುಪಾದಾನಸ್ಸನ್, ಉಪಾದಾನಸ್ಯೋಪಾ ಯಕೋಟಾವುಪಕ್ಷೇಪಃ. ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಅಯಾತಾಃ ವಸಿಷ್ಠಾದ್ಯಾಗತ ಇತಿವದ್ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥಂ ಪೃಥಗುಪಾದಾನಂ. ಕಿಂಭೂತಸ್ಸನ್, ತ್ರಿಭುವನಂ,ಸೃಜತಿ, ಇತಿಕುಚಿತರ್ಕಃ. ಏವಂವಿಧಸ್ಯಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿರ್ನಸಂ ಭವತೀತ್ಯತ್ರಾಯಮನುಕ್ರಮಸ್ತಾರ್ಕಿಕಾಣಾಂ—ಯದೀಶ್ವರಃ ಕರ್ತಾಸ್ಯಾ ತ್ಕ್ರಿಯಾವಾನ್ ಸ್ಯಾತ್ ಕರ್ತುಃಕ್ರಿಯಾವತ್ವನಿಯಮಾತ್. ಯದಿಚೇಷ್ಟಾ ವಾನ್‌ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ್ಯಾತ್. ಯದೀಶ್ವರಃ ಕರ್ತಾಸ್ಯಾತ್ ಶರೀರೀತ್ಯಪಿಸ್ಯಾತ್, ಯದಿಶರೀರೀಸ್ಯಾ ದಸ್ಮದಾದಿವತ್ಸಂಸಾರ್ಯಪಿ ಸ್ಯಾತ್. ಯದಿಸಾಧನಕಲಾಪಸಾಪೇಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾತ್ತತ್ಸಂಪಾದನ ಪ್ರಯತ್ನ ವಾನ್‌ಸ್ಯಾತ್. ಯದ್ಯಾಧಾರವಾನ್ ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹ್ಯಾಶ್ರಿತ ದ್ರವ್ಯ ತ್ವಾದನಿತ್ಯಃಸ್ಯಾತ್.—ಈದೃಶಾಕಾರಯೋಪಾಯಾ ಧಾರೋಪಾದಾನಾನಭ್ಯುಪ ಗಮೇ ತಸ್ಯಕರ್ತೃತ್ವಮೇವ ಹೀಯೇತ ತದ್ವ್ಯಕ್ತೃಸ್ಯೈವಸರ್ವತ್ರ ಕರ್ತೃ ತ್ವೋಪಾಲಂಭಾತ್. ತದಭ್ಯುಪಗಮೇಚಾಭಿಹಿತತರ್ಕಪರಾಹತಿ ರಿತ್ಯ ಯಂ ತರ್ಕಸಮುದಾಯಃ. ಅತರ್ಕ್ಯೈಶ್ವರ್ಯೇ—ತರ್ಕಾವಿಷಯಮಹಿ ಮ್ನಿ, ತ್ವಯಿ-ಅಭಿಧ್ಯಾನಮಾತ್ರೇಣ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಕರಣಸಮರ್ಥೇ, ಅನ ವಸರದುಸ್ಥಃ. ಅನವಸರಾದವಿಷಯತ್ವೇನ ಪ್ರಸರಾಭಾವಾತ್, ಅವಪ್ರೊ ರ್ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ತೈರಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಸ್ಯಗತಾ. ಗತಿಶ್ಚಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರವೃ ತ್ತ್ಯಸಂಭವಾತ್. ದುಸ್ಥಃ-ದುಸ್ಥಿತಿಸಹಿತಃ ಪ್ರತಿಕೂಲತರ್ಕಪರಾಹ ತ್ಯಾಪಿ ಬಾಧಾಮೂಷಿತಃ, ಅತಏವ, ಕುತರ್ಕಃಅತ್ರೇದಮಾಕೂತಂ,-ಈ ಶ್ವರಮಂಗೀಕೃತ್ಯಾಯಂ ತರ್ಕಃ ಪ್ರವರ್ತತೇವಾ ಅನಂಗೀಕೃತ್ಯವಾ, ಆದ್ಯೇ ಸಕಲ ಜಗತ್ಕರ್ತೃತ್ವೇನೈವ ತದ್ಧರ್ಮಿಗ್ರಾಹಕಪ್ರಮಾಣಾ ಬಾಧಾಮಯಂ ಕುತರ್ಕಃ. ದ್ವಿತೀಯೇ ತ್ವಾಶ್ರಯಸ್ಯಾಭಾವಾತ್ಸರ್ಗಾದಿ ಧರ್ಮಸ್ಯಾನಾಧಾರತ್ವೇನಾಭಾಸತರ್ಕಃ ಅಯಮಪಿ ಕುತರ್ಕಃ ಹತಧಿ ಯಃ ಮಂದಬುದ್ಧೀನ್, ಕಾಂಶ್ಚಿದ್ವಾದಿನಃಅನಧೀತವೇದಾನ್ ಅನಧಿಗತತ ದರ್ಥಾನ್ ಅನಭ್ಯಸ್ತಾನುಮಾನರೀತೀನ್ ಶುಷ್ಕತರ್ಕಪಾಠಮಾತ್ರಪರ್ಯ

ಪಸಾಯಿನಃ ಘಾಷಾಣಧಿಷಣಾ, ಜಗತಃ, ಮೋಹಾಯ-ಅಜ್ಞಾನಸಂಪ್ರಾ
ಪಣಾಯ, ಮುಖರಯತಿ-ವಾಚಾಲಯತಿ, ಏವಂ ವಿಧತರ್ಕಮುಖರಃ ಸ್ತೆ
ಮಂದಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಲೋಕೇ ಹಿ ಯಃಕಶ್ಚಿದ್ದುಷ್ಟಜನಃ ಶಿಷ್ಟಜನ
ವಿಗರ್ಹಿತೋ ಮಹತಃ ಸ್ಥಾನಾತ್ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಸ್ಸ್ವಸ್ವಸಾವಸ್ಯಾವಾದನಾ
ಯ ಜಗನ್ಮೋಹಯಿತುಂ ಸ್ವಸದೃಶಾನ್ಮುಖರಯತಿ ತದ್ವದಯಮಿತಿ
ಭಾವಃ. ॥ ೫ ॥

——:o:——

೬ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನೀರಸವಾದ ತರ್ಕವನ್ನು ಓದಿ ಕಂಠಶೋ
ಷಣವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಠಿನಬುದ್ಧಿಗಳಾದ ಜನರು ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ
ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನವಿಷಯ
ವಾಗಿ, ಈಶ್ವರನು ಯಾವದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯಾವ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ
ವನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾವ ಉಪಕರಣದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿ
ಸುತ್ತಾನೆ. ಈಶ್ವರನಿಗೆ ದೇಹಾದಿಗಳನ್ನೊಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಆತನಿಗೆ ಕರ್ತೃ
ತ್ವವೇ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿದರೆ ಈಶ್ವರನು ನಮ್ಮಂತೆ ಅನಿತ್ಯ
ನಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆಂಬ ದುರೂಹೆಗಳಿಂದ ತಾವು ಕೆಡುವದಲ್ಲದೆ
ಬುದ್ಧಿಹೀನರನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ॥ ೫ ॥

ಮೂ ॥ ಅಜನ್ಮಾನೋ ಲೋಕಾಃ ಕಿ ಮವಯವವನ್ತೋಽಪಿ ಜಗತಾ
ಮಧಿಷ್ಠಾತಾರಂ ಕಿಂ ಭವವಿಧಿ ರನಾದೃತ್ಯಭವತಿ ॥
ಅನೀಶೋ ವಾ ಕುರ್ಯಾದ್ಭುವನಜನನೇ ಕಃ ಪರಿಕರೋ
ಯತೋಮಂದಾಸ್ತ್ವಾಂಪ್ರತ್ಯಮರವರಸಂಶೇರತಇಮೇ ॥೬

ವ್ಯಾ ॥ ನನು ಪ್ರೋಕ್ತಾನೇಕತರ್ಕಮುಖರಸ್ಯ ಮಂದತೋ
ಕ್ತಿರಯುಕ್ತೇತಿ ಶಂಕಾನಿರಾಸಾಯ ಮಂದತ್ವಮುಪಪಾದಯತಿ ॥ ಅಜ
ನ್ಮಾನಇತಿ ॥ ಹೆ ಅಮರವರ-ಸರ್ವದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ, ಇಮೆ ವಾದಿನೊ ಮಂ
ದಾಃ, ತ್ವಾಂಪ್ರತಿ ಸಂಶೆರತೆ-ತವ ಅಸ್ತಿತ್ವೆ ಸಂದೆಹಂ ಕುರ್ವತೆ, ಯ
ತಃ, ಅತೊ ಮಂದಾಃ. ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗ್ರಸ್ತತಯಾ ಸಂಶಯ ಇತಿ

ಸಂಶಯಶೀಲಾನಾಂ ನಿರೀಶ್ವರವಾದಿನಾಂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕೈರ್ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಏವ ಕಾರ್ಯಃ. ನನು ಈಶ್ವರೇ ವಿಪ್ರತಿಪನ್ನಂ ಪ್ರತಿ ತತ್ಸಾಧಕಂ ಪ್ರಮಾಣಮೇವ ಭಣನೀಯಂ ತದ್ವಿರಹೇ ಕಥಂ ತದ್ವಿಷಯಸಂದೇಹವ್ಯುದಾಸಃ ತದಭಾವೇ ಕಥಂ ತತ್ಸದ್ಭಾವನಿಶ್ಚಯಃ ಇತ್ಯಾಶಂಕ್ಯ ಜಗದುದಯರಕ್ಷಾಪ್ರಳಯಕೃದಿತ್ಯತ್ರ ಸೂಚಿತಂ ಪ್ರಮಾಣಮನುಮಾನಂ ಸ್ಪಷ್ಟಯತಿ. ಜಗತಾಮಿತಿ. ಜಗತಾಂ, ಭವವಿಧಿಃ. ಭವನಂ ಭವಃ ಜನ್ಮ ತಸ್ಯ ವಿಧಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಃ, ಯದ್ವಾ ಭವೇತಿ ಸಂಬೋಧನಂ. ತದಾ ಜಗತಾಂ, ವಿಧಿರ್ವ್ಯಾಪಾರೋ ನಿರ್ಮಾಣಂ, ಅಧಿಷ್ಠಾತಾರಂ-ಉಪಾದಾನಾದಿ ಕಾರಣಕಲಾಪಪ್ರೇರಕಂ ತದ್ವಿಜ್ಞಾನ ಚಿಕೀರ್ಷಾಪ್ರಯತ್ನವಂತಂ ಕರ್ತಾರಂ, ಅನಾದೃತ್ಯ-ಅನಂಗೀಕೃತ್ಯ, ಭವತಿ ಕಿಂ-ಕಾರ್ಯಕೃತಿಃ ಕರ್ತಾರಂ ವಿನಾ ಕಥಂ ಭವೇತ್, ಕಿಮಾಕ್ಷೇಪೇ. ಅಯಮರ್ಥಃ—ವಿಮತಾನಿ ಜಗಂತಿ ಸಕರ್ತೃಕಾಣಿ ಜನಿಮತ್ತ್ವಾತ್ ಸಂಮತವದಿತಿ. ನನು ಮಹೀ ಮಹೀಧರಾದೇರುದಯವಿನಾಶಾದರ್ಶನಾದಸಿದ್ಧೋ ಹೇತುರಿತಿ ಚೇತ್ ಏವಂ ವದಂತಂ ಪ್ರತಿ ಸಾಧನಂ ಸಾಧಯತಿ ಪ್ರಥಮವಾಕ್ಯೇನ. ಲೋಕಾಃ, ಅವಯವವಂತೋಽಪಿ- ಸಾವಯವಾ ಅಪಿ, ಅಜನ್ಮಾನಃ-ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತಾಃ ಕಿಂ, ಕಿಮಾಕ್ಷೇಪೇ. ಇತ್ಥಮತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಃ— ಲೋಕಾಃ ಜನಿಮಂತಃ ಸಾವಯವತ್ವಾತ್ ಸಂಮತವದಿತಿ. ಸಾವಯವತ್ವಂ ಚ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧಂ. ಏವಮಪ್ಯಸ್ಮದಾದಿಷ್ವನ್ಯತಮೇನ ಕರ್ತ್ರಾ ಅನುಮಾನಸ್ಯಾರ್ಥಾಂತರತಾ ಸ್ಯಾತ್. ಅತ್ರ ಅನೀಶ ಇತಿ. ಈಶಾದನ್ಯಃ ಅನೀಶಃ—ಶರೀರೀ, ಮಾದೃಶೋ ಜೀವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಯದಿ ಜಗತ್ಕರ್ತಾ ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹಿ, ತಸ್ಯ, ಭುವನಜನನೇ, ಕಃ ಪರಿಕರಃ-ಕಾ ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರೀ, ನ ಕಾಪಿ ಸಂಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಕರ್ತಾ ಹಿ ಕಾರ್ಯಂ ತದುಪಾಯಂ ಚ ಮನಸಾ ವಿಚಾರ್ಯ ಬಹಿರಾವಿರ್ಭಾವಯತಿ. ಅಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯಾಸ್ಮದಾದೇಃ ಸಕಲಕಾರ್ಯಪರಿಜ್ಞಾನಸ್ಯೈವಾಭಾವಾಜ್ಜಗಜ್ಜನಕತ್ವಾಸಂಭವಾನ್ನಾರ್ಥಾಂತರತಾ ಚ ಈಶ್ವರಾದನ್ಯೇನ ಕಿಂಚಿಜ್ಞೇನ ಜಗದುಪಾದಾನಜ್ಞಾನಾಭಾವೇನ ಭುವನಜನನಾಸಂಭವಾತ್. ಸ ಚಾನುಮಾನೇನ ಸಿದ್ಧ್ಯನ್ನೀಶ್ವರ ಏಕ ಏವ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ ಏಕೇನೈವ

ಸರ್ವವಿದಾ ಸರ್ವಕರ್ತ್ರಾ ಸರ್ವಜಗತ್ಸಿದ್ಧಾವಿತರಕಲ್ಪನಾಯಾಂ ಪ್ರಾ ಮಾಣ್ಯಾಭಾವಾ ತ್ಕಲ್ಪಿತಸ್ಯಚಾಕಿಂಚಿತ್ಕರತ್ವಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಬಹುತ್ವೇಚ ತೇಷಾಮಸಾಮಂಜಸ್ಯೇನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೈಕ್ಯಮತ್ಯಾಭಾವೇನ ಮಿಥೋವಿರೋಧೇನ ಜಗದುದಯಾದ್ಯಸಂಭವಪ್ರಸಂಗಾಚ್ಚೇತಿ "ಏಕಏವ ರುದ್ರೋ ನದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಥೇ,, "ಏಕೋದೇವಸ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೂಢಃ,, ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ,, "ದ್ವಿತೀಯಾದ್ವೈಭಯಂ ಭವತಿ,, ಇತ್ಯಾದ್ಯದ್ವೈತ ಪ್ರತಿಪಾದನಶ್ರುತಿವಿರೋಧಪ್ರಸಂಗಾಚ್ಚೇತಿ. ಏವಂಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಪರಮೇಶ್ವರೇಕುತರ್ಕರಸಿಕತಾಸಂಭೂತ ಸಂದೇಹಏವ ಮಂದತಾಮಾವಹತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೬ ॥

---

೬ ॥ ಸರ್ವದೇವಶಿರೋಮಣಿಯಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಅವಯವಸಹಿತ ವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳುದೆಂಬ ನಿಯಮವಿರುವಲ್ಲಿ ಅವಯವ ವುಳ್ಳ ಲೋಕಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತಗಳಾಗಲಾರವು. ಜಗತ್ತಿನ ಉ ತ್ಪತ್ತಿಯು ಕರ್ತೃವಾದ ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದೆ ಸಂಭವಿಸದು. ಈಶ್ವರನಲ್ಲದ ವನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದ ಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಕರಣಗಳು ಬೇಕಾಗುವವು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸರ್ವಕರ್ತೃವಾದ ಒಬ್ಬ ಈಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿಂಟಾಯಿತೆಂ ಬಿಪದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೇಹೊರತು ಕಿಂಚಿಜ್ಞನಾದ ಜಗದು ಪಾದಾನಜ್ಞಾನರಹಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಾರ ರದು. ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸದೆ ಕುತರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಾದಿಗಳು ಈಶ್ವರ ನಾದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂಢರೇ ಸರಿ. ॥ ೬ ॥

ಮೂ॥ ತ್ರಯೀ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಃ ಪಶುಪತಿಮತಂ ವೈಷ್ಣವಮಿತಿ
ಪ್ರಭಿನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ಥಾನೇ ಪರಮಿದಮದಃಪಥ್ಯ ಮಿತಿಚ ॥

. .. .ರುಚೀನಾಂ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಾದೃಜುಕುಟಿಲನಾನಾಪಥಜುಷಾಂ

ನೃಣಾಮೇಕೋ ಗಮ್ಯಸ್ತ್ವಮಸಿ ಪಯಸಾಮರ್ಣವಇವ॥೭

ವ್ಯಾ॥ ನನು ಪ್ರಸ್ಥಾನಭೇದಾದೀಶ್ವರಾನೇಕತ್ವ ಮಭ್ಯುಪಗಂತವ್ಯಂ ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನಭೇದ ಬಹುತ್ವಸ್ಯಾನರ್ಥಕ್ಯಪ್ರಸಂಗಾತ್. ಅಥೋ ಕ್ತವಿಧಯೈಕ ಏವೇಶ್ವರಃ ಕಥಂ ತರ್ಹೀಹ ಭಿನ್ನಪ್ರಸ್ಥಾನವಿಷಯತ್ವ ಮಿತಿಶಂಕಾಂ ಪ್ರಸ್ಥಾನಭೇದಮನುವದನ್ನಿರಸ್ಯತಿ ॥ ತ್ರಯೀತಿ ॥ ತ್ರ ಯೀ—ವೈದಿಕದರ್ಶನಂ ವ್ಯಾಸಾದಿಪ್ರಣೀತಸೂತ್ರಾಣಾಂ ಶಾರೀರಕಮೀ ಮಾಂಸಾದಿ ಭಾಷ್ಯಂ ತದನುಕೂಲಂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಂಚ, ಸಾಂಖ್ಯಂ- ಕಾಪಿಲಂ ದರ್ಶನಂ, ಯೋಗಃ—ಪಾತಂಜಲಂ ದರ್ಶನಂ, ಪಶುಪತಿಮತಂ- ಶೈವಂದರ್ಶನಂ, ವೈಷ್ಣವಂ—ಪಾಂಚರಾತ್ರಾದಿ, ಇತಿಶಬ್ದ ಆದಿವಚನಃ ಏವಮಾದ್ಯನೇಕಂದರ್ಶನಂಚ, ಉಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಪ್ರಭಿನ್ನೇ,ಪ್ರಸ್ಥಾನೇ ದ ರ್ಶನೇ ಜಾತಾವೇಕವಚನಂ ಏಷುಪ್ರಸ್ಥಾನೇಷು ಮಧ್ಯೇ, ಇದಂದರ್ಶನಂ, ಪರಂ-ಮುಖ್ಯಂ, ಅದೋದರ್ಶನಂ, ಪಥ್ಯಂ-ಮಾರ್ಗಾದನಪೇತಂ ಪಥ್ಯಂ ಓ ತಕತ್ವಂ, “ಧರ್ಮಪಥ್ಯರ್ಥನ್ಯಾಯಾದನಪೇತೆ „ ಇತಿಯತಿ. ಅತ್ಯನೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ, ರುಚೀನಾಂ-ಪ್ರತೀತೀನಾಂ, ವೈಚಿತ್ರ್ಯಾತ್- ವೈವಿಧ್ಯಾತ್ ತತ್ರತತ್ರ ಸ್ವಮತ್ಯನುಸಾರಿಯುಕ್ತಿಬಲಾಚ್ಚ, ಋಜುರ್ಮಾ--ಅಕುಟಿ ಲರ್ಾ, ಕುಟಿಲರ್ಾ-ವಕ್ರಾಶ್ಚ, ನಾನಾಪ್ರಕಾರಾಃ ಪಂಥಾನೋ ನಾನಾಪ ಥಾಃ ಖುಕ್ಪೂರಬೂಧ್ರಿತ್ಯಾದಿನಾ ಸಮಾಸಾಂತೋಽಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಃ. ತಾರ್ಜುಷಂತಿಸೇವಂತೆಯೆತೇಷಾಂ, ನೃಣಾಂ, ತ್ವಮೇಕಏವ, ಪಯಸಾಂ- ನದೀನದಾದಿರೂಪಾಣಾಂ ಜಲಾನಾಂ, ಅರ್ಣವಇವ, ಗಮ್ಯಃ-ಪ್ರಾಪ್ಯಃ, ಅಸಿ, ಯಥಾ ನದೀನದಾದಿಭೇದೇಪಿ ನಾರ್ಣವಭೇದಃ ಯಥಾವಾ ಅರ್ಣವಾ ತ್ಮನಾ ಐಕ್ಯೇಪಿ ನದೀನದಾದೀನಾಂ ನೈವಭೇದಃ ಏವಂ ಪ್ರಸ್ಥಾನಭೇದೇಪಿ ಈಶ್ವರೈಕ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೭ ॥

ಟ ॥ ವೇದತ್ರಯವು, ಸಾಂಖ್ಯವು, ಯೋಗವು, ಪಾಶುಪತವು, ವೈಷ್ಣವವು, ಎಂಬ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದ ಮತಗಳೊಳಗೆ. ಇದು ಉತ್ತ

ಮವಾದವನ್ನು ಇದು ಹಿತಕರವಾದವನ್ನು ಎಂದು ತನ್ಮತವನ್ನು ಇಚ್ಛೆಗೆ ನುಗುಣವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿಯೂ ಡೊಂಕಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ಯಾತ್ರಿಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಹರಿದುಬಂದ ನದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಮುದ್ರವೇ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನವಾದಂತೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ॥ ೭ ॥

ಮೂ ॥ ಮಹೋಕ್ಷಃ ಖಟ್ವಾಂಗಂ ಪರಶುರಜಿನಂ ಭಸ್ಮ ಫಣಿನಃ
ಕಪಾಲಂ ಚೇತೀಯತ್ತವ ವರದ ತಂತ್ರೋಪಕರಣಂ ॥
ಸುರಾಸ್ತಾಂತಾಮೃದ್ಧಿಂ ದಧತಿ ತು ಭವದ್ಭ್ರೂಪ್ರಣಿಹಿತಾಂ
ನಹಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮಂ ವಿಷಯಮೃಗತೃಷ್ಣಾ ಭ್ರಮಯತಿ ॥ ೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ನನು ಯೋಗೀಶ್ವರಃ ಸಕಲಜನಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಃ ಕಥಂತಸ್ಯದೌರ್ಗತ್ಯಲಾಂಛನಾನಿ. ಇತರೇಷಾಂ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯಮಿತೀಮಾಂ ನಿರಾಕುರ್ವನ್ನಿಷ್ಟಮುಕ್ತಿತತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ ॥ ಮಹೋಕ್ಷಃ ಖಟ್ವಾಂಗಮಿತಿ ॥ ಹೇ ವರದ, ತವ, ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ಉಕ್ಷಾಚೇತಿ ಮಹೋಕ್ಷಃ, ಅಚತುರಾದಿ ಸೂತ್ರೇಣ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸೋಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತೋ ನಿಪಾತಃ. ಖಟ್ವಾಯಾ ಮಂಚಸ್ಯಾಂಗಮಿವಾಂಗಂ ಯಸ್ಯೇತತ್ ಖಟ್ವಾಂಗಂ ಖಟ್ವಾಪಾದ ಸಮಾನರೂಪಮಾಯುಧಂ, ಪರಶುಃ-ಕುಠಾರಃ, ಅಜಿನಂ-ಗಜವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮ, ಭಸ್ಮ, ಫಣಿನಸ್ಸರ್ಪಾಃ, ಕಪಾಲಂ-ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಃ ಖರ್ಪರಂಚ, ಇತಿಯತ್ ಏತಾವತ್, ತಂತ್ರೋಪಕರಣಂ-ಪ್ರಧಾನಸಾಧನಂ, ಸುರಾಸ್ತು, ಭವದ್ಭ್ರೂಪ್ರಣಿಹಿತಾಂ-ತ್ವತ್ಕಟಾಕ್ಷಮಾತ್ರದತ್ತಾಂ, ತಾಂ ತಾಂ-ಇಂದ್ರತ್ವಧನದತ್ವಾದಿಕಾಂ, ಋದ್ಧಿಂ-ಸಂಪದಮಧಿಕಾರಂ, ದಧತಿ-ಭಜಂತೇ, ಯಯಾ ಸಂಪದಾ ತೇ ನಿತ್ಯಸುಖಿನಃ ಸಾ ತ್ವತ್ಕಟಾಕ್ಷಾನುವಿಧಾಯಿನೀತಿ. ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಭುವನಾಧಿಪತಿತ್ವಂ ದದತಸ್ತವ ತಲ್ಲೇಶೋಪಿ ಕುತೋ ನಾಸ್ತೀತ್ಯತ ಆಹ ॥ ನಹೀತಿ ॥ ಸ್ವಾತ್ಮನ್ಯೇವ ಆರಾಮಃ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯಸಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮಃ ಸ್ವರೂ

ಪಾನಂದನಿಷ್ಠಃ ಯಥಾ ರಾಜಾದೇರುಪವನಂ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನಂ ತಥಾ ಸ್ವಾತ್ಮೈವ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ನಿರತಿಶಯಾನಂದಾತ್ಮಕತ್ವೇನ ನಿರ್ವೃತಿಸ್ಥಾನಮಿತಿ ಭಾವಃ. ತಾದೃಶಂ, ತ್ವಾಂ, ವಿಷಯಮೃಗತೃಷ್ಣಾ. ವಿಷಯಾಃ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾ ಏವ, ಮೃಗತೃಷ್ಣಾ-ಸ್ವಭೋಗ್ಯಾದಿವಿಷಯೋಪಲಬ್ಧ್ಯರ್ಥಿಕಾ ಮರೀಚಿಕಾ, ಪರಮಾರ್ಥವಿಷಯಾಣಾಂ ಮೃಷಾರ್ಥಕತ್ವೇನ ಮರೀಚಿಕಾಸಾಮ್ಯಮುಕ್ತಂ. “ಮೃಗತೃಷ್ಣಾ ಮರೀಚಿಕಾ” ಇತ್ಯಮರಃ. ನಹಿ ಭ್ರಮಯತಿ-ಭ್ರಾಂತಂ ನಕರೋತಿಹಿ, ಯಥಾ ಮರು ಮರೀಚಿಕಾ ವಿಚಾರಹೀನಂ ಬಹುಶ್ರಮಂ ಪಾಂಥಮೇವ ಪಾಥಃಪಾನಲಿಪ್ಸುಂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಸಲಿಲಬುದ್ಧ್ಯಭಿಧಾವಂತಂ ಭ್ರಮಯತಿ ಸಾ ನಾನ್ಯಮನೀದೃಶಂ. ತಥಾ ಸ್ರಕ್ಚಂದನಾದಿ ವಿಷಯಭಿಷಣಾಪಿ ಸಾಭಿಲಾಷಮೇವ ಸಂಸಾರಧರ್ಮಸಾರವೇದಿನಂ ಭ್ರಮಯತಿ ನತು ತ್ವದ್ವದಾಪ್ತಕಾಮಂ ಪರಮಾರ್ಥವಿದಂ ವಿಗಿತವಿವಿಧಪ್ರಪಂಚಮಾಯಿಕತ್ವಂ ವಿಪಶ್ಚಿತಮಿತ್ಯರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ. ॥ ೮ ॥

——**——

೮ ॥ ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಾಯಕನಾದ್ದೈ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಾದರೋ ಬಡತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವೃಷಭವು, ಖಟ್ವಾಂಗವೆಂಬಾಯುಧವು, ಕೊಡಲಿಯು, ಗಜಚರ್ಮವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಗಳು, ವಿಭೂತಿಯು, ಸರ್ಪಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವು ಇವುಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನೀನು ಭ್ರೂಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಸೇವಕರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಇಂದ್ರತ್ವ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರೂಪಾನಂದನಿಷ್ಠನಾದವನಿಗೆ ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯೆಂಬ ಬಿಸಿಲ್ಗುದುರೆಯು ಭ್ರಾಂತಿಪಡಿಸಲಾರದಷ್ಟೆ. ॥ ೮॥

ಮೂ ॥ ಧ್ರುವಂ ಕಶ್ಚಿತ್ಸರ್ವಂ ಸಕಲ ಮಪರಸ್ತ್ವಧ್ರುವಮಿದಂ
ಪರೋ ಧ್ರೌವ್ಯಾಧ್ರೌವ್ಯೇ ಜಗತಿ ಗದತಿ ವ್ಯಸ್ತ ವಿಷಯೇ ॥
ಸಮಸ್ತೇಽಪ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ಪುರಮಥನ ತೈರ್ವಿಸ್ಮಿತ ಇವ
ಸ್ತುವಞ್ಜಿಹ್ರೇಮಿ ತ್ವಾಂ ನಖಲುನನು ಧೃಷ್ಟಾ ಮುಖರತಾ ॥ ೯

ವ್ಯಾ ॥ ನನು ಸಕಲಜಗತ್ಕರ್ತೃತ್ವೇನೇಶ್ವರಂ ಸ್ತುವನ್ ತ್ವಂ ಜಗನ್ನಿತ್ಯತ್ವಾದಿಕಮಾಚಕ್ಷಾಣೈಃ ಪರೀಕ್ಷಕೈ ರುಪಹಸಿತಸ್ಸನ್ ಕಥಂ ನಲಜ್ಜಸೇ ಇತ್ಯತ ಆಹ ॥ ಧ್ರುವಮಿತಿ ॥ ಪುರಾಣಿ ಮಥ್ನಾತೀತಿ ಪುರಮಥನಃ ತಸ್ಯಾಮಂತ್ರಣಂ ಹೇ ಪುರಮಥನ-ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರಕ, ಕಶ್ಚಿನ್ಮೀಮಾಂಸಕಃ, ಇದಂ-ಪ್ರತೀಯಮಾನಂ, ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಂ, ಧ್ರುವಂ-ಪ್ರವಾಹನಿತ್ಯಂ, ಗದತಿ, ಅನ್ಯಥಾ ಘಟಾದೇರುತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಯೋಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸೃಷ್ಟತ್ವೇನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುದ್ಧತ್ವಾಪಾತಾತ್ ನಕದಾಚಿದನೀದೃಶಂ ಜಗದಿತ್ಯಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಳಯಾಭಾವ ಪ್ರತಿಪಾದನಪರತ್ವಾಚ್ಚ. ಅಪರಸ್ತು ಬೌದ್ಧಃ, ಸಕಲಂ, ಇದಂ ಜಗತ್, ಅಧ್ರುವಂ-ಕ್ಷಣಿಕಂ, ಗದತಿ, ಯತ್ಸತ್ತತ್ಕ್ಷಣಿಕಂ ಯಥಾಜಲಧರ ಇತಿ ವ್ಯವಹಾರಾತ್. ಪರಸ್ತಾರ್ಕಿಕಾದಿಃ, ಸಮಸ್ತೇಽಪಿ ಏತಸ್ಮಿನ್ ಜಗತಿ, ಧ್ರೌವ್ಯಾಧ್ರೌವ್ಯೇ-ನಿತ್ಯತ್ವಾನಿತ್ಯತ್ವೇ, ವ್ಯಸ್ತವಿಷಯೇ-ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಷಯೇ ಸತೀ, ಘಟಾದಿಕಂ ಕಿಂಚಿನ್ಮಧ್ಯಮಪರಿಮಾಣಯೋಗಿ ದ್ರವ್ಯಮನಿತ್ಯಂ ಪರಮಾಣುಪರಮ ಮಹತ್ವಯೋಗಿ ಗಗನಾದಿಕಂಚ ನಿತ್ಯಂ,-ಗದತಿ, ಚತುರ್ವಿಧಾಃ ಪರಮಾಣವೋ ನಿತ್ಯಾಃ ನಿರವಯವತ್ವಾದ್ಗಗನವತ್- ಅನ್ಯಥಾ ತೇಷಾಮಪಿ ಸಾವಯವತ್ವೇ ಸತ್ಯನಂತಾವಯವಾರಬ್ಧತ್ವೇನ ಸುಮೇರುಸಿದ್ಧಾರ್ಥಯೋಸ್ತುಲ್ಯಪರಿಮಾಣತ್ವ ಪ್ರಸಂಗಃ-ಆಕಾಶಕಾಲದಿಗಾತ್ಮಮನಾಂಸಿ ನಿತ್ಯಾನಿ ಅನಾಶ್ರಿತದ್ರವ್ಯತ್ವಾತ್ ವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಘಟಾದಿವತ್-ಸಾಮಾನ್ಯಾದಿತ್ರಯಂಚ ನಿಸ್ಸಾಮಾನ್ಯತ್ವಾನ್ನಿತ್ಯಂ-ಗುಣಾದಿಕಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಚಾನಿತ್ಯಮೇವ-ಪಾಕಜವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಪರಮಾಣುನಿಷ್ಠಾ ರೂಪಾದಯೋ ನಿತ್ಯಾಃ-ಅನ್ಯೇತ್ವನಿತ್ಯಾಗುಣಾಃ-ಇತಿ ವ್ಯಕ್ತಂಶ್ಮೈರ್ನಾಭಿಹಿತತ್ವಾತ್. ತೈರ್ಮಾರ್ನಾದಿಭಿಃ, ತ್ವಾಂ, ಸ್ತುವನ್, ಅಹಂ, ವಿಸ್ಮಿತ ಇವ-ಇವಶಬ್ದಃ ಅಪಿಶಬ್ದಾರ್ಥಃ ಜಗತೋನಿತ್ಯತ್ವಾದಿ ಪ್ರಕಾರಸಂಭವಾತ್ಕಥಮಸೌ ತತ್ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿನಾ ಶಿವಂಸ್ತೌತೀತ್ಯುಪಹಸಿತೋಽಪಿ, ನ ಜಿಹ್ರೇಮಿ-ನ ಲಜ್ಜೇ, ತತ್ರ ಹೇತುಮಾಹ. ಧೃಷ್ಟಾ ಮುಖರತಾ-ಧೃಷ್ಟಾನಾಂ ಅಮುಖರತಾ ಆಪಾಚಾಲತಾ, ನಖಲು-ನಾಸ್ತಿಖಲು, ದ್ವಾನಣ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಂ ದ್ರಢಯತಿ. ಅಯಮರ್ಥಃ-ಮೀಮಾಂಸಕಾದಯೋಧೃಷ್ಟಾಃ, ಧೃ

ಷ್ಟೃನಾಂಚ ವಾಚಾಲತ್ವಂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಯುಕ್ತೀನಾಂ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್. ಅತಸ್ತದ್ವಿದ್ವಾನಹಂ ನ ಜಿಹ್ರೇಮೀತಿ ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧಭಿಸ್ತ್ಯಾನನೇವ ಲಜ್ಜಾವಹಂ ನಾನ್ಯದಿತಿಭಾವಃ. ॥ ೯ ॥

...*...*...*...*...

೮ ॥ ತ್ರಿಪುರಹರನಾದ್ಲ ಶಿವನೇ ! ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮೀಮಾಂಸಕನೂ, ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಬೌದ್ಧನೂ, ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಾತ್ಮಕವೆಂದು ಹೇಳುವ ತಾರ್ಕಿಕನೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನೀನೇ! ಜಗತ್ಕರ್ತನೆಂದುದ್ಧರಿಸುವ ಶ್ರುತಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ–ಯುಕ್ತಿಗಳು ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧನಾಗುವವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ್ಯೂ ಹೆದರದೆ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡ ಮೀಮಾಂಸಕಾದಿಗಳು ಬಾಯ್ಬಡಿಕರಾಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ॥ ೯ ॥

ಮೂ ॥ ತವೈಶ್ವರ್ಯಂ ಯತ್ನಾದ್ಯದುಪರಿ ವಿರಿಂಚೋ ಹರಿರಧಃ
ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತುಂ ಯಾತಾ ವನಲ ಮನಲಸ್ತಂಭವಪುಷಃ॥
ತತೋ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಭರಗುರುಗೃಣದ್ಭ್ಯಾಂಗಿರಿಶಯತ್
ಸ್ವಯಂತಸ್ಥೇತಾಭ್ಯಾಂತವಕಿಮನುವೃತ್ತಿರ್ನಫಲತಿ ॥೧೦॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇತ್ಥಮಖಿಲಲೋಕಕರ್ತೃತ್ವಾದಿನಾ ಶಂಕರಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಸ್ತುತಿಪ್ರಯಸ್ಯ ಸ್ಯ ಸಾಫಲ್ಯಮಾಹ ॥ ತವೈಶ್ವರ್ಯಮಿತಿ ॥ ಹೇ ಗಿರಿಶ, ಅನಲಸ್ತಂಭವಪುಷಃ– ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಂಭಮಯಶರೀರಸ್ಯ, ತವ, ಐಶ್ವರ್ಯಂ– ಶರೀರಂ, ಯತ್ನಾತ್–ಪ್ರಯತ್ನಬಲಾತ್, ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತುಂ–ಏತಾವತ್ಪರಿಮಾಣಮೇತದಿತಿ ವಿಶೇಷತಃ ಪರಿಜ್ಞಾತುಂ, ವಿರಿಂಚಃ–ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಹಂಸರೂಪೀಸನ್. ಉಪರ್ಯೂರ್ಧ್ವಂ, ಹರಿರ್ವಿಷ್ಣುಃ, ವರಾಹರೂಪೀಸನ್, ಅಧಃ ಪಾತಾಳಂ, ಯಾತೌ–ಗತವಂತೌ, ಯದಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಕೆ

ವರ್ತತೆ. ಯದಾಯುಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಅನುಪಮಶಕ್ತ್ಯೌ ಜಾತೌ, "ಅಲಂ ಭೂಷಣಪರ್ಯಾಪ್ತಿಶಕ್ತಿವಾರಣವಾಚಕಂ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ತದಾ, ಭಕ್ತಿಃ ಪೂಜ್ಯವಿಷಯೊನುರಾಗಃ ಶ್ರದ್ಧಾವಿಶ್ವಾಸ ಸ್ತಯೋಃ ಭರೇಣ-ಅತಿಶಯೇನ, "ಅಥಾತಿಶಯೋಭರಃ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಗುರು-ಶ್ರಮ್ಯಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ಗೃಣದ್ಭ್ಯಾಂ-ಸ್ತುವದ್ಭ್ಯಾಂ,ತಾಭ್ಯಾಂ-ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಭ್ಯಾಂ "ಶ್ಲಾಘಹ್ನುಙ್ಸ್ಥಾಶಪಾಂ ಜ್ಞೀಪ್ಸ್ಯಮಾನಃ ,, ಇತಿಸಂಪ್ರದಾನೇಚತುರ್ಥೀ. ಯೋ ಭವಾನ್ ಸ್ವಯಂ, ತಸ್ಥೌ-ಪ್ರಚಕಾಶೆ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂಪ್ರಕಾಶಿತವಾನ್ "ಪ್ರಕಾಶನಸ್ಥೇಯಾಖ್ಯಯೋಶ್ಚ,, ಇತಿತಙ್. ತತ್ರಹೇತುಃ- ತವ, ಅನುವೃತ್ತಿರನುಸರಣಂ, ನಫಲತಿಕಿಂ-ಫಲತ್ಯೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ‖ ೧೦ ‖

———

೮ ‖ ಎಲೈಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ ಪರಶಿವನೇ ! ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಾಕಾರನಾದ ನಿನ್ನಪೇಹದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆಕಾಶಕ್ಕೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಪಾತಾಳಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಕಡೆಗೆ ಕಾಣಲಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಲಾಗಿ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹತತ್ಪರನಾದ ನೀನು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅದುಕಾರಣ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೂರ್ವ ಕಥೆ.

———

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಾನು ಹೆಚ್ಚೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹವು ಸಂಭವಿಸಿ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಯಾರೂಸೋಲದೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಸಂಭವಿಸಲಾಗಿ ಈ ಈರ್ಷ್ವರಕಲಹಶಾಂತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಎಲೈ ಮೂರ್ಖರಾದ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರೇ ! ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಮತ್ತೊಂದುವಸ್ತು ನಿಮ್ಮಗಳನಡುವೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಅದರಪಾದವನ್ನಾಗಲಿ ಉತ್ತಮಾಂಗವನ್ನಾಗಲಿ ನೋಡತಕ್ಕವ

ಷ್ಟಾನಾಂಚ ವಾಚಾಲತ್ವಂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಯುಕ್ತೀನಾಂ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಶ್ರುತಿನಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್. ಅತಸ್ತದ್ವಿದ್ವಾನಹಂ ನ ಜಿಹ್ರೇಮಿ. ಶ್ರುತಿನಿರುದ್ಧಭಿಪ್ರಾಯನನೇವ ಲಜ್ಜಾವಹಂ ನಾನ್ಯದಿತಿಭಾವಃ. ॥ ೯ ॥

...*...*...*...*...

೯ ॥ ತ್ರಿಪುರಹರನಾದೇವ್ಯ ಶಿವನೇ! ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮೀಮಾಂಸಕನೂ, ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಬೌದ್ಧನೂ, ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯಾತ್ಮಕವೆಂದು ಹೇಳುವ ತಾರ್ಕಿಕನೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನೀನೇ ಜಗತ್ಕರ್ತನೆಂದುದ್ಧರಿಸುವ ಶ್ರುತಿ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ-ಯುಕ್ತಿಗಳು ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ್ಯೂ ಹಿದವರದೆ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡ ಮೀಮಾಂಸಕಾದಿಗಳು ಬಾಯ್ಬಡಿಕರಾಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ॥ ೯ ॥

ಮೂ ॥ ತವೈಶ್ವರ್ಯಂ ಯತ್ನಾದ್ಯದುಪರಿ ವಿರಿಂಚೋ ಹರಿರಧಃ
ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತುಂ ಯಾತಾ ವನಲ ಮನಲಸ್ತಂಭವಪುಷಃ॥
ತತೋ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಭರಗುರುಗೃಣದ್ಭ್ಯಾಂಗಿರಿಶಯತ್
ಸ್ವಯಂತಸ್ಥೇತಾಭ್ಯಾಂತವಕಿಮನುವೃತ್ತಿರ್ನಫಲತಿ ॥೧೦॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇತ್ಥಮಖಿಲಲೋಕಕರ್ತೃತ್ವಾದಿನಾ ಶಂಕರಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಸ್ತುತಿಪ್ರಿಯತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ ॥ ತವೈಶ್ವರ್ಯಮಿತಿ ॥ ಹೇ ಗಿರಿಶ, ಅನಲಸ್ತಂಭವಪುಷಃ- ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಂಭಮಯಶರೀರಸ್ಯ, ತವ, ಐಶ್ವರ್ಯಂ- ಶರೀರಂ, ಯತ್ನಾತ್-ಪ್ರಯತ್ನಬಲಾತ್, ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತುಂ-ಏತಾವತ್ಪರಿಮಾಣಮೇತದಿತಿ ವಿಶಷತಃ ಪರಿಜ್ಞಾತುಂ, ವಿರಿಂಚಃ–ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಹಂಸರೂಪೀಸನ್. ಉಪರ್ಯೂರ್ಧ್ವಂ, ಹರಿರ್ವಿಷ್ಣುಃ, ವರಾಹರೂಪೀಸನ್, ಅಧಃ ಪಾತಾಳಂ, ಯಾತೌ_ಗತವಂತೌ, ಯದಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ಯದರ್ಥೇ

ವರ್ತತೇ. ಯದಾಯುಸ್ತ್ರಿಕಾಲ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಅನಲಮಶಕ್ತೌ ಜಾತೌ, "ಅಲಂ ಭೂಷಣಪರ್ಯಾಪ್ತಿಶಕ್ತಿವಾರಣವಾಚಕಂ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ತದಾ, ಭಕ್ತಿಃ ಪೂಜ್ಯವಿಷಯೋನುರಾಗಃ ಶ್ರದ್ಧಾವಿಶ್ವಾಸಸ್ತಯೋಃ ಭರೇಣ-ಅತಿಶಯೇನ, "ಅಥಾತಿಶಯೋಭರಃ ,, ಇತ್ಯಮರಃ. ಗುರು-ಶ್ರಷ್ಮಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ಗೃಣದ್ಭ್ಯಾಂ-ಸ್ತುವದ್ಭ್ಯಾಂ,ತಾಭ್ಯಾಂ-ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಭ್ಯಾಂ "ಶ್ಲಾಘಹ್ನುಙ್ಸ್ಥಾಶಪಾಂ ಜ್ಞೀಪ್ಸ್ಯಮಾನಃ ,, ಇತಿಸಂಪ್ರದಾನೇಚತುರ್ಥೀ. ಯೋ ಭವಾನ್ ಸ್ವಯಂ, ತಸ್ಥೌ-ಪ್ರಚಕಾಶೇ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂಪ್ರಕಾಶಿತವಾನ್ "ಪ್ರಕಾಶನಸ್ಥೇಯಾಖ್ಯಯೋಶ್ಚ ,, ಇತಿತಙ್. ತತ್ರಹಿತಃ- ತವ, ಅನುವೃತ್ತಿರನುಸರಣಂ, ನಫಲತಿಕಿಂ-ಫಲತ್ಯೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ‖ ೧೦ ‖

ಟಿ ॥ ಎಲೈಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ ಪರಶಿವನೇ ! ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಾಕಾರನಾದ ನಿನ್ನದೇಹದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆಕಾಶಕ್ಕೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಪಾತಾಳಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಕಡೆಗೆ ಕಾಣಲಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಲಾಗಿ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹತತ್ಪರನಾದ ನೀನು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅದುಕಾರಣ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೂರ್ವ ಕಥೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಾನು ಹೆಚ್ಚೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹವು ಸಂಭವಿಸಿ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಯಾರೂಸೋಲದೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಸಂಭವಿಸಲಾಗಿ ಈ ಈರ್ವರಕಲಹಶಮನಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಲೈ ಮೂರ್ಖರಾದ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರೇ ! ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ-ಮತ್ತೊಂದುವಸ್ತು ನಿಮ್ಮಗಳನಡುವೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಅಪರಭಾಗವನ್ನಾಗಲಿ ಉತ್ತಮಾಂಗವನ್ನಾಗಲಿ ನೋಡಿಬರುವ

ವರೇ ಅಧಿಕರು ಎಂಬಾಕಾಶವಾಣಿಯಾಗಲು ಅದಂ ಕೇಳಿ ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧವಂ ವಿರಮಿಸಿ, ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗದ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಂಸವಾಗಿಯೂ ಪಾದದರ್ಶನಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವು ಹಂದಿಯಾಗಿಯೂ ಹೋಗಿ ದರ್ಶನವಾಡಲಸಮರ್ಥರಾಗಿ, ಅತಿಭಯಭಕ್ತಿ ಸ್ತೋತ್ರ [illegible] ಸಿದರು. ಆಗ ಕೃಪಾಸಿಂಧುವಾದ ಪರಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಿ[illegible]ತೋರಿಸಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿವೇಕವಂ ಹೇಳಿ ತನ್ಮಾತ್ರಸ್ಮೃತಿ [illegible]ರ್ಥಕರಾಗಿರುವಂತಾಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ॥ ೧೦ ॥

ಮೂ॥ ಅಯತ್ನಾದಾಪಾದ್ಯ ತ್ರಿಭುವನಮವೈರವ್ಯತಿಕರಂ
ದಶಾಸ್ಯೋ ಯದ್ಬಾಹೂನಭೃತ ರಣಕಂಡೂಪರವಶಾನ್ ॥
ಶಿರಃಪದ್ಮಶ್ರೇಣೀರಚಿತಚರಣಾಂಭೋರುಹಬಲೇಃ
ಸ್ಥಿರಾಯಾಸ್ತ್ವದ್ಭಕ್ತೇಸ್ತ್ರಿಪುರಹರ ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಮಿದಂ ॥ ೧೧

ವ್ಯಾ ॥ ಭಕ್ತಿಪರಾಧೀನತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ ॥ ಅಯತ್ನಾದಿತಿ ॥ ಹೇ ತ್ರಿಪುರಹರ, ದಶಾಸ್ಯೋ ರಾವಣಃ, ತ್ರಿಭುವನಂ-ಲೋಕತ್ರಯಂ, ಅವೈರವ್ಯತಿಕರಂ-ದ್ವೇಷದತಿಕ್ರಮರಹಿತಂ, ಅಯತ್ನಾದಲ್ಪಯತ್ನಾತ್, ಅಲ್ಪಾರ್ಥೇ ನಞ್ ಅನುದರಾ ಕನ್ಯೇತಿಯಥಾ. ಆಪಾದ್ಯ-ಕೃತ್ವಾ, ರಣಕಂಡೂಪರವಶಾನ್-ಕದನಕಂಡೂಪರಾಧೀನಾನ್, ಬಾಹೂನ್-ವಿಂಶತಿಭುಜಾನ್, ಅಭೃತ-ಧೃತವಾನಿತಿಯತ್, ಇದಂ-ಬಾಹುಧಾರಣಂ, ಶಿರಸಾಮೇವ ಪದ್ಮಾನಾಂ, ಶ್ರೇಣ್ಯಾ, ರಚಿತಃ-ಕೃತಃ ಚರಣಾಂಭೋರುಹಯೋಸ್ತ್ವಪಾದಕಮಲಯೋಃ, ಬಲಿಃ ಪೂಜಾಯಸ್ಯಾಂತಸ್ಯಾಃ, "ಪುರಾಕಿಲ ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರಮಾರಾಧಯತಾ ರಾವಣೇನ ಭಕ್ತ್ಯುದ್ರೇಕಾನ್ನವಶಿರಾಂಸಿ ಛಿತ್ತ್ವಾ ಅಗ್ನೌ ಹುತ್ವಾ ಶನೈ ಹುತಾನಿ ದಶಮೇ ಛಿದ್ಯಮಾನೇ ಅಸ್ಮೈ ಮೃಡ ಏವ ತುತೋಷ. ತುಷ್ಟಾಚ್ಚ ಮನುಷ್ಯಾನನಾದೃತ್ಯ ದೇವದಾನವ ಗಂಧರ್ವಾದಿಭಿರವಧ್ಯತ್ವಮಯಾಚತ. ತತೋ ದೇವಾನ್ವಿಜಿಗ್ಯೇ,, ಇತ್ಯುತ್ತರಕಾಂಡೇ ಶ್ರೂಯತೇ-ಸ್ಥಿರಾಯಾಃ-ದೃಢಾಯಾಃ, ತ್ವದ್ಭಕ್ತೇಸ್ತ್ವದ್ವಿಷಯಾನುರಾಗಸ್ಯ, ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಂ, ಯಸ್ಯ ತ್ವಯ್ಯಚಲಾ ಭಕ್ತಿರಸ್ತಿ ತಸ್ಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಮೀಷತ್ಕರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೧೧ ॥

ಟ|| ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ರಾವಣಾಸುರನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹತ್ತು ತಲೆಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕೂ ತಾನೇ ರಾಜನಾಗಿ ಮತ್ತಾವ ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಧೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಯುದ್ಧದ ತೀಂಟೆಯುಳ್ಳ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾದನು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವನಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿರುವದೋ, ಅವನಿಗೆ ತ್ರಿಲೋಕವೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗುವುದು.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ—ರಾವಣನು ಗೋಕರ್ಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಒಂಭತ್ತು ತಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನಮುಂದಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿ, ಹತ್ತನೇ ತಲೆಯನ್ನೂ ಛೇದಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು, ಸಂತೋಷಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಪರವಶನಾಗಿ ಮಾನವರಿಂದ ತನಗೆ ಅನಿಷ್ಟವು ಸಂಭವಿಸೀತೆಂದರಿಯದೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು, ಗಂಧರ್ವರು ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ತನಗೆ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ಶಿವನಿಂದ ವರವಂ ಪಡೆದು, ಅನಂತರ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. || ೧೧ ||

ಮೂ|| ಅಮುಷ್ಯ ತ್ವತ್ಸೇವಾಸಮಧಿಗತಸಾರಂ ಭುಜವನಂ
ಬಲಾತ್ಕೈಲಾಸೇಪಿ ತ್ವದಧಿವಸತಾ ವಿಕ್ರಮಯತಃ |
ಅಲಭ್ಯಾ ಪಾತಾಳೇಪ್ಯಲಸಚಲಿತಾಂಗುಷ್ಠಶಿರಸಿ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾತ್ವಯ್ಯಾಸೀದ್ಧ್ರುವಮುಪಚಿತೋಮುಹ್ಯತಿ ಖಲಃ ||೧೨||

ವ್ಯಾ|| ಅವಜ್ಞಾಸಹತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ || ಅಮುಷ್ಯೇತಿ || ಭೋ ತ್ರಿಪುರಹರ, ತ್ವತ್ಸೇವಾಸಮಧಿಗತಸಾರಂ—ಭವತ್ಸೇವಯಾ ಲಬ್ಧಬಲಂ, ಭುಜವನಂ—ಬಾಹುಸಮೂಹಂ, ತ್ವದಧಿವಸತಾ—ತವಾವಾಸಸ್ಥಾನೇ, ವಿಶೇಷಣತ್ವೇಪಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗೋವಸತಿಶಬ್ದಃ. ಕೈಲಾಸೇಪಿ, ಬಲಾತ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತ್, ವಿಕ್ರಮಯ

ತಃ—ಪ್ರಸಾರಯತಃ ಪೌರುಷಂಕಾರಯತಃ, "ಪುರಾ ರಾವಣೋ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ವರಲಬ್ಧೇನ ಸುರಾಸುರಾವಧ್ಯತ್ವೇನ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಯುದ್ಧೇಚ್ಛಯಾ ಪುಷ್ಪಕಮಾರುಹ್ಯ ಹರಿತ್ಸುಭ್ರಮನ್ ಕದಾಚಿತ್ಕೈಲಾಸನಿಕಟಮಗಾತ್. ತಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಪುಷ್ಪಕಪ್ರತಿಬಂಧಮವಲೋಕ್ಯ ಸಾರಥಿಮುವಾಚ ಕಿಮಿದಮಿತಿ. ಸೋಸ್ಮೈ ಪರಮೇಶ್ವರೋಲ್ಲಂಘನೇನೈತದ್ಧಮಭೂದಿತ್ಯವೋಚತ್. ಕ ಏಷ ಶಿವೋನಾಮ ಕೈಲಾಸಮೇವ ಉತ್ಪಾಟಯಾಮೀತ್ಯುದ್ಧರ್ತುಮುದ್ಯತಃ. ತತಸ್ತಂ ಭವಾನೀಪತಿಃ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇನ ಪೀಡಯಾಮಾಸ" ಇತ್ಯುತ್ತರಕಾಂಡೇಶ್ರೂಯತೇ—ಅಮುಷ್ಯ—ದಶಾಸ್ಯಸ್ಯ, ತ್ವಯಿ, ಅಲಸಚಲಿತಾಂಗುಷ್ಠ ಶಿರಸಿ—ಈಷಚ್ಚಲಿತಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರೇಸತಿ; ಪಾತಾಳೆಪಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ—ಸ್ಥಿತಿಃ, ಅಲಭ್ಯಾ—ದುರ್ಲಭಾ, ಆಸೀ ದಭೂತ್, ಸ್ವಾಮಿನ್ನೇವಂ ಕಥಮಾಚಚಾರರಾವಣಃ ಇತಿಶಂಕಾಂ ಲೋಕೋಕ್ತ್ಯಾನಿರಸ್ಯತಿ. ಉಪಚಿತಃ—ಪ್ರವೃದ್ಧಸ್ಸನ್, ಖಲೋ ದುರ್ಜನಃ, ಮುಹ್ಯತಿ— ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯೇ ನಜಾನಾತಿ, ಧ್ರುವಂ—ಸತ್ಯಮೇವ. ‖ ೧೨ ‖

ಟ.| ಈ ರಾವಣನು—ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಬಾಹುಬಲವಂ ಹೊಂದಿ, ತನ್ನ ಭುಜಬಲವನ್ನು ವೈರಿಗಳಮೇಲೆ ತೋರಿಸದೆ, ನಿನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದಾಗ ನೀನು ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಲಿಸಿದಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ದುಷ್ಟನು ತಲೆಯೆತ್ತಿದರೆ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಂ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸನೆಂಬುದು ಸತ್ಯ.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:o:—

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ತನಗೆ ದೇವಾಸುರರಿಂದ ಸಾವು ಉಂಟಾಗದಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಶಿವನಿಂದಲೂ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿಚ್ಛೆಸಿ ವಿಮಾನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ, ಬಂದಾನೊಂದುದಿವಸ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋ

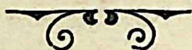
ದನು. ಆ ಪರ್ವತವು ಇವನ ವಿಮಾನವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಿ ಆಗ ತನ್ನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪುಷ್ಪಕವು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆನಲು, ಸಾರಥಿಯು ಶಿವೋಲ್ಲಂಘನವೇ ಕಾರಣವೆಂದನು. ರಾವಣನು ಕೇಳಿ, ಈ ಶಿವನು ಎಷ್ಟರವನು ಕೈಲಾಸವನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಲು, ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಲಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ತೋಳುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದು ದುರವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾಗಿ ಶಿವಪ್ರಸಾದನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಾಮವೇದದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ॥೧೦॥

ಮೂ ॥ ಯದೃದ್ಧಿಂ ಸುತ್ರಾಮ್ಣೋ ವರದ ಪರಮೋಚ್ಚೈರಪಿ ಸತೀ
ಮಧಶ್ಚಕ್ರೇಬಾಣಃ ಪರಿಜನವಿಧೇಯತ್ರಿಭುವನಃ ॥
ನ ತಚ್ಚಿತ್ರಂ ತಸ್ಮಿನ್ವರಿವಸಿತರಿ ತ್ವಚ್ಚರಣಯೋಃ
ನಕಸ್ಯಾಯುನ್ನತ್ಯೈ ಭವತಿ ಶಿರಸಸ್ತ್ವಯ್ಯವನತಿಃ ॥ ೧೩ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಪ್ರೀತಿಪ್ರಿಯತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ ॥ ಯದೃದ್ಧಿಮಿತಿ ॥ ಹೆ ವರದ, ಪರಿಜನವತ್ಸೇವಕಜನವತ್ ವಿಧಾತುಂಯೋಗ್ಯಂ ವಿಧೆಯಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ, ಬಾಣಃ, ಪರಮೋಚ್ಚೈಃ ಸತೀ ಮತ್ಯೂರ್ಜಿತಾಮಪಿ, ಸುತ್ರಾಮ್ಣೋ ವಾಸವಸ್ಯ, ಋದ್ಧಿಂ—ಸಂಪದಂ, ಅಧಶ್ಚಕ್ರೆ—ನೀಚೈಶ್ಚಕಾರೆತಿಯತ್, ತನ್ನೀಚೈಃ ಕರಣಂ, ತ್ವಚ್ಚರಣಯೋಃ, ವರಿವಸಿತರಿ—ಶುಶ್ರೂಷಕೆ, ತಸ್ಮಿನ್ ಬಾಣೆ, ನ ಚಿತ್ರಂ—ನಾಶ್ಚರ್ಯಂ, ಕುತಇತ್ಯತ ಆಹ. ತ್ವಯಿ ವಿಷಯೆ, ಶಿರಸಃ, ಅವನತಿರ್ನಮ್ರೀಭಾವಃ, ಕಸ್ಯೈ, ಉನ್ನತ್ಯೈ—ಸಮೃದ್ಧ್ಯೈ,ನ ಭವತಿ—ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿಹೆತುರ್ಭವತಿ, ಅವನತಿಮಾತ್ರೇಣ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ತ್ವಮಧಿಕಾಧಿಕಾಮಪಿ ಸಂಪದಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಸೀತಿಭಾವಃ. "ಪುರಾಕಿಲಬಾಣಃ ಷಣ್ಮುಖಸ್ಯ ಜ್ಯಾಯಾಂಸಂ ಪ್ರತಾಪಮಾಲೋಕ್ಯ ಹರತನಯತಾಮಾಕಾಂ

ಕ್ಷರ್ದುಶ್ಚರಂ ತಪಶ್ಚಚಾರ. ಹರಶ್ಚ ತಸ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಸರ್ ಪುತ್ರಪ್ರೇಮ್ಣಾ ತಂ ದದರ್ಶ. ತತಶ್ಚೇಂದ್ರಾದೀರ್ದೇವಾರ್ ವಿಜಿಗ್ಯೇ" ಇತಿ ಹರಿವಂಶವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಯೋಃ ಕಥಾ. ॥ ೧೩ ॥

ಟ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಬಾಣನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ತ್ರಿಲೋಕದವರನ್ನೂ ಭೃತ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಇದವನಿಗುಂಟಾದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ—ಏಕೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತೂ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:o:—

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಾಣಾಸುರನು ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ತಾನು ಶಿವಪುತ್ರತ್ವವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಭಕ್ತನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಆತನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಬಾಣನು ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೈಸಿದನು. ॥ ೧೩ ॥

ಮೂ॥ ಅಕಾಂಡಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಷಯಚಕಿತ ದೇವಾಸುರಕೃಪಾ
ವಿಧೇಯಸ್ಯಾಸೀದ್ಯಸ್ತ್ರಿನಯನ ವಿಷಂ ಸಂಹೃತವತಃ ॥
ಸ ಕಲ್ಮಾಷಃ ಕಂಠೇ ನ ತವ ಕುರುತೇ ನ ಶ್ರಿಯಮಹೋ
ವಿಕಾರೋಪಿ ಶ್ಲಾಘ್ಯೋ ಭುವನಭಯಭಂಗವ್ಯಸನಿನಃ ॥ ೧೪ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಆಪನ್ನಿವಾರಕತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ ॥ ಅಕಾಂಡೇತಿ ॥ ಭೋ ತ್ರಿನಯನ, ಕ್ಷುಭ್ಯಾನ್ನಾದಿಪಾಠಾತ್ ಣತ್ವಾಭಾವಃ. ಅಕಾಂಡೇ—ಅನವಸರೇ ಅಸಮಯೇ, "ಕಾಂಡೋಸ್ತ್ರೀದಂಡ ಬಾಣಾರ್ವವರ್ಗಾವಸರವಾರಿಷು" ಇತ್ಯಮರಃ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸ್ಯ, ಕ್ಷಯೆನ—ನಾಶೆನ, ಚಕಿತೆಷು—ಭೀತೆಷು, ದೆವಾಸುರೆಷು, ಯಾಕೃಪಾ ತಸ್ಯಾಃ, ವಿಧೆಯಸ್ಯ—ವಶ್ಯಸ್ಯ ಅಧೀನಸ್ಯ, ವಿಷಂ, ಸಂಹೃತ ವತೊ ಭಕ್ಷಿತವತಃ, ತವ, ಕಂಠೆ, ಯಃ, ಕಲ್ಮಾಷಃ—ಕಾಳಿಮಾ, ಆಸೀದ ಭೂತ್, ಸಃ, ಶ್ರಿಯಂ—ಶೊಭಾಂ, ನ ನ ಕುರುತೆ—ನನೆತ್ಯವಧಾರಣಂ ದ್ವೌನ ಇಞೌ ಪ್ರಕೃತಮರ್ಥಂ ಗಮಯತಃ ಕುರುತ ಏವೆತಿಯಾವತ್, ಅಹೊ—ಕಾಳಿಮಾ ಶ್ರೀಕರ ಇತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಂ, ಅಥವಾ ನಾಶ್ಚರ್ಯಮಿತ್ಯಾಹ. ಭುವನಸ್ಯ—ಲೊಕಸ್ಯ, ಭಯಭಂಗೆ-ತ್ರಾಸನಿರಾಸೆ, ವ್ಯಸನಿನಃ-ಆಗ್ರಹವತಃ ಪುರುಷಸ್ಯ, ವಿಕಾರೊ ವೈರೂಪ್ಯಮಪಿ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಃ—ಸ್ತುತ್ಯಃ ಅಲಂಕಾರಏವೆತ್ಯರ್ಥಃ, ಅತಃ ಕಲ್ಮಾಷಸ್ಯ ಸುಷುಮಾಕರತ್ವಾಭಾವೆಪಿ ನ ದೊಷಃ. ॥ ೧೪ ॥

ಟ ॥ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಕಾಳಕೂಟವಿಷವು ಹುಟ್ಟಿ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಹಾಭಯದಿಂದ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ನೀನು ಆ ವಿಷವಂ ಕಂಠವಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದೆ. ಆ ಕಪ್ಪು ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರವಾದರೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:0:—

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರನಾದ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಯ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಶತ್ರುಗಳಧೀನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ದುಃಖಮಗ್ನನಾಗಿ ಶಿವನಂ ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನೆಸಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿನ್ನೈಸಲಾಗಿ, ಶಿವನು-ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಥಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಲು, ಇಂದ್ರನು ರಾಕ್ಷಸರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಂದರಗಿರಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದು ಮಂತುಗೋಲನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಆದಿಶೇಷನನ್ನೇ ಹಗ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯನ್ನು ದೇವದಾನವರಿಂದ ಮಥನಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಷಾಗ್ನಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಅದು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿಕೊ

ಳ್ಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿತು. ಆಗ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ದಿಕ್ಕುತೋಚದೆ ಪಲಾಯನಸೂಕ್ತವಂ ಜಪಿಸಿದರು. ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ಶಿವನೇ ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಶಿವನಿದುರಿಗೆ ನಿಂತು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ವಾಮೀ! ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ವಸ್ತುವು ನಿನಗೆಂದು ನಾವು ಹೇಳದೆ ಹೋದದ್ದು ಅಪರಾಧವು. ಇದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಡಲಾಗಿ ದಯಾಳುವಾದ ಶಿವನು ಅವರಿಗೆ ಅಭಯವಂ ಕೊಟ್ಟು, ಆ ಕ್ರೂರವಿಷವನ್ನು ಕರೆದು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನು. ‖ ೧೪ ‖

ಮೂ ‖ ಅಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾ ನೈವ ಕ್ವಚಿದಪಿ ಸದೇವಾಸುರನರೇ
ನಿವರ್ತಂತೇ ನಿತ್ಯಂ ಜಗತಿ ಜಯಿನೋ ಯಸ್ಯ ವಿಶಿಖಾಃ ‖
ಸ ಪಶ್ಯನ್ನೀಶ ತ್ವಾ ಮಿತರ ಸುರಸಾಧಾರಣಮಭೂತ್
ಸ್ಮರಸ್ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಾತ್ಮಾ ನಹಿ ವಶಿಷು ಪಥ್ಯಃ ಪರಿಭವಃ ‖ ೧೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ ‖ ಅಸಿದ್ಧೇತಿ ‖ ಹೇ ಈಶ, ನಿತ್ಯಂ, ಜಯಿನಃ—ಜಯಶೀಲಸ್ಯ, ಯಸ್ಯ ಸ್ಮರಸ್ಯ, ವಿಶಿಖಾಃ-ಬಾಣಾಃ, ಸದೇವಾಸುರನರೇ. ದೇವಾಶ್ಚ ಅಸುರಾಶ್ಚ ನರಾಶ್ಚ ದೇವಾಸುರನರಾಃ ಸಹ ವರ್ತಂತೆ ತೈರಿತಿ ಸದೇವಾಸುರನರಂ ತಸ್ಮಿನ್, ಜಗತಿ, ಕ್ವಚಿದಪಿ, ಅಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾಃ—ಅನಿಷ್ಪನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಾಸ್ಸಂತಃ, ನೈವನಿವರ್ತಂತೆ, ಕಿಂತು ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ ಸ್ವಲಕ್ಷ್ಯವೇಧಂ ಕೃತ್ವೈವನಿವರ್ತಂತೆ.—ಸಃ ಸ್ಮರಃ, ತ್ವಾಂ, ಇತರ ಸುರಸಾಧಾರಣಮನ್ಯದೇವತಾಸಮಾನಂ ದೇವತ್ವಾವಿಶೇಷಾದಯಮಪ್ಯಾಖಂಡಲಾದಿವದಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಇತಿ, ಪಶ್ಯನ್-ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ಸನ್, ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಾತ್ಮಾ—ಸ್ಮರಣೀಯಶರೀರಃ ಅತಏವ ಸ್ಮರ್ಯತ ಇತಿ ಸ್ಮರಇತಿ ಯಥಾರ್ಥನಾಮಾ, ಅಭೂತ್—ಈಶ್ವರಾವಜ್ಞಾದೋಷಾದ್ವಿನಷ್ಟದೇಹಃ ಸ್ಮರಃ ಸ್ಮೃತಿಮಾತ್ರ ವಿಷಯದೇಹೋಭವದಿತ್ಯರ್ಥಃ,

ತಥಾಹಿ,-ವಶಿಷು-ಜಿತೇಂದ್ರಿಯೆಷು ಪರಿಭವಸ್ತಿರಸ್ಕಾರಃ, ನ ಪಥ್ಯೋ ನಹಿತಃ, ಮಹಾಪುರುಷಪರಿಭವಏವಾತ್ಮನಾಶಹೆತುರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೧೫ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಾಗಲಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸದೆ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿಂತಿರುಗದ ಬಾಣವುಳ್ಳ ಜಯಶೀಲನೆನಿಸಿದ ಮನ್ಮಥನು--ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿಯದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದನು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿಗಪಮಾನಮಾಡುವವನಿಗೆ ಕೇಡು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:0:—

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾರಕಾಸುರನಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯು ಸಂಭವಿಸಲಾಗಿ, ಆತನು ಶಿವಪುತ್ರನಿಂದಲೇ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮರು ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಹೇಮಕೂಟದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಿವನಮೇಲೆ ನೀನು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಬಾ ಎಂದು ಪ್ರೇರಿಸಿದರು. ಆಗ ಕಾಮನು ಶಿವನಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರೀಸಮೇತನಾಗಿ ಹೊರಟು, ಶಿವಾಶ್ರಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ದುಶ್ಯಕುನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಸಂತನು ತಡೆಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆಕೊಟ್ಟುಬಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಮನು ಸೇನೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶನಂ ನೋಡಿ, ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಲು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಂತರ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆಶ್ರಮವಂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಶಿವನಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಶಿವನು ಬಹಿರ್ಮುಖನಾಗಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದವನಾರೆಂದು ಕೋಪಗೊಂಡು ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿ, ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯು ಪ್ರಸರಿಸಿ ಅದು ಪು

ರೋಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪರಾಧಕಾರಿಯಾದ ಕಾಮನನ್ನು ಭಸ್ಮಾವಶೇಷನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿತು, ಬಳಿಕ ರತಿಯು ಮೊರೆಯಿಡಲಾಗಿ, ಪಾರ್ವತಿಯು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗವಂ ತಾನು ಹೊಂದಿ ಕಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನಮಾಡೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಶಿವನು ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕಾಮನು ರತಿವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದೇಹನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಂಗನಾಗಿಯೂ ಇರಲಿ. ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತನು. ‖ ೧೫ ‖

ಮೂ ‖ ಮಹೀ ಪಾದಾಘಾತಾದ್ವ್ರಜತಿ ಸಹಸಾ ಸಂಶಯಪದಂ
ಪದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಭ್ರಾಮ್ಯದ್ಭುಜಪರಿಘರುಗ್ಣಗ್ರಹಗಣಂ ‖
ಮುಹುರ್ದ್ಯೌರ್ದೌಸ್ಥ್ಯಂ ಯಾತ್ಯನಿಭೃತಜಟಾತಾಡಿತತಟಾ
ಜಗದ್ರಕ್ಷಾಯೈ ತ್ವಂ ನಟಸಿ ನನು ವಾಮೈವ ವಿಭುತಾ ‖ ೧೬ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಮಹಾಶರೀರತ್ವೇನ ಸ್ತೌತಿ ‖ ಮಹೀತಿ ‖ ಹೆ ಈಶ, ಜಗತಃ—ಲೋಕಸ್ಯ ಜನಸ್ಯೇತಿ ಯಾವತ್, ರಕ್ಷಾಯೈ—ಸಂಸಾರತ್ರಾಸನಿರಾಸಾಯ, ತ್ವಂ, ನಟಸಿ—ಕೂರ್ಮಪುರಾಣೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ತತ್ವಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನಾನಾಂ ಭಕ್ತಿಭಾಜಾಂ ಮುನೀನಾಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಯ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಂ ಶಿವತತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣಾಪಿ ತದ್ದರ್ಶಯಿತುಂ ನೃತ್ಯಸಿ, ತದುಕ್ತಂ—"ತತ್ವಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನಾನಾಂ ಮುನೀನಾಮೂರ್ಧ್ವರೇತಸಾಂ । ಅನೃತ್ಯತ್ಸ್ವಸ್ಯ ಸಾರ್ವಾತ್ಮ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರದರ್ಶಯನ್" ಇತಿ. ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸಮಯೆ, ಮಹೀ—ಭೂಮಿಃ, ಸಹಸಾ—ಬಲೇನ, ಪಾದಾಘಾತಾತ್—ಚರಣತಳತಾಡನಾತ್, ಸಂಶಯಸ್ಯ, ಪದಂ—ಸ್ಥಾನಂ, ವ್ರಜತಿ—ಭೂಮಿಃ ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ವಾ ನವೇತಿ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ವಿಷ್ಣೋಃಪದ ಮಂತರಿಕ್ಷಂ, "ವಿಯದ್ವಿಷ್ಣುಪದಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಭ್ರಾಮ್ಯದ್ಭಿಃ, ಭುಜೈರೇವ ಪರಿಘೈರಾಯುಧವಿಶೇಷೈರ್ದಂಡರೂಪೈಃ, ರುಗ್ಣಾಃ—ಭಗ್ನಾಃ, ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಗಣೋ ಯಸ್ಮಿನ್ತತ್, ಭವತಿ, ದ್ಯೌಃ—ಸ್ವರ್ಗಶ್ಚ, ಅನಿಭೃತಾಭಿಶ್ಚಲಂತೀಭಿರ್ಜಟಾಭಿಃ, ತಾಡಿತಾ ಅಭಿಹತಾಃ ತಟಾಃ ಪರಿಸರಪ್ರದೇಶಾಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ಸತೀ, ಮುಹುಃ, ದೌಸ್ಥ್ಯಂ-

ದುಃಖೇನ—ಕಷ್ಟೇನ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ದುಸ್ಥಃ ತಸ್ಯಭಾವೋ ದೌಸ್ಥ್ಯಂ ತತ್, ಯಾತಿ, ಏವಂಚ ಜಗದ್ರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ನಟನಂ ಜಗದ್ಬಾಧಾರ್ಥಮೇವಾಭೂತ್. ಯುಕ್ತಮೇವೈತದಿತ್ಯಾಹ. ವಿಭುತಾ—ಪ್ರಭುತ್ವಂ, ವಾಮ್ಯೈವ—ವಕ್ರ್ಯೈವ, ನನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ, ಲೋಕೇಪಿ ಪ್ರಭೂಣಾಂಪ್ರಭಾವಃ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಸಾಧಕೋಪಿ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಬಾಧಕಏವೇತಿಭಾವಃ. ‖ ೧೬ ‖

ಟ ‖ ನೀನು ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾಂಡವಲೀಲೆಯಂ ತಾಳಿದಾಗ ನಿನ್ನ—ಪಾದತಾಡನದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯಕ್ಕಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಹುಚಲನದಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿ ಗ್ರಹಗಳೂ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಜಡೆಗಳ ತಾಡನದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ದುಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳೆರಡೂ ಉಂಟು. ‖ ೧೬ ‖

ಮೂ ‖ ವಿಯದ್ವ್ಯಾಪೀತಾರಾಗಣಗುಣಿತಫೇನೋದ್ಗಮರುಚಿಃ
ಪ್ರವಾಹೋ ವಾರಾಂ ಯಃ ಪೃಷತಲಘುದೃಷ್ಟಶ್ಶಿರಸಿ ತೇ ‖
ಜಗದ್ದ್ವೀಪಾಕಾರಂ ಜಲಧಿವಲಯಂ ತೇನ ಕೃತಮಿ
ತ್ಯನೇನೈವೋನ್ನೇಯಂ ಧೃತಮಹಿಮ ದಿವ್ಯಂ ತವ ವಪುಃ ‖೧೭‖

ವ್ಯಾ ‖ ಯದ್ಯಪಿ ತವೋದ್ಯಮಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ ಮಹಾವಪುರ್ದರ್ಶಯಿತುಂ ತಥಾಪಿತವನುಮೇಯಮೇವಾಭೂದಿತ್ಯಾಹ ‖ ವಿಯದ್ವ್ಯಾಪೀತಿ ‖ ಭೋ ಈಶ, ವಿಯದಾಕಾಶಂ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ವಿಯದ್ವ್ಯಾಪೀ, ತಾರಾಣಾಂ—ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಂ, ಗಣೇನ, ಗುಣಿತಾ—ದ್ವಿಗುಣೀಕೃತಾ, ಫೇನಸ್ಯ—ಡಿಂಡೀರಸ್ಯ, ಉದ್ಗಮೇನ ರುಚಿಃ ಶೋಭಾಯಸ್ಯ ಸಃ, ವಾರಾಂ—ಗಂಗಾಂಭಸಾಂ, ಯಃ, ಪ್ರವಾಹಃ, ತೇ—ತವ, ಶಿರಸಿ, ಪೃಷತೋ ಬಿಂದುರಿವ, ಲಘು ಅಲ್ಪಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ದೃಷ್ಟಃ ವಿಲೋಕಿತಃ, ತೇನ ಪ್ರವಾಹೇಣ, ಜಗದ್ಭೂಲೋಕಃ, ಜಲಧಿರ್ವಲಯೋ ವೇಷ್ಟನಂ ಯಸ್ಯತತ್, ದ್ವೀಪಸ್ಯ—ಜಲಮಧ್ಯತಟಸ್ಯ, ಆಕಾರ ಇವಾಕಾರೋ ಯಸ್ಯತತ್, ಕೃತಂ,—“ಪುರಾಕುಂಭಸಂಭವೇನಾಂಭೋಧಿಶ್ಚುಳಕೀಕೃ

ತೋ ಜಲರಹಿತಸ್ಸನ್ ಪಶ್ಚಾನ್ಮಹೇಶ್ವರ ಜಟಾವತೀರ್ಣೇನ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹೇಣ ಸಮಪೂರಿ" ಇತಿ ಪೌರಾಣಿಕೀಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ. ಇತ್ಯನೇನೈವ ಜಲಧಿಪೂರಣೇನೈವ, ಧೃತಸ್ಸ್ವೀಕೃತಃ ಮಹತೋಭಾವೋಮಹಿಮಾ ಯೇನ ತದ್ಧೃತಮಹಿಮ ಯದುತ್ತಮಾಂಗಪರಿಮಾಣಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಜಲಧಿಃ ಪೃಷತಮಾತ್ರಸ್ತಾದೃಶೋತ್ತಮಾಂಗಾನುಗುಣಭುಜವಕ್ಷೋಜಠರಚರಣಾದ್ಯಂಗಕಂ, ದಿವ್ಯಂ—ದ್ಯೋತಮಾನಂ, ತವ, ವಪುಃ, ಉನ್ನೇಯಮನುಮೇಯಮೇವ, ನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣೇಯತ್ತಯಾ ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತುಂ ಶಕ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೧೭ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ದೇಹಪ್ರಮಾಣವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಆಚಮನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಶೋಷಿತ ಜಲವಾಗಿದ್ದ ಸಮುದ್ರವು ನಿನ್ನ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹನಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಗಂಗಾಜಲಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಪೂರ್ಣಜಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಆ ಸಮುದ್ರವು ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭೂಲೋಕವು ಬಂದು ದ್ವೀಪವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು. ಅದುಕಾರಣ ನಿನ್ನ ದೇಹವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹಿಮೆಗಾಸ್ಪದವಾದುದೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ‖ ೧೭ ‖

ಮೂ ‖ ರಥಃ ಕ್ಷೋಣೀ ಯಂತಾಶತಧೃತಿ ರಗೇಂದ್ರೋಧನುರಥೋ
ರಥಾಂಗೇ ಚಂದ್ರಾರ್ಕೌ ರಥಚರಣಪಾಣಿಶ್ಶರಇತಿ ‖
ದಿಧಕ್ಷೋಸ್ತೇ ಕೋಯಂ ತ್ರಿಪುರತೃಣಮಾಡಂಬರವಿಧಿಃ
ವಿಧೇಯೈಃ ಕ್ರೀಡಂತ್ಯೋ ನಖಲು ಫಲತಂತ್ರಾಃ ಪ್ರಭುಧಿಯಃ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಕುಂಠಿತಪ್ರಭುತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ ‖ ರಥಇತಿ ‖ ಭೋಈಶ, ತ್ರಿಪುರಾಣ್ಯೇವತೃಣಂ, ದಿಧಕ್ಷೋರ್ದಗ್ಧುಮಿಚ್ಛೋಃ, ತೇ—ತವ, ಕ್ಷೋಣೀ—ಮಹೀ, ರಥಃ, ಶತಧೃತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಯಂತಾ—ಸಾರಥಿಃ, ಅಗೇಂದ್ರೋ ಗಿರಿವರೊ ಮೇರುಃ, ಧನುಃ, ಅಥೊನಂತರಂ, ಅಥೊ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ. ಚಂದ್ರಾರ್ಕೌ, ರಥಾಂಗೇ—ಚಕ್ರೇ, ರಥಸ್ಯ ಚರಣಂ ಚಕ್ರಂ ಪಾಣಾವಿಯಸ್ಯಸ

ರಥಚರಣಪಾಣಿಶ್ಚ ಕ್ರುಧರೊ ವಿಷ್ಣುಃ, ಶರಃ—ಬಾಣಃ, ಇತಿ, ಅಯಂ, ಆಡಂಬರಸ್ಯ ವಿಧಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಃ, ಕಃ—ಕಿಮರ್ಥಃ, ತೃಣದಾಹೆ ಇಯಾನಾಟೊಪೊ ವ್ಯರ್ಥ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಿಮತಸ್ತ್ಹಿರ್ತ್ಯತಆಹ. ಪ್ರಭೂಣಾಂ, ಧಿಯೊಬುದ್ಧಯಃ, ವಿಧೆಯೈರ್ವಾಕ್ಯೈಃ, ಕ್ರೀಡಂತ್ಯಃ— ಅಖಂಡಿತಪ್ರಭಾವದರ್ಶನಾಯ ಕ್ರೀಡಂತಿ, ಫಲತಂತ್ರಾಃ—ಫಲಪ್ರಧಾನಾಃ, ನಖಲು--ನ ಭವಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೧೮ ‖

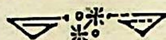
ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತೃಣದಂತಿರುವ ತ್ರಿಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು—ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ರಥವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ ಸಾರಥಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಮೇರುವನ್ನೇ ಧನುಸ್ಸನ್ನಾಗಿಯೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನೇ ಗಾಲಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಬಾಣವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಶೇಷ ಆಟೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೇ ? ಆದರೆ ಪ್ರಭುಗಳು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಂ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:o:—

ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ತಾರಕನನ್ನು ಕೊಂದಮೇಲೆ ತಾರಕಾಕ್ಷ, ಕಮಲಾಕ್ಷ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿಗಳೆಂಬ ತಾರಕಪುತ್ರರು ಬ್ರಹ್ಮನಂ ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಕಬ್ಬುನಗಳಿಂದ ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಗಳಾದ ಮೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವರವಂ ಪಡೆದು, ಸ್ವಾಮೀ ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದಿಲ್ಲಿ ನಾವುಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ—ದಿವ್ಯ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಈ ಮೂರು ಪುರಗಳೂ ಒಂದಾಗುವಂತೆಯೂ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಯಾವನಿದನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಂದ ನಮಗೆ ಕೇಡುಸಂಭವಿಸಲಿ ಎನಲು, ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ದೇವ

ತೆಗಳಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ತ್ರಿಪುರನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿ, ಶಿವನು ತ್ರಿಪುರದಹನ ಮಾಡಿದನು. ‖ ೧೮ ‖

ಮೂ ‖ ಹರಿಸ್ತೇ ಸಾಹಸ್ರಂ ಕಮಲಬಲಿಮಾಧಾಯ ಪದಯೋ
ರ್ಯದೇಕೋನೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಿಜ ಮುದಹರ ನ್ನೇತ್ರಕಮಲಂ ‖
ಗತೋ ಭಕ್ತ್ಯುದ್ರೇಕಃ ಪರಿಣತಿ ಮಸೌ ಚಕ್ರವಪುಷಾ
ತ್ರಯಾಣಾಂ ರಕ್ಷಾಯೈ ತ್ರಿಪುರಹರ ಜಾಗರ್ತಿ ಜಗತಾಂ‖೧೯‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇತರಾಮರಸೇವ್ಯತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ ‖ಹರಿಸ್ತೆ ಇತಿ‖ ಹೆ ತ್ರಿಪುರಹರ, ಹರಿರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಃ, ತೆ-ತವ, ಪದಯೊಶ್ಚರಣಯೊಃ, ಸಹಸ್ರಮಸ್ಮಿನ್ನಸ್ತೀತಿ ಸಾಹಸ್ರಂ ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾಕಂ, ಸಹಸ್ರಶಬ್ದಾತ್ ಅಣ್ಚೇತಿಮತ್ವರ್ಥೀಯೊಣ್. ಕಮಲಬಲಿಂ—ಪದ್ಮಪೂಜಾಂ, ಆಧಾಯ—ಕೃತ್ವಾ, ತಸ್ಮಿನ್ಬಲೌ, ಏಕೆನ ಕಮಲೆನ ಊನೆಸತಿ, ನಿಜಂ—ಸ್ವಕೀಯಂ, ನೆತ್ರಮೆವಕಮಲಂ, ಉದಹರ ದುದ್ಧೃತವಾನ್, ತೆನಪೂಜಾಪ್ರಭಾವೇಣ, ಅಸೌ, ಭಕ್ತೆಃ—ಪೂಜ್ಯವಿಷಯಾನು ರಾಗಸ್ಯ, ಉದ್ರೇಕಃ-ಅತಿಶಯಃ, ಚಕ್ರವಪುಷಾ_ಸುದರ್ಶನರೂಪೇಣ, ಪರಿಣತಿಂ ಪರಿಣಾಮಂ, ಗತಃ—ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಸನ್, ತ್ರಯಾಣಾಂ, ಜಗತಾಂಲೊಕಾನಾಂ, ರಕ್ಷಾಯೈ_ಪಾಲನಾಯ, ಜಾಗರ್ತಿ-ನಿರ್ನಿದ್ರೊಭವತಿ, ತ್ರೈಲೊಕ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಾಧಿಕಾರಸಂಪಾದನಾಯ ಪುರಂದರಾದೇಃಪೂಜ್ಯತ್ವಂ ದಂಡಾಪೂಪಿಕಾನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. “ ಪುರಾಕಿಲ ಪಿತಾಮಹದತ್ತವರದೃಪ್ತಾದೈತ್ಯಾಃ ದೆವಾನ್ಬಾಧಯಾಮಾಸುಃ. ತೆದೆವಾಃ ಸ್ವಸ್ಥಾನಚ್ಯುತಾಃ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಶಾಯಿನಮಚ್ಯುತಂ ಶರಣಂಗತ್ವಾದೈತ್ಯಕೃತಬಾಧಾಂ ನಿವೆದಯಾಮಾಸುಃ. ಸಚ ತಾನ್ಹನಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ತೆಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ತಾನ್ನಿವರ್ತ್ಯಶಿವಾದಪ್ಯಧಿಕೊಹಮಿತ್ಯಭಿಮನ್ಯಮಾನಃ ದೈತ್ಯಚಕ್ರಚ್ಛೆದನಾರ್ಥಂ ಚಕ್ರಂ ಜಗ್ರಾಹ. ತತ್ತು ತದಾನಚಚಾಲ ತತಸ್ತದುದ್ಧರ್ತುಮುದ್ಯತಃ ತದಾನೀಂತತ್ ಅಂತರ್ದಧೌ. ಅಥ ಮುಕುಂದೊಪಿ ಮಹಾದೆವಸ್ಯಮಾಯೆಯಮಿತಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ನಿಯಮಂಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಹಸ್ರೇಣಪದ್ಮೈಃ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ಸಪರ್ಯಾಂ ಕಲ್ಪಿತವಾನ್. ಹರಸ್ತದ್ಭಕ್ತಿಜಿಜ್ಞಾಸಯಾ ತತ್ರೈಕಂ ಕಮಲಮಂತರ್ಹಿತಂ ಚಕಾರ. ತದಾನೀಂ ನ್ಯೂನಮೆಕಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುನರ್ಜನಾರ್ದನಃ ಪದ್ಮಸಹಸ್ರಂ ಸಮಾಹೃತವಾನ್. ತತ್ರಾಪಿ ಭೂಯೊ

ನ್ಯೂನಮೇಕಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುನಃಪದ್ಮಸಹಸ್ರಂ ಸಮಾಹೃತವಾನ್. ತತ್ರಾಪ್ಯೇಕಂ ನ್ಯೂನಮಭೂತ್. ತದಾ ಶಿವಸ್ಯೇದಂ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮಿತಿಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸಂಖ್ಯಾಪೂರಣಾರ್ಥಂ ಪದ್ಮ ಸನ್ನಿಭಮಾತ್ಮನಯನ ಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಲಿಂಗಮಭ್ಯರ್ಚಯಾಮಾಸ. ತತಃಪ್ರಸನ್ನಃ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಃ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಕಂ ಸುದರ್ಶನಂ ಪುನರಪಿ ಹರಯೇಪ್ರಾಯಚ್ಛತ್" ಇತಿಸ್ಕಾಂದೇಶ್ರೂಯತೆ. ‖ ೧೯ ‖

---

೮ ‖ ತ್ರಿಪುರಹರನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ವಿಷ್ಣುವು ಸಹಸ್ರಕಮಲಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಒಂದು ಕಮಲ ಕಡಮೆಯಾದನಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ನೇತ್ರ ಕಮಲವನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗಿ, ಆ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ನೀನು ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದ ಚಕ್ರವನ್ನು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ದಯೆಪಾಲಿಸಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:o:—

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೊಟ್ಟ ವರದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯುಂಟಾಗಲಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದಾದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣುವು ಅದಂ ಕೇಳಿ ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ತಾನು ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನೆಂದು ಗರ್ವಪಡುತ್ತಾ, ದೈತ್ಯ ಸಂಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಚಕ್ರಾಯುಧವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅದು ಅಳ್ಳಾಡಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಅದನ್ನು ಕೀಳುವುದಕ್ಕುದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆಗ ಅದು ಅಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ನಾರಾಯಣನು ಇದು ಶಿವನ ಮಾಯೆಯೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ; ಸಾವಿರ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವ್ರತವಂ ಹೊಂದಿ, ಸಹಸ್ರ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗವಂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಶಿವನಾದರೋ ಅವನ ದೃಢಭಕ್ತಿಯನ್ನರಿಯಬೇಕೆಂದಿಚ್ಛೈಸಿ ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಕಮಲವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿದನು, ಆಗ್ಯೆ ಹರಿಯು ಸಂಖ್ಯಾಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದನು.

ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲ್ಪಡುವ ಹವಿಸ್ಸು ನಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನೀನೇ ಫಲದಾಯಕನಾಗುತ್ತೀಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ಯಾಗಕರ್ತರು ಯಾಗಫಲದಾನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ದೃಢಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ॥ ೨೦ ॥

ಮೂ ॥ ಕ್ರಿಯಾದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಃ ಕ್ರತುಪತಿ ರಧೀಶಸ್ತನುಭೃತಾ
ಮೃಷೀಣಾಮಾರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ ಶರಣದ ಸದಸ್ಯಾಸ್ಸುರಗಣಾಃ ॥
ಕ್ರತುಭ್ರೇಷಸ್ತ್ವತ್ತಃ ಕ್ರತುಫಲವಿಧಾನವ್ಯಸನಿನೋ
ಧ್ರುವಂಕರ್ತುಶ್ಶ್ರದ್ಧಾ ವಿಧುರಮಭಿಚಾರಾಯ ಹಿಮಖಾಃ॥ ೨೧॥

ವ್ಯಾ ॥ ಯಾಗಸ್ಯೇಶಾರಾಧನರೂಪತ್ವಾಭಾವೆ ವಿಪರೀತಫಲತ್ವಂಬಲವದ್ಭಿರಪಿ ದುಷ್ಪರಿಹರಮಿತ್ಯಾಹ ॥ ಕ್ರಿಯಾದಕ್ಷ ಇತಿ ॥ ಶರಣಂ ರಕ್ಷಣಂ ದದಾತೀತಿಶರಣದಃ ರಕ್ಷಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಹೆ ರಕ್ಷಕ, "ಶರಣಂ ರಕ್ಷಣೆ ಗೃಹೆ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಃ, ಕ್ರಿಯಾಸು—ಯಜ್ಞಕರ್ಮಸು, ದಕ್ಷಸ್ಸಮರ್ಥಃ, ಯಜಮಾನಇತ್ಯರ್ಥಃ. ತನುಭೃತಾಂ—ಪ್ರಾಣಿನಾಂ, ಅಧೀಶೋಧಿಪತಿಃ ಪಾಲಕೋ ಹರಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಕ್ರತುಪತಿರ್ಯಜ್ಞರಕ್ಷಕಃ, ಋಷೀಣಾಂ—ಭೃಗ್ವಾದೀನಾಂ, ಆರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ—ಋತ್ವಿಜಾಂಭಾವಃ, ಸುರಗಣಾಃ—ದೆವಗಣಾಃ, ಸದಸ್ಯಾಃ ಸದಸಿ ಸಭಾಯಾಂಸಾಧವಃ ಸಭಾಸದಃ, ಏವಂ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಂ ಸತ್ಯಪಿ, ಕ್ರತೋರ್ಯಜ್ಞಸ್ಯ, ಫಲಂ ತಸ್ಯ, ವಿಧಾನೆ ದಾನೆ ವ್ಯಸನಿನಃ—ಆಗ್ರಹಯುಕ್ತಾತ್, ತ್ವತ್ತೋಭವತಃ, ಕ್ರತುಭ್ರೇಷೋ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಭ್ರಂಶೋ ಹಾನಿಃ, ಬಭೂವ, ಸೋಪಿ ದಕ್ಷೋ ಮಮಾರಚ. ತದ್ಯುಕ್ತಮೆವೆತ್ಯಾಹ ॥ ಧ್ರುವಮಿತಿ ॥ ಹಿ-ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಶ್ರದ್ಧಾವಿಧುರ ಮೀಶ್ವರವಿಶ್ವಾಸರಹಿತಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ಕರ್ತುರ್ಯಜ್ಞಕರ್ತುಃ, ಮಖಾಃ--ಯಾಗಾಃ, ಅಭಿಚಾರಾಯ—ಮರಣಾಯ, ಭವಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಧ್ರುವಂ ಸತ್ಯಮೆವೆತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೨೧ ॥

೮|| ರಕ್ಷಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಯಾಗಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತನಾದ ದಕ್ಷನು ಯಾಗಕರ್ತೃವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಯಾಗಪಾಲಕನಾಗಿಯೂ, ಭೃಗ್ವಾದಿ ಮುನಿಗಳೇ ಋತ್ವಿಜರಾಗಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳೇ ಸಭಾಸದರಾಗಿಯೂ, ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಯಜ್ಞಫಲವಂ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವೇ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಅದುಕಾರಣ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಅರಿಷ್ಟವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವವು.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಶಿವಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗಿ, ಈ ದಕ್ಷನ ಗರ್ವಾತಿಶಯದಿಂದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆ ನಡೆಯದಿರಲು, ಕುಪಿತನಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಶಿವನಮೇಲಣ ದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿಒಂದು ಯಜ್ಞವಂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಮಗಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ, ಅಳಿಯನಾದ ಶಿವನನ್ನೂ ಕರೆಯದೆ ಅವಮಾನಮಾಡಲು, ಪಾರ್ವತಿಯು ತಂದೆಗೆ ತಕ್ಕ ವಿವೇಕವಂಹೇಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋಗಿ, ಬುದ್ಧಿವಾದವಂ ಹೇಳದಾಗ್ಯೂ, ಅವನು ಕೇಳದೆ ಆಕೆಯ ಎದುರಿಗೇನೇ ಶಿವನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದನು. ಆ ಮಹಾದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ಸೈರಿಸದೆ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಶಿವನ ಕೋಪದಿಂದ ವೀರಭದ್ರನು ಜನಿಸಿ, ಆ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆಹೋಗಿ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಅಗ್ರ ಹವಿರ್ಭಾಗವಂಕೊಡು ಎಂದು ದಕ್ಷನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ದುರುಳನು ಆ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ವೀರಭದ್ರನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ದಕ್ಷನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಛೇದಿಸಿದನು. ಆಗ ದಕ್ಷಪತ್ನಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಆ ಅಪಮೂರ್ಧ ಕಳೇಬರಕ್ಕೆಆಡಿನ ತಲೆಯನ್ನಂಟಿಸಿ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸವರಲು, ಕೂಡಲೆ ದಕ್ಷನದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಬಂದು ಆ ದಕ್ಷನು ವೀರಭದ್ರನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯಂ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ವೀರಭದ್ರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಿವಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. || ೨೧ ||

ಪುನಃಪುನಃ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಆಗಲಾಹರಿಯು—ಇದು ಶಿವನನಾಯೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ನೇತ್ರಕಮಲವನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗಿ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಚಕ್ರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹರಿಗೆ ದಯೆಪಾಲಿಸಿದನು. ‖ ೧೯ ‖

ಮೂ ‖ ಕ್ರತೌ ಸುಪ್ತೇ ಜಾಗ್ರತ್ತ್ವಮಸಿ ಫಲಯೋಗೇ ಕ್ರತುಮತಾಂ
ಕ್ವ ಕರ್ಮ ಪ್ರಧ್ವಸ್ತಂ ಫಲತಿ ಪುರುಷಾರಾಧನಮೃತೇ ‖
ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕ್ರತುಷು ಫಲದಾನಪ್ರತಿಭುವಂ
ಶ್ರುತೌ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಬದ್ಧ್ವಾ ಕೃತಪರಿಕರಃ ಕರ್ಮಸು ಜನಃ ‖ ೨೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಧ್ವರಾರಾಧ್ಯತಯಾಸ್ತೌತಿ ‖ಕ್ರತಾವಿತಿ‖ ಹೆ ಹರ, ಕ್ರತುಮತಾಂ—ಯಜ್ವನಾಂ, ಫಲಯೊಗೆ—ಯಾಗಫಲಸಂಬಂಧವಿಷಯೆ, ಕ್ರತೌ—ಯಜ್ಞೆ, ಸುಪ್ತೆ—ನಿದ್ರಾಂಗತೆ, ಅಸಮರ್ಥೆಸತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತ್ವಂ, ಜಾಗ್ರತ್—ಜಾಗರೂಕಃ, ಅಸಿ, ಸಮರ್ಥೊಸೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಫಲಯೊಗೆ ಕರ್ಮಣಃ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ದರ್ಶಯತಿ. ಕರ್ಮ—ಮಂತ್ರೊಚ್ಚಾರಣಪೂರ್ವಕಂ ದೆವತೊದ್ದೆಶೆನಹವಿಸ್ತ್ಯಾಗಾತ್ಮಕಂ, ಪ್ರಧ್ವಸ್ತಂಸತ್—ವಹ್ನೌ ಪ್ರಕ್ಷೆಪಮಾತ್ರೇಣ ನಷ್ಟಂಸತ್, ಪುರುಷಸ್ಯ—ಪರಶಿವಸ್ಯ, ಆರಾಧನಂ ಋತೆ—ಪೂಜನಂ ವಿನಾ, ಕ್ವ ಫಲತಿ—ನಕ್ವಾಪಿಫಲಮುತ್ಪಾದಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ನಷ್ಟಸ್ಯ ಜನಕತ್ವಂಕುತ್ರಾಪಿನದೃಷ್ಟಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ನನು ಪ್ರಧ್ವಸ್ತಸ್ಯಾಪಿ ಯಾಗಾದೆ ರಪೂರ್ವಜನನದ್ವಾರಾ ಫಲಜನಕತ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿಚೆನ್ನ ಅಪೂರ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯಚೆತನತ್ವೆನ ಪ್ರೆರಕಂವಿನಾ ಕಾರ್ಯಕರಣತ್ವಾಯೊಗಾತ್—ಅನ್ಯಥಾ ಕುಠಾರಾದೆರಪಿ ಛೆತ್ತಾರಮನ್ತರೆಣ ಛಿದಿಕ್ರಿಯಾಜನಕತ್ವಪ್ರಸಂಗಃ. ತರ್ಹಿ ಪ್ರೊಕ್ಷಣಾದಿಸಂಸ್ಕೃತೈರಪೂರ್ವಾಧಾರಭೂತೈರೆವ ನಿಷ್ಪತ್ತಿರಸ್ತ್ವಿತಿಚೆನ್ನ ಭೂತಾನಾಮತಿಶಯಾಧಾರವತ್ವಸ್ಯೈವಾಭಾವಾತ್ ಭಾವೆವಾ ಭೂತಾನಾಮಪ್ಯಚೈತನ್ಯೆನ ಫಲಂ ಪ್ರತಿಕಾರಕತ್ವಾಸಂಭವಾತ್. ತಸ್ಮಾತ್ಪರಮೆಶ್ವರಾರಾಧನತಯಾ ಕರ್ಮಣ್ಯನುಷ್ಠೀಯಮಾನೆ ತತ್ತತ್ಕ್ರಿಯಾಭಿರಾರಾಧಿತಃ ಪರಮೆಶ್ವರಏವ ಫಲಂ ದದಾತೀತಿಯುಕ್ತಂ. ಏವಂತರ್ಹಿ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಾದ

ರ್ಶನಾನ್ನಷ್ಟಸ್ಯಚಾಜನಕತ್ವಾತ್ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲೋಪಾಯಭೂತಂ ಯಾಗಾದಿಕ ರ್ಮ ವಿಧಾತುರಾವಶ್ಯಾಯಸ್ಯೈವಾನರ್ಥಕ್ಯೆನಾಪ್ರಮಾಣ್ಯಾಪಾತ ಇತಿಚೆತ್ತ ಸ್ಯಫಲಹೆತುತ್ವಂ ಬ್ರೂಮಃ. ಯೆನಾಯ ಮುಪಲಂಭೋ ಭವೆತ್ ಕಿಂತು ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಣೋ ಯಾಗಫಲೋದಯಮನುವರ್ತಮಾನಮಪೂರ್ವಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರೆರಕಸ್ಯ ತತ್ತದವೃಷ್ಟಸಾಪೆಕ್ಷತ್ವೆನ ವೈಷಮ್ಯನೈರ್ಘೃಣ್ಯವಿರಹಿಣಃ ಪರಮೆಶ್ವರಸ್ಯೈವ ತೆನೋಕ್ತದೋಷಾನವಕಾಶ ಇತಿ ಪ್ರಾಗೆವೋಕ್ತಂಕಿಮಿತಿ ವಿಸ್ಮೃತವಾನಸೀತಿ. ತರ್ಹಿ ಪರಮೆಶ್ವರಾರಾಧನಸ್ಯಾಪಿ ಕರ್ಮತ್ವೆನ ನಷ್ಟ ತ್ವಾತ್ಕಥಂ ಫಲಹೆತುತ್ವಂ. ಹೆತುತ್ವೆವಾ ಯಾಗಾದಿಭಿಃ ಕಿಮಪರಾದ್ಧಮಿತಿ ಚೆತ್ಸತ್ಯಂ ಆರಾಧನಸ್ಯನಷ್ಟತ್ವೆ ಪ್ಯಾರಾಧ್ಯಪರಮೆಶ್ವರಸ್ಯಾ ನಷ್ಟತ್ವಾದೆವಾರಾ ಧನೆನ ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಸ ಸಮಾರಾಧಕಸ್ಯೋಚಿತಫಲೆನ ಸಂಬಂಧಂಕರೋತಿ. ತದೆ ತದಾಹ ॥ ಅತ ಇತಿ ॥ ಅತಃ ಕಾರಣಾತ್, ಕ್ರತುಷು, ಕೃತೆಷು, ಫಲದಾನೆ ಪ್ರತಿಭುವಂ—ಲಗ್ನಕಂ, ತ್ವಾಂ, ಸಂಪ್ರೆಕ್ಷ್ಯ—ಸಮ್ಯಗ್ವಿದಿತ್ವಾ, ಶ್ರುತೌ— ವೆದೆ, ಶ್ರದ್ಧಾಂ—ವಿಶ್ವಾಸಂಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ, ಬದ್ಧ್ವಾ—ಕೃತ್ವಾ, ಜನೋಯಜ ಮಾನಲೋಕಃ, ಕರ್ಮಸುವಿಷಯೆ, ಕೃತಃ ದೃಢೀಕೃತಃ, ಪರಿಕರ ಉದ್ಯೋ ಗೋ ಯೆನಸಃ, ಭವತಿ, ನವಾಚ್ಯಮಪೂರ್ವಸ್ಯೈವ ಲಿಙಾದ್ಯಭಿಧೆಯಸ್ಯ ಫಲಜನನಸಮರ್ಥಸ್ಯ ಸತ್ವಾತ್ಕಿಂಪ್ರತಿಭುವಾ ಭವೆನೆತಿ. ಯಸ್ಮಾದುದೀರಿತ ಪ್ರಕಾರೆಣ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಪ್ರಮಾಣ ಕಲಾಪೆನ ಜಗಜ್ಜನನಾದಿ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥ ಮ ವಶ್ಯಾಂಗೀಕರಣೀಯೆ ಶಂಕರೆ ತಸ್ಯೈವ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರಾಪಕತ್ವೋಪಪತ್ತೌ ಅಪೂರ್ವಸ್ಯಾಪ್ರಮಾಣಿಕಸ್ಯ ಲಿಙಾದಿವಾಚ್ಯಸ್ಯ ಫಲಸಾಧಕತ್ವಾದಿಕಲ್ಪನಾ ಯಾಂ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾದೆಕೆನೈವ ಸಕಲಾಭಿಲಷಿತಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಾವಂಕುರಾ ದಿಫಲದಾನಪ್ರತಿಭೂಪೂರ್ವಮಿತಿ ವೈವಿಧ್ಯಸ್ಯಾಪ್ರಾಮಾಣಿಕಸ್ಯ ಕಲ್ಪನಾಯಾ ಅಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. ಅತೋಖಿಲೈರಪಿ ಯಾಗಾದಿಭಿಃ ಕರ್ಮಭಿ ರೀಶ್ವರಏವ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಇತಿಸಿದ್ಧಂ. ॥ ೨೦ ॥

೮ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಯಜ್ಞಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಆ ಯಜ್ಞವು ಫಲವ ನ್ನು ಕೊಡಲಸಮರ್ಥವಾದರೆ ನೀನು ಫಲವನ್ನೀಯುತ್ತೀಯೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ,—

ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲ್ಪಡುವ ಹವಿಸ್ಸು ನಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನೀನೇ ಫಲದಾಯಕನಾಗುತ್ತೀಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಆದುಕಾರಣ ಯಾಗಕರ್ತರು ಯಾಗಫಲದಾನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ದೃಢಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ‖ ೨೧ ‖

ಮೂ ‖ ಕ್ರಿಯಾದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಃ ಕ್ರತುಪತಿ ರಧೀಶಸ್ತನುಭೃತಾ
ಮೃಷೀಣಾಮಾರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ ಶರಣದ ಸದಸ್ಯಾಸ್ಸುರಗಣಾಃ ‖
ಕ್ರತುಭ್ರೇಷಸ್ತ್ವತ್ತಃ ಕ್ರತುಫಲವಿಧಾನವ್ಯಸನಿನೋ
ಧ್ರುವಂಕರ್ತುಶ್ಶ್ರದ್ಧಾ ವಿಧುರಮಭಿಚಾರಾಯ ಹಿಮಖಾಃ ‖ ೨೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಯಾಗಸ್ಯೈಶಾರಾಧನರೂಪತ್ವಾಭಾವೆ ವಿಪರೀತಫಲತ್ವಂಬಲವದ್ಭಿರಪಿ ದುಷ್ಪರಿಹರಮಿತ್ಯಾಹ ‖ ಕ್ರಿಯಾದಕ್ಷ ಇತಿ ‖ ಶರಣಂ ರಕ್ಷಣಂ ದದಾತೀತಿಶರಣದಃ ರಕ್ಷಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಹೆ ರಕ್ಷಕ, "ಶರಣಂ ರಕ್ಷಣೆ ಗೃಹೆ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ದಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಃ, ಕ್ರಿಯಾಸು—ಯಜ್ಞಕರ್ಮಸು, ದಕ್ಷಸ್ಸಮರ್ಥಃ, ಯಜಮಾನಇತ್ಯರ್ಥಃ. ತನುಭೃತಾಂ—ಪ್ರಾಣಿನಾಂ, ಅಧೀಶೊಧಿಪತಿಃ ಪಾಲಕೊ ಹರಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಕ್ರತುಪತಿರ್ಯಜ್ಞರಕ್ಷಕಃ, ಋಷೀಣಾಂ—ಭೃಗ್ವಾದೀನಾಂ, ಆರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ—ಋತ್ವಿಜಾಂಭಾವಃ, ಸುರಗಣಾಃ—ದೆವಗಣಾಃ, ಸದಸ್ಯಾಃ ಸದಸಿ ಸಭಾಯಾಂಸಾಧವಃ ಸಭಾಸದಃ, ಏವಂ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಾಂ ಸತ್ಯಪಿ, ಕ್ರತೊರ್ಯಜ್ಞಸ್ಯ, ಫಲಂ ತಸ್ಯ, ವಿಧಾನೆ ದಾನೆ ವ್ಯಸನಿನಃ—ಆಗ್ರಹಯುಕ್ತಾತ್, ತ್ವತ್ತೊಭವತಃ, ಕ್ರತುಭ್ರೆಷೊ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಭ್ರಂಶೊ ಹಾನಿಃ, ಬಭೂವ, ಸೊಪಿ ದಕ್ಷೊ ಮಮಾರಚ. ತದ್ವ್ಯಕ್ತಮೆವೆತ್ಯಾಹ ‖ ಧ್ರುವಮಿತಿ ‖ ಹಿ--ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಶ್ರದ್ಧಾವಿಧುರ ವಿಶ್ವಾಸರ ವಿಶ್ವಾಸರಹಿತಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ಕರ್ತುರ್ಯಜ್ಞಕರ್ತುಃ, ಮಖಾಃ--ಯಾಗಾಃ, ಅಭಿಚಾರಾಯ—ಮರಣಾಯ, ಭವಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಧ್ರುವಂ ಸತ್ಯಮೆವೆತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೨೧ ‖

ಟಿ|| ರಕ್ಷಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಯಾಗಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತನಾದ ದಕ್ಷ ನು ಯಾಗಕರ್ತೃವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಯಾಗಪಾಲಕನಾಗಿಯೂ, ಭೃಗ್ವಾದಿ ಮುನಿಗಳೇ ಋತ್ವಿಜರಾಗಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳೇ ಸಭಾಸದರಾಗಿಯೂ, ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಯಜ್ಞಫಲವಂ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವೇ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಅದುಕಾರಣ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಅರಿಷ್ಟವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವವು.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಶಿವ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗಿ, ಈ ದಕ್ಷನ ಗರ್ವಾತಿಶಯದಿಂದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆ ನಡೆಯದಿರಲು, ಕುಪಿತನಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಶಿವನಮೇಲಣ ದ್ವೇಷ ಕ್ಕಾಗಿಒಂದು ಯಜ್ಞವಂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಮಗಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ, ಅಳಿಯನಾದ ಶಿವನನ್ನೂ ಕರೆಯದೆ ಅವಮಾನಮಾಡಲು, ಪಾರ್ವತಿಯು ತಂದೆಗೆ ತಕ್ಕ ವಿವೇಕವಂಹೇಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋಗಿ, ಬುದ್ಧಿವಾದವಂ ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ, ಅವನು ಕೇಳದೆ ಆಕೆಯ ಎದುರಿಗೇನೇ ಶಿವನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದನು. ಆ ಮಹಾದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ಸೈರಿಸದೆ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಶಿವನ ಕೋಪದಿಂದ ವೀರಭದ್ರನು ಜನಿಸಿ, ಆ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆಹೋಗಿ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಅಗ್ರ ಹವಿರ್ಭಾಗವಂಕೊಡು ಎಂದು ದಕ್ಷನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ದುರುಳನು ಆ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ವೀರಭದ್ರನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ದಕ್ಷನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಛೇದಿಸಿದನು. ಆಗ ದಕ್ಷಪತ್ನಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಆ ಅಪಮೂರ್ಖ ಕಳೇಬರಕ್ಕೆಆಡಿನ ತಲೆಯನ್ನಂಟಿಸಿ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸವರಲು, ಕೂಡಲೆ ದಕ್ಷನದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಬಂದು ಆ ದಕ್ಷನು ವೀರಭದ್ರನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯಂ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ವೀರಭದ್ರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಿವಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. || ೨೧ ||

ಮೂ || ಸತಾಂ ವರ್ತ್ಮ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶ್ರುತಿಸಮಧಿಗಮ್ಯಂ ಸಹಭುವಂ
ಘೃಣಾಮಪ್ಯುನ್ಮೂಲ್ಯ ಸ್ವಜನವಿಷಯಸ್ನೇಹಗುಣಿತಾಂ ||
ದ್ವಿಜಃ ಕೃಂತನ್ಪಾದೇ ಪಿತರಮಪರಾದ್ಧಂ ತ್ವಯಿ ವಿಭೋ
ಮನುಷ್ಯತ್ವಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಮಥಪದವೀಂ ಪ್ರಾಪದಚಲಾಂ ||೨೨||

ವ್ಯಾ || ಹೆ ವಿಭೊ, ದ್ವಿಜಃ—ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಾಟಕೊಟಾಖ್ಯಃ, ಶ್ರುತಿಸಮಧಿಗಮ್ಯಂ—ವೇದೈಕವೇದ್ಯಂ, ಸತಾಂ—ವೈದಿಕಾನಾಂ, ವರ್ತ್ಮ—ಮಾರ್ಗಂ, ಆಚಾರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ—ವಿಹಾಯ, ಸ್ವಜನವಿಷಯಸ್ನೆಹಗುಣಿತಾಂ, ಸ್ವಜನಃ ಪಿತಾ ಸಏವ ವಿಷಯೊ ಯಸ್ಯಸಃ ಸಚಾಸೌಸ್ನೆಹಃ ತೆನ, ಗುಣಿತಾಂ—ವರ್ಧಿತಾಂ, ಘೃಣಾಂ—ದಯಾಮಪಿ, ಉನ್ಮೂಲ್ಯ-ಸಮೂಲಂ ವಿಚ್ಛಿತ್ವಾ, ತ್ವಯಿ, ಅಪರಾದ್ಧಂ—ಅಪರಾಧಕಾರಿಣಂ, ಪಿತರಂ_ಸ್ವಜನಕಂ, ಪಾದೆ-ಚರಣೆ, ಕೃಂತನ್-ಛಿಂದನ್‌ಸನ್, ಪಿತುಃಪಾದಂಕೃಂತನ್ನಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಏತಾದೃಶಪ್ರಯೊಗಾಸ್ಸಹೃದಯಹೃದಾಹ್ಲಾದಕಾರಿಣಃ ಕವಿಸಮಯಸಿದ್ಧಾಃ " ಲಲಾಟಭರ್ತಾರಂ ಚರಣಕಮಲೆ ತಾಡಯತಿ ತೆ | ಚಿರಾದಂತಶ್ಶಲ್ಯಂ ದಹನಕೃತಮುನ್ಮೀಲಿತವತಃ" ಇತ್ಯಾದಯಃ. ಮನುಷ್ಯತ್ವಂ—ಮಾನುಷಭಾವಂ, ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ, ಅಚಲಾಂ-ಸ್ಥಿರಾಂ, ಪ್ರಮಥಪದವೀಂ—ಶಿವಪಾರಿಷದತ್ವಂ, ಪ್ರಾಪತ್_ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್,—ಮನುಷ್ಯತ್ವಂ ಸದ್ಯಸ್ತ್ರಿದಶಪರಿಣಾಮೆನ ವಿಜಹೌ. ಇತಿ ಪಾಠಾಂತರಂ. ತತ್ರ ಸದ್ಯಃ_ಕೃಂತನಸಮಯಏವ, ತ್ರಿದಶಪರಿಣಾಮೆನ-ದೆವರೂಪೆಣ, ವಿಜಹೌ—ತ್ಯಕ್ತವಾನ್, ದೆವತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ.

ಅತ್ರ "ಕಶ್ಚನಕಾಟಕೊಟೊ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶಿವಭಕ್ತಃ ಷಟ್ಕಪೂಜಾನಿರತಃ ಮಾರ್ಗವಶಾತ್ಸಾಯಂಕಾಲೆ ಅಜಾವ್ರಜಮುಪಗಮ್ಯ ಛಾಗಶಕೃತ್ಸಮೂಹ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ ಛಾಗಶಕೃತ್ಪುಂಜೆ ಶಿವಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪೂಜಾಂಕುರ್ವಾಣೊ ಧ್ಯಾನನಿರತೊಽಭೂತ್. ತಸ್ಮಿನ್ ಸಮಯೆ ಪಿತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಿಂಗಾಕಾರಂಛಾಗಶಕೃತ್ಪುಂಜಂ ಪಾದೆನತಾಡಿತವಾನ್. ಅಯಂ ಕುಮಾರೊ ಹೃದಯೆ ತಾಡ್ಯಮಾನಂ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಂ ಶಿವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಅಕ್ಷಿಣೀಉನ್ಮೀಲ್ಯ ಪಿತುಃ ಪಾದಂ ಛಿತ್ವಾಪ್ರಮಥಭಾವಂಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ " ಇತಿಕಥಾನುಸಂಧೆಯಾ.||೨೨||

೮ || ವ್ಯಾಪಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ಕಾಟಕೋಟನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನು ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಆಜನ್ಮಸಿದ್ಧವಾದ ದಯೆಯನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ನಿನಗಪರಾಧಮಾಡಿದ ತಂದೆಯ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಮನುಷ್ಯದೇಹವಂ ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಗಣಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

—:०:—

ಷಟ್ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಶಿವಾರ್ಚನಾಪರಾಯಣನಾದ ಕಾಟಕೋಟನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು—ಒಂದು ದಿವಸ ಎಲ್ಲಿಗೋಹೋಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಲು, ಮಾರ್ಗವಶದಿಂದ ಬಂದಾನೊಂದು ಕುರಿಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿಶಿವಾಲಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕುರಿಗಳ ಮೂಳೆಗಳನ್ನುರಾಶಿಮಾಡಿ, ಅದನ್ನೇ ಶಿವನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಬಂದುನೋಡಿ, ಮೂಳೆಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ನೂಕಿದನು. ಆ ಬಾಲಕನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ಒದ್ದನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಈ ಶಿವದ್ರೋಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಅಪರಾಧಿಯಾದ ತಂದೆಯ ಪಾದವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಶಿವನು ಮೆಚ್ಚಿ, ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಮಥಪದವಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ||೨೦||

ಮೂ || ಪ್ರಜಾನಾಥಂ ನಾಥ ಪ್ರಸಭಮಭಿಕಂ ಸ್ವಾಂ ದುಹಿತರಂ
ಗತಂ ರೋಹಿದ್ಭೂತಾಂ ರಿರಮಯಿಷುಮೃಶ್ಯಸ್ಯ ವಪುಷಾ ||
ಧನುಃಪಾಣೇರ್ಯಾತಂ ದಿವಮಪಿ ಸಪತ್ರಾಕೃತಮಮುಂ
ತ್ರಸಂತಂ ತೇಽದ್ಯಾಪಿ ತ್ಯಜತಿ ನ ಮೃಗವ್ಯಾಧರಭಸಃ || ೨೨ ||

ವ್ಯಾ || ಅನುಚಿತಕಾರಿಣಾಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದೀನಾಮಪಿ ತ್ವಮೇವ ಶಾಸ್ತೇತಿಸ್ತೌತಿ || ಪ್ರಜಾನಾಥಮಿತಿ || ಭೋನಾಥ, ರೋಹಿತ್‌ಹರಿಣೀಸತೀ

ಭೂತಾಜಾತಾ ರೋಹಿದ್ಭೂತಾ ತಾಂ ಹರಿಣೀಭೂತಾಂ, ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಃ. ಸ್ವಾಂ—ಸ್ವಕೀಯಾಂ, ದುಹಿತರಂ—ಪುತ್ರೀಂ, ಋಶ್ಯಸ್ಯ—ಮೃಗಸ್ಯ, ವಪುಷಾ, ಸ್ವಯಮಪಿ ಮೃಗೋಭೂತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಗತಮನುಗತಂ, ಪ್ರಸಭಂ-ಬಲಾತ್ಕಾರೇಣ, ರಿರಮಯಿಷುಂ-ರಮಯಿತುಮಿಚ್ಛುಂ, ಅಭಿಕಂ-ಕಾಮುಕಂ, ಸಪತ್ರಾಕೃತಂ-ಪತ್ರಸಹಿತಶರಪ್ರವೇಶನೇನಾತಿ ಪೀಡಿತಂ, "ಸಪತ್ರನಿಷ್ಪತ್ರಾವತಿವ್ಯಥನೇ" ಇತಿಡಾಚ್. ತ್ರಸಂತಂ—ಬಿಭ್ಯತಂ, ದಿವಂ—ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ, ಯಾತಂ—ಗತಮಪಿ, ಅಮುಂ—ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಪ್ರಜಾನಾಥಂ—ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ, ಧನುಷ್ಪಾಣೇಃ—ಕಾರ್ಮುಕಹಸ್ತಸ್ಯ, ತೇ-ತವ, ಮೃಗವ್ಯಾಧಸ್ಯ—ಮೃಗಯೋರಿವ "ವ್ಯಾಧೋಮೃಗವಧಾಜೀವೋ ಮೃಗಯುರ್ಲುಬ್ಧಕಶ್ಚಸಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ರಭಸಸ್ಸಂಭ್ರಮಃ, ಅದ್ಯಾಪಿ, ನ ತ್ಯಜತಿ—ತಾರಾರೂಪೇಣಾಕಾಶೆ ಪ್ರಕಾಶತೆ, ಅಯಮಭಿಪ್ರಾಯಃ—ಪುರಾಕದಾಚಿಚ್ಚತುರಾನನಃ ಕಮನೀಯರೂಪಾಂ ಕಾಮಪಿವನಿತಾಂ ನಿರ್ಮಾಯ ತಾಂ ರಮಯಿತುಮೈಚ್ಛತ್. ಸಾಚ ತಸ್ಯ ಭಾವಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ಜನಕರಮಣಮಯುಕ್ತಮಿತಿ ಭಿಯಾ ಧಾವಂತೀ ಬಭೂವ. ಅನುದ್ರವಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಅತೀವ ಭೀತಾಸತೀ ತಮುತ್ತಮಂ ರೂಪಂ ವಿಹಾಯಹರಿಣೀಬಭೂವ. ಸೋಪಿ ಕೃಷ್ಣಸಾರಮೃಗಶರೀರಮಾಸ್ಥಾಯ ಅನ್ವಧಾವತ್. ಅಥ ಸಾ ಮಾಯಾಶಬರವೇಷಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣಂ ಜಗಾಮ. ಶಂಕರಶ್ಚ ಹರಿಣಶರೀರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶರೇಣಾತಾಡಯತ್. ತತಸ್ಸಬ್ರಹ್ಮಾ ಲಜ್ಜಿತಸ್ಸನ್ ಮೃಗಶಿರೋ ನಕ್ಷತ್ರರೂಪೋಭವತ್. ತತಶ್ಶಿವಸ್ಯ ಬಾಣೋಪ್ಯಾರ್ದ್ರಾನಕ್ಷತ್ರರೂಪೋಭೂತ್ವಾ ಆಕಾಶೆ ದೃಶ್ಯತಇತಿ. ತಥಾಚ ದುಷ್ಟಶಾಸನೆ ತ್ವಮೇವ ಸಮರ್ಥ ಇತ್ಯರ್ಥಃ.॥೨೨

ಟ॥ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ, ಆಕೆಯೊಡನೆ ರಮಿಸಬೇಕೆಂದುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಲಾಕೆಯು ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗಿ ತಾನೂ ಗಂಡುಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಲು, ಅವನು—ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರೂ ಬಿಡದೆ ನೀನು ಕಿರಾತರೂಪದಿಂದ ಬಾಣವಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಭೇದಿಸಿದೆ. ಅದುಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ

ಗಳು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ನೀನೇ ಶಿಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿರುತ್ತೀಯೆಂದು ಭಾವ. || ೨೩ ||

ಮೂ || ಸ್ವಲಾವಣ್ಯಾಶಂಸಾಧೃತಧನುಷಮಹ್ನಾಯತೃಣವತ್
ಪುರಃ ಪ್ಲುಷ್ಟಂದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರಮಥನ ಪುಷ್ಪಾಯುಧಮಪಿ ||
ಯದಿ ಸ್ತ್ರೈಣಂದೇವೀಯಮನಿರತದೇಹಾರ್ಧಘಟನಾ
ದವೈತಿತ್ವಾಮದ್ಧಾ ಬತವರದ ಮುಗ್ಧಾ ಯುವತಯಃ || ೨೪ ||

ವ್ಯಾ || ಭಜಮಾನಜನೆಪ್ಸಿತಾದಪ್ಯಧಿಕಪ್ರದತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ || ಸ್ವಲಾವಣ್ಯೇತಿ || ಹೆ ಪುರಮಥನ, ಸ್ವಸ್ಯ ಲಾವಣ್ಯೇ ಆಶಂಸಾಮನೊರಥೊ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾತಥೊಕ್ತಾ. ದೆವೀ—ಸರ್ವಮಂಗಳಾ, ಧೃತಧನುಷಂ, ಪುಷ್ಪಾಯುಧಂ ಕಾಮಂ, ಪುರೊಗ್ರತಃ, ತೃಣವತ್-ತೃಣಮಿವ, ಅಹ್ನಾಯ-ಝಡಿತಿ, ಪ್ಲುಷ್ಟಂ-ದಗ್ಧಂದೃಷ್ಟ್ವಾಪಿ, ಯಮನಿರತದೆಹಾ—ಯಮಪದೆನ ತಪೊಭಿಧೀಯತೆ. ತಪೊನಿಯತಶರೀರಾಸತೀ, ಸಂತುಷ್ಟೆನಭವತಾ. ಅರ್ಧೆ—ಶರೀರಾರ್ಧೆ, ಘಟನಾತ್ಸಂಶ್ಲೆಷಣಾತ್, ತ್ವಾಂ, ಸ್ತ್ರೈಣಂ—ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಾಸಕ್ತಂ, "ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಾಭ್ಯಾಂನಞ್ಸ್ನಞೌಭವನಾತ್" ಇತಿನಞ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಯದಿ ಅವೈತಿ ಜಾನಾತಿ, ಅದ್ಧಾ ಯುಕ್ತಮೆತತ್, ಹೆವರದ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದ, ಯುವತಯಃ, ಮುಗ್ಧಾಃ—ಅವಿವೆಕಿನ್ಯಃ, ಬತಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ, ತ್ವಾಂ ಪತಿಂಪ್ರಾರ್ಥಯಮಾನಾ ಪಾರ್ವತೀನಿಯಮಮಾತೆನೆ. ತ್ವಂತು ತಾಂ ದೆಹಾರ್ಧೆನಾಪಿ ಧೃತವಾನಿತೀಪ್ಸಿತಾದಪ್ಯಧಿಕಪ್ರದ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. || ೨೪ ||

———***———

ಇಷ್ಟಫಲಪ್ರದನಾದೆಲೈಶಿವನೇ ! ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಕಾಮನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹೆದರದೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಕಾರಣ, ನೀನು ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಭಕ್ತಿಪರವಶನಾಗಿ, ಆಕೆಯನ್ನರ್ಧಾಂಗದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನಾದೆ. ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕೆಯು

Jangamwadi Math, VARANASI
Acc. No. [crossed out] 490

ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಾಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮುಗ್ಧೆಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ‖ ೨೩ ‖

ಮೂ ‖ ಶ್ಮಶಾನೇಷ್ವಾಕ್ರೀಡಾ ಸ್ಮರಹರ ಪಿಶಾಚಾಸ್ಸಹಚರಾಃ
ಚಿತಾಭಸ್ಮಾಲೇಪಃ ಸ್ರಗಪಿನೃಕರೋಟೀಪರಿಕರಃ ‖
ಅಮಂಗಲ್ಯಂ ಶೀಲಂ ತವ ಭವತು ನಾಮೈವಮಖಿಲಂ
ತಥಾಪಿಸ್ಮರ್ತೄಣಾಂ ವರದಪರಮಂ ಮಂಗಲಮಸಿ ‖ ೨೪ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಮಂಗಲಶೀಲಸ್ಯಕಥಂ ಭಜನೀಯತ್ವಮಿತಿ ಶಂಕಾಮಪಾಕರೋತಿ ‖ ಶ್ಮಶಾನೇಷ್ವಿತಿ ‖ ಹೆ ಸ್ಮರಹರ, ವರದ, ತವ, ಶ್ಮಶಾನೇಷು—ಪ್ರೇತದಹನಭೂಮಿಷು, "ಶ್ಮಶಾನಂಸ್ಯಾತ್ಪಿತೃವನಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಆಕ್ರೀಡಾ—ಭವನಂ ನರ್ತನಂವಾ, ಪಿಶಾಚಾಏವ, ಸಹಚರಾಃ—ಸಖಾಯಃ, ಚಿತಾಭಸ್ಮ—ಪ್ರೇತದಹನಭಸ್ಮ, ಆಲೇಪೋಂಗರಾಗಃ, ನೃಣಾಂ ಕರೋಟೀನಾಂ ಶಿರಃ ಕಪಾಲಾನಾಂ ಪರಿಕರೋಪಿಸ್ತೋಮಏವ, ಸ್ರಕ್ಪುಷ್ಪಮಾಲಾ, ಏವಮುಕ್ತರೀತ್ಯಾ, ತವ, ಅಖಿಲಃ, ಶೀಲಂ—ಸ್ವಭಾವಃ, ಅಮಂಗಲ್ಯಂ, ಭವತುನಾಮ, ತಥಾಪಿ, ಸ್ಮರ್ತೄಣಾಂ—ತವಸ್ಮರಣಕಾರಿಣಾಂ, ತ್ವಂ, ಪರಮುತ್ಕೃಷ್ಟಂ, ಮಂಗಲಂ—ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಅಸಿ, ವರದತ್ವಾದೇವಸಕಲಮಂಗಲರೂಪೋ ಭಜನೀಯಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೨೪ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಮದನಾಂತಕನಾದ ಶಿವನೇ! ನಿನಗೆ—ಶ್ಮಶಾನವೇ ಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಪಿಶಾಚಗಳೇ ಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣದ ಬೂದಿಯೇ ಲೇಪನದ್ರವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೂಳೆಗಳ ಸರವೇ ಹೂವಿನ ಮಾಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈರೀತಿ ನಿನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡತೆಗಳು ಅಮಂಗಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವರಿಗೆ ನೀನು ಮಂಗಳಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ. ‖೨೪‖

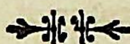

ಮೂ ‖ ಮನಃಪ್ರತ್ಯಕ್ಚಿತ್ತೇಸವಿಧಮವಧಾಯಾತ್ತಮರುತಃ
ಪ್ರಹೃಷ್ಯದ್ರೋಮಾಣಃ ಪ್ರಮದಸಲಿಲೋತ್ಸಂಗಿತದೃಶಃ ‖

ಯದಾಲೋಕ್ಯಾಹ್ಲಾದಂಹ್ರದ ಇವ ನಿಮಜ್ಜ್ಯಾಮೃತಮಯೆ
ದಧತ್ಯಂತಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಕಿಮಪಿ ಯಮಿನಸ್ತತ್ಕಿಲಭವಾನ್ || ೨೬ ||

ವ್ಯಾ || ಇತ್ಥಂ ಸಾಕಾರವಿಷಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಯೋಗಿಧ್ಯೇಯಂ ಚಿದಾನಂದರೂಪತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ || ಮನಇತಿ || ಆತ್ತಮರುತೊ ನಿರುದ್ಧಶ್ವಾಸವಾಯವಃ, ಯಮಿನಃ—ಯಮ ಇತ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಂ. ಯಮನಿಯಮಾಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಧ್ಯಾನಧಾರಣ ಸಮಾಧಿರೂಪಾಷ್ಟಾಂಗಯುಕ್ತಾಃ ಯೊಗಿನಃ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಚಿತ್ತೆ—ಪ್ರತ್ಯಗ್ರೂಪವೃತ್ತೌ ಸ್ವಾತ್ಮನಿ, ವಿಧಯಾಪ್ರಕಾರೇಣ ಸಹಿತಂ ಸವಿಧಂ-ಚಿತ್ತಶುದ್ಧ್ಯುಪಾದಕಪ್ರಕಾರಯುಕ್ತಂ, ಮನಃ, ಅವಧಾಯ—ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ, ಅಮೃತಮಯೆ,ಹ್ರದೆ, ನಿಮಜ್ಜ್ಯೈವ, ಪ್ರಹೃಷ್ಯದ್ರೋಮಾಣಃ—ಪುಳಕಿತರೊಮಾಣಃ, ಪ್ರಮುದಸಲಿಲೊತ್ಸಂಗಿತದೃಶಃ—ಆನಂದಬಾಷ್ಪಪೂರ್ಣನೇತ್ರಾಸ್ಸಂತಃ, ಯತ್ಕಿಮಪಿ—ವಾಚಾಮಗೋಚರಂ, ತತ್ವಂ, ಆಲೋಕ್ಯ, ಅಂತೊಂತರಂಗೆ, ಆಹ್ಲಾದಮಾನಂದಂ, ದಧತಿ—ಧಾರಯಂತಿ, ತತ್, ಭವಾನ್ ಕಿಲ, ಯೊಗಿಜನಚಿತ್ತಭಿತ್ತೌ ಅಖಂಡಾನಂದೈಕರಸಂ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಯದ್ವಸ್ತು ಪರಿಸ್ಫುರತಿ ತತ್ತ್ವಮೆವೆತ್ಯರ್ಥಃ. || ೨೬ ||

ಟ|| ಯೋಗಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ತಡೆದು ರೋಮಾಂಚವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿ, ಆನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಮಾತಿಗೆ ಶಿಕ್ಕದ ಯಾವ ಪರವಸ್ತುವನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಅಮೃತರಸಭರಿತವಾದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಂತೆ ಆನಂದಿಸುವರೋ, ಆ ವಸ್ತುವೇ ನೀನಲ್ಲವೇ ||೨೬||

ಮೂ|| ತ್ವಮರ್ಕಸ್ತ್ವಂಸೋಮಸ್ತ್ವಮಸಿಪವನಸ್ತ್ವಂಹುತವಹ
ಸ್ತ್ವಮಾಪಸ್ತ್ವಂವ್ಯೋಮತ್ವಮುಧರಣಿ ರಾತ್ಮಾತ್ವಮಿತಿಚ ||
ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಮೇವಂತ್ವಯಿಪರೀಣತಾ ಬಿಭ್ರತುಗಿರಂ
ನವಿದ್ಮಸ್ತತ್ತತ್ತ್ವಂ ವಯಮಿಹತು ಯತ್ತ್ವಂನಭವಸಿ ||೨೭||

ವ್ಯಾ|| ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ|| ತ್ವಮಿತಿ||ಉಸ್ಸಂಬೋಧನೆ. ಹೆ ವರದ, ತ್ವಯಿ, ಪರಿಣತಾಃ—ನವಾಃಕೆಚಿತ್, ತ್ವಂ, ಅರ್ಕಃ—ಸೂರ್ಯಏವ, ತ್ವಂ,

ಸೋಮಏವ, ತ್ವಂ, ಪವನೋ ವಾಯುರೇವ, ತ್ವಂ, ಹುತವಹೋಗ್ನಿರೇವ, ತ್ವಂ, ಆಪೋಜಲಮೇವ, ತ್ವಂ, ವ್ಯೋಮೈವ, ತ್ವಂ, ಧರಣಿರೇವ, ಇತ್ಯವಧಾರಣೇಸರ್ವತ್ರಯೋಜ್ಯಃ. ತ್ವಂ, ಆತ್ಮಾ—ಯಜಮಾನಏವ, ಅಸೀತಿಚ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಬಧ್ಯತೇ. ಚಕಾರಸ್ಸಮುಚ್ಚಯೇ, ಅಷ್ಟಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ಏವತ್ವಮಿತೀ, ಏವಂ, ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಂ—ಅರ್ಕಾದಿರೂಪೇಣ ವ್ಯಾವೃತ್ತಾಂ, ಗಿರಂ—ವಾಚಂ, ಬಿಭ್ರತು—ದಧತುನಾಮ,—ವಯಂತು, ಇಹ—ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಪಂಚೇ, ತ್ವಂ, ಯತ್, ತತ್ವಂವಸ್ತು, ನಭವಸಿ, ತತ್, ನವಿದ್ಮಃ, ಸಕಲಂಚರಾಚರಂತ್ವಮೇವ ಯದಿತ್ವದಾತ್ಮಕಂ ನಭವೇತ್ತರ್ಹಿನಪ್ರತೀಯೇತ ಜಡಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಾಯೋಗಾತ್ ಸ್ರಜಿಭುಜಂಗವತ್ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯಾಧ್ಯಸ್ತತ್ವೇನ ಅಧಿಷ್ಠಾನಸ್ಫುರಣಮಂತರೇಣಆರೋಪಿತಸ್ಯ ಸ್ಫುರಣಾಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ||೨೬||

ಟ|| ವಿದ್ವಾಂಸರಾದವರು ನೀನೇ—ಚಂದ್ರನೂ, ಸೂರ್ಯನೂ, ವಾಯುವೂ, ಅಗ್ನಿಯೂ, ಜಲವೂ, ಆಕಾಶವೂ, ಭೂಮಿಯೂ, ಯಜಮಾನನೂ, ಆಗಿದ್ದೀಯೆಂದು ಭೇದವನ್ನಿಟ್ಟು ಹೇಳುವರು. ನನಗಾದರೋ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೀನಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥವೊಂದೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.||೨೬||

ಮೂ|| ತ್ರಯೀಂತಿಸ್ರೋವೃತ್ತೀಸ್ತ್ರಿಭುವನಮಥೋತ್ರೀನಪಿಸುರಾ
ನಕಾರಾದ್ಯೈರ್ವರ್ಣೈಸ್ತ್ರಿಭಿರಭಿದಧತ್ತೀರ್ಣವಿಕೃತಿ ||
ತುರೀಯಂತೇಧಾಮ ಧ್ವನಿಭಿರವರುಂಧಾನಮಣುಭಿಃ
ಸಮಸ್ತಂವ್ಯಸ್ತಂತ್ವಾಂ ಶರಣದಗೃಣಾತ್ಯೋಮಿತಿಪದಂ ||೨೭||

ವ್ಯಾ|| ವೇದಮೂಲಪ್ರಣವಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತ್ವೇನಸ್ತೌತಿ || ತ್ರಯೀಮಿತಿ|| ಹೇಶರಣದ—ರಕ್ಷಕ, ಶಿವ; ಓಮಿತಿಪದಂ, ತ್ವಾಂ, ಸಮಸ್ತಂ—ಪರಿಪೂರ್ಣಂ, ವ್ಯಸ್ತಂ-ವ್ಯಾವೃತ್ತರೂಪಂಚ, ಗೃಣಾತಿ-ಸ್ತೌತಿ, ಕಿಂಸಮಸ್ತರೂಪಂಕಿಂವಾ ವ್ಯಸ್ತರೂಪಂ ಕಥಂವಾ ಅಭಿದಧಾತೀತ್ಯಪೇಕ್ಷಾಯಾಂ ಸ್ಪಷ್ಟಯತಿ—ತ್ರಯೀಂ—ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದಾನ್, ತಿಸ್ರೋವೃತ್ತೀಃ ಪ್ರವೃತ್ತೀಃ ಸತ್ವರಜ

ಸ್ತವೊಮಯಿಃ, ತ್ರಿಭುವನಂ—ಸ್ವರ್ಭೂರಸಾತಳಾನಿ, ಅಥೊಇತಿವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೆ. ತ್ರೀನ್ ಸುರಾನ್— ವಿಧಿವಿಷ್ಣುರುದ್ರಾನಪಿ, ಅಕಾರಾದ್ಯೈಃ—ಅಕಾರೊಕಾರಮಕಾರರೂಪೈಃ, ತ್ರಿಭಿರ್ವರ್ಣೈಃ, ಅಭಿದಧದಾಚಕ್ಷಾಣಂ, ತ್ರಯ್ಯಾದಿರೂಪಂ, ವ್ಯಸ್ತಂ, ಗೃಣಾತಿ,—ತೀರ್ಣವಿಕೃತಿ—ಅಪಕ್ಷಯವಿನಾಶ ಪರಿಣಾಮಬುದ್ಧಿ ಆತ್ಮಾಖ್ಯವಿಕಾರಪಂಚಕಾತೀತಂ, ಅಸ್ತೀತ್ಯೆವಾವಗಂತವ್ಯಂ. ತುರೀಯಂ—ಚತುರ್ಥಂ, ವ್ಯಸ್ತರೂಪತ್ರಯಾಪೆಕ್ಷಯಾತುರೀಯಂ. ಅವರುಂಧಾನಂ- ಸರ್ವಾವರೊಧಕಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀತಿ ಯಾವತ್, ತೆ—ತವ, ಧಾಮ—ತೆಜಃ, ಅಣುಭಿಸ್ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಃ, ಧ್ವನಿಭಿರ್ನಾದ ಬಿಂದುಕಲಾರೂಪೈರ್ನಿನಾದೈಃ, ಅಭಿದಧದಾಚಕ್ಷಾಣಂಸತ್, ಸಮಸ್ತಂ, ಗೃಣಾತಿ, ವೆದಾದಿರಪಿ ಸಮಸ್ತಾಕಾರಂ ವ್ಯಾವೃತ್ತಾಕಾರಂಚತ್ವಾಮಭಿದಧಾತಿ. ಏವಂಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಂಗೀಕಾರತಾಯುಕ್ತೆತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೨೭ ॥

ಟಿ ॥ ಎಲೈ ರಕ್ಷಕನಾದ ಶಿವನೇ! ನೀನು ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪನೂ, ಸಮಷ್ಟಿರೂಪನೂ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ. ಓಂ ಎಂಬ ಪದವು ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ ವೆಂಬ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಋಗ್ವೇದ ಯಜುರ್ವೇದ ಸಾಮವೇದಗಳನ್ನೂ, ಸತ್ವಗುಣ ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ರುದ್ರರೆಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾ, ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನಾದಬಿಂದು ಕಲೆಯೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಸಮಷ್ಟಿರೂಪನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತದೆ. ॥ ೨೭ ॥

ಮೂ ॥ ಭವಶ್ಶರ್ವೋರುದ್ರಃ ಪಶುಪತಿರಥೋಗ್ರಸ್ಸಹಮಹಾನ್
ತಥಾ ಭೀಮೇಶಾನಾವಿತಿ ಯದಭಿಧಾನಾಷ್ಟಕಮಿದಂ ॥
ಅಮುಷ್ಮಿನ್ಪ್ರತ್ಯೇಕಂಪ್ರವಿಚರತಿದೇವಶ್ರುತಿರಪಿ
ಪ್ರಿಯಾಯಾಸ್ಮೈಧಾಮ್ನೇಪ್ರಣಿಹಿತನಮಸ್ಯೋಸ್ಮಿಭವತೇ ॥ ೨೮ ॥

ವ್ಯಾ ‖ ಏವಮರ್ಥರೂಪೇಣ ಸ್ತುತ್ವಾನಾಮರೂಪತಯಾಪಿಸ್ತೌತಿ ‖ ಭವಇತಿ ‖ ಭವತಿ ಭಾವಯತೀತಿ ಭವಃ, ಶೃಣಾತಿ ಸಂಹರತೀತಿ ಶರ್ವಃ, ರುತ್‌ದುಃಖಂ ದ್ರಾವಯತೀತಿ ರುದ್ರಃ, ಪಶೂನಾಂ ಸುರನರತಿರಶ್ಚಾಮಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಪತಿತ್ವಾತ್ಪಶುಪತಿಃ, ಅಥೇತಿ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ. ತೇಜೋಧಿಕತ್ವಾದುಗ್ರಃ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಾನ್ಮಹಾ‌ನ್ ಮಹತಾಶಬ್ದೇನ ಸಹವರ್ತತ ಇತಿ ಸಹಮಹಾ‌ನ್, ದೇವಇತ್ಯನ್ವಯಃ ಮಹಾದೇವಶಬ್ದಇತ್ಯರ್ಥಃ, ತಥಾ ಶಬ್ದಸ್ಸಮುಚ್ಚಯೇ, ಭಕ್ತಪರಿಪಂಥಿಜನಭೀತಿ ಹೇತುತ್ವಾದ್ಭೀಮಃ, ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತತ್ವಾದೀಶಾನಃ,ಇತಿಯತ್‌,ಇದಂ,ಅಭಿಧಾನಾನಾಂನಾಮ್ನಾಂಅಷ್ಟಕಂ,ಅಮುಷ್ಮಿನ್ನಷ್ಟಕೇ,ದೇವಶ್ರುತಿರ್ದೇವಶಬ್ದೋಪಿಪ್ರತ್ಯೇಕಂ,ಪ್ರವಿಚರತಿಸಂಬಧ್ಯತೇ,ತತಶ್ಚ-ಭವದೇವಃ ಶರ್ವದೇವಃ ರುದ್ರದೇವಃ ಪಶುಪತಿದೇವಃ ಉಗ್ರದೇವಃ ಮಹಾದೇವಃ ಭೀಮದೇವಃ ಈಶಾನದೇವಃ ಇತಿ ಪ್ರಯೋಗೋಭವತಿ. ಅಸ್ಮೈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಭವಾದಿ ಶಬ್ದರೂಪಾಯ, ಧಾಮ್ನೇ ತೇಜೋರೂಪಾಯೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಪ್ರಿಯಾಯ ಉಚ್ಚಾರಣೇನ ಸುಲಭನಿಮಿತ್ತಾಯ, ಭವತೇ ಶಿವಾಯ, ಪ್ರಣಿಹಿತಾಕೃತಾನಮಸ್ಯಾ ನಮಸ್ಕಾರೋ ಯೇನಸತಥೋಕ್ತಃ, ಅಸ್ಮಿ, ನಾಮಾಷ್ಟಕಸ್ಯೋಪಲಕ್ಷಕತ್ವಾತ್ಸಕಲ ಶಬ್ದರೂಪಾಯ ತೇ ನಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ‖೨೮‖

ಟಿ ‖ ಭವ, ಶರ್ವ, ರುದ್ರ, ಪಶುಪತಿ, ಉಗ್ರ, ಮಹಾ‌ನ್, ಭೀಮ, ಈಶಾನ, ಈ ಎಂಟು ನಾಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ದೇವಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಭವದೇವ, ಶರ್ವದೇವ, ರುದ್ರದೇವ, ಪಶುಪತಿದೇವ, ಉಗ್ರದೇವ, ಮಹಾದೇವ, ಭೀಮದೇವ, ಈಶಾನದೇವ, ಎಂಬ ನಾಮಗಳಾಗುವವು — ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಭವನೆಂತಲೂ, ಸಂಹರಿಸುವುದರಿಂದ ಶರ್ವನೆಂತಲೂ, ದುಃಖವಂ ತೊಲಗಿಸುವುದರಿಂದ ರುದ್ರನೆಂತಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣ್ವಾದಿ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಪತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಪಶುಪತಿಯೆಂತಲೂ, ಅಧಿಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ಉಗ್ರನೆಂತಲೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಂತನೆಂತಲೂ, ಭಕ್ತವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರನಾದ್ದರಿಂದ ಭೀಮನೆಂತಲೂ, ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ್ದರಿಂದ ಈಶಾನನೆಂತಲೂ, ಹೆಸರು. — ಈ ಭವಾದಿಶಬ್ದವಾ

ಚ್ಯನಾಗಿಯೂ, ತೇಜೋರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನಗೆ ನಾನು ನಮ ಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೨೯ ||

ಮೂ || ನಮೋನೇದಿಷ್ಠಾಯ ಪ್ರಿಯದವ ದವಿಷ್ಠಾಯಚನಮೋ
ನಮಃಕ್ಷೋದಿಷ್ಠಾಯ ಸ್ಮರಹರಮಹಿಷ್ಠಾಯಚನಮಃ||
ನಮೋವರ್ಷಿಷ್ಠಾಯ ತ್ರಿನಯನಯವಿಷ್ಠಾಯಚನಮೋ
ನಮಸ್ಸರ್ವಸ್ಮೈ ತೇ ತದಿದಮತಿ ಸರ್ವಾಯಚನಮಃ ||೩೦||

ವ್ಯಾ || ಅಣಿಮಾದಿ ಗುಣಗಣಯುಕ್ತತಯಾಸ್ತೌತಿ ಪ್ರಣಮತಿ || ನಮಇತಿ || ಪ್ರಿಯಃ ದವಃ ವನಂ ಹಸ್ತಧೃತೋವಹನೋ ವಾಯಸ್ಯ ತಸ್ಯಾ ಮಂತ್ರಣಂ ಪ್ರಿಯದವ–ಹೆ ವನಪ್ರಿಯ, ನೆದಿಷ್ಠಾಯ–ಅತಿಶಯೇನಾಂತಿ ಕಾಯ, ತೆ-ತುಭ್ಯಂ,ನಮಃ "ಅಂತಿಕಬಾಢಯೋರ್ನೆದಸಾಧೌ" ಇತಿನೆದಾದೇಶಃ. ದವಿಷ್ಠಾಯ-ದೂರತರಾಯ, ತೆ, ನಮಃ, ಸ್ಥೂಲದೂರೆತ್ಯಾದಿನಾಯಣಾದಿಲೊ ಪಃ ಪೂರ್ವಸ್ಯಗುಣಶ್ಚ. ಕ್ಷೊದಿಷ್ಠಾಯ– ಅತಿಕ್ಷುದ್ರಾಯ, ಪರಮಾಣು ಮಾತ್ರಾಯೆತಿಯಾವತ್. ಪೂರ್ವವದ್ಯಣಾದಿಲೊಪಪೂರ್ವಗುಣೌ. ತೆ, ನಮಃ ಅನುಸಂಧಾನಸೌತತ್ಯಾಯ ಪುನರಾಮಂತ್ರಣಂ ಹೆಸ್ಮರಹರೆತಿ, ಮಹಿಷ್ಠಾಯ- ಮಹತ್ತರಾಯಚ ಪರಮಮಹತ್ಪರಿಮಾಣಾಯ, ತೆ, ನಮಃ, ಟೆರಿತಿಟಿಲೊಪಃ. ವರ್ಷಿಷ್ಠಾಯ-ವೃದ್ಧತಮಾಯ, ತೆ, ನಮಃ, ಪ್ರಿಯಸ್ಥಿರಾದಿಸೂತ್ರೇಣ ವೃದ್ಧ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವರ್ಷಾದೇಶಃ. ಭೊ ತ್ರಿನಯನ, ಯವಿಷ್ಠಾಯ – ಅತಿಶಯೆನ ಯೂನೆ, ತೆ, ನಮಃ, ಪೂರ್ವವದ್ಯಣಾದಿಲೊಪಗುಣೌ. ಸರ್ವಸ್ಮೈ-ಪರೊಕ್ಷ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸರ್ವವಸ್ತುರೂಪಾಯ ವಿಶ್ವಾಕಾರಾಯ, ತೆ-ತುಭ್ಯಂ, ತದಿದಂ, ನಮಃ, ಸರ್ವಮತಿಕ್ರಾಂತೊತಿಸರ್ವ ಸ್ತಸ್ಮೈ ವಿಶ್ವೊತ್ತೀರ್ಣಾಯಚ, ನ ಮಃ "ಸಂಜ್ಞೊಪಸರ್ಜನೀಭೂತಾಸ್ತು ನಸರ್ವಾದಯಃ" ಇತಿ ಸರ್ವನಾ ಮಸಂಜ್ಞಾನಿಷೆಧಾನ್ನಸ್ಮಾಯಾದೇಶಃ. ಆಸನ್ನತ್ವದೂರತ್ವಯೊಃ ಪರಮಾ ಣುತ್ವ ಪರಮಮಹತ್ವಯೊ ರ್ವೃದ್ಧತ್ವಯೂನತ್ವಯೊ ರ್ವಿಶ್ವಾಕಾರತ್ವ ವಿ ಶ್ವೊತ್ತೀರ್ಣತ್ವಯೊರ್ವಿರೊಧಾದಸಂಭವೊಪ್ಯವಸ್ತುವಿಷಮಃ ತ್ವಯಿತು ಅಣಿ ಮಾದಿಗುಣಯುಕ್ತೆ ಅತರ್ಕ್ಯೈಶ್ವರ್ಯೆಸಹಜಾಗುಣಾಃಇತಿ ಸರ್ವಂ ನಿರು ದ್ಧ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. || ೩೦ ||

ಟ || ಎಲೈ ವನಪ್ರಿಯನಾದ ಶಿವನೇ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರನಾಗುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸಮೀಪಸ್ಥನಾಗದಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಎಲೈ ಮನ್ಮಥನಂ ಸಂಹರಿಸಿದ ಪರಶಿವನೇ! ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಮತ್ತು ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ತ್ರಿಯಂಬಕನಾದೆಲೈ ಪರವನೇ! ಅತಿವೃದ್ಧನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಯೌವನಶಾಲಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚವಂ ಮೀರಿದವನೂಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. || ೩೦ ||

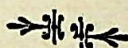

ಮೂ || ಬಹುಳರಜಸೇ ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತೌ ಭವಾಯ ನಮೋನಮಃ
ಜನಸುಖಕೃತೇ ಸತ್ವೋದ್ರಿಕ್ತೌ ಮೃಡಾಯ ನಮೋನಮಃ ||
ಪ್ರಬಲತಮಸೇ ತತ್ಸಂಹಾರೇ ಹರಾಯ ನಮೋನಮಃ
ಪ್ರಮಹಸಿ ಪದೇ ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೇ ಶಿವಾಯ ನಮೋನಮಃ||೩೧||

ವ್ಯಾ || ಉಪಕ್ರಮಾನುಸಾರೇಣ ಸ್ತುತಿಮುಪಸಂಹರನ್ ಸುಪ್ರಣಮತಿ || ಬಹುಳೇತಿ || ವಿಶ್ವಸ್ಯ—ಜಗತಃ, ಉತ್ಪತ್ತೌ ಕಾರ್ಯೇ, ಬಹುಳಮಧಿಕಂರಜಃ ರಜೋಗುಣಃ ಯಸ್ಯತಸ್ಮೈ ರಜೋಗುಣಾಧಿಕಾಯ, ಸೃಷ್ಟಿಸಮಯೆ ಭಾವಯತೀತಿ ಭವಇತಿ ಭವಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಯ, ತೆ—ತುಭ್ಯಂ, ನಮೋನಮಃ, ಜನಸ್ಯ ಜಾತಸ್ಯವಿಶ್ವಸ್ಯ, ಸುಖಕೃತೆ—ಸುಖಕರಣಾಯ ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯಾಯೆತಿ ಯಾವತ್, ಸತ್ವಸ್ಯ—ಸತ್ವಗುಣಸ್ಯ, ಉದ್ರಿಕ್ತೌ—ಉದ್ರೇಕೆಸತಿ, ಮೃಡಯತಿ ಸುಖಯತೀತಿ ಮೃಡಃ "ಮೃಡಸುಖನೆ" ಇತಿ ಧಾತೊರಂತರ್ಭಾವಿತಣ್ಯರ್ಥಾತ್ ಇಗುಪಧಲಕ್ಷಣಃ ಕಃ. ತಸ್ಮೈ ಮೃಡಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಯ, ತೆ, ನಮೋನಮಃ, ತಸ್ಯ—ಜಗತಃ, ಸಂಹಾರೆ, ಪ್ರಬಲಂ ಅಧಿಕಂ ತಮಸ್ತಮೊಗುಣೊ ಯಸ್ಯತಸ್ಮೈ, ಹರತಿಸಂಹರತೀತಿಹರಃ ತಸ್ಮೈ ಹರಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಯ, ತೆ, ನಮೊನಮಃ, ತ್ರಯೊಗುಣಾಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯಂ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಾದಿತ್ವಾತ್ ಸ್ವಾರ್ಥೆಷ್ಯಞ್. ನಿರ್ಗತಂ ತ್ರೈಗುಣ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ

ಸ್ಮಿನ್ ನಿಸ್ತ್ರೈ/ಗುಣ್ಯೇ, ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ಮಹಸ್ತೇಜೋ ಯಸ್ಮಿಂತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಮಹಸಿ, ಪದೇ—ಸ್ಥಾನೇ, ಶಿವಾಯ—ಕಲ್ಯಾಣಾಯ ನಿತ್ಯೋದಿತಾನಂದಾಯ, ತೇ, ನಮೋನಮಃ, ದ್ವಿರ್ವಚನೇ ನಮಸ್ಕಾರಸ್ಯಾನುಪರತಿಸ್ಸೂಚಿತಾ. ಹರಿರ್ನಾಮವೃತ್ತಂ. ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂತು. ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರೇ—ರಸಯುಗಹಯೈರ್ನ್ಸೌಮ್ರೌಸ್ಲೌಗೋಯದಾಕಥಿತಾಹರಿರಿತಿ. ‖ ೩೧ ‖

ಟ ‖ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ರಜೋಗುಣವಂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಭವನೆನಿಸುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.—ಜನರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಾಗ ಸತ್ವಗುಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಹೊಂದಿ ಮೃಡನೆನಿಸುವ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ನಮಸ್ಕಾರವು-ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವಾಗ ತಮೋಗುಣವಂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಹರನೆನಿಸುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು—ಯಾವಗುಣವೂ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಶಿವನೆನಿಸುವ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ನಮಸ್ಕಾರವು. ‖೩೧ ‖

ಮೂ ‖ ಕೃಶಪರಿಣತಿ ಚೇತಃ ಕ್ಲೇಶವಶ್ಯಂ ಕ್ವಚೇದಂ
ಕ್ವಚ ತವ ಗುಣಸೀಮೋಲ್ಲಂಘಿನೀ ಶಶ್ವದೃದ್ಧಿಃ ‖
ಇತಿ ಚಕಿತ ಮಮಂದೀಕೃತ್ಯ ಮಾಂ ಭಕ್ತಿರಾಧಾತ್
ವರದ ಚರಣಯೋಸ್ತೇ ವಾಕ್ಯಪುಷ್ಪೋಪಹಾರಂ ‖ ೩೨ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸ್ವಕೀಯಮೌದ್ಧತ್ಯಂ ಪರಿಹರ್ತುಂ ವಿರಚಿತಾಂಸ್ತುತಿಂ ಪರಮೇಶ್ವರಚರಣ ಸರಸೀರುಹಯೋರರ್ಪಯತಿ ‖ ಕೃಶೇತಿ ‖ ಹೇ ವರದ—ಮೋಕ್ಷಪ್ರದ, ಕೃಶಾ ಅಲ್ಪಾ ಪರಿಣತಿಃ ಪರಿಪಾಕೋ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯತತ್, ಕ್ಲೇಶವಶ್ಯಂ—ದುಃಖಾಧೀನಂ, ಇದಂ, ಮೇ, ಚೇತಃ, ಕ್ವಚ, ಗುಣಾನಾಂ, ಸೀಮಾಂ ಮರ್ಯಾದಾಂ. ಉಲ್ಲಂಘಿನೀಮತಿಕ್ರಾಮಂತೀ, ತವ, ಶಶ್ವದೃದ್ಧಿರಧಿಕೈಶ್ವರ್ಯಂಚ,ಕ್ವ,- ಇತಿ ಹೇತೋಃ,ಚಕಿತಂ-ಭೀತಂ,ಮಾಂ, ಭಕ್ತಿಃಕರ್ತ್ರೀ, ಅಮಂದೀಕೃತ್ಯ—ಅಮಂದಂಕೃತ್ವಾ, ಹೇ ಬಾಲಕಮಾಭೈಷೀರಿತಿ ವಿಬೋಧ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ. ತೇ, ಚರಣಯೋಃ ವಾಕ್ಯಾನ್ಯೇವ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ತ್ಯೈ ರುಪಹಾರಂ ಪೂಜನಂ, ಆಧಾ

ತ್ ಅಂತರ್ಭಾವಿತಣ್ಯರ್ಥತ್ವಾದರ್ಥಾಪಯತ್ ಅಕಾರಯದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಭಕ್ತಿಪರಾಧೀನೇನ ಮಯಾ ಸ್ತುತಿರ್ಯಾ ವಿರಚಿತಾ ಸಾ ಭವಚ್ಚರಣಪೂಜಾಸ್ತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಮಾಲಿನೀವೃತ್ತಂ. ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂತು. ನನಮಯಯಯುತೇಯಂ ಮಾಲಿನೀಭೋಗಿಲೋಕೈರಿತಿ. ‖ ೩೦ ‖

———***———

ಟ ‖ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ದುಃಖಕ್ಕೆ ವಶವಾದೀ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಿ ಗುಣತ್ರಯಾತೀತವಾದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಬೆದರಿದವನಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಯು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿತು. ‖೩೦‖

ಮಾ ‖ ಅಸಿತಗಿರಿಸಮಂ ಸ್ಯಾತ್ಕಜ್ಜಲಂ ಸಿಂಧುಪಾತ್ರೇ
ಸುರತರುವರಶಾಖಾ ಲೇಖಿನೀ ಪತ್ರಮುರ್ವೀ ‖
ಲಿಖತಿ ಯದಿ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶಾರದಾ ಸಾರ್ವಕಾಲಂ
ತದಪಿ ತವ ಗುಣಾನಾ ಮೀಶ ಪಾರಂ ನ ಯಾತಿ ‖ ೩೨ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಕವಿಃ ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಂ ಪರಿಹರತಿ ‖ ಅಸಿತಗಿರೀತಿ ‖ ಹೇಈಶ, ಅಸಿತಗಿರಿಸಮಂ—ಅಂಜನಾದ್ರಿಸಮಂ, ಕಜ್ಜಲಂ—ಅಂಜನದ್ರವ್ಯಂ, ಸಿಂಧುಸ್ಸಮುದ್ರಃ ಸಏವ ಪಾತ್ರಮಾಧಾರಸ್ಥಾನಂ ತಸ್ಮಿನ್, ಸುರತರೋಃ—ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಸ್ಯ, ವರಾ-ಶ್ಲಾಘ್ಯಾ,ಶಾಖಾ, ಲೇಖಿನೀ,ಪತ್ರಂ, ಉರ್ವೀ-ಭೂಮಿಃ,ಸ್ಯಾತ್, ಏತತ್, ಗೃಹೀತ್ವಾ, ಶಾರದಾ—ಸರಸ್ವತೀ, ಸಾರ್ವಕಾಲಂ—ಯಾವಜ್ಜೀವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಯದಿ ಲಿಖತಿ, ತದಪಿ, ತವ, ಗುಣಾನಾಂ, ಪಾರಂ, ನ ಯಾತಿ, ಅತ್ರಾತಿಶಯೋಕ್ತಿರಲಂಕಾರಃ. ಯದ್ಯರ್ಥಸ್ಯಕಲ್ಪನಂ ಸಂಭಾವನಮಿತಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶಮತಂ. ಅಲಂಕಾರಸರ್ವಸ್ವಮತೇತು,—ಅಸಂಬಂಧೇ ಸಂಬಂಧನಿಬಂಧನಾದತಿಶಯೋಕ್ತಿ ರೇವೇತಿಧ್ಯೇಯಂ. ‖ ೩೨ ‖

———:o:———

ಟ || ಈಶನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಸರಸ್ವತಿಯು ಸಮುದ್ರವೆಂಬ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಜನಾದ್ರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಸಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಉತ್ತಮವಾದೊಂದು ಕೊಂಬೆಯನ್ನೇ ಲೇಖಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯೆಂಬ ಪತ್ರದಮೇಲೆ ಸದಾಕಾಲಬರೆದಾಗ್ಯೂ, ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ನನ್ನಂತಹ ಪಾಮರರು ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲರೇ ? || ೩೨ ||

ಮೂ || ಅಸುರಸುರಮುನೀಂದ್ರೈರರ್ಚಿತಸ್ಯೇಂದು ಮೌಳೇಃ
ಗ್ರಥಿತಗುಣಮಹಿಮ್ನೋ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯೇಶ್ವರಸ್ಯ ||
ಸಕಲಗುಣವರಿಷ್ಠಃ ಪುಷ್ಪದಂತಾಭಿಧಾನೋ
ರುಚಿರಮಲಘುವೃತ್ತೈಸ್ಸ್ತೋತ್ರ ಮೇತಚ್ಚಕಾರ || ೩೪ ||

ವ್ಯಾ || ಅಸುರಇತಿ || ಸಕಲೈಃ, ಗುಣೈಃ—ಶಕ್ತಿನೈಪುಣ್ಯಾಭ್ಯಾಸಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ, ವರಿಷ್ಠಃ, ಪುಷ್ಪದಂತಾಭಿಧಾನಃ—ಪುಷ್ಪದಂತನಾಮಕಃ ಕಶ್ಚನವಿದ್ವಾನ್, ಅಸುರಸುರ ಮುನೀಂದ್ರೈಃ. ಅಸುರಾಸ್ಸುರವಿರೋಧಿನಃ, ವಿರೋಧಾರ್ಥೇನಞ್ ಸಮಾಸಃ. ಸುರಾಃ—ದೇವಾಃ, ಮುನೀಂದ್ರಾಃ ನಾರದಾದಿ ಋಷೀಶ್ವರಾಃ ತೈಃ, ಅರ್ಚಿತಸ್ಯ—ಪೂಜಿತಸ್ಯ, ಯದ್ಯಪ್ಯತ್ರ—"ಮತಿಬುದ್ಧಿಪೂಜಾರ್ಥೇಭ್ಯಶ್ಚ" ಇತಿ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಭವಿತವ್ಯಂ ತಥಾಪಿ ಮಹಾಕವಿಪ್ರಯೋಗಾತ್ತೃತೀಯಾ. ಇಂದುಮೌಳೇಃ—ಚಂದ್ರಶೇಖರಸ್ಯ, ಗ್ರಥಿತಾಃ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಾಃ ಗುಣಮಹಿಮಾನೋ ಯಸ್ಯಸಃ ತಸ್ಯ, ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ—ಗುಣರಹಿತಸ್ಯ, ಈಶ್ವರಸ್ಯ—ಜಗದುಪಾದಾನಭೂತಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ, ರುಚಿರಂ-ರಮ್ಯಂ, ಏತತ್, ಸ್ತೋತ್ರಂ ಅಲಘುವೃತ್ತೈಃ—ಸ್ಫುಟವೃತ್ತೈಃ ಶಿಖರಿಣೀಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ, ಚಕಾರ. ||೩೪||

ಟ || ಸದ್ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನು—ವಿಷ್ಣ್ವಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ನಾರದಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅಸುರರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಷಡಂಗ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಂದ ಅಭಿರಾಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶಿವಸ್ವಾಮಿಯ ಈ ಮನೋಜ್ಞವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾದ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದನು. ||೩೪||

ಮೂ || ಅಹರಹರನವದ್ಯಂ ಧೂರ್ಜಟೇಃ ಸ್ತೋತ್ರಮೇತ
ತ್ಪಠತಿ ಪರಮಭಕ್ತ್ಯಾ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತಃ ಪುಮಾನ್ಯಃ ||
ಸ ಭವತಿ ಶಿವಲೋಕೇ ರುದ್ರತುಲ್ಯಸ್ತಥಾತ್ರ
ಪ್ರಚುರತರಧನಾಯುಃ ಪುತ್ರವಾನ್ ಕೀರ್ತಿಮಾಂಶ್ಚ || ೩೭ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಫಲಶ್ರುತಿಮಾಹ || ಅಹರಹರಿತಿ || ಅಹರಹಃ-ಪ್ರತ್ಯಹಂ, ಅನವದ್ಯಂ-ದೋಷರಹಿತಂ, ಧೂರ್ಜಟೇಃ-ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ, ಏತತ್ ಸ್ತೋತ್ರಂ, ಪರಮಭಕ್ತ್ಯಾ-ಅತಿಶಯಭಕ್ತ್ಯಾ,ಶುದ್ಧಚಿತ್ತಃ-ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣಃ, ಯಃ ಪುಮಾನ್ ಪುರುಷಃ, ಪಠತಿ-ಅಧೀತೆ, ಸಃ. ಶಿವಲೋಕೆ-ಕೈಲಾಸೆ, ರುದ್ರತುಲ್ಯಃ-ಸಾರೂಪ್ಯಮುಕ್ತಿಂಪ್ರಾಪ್ತಃ, ಪ್ರಮಥಭೂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಭವತಿ,-ತಥಾ, ಅತ್ರ-ಅಸ್ಮಿನ್ ಲೊಕೆ, ಪ್ರಚುರತರಂ ವಾಂಛಾಸಮಧಿಕಂ ಧನಂ ಹಿರಣ್ಯಧಾನ್ಯಪಶ್ವಾದಿಕಂ ಆಯುಃ ಶತವತ್ಸರಪರ್ಯಂತಂ ಜೀವನಂ ಪುತ್ರಾಃ ಬಹುಸುತಾಃ ಪ್ರಚುರತರಧನಾಯುಃ ಪುತ್ರಾಃ ಅಸ್ಯಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯೇನಸಂತೀತಿ ತದ್ವಾನ್, ಅತ್ರ ಕರ್ಮಧಾರಯಾನ್ಮತ್ವರ್ಥೀಯ ಇತಿ ಮತುಪೊನಿಷೆಧೆನ ಸರ್ವಧನಾದೆರಾಕೃತಿಗಣತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಧನೀತ್ಯಧನೀತಿಚ ಮಹಾಕವಿಪ್ರಯೊಗಾಶ್ಚ. ಮೆಘಸಂದೆಶೆ,-"ಬಿಸಕಿಸಲಯಚ್ಛೆದಪಾಥೆಯುವಂತಃ" ಅನರ್ಘ್ಯರಾಘವೆಚ-"ಕೊಕಪ್ರೀತಿಚಕೊರಪಾರಣಪಟುಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀ ಲೊಚನೆ" ಇತ್ಯಾದಯಃ. ಕೀರ್ತಿರ್ಯಶಃ ಸಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಕೀರ್ತಿವಾನ್ ಯಶಸ್ವೀಚ, ಭವತೀತಿ ಶಿವಂ. || ೩೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಾರಾವಾರಪಾರೀಣ
ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ವಿರಚಿತ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೆ
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಮಾಪ್ತಾ.

ಟ || ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಈ ಶ್ರೀ ಪರಶಿವಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾವನು ಪಠಿಸುವನೋ, ಅವನು ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾರೂಪ್ಯನಾಮಕವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನಲ್ಲದೆ, ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನವಂತನೂ, ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಂತನೂ, ಸತ್ಪುತ್ರವಂತನೂ, ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯೂ ಆಗುವನು || ೩೭ ||

ಶ್ರೀ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ರಚಿತವಾದ ಕನ್ನಡ
ಟಿಪ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದ ಟಿಪ್ಪಣವು ಮುಗಿದುದು.

ಓಂ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಮಥಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಶಿವಪಂಜಸ್ತವೆ ಮಲಯರಾಜಸ್ತವಃ

ಪ್ರಾರಭ್ಯತೆ.

ಉರ್ವೀಜಲಾಗ್ನ್ಯಾದಿಯುತೋನಿಮಿತ್ತಾತ್ಸರ್ವಾರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಜ
ನಿತಾಸ್ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ॥ ನಿರ್ವಾಣದೋಯೋಮಲಶಕ್ತಿಸಕ್ತೈಶ್ವರ್ಯ
ಸ್ಸಮಾಂಪಶ್ಯತು ವಿಶ್ವನಾಥಃ॥ ॥ ೧ ॥

ಯಾಂ ದೆವದೆವಸ್ಯ ಮಹೆಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀಂ ಶಕ್ತಿ
ಮುದಾಹರಂತಿ॥ಪ್ರಾರಬ್ಧಟೀಕಾಪರಿಪೂರ್ತಯೆಹಂ ದೆವೀಂ
ಪ್ರಪದ್ಯೆ ಕರುಣಾಪರಾಂ ತಾಂ॥ ॥ ೨ ॥

ನಿರ್ಮಾಯಭಕ್ತ್ಯಾ ಸ್ತವನಂ ಮಹೆಶಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗಮ್ಯಂ
ಪ್ರವಿಹಾಯ ಕಾಲಂ ॥ ಜಿತ್ವಾ ಸ್ವದೆಶ್ಯೈಸ್ಸಮಮಾಶದೆಶಂ
ಯಃ ಪ್ರಾಪ ವಂದೆ ಮಲಯೆಶ್ವರಂ ತಂ॥ ॥ ೩ ॥

ಯ
ಇತ್ಥಮಿಹ ಕಥಾಸಂಗತಿಃ.

ಪುರಾಕಿಲ ಮೆರೋರ್ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೆ ಮಲಯದೆಶೆ ಮಲಯವತ್ಯಾಂ ನಗರ್ಯಾಂ ಮಲಹರಭಕ್ತಃ ಸಮಗ್ರೈಶ್ವರ್ಯಸಮಾಕೃತದೆವರಾಜೋ ದೆವರಾಜಇತಿ ರಾಜಾ ಆಸೀತ್. ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ ಶಚೀದೆವೀಕಲ್ಪಾ ಶಚೀ ದೆವೀತಿ ನಾಮ್ನಾದಿದೆವ. ತಾಧಂಪತೀ ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಕತಿಪಯವತ್ಸರಾ ದುಃ

ಖವೈಮುಖ್ಯೇನ ಸೌಖ್ಯಮನುಭೂಯ, ಕದಾಚಿತ್ "ಏಷವಾ ಅನೃಣೋಯಃ
ಪುತ್ರೀ" ಇತ್ಯಾದಿ ವೈದಿಕಂವಾಕ್ಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸ್ವಯಮಪುತ್ರತ್ವಾದೃಣಾ
ನಪಾಕರಣೇಗತ್ಯಭಾವ ಇತಿ ಭೀತ್ಯಾತ್ಯಂತಮಾಕ್ರಾಂತೌಸಂತೌ ವಿಚಿಂತ್ಯ ತದ
ನಂತರಂ ಶಂಕರಮೇವ ಪುತ್ರಪ್ರದಾಯಕತ್ವೇನ ವಿದ್ವದ್ಭಿಸ್ಸಹನಿರ್ಣೀಯ ವಿಶ್ವಾ
ಸಿನಿಮಂತ್ರಿಣಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯಧುರಾಂನಿಧಾಯ ಪುರಾದ್ಬಹಿಃಕಂಚಿಚ್ಛೈವಾಲಯಂ
ವಿವಿಕ್ತಂ ವಿಧಾಯ ತತ್ರ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಿಪರ್ಯಂತಂ ತಪಶ್ಚಕ್ರಾ
ತೇ. ತತಶ್ಶಿವಃ ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್. ಪಶ್ಚಾದೇತೌ ಶಿವಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವ
ಭೂತವಿಗ್ರಹಾವಿವ ಪ್ರಚುರಪ್ರಹರ್ಷ ಪೀಯೂಷಪಾರಾವಾರೇ ಪ್ಲೋಪ್ಲೂಯ
ಮಾನೌ ಸ್ತುವಂತೌ ಪಾರ್ವತೀಪತ್ಯುಃ ಪಾದಪಂಕಜಯೋಃ ಪ್ರಣಾಮಂ ಚ
ಕ್ರತುಃ. ತದನು ಗಿರಿಜಾಧವಸ್ತಾವುತ್ಥಾಪ್ಯ ಸ್ವಯಂಸರ್ವಜ್ಞೋಽಪಿ ಕಿಂ ವಾ
ಮಾಕಾಂಕ್ಷಿತಮಿತಿ ಪಪ್ರಚ್ಛ. ತೌ ತಾವದಾವಾಂ ಪುತ್ರಾರ್ಥಿನಾವಿತಿ ವಿ
ಜ್ಞಾಪಯತಸ್ಸ್ಮ. ಶಿವಸ್ತು ದುರ್ವಿನೀತಶ್ಚೇಚ್ಛತಾಯುಃಪುತ್ರೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ
ಸುವಿನೀತಶ್ಚೇತ್ ಷೋಡಶವರ್ಷಾಯುರ್ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಬಭಾಷೇ. ತೌ ಪುನ
ಸ್ತತ್ರೋತ್ತರಮೇವಪಕ್ಷಮಭ್ಯುಪಗಮ್ಯ ಪುರಂವಿವಿಶತುಃ. ಅಥ ಯಥಾಪೂ
ರ್ವಂ ಸ್ವರಾಜ್ಯಂ ಸ್ವಯಮೇವ ದೇವರಾಜೋ ರಂಜಯತಿಸ್ಮ. ಇತಶ್ಚಚೀದೆ
ವೀ ನವಮೇಮಾಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶುಭಲಕ್ಷಣಂ ಪುತ್ರಮಸೂತ. ದೇವರಾಜೋ
ಪಿ ಶಿವಲಿಂಗಿನಿ ತಸ್ಮಿನ್ಪುತ್ರೇ ಯಥಾವಿಧಿ ದ್ವಾದಶೇದಿನೇ 'ಮಲಯರಾಜ'
ಇತಿ ನಾಮ ಸಂಕೇತಿತವಾನ್. ಮಲಯರಾಜಸ್ತು ಕ್ರಮೇಣ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾ
ದಿಗುಣಗಣಶಾಲೀ ಸನ್ ಪಿತೃಮಾತೃಪ್ರಮುಖಪೂಜ್ಯಗೋಚರಾಂ ಭಕ್ತಿ ಮಾ
ಚರನ್ನೇಕದಿನನ್ಯೂನ ಷೋಡಶವರ್ಷೋವತಸ್ಥೇ. ತತೋ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಬಹು
ಶೋಕಾಕಲಿತಮನಸೌ ಮಲಯರಾಜಸ್ಯ ಮರಣಮತ್ಯಾಸನ್ನಮಿತಿ ವ್ಯಲಪ
ತಾಂ, ಸ ಮಲಯರಾಜೋಽಪಿ ತದ್ದುಃಖಚ್ಛೇದನಾಯ ಸ್ವಯಂ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಿವೇ
ಕ್ಯಪಿ ಮೃತ್ಯುಜಯಾಯ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಸನ್ನಿಧೌ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತೋ ಭೂತ್ವಾ
"ಯೋನಧಿಯಾಮಧಿಗಮ್ಯಸ್ತಸ್ಯ" ಇತ್ಯಾದಿಭಿರ್ದ್ವಾಸಪ್ತತಿಶ್ಲೋಕೈಃ ಸ್ತುತಿಂ
ಚಕಾರೇತಿ.

ಮಲಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರಂ.

———:o:———

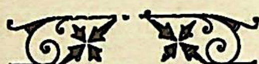
ಮೂ ‖ ಯೋ ನ ಧಿಯಾ ಮಧಿಗಮ್ಯ
ಸ್ತಸ್ಯ ಕುತಸ್ಸಂಭವೋ ಗಿರಾಂ ವೃತ್ತೇಃ ‖
ಸ್ತೌಮಿ ತಥಾಪಿ ಭವಂತಂ
ಮನೋರಥೋ ಯಾತ್ಯಭೂಮಿಮಪಿ ‖ ೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಯೋನಧಿಯಾಮಿತಿ ‖ ಯಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ, ಧಿಯಾಂ—ಬುದ್ಧಿಬೋಧಾನಾಂ, ಅಧಿಗಮ್ಯಃ—ಪ್ರಾಪ್ಯಃ ಗೋಚರಃ, ನಭವತಿ-ಧೀಭಿರ್ಗಂತುಂ ನಶಕ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ನನು ಅರ್ಥಾಸ್ತಾವತ್ ಬುದ್ಧ್ಯುಪಾರೂಢಾಏವ. ಸರ್ವದಾ ಪುರುಷೇಣಚೇತ್ಯಂತೇ ನಬುದ್ಧ್ಯನುಪಾರೂಢಾಃ ಯದಿಬುದ್ಧ್ಯನುಪಾರೂಢಾ ಅಪ್ಯರ್ಥಾಶ್ಚೇತ್ಯೇರನ್. ತರ್ಹಿ ಬುದ್ಧ್ಯುದಯೋನರ್ಥಕಾಃ ಪ್ರಸಜ್ಯೇರನ್. ತತಃ ಪರಮೇಶ್ವರೋಪಿ ವಿಭಿನ್ನಏವ ಬುದ್ಧ್ಯಾರೂಢಶ್ಚೇತ್ಯೋ ನಾನ್ಯಥಾಕೇವಲಃ ಏತದುಕ್ತಂ ಭವತಿ. ಸಮ್ಯಗ್ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನೇ ಕೃತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದೇ ಸತಿ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಯೋಗನಿರತಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ರಜಸ್ತಮೋಮಲಂ ಪರಿಹೃತ್ಯ ನಿರ್ಮಲತರಸತ್ವವೃತ್ತಿರೇವ ಬುದ್ಧಿರ್ಭವತಿ. ತತಃಪರಮೇಶ್ವರಸ್ತತ್ರಬುದ್ಧೌ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವದ್ವರ್ತತ ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯೈವ ಚೇತ್ಯೋನಾನ್ಯೇನೇತಿ ಕೇಚಿತ್ಸಾಂಖ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯನುವಾಸಿತಾಃ ಪಾತಂಜಲಾ ಬುದ್ಧಿಬೋಧಗೋಚರತ್ವಂ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯೋರರೀಚಕ್ರಿರೇ. ತದೇತನ್ನಸಮೀಚೀನತಾಂ ಪರಿಚಿನೋತಿ ಅನೈಕಾಂತಿಕತ್ವಾತ್. ತಥಾಹಿ, ಭವತಾಂ ಪ್ರಯೋಗಸ್ತಾವದೇವಂಪರ್ಯವಸಿತಃ—ಪರಮೇಶ್ವರೋಪಿ ಬುದ್ಧ್ಯುಪಾರೂಢಏವ ಚೇತ್ಯತೇ ಅರ್ಥತ್ವಾತ್ ಸುಖಾದಿವದಿತಿ. ನಹ್ಯತ್ರಯೋ ಯೋರ್ಥ ಸ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಬುದ್ಧ್ಯುಪಾರೂಢತಯಾ ಚೇತ್ಯತ್ವಮಿತಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಸ್ತಿ. ಬುದ್ಧಿಭೋಕ್ತೃತ್ವೇನಾತ್ಮನಸ್ತದುಪಾರೂಢತ್ವೇನ ಚೇತ್ಯತ್ವಾಭಾವಾದ್ಬಾಧಿತವಿಷಯತ್ವಂಚ. ಯದಾಹು ರಾಗಮಾಚಾರ್ಯಾಃ—" ಆತ್ಮಾಪ್ಯವಿಷಯೋ ಯಸ್ಯ ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯತ್ವತಃ ಕಥಂ| ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಮಸೌ ದೇವಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಶಂಕರಂ " ಇತಿ. ಯದುಕ್ತಂಪರ್ಯೈಃ

ಬುದ್ಧೌಪ್ರತಿಬಿಂಬವದ್ವರ್ತತ ಇತಿ. ತದಪಿ ನಪ್ರಮಾಣಸಹಂ ಸಾವಯವ ಸ್ಯಜಡಸ್ಯೈವ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾದೇಃ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಸಂಭವಾತ್ ನಿರವಯುವ ಸ್ಯ ಅಜಡಸ್ಯ ತದಸಂಭವೇನಭ್ರಾಂತತ್ವಾತ್. ತದೇತತ್ಪ್ರತ್ಯಪಾದಿಪೌಷ್ಕರೆ- "ನಚಾಯಂಪ್ರತಿಬಿಂಬೋಪಿ ಚಿದ್ರೂಪಸ್ಯಾತ್ಮನಃಪುನಃ | ಜಡೇಜಡಸ್ಯ ಸಂ ಕ್ರಾಂತಿರ್ಯುಜ್ಯತೆ ಪರಿಣಾಮಿನಃ" ಇತಿ. ನನುಪುರುಷೋಪಿಬುದ್ಧ್ಯಾಪಾ ರೂಢಏವಚೆತ್ಯ ಇತಿ ಸಾಂಖ್ಯಾ ಇತಿಚೆನ್ನ. ನಾತ್ಮಾಬುದ್ಧ್ಯಾಪಾರೂಢಶ್ಚೆತ್ಯತಿ ಚೆತನತ್ವಾತ್. ಯೊ ಬುದ್ಧ್ಯಾಪಾರೂಢಏವ ಚೆತ್ಯತೆ ನಾಸೌ ಚೆತನಃ ಯ ಥಾಘಟಃ ತಥಾಚಾಯಂ ಚೆತನಃ ತಸ್ಮಾದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾಪಾರೂಢತಯಾ ನಚೆತ್ಯಃ. ಯದ್ಯಾತ್ಮಾಬುದ್ಧ್ಯಾಪಾರೂಢಸ್ಸ್ಯಾತ್ ಪರಿಣಾಮೀ ಭೊಗ್ಯಶ್ಚ ಭವೇತ್ ತದ್ವಿಷಯೀಕರಣಾದ್ಬುದ್ಧಿರಪಿ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಂಪ್ರಸಜ್ಯೆತ. ತದುಕ್ತಂ ತಾಂತ್ರಿ ಕೈಃ- "ಪರಿಣಾಮೀ ಪುಮಾನ್ ಭೊಗ್ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತದ್ಗೊಚರೊ ಯದಿ | ವಿಪರೀತಾಚ ಬುದ್ಧಿಸ್ಸ್ಯಾತ್" ಇತಿ. ತಸ್ಮಾದ್ಬುದ್ಧಿಬೊಧಃ ಪರಮೆಶ್ವರಂ ನಪ್ರಕಾಶಯಿತುಮರ್ಹತಿ ಪಾಶತ್ವಾತ್. ಯೊಯಃಪಾಶಃ ಸಸ ನ ಪ್ರಕಾ ಶಕರಃ ಯಥಾ ನಿಗಳಸ್ತಥಾಚಾಯಂಪಾಶ ಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪರಮೆಶ್ವರಪ್ರಕಾಶಕೊ ನಭವತಿ. ಯದಾಮನಂತ್ಯಾಗಮಜ್ಞಾಃ- "ಅಂತಃಕರಣ ವೃತ್ತಿರ್ಯಾ ಬು ದ್ಧ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಾ ಮಹೆಶ್ವರಂ | ನಪ್ರಕಾಶಯಿತುಂ ಶಕ್ತಾ ಪಾಶತ್ವಾನ್ನಿ ಗಳಾದಿವತ್" ಇತಿ. ಯದೀಶ್ವರೊ ಬುದ್ಧಿಗಮ್ಯೊ ನಭವತಿ ತರ್ಹಿ ಕಥಂ ಗಮ್ಯ ಇತಿಚೆತ್ ಶ್ರೂಯತಾಮವಧಾನೇನ-ಶಿವಶಕ್ತಿದೀಪಿತಯಾ ನಿರ್ಮ ಲಯಾ ದೀಕ್ಷಿತಾನಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯೈವ ಶಿವೊಗಮ್ಯಃ ತದು ಕ್ತಂನಿಶ್ವಾಸಕಾರಿಕಾಸು- "ಶಿವಾರ್ಕಶಕ್ತಿದೀಧಿತ್ಯಾಸಮರ್ಥೀಕೃತಚಿದ್ದೃಶಾ| ಶಿವಂ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಭಿಸ್ಸಾರ್ಧಂಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾಗತಾವೃತಿಃ" ಇತಿ. ನನು ನಿರಾಕಾ ರಸ್ಯಪರಮೆಶ್ವರಸ್ಯೈತದುಪಪದ್ಯತೆ. ಸಾಕಾರಸ್ಯತಸ್ಯ ಕಥಮಿತಿಚೆನ್ನ. ನಹಿ ಪರಮೆಶ್ವರಸ್ಸಾಕಾರ ಇತಿ ತಸ್ಯಾಪ್ರಮೆಯತ್ವಾದಿಮಹಿಮಾಪ್ರತಿರುದ್ಧ್ಯತೆ ಪರಮೆಶ್ವರಶರೀರಸ್ಯ ಕರ್ಮನಿಬದ್ಧತ್ವಾಯೊಗಾತ್. ಯತಃ ಪರಮೆಶ್ವ ರೊ ನಿರ್ಮಲಏವ ಶ್ರೂಯತೆ ತತಸ್ಸಕಲಜಗತ್ಪಾವನಾರ್ಥಮೆವಸಾಕಾರೊ ಭವತೀತಿ ಸಿದ್ಧಮೆತತ್. ಯದುಕ್ತಂ ಪುರಾಣೆ- "ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪರಂಧಾಮ

ಅಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ಭವಾನ್ | ದೃಷ್ಟಂ ತ್ವಯೇಚ ಯಾದೇವರೂಪಮೇತತ್ಸು ಶೋಭನಂ" ಇತಿ. ತಾರ್ಕಿಕೈರಪಿ ನ್ಯಾಯಕುಸುಮಾಂಜಲಾವೀಶ್ವರಸದ್ಭಾವ ಸಾಧಕೈರುದಯನಾಚಾರ್ಯೈರುದಿತಮೇತತ್— "ಶರೀರಾನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾನುವಿಧಾಯಿನಿ ಕಾರ್ಯೇ ತಸ್ಯಾಪಿ ತದ್ವತ್ತಾದ್ಗೃಹ್ಣಾತೀಶ್ವರೋಪಿ ಕಾರ್ಯವಶಾಚ್ಛರೀರಮಿತಿ" ತಸ್ಮಾತ್ಸಾಕಾರೋಪಿ ಶಿವೋ ಬುದ್ಧಿಗೋಚರೋನಭವತಿ. ದೃಶ್ಯತೇಹ್ಯೇತಚ್ಛೈವಧರ್ಮಸಂಹಿತಾಯಾಂ ವಿಷ್ಣುಕೃತಸ್ತುತೌ—"ಅಚಿಂತ್ಯಂ ದುರ್ವಶಂ ಬುದ್ಧಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾದಿಭಿರಗೋಚರಂ | ಅಂತರ್ಬಹಿಃಸ್ಥಿತಂವ್ಯಾಪ್ಯಂ ವಂದೇ ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಿಣಂ" ಇತಿ. ಅಪಿತು ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಗೋಚರಇತ್ಯವೋಕ್ತಂ. ತಥಾಚಾದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ—"ಭಕ್ತ್ಯೈವಾನನ್ಯಯಾರಾಜನ್ ಜ್ಞಾಯತೇ ಭಗವಾನ್ ಶಿವಃ | ನಚಾನ್ಯೈರ್ನತಪೋಭಿರ್ವಾನಾಶ್ವಮೇಧಾದಿಭಿರ್ಮಖೈಃ" ಇತ್ಯಲಮತಿವಿಸ್ತರೇಣ. ತಸ್ಯ-ಬುದ್ಧ್ಯನುಪಾರೂಢಸ್ಯ ತೇ, ಗಿರಾಂ—ವಾಚಕಾದಿ ಶಬ್ದಾನಾಂ, ವೃತ್ತಿಃ— ಅಭಿಧಾದೇಃ ವ್ಯಾಪಾರಾತ್, ಸಂಭವಃ —ಗೋಚರತ್ವಸಂಭವಃ, ಕುತಃ ಕಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಮಾಣಾದ್ಭವೇತ್ ನ ಕಸ್ಮಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದ್ವಾ ಕುತೋವೃತ್ತೇಃ ಕಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಾಪಾರಾತ್ ಸಂಭವಃ ನಾಭಿಧಾಯಾಃ ನಲಕ್ಷಣಾಯಾಃ ನವ್ಯಂಜನಾಯಾ ಅಪಿವೃತ್ತೇಃ ಶಿವಸ್ಯ ಗೋಚರತ್ವಂ ಸಂಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಥವಾ ತಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ಗಿರಾಂ ವೃತ್ತೇಃ ಅಭಿಧಾದೇರ್ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಯಚ ಸಂಭವೋ ವಿಷಯವಿಷಯಿತ್ವಸಂಭವಃ ಸಂಬಂಧಃಕುತ ಇತಿ. ಅತ್ರ ಚಕಾರೋನುಕ್ತೋಪಿ ಅರ್ಥಾತ್ಸಮುಚ್ಚೀಯತೇ "ಗಾಮಶ್ವಂ ಪುರುಷಂ ಪಶುಂ" ಇತ್ಯಾದೌ ತಥಾ ದರ್ಶನಾತ್. ಶಿವಸ್ಯ ವಾಗಗೋಚರತ್ವಂ ಚೋಕ್ತಮಾದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ—"ಯತೋ ವಾಚೋನಿವರ್ತಂತೇ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಮನಸಾಸಹ | ಭರ್ಗಾದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಭರಣಾದ್ವಿಶ್ವಯೋನಿ ರುಮಾಪತಿಃ" ಇತಿ ವೃತ್ತ್ಯಗಮ್ಯತ್ವ ಕಥನೇನ ವೇದಾದ್ಯಗೋಚರತ್ವಮರ್ಥಸಿದ್ಧಂ ತೇಷಾಂ ತದ್ರೂಪತ್ವಾದಿತಿ. ಏವಂ ತರ್ಹಿಸ್ತೋತ್ರಮನಾರಂಭಣೀಯಂಸ್ಯಾದಿತಿಚೇತ್ ತತ್ರಾಹ ||ಸ್ತೌಮಿತಥಾಪೀತಿ|| ತಥಾಪಿ-ಬುದ್ಧಿವಾಗಗೋಚರತ್ವೇಪಿ, ಭವಂತಮಿತ್ಯನೇನ ಭಗವತಃ ಶಿವಸ್ಯೈವ ಸಂಬೋಧನಂಗಮ್ಯತೇ ಪ್ರಕೃತತ್ವಾತ್. ಭೋಭಗವನ್, ತ್ವಾಂ,ಸ್ತೌಮಿ. ಕಥಮೇತತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾತ್ರೇಣಾಂಗೀಕರಣೀಯಂಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ್ರವಿಶೇಷಂ ಸಮರ್ಥಯಿತುಂ ಸಾಮಾನ್ಯೇನಾ

ರ್ಥಾಂತರಂನ್ಯಸ್ಯತಿ. ಮನೋರಥಃ-ಇಚ್ಛಾ,ಅಭೂಮಿಮಪಿ, ಯಾತಿ, ಭೂಮಿ ಶಬ್ದೇನ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನಮಾತ್ರಂ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ. ಅಭೂಮಿಶಬ್ದೇನ "ನಞೀಷದ ರ್ಥೇಸಾದೃಶ್ಯೈತದ್ವಿರುದ್ಧತದನ್ಯಯೋಃ" ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ತದ್ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಂ ಗ ಮ್ಯತೇ. ತದಯಮರ್ಥಃ.-ಯಸ್ಮಾದಿಚ್ಛಾ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಮಪಿಸ್ಥಾನಂ ಯಾತಿ ಅತಿ ಶಯಂಯಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತಸ್ಮಾದಹಮಪಿ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕೃತ್ಯತಸ್ಮಾ ನ್ಮೃತ್ಯುಂಜಿತ್ವಾ ಅಭೀಷ್ಟಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಇತೀಚ್ಛಾನಿಯಂತ್ರಿತತ್ವಾತ್ ಬು ದ್ಧ್ಯಾದ್ಯಗೋಚರಮಪಿ ಶಂಕರಂ ಸ್ತೋತುಮಾರಭೆ ಇತಿ. ‖೧‖

ಮೂ ‖ ಮಲಹರಕೃಪೆಯಿಂದುದಯಿಸಿ ।
ಸಲೆಷೋಡಶವರ್ಷದಾಯುಶಿವನಂ ಪೊಗಳ್ದಾ ‖
ಮಲಯೋರ್ವೀನಾಥನಪದ ।
ಜಲಜಂಗಳ ನೊಲ್ದನಾರತಂ ಜಾನಿಪೆನಾಂ ‖

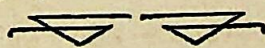
ಕಥಾಸಂಗತಿ.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಲಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಲಯವತೀ ನಗರದಲ್ಲಿ—ಅಧಿಕಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನೂ, ಮಲಹರಭಕ್ತನೂ ಆದ ದೇವರಾಜನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ದೊರೆಯು ಇದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಶಚೀದೇವಿ ಯೆಂಬೊಬ್ಬಳು ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಿದ್ದಳು. ಆದಂಪತಿಗಳು ಕೆಲವುಕಾಲ ಪರ್ಯಂತರವೂ ಸುಖದಿಂದಿರುತ್ತಾ ತಮಗೆ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಗತಿಯುಂ ಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಯವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿ ಶಿವಾನುಗ್ರಹ ಹೊರತು ಪುತ್ರಪ್ರಾ ಪ್ತಿಯಾಗಲಾರದೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದುಕ್ತವಾದ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವಂಕೇಳಿ, ವಿ ಶ್ವಾಸ ಪಾತ್ರನಾದ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗೊಂದು ಶಿವಾಲಯವಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನೆಸಗಿ ದರು. ಅನಂತರ ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನಿಮ್ಮಗಳ ಮನೋರಥವೇ

ನೆಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಪುತ್ರನನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಬಿನ್ನೈಸಲು, ಶಿವನು ದುಷ್ಪುತ್ರನು ಬೇಕಾದರೆ ಶತಾಯುಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ, ಸತ್ಪುತ್ರನು ಬೇಕಾದರೆ ಹದಿನಾರು ಸಂವತ್ಸರ ಮಾತ್ರವೇ ಆಯುಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ ಆಗುವನೆಂದಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಅವರು ಸತ್ಪುತ್ರನನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಶಿವನಿಂದ ಆ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿ, ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ದೇವರಾಜನು—ಪೂರ್ವದಂತೆ ಸ್ವಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲನಾಸಕ್ತನಾಗಿರಲು, ಶಚೀದೇವಿಯು ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳುಗಳು ಮುಗಿದನಂತರ ಪುತ್ರನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ದೇವರಾಜನು ಮಗನಿಗೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಕ್ರಮದಂತೆ ಲಿಂಗಧಾರಣವಂ ಮಾಡಿ, ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿನದಲ್ಲಿ 'ಮಲಯರಾಜ' ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟನು. ಮಲಯರಾಜನಾದರೋ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿಸುಗುಣಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವನಾಗಿರುತ್ತಿರಲು, ಅವನಿಗೆ ಹದಿನಾರುವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುವುದಕ್ಕೊಂದು ದಿವಸ ಕಡಮೆಯಾಗಿರಲಾಗಿ, ಆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಮರಣವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದರಿತು, ಬಹಳ ದುಃಖಪಡುವರಾದರು. ಆಗ ಆ ಪುತ್ರನು ತನ್ನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ದುಃಖವಂ ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ "ಯೋನಧಿಯಾಮಧಿಗಮ್ಯಃ" ಎಂಬುದು ಮೊದಲಾದ (೩೦) ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಸ್ತೋತ್ರವು.

ಟೀ|| ಯಾವ ಪರಶಿವನನ್ನು ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ನೀನು ಶಬ್ದವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಬಂತು. ಆದರೂ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ. ||೧||

ಮೂ || ಯಾಮಿ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯೈಃ
ಶರಣಂ ಕರುಣಾಕರಂ ಜಗನ್ನಾಥ ||
ಜನ್ಮ ಜರಾ ಮರಣಾರ್ಣವ
ತರಣತರಂಡಂ ತವಾಂಘ್ರಿಯುಗಂ ||೨||

ವ್ಯಾ॥ ಅಥಸ್ತೋತ್ರಕಾರಃ ಸ್ವಸ್ಯಾನನ್ಯಪರತಾಂ ಪ್ರತಿಪಾದಯಿತು ಮಾಹ ॥ ಯಾಮೀತಿ ॥ ಭೋ ಜಗನ್ನಾಥ—ವಿಶ್ವಕರ್ತಃ, ಜನ್ಮಜರಾಮರ ಣಾರ್ಣವತರಣತರಂಡಂ. ಜನ್ಮ ಜರಾ ಮರಣಾನ್ಯೇವ ಅರ್ಣವಃ ತಸ್ಯ, ತರಣೇ—ಉಲ್ಲಂಘನೇ, ತರಂಡಂ—ಯಾನಪಾತ್ರಭೂತಂ, ಜನ್ಮಜರಾಮರ ಣೋಚ್ಛೇದಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಶರಣಂ—ರಕ್ಷಕಂ "ಶರಣಂ ಗೃಹರಕ್ಷಿತ್ರೋಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಕರುಣಾಕರಂ—ಕೃಪಾಸ್ಪದಂ, ತವ, ಅಂಘ್ರಿಯುಗಂ, ಅತ್ರ ದೇಹದೇಹಿನೋ ರಭೇದೋಪಚಾರೇಣ ಪಾದಪರತಯಾ ವಿಶೇಷಣಾಭಿಧಾನಮಿತ್ಯ ವಧಾತವ್ಯಂ. ಯಾಮೀತ್ಯುತ್ತಮಪುರುಷಪ್ರಯೋಗಾ ದಹಮಿತಿಲಭ್ಯತೇ. ಅಹಂ, ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯೈಃ ಯಾಮಿ—ಮನಸಾ ಸಂಸ್ಮರಾಮಿ ವಚಸಾ ಸ್ತೌಮಿ ಕಾಯೇನ ನಮಸ್ಕರೋಮೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಅಥವಾ ತವಾಂಘ್ರಿಯುಗ್ಮ ಮಿತಿ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಖ್ಯಂ ತವ ಶಕ್ತಿದ್ವಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತಸ್ಯ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತ್ಯಾ ಕರುಣಾಕರತ್ವಂ ಸಂಭವತಿ. ॥೧॥

ಟೀ॥ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೊಡೆಯನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಹುಟ್ಟು, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಇವುಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದೂ, ಕೃಪಾಶ್ರಯವೂ ಆದ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಯುಗ್ಮವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿ ನಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿ, ವಾಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ದೇಹದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಮರೆ ಹೊಗುತ್ತೇನೆ. ॥೧॥

ಮೂ॥ ಸರ್ವತ ಏವ ಶ್ರುತಿರ್ನಾ
ಸರ್ವಗತಶ್ಚೇತಿ ಗೀಯಸೇ ಸದ್ಭಿಃ ॥
ಅತ ಇದ ಮರ್ಹಸಿ ಭಗವ
ನ್ಸ್ಥಾಣೋ ಕೃಪಣಾ ದ್ವಚಶ್ಶ್ರೋತುಂ ॥೨॥

ವ್ಯಾ॥ ನನು ದೂರಸ್ಥಃ ಶಿವಃ ಕಥಂ ತ್ವದ್ವಚನಮಾಕರ್ಣಯೇ ದಿತ್ಯ ತ್ರಾಹ ॥ ಸರ್ವತಇತಿ ॥ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದೇತಿ ಸ್ಥಾಣುಃ ನಿತ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ತಸ್ಯಸಂಬುದ್ಧಿಃ ಹೇ ಸ್ಥಾಣೋ, ಭಗವನ್—ಸಮಗ್ರೈಶ್ವರ್ಯ ವೀರ್ಯ

ಯಶ ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನ, ಅತ ಇತ್ಯನೇನ ಯತ ಇತಿಲಭ್ಯತೆ. ಗೀಯಸೆ ಇತಿಮಧ್ಯಮಪುರುಷಪ್ರಯೊಗಾತ್ ತ್ವಮಿತಿ ಲಭ್ಯತೆ. ಯತಃ, ತ್ವಂ, ಸರ್ವತಏವ—ಸರ್ವತ್ರೈವ "ಸಾರ್ವವಿಭಕ್ತಿಕಸ್ತಸಿಃ" ಇತಿ ಸಪ್ತ ಮ್ಯರ್ಥೆತಸಿಃ ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಶ್ರುತಿಮಾನ್—ಶ್ರವಣಯುಕ್ತಃ, ಸರ್ವಗಶ್ಚ— ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ ಇತಿಚ, ಸದ್ಭಿಃ—ಯಥಾರ್ಥದರ್ಶಿತ್ವೆ ಸತಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದಿ ಭಿರ್ವ್ಯಾಸಾದಿಭಿಃ, ಗೀಯಸೆ—ಪ್ರಶಸ್ಯಸೆ, ಯದಾಹುಃ—"ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾ ದಂ ತತ್ಸರ್ವತೊಕ್ಷಿ ಶಿರೊಮುಖಂ । ಸರ್ವತಶ್ಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೊಕೆ ಸರ್ವ ಮಾವೃತ್ಯತಿಷ್ಠತಿ" ಇತ್ಯಾದಿ. ಅತಃ—ಅಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಕೃಪಣಾತ್— ದೀನಾತ್ ಮತ್ತಃ, ಉದ್ಭೂತ ಮಿತ್ಯಧ್ಯಾಹರಣೀಯಂ. ಇದಂ—ಉಚ್ಚಾ ರ್ಯಮಾಣಂ, ವಚಃ—ವಚನಂ, ಶ್ರೊತುಂ—ಆಕರ್ಣಯಿತುಂ, ಅರ್ಹಸಿ— ಸಮರ್ಥೊ ಭವಸಿ. ॥೩॥

ಟೀ॥ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ, ನಿತ್ಯನೂ ಆದೆಲೈಶಿವನೇ! ವ್ಯಾಸಾದಿಮುನಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಾಕಡೆಯೂಕಿವಿಗಳುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವನನ್ನಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರುವರು. ಅದುಕಾರಣ, ದುಃಖಿತನಾದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿ ರುವೆ. ॥೩॥

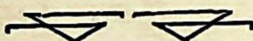

ಮೂ॥ ಶರಣಮಸಿ ಸಂಶ್ರಯೋಽಸಿ
ಗತಿ ರಸಿ ನಾಥೋಽಸಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ॥
ಭೂತೇಶ ತೇನ ತೇ ಮಯಿ
ವಿಜ್ಞಾಪಯತಿ ಕ್ಷಮಾ ಕಾರ್ಯಾ ॥೪॥

ವ್ಯಾ॥ ನನು ತ್ವದುಕ್ತವಚನಪರಿಪಾಲನೆ ಶಿವಃ ಕುತ ಸ್ತ್ವಂ ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ ॥ ಶರಣಮಸೀತಿ ॥ ಭೊ ಭೂತೆಶ—ಪಶುಪತೆ, ಹಿ—ಯಸ್ಮಾ ತ್ಕಾರಣಾತ್ "ಹಿ ಹೆತಾವವಧಾರಣೆ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತ್ವಂ, ಸರ್ವಭೂ ತಾನಾಂ—ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿನಾಂ, ಶರಣಂ ಅಸಿ ರಕ್ಷಕೊಭವಸಿ, ಸಂಶ್ರಯೊಸಿ ಆಶ್ರಯೊ ಭವಸಿ, ಗತಿರಸಿ ಉಪಾಯೊ ಭವಸಿ, ನಾಥೊಸಿ ಕರ್ತಾಪಿ

ಭವಸಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ, ವಿಜ್ಞಾಪಯತಿ—ವಿಜ್ಞಾಪನಂ ಕುರ್ವಂತಿ, ವಿಜ್ಞಾಪನಂನಾಮ ಸ್ವಾಮಿಸನ್ನಿಧೌ ಭೃತ್ಯೈಃ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಮುಚ್ಯಮಾನಂ ವಚನಂ. ಮಯಿ ವಿಷಯೇ, ತೇ—ತವ, ಕ್ಷಮಾ—ತಿತಿಕ್ಷಾ, ಕಾರ್ಯಾ—ಕರ್ತವ್ಯಾ, ತ್ವಯಾ ಕ್ಷಮಾ ಕರ್ತವ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ "ಕೃತ್ಯಾನಾಂಕರ್ತರಿ ವಾ" ಇತಿ ಕರ್ತರಿಷಷ್ಠೀ. ||೪||

ಟ || ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನೀನೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ, ಆಶ್ರಯನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತೀಯೆ. ಅದುಕಾರಣ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸೈರಣೆಯುಳ್ಳವನಾಗು, ||೪||

ಮೂ || ಯೇನಾಷ್ಟಧಾ ವಿಭಜ್ಯ
ಪ್ರಜಾಸು ಹಿತಹೇತುನಾ ತನುರ್ದತ್ತಾ ||
ಕಸ್ತ್ವದೃಶಂ ನಯಾಯಾ
ತ್ತ್ವಾಮಿಹ ಕರುಣಾಪರಂ ಶರಣಂ || ೫ ||

ವ್ಯಾ || ನನು ತ್ವಾಂ ವಿನಾ ಶಿವಂ ಕೋನಾಮ ಸ್ವರಕ್ಷಕತ್ವೇನ ಯಾತೀತ್ಯತ ಆಹ || ಯೇನಾಷ್ಟಧೇತಿ || ಹಿತಹೇತುನಾ. ಹಿತಂನಾಮ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಂ ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಾನುರೂಪೇಣ ಭೋಗಭೋಜನಂ ತತ್ರ, ಹೇತುನಾ ಕಾರಣೇನ, ಯೇನ ದೇವೇನ, ಅಥವಾ ಹಿತಾರ್ಥಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಪ್ರಜಾಸು—ಪ್ರಾಣಿಷುವಿಷಯೇ, ಅಷ್ಟಧಾ—ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಜೋವಾಯ್ವಾಕಾಶಚಂದ್ರಾರ್ಕಯಜಮಾನರೂಪೇಣ, ವಿಭಜ್ಯ—ವಿವಿಚ್ಯ, ತನುಃ—ಸ್ವಶರೀರಂ, ದತ್ತಾ—ಭೋಗಸಾಧನತ್ವೇನ ಕಲ್ಪಿತಾ, ತಥಾಹಿ,—ಪೃಥಿವೀಜಲಾನಲಾದ್ಯಭಾವೇ ಧಾರಣ ಜೀವನ ಪಾಕಾದ್ಯಭಾವಾ ತ್ತದಭಾವೇ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಭೋಗಃ ಕಥಂ ಭವೇತ್. ಅತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಭೋಗಾರ್ಥಂ ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಯಂ ಜಗತ್ಕಲ್ಪಿತವಾನ್. ಪ್ರಜಾಪಾಲನಾರ್ಥಂ ಪರಮೇಶ್ವರೋ ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕ ಮಧಿತಿಷ್ಠತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದುಕ್ತಂ— "ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಬಿಭರ್ತೀ

ದಂ ಚರಾಚರಂ" ಇತಿ. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೇಚ— "ಯಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂತಿಷ್ಠನ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಂತರೋಯಂ ಪೃಥಿವೀನವೇದ ಯಸ್ಯಪೃಥಿವೀಶರೀರಂ ಯಃಪೃಥಿವೀಮಂತರೋಯ ಮತ್ಯೇಷತಯಾತ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮಿತಯಾ " ಇತಿ. ಪುರಾಣೇಪಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ— "ಶಿವೇನಾಧಿಷ್ಠಿತಂಸರ್ವಂ ಜಗದೇತಚ್ಚರಾಚರಂ | ಸರ್ವರೂಪಧರಸ್ಸರ್ವಸ್ತದಜ್ಞಾತ್ವಾಚ ಮುಹ್ಯತಿ" ಇತಿ. ಯದ್ವಾ ಅಷ್ಟಧಾ ಪುರ್ಯಷ್ಟಕರೂಪೇಣ ವಿಭಜ್ಯ ತನೂಃ ಪ್ರಜಾಸುವಿಷಯೇ ದತ್ತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ನನು ಸ್ವಭಾವನಿರ್ಮಲಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ಬಹುದೋಷದೂಷಿತಾಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಯಃ ಕಥಂ ಶರೀರಂಭವೇಯು ರಿತಿಚೇತ್ ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ. ಶರೀರಲಕ್ಷಣಂ ತ್ರಿಧಾ ಸಂಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ—ಇಂದ್ರಿಯಾಶ್ರಯೋ ಭೋಗಾಶ್ರಯ ಶ್ಚೇಷ್ಟಾಶ್ರಯಶ್ಚೇತಿ. ತತ್ರಾದ್ಯಃ ಪಕ್ಷಃ ಪರಮೇಶ್ವರಾಪೇಕ್ಷಯಾ ನಪಕ್ಷೀಕಾರ್ಯಃ. ಶ್ರೋತ್ರಾದೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಖಲು ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಮುಪಯುಜ್ಯಂತೇ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾಭ್ಯಾಂ ತಥಾದರ್ಶನಾತ್. ನಹೀಂದ್ರಿಯೈರ್ವಿನಾ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ವಿಷಯಜ್ಞಾನಂ ನಭವತೀತಿ ಸಂಭವತಿ ಸ್ವಭಾವನಿರ್ಮಲನಿತ್ಯನಿರತಿಶಯಾನವಚ್ಛಿನ್ನಸರ್ವದೃಕ್ಕ್ರಿಯಾಸಮೇತತ್ವಾತ್ತಸ್ಯ. ಮಧ್ಯಮೋಪಿಪಕ್ಷೋ ನ ಪ್ರಮಾಣಪಥಮಧ್ಯಾರೋಢುಂ ಶಕ್ನೋತಿ. ನಹಿ ಕರ್ಮರಹಿತಸ್ಯ ಭೋಗಕಥಾಪಿ ಯುಜ್ಯತೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾತ್. ಯಸ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಯತ್ನವದಾತ್ಮಸಂಯೋಗಾಸಮವಾಯಿಕಾರಣಿಕಾಯಾ ಶ್ಚೇಷ್ಟಾಶಬ್ದಾಭಿಧೇಯಾಯಾಃ ಕ್ರಿಯಾಯಾ ಆಶ್ರಯಃ ಶರೀರಮಿತಿ ತೃತೀಯಃ ಪಕ್ಷಃ ಸೋಸ್ಮಾಭಿರಭ್ಯುಪಗಮ್ಯತ ಏವ. ಅತ್ರ ಪಕ್ಷೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಯತ್ನವದಾತ್ಮಾಧಿಷ್ಠೇಯಂ ಶರಿರಮಿತ್ಯೇವ ಬೋಧನಾತ್, ಕಿಂಚ ಸಾಧಕಪ್ರಮಾಣಸದ್ಭಾವಾದ್ಬಾಧಕಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಾಚ್ಚ. ತದೇತತ್ಸರ್ವಮುಕ್ತಂ ನ್ಯಾಯಾಚಾರ್ಯೈರಪಿ—"ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಯತ್ನವದಧಿಷ್ಠೇಯತ್ವೇ ಸಾಧ್ಯೇಪರಮಾಣೂನಾಂಶರೀರತ್ವಪ್ರಸಂಗಃ" ಇತಿ. ಕಿಮಿದಂಶರೀರತ್ವಂ ಯತ್ಪ್ರಸಜ್ಯತೇ—ಯದಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಯತ್ನವದಧಿಷ್ಠೇಯತ್ವಂ ತದಿಷ್ಯತಏವ ನಚ ತತೋನ್ಯತ್ಪ್ರಸಂಜ್ಞಿಕಮಪಿ ಅಥೇಂದ್ರಿಯಾಶ್ರಯತ್ವಂ ತನ್ನ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಪ್ರಯತ್ನೋತ್ಪತ್ತೌ ತದವಚ್ಛಿನ್ನಜ್ಞಾನಜನನದ್ವಾರೇಣೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂಉಪಯೋಗಾತ್ ಅವಚ್ಛಿನ್ನೇಚೇತ್ಪ್ರಯತ್ನೋನಾಯಂವಿಧಿಃನಿತ್ಯತ್ವಾತ್ ಅತಏವನಾಥಾಶ್ರಯತ್ವಂ. ನಹಿ ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಭೋಗರೂಪ ಮಭೋಗ

ರೂಪಂ ವಾ ಯತನಮುಪೆಕ್ಷತೆ ತಸ್ಯ ಕಾರಣವಿಶೆಷತ್ವಾತ್. ಸಹಿ ನಿತ್ಯಸ ರ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ಭೊಗಸಂಭಾವನಾ ವಿಶೆಷಾದರ್ಶನಾಭಾವೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಾನವ ಕಾಶೆ ಚೆಷ್ಟಾನುಪಪತ್ತೌ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಯೊ ರಸತ್ವಾದಿತಿ. ತಾದೃಶಂ–ಏವಂಪ್ರಜಾರಕ್ಷಣಾರ್ಥಮೆವ ಸ್ವಶರೀರಮಷ್ಟಧಾ ವಿಭಕ್ತಂ ಕೃತವಂ ತಂ, ಕರುಣಾಪರಂ–ಕೃಪಾತತ್ಪರಂ, ತ್ವಾಂ–ಭವಂತಂ, ಇಹ ಲೊಕೆ, ಕೊ ಜನಃ, ಶರಣಂ–ರಕ್ಷಕಂ, ನ ಯಾಯಾತ್–ನ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್, ಸರ್ವೊಪಿ ಜನ ಸ್ತ್ವಾಮೆವ ಸ್ವರಕ್ಷಕತ್ವೆನ ಯಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತೊಹಮಪಿ ತ್ವಾಂ ರಕ್ಷಕತ್ವೆನ ಪ್ರಜಾಮೀತಿ ಸ್ತೊತ್ರಕಾರಸ್ಯ ಹೃದಯಂ. ‖ ೫ ‖

ಟಿ‖ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾ ಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಪೃಥಿವಿ, ಅಪ್ಪು, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಯಜಮಾನ ಎಂಟುವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೀಯೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ,–ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾರುತಾನೆ ದಯಾ ಶಾಲಿಯಾದ ಅಂಥಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾಲಕನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ‖ ೫ ‖

ಮೂ ‖ ಪ್ರಣತಜನದಕ್ಷಿಣೇನ
ಕ್ಷಣ ಮೇಕಂ ಕಾಲಕಾಮವಾಮೇನ ‖
ತ್ರಿನಯನ ಸಮಗ್ರದರ್ಶಿನ್
ದಾಸಜನಂ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪಶ್ಯ ‖ ೬ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಶಿವಸಂಬಂಧಿಸ್ವವಿಲೊಕನಂ ಯಾಚತೆ ‖ ಪ್ರಣತೆತಿ ‖ಭೊ ಸಮಗ್ರದರ್ಶಿನ್–ಸರ್ವಜ್ಞ, ತ್ರಿನಯನ, ಕ್ಷುಭ್ನಾದಿಪಾತಾ ನ್ನಣತ್ವಂ. ಪ್ರ ಣತಜನೆಷು, ಧಕ್ಷಿಣೆನ–ಸರಳೆನ, ರುಜುನೆತ್ಯರ್ಥಃ. "ದಕ್ಷಿಣೆ ಸರಳೊದಾ ರೌ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಕಾಲಕಾಮಯೊಃ–ಯಮಮನ್ಮಥಯೊಃ, ವಾಮೆನ–ಪ್ರತೀಪೆನ, ಪ್ರತಿಕೂಲೆನೆತ್ಯರ್ಥಃ. "ವಾಮೌ ವಲ್ಗುಪ್ರತೀಪೌ ದ್ವೌ" ಇ ತ್ಯಮರಃ. ಚಕ್ಷುಷಾ–ನಯನೆನ, ದಾಸಜನಂ–ಭೃತ್ಯಜನಂ, ಮಾ ಮಿತ್ಯೆ

ಷಃ. ಏಕಂ ಕ್ಷಣಂ—ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಂ, ಅವಿಯೋಗೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ. "ಕಾಲಾಧ್ವನೋರತ್ಯಂತಸಂಯೋಗೇ" ಇತಿದ್ವಿತೀಯಾ. ಪಶ್ಯ—ಅವಲೋಕಯ, ‖ ೬ ‖

———:o:———

ಟ‖ ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಸರ್ವಜ್ಞನಾದನೀನು ಶರಣಾಗತಜನವಂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಯಮಮನ್ಮಥರನ್ನುನಿಗ್ರಹಿಸಿದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನೇತ್ರದಿಂದ ಸೇವಕನಾದ ನನ್ನನ್ನೊಂದುಕ್ಷಣಕಾಲ ನೋಡುವವನಾಗು. ‖ ೬ ‖

ಮೂ ‖ ಪಾತಾಳಂ ದಿವ ಮಥವಾ
ಗಚ್ಛಾಮಿ ಪಲಾಯ್ಯ ಯದಿ ದಿಗಂತಂ ವಾ ‖
ತತ್ರಾಪಿ ತ್ರಾತಾ ಮೇ
ಮೃತ್ಯೋ ರ್ನಾನ್ಯ ಸ್ತ್ವಯೈವ ವಿನಾ ‖ ೭ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ನನು ಮೃತ್ಯುಭೀತಶ್ಚೇತ್ ತ್ವಂ ಪಾತಾಳಂವ್ರಜ ದಿವಂವಾವ್ರಜ ದಿಗಂತಂವಾವ್ರಜ ಕಿಮತ್ರೈವಾನೇನ ಸಂಕಟೇನೇತ್ಯತಆಹ ‖ಪಾತಾಳಮಿತಿ‖ ಭೋದೇವ, ಮೃತ್ಯುಭೀತೋಹಂ, ಪಾತಾಳಂ—ಅಧೋಭುವನಂ, ಗಚ್ಛಾಮಿಯದಿ, ತತ್ರಾಪಿ—ಅಥವಾ ಉತ, ದಿವಂ—ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಂ, ಗಚ್ಛಾಮಿಯದಿ, ತತ್ರಾಪಿ, ಪಲಾಯ್ಯ—ಧಾವಿತ್ವಾ, ದಿಗಂತಂ ವಾ, ಗಚ್ಛಾಮಿ ಯದಿ, ತತ್ರಾಪಿ ದಿಗಂತೇ, ಮೃತ್ಯೋಸ್ಸಕಾಶಾತ್, ತ್ರಾತಾ—ಮೃತ್ಯುಮಪಸಾರ್ಯ ರಕ್ಷಕಇತ್ಯರ್ಥಃ. "ಭೀ ತ್ರಾರ್ಥಾನಾಂ ಭಯಹೇತುಃ" ಇತ್ಯಪಾದಾನಾತ್ಪಂಚಮೀ. ತ್ವಯಾವಿನಾ, ಅನ್ಯಃ—ಅಪರಃ ನೈವ—ನಾಸ್ತ್ಯೇವ, ತಸ್ಮಾದಹಮಪ್ಯತ್ರೈವಾನನ್ಯಗತಿಕ ಸ್ತ್ವಾಂ ರಕ್ಷಕತ್ವೇನ ಗಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಮಪ್ಯನನ್ಯಗತಿಂ ಮಾಂ ರಕ್ಷೇತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೭ ‖

———**———

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ನಾನು ಮೃತ್ಯುವಿಗಂಜಿ, ಈ ಸ್ಥಳವಂಬಿಟ್ಟು, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ, ದಿಕ್ಕುಗಳ ಆಚೆಗೆಹೋಗಲಿ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಸಿಲುಕದಂತೆ ಕಾಪಾಡುವವನು ನೀನು ಹೊರತು ಮತ್ತಾವನೂ ಇಲ್ಲ. ‖ ೭ ‖

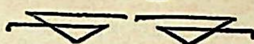
ಮೂ ॥ ಕಾಲವ್ಯಾಧೋ ಧಾವತಿ
ಭಗವ ನ್ನಾಸನ್ನ ಮೇವ ಹಂತುಂ ಮಾಂ ॥
ಕ್ರಂದಾಮಿ ತ್ವಾ ಮೀಶಂ
ಪಾಶಚ್ಛೇದಾಯ ತೇನಾರ್ತಃ ॥ ೪ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇದಾನೀಂ ಯಮಪಾಶಚ್ಛೇದಾಯ ಶಂಕರಂಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ॥ ಕಾಲವ್ಯಾಧಇತಿ ॥ ಭೊಭಗವನ್, ಕಾಲೊ ಯಮಏವ ವ್ಯಾಧೊ ಲುಬ್ಧಕಃ ಕಾಲವ್ಯಾಧಃ, ಆಸನ್ನಂ—ತ್ವತ್ಸಮೀಪಸ್ಥಮೆವ, ಮಾಂ—ಮೃಗವದ್ಬಿಭ್ಯತಮಿ ಮಂಜನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಹಂತುಂ—ಸಂಹರ್ತುಂ, ಧಾವತಿ—ಅನುಗಚ್ಛತಿ, ತೆನ ಕಾರಣೆನ, ಆರ್ತಃ—ದುಃಖಿತಃ, ಅಹಂ, ಪಾಶಚ್ಛೆದಾಯ—ಯೆನರಜ್ಜುರೂ ಪೇಣ ಪಾಶೆನ ಮಾಮಾಕೃಷ್ಟುಂ ಕಾಲೊನುಧಾವತಿ ತಸ್ಯಪಾಶಸ್ಯ ಛೆದಾಯ ಛೆದಾರ್ಥಂ, ಯದ್ವಾಯೆನ ಕರ್ಮಾತ್ಮನಾ ಪಾಶೆನ ಯಮಬಾಧಾದಿರೂಪಂ ದುಃಖಮನುಭವಾಮಿ ತಸ್ಯ ಪಾಶಸ್ಯ ಛೆದಾರ್ಥಮಿತಿ. ಅಥವಾ,—ಕಾಲವ್ಯಾಧಃ ಕಾಲೊನಾಮ ದೀರ್ಘಕಾಲಂ ಭುಙ್ಕ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಂ ಭುಙ್ಕ್ತೆ ಇತ್ಯಾತ್ಮ ಬೊಧಾವಚ್ಛೆದಕಃ ಚಿರಕ್ಷಿಪ್ರಾದಿ ಪ್ರತ್ಯಯಲಿಂಗೊವರ್ತಮಾನಾದಿರೂಪೊ ಮಾಯಿಯೊವಿಕಾರಃ. ಯದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮೃಗೇಂದ್ರೆ— "ತ್ರುಟ್ಯಾದಿಪ್ರತ್ಯ ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ ಕಾಲೊ ಮಾಯಾಸಮುದ್ಭವಃ ॥ ಕಲಯನ್ನಸಮುತ್ಥಾನಾನ್ನಿ ಯತ್ಯಾ ನಿಯತಂ ಪಶುಂ" ಇತಿ. ಸಏವ ವ್ಯಾಧಃ ಆಸನ್ನಏವ ಮಾಂ ಹಂತುಂ ಧಾವತಿ ಮೆ ಸ್ಥಿತಿಮಿದಾನೀಮೆವ ವಿಚ್ಛಿನತ್ತಿ ತೆನಕಾರಣೆನ ಆರ್ತೊಹಂ ಪಾಶಚ್ಛೆದಾಯ ಕಾಲರೂಪಪಾಶಚ್ಛೆದಾರ್ಥಂ, ಕಾಲರೂಪಪಾಶಚ್ಛೆದೊನಾ ಮ ಕಾಲಸ್ಯಸ್ವಾತ್ಮನಿವಿಷಯೆಸ್ಥಿತ್ಯನವಚ್ಛೆದಕತ್ವಂ ಕಾಲಸ್ಯಪಾಶತ್ವವ್ಯಪದೆ ಶಸ್ತು ಪಾಶಪದಾರ್ಥಾಂತರ್ಭೂತತ್ವಾದಿತ್ಯನ್ಯಥಾವ್ಯಾಖ್ಯಾ.— ಈಶಂ—ಕ ರ್ತಾರಂ, ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿ, ಕ್ರಂದಾಮಿ—ರೊದಿಮಿ, ಕಾಲಾದಿಬಾಧಾಮಪನೀಯ ಮೆ ರೊದನಮುಪಹರೆತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೪ ॥

———:o:———

ಟ ॥ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಯುಕ್ತನಾದೆಲೈಶಿವನೇ! ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇ ರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಮನೆಂಬ ಬೇಟೆಗಾರನು ಓಡಿ

ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದನಾನು ಪಾಶಚ್ಛೇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈಶನಾದ ನಿನ್ನಮುಂದೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿರುವೆನು. ‖ ೮ ‖ ಛ

ಮೂ ‖ ಆಸನ್ನಮರಣ ಮಶರಣ

ಮುನ್ಮಾರ್ಗಭ್ರಮಣಖಿನ್ನ ಮವಸನ್ನಂ ‖

ತ್ರಾಯಸ್ವ ಶಿವ ಸಮಾಶ್ರಿತ

ಮಂಧ ಮಧಸ್ತಾತ್ಪತನ್ತಂ ಮಾಂ ‖ ೯ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸಂಪ್ರತಿ ಸ್ವರಕ್ಷಣಂ ಪ್ರತಿ ಶಿವಾಯಸ್ವಸ್ಥಿತಿಂ ಕಥಯತಿ ‖ ಆಸನ್ನಮರಣಮಿತಿ ‖ ಭೊ ಶಿವ, ಆಸನ್ನಮರಣಂ—ಅದೂರಮರಣಂ, ಅತ ಏವ, ಅವಸನ್ನ ಮವಸಾದಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ, ಉನ್ಮಾರ್ಗಭ್ರಮಣಖಿನ್ನಂ. ಮಾರ್ಗಮತೀತಮುನ್ಮಾರ್ಗಂ ತೇನ, ಭ್ರಮಣೇನ—ಪರ್ಯಟನೇನ, ಖಿನ್ನಂ—ಖೇದಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ, ಅಂಧಂ--ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯವಿವೇಕನೇತ್ರವಿಹೀನಂ, ಅತಏವ, ಅಧಸ್ತಾತ್ಪತಂತಂ-ಅಜ್ಞಾನ ಮಾವಿಶಂತ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅತಏವ, ಸಮಾಶ್ರಿತಂ-ಶರಣಾಗತಂ, ಕಿಂಚ, ಅಶರಣಂ-ತ್ವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತರಕ್ಷಕರಹಿತಂ, ಮಾಂ-ಏವಂ ಬಹುದುಃಖಗ್ರಸ್ತತ್ವೇನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಮಿಮಂಜನಂ, ತ್ರಾಯಸ್ವ—ತ್ವಂ ಪಾಲಯ. ‖ ೯ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಸನ್ನಿಹಿತಮರಣನಾದುದರಿಂದ ಅವಸಾನವಂ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿಯೂ, ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಅಲೆಯುವುದರಿಂದ ದುಃಖಿಯೂ, ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವಂ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿಯೂ, ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿಯೂ, ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ರಕ್ಷಕನಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸು. ‖ ೯ ‖

ಮೂ ‖ ಪರಿಲುಲಿತಕಮಲದಳಗತ

ಜಲಲವಚಲ ಮೇತ ದಾಯು ರಪಯಾತಿ ‖

ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿ ಶ್ಚ ನ ಸುಲಭಾ

ಪುನರಿತಿ ಮತ್ವಾ ಪ್ರಸೀದ ವಿಭೋ ‖ ೧೦ ‖

ವ್ಯಾ ॥ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯಪ್ರಸಾದಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ॥ ಪರಿಲುಲಿತೇತಿ ॥ ಹೆ ವಿಭೋ—ವ್ಯಾಪಕ, ಪರಿಲುಲಿತಕಮಲದಳಗತ ಜಲಲವಚಲಂ. ಪರಿಲುಲಿತಃ ಚಂಚಲಶ್ಚಾಸೌ ಕಮಲದಳಗತಜಲಲವಶ್ಚ ಪದ್ಮಪತ್ರಸ್ಥಿತಜಲಬಿಂದುಃ ಸ ಇವ ಚಲಂ ಚಂಚಲಂ, ಉಕ್ತಾರ್ಥಾನಾ ಮಪ್ರಯೋಗ ಇತಿ ಇವಶಬ್ದಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಃ. ಏತತ್—ಇದಂ. ಆಯುಃ, ಆಯುರ್ನಾಮ ಪ್ರಾಣಾಖ್ಯಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಕಾಲಾವಚ್ಛಿನ್ನಃ ಸಂಬಂಧಃ. ಅಪಯಾತಿ—ನಿರ್ಗಚ್ಛತಿ, ಏತದಿತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಿರ್ದೇಶಾತ್ ಪ್ರಾಣವಾಯ್ವಪಸರಣಂ ದೃಶ್ಯತ ಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಾಪಸರಣಾತ್ ಪಶ್ಚಾತ್, ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿಶ್ಚ—ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿಶ್ಚ, ನ ಸುಲಭಾ_ದುರ್ಲಭಾ, ಸಾಧನಭೂತಸ್ಯಾಭಾವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಇತ್ಯೇವಂ, ಮತ್ವಾ, ಪ್ರಸೀದ—ಇದಾನೀಮೇವ ಪ್ರಸನ್ನೋಭವ. ॥ ೧೦ ॥

ಟ ॥ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾವರೆಯೆಲೆ ಮೇಲಣ ನೀರಹನಿಯಂತೆ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ ಈ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಣ ಹೋದನಂತರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ತಿಳಿದು ಈಗಲೇ ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ॥ ೧೦ ॥

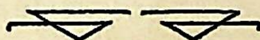

ಮೂ ॥ ಪ್ರಾಣೈರ್ವಿಯೋಜ್ಯ ಜಂತುಂ
ತ್ಯಜತಿ ರಿಪುರ್ಜಗತಿ ಪಾಪಶೀಲೋಪಿ ॥
ಮೃತಮಪಿ ನ ವಿಮುಂಚತಿ ಯ
ಸ್ತಂತ್ರಾಯಸ್ವ ತತೋರಿಷಡ್ವರ್ಗಾತ್ ॥ ೧೧ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಾದ್ರಕ್ಷಣಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಶಿವಾಯ ವಿಜ್ಞಾಪನಂಕರೋತಿ ॥ ಪ್ರಾಣೈರಿತಿ ॥ ಭೂದೇವ, ಜಗತಿ—ಲೋಕೇ, ಪಾಪಶೀಲೋಪಿ—ಪಾಪಕರಣತತ್ಪರೋಪಿ, ರಿಪುಃ-ಶತ್ರುಃ, ಜಂತುಂ—ಪ್ರಾಣಿನಂ, ಪ್ರಾಣೈ ರಸುಭಿಃ, ವಿಯೋಜ್ಯ—ವಿಯುಕ್ತಂ ಕೃತ್ವಾ, ಪುನಸ್ತಂ, ತ್ಯಜತಿ—ವಿಸೃಜತೀತಿ ಸಿದ್ಧಂ, ಅಯಂ ತು ವಿಶೇಷೋತ್ರವಿದ್ಯತಇತ್ಯಾಹ ॥ ಮೃತಮಪೀತಿ ॥ ಯಃ, ಮೃತಮಪಿ, ನ ವಿಮುಂಚತಿ, ದೇಹಾಂತರೇಪ್ಯನುಸರತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ತತಃ—

ತಸ್ಮಾತ್, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಾತ್—ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯರೂಪಾತ್ ಶತ್ರುವರ್ಗಾತ್, ತ್ರಾಯಸ್ವ-ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಮಪನೀಯ ಪಾಲಯೇತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೧೧ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೈರಿಯು ಎಂತಹ ಕ್ರೂರನಾದಾಗ್ಯೂ ತನಗೆ ಹಗೆಯಾದ ಜಂತುವಿನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದಮೇಲೆ ಮತ್ತದರ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ,—ಈದೇಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳೆಂಬ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು ಈಕಾಯುವಳಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಆಗಲೂ ಬಿಡದೆ ಇರುವವು. ಅದುಕಾರಣ ಈಕಾಯವು ಅಳಿದುಹೋದನಂತರ ಅವು ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನು ತೊಂದರೆಪಡಿಸದಂತೆ ಮಾಡುವನಾಗು. ‖ ೧೧ ‖

ಮೂ ‖ ಗಾಯನ್ತಂ ಚ ರುದನ್ತಂ
ಶಾಂತಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಕ್ಷಣಂ ಹಸಂತಂ ಚ ‖
ರಕ್ಷ ವಿಭೋ ಮಾ ಮಾರ್ತಂ
ಗೃಹೀತ ಮಾಶಾಪಿಶಾಚಿಕಯಾ ‖ ೧೨ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಆಶಾವಿನಾಶಾಯೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಿ ‖ ಗಾಯಂತಮಿತಿ ‖ ಭೋ ವಿಭೋ, ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಕಯಾ. ಆಶೈವ ಪಿಶಾಚಿಕಾ ಭ್ರಾಂತಿಹೇತುತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ತಯಾ, ಗೃಹೀತಂ, ಅತಏವ, ಕ್ಷಣಂ, ಗಾಯಂತಂ—ಗಾನಂಕುರ್ವಂತಂ, ಕ್ಷಣಂ, ರುದಂತಂ—ರೋದನಂಕುರ್ವಂತಂ. ಕ್ಷಣಂ, ಶಾಂತಂ-ತೂಷ್ಣೀಂಸ್ಥಿತಂ, ಕ್ಷಣಂ, ಕ್ರುದ್ಧಂ—ಕ್ರೋಧಸಹಿತಂ, ಕ್ಷಣಂ, ಹಸಂತಂ—ಹಾಸಂಕುರ್ವಂತಂ, ಕ್ಷಣಂ, ಆರ್ತಂ—ದುಃಖಯುಕ್ತಂ ಚ, ಮಾಂ ರಕ್ಷ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಂಪತ್ತಿಕರಣೇನ ಆಶಾಂ ನಾಶಯೇತ್ಯರ್ಥಃ, ‖ ೧೨ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಾನು ಆಶೆಯೆಂಬ ಪಿಶಾಚಿಯಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅಳುತ್ತಾ,

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಏನೂಇಲ್ಲದೆಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕೋಪವಮಾಡುತ್ತಾ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಗುತ್ತಾ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ದುಃಖಪಡುತ್ತಾ, ಇರುತ್ತೇನೆ. ಅದುಕಾರಣ ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು. ‖ ೧೨ ‖

ಮೂ ‖ ಭವಮರುಮಾರ್ಗಭ್ರಮಣ
ಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಶಿವ ಪ್ರಸೀದ ಮೇ ದೀನಸ್ಯ ‖
ತ್ವಯಿ ಮಾನಸೇ ಪ್ರಸನ್ನೇ
ಶಾಮ್ಯತಿ ತೀವ್ರಾ ಹಿ ಮೇ ತೃಷ್ಣಾ ‖ ೧೩ ‖

ವ್ಯಾ‖ ಪುನಸ್ತೃಷ್ಣಾವಿನಾಶಾಯಾಹ ‖ಭವೇತಿ‖ ಹೆಶಿವ,ಭವಃ ಸಂಸಾರ ಏವ ಮರುಮಾರ್ಗೋ ನಿರ್ಜಲಪ್ರದೇಶಃ ಭವಮರುಮಾರ್ಗಃ "ಸಮಾನೌ ಮರುಧನ್ವಾನೌ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಭವಸ್ಯ ಸುಖಕರತ್ವಾಭಾವಾ ನ್ಮರುತ್ವೇನ ರೂಪಿತಂ. ಯದಪಿ ಸುಖಂ ಸಂಸಾರೇ ವಿದ್ಯತೆ ತದಪಿ ದುಃಖಮೇವ ದುಃಖಾನುಷಂಗಾತ್. ಯದಾಹುಸ್ತಾರ್ಕಿಕಾಃ—"ಗೌಣಮುಖ್ಯಭಾವಾತ್ ಸುಖ ದುಃಖಮೇವ ದುಃಖಾನುಷಂಗಾತ್. ಅನುಷಂಗೋವಿನಾಭಾವಃ ಸಚಾಯಮುಪಚಾರಃ ಮಧುನಿವಿಷಸಂಪೃಕ್ತೆ ಮಧುನ್ಯಪಿ ವಿಷಶಬ್ದನಿಕ್ಷೆಪವತ್" ಇತಿ. ನ್ಯಾಯಾಚಾರ್ಯಾ ಅಪ್ಯಾಹುಃ— "ನಹ್ಯಯಂ ಸಂಸಾರೊನ್ಯೈಕವಿಧೊ ದುಃಖಮಯೊ ನಿರಪೇಕ್ಷೊಭವಿತುಮರ್ಹತಿ" ಇತಿ. ತಸ್ಮಿನ್, ಭ್ರಮಣೇನ, ಶ್ರಾಂತಸ್ಯ-ಶ್ರಮಂಗತಸ್ಯ, ದೀನಸ್ಯ, ಮೆ, ಪ್ರಸೀದ—ಪ್ರಸನ್ನೊ ಭವ, ಶಿವಪ್ರಸಾದೆ ಸತಿ ಕಿಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತ್ಯತಾಹ ‖ ತ್ವಯೀತಿ ‖ ಹಿ—ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ತ್ವಯಿ, ಮಾನಸೆ_ಮನ್ಮನಸಿ, ಪ್ರಸನ್ನೆ—ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೆ ಸತಿ, ತೀವ್ರಾ—ಅತಿ ವ್ಯಗ್ರಾ, ಮೆ, ತೃಷ್ಣಾ—ಆಶಾ, ಶಾಮ್ಯತಿ—ಶಮನಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ "ವರ್ತಮಾನಸಾಮೀಪ್ಯೆವರ್ತಮಾನವ ದ್ವಾ" ಇತಿ ವರ್ತಮಾನಪ್ರತ್ಯಯಃ.‖ ೧೩ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈಶಿವನೇ ! ಸುಖವಿಲ್ಲದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಬಳಲಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೀನು ಗೋಚರನಾದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಆಶೆಯು ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ‖ ೧೩‖

ಮೂ || ಯಸ್ಮಿ ನ್ನಿಪತಿತ ಮೇವ
ಗ್ರಸತೇ ರಾಗೋರಗೋ ಮಹಾಭೋಗಃ ||
ದೇಹಿ ವಿಭೋ ಭವಕೂಪೇ
ತ್ರಿಯಂಬಕಾಲಂಬನಂ ಪತತಃ || ೧೪ ||

ವ್ಯಾ || ಪುನಶ್ಚ ರಾಗಾಪಹಾರಾರ್ಥಂ ಶಿವಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ || ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ || ಹೆ ತ್ರಿಯಂಬಕ, ತ್ರಿಯಂಬಕೆತಿ ವೈದಿಕಪ್ರಯೊಗಃ "ತ್ರಿಯಂಬಕಂ ಸಂಯಮಿನಂದದರ್ಶ" ಇತಿಮಹಾಕವಿಪ್ರಯೊಗೊಪ್ಯಸ್ತಿ. ಸೊಪಿವೈದಿಕಪ್ರಯೊಗಇತಿ ತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಭಿ ರಪ್ಯುಕ್ತಂ. ವಿಭೊ—ವ್ಯಾಪಕ, ಯಸ್ಮಿನ್, ಭವಃ ಸಂಸಾರ ಏವ ಕೂಪಃ ತಸ್ಮಿನ್, ನಿಪತಿತಂ—ನಿತರಾಂಮಗ್ನಮೆವ, ಮಾಂ, ಮಹಾನ್ ಭೊಗಃ ಸುಖದುಃಖಾನುಭವಏವ ಭೊಗಃ ಫಣಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ, ರಾಗೊ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷಏವ, ಉರಗಃ—ಸರ್ಪಃ, ಗ್ರಸತೆ—ಗ್ರಸಿಷ್ಯತೆ, ವರ್ತಮಾನಸಾಮಿಪ್ಯೆ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವರ್ತಮಾನಪ್ರತ್ಯಯಃ. ತಸ್ಮಿನ್ ಪತತಃ ಮಮೆತಿಶೆಷಃ. ಆಲಂಬನಂ—ಹಸ್ತಗ್ರಹಣಂ, ದೆಹಿ—ಪ್ರಯಚ್ಛ, ಯಸ್ಮಾದ್ರಾಗಃ ಸಂಸಾರ ಏವೊಪಪದ್ಯತೆ ನ ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತೌ. ತಸ್ಮಾದ್ರಾಗಾಪಹರಣಾರ್ಥಂ ಸಂಸಾರಮೆವಾಪಸಾರಯೆತ್ಯಾಶಯಃ. || ೧೪ ||

——:o:——

ಟ || ತ್ರಿಯಂಬಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ವಿಷಯಾನುಭವವೆಂಬ ಹೆಡೆಯುಳ್ಳ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯೆಂಬ ಸರ್ಪವು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದುಕಾರಣ, ವ್ಯಾಪಕನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಕರಾವಲಂಬನವನ್ನಿತ್ತು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವನಾಗು. || ೧೪ ||

ಮೂ || ಯೇನೈಕಮೇವ ಸರ್ವಂ
ದ್ವೈತೇನ ತ್ವಾಂ ಮಹೇಶ ಪಶ್ಯಾಮಿ ||
ಸದ್ದೃಷ್ಟಿಪ್ರತಿಬಂಧಂ
ಛಿಂಧಿ ಮಮಾಜ್ಞಾನತಿಮಿರಂ ತತ್ || ೧೫ ||

ವ್ಯಾ ॥ ಅಜ್ಞಾನಾಪಹಾರಂಪ್ರತಿ ಶಿವಾಯ ವಿಜ್ಞಾಪಯತಿ ॥ಯೆನೇತಿ॥ ಭೊ ಮಹೇಶ, ಯೆನ ಪ್ರತಿಬಂಧೆನ, ಸರ್ವಂ—ಸರ್ವಾಧಿಷ್ಠಿತಾರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಬಾಧಾತ್. ಏಕಮೆವ—ಸಮಾನಾಧಿಕರಹಿತತ್ವೆನ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮೆವ, ತ್ವಾಂ, ದ್ವೈತೆನ—ತ್ವಾದೃಶೋನ್ಯೋಸ್ತೀತಿ ದ್ವೈಧೀಭಾವೆನ, ಪಶ್ಯಾಮಿ, ತದೆತತ್, ಸದ್ದೃಷ್ಟಿಪ್ರತಿಬಂಧಂ—ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಬಂಧಭೂತಂ, ಮಮ, ಅಜ್ಞಾನಮೆವ ತಿಮಿರಂ, ಅಜ್ಞಾನತಿಮಿರಯೊ ರ್ದೃಷ್ಟಿಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾವಿ ಶೆಷಾ ದಜ್ಞಾನತಿಮಿರಮಿತ್ಯತ್ರ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾನ್ಯಥಾನುಪಪತ್ತ್ಯಾ ಸಾಮ್ಯನಿಕ್ಷೆಪಾದಪಿ ರೂಪಕಂ. ಛಿಂಧಿ—ಅಪಹರ, ಅನ್ಯೆ ಪುನರೌಪಚಾ ರಿಕ ಮಿಮಮರ್ಥ ಮನಾಕಲಯ್ಯ ಯೆನ ಪ್ರತಿಬಂಧೆನ, ಸರ್ವಂ—ಸರ್ವ ರೂಪಂ, ಏಕಮೆವ—ದ್ವಿತೀಯಚೆತನರಹಿತಂ, ತ್ವಾಂ, ದ್ವೈತೆನ—ಸಚ್ಚಿದಾ ನಂದರೂಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತೋಪ್ಯನ್ಯೋಸ್ತೀತಿವಾದೆನ, ಪಶ್ಯಾಮಿ, ತದೆತ ತ್ಸದ್ದೃಷ್ಟಿಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಜ್ಞಾನತಿಮಿರಂ ಛಿಂಧೀತಿ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಮೆವಪಶ್ಯಂ ತೋಸ್ಯಾಃಆರ್ಯಾಯಾಃ "ಪ್ರಜಾಸುಹಿತಹೆತುನಾ,"ದಾಸಜನಂ ಚಕ್ಷುಷಾಪಶ್ಯ, "ತ್ರಿಭುವನಮುಪ್ಯದ್ಧರ್ತುಂತ್ವದ್ಭಕ್ತಾಃ" ಇತ್ಯಾದಿಭಿರ್ಬಹ್ವೀಭಿರಾರ್ಯಾ ಭಿ ರ್ವಿರೊಧಮಾಶಂಕ್ಯ ಸ್ತೊತ್ರಕಾರಸ್ಯ ಹೃದಯಮಪಿ ನೆದಮಿತಿ ವಿಚಾ ರ್ಯೈವಮಾಮಾರ್ಯಾಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೆತ್ಯುಪೆಕ್ಷಂತೆ. ವಯಂತೂಪಚಾರದೃಷ್ಟ್ಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಂತ ಇತಿ ನವಿರೊಧಃ. ॥ ೧೫ ॥

ಟ ॥ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಾನು—ಒಬ್ಬನಾಗಿಯೂ, ಜಗದ್ರೂಪನಾಗಿ ಯೂ ಇರುವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದುಕಾರಣ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು ಮಹೇಶಾ! ॥೧೫॥

ಮೂ ॥ ಭಗವನ್ ತ್ರಿಭುವನಭಯಕೃ
ತ್ಕಲಿತಾಂತಕೃಷ್ಣಾಹಿದಂಷ್ಟ್ರಯಾ ದಷ್ಟಃ ॥
ತೃಷ್ಣಾಭಿಧಾನಯಾ ಯ
ಸ್ತ್ವಮೇವ ತಂ ನಿರ್ವಿಷೀಕುರುಷೇ ॥೧೬॥

ವ್ಯಾ || ತೃಷ್ಣಾಗ್ರಾಸಪರಿಹಾರಾಯಾಹ || ಭಗವನ್ನಿತಿ || ಭೋ ಭಗವನ್, ಯಃ, ಲೋಕೇ, ತೃಷ್ಣಾಭಿಧಾನಯಾ—ತೃಷ್ಣೇತಿ ನಾಮವತ್ಯಾ, ತ್ರಿಭುವನ ಭಯಕೃತ್ಕೃತಾಂತಕೃಷ್ಣಾಹಿದಂಷ್ಟ್ರಯಾ. ತ್ರಿಭುವನಸ್ಯ ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಾತ್ಮಕಸ್ಯ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಃ ಭಯಂಕರೋತೀತಿ ತ್ರಿಭುವನಭಯ ಕೃತ್ಸಚಾಸೌ ಕೃತಾಂತಶ್ಚ ಸ ಏವ ಕೃಷ್ಣಾಹಿಃ ಕಾಳೋರಗಃ. ಭಯಕೃತ್ತ್ವ ಸಾಮ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ತ್ರಿಭುವನಭಯಕೃತ್ಕೃತಾಂತಕೃಷ್ಣಾಹಿಃ ತಸ್ಯ ದಂಷ್ಟ್ರಾ ತಯಾ, ಯಮದಂಷ್ಟ್ರಾ ವದ್ಭಯಾನಕಯಾ ತೃಷ್ಣಯೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಯಮದಂಷ್ಟ್ರಾವ ಜ್ಜಗದ್ಗ್ರಸನಾತ್ತೃಷ್ಣಾಯಾಃ ಯಮದಂಷ್ಟ್ರಾತ್ವಮುಕ್ತಂ. ದಷ್ಟೋಗ್ರಸ್ತಃ, ತಂ ಪುರುಷಂ, ತ್ವಮೇವ, ನಾನ್ಯ ಇತ್ಯೇವಕಾರಸ್ಯಾಯೋಗಾನ್ಯಯೋಗವ್ಯವಚ್ಛೇದ ಪರತ್ವಂ. ನಿರ್ವಿಷೀಕುರುಷೇ — ನಿರ್ಗತವಿಷಂ ಕುರುಷೇ, ಆವಿವೈದ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. "ಅಭೂತತದ್ಭಾವೇ ಕೃಭ್ವಸ್ತಿಯೋಗೇ ಸಂಪದ್ಯಕರ್ತರಿ" ಇತಿ ಚ್ವಿಪ್ರತ್ಯಯಃ. "ಅಸ್ಯಚ್ವೌ" ಇತಿ ಈಕಾರಾದೇಶಃ. ಯತೋಹಮಪಿ ಯಮಕೃಷ್ಣಾಹಿದಂಷ್ಟ್ರಾಭೂತಯಾ ತೃಷ್ಣಯಾ ಗ್ರಸ್ತ ಸ್ತತೋ ಮಾಮಪಿ ನಿರ್ಗತವಿಷಂ ಕುರ್ವಿತ್ಯೇತಿ ಹೃದಯಂ. || ೧೬ ||

ಟ || ಭಗವಂತನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ನೀನು ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕೂ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಯಮನೆಂಬ ಕಾಳಸರ್ಪದ ಆಶೆಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕೋರೆ ದಾಡೆಯಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಜನಕ್ಕೆ ವಿಷವೇರದಂತೆಮಾಡತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆ. ಅದುಕಾರಣ ನಾನೂ ಆ ಯಮಸರ್ಪದಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷಬಾಧೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವನಾಗು. || ೧೬ ||

ಮೂ || ಮೋಹಮಹಾವ್ಯಾಧಿ ಮಿಮಂ
ದೇವ ಚಿಕಿತ್ಸಸ್ವ ದುಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಂ ಮೇ ||
ಭಿಷಜಂ ಭೈಷಜ್ಯಂ ಚ
ತ್ವಾಂ ಹಿ ಮಹಾಂತಃ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ || ೧೭ || ೭ ||

ವ್ಯಾ॥ ಮೋಹಪ್ರಹಾಣಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ॥ ಮೋಹೆ ತಿ ॥ ಹೆ ದೆವ, ದೀವ್ಯತಿಪ್ರಕಾಶತೆ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತ್ವೇನೆತಿ ದೆವಃ. ದುಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಂ—ಚಿಕಿತ್ಸಿತುಂ ಪ್ರತೀಕರ್ತುಂ ಅಶಕ್ಯಂ, ಇಮಂ—ಮಾಮಾಶ್ರಿತಂ, ಮೆ—ಮಮ, ಮೋಹೋಜ್ಞಾನಮೆವ ಮಹಾವ್ಯಾಧಿಃ ತಂ, ಮೋಹಸ್ತಾಮಸೀ ವೃತ್ತಿಃ. ಯದಾಹುಸ್ತಾಂತ್ರಿಕಾಃ—"ಮದಮೋಹಾವಭಿಷ್ವಂಗಃ ಪರಿತಾಪಭ್ರಮಾಚ ಯಾ । ತಾಮಸಾಸ್ಸಾತ್ವಿಕಶ್ಚೆತಿ ರಾಜಸಾಶ್ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ" ಇತಿ. ಅನ್ಯೈರ್ವೈದ್ಯೈಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಿತು ಮಶಕ್ಯತ್ವಾನ್ಮೋಹಸ್ಯ ಮಹಾವ್ಯಾಧಿತ್ವಮುಕ್ತಂ. ಚಿಕಿತ್ಸಸ್ವ—ಪ್ರತೀಕುರುಷ್ವ "ಚಿಕಿತ್ಸಾರುಕ್ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಮೋಹಮಹಾವ್ಯಾಧೆಶ್ತ್ವಮೆನ್ಯೈವ ಚಿಕಿತ್ಸನೀಯತಾಂ ಸಾಥ[illegible]ಯಿತುಂ ಮಹಾಭಿಷಜಮಿತಿ. ಹಿ—ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ತ್ವಾಂ, ಮಹಾಂತಃ—ಜ್ಞಾನಿನಃ, ಭಿಷಜಂ—ವೈದ್ಯಂ, ಭೈಷಜ್ಯ ಮೌಷಧಂ ಚ, ಪ್ರಶಂಸಂತಿ—ಕಥಯಂತಿ, ತಥಾಚ ಶ್ರುತಿರಪಿ "ಭಿಷಕ್ತಮಂತ್ವಾಭಿಷಜಾಂ ಶೃಣೋಮಿ" ಇತಿ. ಶೈವಧರ್ಮ ಸಂಹಿತಾಯಾಂಚ—"ಸಂಸಾರಭೆಷಜಂ ವೈದ್ಯಂ ಸರ್ವಸಂಸಾರಕಾರಣಂ । ಭಕ್ತಿಗಮ್ಯ ಮಹಂ ವಂದೆ ಲಿಂಗಸ್ಥಂ ಲಿಂಗವರ್ಜಿತಂ" ಇತಿ. ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್. ಮೆ ಮೋಹಮಹಾವ್ಯಾಧಿಂ ಚಿಕಿತ್ಸಸ್ವೆತಿ ಸಂಬಂಧಃ. ॥ ೧೩ ॥

ಟ ॥ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಮಹಾರೋಗಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಔಷಧವನ್ನಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯಾದಕಾರಣ, ಇನ್ನಾರಿಂದಲೂ ನಿವಾರಿಸಲಶಕ್ಯವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಈ ಅಜ್ಞಾನರೋಗಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ॥ ೧೩ ॥

ಮೂ ॥ ತ್ವಂ ದೇವ ನರಕಹುತವಹ
ಬಹುಳಜ್ವಾಲಾಕಲಾಪಸಂತಾಪಂ ॥
ತ್ವದ್ದೃಷ್ಟಿವೃಷ್ಟಿರಿವ
ಪ್ರಶಮಯತಿ ಶಿವ ಪ್ರಸೀದ ವಿಭೋ ॥ ೧೪ ॥

ವ್ಯಾ || ನರಕಾಗ್ನಿಪರಿಶಮನಂ ಪ್ರತಿ ಶಿವಾಯಾಹ || ತಂದೇವೇತಿ || ಭೊ ವಿಭೊ, ದೇವ, ಶಿವ, ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ತಂ—ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಪ್ರಕ್ರಾಂತಪ್ರಸಿದ್ಧಾನುಭೂತಾರ್ಥಸ್ತಚ್ಛಬ್ದೋ ಯಚ್ಛಬ್ದೋಪಾದಾನಂ ನಾಪೇಕ್ಷತೇತ್ಯಾಲಂಕಾರಿಕಾಃ.—ನರಕಹುತವಹ ಬಹಳಜ್ವಾಲಾಕಲಾಪಸಂತಾಪಂ. ನರಕಏವ, ಹುತವಹಬಹಳಜ್ವಾಲಾಕಲಾಪಃ, ಅಥವಾ,—ನರಕಹುತವಹೊ ನರಕಹುತವಹಃ ತಸ್ಯ ಬಹುಳಾಃ ಅನೇಕಾಃ ಜ್ವಾಲಾಃ ಅರ್ಚಿಷಃ ನರಕಹುತವಹಬಹುಳಜ್ವಾಲಾಃ ತಾಸಾಂ, ಕಲಾಪಸ್ಸಂತತಿಃ "ಕಲಾಪೊ ಭೂಷಣೆ ಬರ್ಹೆ ತೂಣೀರೆ ಸಂಹತೆಪಿಚ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತೇನ, ಸಂತಾಪಂ—ಸಂಜ್ವರಂದಾಹಂ, "ಸಂತಾಪಸ್ಸಂಜ್ವರಸ್ಸಮೌ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತ್ವದ್ದೃಷ್ಟಿಃ—ತವ ವಿಲೊಕನಂ, ವೃಷ್ಟಿರಿವ, ವೃಷ್ಟಿರ್ಯಥಾಗ್ನಿ ಸಂತಾಪಂ ಶಮಯತಿ ತಥಾ. ಪ್ರಶಮಯತಿ—ಶಮಿತಂ ಕರೊತ್ಯೇವ, ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಮೆ, ಪ್ರಸೀದ—ಪ್ರಸನ್ನೊಭವ, ಮಮಾಪಿ ನರಕಹುತವಹ ಬಹಳಜ್ವಾಲಾ ಕಲಾಪಸಂತಾಪಂ ಪ್ರಶಮಯೆತ್ಯರ್ಥಃ. || ೧೮ ||

ಟ || ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಮಳೆಯು ಅಗ್ನಿಬಾಧೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯು ನರಕಾಗ್ನಿಬಾಧೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಅದುಕಾರಣ ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನರಕಬಾಧೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸು. || ೧೮ ||

ಮೂ || ದೇವಮಹಾಕಾರುಣಿಕ
ಪ್ರಸೀದ ಕರುಣಾರ್ದ್ರಯಾ ದೃಶಾ ಪಶ್ಯ ||
ಶಾಮ್ಯತಿ ಯಯಾ ಮನೋ ಮೇ
ದುಸ್ಸಹದುಃಖಾನಲಜ್ವಲಿತಂ || ೧೯ ||

ವ್ಯಾ || ಶಿವಪ್ರಸಾದಂ ದುಃಖಶಮನಂಚ ಕಾಮಯತೆ || ದೇವೇತಿ || ಮಹಾಕಾರುಣಿಕ—ಅಧಿಕಕೃಪಾಪೂರ್ಣ, ಹೆ ದೇವ, ಪ್ರಸೀದ—ಮೆ ಪ್ರಸನ್ನೊ

ಭವ, ಕಿಂಚ. ಯಯಾ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟ್ಯಾ, ಮೆ—ಮಮ, ಸೋಢುಮಶಕ್ಯಂ ದುಸ್ಸಹಂ, ದುಃಖಮೆವ, ಅನಲಃ ತೆನ, ಜ್ವಲಿತಂ—ತಪ್ತಂ, ಮನಃ, ಶಾಮ್ಯ ತ್ತಿ—ಸೌಖ್ಯರೂಪಾಂ ಶಾಂತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಯಾ ಕರುಣಾರ್ದ್ರಯಾ—ಕೃಪಾ ರಸಸಂಪೃಕ್ತಯಾ, ದೃಶಾ—ದೃಷ್ಟ್ಯಾ, ಪಶ್ಯ—ಅವಲೊಕಯ, ‖ ೧೯ ‖

—:o:—

ಟ‖ ಎಲೈ ಮಹಾ ಕೃಪಾಶಾಲಿಯಾದ ಶಿವನೇ ! ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗದ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯಿಂದ ತಪ್ತವಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀನು ನೋಡಿದರೆ ಶಾಂತಿ ಸುಖವುಂಟಾಗುವದೋ ಅಂತಹ ದಯಾರಸ ಭರಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು. ‖ ೧೯ ‖

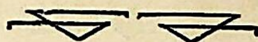

ಮೂ ‖ ಶಿವ ಶಿವ ಭಗರ್ವ ಭಗವ
ನ್ನಂಧ ಮನಾಥಂ ಚ ರಕ್ಷ ರಕ್ಷವಿಭೋ ‖
ತವ ಪಾದಪೀಠಲಗ್ನಂ
ಹರತಿ ಹಠಾದೇವ ಮೃತ್ಯುರ್ಮಾಂ ‖ ೨೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಮೃತ್ಯುಬಾಧಾಮುಪನೀಯ ಸ್ವರಕ್ಷಣಂ ಶಿವಂ ಪ್ರತಿ ಯಾಚತೆ ‖ ಶಿವಶಿವೆತಿ ‖ ಶಿವ ಶಿವ, ಭಗರ್ವಭಗರ್ವ, ಇತಿವೀಪ್ಸಾಯಾಂ ಚಾಪಲೆವಾದ್ವಿರುಕ್ತಿಃ. ಅಂಧಂ—ವಿವೆಕಶೂನ್ಯಂ, ಅನಾಥಂ ಚ—ತ್ವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತನಾಥರಹಿತಂ, ಮಾಂ, ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ, ಅತ್ರಾಪಿವೀಪ್ಸಾಯಾಂಚಾಪಲೆವಾ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಃ. ಅರಕ್ಷಣೆ ಕಿಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತ್ಯತಆಹ ‖ ತವೆತಿ ‖ ತವ, ಪಾದಪೀಠಲಗ್ನಂ—ಚರಣಪೀಠೆ ಸಂಸಕ್ತಂ, ಅನೆನ ಸ್ವಸ್ಯರಕ್ಷ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚಯತಿ. ಮೃತ್ಯುಃ, ಹಠಾದೆವ—ಬಲಾತ್ಕಾರಾದೆವ, ಹರತಿ, ಅನೆನ ಶಿವಸ್ಯಾಗ್ರ ಏವ ಶರಣಾಗತಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ಯಾನ್ಯಸ್ಮಾದ್ಭೀತಿ ನಟನೆನ ತಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ಮಮತಾಭಿಮಾನ ಉತ್ಪಾದಿತಃ ಸ್ತೊತ್ರಕೃತಾ. ತತಃ ಮಾಂ ರಕ್ಷೆತಿ ವಾಕ್ಯಯೊಜನಾ. ‖ ೨೦ ‖

—:o:—

ಟ ‖ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಶಿವಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಅಜ್ಞಾನಿಯೂ, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನೂ, ನಿನ್ನ ಪಾದದಬಳಿಯಂ ಸೇರಿರುವವನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಯಮನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಕಾರಣ ನನ್ನನ್ನುಕಾಪಾಡು. ‖ ೨೧ ‖

ಮೂ ‖ ಅತಿಕೃಪಣ ಮಾರ್ತ ಮಶರಣ
ಮಾಕ್ರಂದಂತಂ ವಶೀಕೃತಂ ಪಾಶೈಃ ‖
ಆಕ್ರಾಂತ ಮಂತಕಭಟೈ
ರ್ಮಾ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಂ ತ್ಯಾಕ್ಷೀಃ ‖ ೨೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶಿವಾತ್ಸ್ವಸ್ಯ ಅತ್ಯಾಗಮರ್ಥಯತೆ ‖ ಅತಿಕೃಪಣಮಿತಿ ‖ ಹೆ ದೆವ, ಅತಿಕೃಪಣಂ—ಅತಿದೀನಂ, ಆರ್ತಂ—ದುಃಖಿತಂ, ಅಶರಣಂ—ತ್ವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತರಕ್ಷಕರಹಿತಂ, ಆಕ್ರಂದಂತಂ-ರುದಂತಂ, ಪಾಶೈಃ-ದುಷ್ಕರ್ಮಾಖ್ಯಪಾಶೈಃ, ಯದ್ವಾ ಯಮಸಂಬಂಧಿನೀಭೀರಜ್ಜುಭಿಃ, ವಶೀಕೃತಂ—ಸ್ವಾಯತ್ತೀಕೃತಂ, ಅಂತಕಭಟೈಃ, ಆಕ್ರಾಂತಂ—ವ್ಯಾಪ್ತಂ, ಶರಣಂ ರಕ್ಷಕಂತ್ವಾಂ ಆಗತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂಚ, ಏವಂ ಶೋಚ್ಯಾವಸ್ಥಂ. ಮಾಂ, ಮಾ ತ್ಯಾಕ್ಷೀಃ—ಮಾತ್ಯಜ, ತ್ಯಜೇರ್ಲುಙ್ "ನಮಾಙ್ಯೋಗೆ" ಇತಿ ಅಡಾಗಮಾಭಾವಃ. ವದವ್ರಜೆತಿವೃದ್ಧಿಃ. ‖ ೨೧ ‖

ಟ ‖ ಕೇವಲ ದರಿದ್ರನೂ, ದುಃಖಿಯೂ, ಗತಿಯಿಲ್ಲದವನೂ, ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವನೂ, ಮಾಯಾಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನೂ, ಯಮದೂತರಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನೂ, ನಿನ್ನ ಮರೆಹೊಕ್ಕವನೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸದಿರಬೇಡ. ‖ ೨೧ ‖

ಮೂ ‖ ಶರಣಾಗತಾ ನಶರಣಾ
ನ್ಮರಣಭಯಾಭಿದ್ರುತಾ ಪ್ರತಿ ಪಯಯಾ ‖
ರಕ್ಷಾಮ್ಯಹಮಿತಿ ಮಯ್ಯಪಿ
ಕುರುಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ವಿಭೋ ಸಫಲಾಂ ‖ ೨೨ ‖

ವ್ಯಾ || ಶಂಕರೇಣ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರಯಿತುಮಾಹ || ಶರಣಾಗತಾನಿತಿ|| ಭೊ ವಿಭೊ, ಶರಣಂ ರಕ್ಷಕಇತಿ, ಆಗತಾನ್ ಆಶ್ರಿತಾನ್, ಅಶರಣಾನ್—ರಕ್ಷಕಾಂತರರಹಿತಾನ್, ಮರಣಭಯಾಭಿದ್ರುತಾನ್— ಮರಣಭೀತಿಬಾಧಿತಾನ್, ದ್ರುತಂ—ಶೀಘ್ರಂ, ದಯಯಾ—ರಕ್ಷಣಾಭಿಮುಖ್ಯಬುದ್ಧ್ಯಾ, ಯದುಕ್ತಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಶೇಖರೇ—"ರೋಗಾರ್ತಸ್ಯ ರಿಪೋರ್ವಾಪಿ ಮಿತ್ರಸ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯವಾಪುಸಃ। ತದ್ರಕ್ಷಾಭಿಮುಖೀಬುದ್ಧಿರ್ದಯೈಷಾಭಾಷಿತಾಬುಧೈಃ" ಇತಿ. ಅಹಂ, ರಕ್ಷಾಮಿ-ಪಾಲಯಾಮಿ, ಇತಿ ಯಾ ತವಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಏವಂ ಕುರ್ಯಾಮಿತಿ ನಿಯಮಸಹಿತಾಭಾಷಾ. ತಾಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ, ಮಯ್ಯಪಿ-ಶರಣಾಗತೇ ಅಶರಣೇ ಮರಣಭಯಾಭಿದ್ರುತೇ ಮಯಿ ವಿಷಯೆಪಿ, ಸಫಲಾಂ ಕುರು, ಫಲಮಿಹರಕ್ಷಣಂ ರಕ್ಷಾಮೀತಿಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಃ ಅರಕ್ಷಣಸ್ಯಾಫಲತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ರಕ್ಷಣಸಹಿತಾಂ ಕುರು. ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನುಸಾರೇಣ ಮಾಂರಕ್ಷೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಪಿಶಬ್ದಾನ್ಮದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇಷು ಮಾರ್ಕಂಡೆಯಶ್ವೇತಾದಿಷು ತವ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಸಫಲಾಬಭೂವ. ಏವಂ ಮಯ್ಯಪಿತಾಂಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಫಲಾಮೇವಕುರು. ಯದಿಮಯಿ ತಾಂ ನಿಷ್ಫಲಾಂಕರಿಷ್ಯಸಿ ತರ್ಹಿ ತವ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕೀಭವೇತ್ ಸಾಮಾನ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಃ ವಿಶೇಷೇಕ್ವಾಚಿದನುವರ್ತನಾಭಾವಾತ್. ಯತಃ ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಸರ್ವೇಷುವಿಶೇಷೇಷ್ವನುವರ್ತತೇ. ನಾನ್ಯಥಾಸಾಮಾನ್ಯತ್ವವ್ಯಾಘಾತಃ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಯವಿಶೇಷಪ್ರಸಂಗಶ್ಚ. ಯಥಾಪ್ರಮಾಕರಣಂ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿಪ್ರಮಾಣಸ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಂ. ಪ್ರಮಾಣವಿಶೇಷೇಷು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನೋಪಮಾನಾಗಮೇಷ್ವಪ್ಯನುವರ್ತತೇ. ತತಃ ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಃ ಮದ್ರಕ್ಷಣಾಭಾವೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತ್ವಂಭವೇತ್. ಅತಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಃ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತ್ವಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಂ ಮತ್ಪಾಲನಮವಶ್ಯಂ ತ್ವಯಾಕರಣೀಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. || ೨೦ ||

—————:0:—————

ಟ || ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿ! ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತರೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪಾಲಕನಿಲ್ಲದವರೂ, ಮರಣಭೀತಿ ಪೀಡಿತರೂ ಆದ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ—ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆಂಬ ಯಾವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕೋ? ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೃಪೆಯಿಂದ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸಾರ್ಥಕಮಾಡು. || ೨೦ ||

ಮೂ ॥ ಪರಮಾತ್ಮ ನ್ಪರಮೇಶ್ವರ

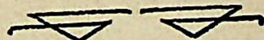
ವೇತ್ಥ ಮಮಾಂತಸ್ಥ ಮೇವ ದೇವ ತ್ವಂ। /೩

ಯದಿ ತವ ಚರಣಾಂಬುಜಯೋ

ಸ್ಸ್ವಪ್ನೇ ಪ್ಯಹ ಮನ್ಯಥಾಚೇತಾಃ ॥ ೬೩ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸ್ವಾಂತಸ್ಥಪ್ರಶಂಸಯಾ ಸ್ವಪಾಲನ ಮಭಿಪ್ರೈತಿ ॥ ಪರಮಾತ್ಮನ್ನಿತಿ ॥ ಪರಮಾತ್ಮನ್—ಹೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮಪುರುಷ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಪುರುಷೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದಾಹುಃ—"ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮೇತ್ಯುದಾಹೃತಃ। ಯೆ ಲೊಕತ್ರಯ ಮಾವಿಶ್ಯ ಬಿಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ" ಇತಿ. ಪರಮಶ್ಚಾ ಸೌ ಈಶ್ವರಶ್ಚ ಪರಮೆಶ್ವರಃ, ಪರಮೆಶ್ವರತ್ವಂನಾಮ ಅಪ್ರಿಯರ್ಯಕರ್ತೃತ್ವಂ, ಹೆದೆವ, ತ್ವಮೆವ, ಮಮಾಂತಸ್ಥಂ—ಹೃದಯಸ್ಥಿತಂ ಅರ್ಥಂ, ವೆತ್ಥ—ಜಾನಾಸಿ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಾ ತ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾ ಚ್ಚೆತಿ ಭಾವಃ. "ವಿದೊ ಲಟೊವಾ" ಇತಿ ವಾಗ್ರಹಣಾತ್ ವೆತ್ತೆರ್ಲಟ್ಪ್ರರಸ್ಮೈ ಪದ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಸಿಪಸ್ಥಲಾದೆಶೆ ವೆತ್ಥ ಇತಿ ರೂಪಂ ಸಿದ್ಧಂ. ಏವಂ ಶಿವಸ್ಯ ಸ್ವಾಂತಸ್ಥಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ಅಥ ಸ್ವಚಿತ್ತಸ್ಯ ಶಿವೆಏವ ಪ್ರವರ್ತನಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತುಂ ಸ್ವಚಿತ್ತಸ್ಥಿತಿಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಶಿವಂ ಪೃಚ್ಛತಿ ॥ ಯದೀತಿ ॥ ಸ್ವಪ್ನೆಪಿ—ನಿದ್ರಾಯಾಮಪಿ, ಕಿಮುವಕ್ತವ್ಯಂ ಜಾಗ್ರತೀತಿಭಾವಃ. ಅಹಂ, ತವ, ಚರಣಾಂಬುಜಯೊಃ, ಅನ್ಯಥಾಚೆತಾಃ ಯದಿ-ಅನ್ಯಪ್ರಕಾರಚಿತ್ತಃ ಕಿಮು ಹಂ ತಥಾ ಭವಾಮಿ. ನೆತಿ ತ್ವಂ ನಜಾನಾಸಿಕಿಂ. ಅತಃ ಕಥಂ ಮಾಂ ನ ಪಾಲಯಸೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ ॥ ೬೩ ॥

ಟಿ ॥ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ನೀನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ನಿದ್ರಿಸುವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಪಾದಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುವುದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಏನುಕಾರಣ ನೀನು ಕಾಪಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೬೩ ॥

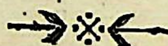
ಮೂ ॥ ಸರ್ವೇಶ ಸರ್ವಶಕ್ತೇ

ಸರ್ವಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಶರ್ವ ಸರ್ವಾತ್ಮನ್ ॥

ತ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ದೇವ ಭವತಾ
ಭವಿತಾ ನಾನ್ಯೋ ಮಮ ತ್ರಾತಾ ‖ ೨೪ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸ್ವಸ್ಯ ಅನನ್ಯಶರಣತಾಂ ಪ್ರದರ್ಶಯತಿ ‖ ಸರ್ವೇಶೇತಿ ‖ ಸರ್ವೇಶ ಸರ್ವಸ್ಯ ಚರಾಚರಾತ್ಮನೊ ಜಗತಃಕರ್ತಃ, ಸರ್ವಶಕ್ತೆ—ಹೆ ಅನಂತಶಕ್ತೆ, ಶ್ರೂಯತೆಹಿ—"ಸರ್ವಜ್ಞತಾ ತೃಪ್ತಿ ರನಾದಿಬೊಧಃ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ ನಿತ್ಯ ಮಲುಪ್ತಶಕ್ತಿಃ | ಅನಂತಶಕ್ತಿಶ್ಚ ವಿಭೊ ರ್ವಿಧಿಜ್ಞಾಃ ಷಡಾಹುರಂಗಾನಿ ಮಹೆಶ್ವರಸ್ಯ" ಇತಿ. ಹೆ ಸರ್ವಗ—ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ, ಹೆ ಸರ್ವಜ್ಞ—ಸರ್ವವಿತ್, ಶೃಣಾತಿ ಅಂತಕಾಲೆ ಸರ್ವಂಕಾರ್ಯಂ ಹಿನಸ್ತೀತಿ ಶರ್ವಃ ಶೄ ಹಿಂಸಾಯಾಮಿತಿಧಾತುಃ ಸ್ತೊತ್ರಕೃತ್ಪಕ್ಷೆ ಶರ್ವಶಬ್ದಃ ಔಚಿತ್ಯೆನ ಶರ್ವಃ ಸರ್ವಾರ್ತಿಹರಸ್ತೆನ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಲೊಕಾನಾಮಿತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯತೆ. ಹೆ ಸರ್ವಾತ್ಮ—ಸರ್ವಾಧಿಷ್ಠಾತಃ, ಭವತಾ—ಏವಂ ವಿಧಾನನ್ಯ ಸಮಸಾಮರ್ಥ್ಯವತಾತ್ವಯಾ, ತ್ಯಕ್ತಸ್ಯ, ಮಮ, ಅನ್ಯಃ—ತ್ವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತಃ ಪುರುಷಃ, ತ್ರಾತಾ—ರಕ್ಷಕಃ, ನ ಭವಿತಾ—ನ ಭವಿಷ್ಯತ್ಯೆವ, ಯದಿ ಅನ್ಯೊ ಮಮ ತ್ರಾಯಕೊ ಭವೆತ್ತರ್ಹಿ ಸಏವ ತ್ರಾಯತಾಮಿತ್ಯುಪೆಕ್ಷ್ಯತಾಂತ್ವಯಾನ್ಯೆವಂ ತಸ್ಮಾನ್ಮದುಪೆಕ್ಷಾಂ ಮಾಕೃಥಾ ಇತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೨೪ ‖

ಟ ‖ ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಒಡೆಯನಾದವನೇ ! ಅನಂತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ ! ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೇ ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನೇ ! ಸಕಲ ದುಃಖನಿವಾರಕನೇ ! ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಆಧಾರನಾದವನೇ ! ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸದೆ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತಾವನೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ‖೨೪‖

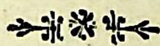

ಮೂ ‖ ಕಮಪರ ಮಧುನಾ ಯಾಚೇ
ಕಂ ಚ ಕ್ರಂದಾಮಿ ಮಂದಪುಣ್ಯೋಽಹಂ ‖
ಕಮಶರಣ ಶ್ಶರಣಂ ವಾ
ವ್ರಜಾಮಿ ದೇವ ತ್ವಯಾ ತ್ಯಕ್ತಃ ‖ ೨೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅನ್ಯಾಗತಿಸ್ಸ್ವಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿಶಂಕಾಂಪರಾಕರೊತಿ‖ಕಮಪರಮಿತಿ‖

ಭೋ ದೇವ, ಅಶರಣಃ—ರಕ್ಷಕರಹಿತಃ, ಮಂದಪುಣ್ಯಃ—ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯಃ, ಯದಿ ಅಹಂ ಸಂಪೂರ್ಣಪುಣ್ಯೋ ಭವೇಯಂ ತರ್ಹಿ ಈದೃಶೀಮವಸ್ಥಾಂ ನೈವಗಚ್ಛೇಯ ಮಿತಿಭಾವಃ. ಅಹಂ, ತ್ವಯಾ, ತ್ಯಕ್ತಸ್ಸನ್, ಅಧುನಾ, ಕಂ ಪುರುಷಂ, ಅಪರಂ ಅನ್ಯದ್ವಸ್ತು, ಯಾಚೇ—ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ, ತ್ವಯಾವಿನಾ ಮಮಾ ಕಿಂಚಿದ್ವಸ್ತುಪ್ರತಿ ಯಾಚನೀಯೋ ನಕಶ್ಚಿದಸ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯಾಚೇರ್ದ್ವಿಕರ್ಮಕತ್ವಂ. ಕಂ ಚ ಕ್ರಂದಾಮಿ, ತ್ವಯಾ ವಿನಾ ರೋದನ ನಿವರ್ತಕೋಪಿ ನಕಶ್ಚಿದ್ವಿದ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಂವಾ ಶರಣಂ ರಕ್ಷಕಂ, ವ್ರಜಾಮಿ, ತ್ವಯಾವಿನಾ ಮಮ ಶರಣ್ಯೋಪಿ ನಕಶ್ಚಿದಾಸ್ತೆ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೨೪ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಗತಿಹೀನನೂ, ಮಂದಭಾಗ್ಯನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಬೇರೆ ಯಾವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಿ? ಯಾರ ಮುಂದೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ? ಇನ್ನಾರಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಲಿ? ‖೨೪‖

ಮೂ‖ ದೀನೇಷು ದಯಾಕಾರ್ಯೇ
ತ್ಯಾರ್ಯೇಷು ಕೃತಾ ತ್ವಯೈವ ಮರ್ಯಾದಾ ‖
ಆರ್ಯತ್ವಂ ತ್ವಯ್ಯೇವ ಹಿ
ದೈನ್ಯಂ ಮಯ್ಯೇವ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ‖ ೨೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶಿವಕೃತಮರ್ಯಾದೋಲ್ಲಂಘನಂ ಶಿವಸ್ಯೈವಾಶಂಕ್ಯ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ಶಿವೇನ ಕೃಪಾಕಾರ್ಯೈತ್ಯೈತದಭಿಪ್ರೈತಿ ‖ ದೀನೆಷ್ವಿತಿ ‖ ಭೋ ದೇವ, ದೀನೆಷು—ದರಿದ್ರೇಷು ವಿಷಯೇ, ದಯಾ ಕಾರ್ಯೆತಿ, ಆರ್ಯೆಷು—ಪೂಜ್ಯಪುರುಷೇಷು, ತ್ವಯಾ—ಭವತೈವ, ಮರ್ಯಾದಾ ಕೃತಾ—ನಿಯಮಃ ಕೃತಇತ್ಯರ್ಥಃ, ತತಃ ಕಿಮಾಯಾತ ಮತಆಹ ‖ ಆರ್ಯತ್ವಮಿತಿ ‖ ಆರ್ಯತ್ವಂಹಿ, ತ್ವಯ್ಯೆವ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ—ವ್ಯಾಪ್ತಂ, ಅನ್ಯೆತು ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪೂಜ್ಯೈವ ಪೂಜ್ಯಾ ಭವಂತೀತಿಭಾವಃ ದೈನ್ಯಂ—ದೀನತ್ವಂತು, ಮಯ್ಯೆವ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ—ವ್ಯಾಪ್ತಂ, ಏತದುಕ್ತಂಭವತಿ ದೀನೆಷುದಯಾಕಾರ್ಯೆತಿ ಆರ್ಯೆಷು ಮರ್ಯಾದಾಂ ಕೃತರ್ವಾ ಯುಏವ ತ್ವಂ ದೀನೆ ಮಯಿ ಕುತಃ ಕೃಪಾಂ ನ ಕರೋಷೀತಿ. ‖೨೫‖

ಟ॥ ದೀನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯಿಡಬೇಕೆಂದು ಆರ್ಯರಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿರುವವನು ನೀನೆ. ಆರ್ಯತ್ವವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ದೀನತ್ವವು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಾದಷ್ಟಿರುವುದು. ॥ ೨೬ ॥

ಮೂ॥ ಕಿಂ ತ್ಯಜಸಿ ಮಾ ಮನಾಥಂ

ನಾಥ ಕಥಂ ತೇ ದಯಾ ನ ಮಯಿ ದೀನೇ ॥

ಪಾಪಿನಮಪಿ ಶರಣಾಗತ

ಮಶರಣ ಮುಜ್ಝಂತಿ ನ ಮಹಾಂತಃ ॥ ೨೭ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಶಿವಸ್ಯಸ್ವತ್ಯಾಗೇನ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ಕಾರುಣ್ಯಾಕರಣಂ ಕರುಣಾಭಾವಂಚ ಉದೀರಯತಿ ॥ ಕಿಂತ್ಯಜಸೀತಿ ॥ ಭೋ ನಾಥ, ಅನಾಥಂ—ತ್ವದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತನಾಥಹೀನಂ, ಮಾಂ, ಕಿಂ ತ್ಯಜಸಿ—ಕಿಮರ್ಥಂ ವಿಸೃಜಸಿ, ತ್ಯಾಗೆ ಕಾರಣಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ ಕಥಂ—ಕೆನಪ್ರಕಾರೇಣ, ತೇ—ತವ, ದೀನೆ, ಮಯಿ ವಿಷಯೆ, ದಯಾ ನ—ಕೃಪಾ ನಾಸ್ತಿ, ಕೃಪಾಯಾ ಅಕರಣೀಯತ್ವೆಚ ಕಾರಣಂನಾಸ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ "ನಿಷೆಧೆ ವಿಧಿರವಶಿಷ್ಯತೆ" ಇತಿನ್ಯಾಯಾತ್. ಅತ್ಯಾಗೆ ಕೃಪಾಕರಣೆಚ ಕಾರಣಮಸ್ತೀತ್ಯವಶಿಷ್ಯತೆ. ಅತ್ಯಾಗೆ ಕಾರಣಮನಾಥತ್ವಂ. ಕೃಪಾಕರಣೆ ಕಾರಣಂ ದೀನತ್ವಂ. ಇತಿಮಂತವ್ಯಂ. ಭವಾನ್ ಪಾಪೀ ಅತಸ್ತ್ವತ್ತ್ಯಾಗಸ್ತ್ವಯಿ ನಿರ್ದಯತ್ವಂಚ ಶಿವಸ್ಯ ಯುಜ್ಯತ ಇತ್ಯತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯೆನಾರ್ಥಾಂತರಂ ನ್ಯಸ್ಯತಿ ॥ ಪಾಪಿನಮಪೀತಿ ॥ ಮಹಾಂತಃ—ಸಂತಃ, ಪಾಪಿನ ಮಪಿ, ಅನೆನ ತ್ಯಾಜ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚಯತಿ. ತಥಾಚ,—ಶರಣಾಗತಂ—ಶರಣಮಿತ್ಯಾಗತಂ, ಅಶರಣಂ—ಅನ್ಯರಕ್ಷಕರಹಿತಂ, ನೋಜ್ಝಂತಿ ನ ತ್ಯಜಂತಿ, ಮಾಂಚಪಾಪಿನಮಪಿ ಶರಣಾಗತತ್ವಾದೆವ ಮಾ ತ್ಯಜ ಮಾನಿರ್ದಯೋಪಿ ಮಯಿಭವೆತ್ಯರ್ಥಃ. ॥೨೭॥

——:0:——

ಟ॥ ಸ್ವಾಮಿಯಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಶರಣಾಗತನಾದವನು ಪಾಪಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ದೊಡ್ಡವರು ಉದಾಸೀನಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ—ನೀನೇ ಗತಿಯೆಂದು ಬಂದು ದುಃಖಿತನಾದ ನನ್ನಮೇಲೆ ನಿನಗೇಕೆ ದಯೆಯಿಲ್ಲ. ಅನಾಥನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಕೈಬಿಡುತ್ತೀಯಾ. ॥೨೭॥

ಮೂ ॥ ತ್ರಾತರಿ ಸರ್ವಗತೇ ತ್ವಯಿ
ಶಿವನಾಮನಿ ನಾಮಪರಮಕಾರುಣಿಕೇ ॥
ದೇವ ದಿಶಃ ಕಥ ಮೇತಾ
ಸ್ಸಂಜಾತಾ ಸ್ತ್ರಾಣಶೂನ್ಯಾ ಮೇ ॥ ೨೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ದಿಶಾಮುಪ್ರಶಂಸಾದ್ವಾರೇಣ ಶಿವಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ನಪಾಲಯಾ ಮಾಸೇತಿ ಧ್ವನಯತಿ ॥ ತ್ರಾತರೀತಿ ॥ ಭೊ ದೆವ, ಶಿವ ಇತಿ ನಾಮ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ ಶಿವನಾಮನಿ, ಶಿವ ಇತಿನಾಮ ನಿರ್ಮಲತ್ವಂಪ್ರತಿಪಾದಯತಿ. ಸರ್ವ ಗತೆ—ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕೆ, ಪರಮಕಾರುಣಿಕೆ—ಅತಿಕೃಪಾವತಿ, ತ್ವಯಿ, ತ್ರಾ ತರಿ—ರಕ್ಷಕೆ ನಾಮ ಪ್ರಕಾಶೆಸತ್ಯಪಿ, "ನಾಮ ಪ್ರಕಾಶ್ಯ ಸಂಭಾವ್ಯಕ್ರೊ ಧೊಪಗಮಕುತ್ಸನೆ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಏತಾಃ—ಇಮಾಃ, ದಿಶಃ , ಕಥಂ, ಮೆ —ಮಮ, ತ್ರಾಣಶೂನ್ಯಾಃ—ರಕ್ಷಣೆನ ರಹಿತಾಃ, ಸಂಜಾತಾಃ—ಬಭೂವುಃ, ದಿಶಸ್ತ್ರಾಣಶೂನ್ಯಾ ಇತ್ಯೌಪಚಾರಿಕಃ ಪ್ರಯೊಗಃ. ಸರ್ವೆ ದಿಶ್ಯಾಃ ಪುರು ಷಾಃ ಮಾ ದ್ವಿಷಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಥಮಿತಿ ವಿಪರ್ಯಸ್ತಮೆತದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಏತೆನ ಏತದ್ಧ್ವನ್ಯತೆ. ಅನ್ಯೆಷಾಂ ತ್ರಾಯಕೊಪಿ ಶಿವೊ ಮಾಂ ನ ತ್ರಾಯತೆ ಅತಃ ಸರ್ವೆಪಿ ಮಾಂ ದ್ವಿಷಂತಿ ಯಥಾಲೊಕೆರಾಜ್ಞಾದ್ವಿಷ್ಟಂ ಪುರುಷಂ ಸರ್ವೆಪಿ ತದಾಜ್ಞಾವರ್ತಿನೊ ನಾದ್ರಿಯಂತೆ. ಏವಮತ್ರಾಪೀತಿ. ಅಥವಾ.— ತ್ವಯಿ ತ್ರಾತರಿಸತಿ ಸರ್ವೆದಿಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಣಶೂನ್ಯಾಃ ಮೆಕಥಂ ಸಂಜಾತಾಃ ನಕಥಂಚಿತ್. ಕಿಂತು ತ್ರಾಣಪರಾಯಣಾಏವ ಯಥಾ ರಾಜ್ಞಾ ಸತ್ಕೃತವತಿ ಸರ್ವೆಪಿ ತದ್ದೆಶ್ಯಾಃ ಸತ್ಕುರ್ವಂತೀತಿ ಅತೊ ಮಾಂ ತ್ರಾಯಸ್ವೆ ತ್ಯಭಿ ಸಂಧಿಃ. ॥ ೨೮ ॥

———:0:———

ಟ ॥ ನಿರ್ಮಲನೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೂ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ನಾ ಮವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ನೀನು—ನನಗೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ನಾನು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ, ಏಕೆ ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇ ಷಿಸುತ್ತಾರೆ? ॥ ೨೮ ॥

ಮೂ ॥ ಉಭಯ ಮಸಂಭಾವ್ಯ ಮಿದಂ

ಸುಖ ಮಿಹ ದುಃಖಂ ತ್ವದಾಶ್ರಿತೇಽನ್ಯತ್ರ ॥

ಕಶ್ಶ್ರದ್ದಧಾತಿ ತುಹಿನಂ

ದಹನೇ ದಹನಂ ಚ ಶೀತಾಂಶೌ ॥ ೭೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಶಿವಾಶ್ರಿತಾನ್ಯಾಶ್ರಿತಯೋಸ್ಸುಖದುಃಖೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೆ ಇತ್ಯಾಹ ॥ ಉಭಯಮಿತಿ ॥ ಹೆ ದೆವ, ಇಹ ಲೊಕೆ, ತ್ವದಾಶ್ರಿತೆ—ತ್ವಾಮಾಶ್ರಿತೆ ಪುರುಷೆ, ದುಃಖಂ, ಅನ್ಯತ್ರ—ತ್ವದಾಶ್ರಿತಾದನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಅನ್ಯಾಶ್ರಿತೆ ಪುರುಷೆ, ಸುಖಮಿತಿ, ಇದಮುಭಯಂ, ಅಸಂಭಾವ್ಯಂ—ಸಂಭಾವಯಿತುಮಯೊಗ್ಯಂ ನ ಸಂಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಕಥ ಮಿತ್ಯತ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತಮಾಹ ॥ ಕಶ್ಶ್ರದ್ದಧಾತೀತಿ॥ ದಹತೀತಿ ದಹನೊಗ್ನಿ ಸ್ತಸ್ಮಿನ್, ತುಹಿನಂ—ಹಿಮಂ, ಶೀತಾಂಶೌ—ಚಂದ್ರೆ, ದಹನಂ—ಭಸ್ಮೀಕರಣಂ ಚ, ಕಃ—ಕೊವಾ ಪುರುಷಃ, ಶ್ರದ್ದಧಾತಿ—ಸತ್ಯಮೆ ತದಿತಿ ವಿಶ್ವಸಿತಿ, ನಕೊಪೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತಃ ಕಥಂ ಸುಖಕರಪವ ತ್ವ ಮಪಾಲ ನೆನ ಮಮ ದುಃಖಂಕರೊಷೀತಿ ಹೃದಯಂ. ॥ ೭೯ ॥

ಟ ॥ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ತಂಪನ್ನೂ, ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಯನ್ನೂ, ಹೇಗೆ ನಂಬುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದುಃಖವೆಂಬುವು ವುದನ್ನೂ, ಅನ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಖವೆಂಬುವುದನ್ನೂ ಯಾವನು ತಾನೆ ನಂಬಿಯಾನು. ॥ ೭೯ ॥

ಮೂ ॥ ಕ್ರಂದಂತ ಮೇವ ದೇವ

ತ್ವಮಪಿ ಯದೀಶಾನ ಸಂಶ್ರಿತಂ ತ್ಯಜಸಿ ॥

ತದಶರಣಂ ಶರಣಾಗತ

ವತ್ಸಲತಾ ಹಂತ ನಿಹತೈವ ॥ ೭೦ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸ್ವತ್ಯಾಗೆ ಶಿವಸ್ಯ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲತಾಹಾನಿ ಮುಪಪಾದ ಯತಿ ॥ ಕ್ರಂದಂತಮಿತಿ ॥ ಭೊ ಈಶಾನ, ದೆವ, ತ್ವಂ, ಕ್ರಂದಂತಂ—ರುದಂತಂ ಅಶರಣಂ—ಅನನ್ಯಗತಿಕಂ, ಸಂಶ್ರಿತಮಪಿ—ಶರಣಾಗತಮಪಿ, ಮಾಂ, ಯದಿ ತ್ಯಜಸಿ, ತರ್ಹಿ, ತವ, ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲತಾ—ಶರಣಾಗತೆಷು ವತ್ಸ

ಲತ್ವಂ, ನಿಪತ್ಯೈವ—ನಷ್ಟೈವ, ಭವೇತ್, ಹಂತ—ಬತ, ಹಂತೇತಿ ವಿಷಾದೇ. ಅತಃ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲತ್ವಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಂ. ಶರಣಾಗತಂ ಮಾಂ. ಮಾ ತ್ಯಜ ಅಪಿತು ಮಯಿವತ್ಸಲೋ ಭವೇತಿಯಾವತ್. ‖ ೩೦ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ದುಃಖಿಯೂ, ಶರಣಾಗತನೂ, ಅನನ್ಯಗತಿಕನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಪಾಲಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ, ನೀನು ಹೊಂದಿರುವ 'ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ, ಎಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗುವುದು. ‖ ೩೦ ‖

ಮೂ ‖ ಅಭ್ಯರ್ಥಿತಃ ಪ್ರಸೀದಸಿ
ಭಗವನ್ನಿತ್ಯಪಿ ಮಮೈಷ ಕುವಿಕಲ್ಪಃ ‖
ಜಗದರ್ಥ ಮರ್ಥಿತಸ್ತ್ವಂ
ಕುರ್ವನ್ಬಹುಧಾ ತನುಂ ಕೇನ. ‖ ೩೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶಿವಸ್ಯಾಭ್ಯರ್ಥನಾನಂತರಂ ಪ್ರಸನ್ನತ್ವಮಿತಿಯತ್ ತತ್ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತುಮಾಹ‖ ಅಭ್ಯರ್ಥಿತ ಇತಿ ‖ ಭೋ ಭಗವನ್, ತ್ವಂ, ಅಭ್ಯರ್ಥಿತಃ—ಪ್ರಾರ್ಥಿತಸ್ಸನ್, ಪ್ರಸೀದಸಿ—ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವಸಿ, ಇತ್ಯಪಿ, ಏಷಃ, ಮಮ, ಕುವಿಕಲ್ಪಃ—ಕುತ್ಸಿತೋವಿಕಲ್ಪಃ ವಿರುದ್ಧಕಲ್ಪನಾ, ನನುಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಏವ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತೀತ್ಯಯಂ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವಏವ ತತಃ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯೈವವರ್ಣನಂ ತವ ಕಥಂ ಕುವಿಕಲ್ಪ ಇತ್ಯತ್ರಾಹ ‖ ಜಗದರ್ಥಮಿತಿ ‖ ಜಗದರ್ಥಂ—ಜಗದ್ಧಿತಾಯ, ತನುಂ—ಪೃಥಿವ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟರೂಪಂ ಶರೀರಂ, ಬಹುಧಾ— ಏಕೈಕಶೋ ಮೃತ್ಪಾಷಾಣಪರ್ವತವೃಕ್ಷಸರಿತ್ಸಮುದ್ರಾದ್ಯನೇಕಪ್ರಕಾರೇಣ, ಕುರ್ವನ್—ಸೃಜನ್, ತ್ವಂ, ಕೇನಅರ್ಥಿತಃ—ನ ಕೇನಾಪೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಅತೋ ಮಯಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೋಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಮಾಜಾನೀಯಾ ಇತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ. ಯದ್ವಾ ಜಗದರ್ಥಂ, ತನುಂ—ತತ್ತತ್ಕರ್ಮವೈಚಿತ್ರ್ಯಾನುಗುಣ್ಯೇನ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಶರೀರಂ, ಬಹುಧಾ —ನಾನಾಪ್ರಕಾರೇಣ, ಕುರ್ವನ್— ಸೃಜನ್, ತ್ವಂ, ಕೇನಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಇತಿ. ‖ ೩೧ ‖

ಟ ॥ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಲೋಕಹಿತ ಕ್ಕಾಗಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ವಿಧವಾದದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸು ಎಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ? ಆದರೆ,—ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತೀಯೆ ಎಂಬುವುದು ನನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಯೇ ಸರಿ. ॥ ೩೧ ॥

ಮೂ ॥ ಸುಚಿರಂ ಮಯಾ ನ ಸೇವಿತ
ಮಿತಿ ಶಿವ ನ ತ್ರಾಯಸೇ ನ ತದ್ಘಟತೇ ॥
ಕಿಂ ಸದ್ಯ ಏವ ಪೀತಂ
ನಾಮೃತ ಮಜರಾಮರೀಕುರುತೇ ॥ ೩೨ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಬಹುಕಾಲ ಸೇವನಾನಂತರಂ ಶಿವಸ್ಯ ಪಾಲಕತ್ವಶಂಕಾಂ ಪರಾಕರೊತಿ ॥ ಸುಚಿರಮಿತಿ ॥ ಭೊ ಶಿವ, ಮಯಾ, ಸುಚಿರಂ—ಅನೇಕಕಾಲಂ, ನ ಸೇವಿತಂ—ನ ಪೂಜಿತಂ, ಭಾವೇಕ್ತಃ. ಇತ್ಯನೇನಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ, ನ ತ್ರಾಯಸೆ-ಮಾಂ ನ ಪಾಲಯಸಿ, ಇತಿಯತ್, ತತ್, ನ ಘಟತೆ—ನ ಯುಜ್ಯತೆ, ತತ್ಕಥಮಿತ್ಯತ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತಂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಚಷ್ಟೆ ॥ ಕಿಂಸದ್ಯಇತಿ ॥ ಸದ್ಯಏವ—ತತ್ಕ್ಷಣಮೆವ, "ಸದ್ಯಸ್ಸಪದಿತತ್ಕ್ಷಣೆ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಪೀತಂ, ಅಮೃತಂ, ನಾಜರಾಮರೀಕುರುತೆ ಕಿಂ—ಜರಾಚ ಮರೊಮರಣಂಚ ತೆ ನ ವಿದ್ಯೆತೆ ಯಸ್ಯಸಃ ಅಜರಾಮರಃ ಅನಜರಾಮರಂ ಅಜರಾಮರಸಂಪನ್ನಂ ಕರೊತೀತಿ ಅಜರಾಮರೀಕುರುತೆ, ಚ್ವಿಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಅಮೃತಪಾಯಿನಂ ಪುರುಷಂ ನಿರ್ಜರಂ ನಿರ್ಮರಣಂ ಚ ಕುರುತ ಏವೆತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೩೨ ॥

———:o:———

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಬಹುಕಾಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ, ಈಗ ಪೂಜಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ನೀನು—ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ,—ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡದಿರುವವನು ಹೊಸದಾಗಿ ಅದನ್ನುಸೇವಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಅವನಿಗೆ ಜರಾಮರಣಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೩೨ ॥

ಮೂ ॥ ಪರಿತುಷ್ಟೇ ಕಿಲ ಭಗವ‌ನ್
ಸ್ವಾತ್ಮನಿ ತುಷ್ಟಿಂ ದದಾಸಿ ಲೋಕಾನಾಂ ॥
ತುಷ್ಟೇಪಿ ತ್ವಯಿ ದುಃಖಂ
ನ ಶ್ರುತಪೂರ್ವಂ ಕದಾಚಿದಪಿ ॥ ೩೩ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಶಿವೆ ತುಷ್ಟೆ ಸುಖಮೇವ ನ ದುಃಖಮಿತಿ ಪ್ರತಿಪಾದನದ್ವಾರಾ ಸ್ವಸ್ಯದುಃಖಾಪಹರಣೇನ ಸೌಖ್ಯದಾನಮಭಿಪ್ರೈತಿ ॥ ಪರಿತುಷ್ಟ ಇತಿ ॥ ಭೋ ಭಗವ‌ನ್, ಸ್ವಾತ್ಮನಿ ತ್ವಯಿ, ಪರಿತುಷ್ಟೇ—ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಭಿಸ್ತುಷ್ಟಿಂಗತೆ ಸತಿ, ತ್ವಂ, ಲೋಕಾನಾಂ—ಜನಾನಾಂ, "ಲೋಕಸ್ತು ಭುವನೇಜನೇ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತುಷ್ಟಿಂ—ಸೌಖ್ಯಂ, ದದಾಸಿಕಿಲ ದದಾಸೀತಿ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾದಿಭ್ಯಃ ಶ್ರುತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ "ವಾರ್ತಾಸಂಭಾವ್ಯಯೋಃಕಿಲ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತ್ವಯಿ, ತುಷ್ಟೇಪಿ, ದುಃಖಮೇತತ್, ಕದಾಚಿದಪಿ, ನ ಶ್ರುತಪೂರ್ವಂ—ಮಯಾಪೂರ್ವಂ ನ ಶ್ರುತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, "ರಾಜದಂತಾದಿಷು ಪರಂ" ಇತಿ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯೋತ್ತರ ನಿಪಾತಃ. ಸಂಪ್ರತ್ಯೇವ ಮಯಾ ತ್ವಂ ಸ್ತೂಯಮಾನೋಪಿ ಮೆ ದುಃಖಂ ಕಿಂಕಾರಣಮುಪಪ್ಯತ್ಯ ಸೌಖ್ಯಂ ನ ದದಾಸೀತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ. ॥ ೩೩ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನೀನು ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದರೆ ಭಕ್ತಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತೀ ಎಂದು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಸಂತುಷ್ಟನಾದಾಗ್ಯೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದುಃಖಪ್ರದನಾಗುತ್ತೀ ಎಂಬುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನಾದರೋ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ॥ ೩೩

ಮೂ ॥ ತ್ವಯಿ ನಿಖಿಲದುಃಖಹಂತರಿ
ಹೃದಯಗತೇ ದುಃಖಿತಾ ನ ಯುಕ್ತಾ ಮೇ ॥
ಉದಿತೇ ಭಗವತಿ ಭಾಸ್ವತಿ
ತಿಮಿರ ಮನಷ್ಟಂ ಕ್ವ ವಾ ದೃಷ್ಟಂ ॥ ೩೪ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ದುಃಖಹಂತುರಗ್ರೇ ದುಃಖಿತ್ವಂ ಯುಕ್ತಿಮತ್ ನೇತಿ ಉಕ್ತಿದ್ವಾರಾದುಃಖಾಪಹಾರಮಾಶಾಸ್ತೇ ॥ ತ್ವಯಿ ನಿಖಿಲೇತಿ ॥ ಹೆ ಶಿವ, ನಿಖಿಲದುಃಖಹಂ

ತರಿ—ಸರ್ವದುಃಖೋಚ್ಛೇದಕೆ, ತ್ವಯಿ, ಹೃದಯಗತೆಪಿ— ಮನೋಮಧ್ಯನಿವಾಸಿನಿ ಸತ್ಯಪಿ, ಮೆ, ದುಃಖಿತಾ—ದುಃಖವತ್ತಾ. ನ ಯುಕ್ತಾ—ನ ಯುಜ್ಯತೆ, ಸಕಲದುಃಖಹಂತುಸ್ತವ ಮದ್ದುಃಖಾನಾಶಕತ್ವಂ ನ ಯುಕ್ತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತ್ರದೃಷ್ಟಾಂತಮಾಹ ‖ ಉದಿತೆಇತಿ ‖ ಭಗವತಿ—ಮಹಾಪ್ರಭಾವವತಿ, ಭಾಸ್ವತಿ—ಸೂರ್ಯೆ, ಉದಿತೆ—ಆವಿರ್ಭೂತೆ ಸತಿ, ತಿಮಿರಂ—ತಮಃ, ಅನಷ್ಟಂ-ನಾಶಮಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸತ್, ಕ್ವವಾ ದೃಷ್ಟಂ—ನಕುತ್ರಾಪಿದೃಷ್ಟಮಿತ್ಯರ್ಥಃ,‖೩೪

ಟ‖ ಅತಿ ಕಾಂತಿಮತ್ತಾದ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಲು ಕತ್ತಲೆಯು ನಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ, ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ನೀನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ನನ್ನ ದುಃಖವು ನಷ್ಟವಾಗದಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ‖ ೩೪ ‖

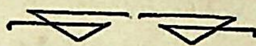
ಮೂ‖ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಯತ್ರ ಮಹಾಂತೋ
ವಸಂತಿ ತತ್ರಾಪದೋ ನಿ ಹನ್ಯಂತೇ ‖
ವಸಸಿ ಸದಾ ಮಮ ಹೃದಯೇ
ದುಃಖಿತ್ವಂ ಕಿಮಿದ ಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ‖ ೩೫ ‖

ವ್ಯಾ‖ ಕಿಂಚಿದಾಶ್ಚರ್ಯಮಸ್ತೀತ್ಯಾಹ ‖ ಕ್ಷಣಮಪೀತಿ ‖ ಭೊ ದೇವ, ಯತ್ರ—ಯಸ್ಮಿನ್ ದೆಶೆ, ಮಹಾಂತಃ—ಪೂಜ್ಯಾಃ, ಕ್ಷಣಮಪಿ, ವಸಂತಿ, ತತ್ರ—ತಸ್ಮಿನ್ ದೆಶೆ, ಆಪದೊ ವಿಪದಃ, ನಿ ಹನ್ಯಂತೆ—ಸ್ವಯಮೆವ ನಷ್ಟಾಃ ಭವಂತಿ, ಕರ್ಮಕರ್ತರಿಲಕಾರಃ. ಏತತ್ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧ ಮಿತಿಭಾವಃ. ತತಃಕಿಮತಆಹ ‖ ವಸಸೀತಿ ‖ ಮಮ, ಹೃದಯೆ—ಮನೊಮಧ್ಯಏವ, ನತು ಬಹಿಃ. ಸದಾ-ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೆ, ನತುಕದಾಚಿದಿತಿಭಾವಃ. ವಸಸಿ-ಮಹದ್ಭ್ಯೊಪಿ ಮಹಾನೆವ ತ್ವಂವಸಸಿ, ತಥಾಪಿ, ಮಮ,ದುಃಖಿತ್ವಂ, ಕಿಂ ಕಾರಣಮಾಸೀದಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಇದಂ ದುಃಖಿತ್ವಂ, ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ಚಿತ್ರಂ, ‖ ೩೫ ‖

—:0:—

ಟ‖ ಪೂಜ್ಯರು ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದರೂ ವಾಸಿಸುವರೋ, ಅಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತುಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ,—ನೀನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ

ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಾನು ದುಃಖಪಡುತ್ತಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ॥ ೩೫ ॥

ಮೂ ॥ ದಾರಯತಿ ದಾರುಣ ಮಿದಂ
ದುಃಖಂ ದಹತೀವ ದೇವ ಮೇ ಹೃದಯಂ ॥
ವಿಫಲೀಭವತಿ ಬಹುಫಲಾ
ಯ ತ್ತ ತ್ಸಂಕಲ್ಪಕಲ್ಪಲತಾ ॥ ೩೬ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ದುಃಖಸ್ಯವ್ಯಾಪಾರಮಾಹ ॥ದಾರಯತೀತಿ॥ಭೋ ದೇವ, ಮೆ, ಹೃದಯಂ ಕರ್ಮ, ಇದಂ–ಆತ್ಮವೇದನಸಿದ್ಧಂ, ದಾರುಣಂ–ಭೀಷಣಂ, ದುಃಖಂ–ತೀವ್ರವೇದನಾ ಕರ್ತೃ, ದಾರಯತಿ–ಭೇದಯತಿ, ದಹತಿ–ಭಸ್ಮೀಕರೋತೀವ, ಇವಶಬ್ದ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾವ್ಯಂಜಕಃ. ಕುತಏವ ದುಃಖಂಜಾತ ಮಿತ್ಯತ್ರ ಕಾರಣಮಾಹ॥ವಿಫಲೀಭವತೀತಿ॥ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಬಹುಫಲಾ–ಅನೇಕಫಲಾ, ಸಂಕಲ್ಪಃ ಮನೋಭೀಷ್ಟವ್ಯಾಪಾರಏವ, ಕಲ್ಪಲತಾ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಶಾಖಾ, ವಿಫಲೀಭವತಿ–ವಿಗತಫಲಾಭವತಿ, ಚ್ವಿಪ್ರತ್ಯಯಃ. ತತ್ತಸ್ಮಾತ್ ದಾರಯತೀತ್ಯಾದಿಸಂಬಂಧಃ. ತದಯಮರ್ಥಃ–ಯಥಾನೇಕಫಲದಾತರಿಕಲ್ಪವೃಕ್ಷೆ ನಿಷ್ಫಲೀಭೂತೆ ದುಃಖಮುತ್ಪದ್ಯತೆ. ಏವಂ ಮಮೇಚ್ಛಾ ಯಮರ್ಥಂ ವಿಷಯೀಕರೋತಿ. ತಸ್ಯೇಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಾದಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾ ದುಃಖಮುತ್ಪನ್ನಂ ತದ್ದುಃಖಂ ಮೆ ಹೃದಯಂ ದಾರಯತಿ ಭಸ್ಮೀಕರೋತಿವಾ. ತಸ್ಮಾದಿಚ್ಛಾನೈಷ್ಫಲ್ಯಂ ಮಾ ಕೃಥಾಇತಿ. ॥೩೬॥

ಟಿ॥ ಅನೇಕ ಫಲದಾಯಕವಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಫಲಪ್ರದಾಯಕವಾಗದಿದ್ದರೆ ದುಃಖವುಂಟಾಗುವಂತೆ, ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ನಿನ್ನಿಂದನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಡದಿರುವದರಿಂದುಂಟಾದ ಭಯಂಕರವಾದ ದುಃಖವು–ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆಯುವುದಾಗಿಯೂ, ಸುಡುವುದಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ॥೩೬॥

ಮೂ ‖ ಯಸ್ಯೇಚ್ಛಯೈವ ಗಚ್ಛತಿ
ಜಗ ದಖಿಲಂ ಸಂಭವಂ ಚ ನಾಶಂ ಚ ‖
ತತ್ರ ತ್ವಯ್ಯಪಿ ಶಂಭೋ
ಸತಿ ದುಃಖಂ ಹಾ ಹತೋಽಸ್ಮಿ ತತಃ ‖ ೩೩ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶಂಕರಸನ್ನಿಧಾವಪಿ ಸ್ವದುಃಖಾನುಚ್ಛೇದಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಷೀದತಿ ‖ ಯಸ್ಯೇಚ್ಛಯೇತಿ ‖ ಹೇ ಶಂಭೋ, ಯಸ್ಯ ತವ, ಇಚ್ಛಯಾ—ನಿಮಿತ್ತಭೂತಯಾ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತ್ಯೈವ, ನಾನ್ಯೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಖಿಲಂ—ಸಮಸ್ತಂ, ಜಗತ್, ಸಂಭವಂ—ಉದ್ಭವಂ, ಗಚ್ಛತಿ—ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ, ಸ್ವೋಪಾದಾನಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ಚಶಬ್ದಾತ್ಸ್ಥಿತಿಂಚ ಗಚ್ಛತಿ, ನಾಶಂಚ ಗಚ್ಛತಿ, ಉತ್ಪಾದ್ಯತೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ ನಾಶ್ಯತೇ ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ. ತತ್ರ—ತಸ್ಮಿನ್, ಏವಂಭೂತೇ, ತ್ವಯಿಸತ್ಯಪಿ, "ಸಪ್ತಮ್ಯಾಸ್ತ್ರಲ್" ಇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥೇ ತ್ರಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ದುಃಖಂ ಮೇ—ವ್ಯಥಾ, ವಿದ್ಯತೆ,ಹಾ—ಬತ, ಈದೃಕ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯವತಃ ಸನ್ನಿಧಾವಪಿ ದುಃಖಾನುಚ್ಛೇದಾತ್. ಹತಃ—ನಷ್ಟಃ, ಅಸ್ಮಿ, ಅತ್ರ ಕೇಚನವೇದಾಂತವಾದಿನಸ್ತು "ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಂ ನಿತ್ಯಂ ನಿರಂಜನಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮೈವ ಜಗದ್ರೂಪೇಣ ಪರಿಣಮತಿ" ಇತಿ ವದಂತಿ ತದೇತತ್ "ಮಮಮಾತಾವಂಧ್ಯಾ" ಇತಿವತ್ಸ್ವವಚನವಿರುದ್ಧಂ. ನಹಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಸ್ಯ ನಿತ್ಯಸ್ಯ ನಿರಂಜನಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪರಿಣಾಮಃ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಃ ಪರಿಣಾಮಸ್ಯ ಅಚೇತನಧರ್ಮತ್ವೇನೈವ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್. ಯದಿ ಚೇತನಸ್ಯಾಪಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪರಿಣಾಮಃ ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಮೃದಾದಿವತ್ ಅಚೇತನಮೇವಸ್ಯಾತ್ ಉಪಾದಾನತ್ವಾತ್. ಕಿಂಚ ಚೇತನವರ್ಗೋಽಪಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಏವ ಪರಿಣಾಮಃ ಸ್ಯಾತ್. ತತ್ರ ನೈಕಸ್ಮಾದ್ವಿಲಕ್ಷಣಂ ಕಾರ್ಯಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ನಹಿ ಮೃತ್ಪಿಂಡಾದ್ಘಟಶ್ಚ ಪಟಶ್ಚ ಜಾಯತ ಇತಿ ಘಟತೇ. ತಸ್ಮಾದುಭಯವಿಧಕಾರ್ಯಜನಕೌ ಉಭೌ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇವ ಭಾಗಾವಂಗೀಕಾರ್ಯೌ. ಯದ್ಯಂಗೀಕೃತೌ ಸ್ಯಾತಾಂತರ್ಹಿ ಸಾಂಶತ್ವ ನಿರವಯವತ್ವ ಭಂಗೇ ಸಾವಯವತ್ವಾಪತ್ತೌ ಪಟಾದಿವದನಿತ್ಯತ್ವಸ್ಯಾವ್ಯಭಿಚಾರಾ ನ್ನಿತ್ಯತ್ವಮಪ್ಯುತ್ಪನ್ನಕಥನಮಾಪದ್ಯೇತ ಯದಾಹುಃ—"ತದತದ್ರೂಪಿಣೋಭಾವಾಸ್ತದತದ್ರೂಪಹೇತುಜಾಃ"

ಇತಿ. ಅಪಿಚಸಾವಯತ್ವೇನೈವಾವ್ಯಾಪಕತ್ವಂಚ ಭವೇತ್ ಘಟಾದಿವತ್. ನಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿವರ್ತಃ ಪ್ರಪಂಚಃ. ತಥಾಹಿ,—ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಂವಕ್ತವ್ಯಂ. ತನ್ನ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ಸತ್ಯರೂಪಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್. ಯದಾಹುಃ—"ಚೇತೋವಿ ವರ್ತಏವೋಕ್ತಸ್ತಥಾತ್ವೇ ಕಾರ್ಯಶೂನ್ಯತಾ" ಇತಿ. ನನುಪ್ರಕೃತಿರೇವ ಸ್ವ ತೋ ಮಹದಾದಿರೂಪೇಣಪರಿಣಮತೀತಿ ಸಾಂಖ್ಯಾಸ್ಸಂಗಿರಂತೇ. ತದೇತದ್ಯು ಕ್ತಿಹೀನಂ ಪ್ರಕೃತೇರಚೇತನತ್ವೇನಾಚೇತನಾಯಾಶ್ಚೇತನಾಧಿಷ್ಠಾನೇನ ವಿನಾ ಪ್ರ ವೃತ್ತ್ಯನುಪಪತ್ತೇಃ ಪ್ರೇರಕಾಭಾವೇ ಕಾರಣವ್ಯಾಪಾರಾಭಾವಾತ್, ಸ್ವಯಮೇ ವನಸ್ಯಾದಿತಿ ತರ್ಕಬಾಧಿತತ್ವಾತ್. ನನ್ವಚೇತನಸ್ಯೈವ ಕ್ಷೀರಸ್ಯ ಯಥಾ ವತ್ಸವಿವೃದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿರ್ದೃಶ್ಯತೇ ತಥಾ ಪ್ರಕೃತೇರಪ್ಯಚೇತನಾಯಾಃ ಪುರುಷಭೋಗಮೋಕ್ಷನಿಮಿತ್ತಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಸ್ತು ವತ್ಸವಿವೃದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಕ್ಷೀರಸ್ಯ ಯಥಾಪ್ರವೃತ್ತಿರಚೇತನಸ್ಯ ತಥಾ ಪುರುಷವಿಮೋಕ್ಷನಿಮಿತ್ತಂ ಪ್ರ ವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯೇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದಿತಿಚೇತ್. ನೈತತ್ಸವ್ಯಭಿಚಾರಿತಂ ಕ್ಷೀರ ಸ್ಯಾಪಿ ಚೇತನಗವಾದಿಪ್ರೇರಿತಸ್ಯೈವ ಪ್ರವೃತ್ತೇಃ. ನಚ ತತ್ಸ್ವತಃಪ್ರವರ್ತತೇ ಯದಿ ಸ್ವತಏವ ಪ್ರವರ್ತೇತ ಇತ್ಯಭ್ಯುಪಗಮ್ಯೇತ. ತರ್ಹಿ ಮೃತಾದ್ದೇಹಾದಪಿ ತತ್ಪ್ರವರ್ತೇತ. ನಪ್ರವರ್ತತೇಚೇದಂ ತಸ್ಮಾಚ್ಚೇತನಾಪೇಕ್ಷಾಯಾ ಅನಿವಾರ್ಯ ತ್ವಾದ್ದೃಷ್ಟಾಂತದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕಯೋರ್ವೈಷಮ್ಯಂ. ಯದುಕ್ತಮೀಶ್ವರೇಣೈವ ಪೌಷ್ಕರೇ—"ನಾನೈಕಾಂತಿಕತಾಹೇತೋಃ ಕ್ಷೀರೇ ವತ್ಸವಿವೃದ್ಧಿವತ್ | ಚೇತನೇ ನ ಗವಾಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಂ ವತ್ಸವೃದ್ಧಿದಂ॥ಮೃತಾದ್ದೇಹಾತ್ಪ್ರವರ್ತೇತ ಪ್ರ ವೃತ್ತಂ ಚೇತ್ಸ್ವತಃಪಯಃ | ನಚಪ್ರವರ್ತತೇ ತಸ್ಮಾಚ್ಚೇತನಾಪೇಕ್ಷಿತಾಸ್ಥಿತಾ" ಇತಿ. ನಾಪ್ಯೇನಾಂಪುರುಷಏವ ಪರಿಣಮಯತೀತಿವಾಚ್ಯಂ ಸಾಂಖ್ಯಮತೇ ಪುರು ಷಸ್ಯಾಕರ್ತೃತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್. ಯದ್ಯನ್ಯೈಃ ಪುರುಷಏವ ಪರಿಣಮ ಯತೀತ್ಯುಚ್ಯೇತ ತದಪಿ ನಶಕ್ಯತೇ ಪುರುಷಸ್ಯ ಬಂಧವರ್ತಿತ್ವೇನ ಚೇಷ್ಟಾನಿ ಷ್ಟಾಪ್ರಾಪ್ತಿಪರಿಹಾರಯೋರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದೇವಪರಿಣಾಮಕತ್ವಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಾ ತ್. ಯದಾಹದಂಡೀ—"ಭೋಕ್ತಾ ನೈನಾಂ ಪರಿಣಮಯಿತುಂ ಬಂಧವರ್ತೀ ಸಮರ್ಥಃ" ಇತಿ. ನಾಪಿಮೀಮಾಂಸಕೈರ್ನಕದಾಚಿದನೀದೃಶಂ ಜಗದಿತಿ ಜಗತಃ ನಿತ್ಯತ್ವಮಾಸ್ಥೇಯಂ ಕ್ಷಿತ್ಯಾದಿಕಂ ಸಕರ್ತೃಕಂ ಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ ಘಟ

ವದಿತಿ. ಅನುಮಾನಸದ್ಭಾವಾತ್ ಕಾರ್ಯತ್ವಮಪಿ ಸಿದ್ಧಮಿತಿಚೇತ್ ನಾಸಿದ್ಧಂ ಸಾವಯವತ್ವೇನ ಹೇತುಕಾರ್ಯತ್ವಸ್ಯ ಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್. ಕಾರ್ಯತ್ವಾದೇವ ಕಾರಣಾಪೆಕ್ಷಿತ್ವಂ ಕಾರಣಾಪೇಕ್ಷಿತ್ವಾದೇವ ಕದಾಚಿತ್ಕರ್ತೃತ್ವಸ್ಯ ದುರಪೋಹಾತ್. ಯದಾಹಧರ್ಮಕೀರ್ತಿಃ— "ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ವಮಸತ್ವಂ ವಾ ಹೇತೋರನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷಣಾತ್ । ಅಪೇಕ್ಷಾತೋಹಿ ಭಾವಾನಾಂ ಕಾದಾಚಿತ್ಕತ್ವಸಂಭವಃ" ಇತಿ. "ಯತೋವಾಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿಜಾಯಂತೇ" ಇತಿ ವೇದವಿರೋಧಶ್ಚ. ತಥಾಚ ಅನೇಕಕರ್ತೃಕತ್ವಸ್ಯ ದರ್ಶನಾದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಾನೇಕೈಃ ಕರ್ತೃಭಿರ್ಭಾವ್ಯಮಿತಿಚೇನ್ನ ಬಹೂನಾಂಸ್ವತಂತ್ರಾಣಾಂ ಪರಸ್ಪರಬುದ್ಧಿವೈಷಮ್ಯವಶಾಜ್ಜಗದುತ್ಪತ್ತೇರೇವಾಸಂಭವಾತ್ ತತ್ರಾಸ್ಯೈಕಸ್ಥಮತೀಚ್ಛಾನುವರ್ತನೇನೈವ ತನ್ನಿರ್ವಾಹಾತ್ ವಿಪರ್ಯಯೆ ತದನುತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಸಂಗಾತ್. ಯದುಕ್ತಂ-"ಬಹವೋ ಯತ್ರ ನೇತಾರಃ ಸರ್ವೆ ಪಂಡಿತಮಾನಿನಃ। ಸರ್ವೆ ಮಹತ್ವಮಿಚ್ಛಂತಿ ತದ್ವಕ್ರಮವಸೀದತಿ" ಇತಿ. ತಸ್ಮಾತ್ಕಲ್ಪನಾಲಾಘವಾಯ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯೈಚ್ಛಯೈವ ಸರ್ವಂಜಗಜ್ಜಾಯತೆ ತಿಷ್ಠತಿ ನಶ್ಯತೀತ್ಯಂಗೀಕರಣೀಯಂ. ಯದುಕ್ತಂ—"ಅಜಾತಮಲಸಂಬಂಧಸ್ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಸರ್ವಕೃಚ್ಛಿವಃ । ಸಕಲೋನಿಷ್ಕಲೋನಂತಃ ಸ್ವೇಚ್ಛಾತಃ ಪರಕಾರ್ಯಕೃತ್" ಇತಿ. ॥ ೩೭ ॥

ಟೀ॥ ಸುಖಪ್ರದಾಯಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳು, ನಿನ್ನಿಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಇಂತಹ ನೀನು ನನ್ನಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ, ನನಗೆ ದುಃಖವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಅದು ಕಾರಣ, ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ಕೆಟ್ಟೆನು. ॥ ೩೭ ॥

ಮೂ ॥ ತವ ಚರಣಶರಣಗಮನಾ

ದುದ್ಭಗ್ನಾನಾಪವ ಸ್ಸಪದಿ ಯಚ್ಛ ॥

ಆತ್ಮಾ ತೇನ ಮಮಾಯಂ

ಭಗವ ನ್ನಿಂದ್ಯಶ್ಚ ವಂದ್ಯಶ್ಚ ॥೩೮॥

ವ್ಯಾ || ಶಿವೇನಅಕೃತೇಪಾಲನೇಸತಿ ಸ್ವಸ್ಯ ನಿಂದ್ಯತ್ವಂ ವಂದ್ಯತ್ವಂಚವಿವೃಣೋತಿ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ || ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ತವ, ಚರಣಶರಣಗಮನಾತ್–ಚರಣೌ ಶರಣಮಿತ್ಯಾಶ್ರಯಣಾತ್, ಸಪದಿ-ಆಶ್ರಯಣಕ್ಷಣ ಏವ, ಮಮ, ಆಪದಃ–ಯಮಬಾಧಾದಯೋ ವಿಪದಃ, ನೋದ್ಭಗ್ನಾಃ–ನನಷ್ಟಾಃ, ತೇನಕಾರಣೇನ, ಅಯಮಾತ್ಮಾ– ಅಯಂಜನಃ, ಅಹಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ನಿಂದ್ಯಶ್ಚ, ವಂದ್ಯಶ್ಚ, ಜಾತ ಇತಿ ಶೇಷಃ, ಶಿವಚರಣಮೇವ ಶರಣಮಾಗತ್ಯಸರ್ವೇ ಸ್ವವಿಪದ್ಭ್ಯೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ. ಅಯಂಕೀದೃಕ್ಪಾಪವಾನ್ ಯಸ್ಮಾಚ್ಛಿವಮಾಗತ್ಯಾಪಿಸ್ವಾಪದ್ಭ್ಯೋನ ಮುಚ್ಯತಇತಿಸರ್ವೈರ್ನಿಂದ್ಯತ್ವಂ. ಆಪದೋ ವಿನಶ್ಯಂತುವಾ ಮಾವಾ ತಥಾಪಿ ಯೇನಕೇನಚಿದ್ವ್ಯಾಜೇನಾಪಿ ಶಿವಚರಣೌ ಶರಣತ್ವೇನಾಶ್ರಿತಾವಿತ್ಯೇತಾವತಾ ವಂದ್ಯತ್ವಂಚಜಾತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ||೩೮||

ಟ || ಎಲೈ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನೇ! ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಾಗ್ಯೂ, ನನ್ನ ದುಃಖವು ತೊಲಗಲಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಶಿವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಈ ಪಾಪಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಂದೆಗೂ, ಶಿವನ ಪಾದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನಲ್ಲಾ ಎಂಬ ವಂದನೆಗೂ, ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತೇನೆ.] || ೩೮ || 177

ಮೂ || ಚಿಂತಾಮಣಿಮಪಿ ಲಬ್ಧ್ವಾ
ಕಷ್ಟಮಭವ್ಯೋ ದರಿದ್ರ ಏವಾಸ್ಮಿ ||
ಶಿವ ಮಪಿ ಶರಣಂ ಗತ್ವಾ
ಮರಣಭಯಾದ್ಯ ನ್ನ ಮುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ || ೩೯ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥಸ್ವಸ್ಯ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯತ್ವಂ ಯುಕ್ತಿಮೂಲಂಭಾಷತೇ || ಚಿಂತಾಮಣಿಮಪೀತಿ || ಅಭವ್ಯಃ–ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಃ, ಅಹಂ, ಚಿಂತಾಮಣಿಂ–ಚಿಂತಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಕಂ ರತ್ನವಿಶೇಷಂ, ಲಬ್ಧ್ವಾಪಿ, ದರಿದ್ರ ಏವಾಸ್ಮಿ, ಕಷ್ಟಮಿತಿವಿಷಾದಃ, ಕುತಇದಮುಚ್ಯತೇ. ಸತು ದೈವೈಕಲಭ್ಯ ಇತ್ಯತ್ರ ಭಣಿ

ತಾರ್ಥೋಪಬೃಂಹಕತಯಾಯುಕ್ತಿಂ ವಕ್ತಿ ‖ ಶಿವಮಪೀತಿ ‖ ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾ ರಣಾತ್, ಶಿವಂ, ಶರಣಂ, ಗತ್ವಾಪಿ, ಮರಣಭಯಾತ್, ಮುಕ್ತಃ, ನಾಸ್ಮಿ, ಅತೋತ್ತರವಾಕ್ಯಾರ್ಥೇನ ಪೂರ್ವವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಸಮರ್ಥನಾದ್ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಹೆ ತುಕಂ ಕಾವ್ಯಲಿಂಗ ಮಲಂಕಾರಃ. ತಸ್ಮಾಚೆ ವಪ್ರಶಂಸಾವೇಳಾಯಾಂ ಚಿಂ ತಾಮಣಿನಾಮಕಪಾಷಾಣವಾರ್ತಾ ಕಿಯತೀತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೩೯ ‖

ಟ ‖ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ನಾನು ಚಿಂತಾರತ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೂ, ದರಿ ದ್ರನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಕಂದರೆ,—ನಾನು ಶಿವನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕರೂ, ಮರಣಭೀತಿ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ‖ ೩೯ ‖

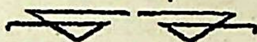
ಮೂ ‖ ತ್ರಿಭುವನ ಮಪ್ಯುದ್ಧರ್ತುಂ
ತ್ವದ್ಭಕ್ತಾ ಶ್ಶಕ್ತತಾಂ ಗತಾಸ್ಸರ್ವೇ ‖
ಅಹ ಮಿಹ ಪುನರವಸನ್ನಃ
ಪಾಪಸ್ಸ್ವಯ ಮೇವ ಸಂಸಾರೇ ‖ ೪೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಪುರಾತನೇಭ್ಯೋ ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಸ್ಯಅಲ್ಪತ್ವೋಕ್ತ್ಯಾ ಕಮಪ್ಯ ರ್ಥಮಭಿಪ್ರೈತಿ ‖ ತ್ರಿಭುವನಮಿತಿ ‖ ಹೆ ದೇವ, ಪ್ರಾಚೀನಾಸ್ತ್ವದ್ಭಕ್ತಾಃ, ಸರ್ವೇ, ತ್ರಿಭುವನಮಪಿ, ಅಪಿಶಬ್ದಾತ್ಕಿಮನ್ಯದಶಕ್ಯಮಿತಿಧ್ವನಯತಿ. ಉ ದ್ಧರ್ತುಂ—ಉತ್ಪಾಟಯಿತುಂ ಕೇನಚಿತ್ಕಾರಣೇನ ಮಗ್ನಸ್ಯಾಪಿ ತ್ರಿಭುವನೋ ದ್ಧಾರಂಕರ್ತುಂ ವಾ, ಶಕ್ತತಾಂ—ಸಮರ್ಥತ್ವಂ, ಇಹ ಗತಾಃ—ಸಮರ್ಥಾ ಜಾತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ತದುಕ್ತಂಲೈಂಗ್ಯೇ—"ಕಿಂ ಸಾಗರಾಂಚೋಷಯಾಮೋ ಯಮುಂವಾ ಸಹಕಿಂಕರೈಃ । ಹನ್ಮೋ ಮೃತ್ಯುಸಹಾಯಂ ವಾ ಸವಜ್ರಮಥ ಪದ್ಮಜಂ ‖ ಬದ್ಧ್ವೇಂದ್ರಂ ಸಹದೇವೈಶ್ಚ ಸಹವಿಷ್ಣುಂ ಸಮಾರುತಂ । ಆನ ಯಾಮಸ್ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ದೈತ್ಯಾನ್ವಾ ಸಹದಾನವೈಃ ‖ ಕಸ್ಯಾದ್ಯ ವ್ಯಸನಂ ಘೋರಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಸ್ತವಾಜ್ಞಯಾ । ಕಸ್ಯವಾದ್ಯೋತ್ಸವಂದೇವ ಸರ್ವಕಾಮ ಸಮೃದ್ಧಿಮತ್" ಇತ್ಯಾದಿ. "ಸಾರ್ಕೇಂದುಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಮೇವಕುರ್ಯಾಮ

ಹೀತಳಂ" ಇತ್ಯಾದಿಷೆ. ಅಹಂತು, ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತೋಪೀತಿಶೇಷಃ, ಸ್ವಯ ಮೇಕಏವ, ಸಂಸಾರೆ. ಪಾಪಃ—ಪಾಪೀ ಸ್ಸನ್, ಅವಸನ್ನಃ— ಅವಸಾದಂ ನಾಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ, ಏತೇನ ತೇಷಾಂ ಮಮಚ ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತತ್ವಾವಿಶೆ ಷಾತ್ಕಿಮರ್ಥಂ ತಾನ್ಪಕ್ಷೀಕೃತ್ಯ ಮಾಂ ವಿಸೃಜಸಿ ಮಾಮಪಿತದ್ವದೇವಕು ರುಷ್ವೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ. ‖ ೪೦ ‖

——:0:——

ಟಿ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಪೂರ್ವಿಕರಾದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಕೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರಾದರು. ನಾನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಯೆನಿಸಿ ಕೊಂಡು, ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ‖ ೪೦ ‖

ಮೂ ‖ ವ್ಯಗ್ರ ಸ್ಸಮಗ್ರಶಕ್ತೇ
ದಾಸಜನಾನುಗ್ರಹಃ ಕ್ವಾಸೌ ‖
ಭವತೋ ಯತೋ ನ ಮಾಂ ಪ್ರತಿ
ಸಂಪ್ರತಿ ಕರುಣಾಯತೇ ಚೇತಃ ‖ ೪೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನನುಗ್ರಹಾಕರಣಾಚ್ಛಿವಸ್ಯ ಭಕ್ತಜನಾನುಗ್ರಹತಾ ತ್ಪರ್ಯಂ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪನ್ನಾಹ ‖ ವ್ಯಗ್ರ ಇತಿ ‖ ಭೋ ಸಮಗ್ರಶಕ್ತೆ—ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಯಃ, ತವ, ವ್ಯಗ್ರಃ—ಅತಿತ್ವರಿತಃ, ದಾಸಜನಾನುಗ್ರಹಃ-ದಾಸಜನಮನುಗ್ರ ಹಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ತತ್ಪರತ್ವಂ, ಅಸೌ—ಅಯ ಮನುಗ್ರಹಃ, ಕ್ವ—ಕುತ್ರಗತ ಇ ತ್ಯರ್ಥಃ, ಕುತಏತದವಗಮ್ಯತ ಇತ್ಯತಆಹ ‖ ಯತಇತಿ ‖ ಯತಃ—ಯಸ್ಮಾ ತ್ಕಾರಣಾತ್, ಭವತಸ್ತವ, ಚೆತಃ—ಚಿತ್ತಂ, ಸಂಪ್ರತಿ—ಇದಾನೀಂ, ಮಾಂ ಪ್ರತಿ, ನ ಕರುಣಾಯತೆ—ಕಾರುಣ್ಯವತ್ ನಭವತಿ, ತತ ಇತಿಶೇಷಃ. "ಭೃ ಶಾದಿಭ್ಯೋಭುವ್ಯಚ್ವೇರ್ಲೋಪಶ್ಚ ಹಲಃ" ಇತಿಕ್ಯಙ್, ಕರುಣಾಶಬ್ದೋ ವೃ ತ್ತಿವಿಷಯೆ ತದ್ವತ್ಪರಃ ಭಕ್ತಜನಾನುಗ್ರಹತತ್ಪರತ್ವಂ ತವಸ್ಥಾಪಯಿತುಂ ಮಯ್ಯವಶ್ಯಂ ದಯಾಂ ಕುರ್ವಿತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ. ‖ ೪೧ ‖

———

ಟ॥ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪರಶಿವನೇ! ಈಗನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯು ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿನ್ನ ಕುತೂಹಲವು ಏನಾಯಿತು. ॥ ೪೧ ॥

ಮೂ॥ ಶ್ವೇತಹಿತಾಯ ಕೃತಾಂತಂ
ಕೃತವಾ ನಸಿ ಭಸ್ಮಸಾ ದ್ಯಯಾ ಸಹಸಾ ॥
ಸಾ ತವ ಭಗವನ್ ಕರುಣಾ
ನಿಷ್ಕರುಣಾ ಮಯಿ ಕಥಂ ಜಾತಾ ॥ ೪೨ ॥

ವ್ಯಾ॥ ನನುಶ್ವೇತಾದಿಕಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾಯಾಃ ಪರಮೇಶ್ವರಕೃಪಾಯಾಃ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ಅಪ್ರವೇಶೆ ನಿಬಂಧನಾಭಾವಮಾಹ ॥ ಶ್ವೇತಹಿತಾಯೇತಿ ॥ ಹೆ ಭಗವನ್, ಶ್ವೇತಹಿತಾಯ -ಶ್ವೇತಾಯ ಹಿತಂಕರ್ತುಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, "ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋಪಪದಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಿ ಸ್ಥಾನಿನಃ" ಇತಿ ಚತುರ್ಥೀ. ಯಯಾ ಕರುಣಯಾ, ಕೃತಾಂತಂ—ಯಮಂ, ಸಹಸಾ, ಭಸ್ಮಸಾತ್—ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇನ ಭಸ್ಮಸಂಪದ್ಯಮಾನಂ "ವಿಭಾಷಾಸಾತಿಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೆ" ಇತಿ ಸಾತಿಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಕೃತವಾನ್, ಅಸಿ-ಭವಸಿತವ,ಸಾ,ಕರುಣಾ, ಮಯಿ,ಕಥಂ-ಕೇನಕಾರಣೇನ, ನಿಷ್ಕರುಣಾ-ಅಪಗತಕರುಣಾ, ಜಾತಾ, ಮಯಿ ಕಥಂ ನ ಪ್ರವಿಷ್ಟೇತಿಯಾವತ್. ನಿಷ್ಕರುಣೇತ್ಯಸ್ಯ ಕರುಣಾರಹಿತಾ ಕಥಂ ಜಾತೇತಿ ಯದಿವ್ಯಾಖ್ಯಾಯೇತ ತದಾ ಕರುಣಾ ಕರುಣಾಸಹಿತಾಭವತ್ವಿತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂಸ್ಯಾತ್, ಏವಂ ತರ್ಹಿ ಸಾಪಿ ಕಾಪಿ ತವೇತ್ಯೈವ ಮನವಸ್ಥ ದುರವಸ್ಥಾ ಅಪತೇತ್. ತಸ್ಮಾತ್ಪೂರ್ವೋಕ್ತೈವವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಜ್ಯಾಯಸೀ. ಸಂದರ್ಭಾರ್ಥಸ್ತು.—ಶ್ವೇತೆ ಕೃಪಾಂಕೃತ್ವಾ ಮಯಿ ಕಾರುಣ್ಯಾಕರಣೆ ಕಾರಣಂ ನಾಸ್ತಿ ಉಭಯೋರಪಿ ಸಮಾನಾವಸ್ಥತ್ವಾ ದಿತಿ. ॥ ೪೨ ॥

ಟ॥ ಷಡ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ನೀನು ಯಾವದಯೆಯಿಂದ ಭಕ್ತನಾದ ಶ್ವೇತನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಯಮನನ್ನು ದಹಿ

ಸಿದಿಯೋ ಆ ಕೃಪೆಯು ಭಕ್ತನಾದ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನಿಷ್ಕರುಣ ವಾಯಿತು. ‖ ೪೦ ‖

(ಶ್ವೇತನ ಕಥೆಯು ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ.)

ಮೂ ‖ ಪಾಪಾಃ ಪಾಪಘ್ನಾನಾಂ
ಕೃಪಣಾಃ ಕರುಣಾರ್ದ್ರಚೇತಸಾಂ ಮಹತಾಂ ‖
ತರುಣಾಃ ಕರುಣಾಕ್ಷೇತ್ರಂ
ಭವಾದೃಶಾಂ ಮಾದೃಶಾ ಏವ ‖ ೪೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ನನುತ್ವಂ ಶಿವಕೃಪಾಪಾತ್ರಂ ನ ಅತಸ್ತ್ವಯಿ ಶಿವೇನ ನ ಕ್ರಿಯತೇ ಕೃಪೇತ್ಯಾಹ ‖ ಪಾಪಾಇತಿ ‖ ಪಾಪಾಃ—ಪಾಪಿನಃ, ಕೃಪಣಾಃ—ದೀನಾಃ, ತರುಣಾಃ—ಬಾಲಾಃ, ಮಾದೃಶಾ ಏವ, ಪಾಪಘ್ನಾನಾಂ—ಪಾಪಹಾರಿಣಾಂ, ಕರುಣಾರ್ದ್ರಚೇತಸಾಂ—ಕೃಪಾರಸಸಂಪೃಕ್ತಚಿತ್ತಾನಾಂ, ಮಹತಾಂ-ಮಹಾತ್ಮನಾಂ, ಭವಾದೃಶಾಂ—ತ್ವಾದೃಶಾಂ, "ತ್ಯದಾದಿಷು ದೃಶೋಽನಾಲೋಚನೇ ಕಞ್ಚ" ಇತಿ ಸೂತ್ರೇಣ ಮಾದೃಶಾ ಇತ್ಯತ್ರ ಕಞ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಚಕಾರಗ್ರಹಣಾದ್ಭವಾದೃಶಾಮಿತ್ಯತ್ರ ಕ್ವಿನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಕರುಣಾಕ್ಷೇತ್ರಂ-ಕೃಪಾಪಾತ್ರಂ, ಅತಃ ಕೃಪಾಪಾತ್ರತ್ವಾನ್ಮಯಿ ಕೃಪಾಕರಣೇ ದೋಷೋನಾಸ್ತೀತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೪೧ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಸಕಲ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕರೂ, ದಯಾಳುಗಳೂ ಆದ ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರು—ಪಾಪಿಗಳೂ, ದುಃಖಿಗಳೂ, ಬಾಲಕರೂ ಆದ ನನ್ನಂತಹವರಲ್ಲಿಯೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೃಪೆಯನ್ನಿಡಬೇಕಾದದ್ದು.‖

ಮೂ ‖ ದೀನಂ ದಯಾರ್ದ್ರಹೃದಯಾ
ಸ್ತ್ರಾಯಂತೇ ತ್ವಾದೃಶಾ ಉ ಪೇತ್ಯವಿಭೋ ‖

ತ್ವಂ ತು ಮಯಿ ಯಾಚಮಾನೇ
ನ ತ್ರಾತಾ ಚಿತ್ರ ಮೇತ ದಹೋ ॥ ೪೪ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ನನು ಕೃಪಾವಂತಸ್ಸಂತಃ ಸ್ವಯಮೇವಾಗತ್ಯ ದೀನಂ ಪಾಲಯಂತಿ ಕಿಮರ್ಥಮೀಶ್ವರಸ್ತ್ವಂ ಮಯಾ ಯಾಚ್ಯಮಾನೋಪಿ ನಪಾಲಯಸೀತ್ಯತಚ್ಕ್ವಾದ್ಯಂ ಚಿತ್ರಮೇತದಿತ್ಯುಕ್ತ್ಯೈವನಿರ್ವಹತಿ ॥ ದೀನಮಿತಿ ॥ ಭೊ ವಿಭೊ, ದಯಾದ್ರ್ರಹೃದಯಾಃ, ತ್ವಾದೃಶಾಸ್ತ್ವತ್ತುಲ್ಯಾಸ್ಸಂತಃ, ಕೃಪಾವತ್ವಮಾತ್ರೇಣೇತಿಭಾವಃ. ದೀನಂ, ಉಪೇತ್ಯ, ತ್ರಾಯಂತೆ, ತ್ವಂತು—ಕೃಪಾವತಾಂಗರೀಯಾನಪಿಭವಾನ್, ಮಯಿ,ಯಾಚಮಾನೇ—ಪ್ರಾರ್ಥಯಮಾನೇಪಿ ಸತಿ, ನ ತ್ರಾತಾ—ನ ರಕ್ಷಕಃ, ಅಹೊ, ತದೇತತ್, ಚಿತ್ರಂ, ಅಹೊ ಇತ್ಯರ್ಥವಾನಸರುಕ್ತ್ಯೈನ ಚಿತ್ರತಾಮೇವ ದೃಢೀಕರ್ತುಮಿತಿ ನ ದೋಷಃ. ॥ ೪೪ ॥

ಟ ॥ ದಯಾಳುಗಳಾದ ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹನೀಯರು ದುಃಖಿತನಂ ಹೊಂದಿದವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದು, ರಕ್ಷಿಸುವರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ,-ಪಾಲನಮಾಡೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವು. ॥ ೪೪ ॥

ಮೂ ॥ ನೈಷಾ ಕೃಪಾ ಕೃಪಾವನ್
ಪರಮೇಶ ವಿಶೇಷವೃತ್ತಿತಾ ಯೇಯಂ ॥
ದೀನೇಷು ದಯಾವಂತ
ಸ್ಸಂತಸ್ಸಾಮ್ಯೇನ ವರ್ತಂತೇ ॥ ೪೫ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ನನು ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಕಥಂಕೃಪಾವಾನ್ನಭವತಿ ಶ್ವೇತಾದಿಷುಕೃಪಾಕೃತ್ಯೈವೇತ್ಯತ್ರಾಹ ॥ ನೈಷೇತಿ ॥ ಭೊ ಕೃಪಾವನ್, ಪರಮೇಶ, ಯಾ, ವಿಶೇಷವೃತ್ತಿತಾ. ವಿಶೇಷೇಷು ಕೇಷುಚಿತ್ಪುರುಷೇಷು ವೃತ್ತಿರ್ವರ್ತನಂ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಭಾವಸ್ತತ್ತಾ, ಇಯಂ, ಏಷಾ, ಕೃಪೈವ, ನ ಭವತಿ, ಅತ್ರ ಇದಮೇತದೋರೇಕತರೇಣಾಪ್ಯರ್ಥಸಿದ್ಧೌ ದ್ವಯೋರುಪಾದಾನಂ ಪೂರ್ವಾನುಭೂತಪ್ರತ್ಯಭಿಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ. ಅಯಮಸೌ ಗವಯಶಬ್ದವಾಚ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಷು ತಥೋಪಲ

ದ್ಧೇಃ. ತರ್ಹಿ ದಯಾವಂತಃ ಕೇನ ವಿಧಾನೇನ ವರ್ತಂತಾ ಮಿತ್ಯತಆಹ ॥ ದೀನೇಷ್ವಿತಿ ॥ ದೀನೇಷು ವಿಷಯೇ, ದಯಾವಂತಃ, ಸಂತಃ, ಸಾಮ್ಯೇನ, ವರ್ತಂತೇ, ನತು ಏಕಂ ಹಿತ್ವಾ ಇತರಂ ಗೃಹ್ಣಂತಿ ಚಂದ್ರಶೀವೃತ್ತಿ ರೇವ ಕೃಪೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಶ್ವೈತಾದಿಷು ಯಥಾ ತಥಾ ಮಯ್ಯಪಿ ವರ್ತಸ್ವೇತಿ ಭಾವಃ. ॥ ೪೫ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಕೃಪೆಯುಳ್ಳ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ಕೆಲವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವ ದಯೆಯು ದಯೆಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ,—ದಯಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಸಜ್ಜನರು ದುಃಖಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮವಾಗಿ ಕೃಪೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಾರೆ. ॥೪೫

ಮೂ ॥ ತವ ದಾಸಭಾವ ಮಪುನ
ರ್ದಾಸ್ಯಾಯೈವಂ ವದಂತಿ ಯದಿ ಸಂತಃ ॥
ಲೋಭಹತಕಸ್ಯ ದಾಸ್ಯಂ
ತದಿಹ ಮಮಾದ್ಯಾಪಿ ನಾಥ ಕಥಂ ॥ ೪೬ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಶಿವದಾಸತ್ವಂಗತಸ್ಯಪುರುಷಸ್ಯ ದಾಸತ್ವಗಮನಾನಂತರಂ ದಾಸತ್ವಭಾವಃ ಶಿವಸಮಾನತಾರೂಪಮೋಕ್ಷೋ ಭವತೀತಿ ಕೇಷಾಂಚಿದಭಿಮತಂ. ಮಮತು ಸದಾ ದಾಸತ್ವಾರ್ಥಿತ್ವಾದೇವ ತವ ಪುನರ್ದಾಸ್ಯಂ ನ ಭವತೀತ್ಯುಕ್ತಿದ್ವಾರಾ ದಾಸತ್ವಾತ್ ಸ್ವಸ್ಯ ಶಿವೇನ ರಕ್ಷಣಂ ಕಾರ್ಯ ಮಿತ್ಯೇತದಭಿಪ್ರೇತ್ಯಾಹ ॥ ತವದಾಸಭಾವಮಿತಿ ॥ ಭೋ ನಾಥ, ತವ, ಶೇಷೇಷ್ವೀ. ದಾಸಭಾವಂ—ಭೃತ್ಯತ್ವಂಕರ್ಮ, ಅಪುನರ್ದಾಸ್ಯಾಯ—ದಾಸತ್ವಗಮನಾತ್ಪಶ್ಚಾದ್ದಾಸತ್ವಾಭಾವಾಯೇತಿ, ಏವಂ, ಸಂತಃ, ವದಂತಿ ಯದಿ, ಯದೀತಿ ಪಕ್ಷಾಂತರೇ. ವದಂತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತಥಾಪಿ, ಲೋಭಹತಕಸ್ಯ—ತ್ವದ್ದಾಸ್ಯಂ ಸರ್ವದಾಪಿ ಭವತ್ವಿತ್ಯಭಿಲಾಷಬದ್ಧಸ್ಯ, ಮಮ, ತದ್ದಾಸ್ಯಂ—ಅಪುನರ್ದಾಸ್ಯಂ, ಅದ್ಯಾಪಿ—ಈದೃಶ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾ ಮಪಿ, ಕಥಂ—ಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ, ಭವತಿ—ನ ಭವತ್ಯೇವ, ಯದ್ಯಹಮಪುನರ್ದಾಸ್ಯಮರ್ಥಯೇ ತದಾ ತದ್ಭವತೀತಿಯುಕ್ತಂ ಚಿಂತಾಮಣಿರಿವೇಶ್ವರ ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. ಅಹಂಪುನರ್ನ ತಥಾರ್ಥಯೇ. ಅತಃ ಕಥಮಪು

ನರ್ದಾಸ್ಯಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಇಯಂ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯೊಕ್ತಿಃ ಏತದುಕ್ತಂಭ ವತಿ ಸದ್ಭಿರುಚ್ಯಮಾನಸ್ಯಾ ಪುನರ್ದಾಸ್ಯಸ್ಯ ತ್ವತ್ಸಮಾನರೂಪತ್ವಾದೇವ. ತದಪಿ ಹಿತ್ವಾ ತ್ವದ್ದಾಸ್ಯಮೆವ ಸದಾಭವತ್ವಿತಿ ಅರ್ಥಯಮಾನೆಪಿ ಮಯಿ ಕ ಥಂಕೃಪಾಂ ನಕರೊಷೀತಿ. ಸ್ಕಾಂದೆ ಶಿವದಾಸ್ಯಮೆವವರೀತುಂ ಸಾನಂದೆ ನಾಪ್ಯುಕ್ತಂ—"ತ್ವತ್ಪಾದಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯತ್ವಮುತ್ತಮಂ | ಇ ಚ್ಛಾಮಿ ದೆವ ದೆವೆಶ ದೆವಾನಾ ಮಪಿ ದುರ್ಲಭಂ" ಇತಿ. ಸ್ತೊತ್ರಾಂತರೆ ಪ್ಯುಕ್ತಂ—"ಬಂಧಚ್ಛೆದಾದಿಹತತನುಭೃತಾಂ ಯತ್ತ್ವಯಾ ಸಾಕ ಮೈಕ್ಯಂ ಸಾಚೆನ್ಮುಕ್ತಿಶ್ಶಿವ ಕಿಮನಯಾ ಯಾತು ಯತ್ರಾಂಧಕಾರಃ || ತ್ವಂಮೆ ಸ್ವಾ ಮೀ ಭವದನುಚರಶ್ಚರ್ವಯತ್ಸರ್ವದಾಹಂ ತದ್ಧಿಶ್ಲಾಘ್ಯಂ ಸ್ವಪತಿ ಪದವೀಂ ಕಾಮಯಂತೆನಭೃತ್ಯಾಃ" ಇತಿ. ಯದ್ವಾ ಲೊಭಹತಕಸ್ಯ ಭೊಗೆಚ್ಛೊಪ ಹತಸ್ಯ ಕಥಮಪುನರ್ದಾಸ್ಯಂ ಮೊಕ್ಷೈಕಾರ್ಥಿತ್ವೆತು ನ ತತ್ಸಂಭವತೀತ್ಯ ತಃಸದಾ ದಾಸೊಹ ಮಿತಿ. || ೪೬ ||

———:o:———

ಟ|| ಎಲೈ ಒಡೆಯನಾದ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ತಿರಿಗಿ ಸೇ ವಿಸದಿರತಕ್ಕ ಸಾರೂಪ್ಯಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇ ಳುವರು. ಆದರೂ,—ಆ ರೀತಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನಗೆ ದಾಸ ನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಬದ್ಧನಾದ ನನಗೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯೂ, ಆ ಅಪುನರ್ದಾಸ್ಯವು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ? || ೪೬ ||

***

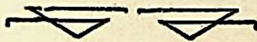
ಮೂ || ಅದ್ಯ ಶ್ವೋವಾ ಮರಣಂ
ತ್ರಾಣಂ ತ್ವತ್ತೋ ನ ಮೇಸ್ತಿ ಗತಿರನ್ಯಾ ||
ಭ್ರಾಮ್ಯತಿ ತಾಮ್ಯತಿ ತೃಟ್ಯತಿ
ಮುಹ್ಯತಿ ಶುಷ್ಯತಿ ಚ ಮಮ ಚೇತಃ || ೪೭ ||

ವ್ಯಾ || ಮರಣಭೀತಜನಸ್ಯ ಸ್ವಚೆತೊವ್ಯಾಪಾರಕಥನದ್ವಾರೆಣ ಶಿವೆನ ರಕ್ಷಣಂ ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯಾಶಾಸ್ತೆ || ಅದ್ಯೆತಿ || ಅದ್ಯಾಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ, ಮರಣಂ, ಶ್ವೊವಾ—ಪರಸ್ಮಿನ್ನಹನಿವಾ, ಮರಣಂ, ದ್ವಯೊರೆಕಸ್ಮಿನ್ನವಶ್ಯಂ ಭಾ

ವೀತ್ಯರ್ಥಃ. "ಹ್ಯೊಗತೆನಾಗತೆಹ್ನಿಶ್ವ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತ್ರಾಣಂ_ರಕ್ಷಣಂ, ತ್ವತ್ತಃ—ಭವತ್ಸಕಾಶಾದೇವ, ಅನ್ಯಾ ಗತಿಸ್ತು, ಮೆ, ನಾಸ್ತಿ, ಯದುಕ್ತ ಮಥರ್ವಶಿಖಾಯಾಂ—"ಶಿವ ಏಕೊ ಧ್ಯೆಯಶ್ಶಿವಂಕರಸ್ಸರ್ವ ಮನ್ಯತ್ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ" ಇತಿ. ಬ್ರಹ್ಮಗೀತಾಸ್ವಪಿ– "ವಿಷ್ಣುನಾಪಿ ಪರೆಣಾಪಿ ಮಹಾದೆವಂ ಘೃಣಾನಿಧಿಂ | ವಿನಾ ಜಂತೂಂತ್ಸಮುದ್ಧರ್ತುಂ ಶಕ್ಯತೆ ನಹಿ ಸತ್ತಮಾಃ" ಇತಿ. ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಮಮ, ಚೆತಃ, ಭ್ರಾಮ್ಯತಿ–ಭ್ರಮಂ ಗಚ್ಛತಿ; ತಾಮ್ಯತಿ—ಗ್ಲಾನಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತೃಟ್ಯತಿ—ಭೆದಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಮುಹ್ಯತಿ—ಮೊಹಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಶುಷ್ಯತಿ—ಶೊಷಂ ಗಚ್ಛತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಮಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೆವ ರಕ್ಷೆತ್ಯಾಶಯಃ. || ೪೭ ||

———*.*———

ಟ || ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಈದಿನವೋ ನಾಳೆಯೋ ನನಗೆ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಸಲಹಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕಾಪಾಡುವ ಪರ್ಯಂತರವೂ ನನ್ನ ಮನವು ಭ್ರಾಂತಿಪಡುತ್ತ, ಕೊರಗುತ್ತ, ಕಿತ್ತು ಹೋಗುತ್ತ, ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದುತ್ತ, ಬಣಗುತ್ತ ಇದೆ. || ೪೭ ||

ಮೂ || ಧರಣಿತಲೇ ನ ಕಳೇವರ
ಮೇತನ್ಮೇ ಲುಠತಿ ಕಾಷ್ಠವದ್ಯಾವತ್ ||
ತಾವತ್ಪ್ರಸೀದ ಸೀದತಿ
ನ ಹಿ ತೇ ಶರಣಾಗತೋ ಜಗತಿ || ೪೮ ||

ವ್ಯಾ|| ಸ್ವಕಾಯಪಾತಾತ್ಪೂರ್ವಮೆವ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಶಿವಾಯ ವಿಜ್ಞಾಪನಂ ಕರೊತಿ || ಧರಣಿತಳೆಇತಿ || ಭೊ ಶಿವ, ಯಾವತ್-ಯಾವತ್ಕಾಲಪರ್ಯಂತಂ, ಮೆ—ಮಮ, ಏತತ್ಕಳೆವರಂ—ಶರೀರಂ, ಕಾಷ್ಠವತ್—ದಾರ್ವತ್, ಧರಣಿತಳೆ, ನ ಲುಠತಿ—ನ ಪರಿವರ್ತತೆ, ತಾವತ್ತದಂತರಮೆವ, "ಯಾವತ್ತಾವಚ್ಚ ಸಾಕಲ್ಯೆ ವಧಾ ಮಾನೆವಧಾರಣೆ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಪ್ರಸೀದ—ಮೆ ಪ್ರಸನ್ನೊ ಭವ, ಅತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯೆನಾರ್ಥಾಂತರಂ ನ್ಯಸ್ಯತಿ|| ಸೀದತೀತಿ||

ತಥಾಹಿ, ಜಗತಿ—ಲೋಕೆ, ತೆ—ತವ, ಶರಣಾಗತಃ ಜನಃ, ನ ಸೀದತಿ—ನ ನಶ್ಯತಿ, ಮಾಮಪಿ ನ ನಾಶಯೆತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೪೮ ॥

——:o:——

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ನನ್ನ ಈ ದೇಹವು ಮರದಂತೆ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವುದರೊಳಗಾಗಿ, ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಏಕಂದರೆ,—ನಿನ್ನ ಮರೆಬಿದ್ದ ಜನವು ನಾಶವಂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ॥ ೪೮ ॥

ಮೂ ॥ ಆವಿಶತಿ ವಿವಶ ಮೇತಚ್ಚೇತೋ
ಯಾವನ್ನ ಮೋಹಪಾತಾಳಂ ॥
ತಾವತ್ಪ್ರಸೀದ ಸೀದತಿ
ನ ಹಿ ತೇ ಶರಣಾಗತೋ ಜಗತಿ ॥ ೪೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಮನಸೊ ಮೊಹಪ್ರಾಪ್ತೇಃ ಪೂರ್ವಮೆವ ಸ್ವರಕ್ಷಣಂ ಪ್ರತಿ ಶಿವಾಯಾಹ ॥ ಆವಿಶತೀತಿ॥ ಹೆ ಶಂಭೊ, ಮೆ, ವಿವಶಂ—ವಿಕ್ಲಬಂ, ಏತ ಚ್ಚೆತಃ, ಯಾವತ್, ಮೊಹಪಾತಾಳಂ. ಮೊಹೊನಾಮ ಅಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಃ. ಯದುಕ್ತಂ—"ತಮೊಮೊಹೊ ಮಹಾಮೊಹಸ್ತಾಮಿಸ್ರಂಚಾಂಧಪೂರ್ವಕಂ । ತಾಮಿಸ್ರ ತಿಮಿರಂಚೈವಂ ಮತಾ ಅಜ್ಞಾನವೃತ್ತಯಃ" ಇತಿ. ಮೊಹ ಏವ ಪಾತಾಳಂ ಮೊಹಪಾತಾಳಂ ಮೂರ್ಛಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ನಾವಿಶತಿ, ತಾವದಿತಿ ಉತ್ತರಾರ್ಧಸ್ಯ ಪೂರ್ವೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಯೊಜನೀಯಾ. ॥ ೪೯ ॥

ಟ ॥ ನನ್ನ ಈ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಗವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮೂರ್ಛೆಯಂ ಹೊಂದುವುದರೊಳಗೆ, ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ—ನಿನ್ನ ಮರೆಬಿದ್ದ ಜನವು ನಾಶವಂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ॥ ೪೯ ॥

ಮೂ ॥ ಆಕ್ರಂದ ಇಂದುಮೌಳೇ
ಗಳತಿ ಗಳಾದೇವ ಯಾವನ್ಮೇ ॥

ತಾವತ್ಪ್ರಸೀದ ಸೀದತಿ
ನ ಹಿ ತೇ ಶರಣಾಗತೋ ಜಗತಿ ‖ ೫೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇತಿ ಕಾಚಿದಾರ್ಯಾ ಕೇಷುಚಿತ್ಪುಸ್ತಕೇಷು ದೃಶ್ಯತೇ—ಏಷಾ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಾ—ಗಳತೀತ್ಯಸ್ಯಾಪಗಮರೂಪತ್ವಾ ದಪಗಮೇಸಾಧ್ಯೇ ಗಳಸ್ಯಾವಧಿ ಭೂತತ್ವಾದ್ಗಳೋಪಾದಾನಂ. ಯದಾಹ ಪಾಣಿನಿಃ—"ಧ್ರುವಮಪಾಯೇಽಪಾದಾನಂ" ಇತಿ ಅಪಾದಾನತ್ವಾದೇವ ಗಳಶಬ್ದಾತ್ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿಃ ಕಾರ್ಯಾ "ಅಪಾದಾನೇ ಪಂಚಮೀ" ಇತಿ ಸೂತ್ರಾತ್. ತಸ್ಮಾದ್ಗಳಏವೇತಿ ಸಪ್ತಮೀಪ್ರಯೋಗಸ್ಯಾಸಾಧುತ್ವಂ. ಕಿಂಚ. ಆಕ್ರಂದನಮೇವ ಕುರ್ವತಃ ಪುನಶ್ಚಾ ಕ್ರಂದನಮೇವ ಕ್ರಂದಾಮೀತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಪ್ರದರ್ಶಯತೋಸ್ಯ ಯಾವದ್ಗಳಾದಾಕ್ರಂದನಂ ನ ಗಳತಿ ತಾವತ್ಪ್ರಸೀದೇತಿ ವಚನಾನವಕಾಶಶ್ಚ. ‖ ೫೦ ‖

ಟ ‖ ದೇವದೇವನೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ನನ್ನ ಕಂಠದಿಂದೀಚೆಗೆ ರೋದನಧ್ವನಿಯು ಹೊರಟುಬರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವವೇ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತವಾದ ಜನವು ನಾಶವಂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ‖ ೫೦ ‖

ಮೂ ‖ ಧನಿನೋ ಧನೇನ ಧನ್ಯಾ
ಸ್ಸೇವಂತೇ ತ್ವಾಂ ಗುಣೈಶ್ಚ ಗುಣಿನೋಪಿ ‖
ಏತತ್ತು ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರಂ
ಸರ್ವಸ್ವಂ ಮೇ ಗೃಹಾಣ ವಿಭೋ ‖ ೫೧ ‖

ವ್ಯಾ‖ ನನು ಶಿವಂ ಧನೈರ್ವಾ ಯಜಸ್ವ ಗುಣೈರ್ವಾ ಯಜಸ್ವ ಭಕ್ತ್ಯೈವ ಕಿಮರ್ಥಂ ಯಜಸೇ ಇತ್ಯತ್ರ ವಿಷಯವಿಭಾಗೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಮಾಹ‖ ಧನಿನಇತಿ ‖ ಭೊ ವಿಭೊ, ತ್ವಾಂ, ಧನ್ಯಾಃ ಧನಂಲಬ್ಧಾರಃ "ಧನಗಣಂ ಲಬ್ಧಾ" ಇತಿ ಯತ್. ಕೃತಾರ್ಥಾಃ ಸಂಪಾದಿತಧನಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಧನಿನೊ ಧನವಂತಃ, ಧನೇನ ಕರಣಭೂತೇನ, ಸೇವಂತೇ, ಗುಣಿನೊ ಗುಣವಂತೊಪಿ, ಗು

ಣ್ಯೈಃ—ಶೌಚ ಸತ್ಯ ಶಾಂತಿ ದಾಂತ್ಯಾದಿಭಿಃ, ಸೇವಂತೇ, ಮೇ-ಮಮ ತು, ಏತದ್ಭ ಕ್ತಿಮಾತ್ರಂ—ಏಷಾ ಭಕ್ತಿರೇವ, ಸರ್ವಸ್ವಂ—ಧನಗುಣಾದಿಭೂತಂ, ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವ ಏನಾಂ ಭಕ್ತಿಮೇವ, ಗೃಹಾಣ—ಗೃಹ್ಣೀಷ್ವ. ‖ ೫೧ ‖

ಟೀ ‖ ಎಲೈ ವ್ಯಾಪಕನಾದ ಶಿವನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು—ಹಣಗಾರರು ಧನ ದಿಂದಲೂ, ಗುಣವಂತರು ಸತ್ಯ, ಶಾಂತಿ, ದಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂ ದಲೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಲ್ಲಾದರೋ ಧನ ಗುಣಗಳ್ಯಾವೂ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಆಗಿರುವ ಭಕ್ತಿಮಾತ್ರವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು. ‖೫೧‖

ಮೂ ‖ ಪಾಪಾತ್ಮಕೋಽಯಮಿತಿ ಮಯಿ
ವಿಜುಗುಪ್ಸಾಂ ಮಾ ಕೃಥಾ ಜಗನ್ನಾಥ ‖
ಜಗತಿ ನ ತದಸ್ತಿ ಪಾಪಂ
ಹರತಿ ನ ಯತ್ತೇಽಂಘ್ರಿಸಂಸ್ಮರಣಂ ‖ ೫೨ ‖

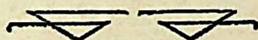
ವ್ಯಾ ‖ ನನು ಭವಾನ್ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಅತಶ್ಶಿವಸ್ತ್ವಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಜುಗುಪ್ಸತೆ ಇ ತೀಮಾಂ ಶಂಕಾಂ ನಿರಸ್ಯತಿ ‖ ಪಾಪಾತ್ಮಕೋಯಮಿತಿ ‖ ಭೋ ಜಗನ್ನಾಥ, ಅಯಂ, ಪಾಪಃ ಆತ್ಮಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯ ಪಾಪಾತ್ಮಕಃ ಪಾಪಯುಕ್ತ ಇತಿ, ಮಯಿ ವಿಷಯೆ, ವಿಜುಗುಪ್ಸಾಂ—ಬೀಭತ್ಸಾಂ, ಮಾ ಕೃಥಾಃ—ಮಾ ಕಾ ರ್ಷೀಃ, ಅಕರಣೆ ಯುಕ್ತಿಮಾಹ ‖ಜಗತೀತಿ‖ ತೆ-ತವ, ಅಂಘ್ರಿಸಂಸ್ಮರಣಂ- ಪಾದಧ್ಯಾನಂ, ಯತ್ಪಾಪಂ, ನ ಹರತಿ, ತತ್ಪಾಪಂ, ಜಗತಿ, ನಾಸ್ತಿ, ತ್ವಚ್ಚರಣ ಸ್ಮರಣಂ ನಿಖಿಲಪಾಪಂ ನಿಹಂತ್ಯೆವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ತಸ್ಮಾನ್ಮಮಪಾಪ ಮುಪಸಾ ರ್ಯ್ಯ ಮಯಿ ಕೃಪಾಮೇವ ಕುರು ಮಾ ಜುಗುಪ್ಸಾ ಮಿತ್ಯಾಕೂತಂ. ‖೫೨‖

ಟೀ ‖ ಸಕಲಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ— ನಿನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಹೋಗದಿರುವ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಇವನು ಪಾಪಿಷ್ಠನೆಂದು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಪಡಬೇಡ. ‖೫೨‖

ಮೂ ‖ ಹುತವಹನಿಚಯೋ ಹಿಮತಾಂ
ತುಹಿನಂ ದಹನತ್ವ ಮೇತು ಕದಾಚಿದಪಿ ‖
ನ ತು ತವ ಚರಣಸ್ಮರಣಂ
ಮೋಘ ಮಮೋಘಸ್ಮೃತೇ ರ್ಭವತಿ ‖ ೫೩ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯೇನ ಶಿವಚರಣಸ್ಮರಣಸ್ಯ ವೈಫಲ್ಯಶಂಕಾಂ ವ್ಯುದಸ್ಯತಿ ‖ ಹುತವಹೇತಿ ‖ ಭೋ ದೇವ, ಕದಾಚಿತ್—ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ಕಾಲೇ ಪಿವಾ, ಹುತವಹನಿಚಯಃ— ಅಗ್ನಿಸಮೂಹಃ, ಹಿಮತಾಂ—ಶೀತಳತ್ವಂ, ಏತು- ಪ್ರಾಪ್ನೋತು, ತುಹಿನಂ—ಹಿಮಂ ವಾ, ದಹನತ್ವಂ—ಅಗ್ನಿತ್ವಂ, ಏತು—ಪ್ರಾಪ್ನೋತು, ತಥಾಪಿ, ಅಮೋಘಸ್ಮೃತೇಃ—ಸಫಲಸ್ಮರಣಸ್ಯ, ತವ,ಚರಣಸ್ಮರಣಂ ತು, ಮೋಘಂ—ನಿರರ್ಥಕಂ, ನ ಭವತಿ, ಸಫಲಮೇವ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ‖೫೩

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯೇ ! ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ- ಅಗ್ನಿಯು ತಂಪನ್ನೂ ಹಿಮವು ಬಿಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ್ಯೂ, ಸ್ಮರಿಸಿದವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನೀಯುವ ನಿನ್ನ ಪಾದಸ್ಮರಣೆಯು ಫಲದಾಯಕವಾಗದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ‖ ೫೪ ‖

ಮೂ ‖ ದಿವ ಮಧಿರೋಹತು ಧರಣೀ
ತಾರಾನಿಕರೋಪಿ ಲುಠತು ಭೂಮಿತಳೇ ‖
ನ ತು ತವ ಚರಣಸ್ಮರಣಂ
ಮೋಘ ಮಮೋಘ ಸ್ಮೃತೇ ರ್ಭವತಿ ‖ ೫೪ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ದಿವಮಿತಿ ‖ ಧರಣೀ—ಭೂಮಿಃ, ದಿವಂ—ಆಕಾಶಂ, ಅಧಿರೋಹತು—ಆರೋಹತು, ತಾರಾನಿಕರೋ ನಕ್ಷತ್ರಸಮೂಹೋಪಿ, ಭೂಮಿತಳೆ, ಲುಠತು—ಪರಿವರ್ತತಾಂ, ಅಧಿರೋಹತಿ ಲುಠತೀತಿ ಲಡಂತಪಾಠೋಽಯುಕ್ತ ಏವ. ನತ್ವಿತಿ ಉತ್ತರಾರ್ಧವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಕೃತೈವ. ‖ ೫೪ ‖

———:o:———

ಟ‖ ಎಲೈಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ಭೂಲೋಕವು ಆಕಾಶವನ್ನೇರಿದಾಗ್ಯೂ, ನಕ್ಷತ್ರಸಮೂಹವು ಭೂಮಂಡಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದಾಗ್ಯೂ,

ಸ್ಮರಿಸಿದವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನೀಯುವ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸ್ಮರಣೆಯು ಫಲ ಪ್ರದಾಯಕವಾಗದೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ‖ ೫೪ ‖

ಮೂ ‖ ಮುಖಕಮಲ ಮಭಿಮುಖಂ ಕುರು
ದೇಹಿ ವಚೋ ಜಲದನಾದ ಘನಘೋಷಂ ‖
ಯತ್ತ್ವಂ ಸದಾಭಯದಾನಂ
ಭೀತೇಷೂಚ್ಚೈ ಸ್ಸಮುಚ್ಚರಸಿ ‖ ೫೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶಿವಮುಖಾಲೊಕನಂ ಶಿವವಚನಾಕರ್ಣನಂ ಚ ಕಾಮ ಯತೆ ‖ ಮುಖಕಮಲಮಿತಿ ‖ ಭೊ ದೆವ, ತವ, ಮುಖಕಮಲಂ, ಮಮ, ಅಭಿಮುಖಂ, ಕುರು, ಜಲದನಾದೊ ಮೆಘಧ್ವನಿರಿವ, ಘನೊ ಗಂಭೀರೊ ಘೊಷೊ ಯಸ್ಯತತ್ತಥೊಕ್ತಂ, ವಚಃ—ವಚನಂ ಚ, ದೆಹಿ, ಯತ್—ಯ ಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ತ್ವಂ, ಭೀತೆಷು ವಿಷಯೆ, ಅಭಯದಾನಂ ಪ್ರತಿ, ಸದಾ, ಉ ಚ್ಚೈಃ ಸಮುಚ್ಚರಸಿ—ಮಾ ಭೈಷ್ಟಯುಷ್ಮಾನ್ ಪಾಲಯಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯುಚ್ಚ ತರಂ ವದಸ್ಯೆವ, ಅತೊ ಮಯ್ಯಪಿ ತಥೊಚ್ಚರಿತವ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸಂಬದ್ಧಃ.

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ನೀನು ಭಯಪಟ್ಟಿರುವವರಿಗೆ ಅಭಯ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಮುಖವನ್ನು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ಮೇಘಧ್ವನಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ ನಾಗು. ‖ ೫೫ ‖

ಮೂ ‖ ವಿಜ್ಞಾಪಯಾಮಿ ಕಿಂ ವಾ
ನಾಥ ಬಹು ತ್ವಾಂ ಕೃತಾಂತಭಯಭೀತಃ ‖
ನಾಜ್ಞಾತಂ ತೇ ಕಿಂಚಿ
ನ್ಮದ್ಭಕ್ತೆ ರಾತ್ಮಶಕ್ತೇಶ್ಚ ‖ ೫೬ ‖

ವ್ಯಾ || ಇತ್ಥಂಬಹುವಿಜ್ಞಾಪ್ಯ ಸಂಪ್ರತಿ ಅವಿಜ್ಞಾಪನೇ ಯುಕ್ತಿ ಮಾಹ || ವಿಜ್ಞಾಪಯಾಮೀತಿ || ಭೋ ನಾಥ--ಕರ್ತಃ, ಕೃತಾಂತಭಯಭೀತಃ, ಅಹಂ, ತ್ವಾಂಪ್ರತಿ, ಬಹು ಅನೇಕಂಯಥಾಭವತಿ ತಥಾ, ಕಿಂ ವಾ ವಿಜ್ಞಾಪಯಾಮಿ—ನಕಿಮಪಿ ವಿಜ್ಞಾಪಯಿತುಮುತ್ಸಹೇ, ಕೃತಾಂತ ಭಯಭೀತಇತ್ಯನೇನ ಕೃತಾಂತಾತ್ ಭೀತಿಪರಂಪರಾ ಮುಪಹರತಿ ಸೂಚಿತಂ. ಅವಿಜ್ಞಾಪನೇ ಕಥಂ ತ್ವದಿಷ್ಟಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯಮಿತ್ಯತ್ರಾಹ || ನಾಜ್ಞಾತಮಿತಿ || ತೇ—ತವ, ಮದ್ಭಕ್ತೇಃ, ರೂಪಂ, ಕಿಂಚಿದಜ್ಞಾತಂ ನಾಸ್ತಿ, ಅಯಮನನ್ಯಗತಿಕೋ ಮಾಮೇವಾಶ್ರಿತ ಇತ್ಯೇತತ್ ಜ್ಞಾನಾಸ್ಯೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಆತ್ಮಶಕ್ತೇಃ—ತತ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯಸ್ಯ ಚ, ಸ್ವರೂಪಂ, ಕಿಂಚಿದಜ್ಞಾತಂ ನಾಸ್ತಿ, ಮಮ ಶಕ್ತಿರಾಶ್ರಿತಾನ್ ಯಮಬಾಧಾದಿಭ್ಯೋ ವಿಪದ್ಭ್ಯೋ ಮೋಚಯತೀತಿ ಜಾನಾಸ್ಯೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತಸ್ತ್ವಮೇವಾಶ್ರಿತಮನನ್ಯಗತಿಕಂ ಮಾಂ ಯಮಬಾಧಾದಿಭ್ಯೋ ವಿಪದ್ಭ್ಯೋಮೋಚಯೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ. || ೫೬ ||

ಟಿ || ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಶಿವನೇ! ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿಯದೆ ಇಲ್ಲ. ಮೃತ್ಯುಭೀತನಾದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏನನ್ನು ಬಿನ್ನೈಸಲಿ? || ೫೬ ||

***

ಮೂ || ಇತಿ ತರುಣಕರುಣ ಮುಚ್ಚೈಃ
ಕೃಪಣಸ್ಯಾಕ್ರಂದಿತಂ ಮಮಾಕರ್ಣ್ಯ ||
ನಾಥ ತಥಾ ಕುರು ಕೃಪಯಾ
ಕೃಪಣೇಷು ಯಥೋಚಿತಂ ತ್ವತ್ತಃ || ೫೭ ||

ವ್ಯಾ || ಕೃಪಣೇಷು ಯತ್ ತಥಾಕರ್ತುಮುಚಿತಂ ತತ್ತಥಾಮಯ್ಯಪಿ ಶಿವೇನ ಕ್ರಿಯತಾಮಿತ್ಯಾಹ || ಇತಿತರುಣಕರುಣಮಿತಿ || ಭೋ ನಾಥ, ಕೃಪಣಸ್ಯ—ದೀನಸ್ಯ, ಮಮ, ಇತಿ— ಏವಂ ವಿಧಂ, ಉಚ್ಚೈರುನ್ನತಂ, ಆಕ್ರಂದಿತಂ—ರೋದನಂಕರ್ಮ, ತರುಣಾ ಕರುಣಾ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಣಿ ತತ್ತಥಾ ನೂತನದಯಂ, "ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಾನಾಂ ಕರ್ಮತ್ವಂ ಚೈಕತ್ವಂ

ಚವಕ್ತವ್ಯಂ" ಇತಿ ಸೂತ್ರಾನ್ನಪುಂಸಕತ್ವಂ. ಅಥವಾ ತರುಣೇತಿ ಚ್ಛೇದಃ ಹೇ ನಿತ್ಯಯುವನ್ನಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಕರುಣಪದಂ ಸ್ವಾವಸ್ಥಾನವೀಕ್ಷಣವ್ಯಥಾಂ ವ್ಯನಕ್ತಿ. ಕರುಣಂ—ದೀನಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ, "ಕಾಂಚೀ ಪಪಾತ ಪದಯೋಸ್ತರುಣಂ ಕ್ವಣಂತಿ" ಇತಿ ಮಹಾಕವಿಪ್ರಯೋಗದರ್ಶನಾತ್. ಆಕರ್ಣ್ಯ—ಶೃತ್ವಾ, ತ್ವತ್ತಃ, ಕೃಪಣೇಷು, ಯಥಾ—ಯೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ. ಉಚಿತಂ—ದೈನ್ಯೋಚ್ಛೇದಕತ್ವೇನ ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ, ತಥಾ—ತೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ, ಕೃಪಯಾ, ಮಯ್ಯಪಿತ್ವಂ ಕುರುಷ್ವ. ‖ ೫೭ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿ! ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದೀನನಾದ ನನ್ನ ರೋದನವನ್ನು ನೀನು ನೂತನವಾದ ದಯೆಯಿಂಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಕೇಳಿ, ದುಃಖಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡುವದು ಯುಕ್ತವಾಗುವದೋ ಹಾಗೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾಡು. ‖ ೫೭ ‖

ಮೂ ‖ ಜಗತಿ ತವ ಶಕ್ತಿರತುಲಾ
ಸಕಲಜಗದ್ಘಸ್ಮರಾ ಯಯಾ ಸಪದಿ ‖
ಕಾಲೋಪಿ ಲೀಲಯೈವಂ
ನಯನಾನಲಶಲಭತಾಂ ನೀತಃ ‖ ೫೮ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇತ್ಥಂ ಬಹುಧಾಸ್ತೋತಾರಃ ಶಂಕರಂ ದೈನ್ಯವಚನೇನ ತೋಷಯಾಮಾಸುಃ. ಅಥ ಶಂಕರಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂಯ ಸ್ವಭಕ್ತಸ್ಯ ಬಾಧಕಂ ಕಾಲಂ ಲಲಾಟಾನಲೇನ ಭಸ್ಮೀಚಕಾರೇತಿ ವಕ್ತುಮಾರಭತೇ ‖ ಜಗತೀತಿ ‖ ಜಗತಿ—ಲೋಕೇ, ತವ, ಶಕ್ತಿಃ—ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅವಿದ್ಯಮಾನಾ ತುಲಾ ಉಪಮಾ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ಅತುಲಾ "ನಞೋಽಸ್ತ್ಯರ್ಥಾನಾಂ ವಾಚ್ಯೋ ವಾಚೋತ್ತರಪದಲೋಪಃ" ಇತಿ ಬಹುವ್ರೀಹಿರುತ್ತರಪದಲೋಪಶ್ಚ. ಸಕಲಜಗದ್ಘಸ್ಮರಾ— ಸರ್ವಲೋಕಭಕ್ಷಿಕಾ, ಸಂಹಾರಿಕೇತ್ಯರ್ಥಃ. "ಸೃಘಸ್ಯದಃ ಕ್ಮರಚ್" ಇತಿ ಕ್ಮರಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. "ಭಕ್ಷಕೋ ಘಸ್ಮರೋದ್ಮರಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಕಥಮಿತ್ಯತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಮರ್ಥಮಾಹ.

ಯಮಿತಿ. ಯಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ, ಸಪದಿ—ಕಾಲಂ ಭಸ್ಮೀಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಷಣ ಏವ, ಲೀಲಯಾ—ವಿಲಾಸೇನ, ನತು ಪ್ರಯಾಸೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಾಲೋಪಿ—ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಪ್ರಾಣಾಪಹಾರಕೋ ಯಮೋಪಿ, ಏವಂ, ಏವಮಿತಿ ಪುರೋನಿರ್ದೇಶಃ. ತವ, ನಯನಾನಲಶಲಭತಾಂ. ನಯನಾನಲೇ—ಲೋಚನಾಗ್ನೌ, ಶಲಭತಾಂ—ಪತಂಗತ್ವಂ, ನೀತಃ—ಪ್ರಾಪಿತಃ, "ಸಮೌ ಪತಂಗಶಲಭೌ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಯಥಾಗ್ನೌ ಪತಂಗೋ ನಿಪತ್ಯ ಭಸ್ಮೀಭವತಿ ಏವಂ ತವಲೋಚನಾಗ್ನೌ ಕಾಲೋ ನಿಪತ್ಯ ಭಸ್ಮೀಭೂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೫೮ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕ ಯಮನನ್ನು ಕೂಡ ಯಾವ ನಿನ್ನ ರೌದ್ರಶಕ್ತಿಯು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಕ್ಷಣವೇ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಗೆ ತುತ್ತು ಮಾಡಿತೋ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಆ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯು ಅಸದೃಶವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ॥ ೫೮ ॥

ಮೂ ॥ ಕುಲಿಶಂ ಕುಸುಮತಿ ದಹನ
ಸ್ತುಹಿನತಿ ವಾರಾಂನಿಧಿರ್ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಳತಿ ॥
ಶತ್ರುರ್ಮಿತ್ರತಿ ವಿಷಮ
ಪ್ಯಮೃತತಿ ಶಿವ ಶಿವೇತಿ ಪ್ರಲಪತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ॥ ೫೯ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಯಸ್ಯೈಕಸ್ಯಾಪಿ ಶಂಕರಾತ್ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತೌ ಸತ್ಯಾಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವಮಾವಿಷ್ಕರೋತಿ ॥ ಕುಲಿಶಮಿತಿ ॥ ಶಿವ ಶಿವೇತಿ, ಭಕ್ತ್ಯಾ, ಪ್ರಲಪತಃ—ವಿಲಪತಃ ಪುರುಷಸ್ಯ, ಕುಲಿಶಂ—ವಜ್ರಮಪಿ, ಕುಸುಮತಿ—ಕುಸುಮಮಿವಾಚರತಿ, ದಹನಃ—ಅಗ್ನಿರಪಿ, ತುಹಿನತಿ—ತುಹಿನಂ ಹಿಮಮಿವಾಚರತಿ, ವಾರಾಂನಿಧಿ ರ್ಜಲಧಿರಪಿ, ಧ್ರುವಂ, ಸ್ಥಳತಿ—ಸ್ಥಳಮಿವಾಚರತಿ, ಶತ್ರುರ್ವೈರ್ಯಪಿ, ಮಿತ್ರತಿ—ಮಿತ್ರಮಿವಾಚರತಿ, ವಿಷಂ—ಗರಳಮಪಿ, ಅಮೃತತಿ—ಅಮೃತಮಿವಾಚರತಿ, ಅತ್ರ ಕುಸುಮತೀತ್ಯಾದೌ ಸರ್ವಪ್ರಾತಿಪದಿಕೇಭ್ಯ

ಇತ್ಯೇಕೇಷಾಮಾಚಾರ್ಯಾಣಾಂ ವಚನಾನುಸಾರೇಣ ಆಚಾರಾರ್ಥೆ ಕ್ವಿಪ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ‖ ೪೯ ‖

—:o:—

ಟ ‖ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ 'ಶಿವಶಿವ' ಎಂದು ನಿನ್ನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ವಜ್ರಾಯುಧವು ಪುಷ್ಪದಂತೆಯೂ, ಅಗ್ನಿಯು ಮಂಜಿನಂತೆಯೂ, ಸಮುದ್ರವು ಭೂಮಿಯಂತೆಯೂ, ಶತ್ರುವು ಮಿತ್ರನಂತೆಯೂ, ವಿಷವು ಅಮೃತದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ‖ ೪೯ ‖

ಮೂ ‖ ಆರ್ತಮನಾಥ ಮಶರಣಂ
ದುಸ್ತರಭವಭಂಗಸಾಗರೇ ಮಗ್ನಂ ‖
ಉದ್ಧರ ರಕ್ಷ ವಿಲೋಕಯ
ಪರಿಪಾಲಯ ಮಾಂ ಜಗನ್ನಾಥ ‖ ೫೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶ್ರೆಯಸಿಕೇನತೃಪ್ಯತ ಇತಿ ನ್ಯಾಯೇನ ಶಂಕರಾತ್ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಾವಪಿ ಪುನರಭ್ಯರ್ಥಯತೆ ‖ ಆರ್ತಮಿತಿ ‖ ಹೆ ಜಗನ್ನಾಥ, ದುಸ್ತರಭವಭಂಗಸಾಗರೆ. ದುಸ್ತರಸ್ತರಿತುಮಶಕ್ಯಶ್ಚಾಸೌ ಭವಭಂಗಸಾಗರಶ್ಚ ಭವಾತ್ ಸಂಸಾರಾತ್ ಯೊ ಭಂಗೊ ದುಃಖಂ ಸಏವ ಸಾಗರೊ ಭವಭಂಗಸಾಗರಃ ತಸ್ಮಿನ್, ಮಗ್ನಂ—ನಿಮಗ್ನಂ, ಅತಏವ, ಆರ್ತಂ, ಕೀಂಚ. ಅನಾಥಂ—ಅನ್ಯನಾಥರಹಿತಂ, ಅಶರಣಂ—ಅನ್ಯರಕ್ಷಕರಹಿತಂ, ಮಾಂ, ಉದ್ಧರ—ಊರ್ಧ್ವಮಾಹರ, ರಕ್ಷ—ವಿಪದ್ಭ್ಯೊ ಮೊಚಯ, ವಿಲೊಕಯ—ಕೃಪಾದೃಷ್ಟ್ಯಾಪಶ್ಯ, ಪರಿಪಾಲಯ—ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಾನೈಃ ಪರಿಪೋಷಯ. ‖ ೫೦ ‖

ಟ ‖ ಜಗನ್ನಾಥನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಕಡೆಹಾಯುವದಕ್ಕಾಗದ ಜನನ ಮರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ದುಃಖ ಪಡುತ್ತಾ ಆಶ್ರಯ ರಹಿತನೂ, ಅನಾಥನೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು—ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ,

ವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಕರುಣಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡು. ‖ ೭೦ ‖

ಮೂ ‖ ಯದಿದ ಮನುಚಿತಂ ದಯಾಳೋ
ನಾಥ ಮಯಾಕ್ರಂದಿತಂ ಕೃತಾಂತಭಯಾತ್ ‖
ಏತತ್ಕ್ಷಮಸ್ವ ಭಗವ
ನ್ನಾರ್ತತಯಾ ಕಿನ್ನು ನ ಕ್ರಿಯತೇ ‖ ೭೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅನುಚಿತ ಸಹನಾರ್ಥಂ ಶಿವಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ‖ ಯದಿದ ಮಿತಿ ‖ ದಯಾಳೊ—ಕೃಪಾಳೊ, ಭಗವನ್—ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನ, ನಾಥ—ಸ್ವಾಮಿನ್, ಕೃತಾಂತಭಯಾತ್—ಯಮಭೀತಿತಃ, ಮಯಾ, ಯತ್, ಆಕ್ರಂದಿತಂ—ರುದಿತಂ, ತ್ವದಗ್ರೆ ಇತಿ ಶೆಷಃ. ಇದಂ, ಅನುಚಿತಂ—ಕರ್ತುಮಯೊಗ್ಯಂ, ಪುರೊರೊದನಸ್ಯಾಮಂಗಲ ರೂಪತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ತಥಾಪಿ, ಏತತ್, ಕ್ಷಮಸ್ವ—ಸಹಸ್ವ, ತಥಾಹಿ, ಆರ್ತತಯಾ—ದುಃಖಿತತ್ವೆನ, ಕಿನ್ನು ನಕ್ರಿಯತೆ, ಸರ್ವಮಪಿ ಕ್ರಿಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಸಾಮಾನ್ಯೆನ ವಿಶೆಷ ಸಮರ್ಥನರೂಪೊರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ. ‖ ೭೧ ‖

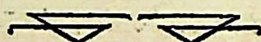
ಟ‖ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ, ದಯಾಳುವೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ನಾನು ಯಮನಿಗೆ ಅಂಜಿ, ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಅಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನೀನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ದುಃಖಿತನು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಯಾವ ಅಕ್ರಮವನ್ನು ನಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ‖ ೭೧ ‖

ಮೂ ‖ ಸ್ವಲ್ಪಾಭೋಗಾ ಭೋಗಾ
ಭಂಗೀ ಪ್ರಿಯಸಂಗಮೋ ಗಳತ್ಯಾಯುಃ ‖
ಚಲ ಮಖಿಲ ಮಿತ್ಯವೇಕ್ಷ್ಯ
ವ್ರಜತು ಜನಶ್ಶಂಕರಂ ಶರಣಂ ‖ ೭೨ ‖

ವ್ಯಾ॥ ಅಥೋಪದೇಶ್ಯಂ ಕಿಂಚಿದಾಚಷ್ಟೆ ॥ ಸ್ವಲ್ಪಾ ಇತಿ ॥ ಭೋಗಾಃ—ಸುಖಾನಿ, ಸ್ವಲ್ಪಂ ಆಭೋಗಃ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥೋಕ್ತಾಃ ಈಷದಿತ್ಯರ್ಥಃ, “ಆಭೋಗಃ ಪರಿಪೂರ್ಣತಾ” ಇತ್ಯಮರಃ. ಪ್ರಿಯಸಂಗಮಃ. ಪ್ರಿಯೈಃ—ಇಷ್ಟೈಃಕಾಮಿನ್ಯಾದಿಭಿಃ ಪದಾರ್ಥೈಸ್ಸಹ, ಸಂಗಮಃ—ಸಂಯೋಗಃ, ಭಂಗೋಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿಭಂಗೀ ಭಂಗುರಃ, ಆಯುಃ—ಜೀವಿತಕಾಲಃ, ಗಳತಿ—ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಖಿಲಂ—ಸಮಸ್ತಂ ಜಗತ್, ಚಲಂ—ನಶ್ವರಂ, ಇತಿ—ಏವಂ, ಸರ್ವಂ ಅಸ್ಥಿರಂ, ಅವೇಕ್ಷ್ಯ—ಜ್ಞಾತ್ವಾ, ಜನಃ—ಸಜ್ಜನವರ್ಗಃ, ಶಂಕರಂ—ಶಿವಂ, ಶರಣಂ—ರಕ್ಷಕಂ ಸಂತಂ, ವ್ರಜತು, ಗಚ್ಛತ್ವಿತ್ಯುಪದೇಶಃ. ತದಾಶ್ರಯೇತು ನಿತ್ಯಸುಖಮಸ್ತಿ ತಸ್ಯಾಹಮೇವ ದೃಷ್ಟಾಂತಃ ಇತಿ ಭಾವಃ. ॥ ೬೦ ॥

೬೦॥ ಸ್ರಕ್ಚಂದನವನಿತಾದಿಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸುಖಗಳು ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಇರತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ. ಇಷ್ಟವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯುಸ್ಸಾದರೋ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಸತ್ಪುರುಷರು ಪರಿಭಾವಿಸಿ, ಶಾಶ್ವತಸುಖದಾಯಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲಿ. ॥೬೦॥

ಮೂ ॥ ಆರ್ತೇನ ಮಲಯನಾಮ್ನಾ
ವಿಜ್ಞಪ್ತೋಸೌ ಮಯಾ ಜಗನ್ನಾಥ ॥
ಶರ್ವಸ್ಸರ್ವಾರ್ತಿಹರ
ಸ್ತೇನ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ॥ ೬೧ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಶರ್ವಶಬ್ದಸ್ಯ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಂ ಕಥಯತಿ ॥ ಆರ್ತೇನೇತಿ ॥ ಭೋ ಜಗನ್ನಾಥ, ಆರ್ತೇನ—ಸಂಸಾರದುಃಖಪೀಡಿತೇನ, ಮಲಯನಾಮ್ನಾ ಮಲಯರಾಜ ಇತಿ ನಾಮ ಯಸ್ಯ ತೇನ, ಮಯಾ, ಅಸೌ ಅಸಾವಿತಿಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವನಿರ್ವಾಹಾರ್ಥಂ ಅರ್ಥಶಬ್ದೋಧ್ಯಾಹರ್ತವ್ಯಃ. ಅಸೌ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಃ, ಅರ್ಥೋಭಿಧೇಯಃ, ವಿಜ್ಞಪ್ತಃ—ಯಾಚಿತಃ, ಕೋಸಾವಿತ್ಯತ್ರಾಹ ಶರ್ವಇತಿ. ಇಹ

ಭವಾನಿತ್ಯಧ್ಯಾಹರಣೀಯಂ ತೇನ ವಿನಾ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ್ರಾರ್ಥನಿರ್ವಾಹಾಭಾವಾತ್ ಮಯಾಸಾಧ್ಯಂ ನಜಾನೀತ ಇತ್ಯಾಗಮಾಚಾರ್ಯೈಶ್ಚೈತಾವತ್ಯುಕ್ತೇರ್ಥನಿರ್ವಾಹಾಭಾವಾತ್ತನ್ನಿರ್ವಾಹಾಯ ತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಭಿರ್ಭವಾನಿತಿ ಶೇಷ ಇತ್ಯಧ್ಯಾಹೃತಂ. ಏವಂ ಯತ್ರ ಯೇನ ವಿನಾ ಯಸ್ಯಾರ್ಥನಿರ್ವಾಹೋ ನಭವತಿ ತತ್ರ ತಸ್ಯಾಧ್ಯಾಹಾರಃ ಸರ್ವೈಃ ಕ್ರಿಯತೇ. ಭವಾನ್—ತ್ವಂ, ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ—ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿನಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಸರ್ವಾರ್ತಿಹರಃ—ಸರ್ವದುಃಖೋಚ್ಛೇದಕಃ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ, ಶರ್ವಃ—ಶರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯಃ, ಸ್ಯಾತ್ ತ್ವಂ ಭವೇತ್ಯರ್ಥಃ, "ಶೇಷೇಪ್ರಥಮಃ" ಇತಿ ಸೂತ್ರವಿಧಾನಾತ್ ಸ್ಯಾದಿತಿಪ್ರಥಮಪುರುಷಪ್ರಯೋಗಃ. ಶೃ ಹಿಂಸಾಯಾಮಿತಿ ಧಾತೋಃ "ಕೄಗೄಶೄದೄಭ್ಯೋವಃ" ಇತ್ಯೌಣಾದಿಕಸೂತ್ರವಿಹಿತವಪ್ರತ್ಯಯಾಶ್ರಯಣೇನ ಶೃಣಾತಿ ನಾಶಯತಿ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಮಾರ್ತಿಮಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಶರ್ವಶಬ್ದೋ ನಿಷ್ಪನ್ನ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೬೩ ‖

—————:o:—————

ಟ ‖ ಲೋಕಗಳಿಗೊಡೆಯನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ನೀನು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನಾದರೆ ಶರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗುವೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದುಃಖಪೀಡಿತನಾದ 'ಮಲಯರಾಜ'ನೆಂಬ ನಾನು ನಿನಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ‖ ೬೩ ‖

ಮೂ ‖ ಶಶಭೃದಿವ ಶೀತಲತ್ವಂ
ಶಿವದೇವ ಶಿವಸ್ವಭಾವ ಏವ ತ್ವಂ ‖
ಅಭ್ಯರ್ಥ್ಯತಾಂ ಪ್ರಯಾತಃ
ಕಷ್ಟಂ ಮನ್ಮಂದಪುಣ್ಯತಯಾ ‖ ೬೪ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಯಥಾ ಚಂದ್ರಃ ಶೀತಲಸ್ವಭಾವಸ್ತಥಾ ಪ್ರಾಗೇವ ಶಿವಂಕರತ್ವಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ಯಾಚ್ಯತ್ವಂ ಸ್ವಸ್ಯೈವ ಮಂದಪುಣ್ಯತ್ವಾದಿತ್ಯಾಹ ‖ ಶಶಭೃದಿವೇತಿ ‖ ಭೋ ಶಿವ ದೇವ, ಶೀತಲತ್ವಂಪ್ರತಿ, ಶಶಭೃದಿವ—ಚಂದ್ರ

ಇವ, ತ್ವಂ, ಶಿವಸ್ವಭಾವಃ—ಶಿವಂಕರತ್ವಸ್ವರೂಪ ಏವ, ಭಾವಪರೋಯಂ ಪ್ರಯೋಗಃ ಅವ್ಯಾಪ್ತೇರಧಿಕವ್ಯಾಪ್ತೇರಲಕ್ಷ್ಣ ಮಪೂರ್ವಂದ್ಯ ಗಿತಿ ಭಾವಪರ ತಯಾ ಪ್ರಯೋಗದರ್ಶನಾತ್. ಮನ್ಮಂದಪುಣ್ಯತಯಾ—ಮಮಾಲ್ಪಪುಣ್ಯತ್ವೇನ, ಅಭ್ಯರ್ಥ್ಯತಾಂ—ಯಾಚನೀಯತ್ವಂ, ಪ್ರಯಾತೋ ಗತಃ ಅಭೂಃ, ಕಷ್ಟಂ—ಹಂತ, ಕಷ್ಟಮಿತಿ ಖೇದೆ. ಯಥೇಂದುಃ ಪ್ರಾಗೆವ ಶೀತಕರಸ್ವಭಾವತ್ವಾತ್ಪುನಃ ಕೇನಚಿದ್ಯಾಚ್ಯೋ ಭೂತ್ವಾ ಶೀತಕರೋ ನ ಭವತಿ ತಥಾ ಶಿವಂಕರತ್ವ ಸ್ವಭಾವತ್ವೇನ ತ್ವಂ ಯಾಚ್ಯೋ ಭೂತ್ವಾ ಪುನಃ ಶಿವಂಕರೋ ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ. ತಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಮನ್ಮಂದಪುಣ್ಯತಯಾ ಯಾಚ್ಯೋಭೂ ರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಭ್ಯರ್ಥಿತಾಮಿತಿಪಾಠೆ—ಮನ್ಮಂದಪುಣ್ಯತಯಾಯಾಚಕತ್ವಂಗತೋಹಮಿತಿಶೇಷಃ. ‖೬೪‖

ಟ ‖ ಸ್ವಾಮಿಯಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ। ಚಂದ್ರನಿಗೆ—ತಂಪು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದಿದ್ದ ಜನರಿಗೂ ತಂಪು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆ,—ನಿನಗೆ—ಮಂಗಳಕರತ್ವವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದಿದ್ದ ಜನರಿಗೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ‖ ೬೪ ‖

***

ಮೂ ‖ ಯಾ ಕುಪಿತಕೃತಾಂತಮುಖ
ತ್ರಸ್ತಾನಾಂ ಜಗತಿ ಭವತಿ ಗತಿರೇಕಾ ‖
ತಾಂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ವಿಭೋ
ನಮಾಮಿ ಶಂಭೋ ಭವದ್ಭಕ್ತಿಂ ‖ ೬೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಶಿವಭಕ್ತೇರುತ್ತಮತ್ವಾತ್ ತಾಂ ನಮತಿ ‖ ಯಾಕುಪಿತೇತಿ ‖ ಹೆ ವಿಭೊ,ಶಂಭೊ, ಶಂ ಸುಖಮಸ್ಮಾದ್ಭವತೀತಿ ಶಂಭುಃ. ಭಕ್ತವತ್ಸಲ—ಭಕ್ತಪ್ರಿಯ, ಯಾ ಭಕ್ತಿಃ, ಕುಪಿತಕೃತಾಂತಮುಖತ್ರಸ್ತಾನಾಂ. ಕುಪಿತಶ್ಚಾಸೌ ಕೃತಾಂತಶ್ಚ ತಸ್ಯ, ಮುಖಾತ್, ತ್ರಸ್ತಾನಾಂ—ಭೀತಾನಾಂ, ಕ್ರುದ್ಧಕಾಲಮುಖಾಲೋಕನಾದ್ಭೀತಾನಾ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಜಗತಿ—ಇಹಲೋಕೆ,

ಏಕಾ ಸ್ವಯಮೇವ, ಗತಿಃ ಶರಣಂ, ಭವತಿ, ತಾಂ, ಭವದ್ಭಕ್ತಿಂ. ಭವತಿ-ತ್ವಯಿ, ಭಕ್ತಿಃ ಭಕ್ತಿರ್ನಾಮ ಪೂಜ್ಯವಿಷಯೋನುರಾಗಃ ತಾಂ, ನಮಾಮಿ-ನಮಸ್ಕರೋಮಿ, ಭಕ್ತಿಕೃತಸ್ಯ ಕೃತಾಂತಭೀತ್ಯಪಹಾರಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ದೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸ್ತುತಿಪೂಜಾದಿಭಿರೀಶ್ವರಾತ್ಫಲಪ್ರಾಪ್ತೌ ಭಕ್ತೇರೇವ ಸಹಕಾರಿತ್ವೇನಾಪೇಕ್ಷ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ಭಕ್ತಿನಮಸ್ಕಾರಃ ಸ್ತೋತ್ರಕೃತಾ ಕೃತ ಇತಿಭಾವಃ. ॥೬೫॥

ಟ॥ ವ್ಯಾಪಕನೂ, ಸುಖಪ್ರದನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಭೀತರಿಗೆ ಯಾವ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಆಶ್ರಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೋ; ಆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೇ! ॥೬೫॥

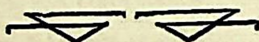
ಮೂ॥ ವಿದ್ಯಾ ಯೌವನ ಮಾಯುಃ
ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಸಂಗೋ ವಿಭೂತಿ ರಾರೋಗ್ಯಂ ॥
ಯುಗಪದಪಿ ಸುಲಭಮೇತ
ನ್ನ ಪುನ ರುದಾರಾ ಭವದ್ಭಕ್ತಿಃ ॥ ೬೬ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾಭಕ್ತೇರ್ದುರ್ಲಭತ್ವಮಾಹ ॥ ವಿದ್ಯೇತಿ ॥ ಭೋ ದೇವ, ವಿದ್ಯಾಃ-ಅಷ್ಟಾದಶವಿದ್ಯಾಃ, ಯದುಕ್ತಂ-"ಅಂಗಾನಿ ವೇದಾಶ್ಚತ್ವಾರೋ ಮೀಮಾಂಸಾ ನ್ಯಾಯವಿಸ್ತರಃ । ಪುರಾಣಂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ವಿದ್ಯಾ ಹ್ಯೇತಾಶ್ಚತುರ್ದಶ ॥ ಆಯುರ್ವೇದೋ ಧನುರ್ವೇದೋ ಗಾಂಧರ್ವಂ ಚೆತ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್ । ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯತಸ್ತಸ್ಮಾ ದ್ವಿದ್ಯಾಹ್ಯಷ್ಟಾದಶ ಸ್ಮೃತಾಃ" ಇತಿ. ಯೂನಃ ಭಾವೋ ಯೌವನಂ ತಾರುಣ್ಯಂ ಮಧ್ಯಮಂವಯಃ, ಆಯುಃ. ದೀರ್ಘಮಿತಿಶೇಷಃ. ದೀರ್ಘಂ ಆಯುಃ, ಪ್ರಿಯಸ್ಯ-ಇಷ್ಟಸ್ಯ ವಸ್ತುನಃ, ಸಂಗಃ-ಸಂಗಮಃ, ಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ವಿಭೂತಿಃ-ಅಣಿಮಾದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಂ, ಆರೋಗ್ಯಂ-ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಣಾಂ ಸಾಮ್ಯೇನಾವಸ್ಥಾನಂ, ಯದಾಹಬಾಹಟಃ-"ರೋಗಸ್ತು ದೋಷವೈಷಮ್ಯಂ ದೋಷಸಾಮ್ಯಮರೋಗತಾ" ಇತಿ. ಏತತ್ಸರ್ವಮಪಿ, ಯುಗಪದೇಕಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೆ, ಸುಲಭಂ-ಸುಖೇನಲಬ್ಧುಂಶಕ್ಯಂ, "ಈಷದ್ದುಸ್ಸುಷುಕೃಚ್ಛ್ರಾಕೃಚ್ಛ್ರಾರ್ಥೇಷು

ಖಲ್ ” ಇತಿ ಖಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಉದಾರಾ—ಮಹತೀ, “ಉದಾರೋ ದಾತೃಮಹತೋಃ ” ಇತ್ಯಮರಃ. ಭವದ್ಭಕ್ತಿಃ ಪುನಃ—ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿಸ್ತು, ನ ಸುಲಭಾ—ದುರ್ಲಭಾ, ಯದಿ ಭಕ್ತಿರ್ಲಭ್ಯೇತ ತದಾ ಸರ್ವಮೇತದೇಕಕಾಲಪಿವ ಲಬ್ಧುಂ ಶಕ್ಯತ ಇತಿಭಾವಃ. ‖ ೬೬ ‖

——*‌*‌*——

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ದುರ್ಲಭವಾದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಇದ್ದರೆ ಆ ಭಕ್ತಿಬಲದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ, ಯೌವನವನ್ನೂ, ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ, ಪ್ರಿಯವಸ್ತುಸಂಬಂಧವನ್ನೂ, ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ, ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಬಹುದು. ‖ ೬೬ ‖

ಮೂ ‖ ತೇನ ತ್ವಾಮೇವ ವಿಭೋ
ಯಾಚೇತ್ತಾಂ ದುರ್ಲಭಾಂ ಭವದ್ಭಕ್ತಿಂ ‖
ವಿಫಲಾ ದಾತರಿ ನ ತ್ವಯಿ
ವಾಂಛಾವಲ್ಲೀವ ಕಲ್ಪತರೌ ‖ ೬೭ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಪುನಶ್ಚಾಪಿ ಭಕ್ತಿಮೇವ ಶಿವಂಪ್ರತಿ ಯಾಚತೆ ‖ ತೇನೇತಿ ‖ ಭೊ ವಿಭೊ, ತೆನ ಕಾರಣೆನ ಮಯಾಲಬ್ಧುಮಶಕ್ಯತ್ವೇನ, ತ್ವಾಮೆವ, ತಾಂ—ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಂ, ದುರ್ಲಭಾಂ—ಅಸುಲಭಾಂ, ಭವದ್ಭಕ್ತಿಂ, ಯಾಚೆ—ಪ್ರಾರ್ಥಯೆ, ದುಹ್ಯಾಚೆತ್ಯಾದಿವಾರ್ತಿಕೇನ ಯಾಚೆರ್ದ್ವಿಕರ್ಮಕತ್ವಂ. ಸ್ವಯಾಚ್ಞಾಯಾ ನೈಷ್ಫಲ್ಯಶಂಕಾಂ ನಿರಾಕರೋತಿ ‖ ವಿಫಲೇತಿ ‖ ದಾತರಿ—ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕೆ, ತ್ವಯಿ, ವಾಂಛಾ—ಇಚ್ಛಾ, ಕಲ್ಪತರೌ, ವಲ್ಲೀವ ಲತೆವ, ನ ವಿಫಲಾ—ನಿಷ್ಫಲಾ ನ ಭವತಿ, ಅಪಿತು ಸಫಲೈವ. ಯಥಾ ಕಲ್ಪತರುಮಾಶ್ರಿತಾ ಲತಾ ನಿಷ್ಫಲಾ ನ ಭವತಿ ಏವಂ ತ್ವಾ ಮಾಶ್ರಿತಾಪಿ ನಿಷ್ಫಲಾ ನ ಭವತಿ. ಅತೊ ಮದ್ಯಾಚ್ಞಾಯಾ ನೈಷ್ಫಲ್ಯಂ ಮಾ ಕೃಥಾ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ. ‖ ೬೭ ‖

———

ಟ || ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ದುರ್ಲಭವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ನನಗುಂಟಾಗಲೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕಂದರೆ!—ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದಲತೆಯು ನಿಷ್ಫಲವಾಗದಿರುವಂತೆ, ಎಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನುಕೊಡತಕ್ಕ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲಸ್ವಾಮಿ ! ||೬೭||

ಮೂ || ತ್ವನ್ನಾಮ ಯಥಾ ಸುಲಭಂ

ಭಗವನ್ ಭೂತೇಶ ಮಾದೃಶಸ್ಯೈವಂ ||

ಮಚ್ಚೇತಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ

ತಾಮೇತಾಂ ದುರ್ಲಭಾಂ ಭವದ್ಭಕ್ತಿಂ || ೬೮ ||

ವ್ಯಾ || ಪುನರಪಿಭಕ್ತಿಮೇವ ಶಿವಂಪ್ರತಿ ಯಾಚತೆ || ತ್ವನ್ನಾಮೇತಿ || ಭೊ ಭಗವನ್, ಭೂತೆಶ, ಮಾದೃಶಸ್ಯ, ತ್ವನ್ನಾಮ, ಯಥಾ, ಸುಲಭಂ, ಏವಂ, ಮಚ್ಚೆತಃ ಕರ್ತೃ, ದುರ್ಲಭಾಂ--ಲಬ್ಧುಮಶಕ್ಯಾಂ, ತಾಂ—ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಂ, ಏತಾಂ—ಮನ್ಮನಸಿ ವಿದ್ಯಮಾನಾಂ, ಭವದ್ಭಕ್ತಿಂ, ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ—ಯಾಚತೆ, || ೬೮ ||

ಟ || ಷಡ್ಗುಣಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನೂ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿನಾಥನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ನನ್ನಂತವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯು ಹೇಗೆ ಸುಲಭವೋ, ಹಾಗೆ ಸುಲಭವಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನಮನಸ್ಸು ಯಾಚಿಸುತ್ತದೆ. || ೬೮ ||

ಮೂ || ಜಾತಸ್ಯ ದೇವಭವನೇ

ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನೌ ಮನುಷ್ಯಯೋನೌ ವಾ ||

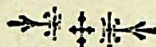
ಸಾ ಮೇ ಸದೈವ ಭೂಯಾ

ತ್ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿ ರಚಂಚಲಾ ಭಗವನ್ || ೬೯ ||

ವ್ಯಾ || ಜಾತಸ್ಯೆತ್ಯಾದಿಭಿಶ್ಚತಸೃಭಿಃ ಶಿವೆ ಸದಾತನೀಂ ಭಕ್ತಿಮೆವ ಕಾಮಯತೆ || ಜಾತಸ್ಯೆತಿ || ಭೊ ದೆವ, ಭಗವನ್, ದೆವಭವನೆ—ದೆವಗೃಹೆ, ದೆವಯೊನಾ ವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಜಾತಸ್ಯ, ತಿರ್ಯಗ್ಯೊನೌ—ಪಶುಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಯೊನೌ, ಜಾತಸ್ಯ, ಮನುಷ್ಯಯೊನೌ ವಾ, ಜಾತಸ್ಯ, ವೆತಿ ವಿಕಲ್ಪೆ, "ವಾಸ್ಯಾದ್ವಿಕ

ಲ್ಪೋಪಮಯೋರೆವಾರ್ಥೇಚ ಸಮುಚ್ಚಯೆ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಮೆ, ಮಮ—ಸಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೂಪಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇತಿ ವಾರ್ಥಃ, ಅಚಂಚಲಾ—ದೃಢಾ, ತ್ವಯಿ, ಭಕ್ತಿರೆವ, ಸದಾ, ಭೂಯಾತ್—ಭವೇತ್, ದೆವಯೋನೌ ವಾ ಮನುಷ್ಯಯೋನೌ ವಾ ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನೌ ವಾ ಜನನಮಸ್ತು. ತಥಾಪಿ ತತ್ರ ಸರ್ವತ್ರ ಶಿವೆ ಭಕ್ತಿರೆವಾಸ್ತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೬೯ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಾನು—ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ತಿರ್ಯಗ್ಜಂತುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ನನಗಿರುವಂತಾಗಲಿ. ‖ ೬೯ ‖

ಮೂ ‖ ಷಡ್ವರ್ಗವಿಪಿನಕೃಂತನ
ಸನ್ನಿಶಿತಕುಠಾರಧಾರಾ ಯಾ ‖
ಸಾ ಮೇ ಸದೈವ ಭೂಯಾ
ತ್ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿರಚಂಚಲಾ ಭಗವನ್ ‖ ೭೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಷಡ್ವರ್ಗೇತಿ ‖ ಭೊ ಭಗವನ್, ಯಾ ಭಕ್ತಿಃ, ಷಡ್ವರ್ಗವಿಪಿನಕೃಂತನಸನ್ನಿಶಿತಕುಠಾರಧಾರಾ. ಷಣ್ಣಾಂ ಕಾಮಕ್ರೋಧಲೋಭಮೋಹಮದಮಾತ್ಸರ್ಯಾಣಾಂ ವರ್ಗಃ ಷಡ್ವರ್ಗಃ ಸಏವ, ವಿಪಿನಂ ಅರಣ್ಯಂ ತಸ್ಯ, ಕೃಂತನೇ—ಭೇದನೆ, ಸನ್ನಿಶಿತಾ—ಉತ್ತೇಜಿತಾ, ಕುಠಾರಧಾರಾ-ಪರಶ್ವಥಧಾರಾ, ಯಥಾ ಕುಠಾರಧಾರಾ ವಿಪಿನಂ ಛಿನತ್ತಿ ಏವಂ ಭಕ್ತಿರಪಿ ಷಡ್ವರ್ಗಂ ಛಿನತ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಸಾ, ಅಚಂಚಲಾ, ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿರೆವ, ಮೆ, ಸದಾ, ಭೂಯಾತ್, ‖೭೦‖

ಟ ‖ ಯಾವಭಕ್ತಿಯು ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಗಳೆಂಬ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳ ಸಮೂಹವೆಂಬ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕುಠಾರಧಾರೆಯಾಗಿರುವುದೋ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯೇ ನನಗೆ ಸದಾಕಾಲವೂ ಉಂಟಾಗಲಿ. ‖ ೭೦ ‖

ಮೂ || ಯಾ ಪರಮಜ್ಞಾನಾಂಕುರ
ಸಂವರ್ಧನವಿಮಲಬಹುಳಜಲಧಾರಾ ||
ಸಾ ಮೇ ಸದೈವ ಭೂಯಾ
ತ್ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿರಚಂಚಲಾ ಭಗವ‌ನ್ || ೩೧ ||

ವ್ಯಾ || ಯಾಪರಮೇತಿ || ಭೋಭಗವ‌ನ್, ಯಾಭಕ್ತಿಃ, ಪರಮಜ್ಞಾನಾಂಕುರಸಂವರ್ಧನವಿಮಲಬಹುಳಜಲಧಾರಾ. ಪರಮಂ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಂ, ಜ್ಞಾನಮೇವಾಂಕುರಃ ನವೋದ್ಭಿತ್ ತಸ್ಯ, ಸಂವರ್ಧನೇ, ವಿಮಲಬಹುಳಜಲಧಾರಾ, ಅನಾವಿಲಸಮಗ್ರವಾರಿಧಾರಾ ಯಥಾಂಕುರಂ ವರ್ಧಯತಿ ಏವಂ ಜ್ಞಾನಂ ಭಕ್ತಿರ್ವರ್ಧಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಸಾ, ಅಚಂಚಲಾ, ತ್ವಯಿ, ಭಕ್ತಿರೇವ, ಮೇ, ಸದಾ, ಭೂಯಾತ್. || ೩೧ ||

ಟ || ಯಾವ ಭಕ್ತಿಯು ಪರಮಜ್ಞಾನಾಂಕುರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಜಲಧಾರಾಪ್ರಾಯವಾದುದೋ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ನನಗೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗಲಿ. || ೩೧ ||

ಮೂ || ಶೈವಜನನಯನಶಶಿಮಣಿ
ನಿಷ್ಯಂದನವಿಮಲಕೌಮುದೀ ಯಾ ||
ಸಾ ಮೇ ಸದೈವ ಭೂಯಾ
ತ್ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿರಚಂಚಲಾ ಭಗವ‌ನ್ || ೩೨ ||

ವ್ಯಾ || ಶೈವೇತಿ || ಯಾ ಭಕ್ತಿಃ, ಶಿವಃ ಭಜನೀಯೋ ಯೇಷಾಂತೇ ಶೈವಾಃ ಶಿವಭಕ್ತಾಃ ತೇ ಚ ತೇ ಜನಾಃ ತೇಷಾಂ, ನಯನಾನ್ಯೇವ, ಶಶಿಮಣಯಃ ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲಾಃ ತೇಷಾಂ, ನಿಷ್ಯಂದೇ—ಜಲಸ್ರವಣೇ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಸ್ರುತೌ, ವಿಮಲಕೌಮುದೀ—ಸ್ವಚ್ಛಚಂದ್ರಿಕಾ, ಸೇತ್ಯಾದಿಪೂರ್ವವತ್. || ೩೨ ||

ಟ || ಯಾವಭಕ್ತಿಯು ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಶಿವಭಕ್ತರ ನೇತ್ರಗಳೆಂಬ

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಜಲವಂ ಸ್ರವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವು ದೋ; ಸ್ಥಿರವಾದ ಆ ನಿನ್ನಭಕ್ತಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗಿರುವಂತಾಗಲಿ.॥೩೦

ಮೂ ॥ ಇತಿ ರಚಯತಿ ಸ್ಮ ಭಗವತ
ಇಂದುಕಲಾಶೇಖರಸ್ಯ ಮಲಯಾಖ್ಯಃ ॥
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭಕ್ತಿಸ್ತೋತ್ರಂ
ಭವೇ ಭವೇ ಭಕ್ತಿಮೇವಾಪ್ತುಂ ॥ ೩೩ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇತಿರಚಯತಿಸ್ಮೇತಿ ॥ ಮಲಯಾಖ್ಯಃ—ಮಲಯರಾಜನಾಮಾ ಶಶ್ವನ್ನತಿವಭಕ್ತಃ, ಭೀಮೋ ಭೀಮಸೇನ ಇತಿವನ್ನಾಮೈಕದೇಶಗ್ರಹಣೇ ನಾಮ ಗ್ರಹಣಂ. ಭವೆ ಭವೆ—ಜನ್ಮಜನ್ಮನಿ, ಭಕ್ತಿಮೆವ-ಶಿವಭಕ್ತಿಮೆವ, ಆಪ್ತುಂ-ಗಂತುಂ, ಭಗವತಃ—ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನಸ್ಯ, ಇಂದುಕಲಾಶೆಖರಸ್ಯ ಇಂದೋಶ್ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಕಲಾ ಷೊಡಶಭಾಗಃ "ಕಲಾ ತು ಷೊಡಶೊ ಭಾಗಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಸೈವ, ಶೆಖರಃ ಶಿರೊಮಾಲ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ತಥೊಕ್ತಃ "ಶಿಖಾಸ್ವಾಪೀಡಶೆಖರೌ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತಸ್ಯ, ಇದಂ ಭಕ್ತಿಸ್ತೊತ್ರಂ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನಂ ಸ್ತೊತ್ರಂ, ಭಕ್ತ್ಯಾ, ರಚಯತಿ ಸ್ಮ-ಚಕಾರ, ಇತಿ ಸರ್ವಂ ಮಂಗಲಂ.॥೩೩॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಾರಾವಾರಪಾರೀಣ
ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ವಿರಚಿತ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೆ ಮಲ
ಯರಾಜಸ್ತವವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಮಾಪ್ತಾ.

ಟ ॥ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಲಯರಾಜನು ಎಲ್ಲಾ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಶಿವಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಷಡಂಗಕಲ್ಯಾಣಗುಣಮಂಡಿತನೂ, ಚಂದ್ರಧರನೂ ಆದ ಪರಶಿವನ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿಸಿದನು.॥೩೩॥

ಶ್ರೀ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿರಚಿತವಾದ
ಕನ್ನಡ ಟಿಪ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಮಲಯರಾಜಸ್ತೋ
ತ್ರದ ಟಿಪ್ಪಣವು ಮುಗಿದುದು.

ಓಂ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಮಥಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಶಿವಪಂಚಸ್ತವೇ ಅನಾಮಯಸ್ತವಃ
ಪ್ರಾರಭ್ಯತೇ.

ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿನಿರ್ಮಾಯ ತ್ರಯೀಂ ತಸ್ಮೈ ವ್ಯಬೋಧಯತ್॥
ಪಂಚಕೃತ್ಯಾಧಿಪಂ ವಂದೇ ಪಂಚಾಸ್ಯಂ ತಮುಮಾಪತಿಂ ॥ ೧ ॥

ದುಷ್ಪರಿಹರಮರ್ಕೇನಾಪ್ಯಾತ್ಮಾಂಗವ್ಯಾಪಿ ಕುಷ್ಠಮಹ್ನಾಯ ॥
ಸ್ತುತ್ಯಾ ಶಿವಸ್ಯ ನಿಹತಂ ಯೇನ ಕವಿಂ ದಂಡಿಪಂಡಿತಂ ವಂದೇ ॥ ೨ ॥

ಇಯಮಿಹ ಕಥಾಸಂಗತಿಃ.

ಪುರಾ ಕಿಲ ಸಕಲವಿದ್ಯಾನಿಪುಣಸ್ಸಕಲಕವಿವರೋ ದಂಡೀ ನಾಮ ಮಹಾಕವಿರಾಸ್ತ. ಸ ಕದಾಚಿತ್ ಶ್ವಿತ್ರವ್ಯಾಪ್ತಗಾತ್ರೋಽತೀವದುಃಖಾಕ್ರಾಂತೋ ಭೂತ್ವಾ ತತ್ಪರಿಹಾರಸ್ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನಾಂ ವಿನಾ ನ ಭವೇದಿತಿ ಮತ್ವಾ ತಥಾಕರೋತ್. ತಥಾಪ್ಯಗತೇಶ್ವಿತ್ರೇ ಶಿವಪ್ರಸನ್ನತಾಂ ಕಾಮಯಮಾನಃ ಪರಮಯೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯುತಸ್ಸರ್ವಭಜಮಾನಜನೇಪ್ಸಿತವಿತರಣಶೀಲವಂತಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿನಿವಾರಣೋತ್ತಮಭಿಷಜಂ ಸಕಲಜಗಜ್ಜನಕಂ ಭಗವಂತಮುಮಾಕಾಂತಂ "ತೃಷ್ಣಾತಂತ್ರೇ ಮನಸಿ" ಇತ್ಯಾರಭ್ಯ ಏಕತ್ರಿಂಶತಾ ಶ್ಲೋಕೈರಸ್ತಾವೀತ್. ತುಷ್ಟಶ್ಚ ಸ ಶಂಕರಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಭೂತ್ವಾತಮನಾಮಯಂ ಚಕಾರೇತಿ.

ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರಂ

ಮೂ ‖ ತೃಷ್ಣಾತಂತ್ರೇ ಮನಸಿ ತಮಸಾ ದುರ್ದಿನೇ ಬಂಧವರ್ತೀ
ಮಾದೃಗ್ಜಂತುಃ ಕಥಮಧಿಕರೋತ್ಯೈಶ್ವರಂ ಜ್ಯೋತಿರಗ್ರ್ಯಂ ‖
ವಾಚಸ್ತ್ವೇತಾ ಭಗವತಿ ಹರೇ ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಾತ್ಮರೂಪಾಃ
ಸ್ತುತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಯಮಿವ ಮುಖಾದಸ್ಯ ಮೇ ನಿಷ್ಪತಂತಿ ‖ ೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅವಾಙ್ಮನಸಗೋಚರಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಕಥಂ ಸ್ತೌತೀತ್ಯಾಶಂಕಾಂ ಪರಿಹರನ್ ಸ್ತೋತ್ರಾರಂಭಮುಪಕ್ಷಿಪತಿ. ‖ ತೃಷ್ಣಾತಂತ್ರ ಇತಿ ‖ ಬಂಧವರ್ತೀ-ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಪಾಶವರ್ತೀ, ಮಾದೃಕ್—ಮಾದೃಶಃ, ಜಂತುಃ-ಜನಃ, ತೃಷ್ಣಾತಂತ್ರೇ—ವಿಷಯವಾಂಛಾಪ್ರಧಾನೇ, ತಮಸಾ—ತಮೋಗುಣೇನ, ದುರ್ದಿನೇ—ಆಚ್ಛನ್ನೇ, ಅಥವಾ "ತಮೋಮೋಹೋ ಮಹಾಮೋಹಸ್ತಾಮಿಸ್ರಂ ಚಾಂಧಪೂರ್ವಕಂ|ತಾಮಿಸ್ರಮಿತಿ ಪಂಚೈತಾ ಮತಾ ಅಜ್ಞಾನವೃತ್ತಯಃ" ಇತ್ಯುಕ್ತೇನಅಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಭೇದೇನ ತಮಸಾ, ದುರ್ದಿನೇ, ಆಚ್ಛನ್ನೇ, ಮನಸಿ, ಅಗ್ರ್ಯಂ. ಬ್ರಹ್ಮ ಹಿ.ಪರಾಪರಭಾವೇನದ್ವಿವಿಧಂಶ್ರೂಯತೆತತ್ರಅಗ್ರ್ಯಂ-ಪರಂ ಅನಾದಿನಿರ್ಮಲತ್ವೇನಸಕಲಚೇತನವರಿಷ್ಠಂ "ಅಗ್ರಾದ್ಯತ್" ಇತಿ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಐಶ್ವರಂ-ಈಶ್ವರಸಂಬಂಧಿ, ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶತ್ವಾಜ್ಜ್ಯೋತಿಃ ಗುಣಾತೀತಂ ಪರಮಶಿವಸ್ವರೂಪಂ, ಕಥಂ, ಅಧಿಕರೋತಿ—ವಿಷಯೀಕರೋತಿ, ನ ಕಥಂಚಿದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತ್ರ ದುರ್ದಿನಶಬ್ದೇನ ತಮಸೋಮೇಘಸಾಧರ್ಮ್ಯಂ. ಮನಸಶ್ಚಾಹಸ್ಸಾಧರ್ಮ್ಯಂ. ಜ್ಯೋತಿಃಪದೇನ ಜ್ಯೋತಿಷಃ ಸೌರಮಹಸ್ಸಾಧರ್ಮ್ಯಂಚ ಗಮ್ಯತೆ. ತರ್ಹಿ ಮಾ ಸ್ತುಹಿ ತ್ವಂ ತಮಸಾಗೋಚರಸ್ಯ ವಾಗಗೋಚರತ್ವಾದಿತ್ಯಾಹ ‖ ವಾಚಸ್ತ್ವಿತಿ ‖ ಏತಾಃ—ಇಮಾಃ, ವಾಚಸ್ತು, ಭಗವತಿ—ಸಮಗ್ರೈಶ್ವರ್ಯ ವೀರ್ಯ ಯಶಃ ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಸಂಜ್ಞಕ ಷಡ್ಗುಣಸಮೇತೆ, ಹರೆ. ಹರತ್ಯಘಮಿತಿ ಹರಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಸಗುಣೆ ಪಾರ್ವತೀಪತೌ ತ್ವಯಿ, ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಾತ್ಮರೂಪಾಃ—ಸಂಬದ್ಧಸ್ವರೂಪಾ ಇವೆತ್ಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ, ಸ್ತುತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ. ಗುಣಾಭಿಧಾನಂ ಸ್ತುತಿಃ ತಾಮರ್ಹತೀತಿಸ್ತುತ್ಯಃತಂ,ಆತ್ಮಾನಂ-ಭವಂತಂಪ್ರತಿ, ಅಸ್ಯ, ಮೆ, ಮುಖಾತ್, ಸ್ವಯಂ, ನಿಷ್ಪತಂತಿ, ಗುಣಾಭಿಧಾನಂ ಕರ್ತುಂ ಸ್ವಯಮೇವ ನಿರ್ಗಚ್ಛಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತಾಹಂ ಕಿಂಕರವಾಣೀತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷಃ. ಸಗುಣ

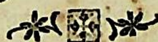
ಸ್ಯ ವಸ್ತುನೋ ಧ್ಯೇಯತ್ವೇನ ಮನೋವಿಷಯತ್ವಾದ್ವಾಗ್ವಿಷಯತ್ವಮಪಿ ಕಥಂ ಚಿತ್ಸಂಭವತೀತಿ ಭಾವಃ. ಅಸ್ಮಿನ್ ಸ್ತೋತ್ರೇ ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಾವೃತ್ತಂ. ತಲ್ಲಕ್ಷಣಂತು ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರೇ—"ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಾಜಲಧಿಷಡಗೈರ್ಮ್ಭೌನತೌ ತೌಗುರೂಚೇತ್" ಇತಿ. ॥ ೧ ॥

ಮೂ ॥ ಚಂಡಕರನಿಂದಮುಂ ಕಿಡ ।
ದಂಡಿಸಿದಾಕುಷ್ಠ ರೋಗಮಂ ಶಿವನುತಿಯಿಂ ॥
ದಂಡಿಸಿದ ಕವಿಶಿರೋಮಣಿ ।
ದಂಡಿಯ ಚರಣಾಂಬುಜವನೆ ಕೊಂಡಾಡುವೆ ನಾಂ ॥

ಕಥಾಸಂಗತಿ.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾನಿಪುಣನೂ, ಸಮಸ್ತಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಆದ ದಂಡಿ ಎಂಬ ಮಹಾಕವಿಯು ಇದ್ದನು. ಅವನು ಕುಷ್ಠರೋಗ ಪೀಡಿತನಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ಕುಷ್ಠವು ಹೋಗದಿರುವಲ್ಲಿ, ಶಿವಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನಾಗಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಭಜಿಸಿದ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನೂ, ಎಲ್ಲಾರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವೈದ್ಯನೂ, ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯೂ, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯನ್ನು "ತೃಷ್ಣಾತಂತ್ರೇಮನಸಿ" ಇದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಮೂವತ್ತೊಂದು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆ ದಂಡಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

ಸ್ತೋತ್ರವು.

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ತತ್ವಾತೀತನೂ, ತೇಜೋರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು—ವಿಷಯಾಸಕ್ತವಾಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಮುಚ್ಚ

ಲ್ಪಟ್ಟುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಾಯೆಗಧೀನನಾದ ಸನ್ನಂತವನ ಮನಸ್ಸು ಕಾಣಲಾರದು. ಆದರೂ ವಾಕ್ಕುಗಳು—ವೀರ್ಯ, ಯಶಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಷಡ್ಗುಣಸಮೇತನಾದ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಲ್ಲವುಗಳಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿವೆ. ‖ ೧ ‖

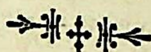

ಮೂ ‖ ವೇಧಾ ವಿಷ್ಣುರ್ವರುಣಧನದೌ ವಾಸವೋ ಜೀವಿತೇಶ
ಶ್ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೌ ವಸವ ಇತಿ ಯಾ ದೇವತಾ ಭಿನ್ನಕಕ್ಷ್ಯಾಃ ‖
ಮನ್ಯೇ ತಾಸಾಮಪಿ ನ ಭಜತೇ ಭಾರತೀ ತೇ ಸ್ವರೂಪಂ
ಸ್ಥೂಲೇತ್ವಂಶೇ ಸ್ಪೃಶತಿ ಸದೃಶಂ ತತ್ಪುನರ್ಮಾದೃಶೋಪಿ ‖೨‖

ವ್ಯಾ ‖ ಉಕ್ತಮರ್ಥಂ ವ್ಯಕ್ತೀಕರೋತಿ‖ವೇಧಾಇತಿ‖ವೇಧಾಃ-ಬ್ರಹ್ಮಾ, ವಿಷ್ಣುರ್ನಾರಾಯಣಃ, ವರುಣಧನದೌ—ಪ್ರತೀಚ್ಯುದೀಚೀಪಾಲೌ, ವಾಸವಃ—ಪ್ರಾಚೀಪಾಲಃ, ಜೀವಿತೇಶೋಽವಾಚೀಪಾಲಃ, ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತದ್ವಿದಿಗೀಶಾನಾಮಪಿ. ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೌ, ತತ್ರಾದಿತ್ಯಾದ್ವಾದಶವಿಧಾಃ. ವಸವೋಷ್ಟೌ, ಇತ್ಯನೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ, ಭಿನ್ನಕಕ್ಷ್ಯಾಃ-ವಿಶ್ವತುಷಿತಾಭಾಸ್ವರಾನಿಲಾಃ ಮಹಾರಾಜಿಕಸಾಧ್ಯ ರುದ್ರಾ ಇತಿ ಭಿನ್ನವರ್ಗಾಃ, ಯಾಃ, ದೇವತಾಃ—ಗಣದೇವತಾಃ,-ತಾಸಾಮಪಿ ದೇವತಾನಾಂ, ಭಾರತೀ—ಗೀಃ, ತೇ—ನಿರಾಕಾರಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತವ, ಸ್ವರೂಪಂ ಅನಧ್ಯಕ್ಷಮಲೈಂಗ ಮಶಾಬ್ದ ಮಗುಣಂ ನಿಸರ್ಗನಿರ್ಮಲ ನಿರತಿಶಯ ನಿಖಿಲಾರ್ಥಜ್ಞತ್ವ ಕರ್ತೃತ್ವಸಂಪನ್ನಂ ಪರಸ್ವರೂಪಂ, ನ ಭಜತೇ-ನ ಸೇವತೆ ನ ವಿಷಯೀಕುರುತೆ, ಇತಿ, ಮನ್ಯೇ—ಜಾನೆ, ಸ್ಥೂಲೇತು ಅಂಶೆ-ಭಸ್ಮಚರ್ಮಾವಕುಂಠಶಾಲಿನಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರತ್ವಾದಿವಿಶಿಷ್ಟೆ ಭವಾನೀಪತೌ ಅಪರ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ತು, ಸದೃಶಂ—ಯುಕ್ತಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ, ಸ್ಪೃಶತಿ—ಸಂಬಧ್ನಾತಿ, ತತ್ಪುನಃ—ತತ್ಸ್ಥೂಲಾಂಶಸ್ಪರ್ಶನಂ ತು, ದೇವತಾನಾಂ ಭಾರತ್ಯಾ ಇವ ಮಾದೃಶೊ ಮಾದೃಶಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ಭಾರತ್ಯಾ ಅಪಿ ಸಂಭವತೀತಿ ಶೇಷಃ. ‖ ೨ ‖

—:o:—

ಟ || ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರು, ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪತಿಗಳು, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು, ಚಂದ್ರನು, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ತರಗತಿಯ ದೇವತೆಗಳ ವಾಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ನಿರಾಕಾರಬ್ರಹ್ಮವಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲವನಾದರೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರತ್ವಾದಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ದೇವತೆಗಳ ವಾಕ್ಕುಗಳು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ನನ್ನಂತವನ ವಾಕ್ಕುಗಳೂ ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. || ೧ ||

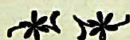
ಮೂ || ತಸ್ಯಸ್ಥಾಣೋಸ್ಸ್ತುತಿರತಿಭರಾ ಭಕ್ತಿರುಚ್ಚೈರ್ಮುಖೀ ಚೇ
ದ್ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ಸ್ತೋತಾ ಭವತಿಪುರುಷಃಕಶ್ಚಿದಾರಣ್ಯಕೋವಾ |
ನೋಚೇದ್ಭಕ್ತಿಸ್ತ್ವಯಿ ಚ ಯದಿವಾಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಸ್ತ್ವಧೀತೆ ||
ನಾನುಧ್ಯೇಯಸ್ತ್ವ ಪಶುರಸಾ ವಾತ್ಮಕರ್ಮಾನಭಿಜ್ಞಃ ||೨||

ವ್ಯಾ || ನನ್ವೇವಮುಪ್ಯುಮಾಪತಿ ರ್ಭವದ್ವಾಚಾಮವಿಷಯಏವ. ಯದಾಹುಃ—"ಯತೋವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತೆ ಅಪ್ರಾಪ್ಯಮನಸಾಸಹ | ಭರ್ಗೋ ದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಭರಣಾದ್ವಿಶ್ವಯೋನಿ ರುಮಾಪತಿಃ" ಇತಿ. ತತ್ರಾಹ || ತಸ್ಯೇತಿ || ಹೆ ಹರ, ಭಕ್ತಿಃ ಪೂಜ್ಯವಿಷಯೋನುರಾಗಃ, ತ್ವಯಿ, ಉಚ್ಚೈರ್ಮುಖೀ—ಉನ್ಮುಖೀ ಚೇತ್, ತರ್ಹಿ, ತಸ್ಯ—ಅಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ಸ್ಥಾಣೋರುಮಾಪತೇಃ, ತಿಷ್ಠತ್ಯಂತಕಾಲೇಪೀತಿ ಸ್ಥಾಣುಃ. ಯದಾಹ ಶ್ರುತಿಃ—"ಸ್ಥಿರೇಭಿರಂಗೈಃ ಪುರುರೂಪ ಉಗ್ರಃ" ಇತಿ. ಸ್ತುತಿಃ—ಸ್ತೋತ್ರಂ, ಅತಿಭರಾ—ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟಾ, ಭವತೀತಿ ಶೇಷಃ. ಭಕ್ತೌ ಸತ್ಯಾಂ, ಗ್ರಾಮ್ಯಃ-ಗ್ರಾಮೇಭವಃ ಕಶ್ಚಿತ್, ಆರಣ್ಯಕೋ ವಾ—ನಿತ್ಯವನವಾಸೀ ವಾ, ಪುರುಷಃ, ಸ್ತೋತಾ—ಸ್ತೋತ್ರಕೃತ್, ಭವತಿ, ತ್ವಯಿ, ಭಕ್ತಿರ್ನೋಚೇತ್ ತರ್ಹಿ, ಯಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಃ—ವೇದಾಂತವಿದ್ಯಾಶ್ಚ, ಯದಿವಾ, ಅಧೀತೆ—ಪಠತಿ, ತಥಾಪಿ, ಅಸೌ, ಆತ್ಮಕರ್ಮಾನಭಿಜ್ಞಃ. ಆತ್ಮನಃ—ಸ್ವಸ್ಯ, ಕರ್ಮಣಃ—ಶುಭಾಶುಭಲಕ್ಷಣಸ್ಯ, ಅನಭಿಜ್ಞೋ ಇಹವಿದಾನೀಂ ಮೇತತ್ಫಲಕ್ಮೈತಾದೃಶಕರ್ಮವಾನಿತ್ಯಭಿಜ್ಞಾನರಹಿತಃ, ಪಶುಃ—ಪಶುತ್ವಾಖ್ಯೇನ ಮಲೇನ ಪ್ರತಿರುದ್ಧಚಿಚ್ಛಕ್ತಿರ್ಮಲಿನಾತ್ಮಾ, ತವ ನಾನುಧ್ಯೇ

ಯಃ "ಕೃತ್ಯಾನಾಂಕರ್ತರಿವಾ" ಇತಿ ಕರ್ತರಿಷಷ್ಠೀ. ತ್ವಯಾನಾನುಗ್ರಾಹ್ಯಃ, ಶಕ್ತಿಪಾತಾಭಾವಾತ್. ಶಕ್ತಿಪಾತಾಭಾವಾಚ್ಚ ಭಕ್ತ್ಯಭಾವೋನುವಿಧಾಯತ ಇತಿ ರಹಸ್ಯಂ. ಯದುಕ್ತಂ ಸ್ಕಾಂದೆ ಪುನರಪಿ ಚಕ್ರಪ್ರದಾನಸಮಯೆ ಶಿವಂಪ್ರತಿ ನಾರಾಯಣೇನ—"ಯದಿತುಷ್ಟೋಸಿಮೇದೇವ ಭಕ್ತಿಸ್ತ್ವಯ್ಯಚಲಾಸ್ತುಮೆ | ಯಯಾಸು ದುರ್ಲಭಾನ್ಕಾಮಾನಪಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ || ಯಯಾವಿಹೀನಃ ಪುರುಷೋಭಕ್ತ್ಯಾವಿದ್ಯಾಸಹಸ್ರವಿತ್ | ಯಸ್ಸೋಪಿ ಶ್ವಪಚೋದೆವತ್ವಯಿಹೀನೊನಸಂಶಯಃ || ಯದ್ಯುಕ್ತಃ ಪುರುಷೋಭಕ್ತ್ಯಾತ್ವಯ್ಯಪಿಶ್ವಪಚಶ್ಶಿವ|ವರಿಷ್ಠಸ್ಸದ್ವಿಜೈಸ್ಸರ್ವೈರ್ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತೈರಪಿ"ಇತಿ.||

——:0:——

ಟ || ಎಲೈ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ! ನಿತ್ಯನಾದ ಆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಯಾಗಲಿ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಯಾಗಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆ ಸ್ತೋತ್ರವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನೂ, ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನರಿಯದವನೂ, ಪಶುವೂ ಆದವನು ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲಾರನು. || ೩ ||

ಮೂ || ವಿಶ್ವಂಪ್ರಾದುರ್ಭವತಿ ಲಭತೇತ್ವಾಮಧಿಷ್ಠಾಪಕಂಚೇ
ನ್ನಹ್ಯುತ್ಪತ್ತಿರ್ಯದಿಜನಯಿತಾನಾಸ್ತಿಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತಃ ||
ಕ್ಷಿತ್ಯಾದೀನಾಂ ಭವತಿ ಚ ಕಲಾವತ್ತಯಾಜನ್ಮವತ್ತಾ
ಸಿದ್ಧ್ಯತ್ಯೇವಂ ಸತಿಭಗವತಸ್ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯಂ || ೪ ||

ವ್ಯಾ || ನನ್ವೀಶ್ವರಸದ್ಭಾವೆ ಯದಿಪ್ರಮಾಣಂ ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹಿಸ್ತೋತುಮುಚಿತಂ ತದೇವತು ನಪಶ್ಯಾಮಃ. ತಥಾಚಕಥಮಪ್ರಮಿತಸ್ತ್ವಯಾಸ್ತೂಯತಇತ್ಯತ್ರಾಹ || ವಿಶ್ವಮಿತಿ || ಹೆ ಭಗವನ್, ವಿಶ್ವಂ—ವಿವಾದಾಧ್ಯಾಸಿತಮಿದಂಕ್ಷಿತ್ಯಾದಿಕಂ, ತ್ವಾಂ. ಅಧಿಷ್ಠಾಪಕಮುತ್ಪಾದಯಿತಾರಂ, ಲಭತೆ ಚೆತ್, ಪ್ರಾದುರ್ಭವತಿ—ಉತ್ಪದ್ಯತೆ, ಇತೀಶ್ವರಸದ್ಭಾವಕಾರ್ಯಲಿಂಗಮನುಮಾನಂ ಸೂಚಿತಂ. ಅಯಮತ್ರಪ್ರಯೋಗಃ-ಜಗದಿದಂಬುದ್ಧಿಮದಧಿಷ್ಠಿತಂ ಕಾರ್ಯ

ತ್ವಾತ್—ಯತ್ಕಾರ್ಯಂತದ್ಬುದ್ಧಿಮದಧಿಷ್ಠಿತಂ ಯಥಾರಥಾದಿಕಮಿತಿ. ಏತೇನ ಪಕ್ಷಧರ್ಮತಾ ಬಲಾತ್ಕರ್ತುಃ ಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯಂಸಿದ್ಧ್ಯತಿ. ಪ್ರಮಾಣಾನುಗ್ರಾಹಕಂತರ್ಕಮಾಹ ॥ ಯದಿತಿ ॥ ಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತಃ—ಉಪಾದಾನಾದಿಗೋಚರಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಚಿಕೀರ್ಷಾಕೃತಿಮಾನ್, ಜನಯಿತಾ—ಉತ್ಪಾದಯಿತಾ ಕರ್ತಾ, ಯದಿನಾಸ್ತಿ, ತರ್ಹಿ. ಜಗತಃ, ಉತ್ಪತ್ತಿಃ, ನಹಿ, ನನ್ವಸಿದ್ಧೋಯಂ ಕಾರ್ಯತ್ವಹೇತುಃ. ಭಾಟ್ಟನಯೇ—"ನಕದಾಚಿದನೀದೃಶಂ ಜಗತ್" ಇತಿ. ಜಗತೋ ನಿತ್ಯತ್ವಾಭ್ಯುಪಗಮಾದಿತ್ಯಾಶಂಕ್ಯಾಹ ॥ ಕ್ಷಿತ್ಯಾದೀನಾಮಿತಿ ॥ ಕ್ಷಿತ್ಯಾದೀನಾಂ, ಜನ್ಮವತ್ತಾ—ಕಾರ್ಯತ್ವಂಚ, ಕಲಾವತ್ತಯಾ- ಸಾವಯವತ್ವೇನ, ಭವತಿ, ಕ್ಷಿತ್ಯಾದಿಕಂಕಾರ್ಯಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ಸಾವಯವತ್ವಾತ್ ಘಟಾದಿವದಿತಿ. ಏವಂಸತಿ ಸಿದ್ಧೇನಕಾರ್ಯತ್ವೇನಹೇತುನಾ, ಭಗವತಸ್ತವ, ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯಂ. ಲೋಕ್ಯಂತೇ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣೇತಿ ಲೋಕಾಃ ಅಸ್ಮದಾದಿನಿರ್ಮಿತೇತರಕಾರ್ಯವಿಶೇಷಾಃ ಸರ್ವೇಷಾಂಚ ತೇಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಆಧಿಪತ್ಯಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ, ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ—ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೪ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ರಥಾದಿ ವಸ್ತುಗಳು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಅವಲಂಬನದಿಂದ ತೋರುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚವು ನಿನ್ನ ಅವಲಂಬನದಿಂದತೋರುತ್ತದೆ. ಚೈತನ್ಯದಿಂ ಕೂಡಿದ ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕವನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಹುಟ್ಟುವದೇಇಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಾವಯವಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಂಟಾಗಬೇಕು. ಹೀಗಾದಲ್ಲಿ,—ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದ ನಿನಗೆ ಸಕಲಲೋಕ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ॥ ೪ ॥

ಮೂ ॥ ಭೋಗ್ಯಾಮಾಹುಃ ಪ್ರಕೃತಿಮೃಷಯಶ್ಚೇತನಾಶಕ್ತಿಶೂನ್ಯಾಂ
ಭೋಕ್ತಾತ್ಮೈನಾಂ ಪರಿಣಮಯಿತುಂ ಬಂಧವರ್ತೀಸಮರ್ಥಃ॥
ಭೋಗೋಪ್ಯಸ್ಮಿನ್ನವತಿಮಿಥುನೇ ಪುಷ್ಕಳಸ್ತೋತ್ರಹೇತೋ
ನೀಲಗ್ರೀವ ತ್ವಮಸಿ ಭುವನಸ್ಥಾಪನಾಸೂತ್ರಧಾರಃ ॥೫॥

ವ್ಯಾ॥ ನನ್ವಸ್ತು ಪ್ರಕೃತಿರೇವ ಜಗತ್ಕರ್ತ್ರೀ ತಥಾಚ ನತದ್ವ್ಯತಿರಿ
ಕ್ತೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಸಾಂಖ್ಯಂಪ್ರತ್ಯವತಿಷ್ಠಂತೇತಾನ್ಪ್ರತ್ಯಾಹ ॥ ಭೋಗ್ಯಾಮಿತಿ॥
ಋಷಯಃ–ಕಪಿಲಾದಯಃ, ಭೋಗ್ಯಾಂ- ತತ್ವತಾತ್ವಿಕಭುವನಭೌವನಸ್ರಕ್ಚಂ
ದನಾದಿಕಾರ್ಯಾತ್ಮನಾಭೋಕ್ತುಂಯೋಗ್ಯಾಂ,ಪ್ರಕೃತಿಂ-ಪ್ರಧಾನತತ್ವಂ, ಚೇತನಾ
ಶಕ್ತಿಶೂನ್ಯಾಂ—ಅಚೇತನಾಂ, ಆಹುಃ, ತಥಾಚಾಚೇತನಾಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕಥಂ
ಕರ್ತ್ರೀತ್ವಮುಪಪದ್ಯತಾಂ ನಹ್ಯಚೇತನೋ ಘಟಾದಿಃ ಕರ್ತಾದೃಶ್ಯತೇ ಅಪಿತು
ಚೇತನಃ ಕುಲಾಲಾದಿರೇವಕೃತಿಚೈತನ್ಯಯೋಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇನಾನುಭ
ವಾತ್. ತದುಕ್ತಂನ್ಯಾಯಕುಸುಮಾಂಜಲೌ—" ಕರ್ತೃಧರ್ಮಾನಿಯಂತಾರ
ಶ್ಚೇತಿತಾಚಸಏವನಃ " ಇತಿ. ತಥಾಚ ಪ್ರಯೋಗಃ—ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕರ್ತ್ರೀ ನ
ಭವತಿ ಅಚೇತನತ್ವಾತ್ ಘಟಾದಿವದಿತಿ. ಅಪಿಚ ಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಪಿ ಕರ್ತ್ರೀ
ತ್ವಂನೋಪಪದ್ಯತೇಪ್ರಕೃತೇಃ. ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕರ್ತ್ರೀತ್ವಂ ನ ಭವತಿ ಭೋಗ್ಯತ್ವಾ
ತ್ ಅನ್ನಾದಿವತ್. ನಚವನಿತಾದಿಷುವ್ಯಭಿಚಾರಃ ತದ್ದೇಹಸ್ಯೈವಭೋಗ್ಯತ್ವಾ
ತ್ ತಸ್ಯ ಅಚೇತನತ್ವೇನ ಅಕರ್ತೃತ್ವಾತ್. ಪ್ರತ್ಯುತ ವನಿತಾದಿಚೇತನಾನಾಂ
ಭೋಗ್ಯತ್ವಾದಿತಿ. ತರ್ಹಿಮಾಸ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕರ್ತ್ರೀಕರ್ಮವಶಾತ್ಪುರುಷಏ
ವಜಗತ್ಕರ್ತಾಸ್ತು. ತಥಾಪಿ ನೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಿರಿತ್ಯನ್ಯೇ ತಂ ನಿರಾಕರ್ತುಮಾಹ ॥
ಭೋಕ್ತೇತಿ ॥ ಬಂಧವರ್ತೀ—ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾದಿಪಾಶವರ್ತೀ, ಭೋಕ್ತಾ—ತದ್ವಶಾ
ದ್ಭೋಕ್ತೃತ್ವದಶಾಂ ನೀತಃ ಪುರುಷಃ, ಏನಾಂ—ಜಗದುಪಾದಾನಭೂತಾಮ
ತೀಂದ್ರಿಯಾಂಪ್ರಕೃತಿಂ, ಪರಿಣಮಯಿತುಂ, ನ ಸಮರ್ಥಃ, ಉಪಾದಾನಸಹ
ಕಾರಿಣಾಚಪರಾಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಾಭಾವಾಜ್ಜನನ ಮರಣಯೋರಿಷ್ಟಾ ನಿಷ್ಟ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಪರಿಹಾರಯೋಶ್ಚಾಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾಚ್ಚ. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪೌಷ್ಕರ
ಪಾರಮೇಶ್ವರೇ—" ಅಜ್ಞೋಜಂತುರನೀಶೋಯಮಾತ್ಮಾಯತ್ತದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ॥
ಸೋಪಿಸಾಪೇಕ್ಷಏವಸ್ಯಾತ್ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತೌರಥಾದಿವತ್ " ಇತಿ. ತಥಾಚಪುರು
ಷಃ ಸ್ವತಏವ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಸಹ ನಸಂಬಧ್ನಾತಿ ನಾಪಿಪ್ರಕೃತಿಃ ಸ್ವತಃ ಪುರುಷೇ
ಣೇತಿ. ತದುಭಯಸಂಘಟಕತಯಾ ಪರಮೇಶ್ವರಏವ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಭೋ
ಗಪ್ರದಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯತೀತ್ಯಾಹ ॥ ಭೋಗೋಪೀತಿ ॥ ಭೋಗಸ್ಸುಖದುಃಖಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾರೋಪಿ, ಅಸ್ಮಿನ್ಮಿಥುನೇ—ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಾತ್ಮಕೇ ದ್ವಂದ್ವೇ, ಕೇನಚಿತ್ಸಂಘಟಿತೇ

ಸತಿ. ಭವತಿ, ನಾನ್ಯಥಾ. ತಸ್ಮಾತ್, ಹೆ ಪುಷ್ಕಳಸ್ತೊತ್ರಹೆತೊ. ಪುಷ್ಕಳಸ್ಯ—ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಯ, ಸ್ತೊತ್ರಸ್ಯ—ಗುಣಾಭಿಧಾನಸ್ಯ, ಹೆತೊ, ಸ್ತೊತ್ರಕಾರಣಮಹಾಮಹಾತ್ಮ್ಯಶಾಲಿನ್ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ನೀಲೊವರ್ಣಃಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಯಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ, ತ್ವಮೆವ, ಭುವನಸ್ಥಾಪನಾಯಾಂ, ಸೂತ್ರಧಾರಃ—ಪ್ರೆರಕಃ, ಅಸಿ—ಭವಸಿ, ತದುಕ್ತಂ— "ಅಜ್ಞೊಜಂತುರನೀಶೊ ಯಮಾತ್ಮನಸ್ಸುಖದುಃಖಯೊಃ| ಈಶ್ವರಪ್ರೆರಿತೊ ಗಚ್ಛೆತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ವಾ ಶ್ವಭ್ರಮೆವ ವಾ||ಮಯಾಧ್ಯಕ್ಷೆಣಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೂಯತೆ ಸಚರಾಚರಂ| ತಪೊಸ್ಮ್ಯಹಮಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯುತ್ಸೃಜಾಮಿ ಚ" ಇತಿ. ||೫||

ಟ|| ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಡವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವೆಂದೇ ಕಪಿಲಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಜನನಮರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂಸಾರಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಜೀವನು ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರನು. ಭೋಗಾನುಭವವೆಂಬುವದು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಎಲೈ ನೀಲಕಂಠನೇ! ನೀನೇ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಧಾರನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ||೫||

ಮೂ || ಚಾರೂದ್ರೇಕೇ ರಜಸಿ ಜಗತಾಂ ಜನ್ಮ ಸತ್ವೇ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೇ
ಯಾತ್ರಾಂ ಭೂಯಸ್ತಮಸಿ ಬಹುಳೇಬಿಭ್ರತೀಂ ಸಂಹೃತಿಂ ಚ||
ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯೇತತ್ಪ್ರಕೃತಿಗಹನಂ ಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಮಾಸೀ
ತ್ಕ್ರೀಡಾವಸ್ತು ತ್ರಿನಯನ ಮನೋವೃತ್ತಿಮಾತ್ರಾನುಗಂತೇ||

ವ್ಯಾ || ಇದಾನೀಂಗುಣತ್ರಯಾಧಿಷ್ಠಾನೆನ ಭಗವತಃ ಕೃತ್ಯತ್ರಯಂ ದರ್ಶಯತಿ || ಚಾರೂದ್ರೆಕಇತಿ || ಭೊ ತ್ರಿನಯನ, ಕ್ಷುಭ್ನಾದಿಪಾಠಾನ್ನಿತ್ವಂ. ರಜೊಗುಣಃ ಸೃಷ್ಟಿಹೆತುಃ—ಸತ್ವಗುಣಃ ಸ್ಥಿತಿಹೆತುಃ—ತಮೊಗುಣಸ್ಸಂಹೃತಿಹೆತುಃ—ಯದೆಶ್ವರಶ್ಚಿಕೀರ್ಷತಿ ತದಾರಜೊಗುಣಮಧಿತಿಷ್ಠತಿ.

ಯದಾಸಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ತದಾ ಸತ್ವಗುಣಃ. ಯದಾಸಂಜಿಹೀರ್ಷತಿ ತದಾ ತಮೋಗುಣಃ. ತತ್ರತಾವತ್. ರಜಸಿ—ರಜೋಗುಣೇ, ಚಾರುಃ ಉದ್ರೇಕಃ ಆಧಿಕ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ಸತಿ, ಜಗತಾಂ, ಜನ್ಮ—ಉತ್ಪತ್ತಿಂ, ನಾಮಿಶ್ರಂಪರಿಣಮತ ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮೃಗೇಂದ್ರೇ—"ನ ತದಸ್ತಿ ಜಗತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ವಸ್ತು ಕಿಂಚಿದಚೇತನಂ | ಯನ್ನವ್ಯಾಪ್ತಂಗುಣೈರ್ಯಸ್ಮಿನ್ನೈಕೋವಾ ಮಿಶ್ರಕೋ ಗುಣಃ" ಇತಿ. ಭೂಯಃ—ಪುನಃ, ಸತ್ವೇ, ಪ್ರಕೃಷ್ಟೇ—ರಜಸ್ತಮೋಭ್ಯಾಮಧಿಕೇಸತಿ, ಬಿಭ್ರತೀಂ-ಪೋಷಯಿತ್ರೀಂ, ಯಾತ್ರಾಂ—ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ, ಸ್ಥಿತಿ ಮಿತಿಯಾವತ್. ತಮಸಿ, ಬಹುಳೇ—ರಜಸ್ಸತ್ವಯೋರ್ನ್ಯಗ್ಭಾವೇ, ಸಂಹೃತಿಂ ಚ, ಕುರ್ವತ ಇತಿಶೇಷಃ. ತವ, ಪ್ರಕೃತಿಗಹನಂ. ಪ್ರಕೃತೌ—ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವೇ, ಗಹನಂ—ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪೇಣಾವಸ್ಥಿತಂ, ಯದಾ—ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ—ಸ್ವಭಾವೇನ, ಗಹನಮಿತರೈರ್ದುರ್ಜ್ಞೇಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ, ಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಂ—ಸ್ಥಾವರಾಂತಂ, "ಸ್ತಂಬೋಗುಚ್ಛೇ ತೃಣಾದೀನಾಮಪ್ರಕಾಂಡದ್ರುಮೇಪಿ ಚ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ಏತತ್—ದೇವವಿದ್ಯಾಧರಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರಪಿಶಾಚಗುಹ್ಯಕಾಂಡಜಸ್ವೇದಜಜರಾಯುಜೋದ್ಭಿಜ್ಜಸರೀಸೃಪಸ್ಥಾವರಾಂತಚತುರ್ದಶಭೇದಭಿನ್ನಂ ಜಗತ್, ತೇ—ತವ, ಮನೋವೃತ್ತಿಮಾತ್ರಾನುಗಂ—ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಾನುಯಾಯಿ, ಕ್ರೀಡಾವಸ್ತು, ಆಸೀತ್, ಪಠ್ಯತೇಹಿ ಪುರಾಣೇಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಾದಿದೇವವಿಜ್ಞಾನವಚನಂ— "ಶುಕವತ್ತವವಿಶ್ವೇಶಕ್ರೀಡಾಯೈಕೇವಲಂ ವಯಂ ‖ ತವೋನ್ಮೇಷನಿಮೇಷಾಭ್ಯಾಮಸ್ಮಾಕಂ ಪ್ರಳಯೋದಯೌ" ಇತಿ. ಅಥವಾ ಕುರ್ವತ ಇತಿ ನಶೇಷಃ. ತದೇವಂಯೋಜನಾ—ಜಗತಾಂ ಜನ್ಮಪ್ರತಿ ರಜಸಿ ಚಾರೂದ್ರೇಕೇ ಬಿಭ್ರತೀಂ ಯಾತ್ರಾಂಪ್ರತಿ ಸತ್ವೇ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೇ ಸಂಹೃತಿಂಪ್ರತಿ ತಮಸಿ ಬಹುಳೇಸತಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಹನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಮೇತಜ್ಜಗತ್ ತವ ಮನೋವೃತ್ತಿಮಾತ್ರಾನುಗಂ ಕ್ರೀಡಾವಸ್ತು ಆಸೀದಿತಿ. ‖ ೬ ‖

ಟಿ‖ ಎಲೈ ತ್ರಿನೇತ್ರನೇ ! ನಿನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣವು ಉಲ್ಬಣವಾದರೆ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ಸತ್ವಗುಣವಧಿಕವಾದರೆ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣೆಯೂ,

ತಮೋಗುಣವು ಬಹುಳವಾದರೆ ಲೋಕನಾಶವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದುಕಾರಣ ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಲೀನವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲವೆಲ್ಲಾ ಕ್ರೀಡಾವಸ್ತುವಿನಂತೆ ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆಗಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ‖ ೬ ‖

ಮೂ ‖ ಕೃತ್ತಿಶ್ಚಿತ್ರಾ ನಿವಸನಪದೇ ಕಲ್ಪಿತಾ ಪೌಂಡರೀಕೀ
ವಾಸಾಗಾರಂ ಪಿತೃವನಮಹೀ ವಾಹನಂ ಕಶ್ಚಿದುಕ್ಷಾ ‖
ಏವಂಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಳಯಹೃದಯೋಯದ್ಯಪಿ ಸ್ವಾರ್ಥಮೇಷಾಂ
ತ್ವಾಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಭಣತಿ ಭಗವನ್ನೀಶಇತ್ಯೇಷಶಬ್ದಃ ‖ ೭ ‖

ವ್ಯಾ‖ ದೇವೆ ಸ್ವಕೀಯಂ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಮಾಚ್ಛಾದಯಿತುಂ ದರಿದ್ರಜನೋಚಿತವೇಷವಾಸವಾಹನವಿಶಿಷ್ಟೇಸತ್ಯಪಿ ತಸ್ಯ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವಮೀಶ್ವರಶಬ್ದಏವ ಪ್ರಕಟಯತೀತಿ ಕಥಯತಿ ‖ ಕೃತ್ತಿರಿತಿ ‖ ಹೆ ಭಗವನ್, ಚಿತ್ರಾ—ಚಿತ್ರವರ್ಣಾ, ಪೌಂಡರೀಕೀ—ವೈಯಾಘ್ರೀ, ಕೃತ್ತಿಶ್ಚರ್ಮ, ನಿವಸನಪದೇ—ಆಚ್ಛಾದನಸ್ಥಾನೆ, ತ್ವಯಾ, ಕಲ್ಪಿತಾ, "ವ್ಯಾಘ್ರೇಪಿ ಪುಂಡರೀಕೋನಾ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಪಿತೃವನಮಹೀ—ಶ್ಮಶಾನಭೂಮಿಃ, ತವ, ವಾಸಾಗಾರಂ—ವಾಸಾರ್ಥಮಗಾರಂ ಗೃಹಂ, ಕಶ್ಚಿದುಕ್ಷಾ—ವೃಷಭಃ, ವಾಹನಂ, ಏವಂಪ್ರಾಯ ಇತ್ಯೇಕಂಪದಂ ಏವಂವಿಧೋಪಿ, ಭವಾನ್ ಯದಿ, ಏಷಾಂ ಜಗತಾಂ, ಪ್ರಳಯಹೃದಯಸ್ಸಂಹರಣಾಭಿಪ್ರಾಯಃ, ಭವೇತ್, ತದಾ ಏತಾದೃಶಸಾಮರ್ಥ್ಯಾವತ್ತ್ವಾತ್, ತ್ವಾಮೇಕಂ ಪ್ರತಿ, ಈಶಇತ್ಯೇಷ ಶಬ್ದಃ, ಸ್ವಾರ್ಥಂ, ಭಣತಿ, ತ್ವಾಮೇವ ಸ್ವಾರ್ಥತಯಾ ಭಣತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದ್ವಾ ಯದ್ಯಪಿ, ತೇ, ಪೌಂಡರೀಕೀ, ಚಿತ್ರಾ, ಕೃತ್ತಿರಾಚ್ಛಾದನಂ, ಪಿತೃವನಮಹೀ, ವಾಸಾಗಾರಂ ಗರ್ಭಾಗಾರಂ, "ಶ್ಮಶಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಿತೃವನಂ | ಗರ್ಭಾಗಾರಂ ವಾಸಗೃಹಂ" ಇತಿ ಚಾಮರಃ. ಕಶ್ಚಿದುಕ್ಷಾ, ವಾಹನಂಯಾನಂ, ತಥಾಪಿ, ಏವಮನೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ, ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಾಯೇಣೇತಿವ್ಯಸ್ತಂಪದಂ. ಅತ್ರಪ್ರಾಯಇತ್ಯವ್ಯಯಂ. ಪ್ರಾಯಃಪದಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದೇರಪ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಂ. ಏಷಾಂ ಜಗತಾಂ, ಪ್ರಳಯಹೃದಯಃ ಸಂಹರಣತಾತ್ಪರ್ಯಕಃ, ಈಶಇತ್ಯೇಷಶಬ್ದಃ, ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ವೈಯಾ

ಘುರ್ಚಕರ್ಮಾದೌ, ತ್ವಾಂ, ಸ್ವಾರ್ಥಂ, ಭಣತಿ, ಪ್ರಕರಣಾದ್ಯನಪೇಕ್ಷಃ ತ್ವಾಮೇ ವೇತಿ ಸ್ವಾರ್ಥತಯಾ ಬ್ರೂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಈಷ್ಟೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣೇತಿ ಈಶಃ. ಈಶತ್ವಂ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವಂ. ತಚ್ಚಾನಾದಿನಿರ್ಮಲತ್ವೇನ ಶಿವಸ್ಯೈವಯು ಜ್ಯತೆ ನಾನ್ಯೇಷಾಂ ತೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಪ್ಯೇವಂ ವಿಧತ್ವೇನೇಶ್ವರಪ್ರೇರ್ಯಕರ್ತೃ ತ್ವಾದನೀಶಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯತ್ವಂ. ಈಶಶಬ್ದಃ ಶ್ರುತಮಾತ್ರ ಏವೈಶ್ವರ್ಯವದ್ವಸ್ತು ಸ್ವಾಭಿಧೇಯತಯಾಭಿಧತ್ತ ಇತಿ ಈಶಶಬ್ದಶ್ರುತಿರಿವೈಶ್ವರ್ಯಸದ್ಭಾವೇಪ್ರಮಾ ಣಂ. ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಚ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವರೂಪಂ. ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮೃಗೇಂದ್ರೇ–"ದೃಕ್ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ತಸ್ಯತದ್ಧಾತೃಪೂರ್ವ ಕಂ| ಈಶ್ವರಸ್ಸೋತ್ರಮಂತವ್ಯಃ ಶಕ್ತಿದ್ವಯಯುತಃ ಪ್ರಭುಃ" ಇತಿ ಉಕ್ತಂ ಚ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹೇ–"ಶಬ್ದೋಯಮೀಶ್ವರ ಇತಿಶ್ರುತಿ ಗೋಚರಸ್ಸನ್ನಾ ನೀಲಕಂಠ ಮವತಂಸಿತ ಚಂದ್ರರೇಖಂ | ತ್ವಾಮೇವ ಬೋಧಯತಿ ನಾಥ ನಿ ಜಾರ್ಥಪೋಷಾದನ್ಯಂ ಪುನಃ ಪ್ರಕರಣಾದಿ ನಿಪೀಡನೇನ" ಇತಿ ಕಿಂಚ ವ್ಯಾ ಘ್ರಚರ್ಮಶ್ಮಶಾನಭೂಮಿ ಮಹೋಕ್ಷಾ ಅಪಿ ಭಗವತೋ ಮಹೇಶ್ವರತ್ವ ಮು ದ್ಘೋಷಂತಿ. ನಹಿ ತೇ ಪರೇಷಾಮೇವೇತರಸಾಧಾರಣಾಃ. ಕಿಂತ್ವಸಾಧಾರಣಾ ಏವ. ತಥಾಹಿ,–ಪರಮೇಶ್ವರೆ ಭೃಗ್ವಾದಿಭಾವಜಿಜ್ಞಾಸಯಾನು ಜಿಘೃಕ್ಷ ಯಾ ಚ ಭಿಕ್ಷುಚ್ಛಲೇನ ದೇವದಾರುವನಮಾಗತೆ ಸತಿ ತದೀಯಚೇಷ್ಟಿತಮಸ ಹಮಾನೈರ್ಮುನಿಭಿರಭಿಚಾರಫಲಪ್ರದೈರಾಥರ್ವಣೈರುತ್ಪಾದಿತೋ ಮಹಾ ವ್ಯಾಘ್ರೋ ಹೋಮಕುಂಡಾದುತ್ಥಾಯ ಹರಜಿಘಾಂಸಯಾಭಿಯಯೌ. ತದೀ ಶ್ವರಸ್ತಮಾದಾಯ ತ್ವಚಂ ಭಿತ್ವಾ ತಯಾ ಚರ್ಮಾಂಬರೋಭವದಿತಿ ಪುರಾ ಣೇ ಪಠ್ಯತೆ. ಸಂಸಾರಖಿನ್ನಸರ್ವಪುರುಷವಿಶ್ರಾಂತ್ಯರ್ಥಮೀಶ್ವರೇಣ ಸಕಲ ಜಗದುಪಸಂಹಾರೆ ಕೃತೆ ಉಪಾದಾನಮಾತ್ರಮವಶಿಷ್ಯತೆ. ಸೈವ ಶ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿಸ್ತಾಂ ದೇವೋಧಿತಿಷ್ಠತಿ. ತದಾನೀಮಪ್ಯವಿನಶ್ಯ ಸ್ವಕೀಯೋಧರ್ಮ ಏವ ವೃಷಭೋಭೂತ್ವಾ ವಾಹನಮೀಶ್ವರಸ್ಯಾಸೀದಿತಿ ಪುರಾಣೇಷು ಶ್ರೂಯತೆ.||

ಟ|| ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮ ವನ್ನು ವಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಶ್ಮಶಾನವನ್ನು ವಾಸಗೃಹವನ್ನಾಗಿಯೂ, ವೃ ಷಭವನ್ನು ವಾಹನವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇಂಥವನಾದಾ

ಗನ್ನು, ನೀನು ಸಕಲಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ಧೀಯೆ. ಈ ವಿಧವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನಿನಗಿರುವುದರಿಂದ ಈಶ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನಿನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ‖ ೩ ‖

ಮೂ ‖ ಕೃತ್ವಾಕಲ್ಪಂ ಕಿಮಿಯಮಶಿವೈರಸ್ಥಿಮುಖ್ಯೈಃ ಪದಾರ್ಥೈಃ
ಕಸ್ಮಾದನ್ಯೈಸ್ಸ್ತನಕಲಶಯೊರ್ಭಾರನಮ್ರಾ ಭವಾನೀ ‖
ಪಾಣೌ ಖಂಡಃ ಪರಶುರಿದಮಪ್ಯಕ್ಷಸೂತ್ರಂ ಕಿಮಸ್ಯೇ
ತ್ಯಾಚಕ್ಷಾಣೋ ಹರ ಕೃತಧಿಯಾಮಸ್ತು ಹಾಸ್ಯೈಕವೇದ್ಯಃ ‖

ವ್ಯಾ‖ ಇದಾನೀಂ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯಮಜಾನನ್ ಯಸ್ಸಮಾಕ್ಷಿಪತಿ ಸ ವಿದುಷಾಂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದಂಭವತೀತ್ಯಾಹ ‖ ಕೃತ್ವೇತಿ ‖ ಹೆ ಹರ, ಅಶಿವೈರಮಂಗಲೈಃ, ಅನ್ಯೈಃ—ಸ್ಪೃಶ್ಯೇತರೈರ್ನಿಷಿದ್ಧೈಃ, ಅಸ್ಥಿಮುಖ್ಯೈಃ—ಶವಭಸ್ಮಚರ್ಮಾದ್ಯೈಃ, ಪದಾರ್ಥೈ ರ್ದ್ರವ್ಯೈಃ, ಆಕಲ್ಪಮಲಂಕಾರಂ, ಕೃತ್ವಾ, ಕಿಂಫಲಂ, ಅಸ್ಯ ಹರಸ್ಯ, ಸ್ತನೌ ಕಲಶಾವಿವ ಸ್ತನಕಲಶೌ ತಯೋಃ, ಭಾರೇಣ, ನಮ್ರಾ, ಇಯಂ ಭವಾನೀ, ಕಸ್ಮಾತ್—ಕುತಃ, ಬೀಭತ್ಸವೇಷವತಃ ಶೃಂಗಾರರಸಾಲಂಬನವಿಭಾವಭೂತನಾಯಿಕಾ ನ ಯುಜ್ಯತೆ ತಯೊರಿತರೇತರವಿರೊಧಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ಅಪಿಚ. ಅಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ, ಪಾಣೌ, ಖಂಡಃ, ಪರಶುಃ—ಕುಠಾರಃ, ತಥಾ. ಇದಮಪ್ಯಕ್ಷಸೂತ್ರ ಮಕ್ಷಮಾಲಾ, ಕಿಂ—ಕಿಂಕಾರಣಂ, ನಹಿ ಘೋರೋಚಿತಪ್ರಹರಣವತಸ್ತಪೋಧನವೇಷಃ ಶೋಭತೆ ಇತ್ಯಾಚಕ್ಷಾಣೊ ವದನ್ ವಾದೀ, ಕೃತಧಿಯಾಂ—ವಿವೇಕಿನಾಂ, ಹಾಸ್ಯೈಕವೇದ್ಯಃ—ಹಾಸ್ಯೈನೈಕೇನವೇದನೀಯಃ, ಅಸ್ತು, ಹಾಸ್ಯೈಕಪಾತ್ರಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತಥಾಪಿ ಸ್ವತಂತ್ರೇಚ್ಛಾಯಾಃ ಪರ್ಯನುಯೊಗಾನವಕಾಶಾದೇವಾಸ್ಥಿಮಾಲಾಧಾರಣಂ ಅನಾದಿನಿರ್ಮಲಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ನ ದೂಷಣಮಾಪಾದಯತಿ ಕಿಂತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಾವೇದಯತಿ. ತದುಕ್ತಂ ಮಹಾಪಾಶುಪತೈಃ ನಿರ್ಲೇಪಸ್ಸ್ವತಂತ್ರಶ್ಚ. ಭವಾನೀ ತು ನ ಸ್ತ್ರೀಮಾತ್ರಂ ಅಪಿತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ಶಕ್ತಿರೇವ. ಯಚ್ಛ್ರೂಯತೆ—"ಪರಾಸ್ಯಶಕ್ತಿರ್ವಿಪುಲಾ ವಿತರ್ಕಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ರುದ್ರಸಮಾನಧರ್ಮಿಣೀ | ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೇಚ್ಛಾದಿ ಸಹಸ್ರ

ರೂಪಾ" ಇತಿ. ಪರಶುರಾಥರ್ವಣ ಮಂತ್ರೋತ್ಪಾದಿತೋ ಜಿಘಾಂಸುರಭಿಯಾ ತೋದೇವೇನ ಲೀಲಯಾ ಪಾಣೌಧ್ರಿಯತೆ ಅಕ್ಷಮಾಲಾತು ಪರಮಯೋಗಿತ್ವಾದ್ದೇ ತಸ್ಯೋಪಪದ್ಯತಏವೇತಿ ಶಿವಸ್ವರೂಪಂ ಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯಂ ತದಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೂಷಯನ್ಮೂಢಃ ಸ್ವಯಮೇವ ದೂಷ್ಯೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೮ ॥

ಟ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಅಮಂಗಳಕರಗಳಾಗಿಯೂ, ನಿಷಿದ್ಧಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ಸ್ತನಭಾರದಿಂದ ನಮ್ರಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಬೀಭತ್ಸರಸಕ್ಕೂ ಶೃಂಗಾರರಸಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನಿಗೆ ಜಪಸರವೇಕೆ? ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಯಾಥಾರ್ಥ್ಯವನ್ನರಿಯದ ವಾದಿಯು ವಿವೇಕಿಗಳ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೇ ಹೊರತು ನಿನಗಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ॥ ೮ ॥

***

ಮೂ ॥ ಯತ್ಕಾಪಾಲವ್ರತಮಪಿ ಮಹದ್ದೃಷ್ಟಮೇಕಾಂತಘೋರಂ
ಮುಕ್ತೇರಧ್ವಾ ಸ ಪುನರಮರಪ್ರಾಪಣಃ ಕಿಂ ನಜಾತಃ ॥
ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯಾಂ ಪ್ರಣಯಇವ ಯಾವತ್ತತೋ ಯೋಗ
[ಮಾಯ್ಯಾ
ಸಾಪ್ಯಾಧತ್ತೇ ಮಿಥುನಚರಿತಂ ವೃದ್ಧಿಮೂಲಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ॥೯

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕಪೂರ್ವಾರ್ಧೆ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಭಿರುತ್ಥಾಪಿತ ಮಾಹೇಶ್ವರಚರಿತವಿಷಯಂ ಪರಿಹರತಿ ॥ ಯತ್ಕಾಪಾಲೇತಿ ॥ ಸನ್ನಿಯುತ ಇತ್ಯಮರಃ. ಹೆ ಅಮರ—ನಿತ್ಯ, ಮಹದುತ್ಕೃಷ್ಟಂ, ಏಕಾಂತಘೋರಮತಿಭೀಷಣಂ, ತೆ, ಯತ್ಕಾಪಾಲವ್ರತಂ, ದೃಷ್ಟಂ, ಸ ಪುನಃ—ಸ ತು, ಮುಕ್ತೇಃ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿಪ್ರಾಪಣಃ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕಃ, ಅಧ್ವಾ-ಮಾರ್ಗಃ, ಕಿಂ ನ ಜಾತಃ-ಜಾತಏವೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಯದ್ವಾ ಅಮರಪ್ರಾಪಣ ಇತಿ ಸಮಸ್ತಂಪದಂ ಭಾವಪ್ರಧಾನೋ ನಿರ್ದೇಶಃ. ಅಮರತ್ವಪ್ರಾಪಕೋ ನಿತ್ಯತ್ವಪ್ರಾಪಕಃ, ಮುಕ್ತೆರಧ್ವಾ, ಕಿಂ ನ ಜಾತಇತಿ, ವಿಧೆಯಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ಸಇತಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗನಿರ್ದೇಶಃ.

ತಥಾಹಿ, ಪುರಾಕಿಲ—ಅಹಮೇವ ಪರಮೇಶ್ವರೋ ಮತ್ತೋನ್ಯೋನಾಸ್ತ್ಯಧಿಕ ಸ್ಸಮೋವಾ ಶಿವೋಪಿ ಮಲ್ಲಲಾಟಾದುತ್ಥಿತ ಇತಿ ಮತ್ತಸ್ಯ ಜಗತ್ಸ್ರಷ್ಟುಃ ಪಂಚಮಂ ಶಿರಃ ಹರೋ ನಖೇನ ನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಲೀಲಯಾ ತತ್ಕಪಾಲಂ ವಾಮಕರೇ ಧೃತ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣಕರೆ ತ್ರೈವಿಕ್ರಮಂ ಕಂಕಾಳಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಗಜಚರ್ಮಾಚ್ಛಾದ್ಯ ದೇವಲೋಕೇ ದೇವದಾರುವನೇ ಚ ಭೈಕ್ಷಮಾಟ. ತಥೇಹಲೋಕೇಪಿ ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಸ್ಥಾ ಭಸ್ಮದಿಗ್ಧದೇಹಾಃ ಕಂಥಾಖರ್ಪರಾದಿತಾದೃಶವೇಷಭೂಷಿತಾಃ ಭಿಕ್ಷಾಮಟಂತೋ ಮುಕ್ತಾ ಭವಂತೀತ್ಯಹೋ ಮಹಾದೇವಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ವಾಚಾಮಗೋಚರಂ. ಯಲ್ಲೀಲಯಾಚರಿತಮಪಿ ಮಹತಾಂ ಮುಕ್ತಿಬೀಜಮಾಸೀದಿತಿ. ತಥಾ, ಕಾಮಧ್ವಂಸಿನಶ್ಶಿವಸ್ಯ, ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯಾಂ—ಗೌರ್ಯಾಂ, ಪ್ರಣಯಇವ, ಯಾನದ್ಭಾತಿ, ತಾವತ್, ಸಾ ಆರ್ಯಾ—ಗೌರ್ಯಪಿ, ತತಃ—ಭಾವನಾವಗಾತಾಶ್ರದ್ಧೆತೋಃ, ಪ್ರಜಾನಾಂ, ವೃದ್ಧಿಮೂಲಂ,ಮಿಥುನಚರಿತಂ-ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಚರಿತಂ, ಯೋಗಂ—ಸಂಗಮಂ, ಆಧತ್ತೆ—ಗೃಹ್ಣಾತಿ, ಏತೇನ ಶಿವಾ ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತೀ ನ ವಸ್ತುತಃ ಕಾಮಾಸಕ್ತಾವಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ. ಅತೋ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಭವಭವಾನೀಸಂಬಂಧ ಇತಿ ನ ಕಿಂಚಿದ್ದೂಷಣಂ. ಯದಾಹುಃ—"ಉತ್ಪನ್ನೀದೇಯುರಿಮೆಲೋಕಾನಕುರ್ಯಾಂಕರ್ಮಚೇದಹಂ" ಇತಿ. ||೯

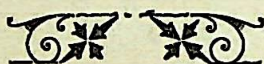
೮ || ನಿತ್ಯನಾದೆಲ್ಲೈ ಶಿವನೇ ! ನೀನು ವಿಲಾಸಾರ್ಥವಾಗಿ ವಹಿಸಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ, ಅತಿ ಭಯಂಕರವೂ ಆದ ಕಾಪಾಲವ್ರತವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವದಾರಿಯೇ ಆಗಿರುವದು. ಎಲ್ಲಿವರಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀಯೋ ಅಲ್ಲಿವರಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಗಮನನ್ನು ಮಾಡುವಳು.

ಪೂ ರ್ವ ಕ ಥೆ.

—:o:—

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು 'ನಾನೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವನು ಮತ್ತಾವನೂ ಇಲ್ಲ ನನಗೆ ಸಮಾನನೂ ಇಲ್ಲ ಶಿವನೂಕೂಡ

ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು, ಎಂದು ಗರ್ವವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಲು, ಆಗ ಶಿವನು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಐದನೇ ತಲೆಯನ್ನು ಉಗುರಿನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಆ ಕಪಾಲವನ್ನು ವಾಮಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಬಲಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಆನೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ದೇವಲೋಕದಲ್ಲೂ ದೇವದಾರುವನದಲ್ಲೂ ಭಿಕ್ಷಾಟನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಸ್ಥರಾದವರು ಭಸ್ಮದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಕಂಥಾಕಮಂಡಲು ಮುಂತಾದ ವೇಷವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಭಿಕ್ಷಾಟನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ‖ ೯ ‖

ಮೂ ‖ ಕಶ್ಚಿನ್ಮರ್ತ್ಯಃ ಪರಿಕೃಶತನುರ್ನೀಲಕಂಠ ತ್ವಯಾಚೇ
ದ್ದೃಷ್ಟಃಸ್ನಿಗ್ಧ ಸ್ಸ ಪುನರಮರಸ್ತ್ರೀಭುಜಗ್ರಾಹ್ಯಕಂಠಃ ‖
ಅಪ್ಯಾರೂಢಸ್ಸುರಪರಿವೃತಂ ಸ್ಥಾನಮಾಖಂಡಲೀಯಂ
ತ್ವಂಚೇತ್ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಸ ಪತತಿ ನಿರಾಲಂಬನಧ್ವಾಂತಜಾಲೇ ‖ ೧೦ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇದಾನೀಮೀಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಕ್ರೋಧಯೋಃ ಪ್ರಭಾವಮಾಹ ‖ ಕಶ್ಚಿದಿತಿ ‖ ಹೇ ನೀಲಕಂಠ, ಪರಿಕೃಶತನುಃ—ದಾರಿದ್ರ್ಯಬಂಧನವ್ಯಸನವ್ಯಾಧಿಪೀಡಾದಿಭಿಃ ಕ್ಷೀಣಕಾಯಃ, ಕಶ್ಚಿನ್ನಾನುಗ್ರಹಣಾನರ್ಹಃ, ಮರ್ತ್ಯಃ-ಮನುಷ್ಯಃ, ತ್ವಯಾ, ದೃಷ್ಟಶ್ಚೇತ್ತರ್ಹಿ, ಸಪುನಃ—ಸತುಜಂತುಃ, ಸ್ನಿಗ್ಧಃ—ದಿವ್ಯದೇಹಸ್ಸನ್, ಅಮರಸ್ತ್ರೀಭುಜಗ್ರಾಹ್ಯಕಂಠಃ, ಭವತೀತಿ ಶೇಷಃ. ಕಶ್ಚಿತ್, ಸುರೈರ್ದೇವೈಃ, ಪರಿವೃತಂ ವ್ಯಾವೃತಂ, ಆಖಂಡಲೀಯಮೈಂದ್ರಂ, ಸ್ಥಾನಂ—ಸ್ವರ್ಗಂ, ಆರೂಢೋಪಿ, ಭವತು, ತಸ್ಮೈ, ತ್ವಂ, ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚೇತ್ತರ್ಹಿ, ಸಃ, ನಿರಾಲಂಬನಧ್ವಾಂತಜಾಲೇ. ನವಿದ್ಯತೆ ಆಲಂಬನಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ತನ್ನಿರಾಲಂಬನಂ ತಸ್ಮಿನ್, ಧ್ವಾಂತಜಾಲೇಂಧಕಾರೆ, ಯದ್ವಾ ರೌರವಾದಧಸ್ತಾದವಸ್ಥಾಪಿತೆ ಧ್ವಾಂತನಾಮಕ ನಿರಯನಿಚಯೆ, ಪತತಿ, ಅಹೊ ಏತಾದೃಶಂ ಪ್ರಭುತ್ವಂ ಕಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೧೦ ‖

೮ || ವಿಷಧರನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ಯಾವನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಬಡತನ, ರೋಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸವೆದುಹೋದ ದೇಹವುಳ್ಳವನೂ ಸಾಮಾನ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಅವನು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಉತ್ತಮ ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಕೃದ್ಧನಾದರೆ ದೇವತೆಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದವನಾದಾಗ್ಯೂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. || ೧೦ ||

ಮೂ || ಶಶ್ವದ್ಬಾಲಂ ಶರವಣಭವಂ ಷಣ್ಮುಖಂ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷಂ
ತೇಜೋಯತ್ತೇ ಕನಕನಳಿನೀಪದ್ಮಪತ್ರಾವದಾತಂ ||
ವಿಸ್ಮಾರ್ಯಂತೇ ಸುರಯುವತಿಭಿಸ್ತೇನ ಸೇಂದ್ರಾವರೋಧಂ
ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಾಣಾಮಮರಜಯಿನಾಂ ಬಂಧನಾಗಾರವಾಸಾಃ||೧೧

ವ್ಯಾ || ಅಥ ನೀಲಲೋಹಿತರೇತಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಾಹ ||ಶಶ್ವದಿತಿ|| ಶರಾಣಾಂ ವನಂ ಶರವಣಂ. ಪ್ರನಿರಂತಶ್ಶರೇತ್ಯಾದಿನಾ ವನಶಬ್ದನಕಾರಸ್ಯ ಣತ್ವಂ ಶರವಣೇ ಶರತೃಣಸ್ಥಲೇ ಭವತಿ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಶರವಣಭವಸ್ತಂ, ಷಣ್ಮುಖಂ—ಷಡ್ವದನಂ, ಅತಏವ, ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷಂ, ಶಶ್ವತ್ಸದಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿತ್ವಾತ್ ಬಾಲಂ—ಕುಮಾರಾಖ್ಯಂ, ಯತ್, ಕನಕನಳಿನೀಪದ್ಮಪತ್ರಾವದಾತಂ. ನಳಂ ನಳಿನಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ನಳಿನೀ ನಳಿನಲತಾ ಕನಕಸ್ಯ ನಳಿನೀ ಕನಕನಳಿನೀ ತಸ್ಯಾಃ ಯತ್ಪದ್ಮಂ ತಸ್ಯ ಯತ್ಪತ್ರಂ ದಳಂ ತದಿವ, ಅವದಾತಂ ನಿರ್ಮಲಪ್ರಭಂ, ತೇ—ತವ, ತೇಜೋರೇತಃ, ತೇನ, ಸೇಂದ್ರಾವರೋಧಂ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಅವರೋಧೋಂತಃ ಪುರಸ್ತ್ರೀ ಇಂದ್ರಾಣೀ ಇಂದ್ರಾವರೋಧೇನ ಸಹಿತಂ ಯಥಾಭವತಿ ತಥಾ, ಸುರಯುವತಿಭಿಃ, ಅಮರಜಯಿನಾಂ—ದೇವಜೇತೄಣಾಂ, ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಾಣಾಂ—ತಾರಕಸಂಬಂಧಿನಾಂ, ಸಂಬಂಧಿನಃ, ಬಂಧನಾಗಾರವಾಸಾಃ—ಕಾರಾಗೃಹಸ್ಥಿತಯಃ, ವಿಸ್ಮಾರ್ಯಂತೇ—ವಿಸ್ಮೃತಾಃಕಾರ್ಯಂತೇ, ಸೇಂದ್ರಾವರೋಧಾ ಇತ್ಯೇಕಃಪಾಠಃ ತಸ್ಮಿನ್ಪಕ್ಷೇ ಬಂಧನಾಗಾರವಾಸಾ ಇತಿ ವಿಶೇಷ್ಯಂ. || ೧೧ ||

—:o:—

೮॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಶರಾಖ್ಯತೃಣವನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೂ, ಆರು ಮುಖಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಹನ್ನೆರಡು ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನೂ, ನಿತ್ಯಕುಮಾರನೂ, ಸುವರ್ಣ ಕಮಲಪತ್ರದಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ನಿನ್ನ ವೀರ್ಯಭೂತನೂ ಆದ ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿದ ತಾರಕಾದ್ಯಸುರರ ಕಡೆಯ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತಿಗಳಿಂದುಂಟಾಗಿದ್ದ ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸಗಳನ್ನು ಶಚೀದೇವಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಮರೆತುಬಿಡು ವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಪೂ ರ್ವ ಕ ಥೆ.

ತಾರಕನು ಶಿವವೀರ್ಯೋದ್ಭೂತನಾದವನಿಂದಲೇ ವಧಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿ ರುವಕಾರಣ, ತಾರಕಪೀಡಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿ ಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ, ಅಗ್ನಿಯು ಶಿವನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಶರವಣದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದ ಆ ವೀರ್ಯವು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿಬಂದ ಷಟ್ಕೃತ್ತಿಕೆಯರ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿ ಸಲು, ಅವರು ಗರ್ಭವಂ ಧರಿಸಿ ಆಗಲೇ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಶಿವನು ಮಹಾದೇವಿಯೊಡನೆ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಆ ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಒಂದೇಬಾರಿ ಸೇರಿಸಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಆರು ಮಕ್ಕಳ ದೇಹವು ಒಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಮಾತ್ರ ಆರಾದವು. ಬಳಿಕ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವ ರರು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೊಯ್ದರು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿ ಶಿವನು ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಾರಕನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಬಾ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲಾಗಿ, ಆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ತಾರಕನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಕ್ರೌಂಚಪರ್ವತ ದಲ್ಲಡಗಿದಾಗ್ಯೂ ಬಿಡದೆ ಸಂಹರಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾ ಡಿದನು. ॥ ೧೧ ॥

ಮೂ || ವೇಗಾಕೃಷ್ಟಗ್ರಹರವಿಶಶಿ ವ್ಯಶ್ನುವಾನಂ ದಿಗಂತಾ
ನ್ನ್ಯಕ್ಕುರ್ವಾಣಂಪ್ರಳಯಪಯಸಾಮೂರ್ಮಿಭಂಗಾವಲೇಪಂ
ಮುಕ್ತಾಗೌರಂ ಹರ ತವ ಜಟಾಬಂಧನಸ್ಪರ್ಶಿ ಸದ್ಯೋ
ಜಜ್ಞೇ ಚೂಡಾಕುಸುಮಸದೃಶಂ ವಾರಿ ಭಾಗೀರಥೀಯಂ||೧||

ವ್ಯಾ|| ಇದಾನೀಂಗಂಗಾಧಾರಣಸಿಬಂಧನಾಂ ಸ್ತುತಿಮಾಹ || ವೇಗೇತಿ|| ಹೆ ಹರ, ವೆಗೆನ—ಪ್ರವಾಹಜವೆನ, ಆಕೃಷ್ಟಾಃ ಗ್ರಹಾಃ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ರವಿ ಶಶಿನೌ ಚ ಯೆನ ತಥೋಕ್ತಂ, ದಿಗಂತಾನ್, ವ್ಯಶ್ನುವಾನಂ—ವ್ಯಾಪ್ನುವತ್, ಕಿಂಚ. ಪ್ರಳಯಪಯಸಾಮೆಕಾರ್ಣವಜಲಾನಾಂ, ಊರ್ಮೀಣಾಂ-ತರಂಗಾಣಾಂ, ಯೆ ಭಂಗಾಃ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿ ವಿಶೆಷಾಃ ತೆಷಾಂ, ಅವಲೆಪಮೌದ್ಧತ್ಯಂ, ನ್ಯಕ್ಕುರ್ವಾಣಂ-ನೀಚಂ ಕುರ್ವತ್, ಮುಕ್ತಾಗೌರಂ—ಮೌಕ್ತಿಕವದ್ಧವಳಂ, ಭಾಗೀರಥೀಯಂ, ಭಗೀರಥಸ್ಯೆಯಂ ಭಾಗೀರಥೀ ತಸ್ಯಾಸ್ಸಂಬಂಧಿ ಗಾಂಗೆಯಮಿತಿ ಯಾವತ್, ವಾರಿ, ತವ, ಜಟಾಬಂಧನಸ್ಯ ಕಪರ್ದಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶೋಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಜಟಾಬಂಧನಸ್ಪರ್ಶಿ ಸತ್, ಸದ್ಯಸ್ತತ್ಕ್ಷಣೆ, ಚೂಡಾಕುಸುಮಸದೃಶಂ. ಚೂಡಾಯಾಂಶಿಖಾಯಾಂಯತ್ಕುಸುಮಂ ತೆನ ಸದೃಶಂ, ಜಜ್ಞೆ—ಜಾತಂ, || ೧ ||

ಟಿ|| ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ತನ್ನ ವೇಗದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನೂ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರನ್ನೂ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕೊನೆಯನ್ನಾವರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇರೆ ವರಿದ ಸಮುದ್ರದ ತರಂಗಗಳ ಪೊರೆತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವ ದೇವಗಂಗೆಯು ನಿನ್ನ ಜಡೆಮುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕ್ಷಣವೇ ಶಿಖೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಆಯಿತು. ||೧||

(ಗಂಗಾಧಾರಣಕಥೆಯು ಮಲ್ಹಣಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ)

ಮೂ || ಕಲ್ಮಾಷಸ್ತೇ ಮರಕತಶಿಲಾಭಂಗಕಾಂತಿರ್ನಕಂಠೇ
ನ ವ್ಯಾಜಪ್ತೇ ಭುವನವಿಷಯಾಂ ತೃಪ್ತಸಾದಪ್ರವೃತ್ತಿಂ !

ವಾರಾಂ ಗರ್ಭಸ್ಸಹಿ ವಿಷಮಯೋ ಮಂದರಕ್ಷೋಭಜನ್ಮಾ
ನ್ನೈವಂ ಬದ್ಧೋ ಯದಿ ನ ಭವತಿಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ವಾ॥೧೩॥

ವ್ಯಾ॥ ಅಧುನಾ ಭಗವತಃ ಕಾಲಕೂಟಧಾರಣರೂಪಮಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಾಹ ॥ ಕಲ್ಮಾಷಇತಿ ॥ ಹೆ ಮಹಾದೆವ, ಮರಕತಶಿಲಾಯಾಃ–ಗಾರುತ್ಮತಶಿಲಾಯಾಃ, ಭಂಗಸ್ಯ–ಖಂಡಸ್ಯ, ಕಾಂತಿರಿವ ಕಾಂತಿರ್ಯಸ್ಯಸ ತಥೋಕ್ತಃ, ತೆ, ಕಂಠೆ–ಗಳೆ, ಕಲ್ಮಾಷಃ–ಕೃಷ್ಣಪಾಂಡುರೋವರ್ಣಃ ಕರ್ತಾ, ನನು ಈಶ್ವರೊ ನೀಲಕಂಠ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೆ ಕಥಂಕಲ್ಮಾಷ ಇತಿಚೆತ್ ನೈಷ ದೊಷಃ ಪಾಂಡುರಾಭಿಃಕಿರಣಶ್ರೇಣೀಭಿಃ ಕರ್ಬುರತ್ವಾತ್ಕಲ್ಮಾಷಇತಿ ವ್ಯಪದಿಶ್ಯತೆ. ಭುವನವಿಷಯಾಂ. ಭುವನಾನಿ ವಿಷಯಾಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಾಂ, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಪ್ರವೃತ್ತಿಂ–ತವಕೃಪಾಪ್ರವರ್ತನಂ, ನ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೆ ಇತಿನ–ವ್ಯಾಚಷ್ಟಏವೆತ್ಯರ್ಥಃ, ದ್ವೌ ನಞೌ ಪ್ರಕೃತಮರ್ಥಂ ಗಮಯತಃ. ವಿಪಕ್ಷೆ ಸಾಬಾಧಕಮಾಹ ॥ ವಾರಾಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ॥ ಮಂದರೆಣ–ಮಂದರಾಖ್ಯಗಿರಿಣಾ, ಯಃ ಕ್ಷೋಭಃ ತಸ್ಮಾಜ್ಜನ್ಮ ಯಸ್ಯಸಃ, ಅವಜ್ಯೋ೯ಬಹುವ್ರೀಹಿರ್ವ್ಯಧಿಕರಣಜನ್ಮಾದ್ಯುತ್ತರಪದ ಇತಿ ವಾಮನಃ. ಕ್ಷೀರೊದಮಥನಸಮುತ್ಥಿತೊ ಮಹಾಶೆಷನಿಷ್ಠ್ಯೂತಃ ವಿಷವೊ ಯಃಕಾಲಕೂಟ ಸ್ತ್ವಯ್ಯೈವಂ, ಕಂಠೆ, ಬದ್ಧೊ ಯದಿ ನ ಭವೆತ್ತದಾ, ಸಃ ವಾರಾಂ ಗರ್ಭಃ–ಕ್ಷೀರವಾರಿಧಿಃ, ವಿಷಮಯೊ ಹಿ ಭವೆತ್, ತಥಾ ಸತಿ, ಸ್ಥಾವರಂ–ತೃಣಗುಲ್ಮಲತಾದಿರೂಪಂ, ಜಂಗಮಂ–ದೆವಮನುಷ್ಯತಿರ್ಯಗಾದಿರೂಪಂ ವಾ, ಜಗತ್, ನ ಭವತಿ–ನಸ್ಥಿತಂಭವತಿ, ಅಪಿತು ಭಸ್ಮ ಕ್ರಿಯತಇತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೧೩ ॥

———:o:———

ಟ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ದೇವಾಸುರರು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಡೆಯುವಾಗ ಆದಿಶೇಷನಿಂದ ಕಾರಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ವಿಷವನ್ನು ನೀನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸದಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವು ವಿಷಸಮುದ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದು

ಕಾರಣ ಪ್ರಸಂಗದವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿರುವ ಕೃಪೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಬುರವರ್ಣವೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ||೧೩||

ಮೂ || ಸಂಧಾಯಾಸ್ತ್ರಂಧನುಷಿನಿಯಮೋನ್ಮಾದಿಸಂಮೋಹನಾಖ್ಯಂ
ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತಿಷ್ಠನ್ಗಿರಿಶ ದದೃಶೇ ಪಂಚಬಾಣೋ ಮುಹೂರ್ತಂ||
ತಸ್ಮಾದೂರ್ಧ್ವಂ ದಹನಪರಿಧೌ ರೋಷದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸೂತೇ
ರಕ್ತಾಶೋಕೇ ಸ್ತಬಕಿತ ಇವ ಭ್ರಾಂತಧೂಮದ್ವಿರೇಫಃ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಮನ್ಮಥದಾಹ ನಿಬಂಧನಾಂ ಸ್ತುತಿಮಾಹ ||ಸಂಧಾಯೇತಿ|| ಗಿರೌಶೇತಇತಿ ಗಿರಿಶಃ ಕೈಲಾಸನಿವಾಸಃ ಯದ್ವಾ ಪ್ರಶಸ್ತಾ ಗಿರಿರಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಗಿರಿಶಃ ಲೋಮಾದಿಲಕ್ಷಣಃ ಶಃ. (ಅಥವಾ ಗಿರಾಂ ವಾಚಕಪ್ರಾಣಾದೀನಾಂ ಈಶಃ ಈಶ್ವರಃ) ಹೆ ಗಿರಿಶ, ಪಂಚಬಾಣೋಮನ್ಮಥಃ, "ಅರವಿಂದಮಶೋಕಂಚ ಚೂತಂಚ ನವಮಲ್ಲಿಕಾ | ನೀಲೋತ್ಪಲಂಚ ಪಂಚೈತೆ ಪಂಚಬಾಣಸ್ಯ ಸಾಯಕಾಃ" ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. ನಿಯಮೋನ್ಮಾದಿ-ನಿಯಮಿನಃ ಉನ್ಮಾದಕಾರಿ, ಸಂಮೋಹನಾಖ್ಯಂ ಅಸ್ತ್ರಂ-ಪಂಚಮಮಸ್ತ್ರಂ ನೀಲೋತ್ಪಲಶರಂ, ಧನುಷಿ-ಪೌಷ್ಪಚಾಪೆ, ಸಂಧಾಯ, ತವ, ಪಾರ್ಶ್ವೆ, ತಿಷ್ಠನ್, ಮುಹೂರ್ತಂ-ಕ್ಷಣಂ, ದದೃಶೆ-ದೃಷ್ಟಃ, ಅತ್ಯಂತಸಂಯೊಗೆ ದ್ವಿತೀಯಾ. ಕರ್ಮಣಿ ಲಿಟ್. ತಸ್ಮಾದೂರ್ಧ್ವಂ ತು, ತವ, ರೋಷದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸೂತೆ, ದಹನಪರಿಧೌ-ಅಗ್ನಿಪರಿವೆಷೆ, ಸಃ, ಪಂಚಬಾಣಃ, ಸ್ತಬಕಿತೆ-ಸಂಜಾತಸ್ತಬಕೆ, ತಾರಕಾದಿತ್ವಾದಿತಚ್. ರಕ್ತಾಶೋಕೆ, ಭ್ರಾಂತಧೂಮದ್ವಿರೆಫಃ ಧೂಮಇವಸ್ಥಿತೊ ದ್ವಿರೆಫೊ ಧೂಮದ್ವಿರೆಫಃ ಭ್ರಾಂತೊಧೂಮದ್ವಿರೆಫಇವ, ದದೃಶೆ, ದಗ್ಧ ಇತಿಯಾವತ್. ಅನೆನ ಗಿರಿಜಾಪತೆಃ ಪರಮಂ ಜಿತೆಂದ್ರಿಯತ್ವಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ. || ೧೪ ||

ಟ || ಎಲೈ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ ಶಿವನೇ! ಮನ್ಮಥನು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ವಿಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಮೋಹನಾಖ್ಯವಾದ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪುಷ್ಪ

ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಂತಿದ್ದು, ನಿನ್ನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದುತ್ಪನ್ನವಾದ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛಗಳುಳ್ಳ ಕೆಂಪು ಮುತ್ತುಗದ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದ ದುಂಬಿಯಂತೆ ಕಾಣುವನಾದನು. ‖ ೧೪ ‖

(ಕಾಮದಹನಕಥೆಯು. ಮಹಿಮ್ನ. ಸ್ತೋ. ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ)

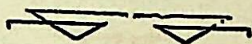
ಮೂ ‖ ಲಂಕಾನಾಥಂ ಲವಣಜಲಧಿಸ್ಥೂಲವೇಲೋರ್ಮಿದೀರ್ಘೈಃ
ಕೈಲಾಸಂ ತೇ ನಿಲಯನಗಿರಿಂ ಬಾಹುಭಿಃ ಕಂಪಯಂತಂ ‖
ಆಕ್ರೋಶದ್ಭಿಃ ಕ್ಷರಿತರುಧಿರೈರಾನನೈರಾಪ್ಲುತಾಕ್ಷೈ
ರಾಪಾತಾಳಾದನಯದಲಸಾರಬ್ಧಮಂಗುಷ್ಠಕರ್ಮ ‖ ೧೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥೇಶ್ವರೇದುರ್ನಯಂಕುರ್ವತೊ ದಶಾನನಸ್ಯ ದಶಾಂದರ್ಶಯನ್ನಾಹ ‖ ಲಂಕಾನಾಥಮಿತಿ ‖ ಹೆ ಹರ, ಲವಣಜಲಧಿಸ್ಥೂಲವೆಲೊರ್ಮಿದೀರ್ಘೈಃ. ವೆಲಾಸಮುದ್ರತೀರಂ ತತ್ರ ಯೆ ಊರ್ಮಯಃ ಸ್ಥೂಲಾಶ್ಚ ತೆ ವೆಲೊರ್ಮಯಃ ಲವಣಜಲಧೇಃ ಸ್ಥೂಲವೆಲೊರ್ಮಯಃತಾಇವದೀರ್ಘೈಃ, ಬಾಹುಭಿರ್ವಿಂಶತಿಭುಜೈಃ, ತೆ, ನಿಲಯನಗಿರಿಂ, ಕೈಲಾಸಂ-ಕೈಲಾಸಾಚಲಂ, ಕಂಪಯಂತಂ, ಲಂಕಾನಾಥಂ-ರಾವಣಂ, ಅಲಸಂ-ಮಂದಂ, ಆರಬ್ಧಂ—ಉಪಕ್ರಾಂತಂ, ಅಂಗುಷ್ಠಕರ್ಮ-ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠಸ್ಪಂದನಂ, ಆಕ್ರೊಶದ್ಭಿಃ-ಆಕ್ರಂದನಂ ಕುರ್ವದ್ಭಿಃ, ಕ್ಷರಿತರುಧಿರೈಃ-ನಿಸ್ಸೃತರಕ್ತೈಃ, ಆಪ್ಲುತಾಕ್ಷೈಃ—ಬಾಷ್ಪಪೂರಿತನಯನೈಃ, ಆನನೈಃ, ಸಹಿತಂ, ಆಪಾತಾಳಾತ್ಪಾತಾಳಪರ್ಯಂತಂ, ಅನಯತ್—ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ, ಹರಪಾದಾಂಗುಷ್ಠಸ್ಪಂದೆನ ಲಂಕಾಪತಿಃ ಪಪಾತೆತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೧೫ ‖

ಟ ‖ ರಾವಣಾಸುರನು ಲವಣಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಗಳಂತೆ ದೀರ್ಘಗಳಾದ ಇಪ್ಪತ್ತು ತೋಳುಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕೈಲಾಸಾದ್ರಿಯನ್ನು ಅಳ್ಳಾಡಿಸಲಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಪಾದದ ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಲಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೇ

ಅಳುತ್ತಾ ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಲ್ಪಟ್ಟ ನೇತ್ರ ಗಳಿಂದಯುಕ್ತಗಳಾದ ಮುಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ‖ ೧೫ ‖

(ರಾವಣನು ಕೈಲಾಸೋದ್ಧರಣಮಾಡಿದ ಕಥೆಯು ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ).

ಮೂ ‖ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ತೇ ವ್ಯವೃಣುತ ಪದಂ ನೈಕಮೂರ್ಧಾವಶೇಷಃ
ಪಾದದ್ವಂದ್ವೇ ದಶಮುಖಶಿರಃಪುಂಡರೀಕೋಪಹಾರಃ ‖
ತೇನೈವಾಸಾವಧಿಗತವರೋ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೀವಿಧೇಯಾ
ಞ್ಚಕ್ರೇ ದೇವಾಸುರಪರಿಷದೋ ಲೋಕಪಾಲೈಕಶತ್ರುಃ ‖೧೬‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಾಸ್ಯೈವ ಪಶುಪತಿಪರಿಚರ್ಯಾವಿಲಸಿತಮಾಹ ‖ ಐಶ್ವರ್ಯಮಿತಿ ‖ ಹೇ ಭಗವನ್, ತೇ—ತವ, ಪಾದದ್ವಂದ್ವೇ, ಏಕಃ ಮೂರ್ಧಾ ಅವಶೇಷೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ ತಥೋಕ್ತಃ, ದಶಮುಖಶಿರಃಪುಂಡರೀಕೋಪಹಾರಃ. ದಶಮುಖಸ್ಯ—ರಾವಣಸ್ಯ, ಶಿರಾಂಸಿ ಪುಂಡರೀಕಾಣೀವ ಶಿರಃಪುಂಡರೀಕಾಣಿ ತೈಃ, ಉಪಹಾರಃ—ಪೂಜಾ, ಐಶ್ವರ್ಯಮೀಶ್ವರತ್ವರೂಪಂ, ಪದಂ—ಸ್ಥಾನಂ, ನ ವ್ಯವೃಣುತ—ನ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾನ್, ಕಿಮಿತಿಕಾಕುಃ ಏಕಮೂರ್ಧಾವಶೇಷತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಫಲಾಂತರಮಾಹ ‖ ತೇನೇತಿ ‖ ಅಸೌ ರಾವಣಃ, ತೇನೈವ-ದಶಮೇತರನವಶಿರಃಪುಂಡರೀಕೋಪಹಾರೇಣ, ಅಧಿಗತವರಃ-ಭವತಃಪ್ರಾಪ್ತವರಃ, ಲೋಕಪಾಲಾನಾಂ—ದಿಕ್ಪಾಲಾನಾಂ, ಏಕಶತ್ರುಸ್ಸನ್, ದೇವಾಸುರಾಣಾಂ, ಪರಿಷದಸ್ಸಭಾಃ, ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೀವಿಧೇಯಾಃ. ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಸ್ವನಿಯುಕ್ತಾನಾಂ, ಶ್ರಿಯಃ—ಸಮ್ಪತ್ತೇಃ, ವಿಧೇಯಾಃ—ವಶ್ಯಾಃ, ಚಕ್ರೇ—ಕೃತವಾನ್, ‖ ೧೬ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ರಾವಣನು ನಿನ್ನ ಪಾದಯುಗ್ಮವನ್ನು ಹತ್ತು ತಲೆಗಳೊಳಗೆ ಒಂದುತಲೆ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಒಂಭತ್ತು ತಲೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದಕಾರಣ ಅವನಿಗೆ ಈಶ್ವರಪದವಿಯು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ.—ಆತನು

ಆ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ದಿಕ್ಪತಿಗಳಿಗೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ವೈರಿಯಾಗಿ, ದೇವಾಸುರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದನು. ||೧೬||
(ರಾವಣನು ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಶಿವನಂ ಪೂಜಿಸಿ ವರವಂ ಪಡೆದಕಥೆ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಥೆ.)

ಮೂ || ಭಕ್ತಿರ್ಬಾಣಾಸುರಮಪಿ ಭವತ್ಪಾದಪದ್ಮಂ ಸ್ಪೃಶನ್ತಂ
ಸ್ಥಾನಂ ಚಂದ್ರಾಭರಣಗಮಯಾವಮಾಸಲೋಕಸ್ಯಮೂರ್ಧ್ನಿ ||
ನಹ್ಯಸ್ಯಾಸೀದ್ಭ್ರುಕುಟಿನಯನಾದುಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಂ
ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕಶ್ಚಿದ್ವದನಮಸಕೃದ್ದೇವದೈತ್ಯೇಶ್ವರೇಷು || ೧೭ ||

ವ್ಯಾ || ಇದಾನೀಂ ಬಾಣಸ್ಯ ಭವದರ್ಶನಫಲಂಭಣತಿ ||ಭಕ್ತಿರಿತಿ|| ಹೆ ಚಂದ್ರಾಭರಣ, ಭವತ್ಪಾದಪದ್ಮಂ. ಭವತಃ ಪಾದಃ ಪದ್ಮಮಿವ ತತ್, ಸ್ಪೃಶಂತಂ—ಪೂಜಯಂತಮಿತಿಯಾವತ್, ಬಾಣಾಸುರಂ—ಬಲಿಸುತಮಪಿ, ಅಪಿಶಬ್ದಃ ಉಕ್ತಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥಃ. ಭಕ್ತಿಃ—ತ್ವಯಿಭಕ್ತಿಃ ಕರ್ತ್ರೀ, ಲೊಕಸ್ಯ—ತ್ರಿಲೊಕ್ಯಾಃ, ಮೂರ್ಧ್ನಿ—ಶಿರಸಿ, ಅಗ್ರೆ ಇತಿಯಾವತ್. ಸ್ಥಾನಂ, ಗಮಯಾಮಾಸ—ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ, ನ ಕೆವಲಂ ಲೊಕಮಸ್ತಕೆ ಸ್ಥಿತಿಃ ಕಿಂತು. ಅಸ್ಯ ಬಾಣಾಸುರಸ್ಯ, ಅಸಕೃನ್ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ, ಭ್ರುಕುಟಿಸಹಿತಂ ನಯನಂ ತಸ್ಮಾತ್, ಮಧ್ಯಮಪದಲೊಪೀಸಮಾಸಃ. ಉಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಂ—ರೌದ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾತುಂಗಂ, "ಕರಾಳೊ ದಂತುರೆ ತುಂಗೆ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಭ್ರುಕುಟಿನಯನೊದಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಮಿತಿಪಾಠೆ.— ಭ್ರುಕುಟಿನಯನಾಭ್ಯಾಮುದಗ್ರಮುನ್ನತಂ, ದಂಷ್ಟ್ರಾಭಿಃ, ಕರಾಳಂ ದಂತುರಂ, ವದನಂ, ದೆವದೈತ್ಯೆಶ್ವರೆಷು—ದೆವೆಷು ದೈತ್ಯೆಶ್ವರೆಷು ಚ, ಕಶ್ಚಿದಪಿ, ದ್ರಷ್ಟುಂ, ನಾಸೀತ್—ಸಮರ್ಥೊನಾಭೂತ್ಖಲು, ಬಾಣಾಸುರಕೊಪಕಾಲ ಕೊಪಿತೊನ್ಮುಖಮೀಕ್ಷಿತುಂ ನಶಶಾಕೆತಿ ತತ್ಪ್ರತಾಪಾತಿಶಯೊಕ್ತಿಃ. ಸಹೀತ್ಯೆಕಂಪದಂವಾ. ನಹ್ಯಾಸೀತ್—ನಾಭೂದಿತ್ಯರ್ಥಃ, "ಅಭಾವೆನಹ್ಯನೊನಾಪಿ" ಇತ್ಯಮರಃ. || ೧೭ ||

೭ ॥ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಬಾಣಾಸುರನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಚರಣಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿದಕಾರಣ. ಆತನು ತ್ರಿಲೋಕದವರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಉನ್ನತನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಭಾರಿಭಾರಿಗೂ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿದ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಯುಳ್ಳ ಆತನೆದುರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪರಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವನೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ॥ ೧೭ ॥

(ಬಾಣನು ಶಿವನಿಂದ ವರವಂಪಡೆದಕಥೆ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ)

***

ಮೂ ॥ ಪಾದನ್ಯಾಸಾನ್ನಮತಿ ವಸುಧಾ ದಿಗ್ಗಜಸ್ಕಂಧಲಗ್ನಾ
ಬಾಹೂತ್ಕ್ಷೇಪಾದ್ಗ್ರಹಗಣಯುತಂ ಘೂರ್ಣತೇ ಮೇಘವೃಂದಂ ॥
ಉತ್ಸಾರ್ಯಂತೇ ತೃಣಮಿವ ದಿಶೋ ಹುಂಕೃತೇನಾತಿಮಾತ್ರಂ
ಹಿಂಸಾವಸ್ಥಂ ಭವತಿ ಭುವನಂ ತ್ವಯ್ಯುಪಕ್ರಾಂತನೃತ್ತೇ ॥ ೧೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸಾಂಪ್ರತಂ ತಾಂಡವಸಂಬಂಧಿನೀಂ ಸ್ತುತಿಮಾಹ ॥ ಪಾದೇತಿ ॥ ಹೇ ಶಂಕರ, ತ್ವಯಿ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಾರ್ಥಮಿತಿಶೇಷಃ. ಉಪಕ್ರಾಂತನೃತ್ತೇ-ಪ್ರಾರಬ್ಧ ತಾಂಡವೇ ಸತಿ, ವಸುಧಾ-ಧರಾ, ದಿಗ್ಗಜಾನಾಂ-ಐರಾವತಾದ್ಯಷ್ಟಕುಂಜರಾಣಾಂ, ಸ್ಕಂಧೇಷು-ಅಂಸೇಷು, ಲಗ್ನಾ-ಸಂಬದ್ಧಾ ಸತ್ಯಪಿ, ಪಾದನ್ಯಾಸಾತ್, ನಮತಿ-ಅಧಸ್ತಾದ್ಗಚ್ಛತಿ,- ಗ್ರಹಗಣಯುತಂ-ಆದಿತ್ಯಾದಿಗ್ರಹಸಮೂಹಸಹಿತಂ, ಮೇಘವೃಂದಂ, ಬಾಹೂನಾಂ-ದಶಭುಜಾನಾಂ, ಉತ್ಕ್ಷೇಪಾತ್-ಪರಿಕ್ಷೇಪಾತ್, ಘೂರ್ಣತೇ-ಭ್ರಮತಿ,-ದಿಶಃ-ಹರಿತಃ, ಹುಂಕೃತೇನ-ಹುಂಕಾರೇಣ, ತೃಣಮಿವ, ಅತಿಮಾತ್ರಂ-ಭೃಶಂ, ಉತ್ಸಾರ್ಯಂತೇ-ಇತಸ್ತತಃಕ್ಷಿಪ್ಯಂತೇ,-ಇತ್ಥಂ, ಇದಂಭುವನಂ, ಹಿಂಸಾಯಾಂಅವಸ್ಥಾ ಅವಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯತತ್ ಹಿಂಸಾವಸ್ಥಂಹಿಂಸಾಯಾಮುವಸ್ಥಿತಂ, ಭವತಿ, ಅಹೋಮಹಾದೇವ ತವ ಜಗತ್ಪ್ರಾಭವಂ ನಿರ್ಮೂದಂ ನಿರ್ನಿರೋಧಂ ಯತೋನ್ಯಾರ್ಥೇಪ್ರವೃತ್ತೋಪ್ಯನ್ಯತ್ಸಂಪಾದಯುಸಿ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಾಯಪ್ರವೃತ್ತಃಪಾವಕೋದಾಹಾದ್ಯುಪದ್ರವಂ ಕರೋತಿ ಯಥಾವಾ ವಾರಿದಃ ಸಸ್ಯಸಂಜೀವನಾರ್ಥಂ ವ

ಆ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ದಿಕ್ಪತಿಗಳಿಗೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ವೈರಿಯಾಗಿ, ದೇವಾಸುರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದನು. ‖೧೬‖

(ರಾವಣನು ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಶಿವನಂ ಪೂಜಿಸಿ ವರವಂ ಪಡೆದಕಥೆ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಥೆ.)

ಮೂ ‖ ಭಕ್ತಿರ್ಬಾಣಾಸುರಮಪಿ ಭವತ್ಪಾದಪದ್ಮಂ ಸ್ಪೃಶನ್ತಂ
ಸ್ಥಾನಂ ಚಂದ್ರಾಭರಣಗಮಯಾಮಾಸಲೋಕಸ್ಯಮೂರ್ಧ್ನಿ‖
ನಹ್ಯಸ್ಯಾಸೀದ್ಭ್ರುಕುಟನಯನಾದುಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಂ
ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕಶ್ಚಿದ್ವದನಮಸಕೃದ್ದೇವದೈತ್ಯೇಶ್ವರೇಷು ‖ ೧೭ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇದಾನೀಂ ಬಾಣಸ್ಯ ಭಗವದರ್ಶನಫಲಂಭಣತಿ ‖ಭಕ್ತಿರಿತಿ‖ ಹೆ ಚಂದ್ರಾಭರಣ, ಭವತ್ಪಾದಪದ್ಮಂ. ಭವತಃ ಪಾದಃ ಪದ್ಮಮಿವ ತತ್, ಸ್ಪೃಶಂತಂ—ಪೂಜಯಂತಮಿತಿಯಾವತ್, ಬಾಣಾಸುರಂ—ಬಲಿಸುತಮಪಿ, ಅಪಿಶಬ್ದಃ ಉಕ್ತಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥಃ. ಭಕ್ತಿಃ—ತ್ವಯಿಭಕ್ತಿಃ ಕರ್ತ್ರೀ, ಲೋಕಸ್ಯ—ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಃ, ಮೂರ್ಧ್ನಿ—ಶಿರಸಿ, ಅಗ್ರೇ ಇತಿಯಾವತ್. ಸ್ಥಾನಂ, ಗಮಯಾಮಾಸ—ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ, ನ ಕೇವಲಂ ಲೋಕಮಸ್ತಕೆ ಸ್ಥಿತಿಃ ಕಿಂತು. ಅಸ್ಯ ಬಾಣಾಸುರಸ್ಯ, ಅಸಕೃನ್ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ, ಭ್ರುಕುಟಿಸಹಿತಂ ನಯನಂ ತಸ್ಮಾತ್, ಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪೀಸಮಾಸಃ. ಉಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಂ—ರೌದ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾತುಂಗಂ, "ಕರಾಳೋ ದಂತುರೆ ತುಂಗೆ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಭ್ರುಕುಟನಯನೊದಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಮಿತಿಪಾಠೆ— ಭ್ರುಕುಟನಯನಾಭ್ಯಾಮುದಗ್ರಮುನ್ನತಂ, ದಂಷ್ಟ್ರಾಭಿಃ, ಕರಾಳಂ ದಂತುರಂ, ವದನಂ, ದೆವದೈತ್ಯೇಶ್ವರೆಷು—ದೆವೆಷು ದೈತ್ಯೇಶ್ವರೆಷು ಚ, ಕಶ್ಚಿದಪಿ, ದ್ರಷ್ಟುಂ, ನಾಸೀತ್—ಸಮರ್ಥೋನಾಭೂತ್ಖಲು, ಬಾಣಾಸುರಕೋಪಕಾಲಕೊಪಿತೊನ್ಮುಖಮೀಕ್ಷಿತುಂ ನಶಶಾಕೆತಿ ತತ್ಪ್ರತಾಪಾತಿಶಯೋಕ್ತಿಃ. ನಹೀತ್ಯೇಕಂಪದಂವಾ. ನಹ್ಯಾಸೀತ್—ನಾಭೂದಿತ್ಯರ್ಥಃ, "ಅಭಾವೆನಹ್ಯನೊನಾಪಿ" ಇತ್ಯಮರಃ. ‖ ೧೭ ‖

ಟ ॥ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಬಾಣಾಸುರನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಚರಣಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿದಕಾರಣ. ಆತನು ತ್ರಿಲೋಕದವರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಉನ್ನತನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಭಾರಿಭಾರಿಗೂ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿದ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಯುಳ್ಳ ಆತನೆದುರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪರಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವನೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ॥ ೧೭ ॥

(ಬಾಣನು ಶಿವನಿಂದ ವರವಂಪಡೆದಕಥೆ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ)

***

ಮೂ ॥ ಪಾದನ್ಯಾಸಾನ್ನಮತಿ ವಸುಧಾ ದಿಗ್ಗಜಸ್ಕಂಧಲಗ್ನಾ
ಬಾಹೂತ್ಕ್ಷೇಪಾದ್ಗ್ರಹಗಣಯುತಂ ಘೂರ್ಣತೇ ಮೇಘವೃಂದಂ ॥
ಉತ್ಸಾರ್ಯಂತೇ ತೃಣಮಿವ ದಿಶೋ ಹುಂಕೃತೇನಾತಿಮಾತ್ರಂ
ಹಿಂಸಾವಸ್ಥಂ ಭವತಿ ಭುವನಂ ತ್ವಯ್ಯುಪಕ್ರಾಂತನೃತ್ತೇ ॥೧೮॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸಾಂಪ್ರತಂ ತಾಂಡವಸಂಬಂಧಿನೀಂ ಸ್ತುತಿಮಾಹ ॥ಪಾದೇತಿ॥ ಹೆ ಶಂಕರ, ತ್ವಯಿ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಾರ್ಥಮಿತಿಶೇಷಃ. ಉಪಕ್ರಾಂತನೃತ್ತೇ-ಪ್ರಾರಬ್ಧತಾಂಡವೆ ಸತಿ, ವಸುಧಾ-ಧರಾ, ದಿಗ್ಗಜಾನಾಂ-ಐರಾವತಾದ್ಯಷ್ಟಕುಂಜರಾಣಾಂ, ಸ್ಕಂಧೇಷು-ಅಂಸೇಷು, ಲಗ್ನಾ-ಸಂಬದ್ಧಾ ಸತ್ಯಪಿ, ಪಾದನ್ಯಾಸಾತ್, ನಮತಿ -ಅಧಸ್ತಾದ್ಗಚ್ಛತಿ,- ಗ್ರಹಗಣಯುತಂ-ಆದಿತ್ಯಾದಿಗ್ರಹಸಮೂಹಸಹಿತಂ, ಮೇಘವೃಂದಂ, ಬಾಹೂನಾಂ-ದಶಭುಜಾನಾಂ, ಉತ್ಕ್ಷೇಪಾತ್-ಪರಿಕ್ಷೇಪಾತ್, ಘೂರ್ಣತೆ-ಭ್ರಮತಿ,-ದಿಶಃ-ಹರಿತಃ, ಹುಂಕೃತೇನ-ಹುಂಕಾರೇಣ, ತೃಣಮಿವ, ಅತಿಮಾತ್ರಂ-ಭೃಶಂ, ಉತ್ಸಾರ್ಯಂತೆ-ಇತಸ್ತತಃಕ್ಷಿಪ್ಯಂತೆ,-ಇತ್ಥಂ, ಇದಂಭುವನಂ, ಹಿಂಸಾಯಾಂಅವಸ್ಥಾ ಅವಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯತತ್ ಹಿಂಸಾವಸ್ಥಂಹಿಂಸಾಯಾಮವಸ್ಥಿತಂ, ಭವತಿ, ಅಹೊ ಮಹಾದೆವ ತವ ಜಗತ್ಪ್ರಾಭವಂ ನಿರ್ಮದಂ ನಿರ್ವಿರೊಧಂ ಯತೊನ್ಯಾರ್ಥೆ ಪ್ರವೃತ್ತೊಪ್ಯನ್ಯತ್ಸಂಪಾದಯಸಿ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಾಯಪ್ರವೃತ್ತಃಪಾವಕೊ ದಾಹಾದ್ಯುಪದ್ರವಂ ಕರೊತಿ ಯಥಾವಾ ವಾರಿದಃ ಸಸ್ಯಸಂಜೀವನಾರ್ಥಂ ವ

ರ್ಷ ಜಂಬಾಲಾದಿಸಂಬಾಧಂ ವಿದಧಾತಿ ತದ್ವದ್ಭವಾನಪಿ ಮಹಾಭೂತ ಕ್ಷೋಭಂ ಕರೋತೀತಿ ಭಾವಃ. ಭಿನ್ನಾವಸ್ಥಮಿತಿಪಾಠೆ,—ವಿಪರೀತಾವಸ್ಥಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯೆ ಭುವನಮಿದಂ ಭಕ್ಷಯಿತುಮುದ್ಯತಮ ತಿಬಲಂಕಂಚನರಾಕ್ಷಸಂ ನಿವಾರಯಿತುಂ ತತ್ಕಾಲೆ ದೇವಸ್ತಾಂಡವಂ ಕರೋ ತೀತಿಕಥಾನುಸಂಧೆಯಾ. ‖ ೧೮ ‖

ಟಿ ‖ ನೀನು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನರ್ತನಮಾ ಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಭೂಮಿಯು ನಿನ್ನ ಪಾದ ನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಹತ್ತು ತೋಳುಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯಾದಿಗ್ರಹ ಸಮೂಹಯುಕ್ತವಾದ ಮೇಘಸಮೂಹವು ಬುಗುರಿಯಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಹುಂಕಾರದಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಹಾರಿಸಲ್ಪಡು ತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವು ತೊಂದರೆಗೀಡಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೂ ರ್ವ ಕ ಥೆ .

—:o:—

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿ ಬಲನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದುಕಾರಣ,— ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಂತೆ ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಪರಶಿವನು ನರ್ತನಮಾಡು ತ್ತಾನೆಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ‖ ೧೮ ‖

ಮೂ ‖ ನೋರ್ಧ್ವಂ ಗನ್ತುಸ್ಸರಸಿಜಭುವೋ ನಾಪ್ಯಧಶ್ಚಕ್ರಪಾಣೇ
ರಾಸೀದಂತಸ್ತವ ಹುತವಹಸ್ತಂಭಮೂರ್ತ್ಯಾಸ್ಥಿತಸ್ಯ ‖
ಭೂಯಸ್ತಾಭ್ಯಾಮುಪರಿ ಬಹುಸಾವಿಸ್ಮಯೇನ ಸ್ತುವದ್ಭ್ಯಾಂ
ಕಂಠೇಕಾಲಂ ಕಪಿಲನಯನಂ ರೂಪಮಾವಿರ್ಬಭೂವ ‖ ೧೯ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸಂಪ್ರತಿಶ್ರುತಿಪುರಾಣಸಿದ್ಧಂ ಹರಿವಿರಿಂಚ್ಯೋರನುಗ್ರಹಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಂ ಸ್ತುವನ್ನಾಹ ‖ ನೋರ್ಧ್ವಮಿತಿ ‖ ಹೆ ಹರ,

ಯುಧ್ಯಮಾನಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮೋಹಶಮನಾರ್ಥಂ ತನ್ಮಧ್ಯೇ. ಹುತವಹಸ್ತಂಭಮೂರ್ತ್ಯಾ–ಅನಲಸ್ತಂಭಾಕಾರೇಣ, ಸ್ಥಿತಸ್ಯ, ತವ, ಅಂತಃ–ಶಿರೋಭಾಗಃ, ಸರಸಿಜಭುವಃ–ಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ಗೃಧ್ರರೂಪಿಣ ಇತಿಯಾವತ್. ಊರ್ಧ್ವಂ-ಭೂತತತ್ವಾದೂರ್ಧ್ವಂ, ಗಮ್ಯಃ-ಗಂತುಂ ಶಕ್ಯಃ, ನ ಭವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಭೂತತ್ವವಾಸಿತ್ವಾತ್. ಅಧಃ–ಅಧಸ್ತಾತ್ ಪಾದದೇಶಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಚಕ್ರಪಾಣೇಃ-ಮಹಾವರಾಹರೂಪಿಣೋ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ, ಗಮ್ಯೋ ನ ಭವತಿ, ಹರೇರಪ್ತತ್ವವಾಸಿತ್ವಾತ್. ಕಥಮಿವಾಧಸ್ತನತತ್ವವಾಸಿನಾ ತದುಪರಿತನತೇಜಸ್ತತ್ವಮಭಿವ್ಯಾಪ್ಯ ತದಪ್ಯತಿಕ್ರಮ್ಯ ವಾಯುತತ್ವಪರ್ಯಂತಮವಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಲಿಂಗಮೂರ್ತೇರ್ಮಹೇಶ್ವರಸ್ಯ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತುಂ ಸಮರ್ಥೌ ಸ್ಯಾತಾಮಿತಿ ಭಾವಃ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾವಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತ್ಸೇಕಮುತ್ಸೃಜ್ಯಭಕ್ತಿಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸ್ತುವತೋ ಸ್ತಯೋ ರೀಶ್ವರಪ್ರಸಾದಮಾಹ ॥ ಭೂಯಇತಿ ॥ ಉಪರಿ–ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಮೂರ್ತೇರಂತಾದಿಭಾವಾದರ್ಶನಾದುಪರಿ, ಬಹುನಾ–ಅಧಿಕೇನ, ವಿಸ್ಮಯೇನಾಶ್ಚರ್ಯೇಣ, ಭೂಯಃ, ಸ್ತುವದ್ಭ್ಯಾಂ, ಚತುರ್ಥೀದ್ವಿವಚನಮೇತತ್ ಕಂಠೇ ಕಾಲೋನೀಲೋವರ್ಣಃ ಯಸ್ಯತತ್ಕಂಠೇಕಾಲಂ, "ಅಮೂರ್ಧಮಸ್ತಕಾತ್ಸ್ವಾಂಗಾದಕಾಮೇ" ಇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಅಲುಕ್. ಕಪಿಲಂ ಪಿಂಗಳಂ ನಯನಂ ಯಸ್ಯತತ್ಕಪಿಲನಯನಂ ಪಾವಕಾಕ್ಷಂ, ರೂಪಂ, ಆವಿರ್ಬಭೂವ.॥೧೯

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಅಗ್ನಿತತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅದನ್ನೂಮೀರಿ ವಾಯುತತ್ವಪರ್ಯಂತರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೊಡಗಿದ ಭೂತತ್ವವಾಸಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅದನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಲತತ್ವವಾಸಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪಾದದರ್ಶನಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಂ ಹೊಂದಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು, ಅಗ್ನಿನೇತ್ರವೂ ವುಳ್ಳ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ॥ ೧೯ ॥

(ಮಹಾಲಿಂಗೋತ್ಪತ್ತಿಕಥೆ. ಮ. ಸ್ತೋ. ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಥೆ)

ಮೂ ॥ ಶ್ಲಾಘ್ಯಾಂ ದೃಷ್ಟಿಂ ದುಹಿತರಿ ಗಿರೇರ್ನ್ಯಸ್ಯಚಾಪೋರ್ಧ್ವಕೋಟ್ಯಾಂ
ಕೃತ್ವಾ ಬಾಹುಂ ತ್ರಿಪುರವಿಜಯಾನಂತರಂ ತೇ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ॥
ಮಂದಾರಾಣಾಂ ಮಧುಸುರಭಯೋ ವೃಷ್ಟಯಃ ಪೇತುರಾರ್ದ್ರಾಃ
ಸ್ವರ್ಗೋದ್ಯಾನಭ್ರಮರವನಿತಾದತ್ತದೀರ್ಘಾನುಯಾತ್ರಾಃ ॥೧೦॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ತಾರಕವೈರಿಣಾತಾರಕೇನಿಹತೇಸತಿ ತಾರಕಪುತ್ರಾಸ್ತಾರಕಾಕ್ಷಕಮಲಾಕ್ಷವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿನಸ್ತಪಸಾವಿಧಾತಾರಮಾರಾಧ್ಯ ಅಂತರಿಕ್ಷೆ ಸೌವರ್ಣಂ ರಾಜತ ಮಾಯಸ ಮಪರಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಿವನಿರ್ಮಿತಂ ತ್ರಿಪುರಮೇಕೈಕಂ ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ದುರ್ಗವರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪುನರಿದಮಬ್ರುವನ್. ಜಗದ್ಗುರೋ ವಯಮೇತಾನಿ ಪುರಾಣಿ ಸಮಾಸ್ಥಾಯತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾದಿಮಾಂ ಮಹೀಂ ವಿಚರಿಷ್ಯಾಮೊ ದಿವ್ಯವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಂತೆ ತದೇತತ್ಪುರತ್ರಯಮಿಷತ್ಕಾಲಮೇಕೀಭೂಯ ಪರಸ್ಪರಂ ಮಿಲಿತಂ ಭವತು. ತದಾನೀಮೇಕೇಷುಣಾ ಯ ಏತದ್ಧರೇತ್ಸನೊಮೃತ್ಯು ರಿತಿ. ಸಚೊಮಿತ್ಯವೋಚತ್. ತದವಗತ್ಯದೇವೈಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿತೊ ಹರಸ್ತ್ರಿಪುರಂದದಾಹೇತಿ ತ್ರಿಪುರದಹನವಿಷಯಾಂ ಸ್ತುತಿಮಾಹ. ॥ ಶ್ಲಾಘ್ಯಾಮಿತಿ ॥ ಹೆ ಪಿನಾಕಿನ್, ತ್ರಯಾಣಾಂ ಪುರಾಣಾಂ ಸಮಾಹಾರಸ್ತ್ರಿಪುರಂ. ಪಾತ್ರಾದಿತ್ವಾತ್ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಾಭಾವೆ ಜೀಬ್ನ. ತಸ್ಯ, ವಿಜಯಾನಂತರಂ, ಚಾಪಸ್ಯ—ಪಿನಾಕಸ್ಯ, ಊರ್ಧ್ವಕೋಟ್ಯಾಂ ಬಾಹುಂ, ಕೃತ್ವಾ—ನಿಧಾಯ. ಗಿರೇರ್ಹಿಮವತಃ, ದುಹಿತರಿ-ಪುತ್ರ್ಯಾಂಪಾರ್ವತ್ಯಾಂ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಾಂ— ಇತರದುರ್ಜಯಲೋಕಕಂಟಕದುರ್ಗಜೆತೃಮಹಾವೀರವಿಲೋಕ್ತಿತ್ವಾದಖಿಲ ಲೋಕಶ್ಲಾಘನೀಯಾಂ, ದೃಷ್ಟಿಮಾಲೋಕಂ, ನ್ಯಸ್ಯ, ಸ್ಥಿತಸ್ಯ—ಕೃತಕೃತ್ಯತಯಾಸ್ಥಿತಸ್ಯ, ತೆ—ತವ, ಶಿರಸೀತಿಶೆಷಃ. ಮಧುಸುರಭಯಃ. ಮಧುನಾ—ಪುಷ್ಪರಸೇನ, ಸುರಭಯಸ್ಸುಗಂಧಯಃ, ಅತಏವ, ಆರ್ದ್ರಾಃ, ಕಿಂಚ. ಸ್ವರ್ಗೋದ್ಯಾನೆ, ಯಾಃಭ್ರಮರವನಿತಾಃ ಭ್ರಮರ್ಯಸ್ತಾಭಿರ್ದತ್ತಾಂ, ದೀರ್ಘಾ ಆಯತಾಃ, ಅನುಯಾತ್ರಾಃ ಅನುಗಮನಾನಿಯಾಸು ತಾಸ್ತಥೋಕ್ತಾಃ, ಮಂದಾರಾಣಾಂ—ಮಂದಾರನಾಮಕದೇವತರುಪುಷ್ಪಾಣಾಂ, ವೃಷ್ಟಯಃ, ಪೆತುಃ—ಪತಿತವತ್ಯಃ, ಯತೊ ಭಗವಾನ್ ಕೃತಕೃತ್ಯೋಭವನ್ ಭವಾನೀಮವಲೊಕಿತವಾನ್ ತತೊಯಮೇವ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ

ಕಾಲ ಇತಿ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ ಶಿವಶಿರಸಿ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಂ ಮುಮುಚುರಿತಿಭಾವಃ. ತ್ರಿಪುರದಹನೋದ್ಯಮಕಾಲೇ ಸನಾರಾಯಣಕಾಸ್ಸರ್ವೇದೇವಾಃ ಏವಂಸಮೂಚಿರೇ, ವಯಂಪಶವಃ ಶಿವ ತ್ವಂ ಪಶುಪತಿಃ ಅತಸ್ತ್ರಿಪುರಂ ಜಯ ಇತಿ. ತತೋಹರಸ್ತಥಾಚಕ್ರೇ. ತದಾ ದೇವಾಃ ಸ್ವಭಾವತಏವ ಪಶುಪತೇಃಶಿವಸ್ಯ ಪಾಶುಪತ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ ಚಕ್ರುರಿತಿ ಯಜುರ್ವೇದೇ ಶ್ರೂಯತೇ. ತತೋಪಿ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಪಾತೋಭವದಿತಿ ಮಂತವ್ಯಂ. ‖ ೨೦ ‖

———:o:———

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ತ್ರಿಪುರವನ್ನು ಜಯಿಸಿದನಂತರ, ನೀನು ಪಿನಾಕ ಎಂಬ ಧನುಸ್ಸಿನ ಮೇಲುತುದಿಯಮೇಲೆ ತೋಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪ್ರೇಮರಸಭರಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅನುಗ್ರಹವಂ ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ನಿನ್ನುತ್ತಮಾಂಗದಮೇಲೆ ಮಕರಂದರಸದಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾದ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸಿದರು. ‖ ೨೦ ‖

ಮೂ ‖ ಉದ್ಧೃತ್ಯೈಕಂ ನಯನಮರುಣಸ್ನಿಗ್ಧತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ
ಪೂರ್ಣೇ ಸದ್ಯಃ ಪರಮಸುಲಭೇ ಪುಷ್ಕರಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇ ‖
ಚಕ್ರಂಭೇಜೇ ದಹನಜಟಿಲಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ತಸ್ಯಹಸ್ತಂ
ಬಾಲಸ್ಯೈವದ್ಯುತಿವಲಯಿತಂ ಮಂಡಲಂ ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ ‖೨೧‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಧುನಾ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿರಸಸಂಪದಂ ವದತಿ ‖ ಉದ್ಧೃತ್ಯೇತಿ ‖ ಹೆ ಶಂಕರ, ಪರಮುತ್ಕೃಷ್ಟಂ, ಭೂಯೋಭೂಯ ಇತಿಯಾವತ್. ಅಸುಲಭೇ—ಲಬ್ಧುಮಶಕ್ಯೇ, ಏಕನ್ಯೂನೇ—ಅಪರಿಪೂರ್ಣಇತಿಯಾವತ್, ಪುಷ್ಕರಾಣಾಂ—ಪದ್ಮಾನಾಂ, ಸಹಸ್ರೇ, ತಾರಾಯಾಃ ನಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ ಇವ ಪ್ರಕಾಶೋ ಯಸ್ಯ ತತ್ತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ ಅರುಣವದರ್ಕವತ್ ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಮನೋಹರಂ ಅರುಣಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಅರುಣಸ್ನಿಗ್ಧಂಚ ತತ್ತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ ಚೇತ್ಯರುಣಸ್ನಿಗ್ಧತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ, ಅಥವಾ,—ಅರುಣಂ ಸಿತವರ್ಣಂ ಹರೇಃ ಪುಂಡರೀ

ಕಾಕ್ಷತ್ವಾತ್ "ಅರುಣೋರ್ಕೇ ಸಿತೆ ವರ್ಣೇ" ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಮಾಲಾ. ಸ್ನಿಗ್ಧಃತಾರಾಯಾಃ ಕನೀನಿಕಾಯಾಃ ಪ್ರಕಾಶೋಯಸ್ಯತತ್ ಸ್ನಿಗ್ಧತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ ಅರುಣಂಚ ತತ್ ಸ್ನಿಗ್ಧತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ ಚೇತ್ಯರುಣಸ್ನಿಗ್ಧತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ "ಋಕ್ಷಾದಿಮಧ್ಯಯೋಸ್ತಾರಾ ಸುಗ್ರೀವಗುರುಯೋಷಿತೋಃ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ಯದ್ವಾ ಉದ್ಧರಣವಶಾದರುಣಂ ರಕ್ತತ್ವಾದ್ವಾಅರುಣಂ ಸ್ವಭಾವತಃ ಸ್ನಿಗ್ಧತಾರಾಪ್ರಕಾಶಂ, ಏಕಂ, ನಯನಂ, ಉದ್ಧೃತ್ಯ—ಉತ್ಪಾಟ್ಯ, ಸದ್ಯಸ್ತತ್ಕ್ಷಣೇ, ಪೂರ್ಣೇ—ಸಂಪೂರಿತೆ ಸತಿ, ತಸ್ಯ—ತಥಾನಯನಮುದ್ಧೃತ್ಯ ತ್ವತ್ಪದಂ ಪೂಜಿತವತಃ ವಿಷ್ಣೋರಿತಿಯಾವತ್, ದಕ್ಷಿಣಂ—ವಾಮೇತರಂ, ಹಸ್ತಂ, ಕರ್ಮ. ದ್ಯುತಿಭಿಃ—ಪ್ರಭಾಭಿಃ, ವಲಯಿತಮಾವೃತಂ, ಬಾಲಸ್ಯ, ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ, ಮಂಡಲಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ ಇತ್ಯುಪಮಾ—ದಹನಜಟಲಂ—ಜ್ವಾಲನಶಿಖಾಸಹಿತಂ, ಪಿಚ್ಛಾದಿತ್ವಾದಿಲಚ್. ಚಕ್ರಂ—ಸುದರ್ಶನಂ, ಭೇಜೇ—ಪ್ರಾಪದಿತಿಯಾವತ್. ॥ ೨೧ ॥

ಟ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ವಿಷ್ಣುವು—ನಿನ್ನನ್ನು ಸಹಸ್ರ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಭಾರಿಭಾರಿಗೂ ಒಂದು ಕಮಲ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿರಲು, ಕಮಲದಳದಂತೆ ಕೋಮಲವಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣನ್ನು ಕಿತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಪೂರ್ತಿಮಾಡಲಾಗಿ, ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಲಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಯವಾಗಿಯೂ, ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚಕ್ರವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ॥ ೨೧ ॥

(ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರಪ್ರದಾನಕಥೆಯು ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಧೆ).

ಮೂ ॥ ವಿಷ್ಣೌಚಕ್ರೇ ಕರತಳಗತೇ ವಿಷ್ಟಪಾನಾಂತ್ರಯಾಣಾಂ
ದತ್ವಾಶ್ವಾಸಂ ದನುಜಶಿರಸಾಂ ಛೇದದೀಕ್ಷಾಂ ಬಬಂಧ ॥
ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನಂ ತದಪಿ ನಯನಂ ಪುಂಡರೀಕಾನುಕಾರಿ
ಶ್ಲಾಘ್ಯಾಭಕ್ತಿಸ್ತ್ರಿನಯನಭವತ್ಯರ್ಪಿತಾ ಕಿಂ ನ ಸೂತೇ॥೨೨

ವ್ಯಾ || ಅಥೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧಾಂ ನಾರಾಯಣಶ್ರಿಯಃ ಪರಂಪರಾ ಮಾಹ ||ವಿಷ್ಣುರಿತಿ|| ವಿಷ್ಣುಃ, ಚಕ್ರೇ—ಸುದರ್ಶನೇ, ಕರತಳಗತೇ—ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದಾತ್‌ಹಸ್ತತಳಂಗತೇಸತಿ, ತ್ರಯಾಣಾಂ, ವಿಷ್ಟಪಾನಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ, ಲಕ್ಷಣಯಾ ತ್ರಿಲೋಕಸ್ಥಾನಾಂ. ಆಶ್ವಾಸಂ—ಮಾಭೈಷ್ಟಯುಷ್ಮಾನ್ ರಕ್ಷಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯಭಯಂ, ದತ್ವಾ, ದನುಜಶಿರಸಾಂ, ಛೇದದೀಕ್ಷಾಂ-ಖಂಡನವ್ರತಂ, ಬಬಂಧ—ಜಗ್ರಾಹ, ಶಿರಾಂಸಿ ಚಿಚ್ಛೇದೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಪುಂಡರೀಕಂ ಶ್ವೇತಕಮಲ ಮನುಕರೋತೀತಿ ಪುಂಡರೀಕಾನುಕಾರಿ, "ಪುಂಡರೀಕಂಸಿತಾಂಭೋಜಮಥ ರಕ್ತಸರೋರುಹಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತತ್, ನಯನಮಪಿ, ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನಂ—ಪುನಃಪ್ರಾಪ್ತಂ, ತಥಾಹಿ, ಹೇ ತ್ರಿನಯನ, ಭವತಿ—ತ್ವಯಿ, ಅರ್ಪಿತಾ—ನಿಹಿತಾ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಾ—ಅವ್ಯಾಜತ್ವಾತ್ ಶ್ಲಾಘನೀಯಾ, ಭಕ್ತಿಃ, ಕಿಂ ನ ಸೂತೇ—ಕಿಂವಾ ನ ಪ್ರಸೂತೇ, ಸರ್ವಮಪಿ ಹಿತಂ ಸಾಧಯೇದೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾಮಾನ್ಯೇನ ವಿಶೇಷಣಸಮರ್ಥನರೂಪೋರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ. || ೨ ||

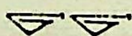
ಟ || ವಿಷ್ಣುವು— ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೂರುಲೋಕದ ಜನರಿಗೂ ಅಭಯದಾನಮಾಡಿ, ರಾಕ್ಷಸರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾದನಲ್ಲದೆ, ತಿರಿಗಿ ನೇತ್ರವನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಎಲೈ ತ್ರ್ಯಂಬಕನೇ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಏನನ್ನುತಾನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ||೨||

ಮೂ || ಸವ್ಯೇಶೂಲಂ ತ್ರಿಶಿಖಮಪರೇದೋಷ್ಣಿಭಿಕ್ಷಾಕಪಾಲಂ
ಸೋಮೋಮುಗ್ಧಶ್ಶಿರಸಿ ಭುಜಗಃಕಣ್ಠಿದಂಸೋತ್ತರೀಯಂ||
ಕೋಯಂವೇಷಸ್ತ್ರಿನಯನ ಕುತೋದೃಷ್ಟಇತ್ಯದ್ರಿಕನ್ಯಾ
ಪ್ರಾಯೇಣತ್ವಾಂಹಸತಿ ಭಗವನ್ ಪ್ರೇಮನಿರ್ಯಂತ್ರಿತಾತ್ಮಾ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಗಿರಿಜಾವಿನೋದವಿಷಯ ವಿಕೃತವೇಷವ್ಯಾಜೇನ ಶಿವಸ್ಯ ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮತ್ವಂ ಸೂಚಯತಿ || ಸವ್ಯೇಇತಿ || ಹೇ ಭಗವನ್, ತ್ರಿನಯನ, ಸವ್ಯೇ—ದಕ್ಷಿಣೇ, "ವಾಮದಕ್ಷಿಣಯೋಸ್ಸವ್ಯಃ" ಇತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್. ದೋಷ್ಣಿ—

ಭುಜೆ, "ಭುಜಬಾಹೂಪ್ರವೆಷ್ಟೋದೋಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತಿಸ್ರಃಶಿಖಾಃಯಸ್ಯ ತತ್ ತ್ರಿಶಿಖಂ ಶೂಲಂ ತ್ರಿಶೂಲಂ, ಅಪರೆ-ವಾಮೆ, ದೋಷ್ಣಿ - ಹಸ್ತೆ ಇತಿಯಾವತ್, ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಕಪಾಲಂ ಭಿಕ್ಷಾಕಪಾಲಂ, ಶಿರಸಿ, ಮುಗ್ಧಃ—ಸುಂದರಃ ಸೋಮಃ,ಬಾಲಚಂದ್ರ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಕಶ್ಚಿದ್ಭುಜಗಃ, ಅಂಸೆ ಸ್ಕಂಧೆ "ಸ್ಕಂಧೋಭುಜಶಿರೋಂಸೋಸ್ತ್ರೀ"ಇತ್ಯಮರಃ. ಉತ್ತರೀಯಂ ಅಂಸೋತ್ತರೀಯಂ, ಭೂಷಣಮಿತಿಶೆಷಃ, ಅಯಂ ವೆಷಃ ಕಃ, ಕುತ್ಸಿತ ಇತಿ ಯಾವತ್. ಕುತೋದೃಷ್ಟಃ-ಕುತ್ರವೀಕ್ಷಿತಃ, ಸಾರ್ವವಿಭಕ್ತಿಕಸ್ತಸಿಃ. ಇತ್ಯೆವಂ, ಅದ್ರಿಕನ್ಯಾ-ಗಿರಿಜಾ, ಪ್ರಸನ್ನಾ—ಪ್ರೀತ್ಯಾ, ನಿರ್ಯಂತ್ರಿತಃ ಶೃಂಖಲಿತಃ 'ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಭಾವೋ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ತ್ಠಥೋಕ್ತಾ ಸತೀ; "ಆತ್ಮಾಯತ್ನೆಧೃತೌಬುದ್ಧೌ ಸ್ವಭಾವೆಪರಮಾತ್ಮನಿ" ಇತಿ ಯಾದವಃ. ಪ್ರಾಯೆಣ—ಬಹುಶಃ, ತ್ವಾಂ, ಹಸತಿ-ಹಾಸ್ಯಂಕರೋತೀತ್ಯನಾದೃತ್ಯೆತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಥವಾ "ಕಿಮಿವಹಿ ಮಧುರಾಣಾಂ ಮಂಡನಂ ನಾಕೃತೀನಾಂ" ಇತಿನ್ಯಾಯಾದೆಷೋಪಿವೆಷಃ ಶೋಭಾವಹಏವ ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೨೩ ‖

ಟ ‖ ಷಡ್ಗುಣೋಪೇತನೂ, ತ್ರಿನೇತ್ರನೂ, ಆದ ನಿನ್ನ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವೂ, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾದ ಕಪಾಲವೂ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಚಂದ್ರನೂ, ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೀಯದಂತೆ ಒಂದು ಸರ್ಪವೂ ಇರುವುದನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ನೋಡಿ, ಇದೆಂತಹ ಕೆಟ್ಟವೇಷವು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಾಣೆ ಎಂದು ಪ್ರೀತಿವಿಶಿಷ್ಟಳಾಗಿ, ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.‖೨೩

ಮೂ ‖ ಆರ್ದ್ರಂ ನಾಗಾಜಿನಮವಯವಗ್ರಂಥಿಮದ್ಬಿಭ್ರದಂಸೇ
ರೂಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಘನರುಚಿ ಮಹಾಭೈರವಂ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ‖
ಪಶ್ಯನ್ಗೌರೀಂ ಭಯಚಲಕರಾಲಂಬಿತಸ್ಕಂದಹಸ್ತಾಂ
ಮನ್ಯೇ ಪ್ರೀತ್ಯಾದ್ರುತ ಇತಿಭವಾನ್ವಜ್ರದೇಹೋಪಿಜಾತಃ ‖೨೪

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಗಜಾಸುರಸ್ತಪಸಾ ಚತುರ್ಮುಖಮಾರಾಧ್ಯ ತ್ರಿದಶವರ್ಗಾದವಧ್ಯತ್ವಂ ತಸ್ಮಾಲ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ವಾರಣಸ್ಯಾಂ ವರ್ತಮಾನೋ ಮಹಾಂತಂ

ಜಗತ್ಕ್ಷೋಭಂ ಚಕಾರ. ತತಸ್ಸ್ಮರಹರೋಭಗವಾನ್ ಏನಮಿತರಾವಧ್ಯಂ ಮತ್ವಾ ಸ್ವಯಂ ಶೂಲೇನ ನಿಜಘಾನ. ಸಚಶೂಲಪ್ರೋತೊದ್ಧೃತಶತ್ರುಃಕೃತ ಮಿವಾತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯಮಾನಸ್ತಥೈವದೇವಂ ತುಷ್ಟಾವ. ತುಷ್ಟಶ್ಚಾಸ್ಮೈವರಂ ವೃಣೀಷ್ವೇತ್ಯಬ್ರವೀತ್. ಸ ಮಮ್ಯೈತಚ್ಚರ್ಮಾಚ್ಛಾದ್ಯತಾಮಿತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸ. ತಥಾಸ್ತ್ವಿತಿಶಂಭುರಭಿಧಾಯ ಕಾಶೀಮರಣವಶಾತ್ತಂ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸ್ಸಂಜ್ಞಲಿಂಗಂ ವಿಧಾಯತದಾಪ್ರಭೃತಿ ಗಜಚರ್ಮಧರೋಭೂದಿತಿ ತದ್ವಿಷಯಾಂಸ್ತುತಿಮಾಹ|ಆರ್ದ್ರಮಿತಿ||ಹೆ ರುದ್ರ,ಭವಾನ್,ಅವಯವಗ್ರಂಥಿಮದವಯವಗ್ರಂಥಿಸಂಯುತಂ, ಆರ್ದ್ರಂ-ರಕ್ತಾಕ್ತಂ, ನಾಗಾಜಿನಂ-ಗಜಕೃತ್ತಿಂ, ಅಂಸೆ-ಸ್ಕಂಧೆ, ಬಿಭ್ರತ್—ಬಿಭ್ರಾಣಃ, ಘನರುಚಿ—ಮೇಘಪ್ರಭಂ ಅಧಿಕಪ್ರಕಾಶಂವಾ, ರೂಪಂ, ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಸ,ಮಹಾಭೈರವಮತಿಭೀಷಣಾಕಾರಂ,ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ—ಗೌರ್ಯೈ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ, ಗೌರೀಂ, ಭಯಚಲಕರಾಲಂಬಿತ ಸ್ಕಂದಹಸ್ತಾಂ. ಭಯಾತ್ ಚಲಂತೌ ಕಂಪಮಾನೌ ಕರೌತಾಭ್ಯಾಂ, ಅವಲಂಬಿತೋಗೃಹೀತಃ ಸ್ಕಂದಸ್ಯ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಹಸ್ತಃ ಯಯಾ ಸಾ ತಾಂ ತಥೋಕ್ತಾಂ, ಪಶ್ಯನ್, ವಜ್ರದೇಹೋಪಿ—ಸಹಜಧೈರ್ಯಾದತಿಸ್ಥಿರದೇಹೋಪಿ, ಕಠಿನಾತ್ಮಾ ಪೀತಿಧ್ವಸ್ತತೆ. ಪ್ರೀತ್ಯಾ,ದ್ರುತಃ-ದ್ರುತವಾನ್ ವಿಲೀನಃ, ಜಾತಃ ಇತಿ ಮನ್ಯೆ ಜಾನೆ, " ವಿಲೀನೆವಿದ್ರುತದ್ರುತೌ " ಇತ್ಯಮರಃ. ಕರ್ತರಿ ಕ್ತಃ. ಅಸ್ಯಾಂ ದ್ರುವತ್ಪ್ರೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಯಾಂ ನಾಗಾಜಿನಸ್ಯಾರ್ದ್ರತ್ವೋಕ್ತಿ ಬೀಜಂ ನೂನಮಿಶೋಭೀತ್ಯಾಪುತ್ರಕರಾವಲಂಬಿನೀಂ ಗೌರೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರೀತ್ಯಾದ್ರುತವಾನ್ ನೋಚೆನ್ನಾಗಾಜಿನಂ ಕಥಮಾರ್ದ್ರಂಸ್ಯಾದಿತಿ. ಯದ್ವಾದ್ರುತಃ ಕೃಪಾರ್ದ್ರಚಿತ್ತೋ ಜಾತ ಇತಿ ಮನ್ಯೆ ಇತ್ಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ. ಸ್ವಾನುಕೂಲಮತಿಚಕಿತಾಮಬಲಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಸ್ಯನಾಮ ಮಾನಸಂ ನ ದ್ರವತೀತಿ.|| ೨೪ ||

---

೮ || ಎಲೈ ದುಃಖನಿವಾರಕನಾದ ರುದ್ರನೇ! ನೀನು ಕಾಲು, ಸೊಂಡಿಲು ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ, ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಗಜಚರ್ಮವನ್ನು ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವಂಥ ಮಹಾ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳಂಥ, ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದಂಥ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿ

ಸಿದುದರಿಂದ ಭಯಗೊಂಡು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಷಣ್ಮುಖನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ಥಿರವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕರಗಿದವನಾದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಪೂರ್ವಕಥೆ.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ—ಮತಂಗಾಸುರನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕೇಡನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾಗಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈತನನ್ನು ತಾನುಹೊರತು ಮತ್ತಾವನೂ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಕೊಂದನು. ಬಳಿಕ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅವನ ಚರ್ಮವನ್ನು ವಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ‖ ೨೪ ‖

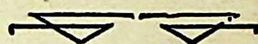
***

ಮೂ ‖ ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಸೋನಿಯಮವಿಧಯಸ್ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾನುರೋಧೋ
ಗ್ರಾಮೇ ಭಿಕ್ಷಾಚರಣಮುಟಜೇ ಬೀಜವೃತ್ತಿರ್ವನೇವಾ ‖
ಇತ್ಯಾಯಾಸೇ ಮಹತಿ ರಮತಾಮಪ್ರಮೇಯಪ್ರಗಲ್ಭಃ
ಸ್ಮೃತ್ವೈವಾಹಂ ತವ ಚರಣಯೋರ್ನಿರ್ವೃತಿಂಸಾಧಯಾಮಿ‖೨೫‖

ವ್ಯಾ‖ ಅಥಾಸ್ಯಭಗವಚ್ಚರಣಯೊಸ್ಸ್ಮರಣಮೇವಾತ್ಮನಃ ಕೈವಲ್ಯಕಾರಣಮಿತ್ಯಾಹ ‖ ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಸಇತಿ ‖ ಅಪ್ರಮೆಯ. ಪ್ರಮಾತುಮಶಕ್ಯ ಹೆ ಶಿವ, ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಸಃ—ವೇದಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಸಃ, ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವರ್ತನಂ. ನಿಯಮವಿಧಯೊತಿಥಿಸತ್ಕಾರವಿಧಾನಾನಿ, "ನಿಯಮಸ್ತುಸಯತ್ಕರ್ಮನಿತ್ಯಮಾಗಂತುಸಾಧನಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಇಯಂಗೃಹಸ್ಥವೃತ್ತಿಃ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾನುರೊಧಃ— ಕಾಶ್ಯಾದಿ ತೀರ್ಥೆ ಯಾತ್ರಾನುವರ್ತನಂ, ಗ್ರಾಮೆ, ಭಿಕ್ಷಾಚರಣಂ, ಇದಂ ಯತಿವರ್ತನಂ. ಉಟಜೆ—ಪರ್ಣಶಾಲಾಯಾಂ, "ಮುನೀನಾಂತುಪರ್ಣಶಾಲೊಟಜೊಸ್ತ್ರಿಯಾಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ವನೆ ವಾ, ಬೀಜವೃತ್ತಿಃ—ನೀವಾರಾದಿತೃಣಧಾನ್ಯೈರ್ಜೀವಿಕಾ, ಇಯಂವಾನಪ್ರಸ್ಥವೃತ್ತಿಃ.

ಇತ್ಯೇವಂ, ಮಹತಿ, ಆಯಾಸೇ—ಆಯಾಸಜನಕಕಾರ್ಯೆ, ಪ್ರಗಲ್ಭಃ—ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತಃ, ರಮತಾಂ—ಕ್ರೀಡಿತುಂಪ್ರವರ್ತತಾಂ, ಅಹಂ ತು, ಅಲಸೋಮಂದಃ, ತವ, ಚರಣಯೋಸ್ಸ್ಮೃತ್ಯೈವ—ತ್ವತ್ಪಾದೌ ಧ್ಯಾತ್ವೈವ, ನಿರ್ವೃತಿಂ—ಮುಕ್ತಿಂ, ಸಾಧಯಾಮಿ, ಅನಾಯಾಸಸಾಧ್ಯೇವಸ್ತುನಿ ಬಹ್ವಾಯಾಸಾನುಭವೋನುಚಿತ ಇತಿ ಭಾವಃ. ||೨೫||

ಟಿ || ಎಲೈ ಪ್ರಮಾಣಿಸಲಶಕ್ಯನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ಮಂತ್ರಾಭ್ಯಾಸ, ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ಭಿಕ್ಷಾಚರಣ, ಉಂಛವೃತ್ತಿಗಳೆಂಬ- ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಧರ್ಮ, ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮ, ಸನ್ಯಾಸಧರ್ಮ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಧರ್ಮಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಲಿ. ಮೂಢನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದಧ್ಯಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. || ೨೫ ||

ಮೂ || ಆಸ್ತಾಂತಾವತ್ಸ್ನಪನಮುಪರಿ ಕ್ಷೀರಧಾರಾಪ್ರವಾಹೈಃ
ಸ್ನೇಹಾಭ್ಯಂಗೋ ಭವನಕರಣಂ ಗಂಧಧೂಪಾರ್ಪಣಂವಾ ||
ಯಸ್ತೇ ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕಿರತಿ ಕುಸುಮೈರುದ್ದಿಶನ್ಪಾದಪೀಠಂ
ಭೂಯೋನೈಷಭ್ರಮತಿ ಜನನೀಗರ್ಭಕಾರಾಗೃಹೇಷು ||೨೬||

ವ್ಯಾ|| ಅಥೇಶ್ವರಚರಣಯೋಃ ಕುಸುಮಸಮರ್ಪಣಸ್ಯ ಫಲಮಾಹ || ಆಸ್ತಾಮಿತಿ || ಹೆ ಶಿವ, ಭವನಕರಣಂ ಶಿವಾಲಯನಿರ್ಮಾಣಂ ತಾವತ್ ಪ್ರಥಮಂ, ಆಸ್ತಾಂ—ತಿಷ್ಠತು, ಸ್ನೇಹಾಭ್ಯಂಗೋ ಲಿಂಗರೂಪಿಣಸ್ತವ ತೈಲಾಭ್ಯಂಗೋಪಿ, ಆಸ್ತಾಂ, ಉಪರಿ—ತವ ಶಿರಸಿ, ಕ್ಷೀರಧಾರಾಪ್ರವಾಹೈಃ, ಸ್ನಪನಮಭಿಷೇಚನಮಪಿ, ಆಸ್ತಾಂ, ಗಂಧಧೂಪಯೋರರ್ಪಣಂವಾ, ಆಸ್ತಾಂ ಅಹಂತು ಆಯಾಸರಹಿತಂ ದರಿದ್ರೈರಪಿ ಸುಕರಮಪುನರ್ಭವಬೀಜಮೇಕಮರ್ಚನಪ್ರಕಾರಂ ಬ್ರವೀಮೀತ್ಯಾಶಯೇನ ಆಸ್ತಾಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ. ತಮೇವಾಹ || ಯಇತ್ಯಾದಿನಾ || ಯೋ ಭಕ್ತಃ, ತೇ, ಪಾದಪೀಠಂಉದ್ದಿಶ್ಯ, ಕೈಶ್ಚಿತ್—ತತ್ತತ್ಕಾಲಲಬ್ಧೈರ್ಯೈಃಕೈಶ್ಚಿತ್ಕುಸುಮೈಃ, ಕಿರತಿ—ವಿಕ್ಷಿಪತಿ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿಮರ್ಪಯತಿ, ಏಷಃ, ಜನನೀಗರ್ಭಕಾರಾಗೃಹೇಷು—ಮಾತೃಜಠರಬಂಧ

ನಾಲಯೇಷು, ಭೂಯಃ—ಪುನಃ, ನ ಭ್ರಮತಿ, ಪುನರ್ಭವಾನ್ನ ಮುಚ್ಯತ ಇತಿ ಯಾವತ್. ॥ ೨೭ ॥

———:o:———

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಶಿವಾಲಯವಂ ಕಟ್ಟಿಸುವುದು, ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ-ತೈಲಾಭಿಷೇಕ ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು, ಗಂಧ ಧೂಪಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವುದು ಇದೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿ. ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಸಿಕ್ಕಿದ ಹೂವುಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅತಿ ದುಃಖಕರವಾದ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಸದೃಶವೆನಿಸಿದ ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಜನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೨೭ ॥

ಮೂ ॥ ಮುಕ್ತಾಹಾರಂ ಮುನಿಭಿರನಿಶಂ ಮೌನಿಭಿರ್ಧ್ಯಾಯಮಾನಂ
ಮುಕ್ತಾಗೌರಂ ಶಿರಸಿ ಜಟಿಲೇ ಜಾಹ್ನವೀಮುದ್ವಹಂತಂ ॥
ನಾನಾಕಾರಂ ನವಶಶಿಕಲಾಶೇಖರಂ ನಾಗಹಾರಂ
ನಾರೀಮಿಶ್ರಂ ಧೃತನರಶಿರೋಮಾಲಮೀಶಂನಮಾಮಿ ॥ ೨೮ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥೇಶ್ವರನಮಸ್ಕಾರರೂಪಂ ಮಂಗಳಂ ನಿಬಧ್ನಾತಿ ॥ ಮುಕ್ತಾಹಾರಮಿತಿ॥ ಮುಕ್ತಸ್ತ್ಯಕ್ತ ಆಹಾರೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಣಿ ತದ್ಯಥಾ ಭವತಿತಥಾ ನಿರಾಹಾರಂ, ಅನಿಶಂ, ಮೌನಿಭಿಃ—ಮುನಿವ್ರತಪ್ರವೃದ್ಧೈಃ, ಮುನಿಭಿಸ್ತಪಸ್ವಿಭಿಃ, ಧ್ಯಾಯಮಾನಂ—ಹೃದಯಮಧ್ಯೇ ಚಿಂತ್ಯಮಾನಂ, ಮುಕ್ತಾಮೌಕ್ತಿಕಮಿವ, ಗೌರಂ—ಧವಳಂ, ಜಟಿಲೇ—ಜಟಾವತಿ, ಶಿರಸಿ, ಜಾಹ್ನವೀಂ—ಗಂಗಾಂ, ಉದ್ವಹಂತಂ—ಧಾರಯಂತಂ, ನಾನಾಃ ಅನೇಕಾಃ ಆಕಾರಾ ಆಕೃತಯೋ ಯಸ್ಯ ತಂ ನಾನಾಕಾರಂ, ನವಶಶಿನೋ ಬಾಲಚಂದ್ರಸ್ಯ, ಕಲಾ ಷೋಡಶೋಭಾಗಃ ಶೇಖರಶ್ಶಿರೋಭೂಷಣಂ ಯಸ್ಯತಂ ತಥೋಕ್ತಂ, ನಾಗಸ್ಸರ್ಪಃ ಹಾರೋಯಸ್ಯ ತಂ ನಾಗಹಾರಂ, ನಾರ್ಯಾ ಮಿಶ್ರಂ ನಾರೀಮಿಶ್ರಂ ವಾಮಾರ್ಧಜಾನಿ ರಿತಿಯಾವತ್, ಧೃತಾ ನರಶಿರಸಾಂ ಪ್ರಳಯಕಾಲೇ ಸಂಹೃತಪುರುಷಮೂರ್ಧ್ನಾಂ ಮಾಲಾ ಯೇನತಂ ತಥೋಕ್ತಂ, ಈಷ್ಟೇ ಈಶ್ವರೋ ಭವತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣೇತಿ ಈಶಃ ತಂ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತಾರಂ ವಿಶ್ವಪತಿಂ, ನಮಾಮಿ, ॥ ೨೮ ॥

ಟ || ನಿರಾಹಾರರಾಗಿಯೂ, ಮೌನಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಹೃದಯಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವವನೂ, ಮುತ್ತಿನಂತೆ ಶುಭ್ರನೂ, ಗಂಗಾಧರನೂ, ನಾನಾವಿಧಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ, ಸರ್ಪಾಭರಣನೂ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೂ, ಮನುಷ್ಯರ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ, ಜಗತ್ಕರ್ತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ. || ೧೭ ||

ಮೂ || ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನೌ ತ್ರಿದಶನಿಲಯೇ ಮಾನುಷೇ ರಾಕ್ಷಸೇ ವಾ
ಯಕ್ಷಾವಾಸೇ ವಿಷಧರಪುರೇ ದೇವ ವಿದ್ಯಾಧರೇ ವಾ||
ಯಸ್ಮಿನ್ಕಸ್ಮಿನ್ ಸುಕೃತಿನಿಲಯೇ ಜನ್ಮ ನಿಶ್ರೇಯಸೇ ವಾ
ಭೂಯಾದ್ಯುಷ್ಮಚ್ಚರಣಕಮಲಧ್ಯಾಯಿನೀಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಃ ||೧೮

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಸರ್ವಾಸ್ವಪಿಜಾತಿಷ್ವಾತ್ಮನಃ ಶಿವಧ್ಯಾನಸಂಪದಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ || ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಾವಿತ್ಯಾದಿನಾ || ಹೆ ದೇವ, ತಿರಶ್ಚಾಂ—ಪಶುಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಯೊನೌ, "ಯೊನಿಸ್ಸ್ತ್ರೀದಾಕರೆ ಭಗೆ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ತ್ರಿದಶನಿಲಯೆ. ಉತ್ಪತ್ತಿ ಬಾಲ್ಯ ಯೌವನಾಖ್ಯಾಃ ಬಾಲ್ಯ ಕೌಮಾರ ಯೌವನಾಖ್ಯಾ ವಾ ತಿಸ್ರಃ ದಶಾಃ ಯೆಷಾಂ ತೆ ತ್ರಿದಶಾಃ ದೆವಾಃ ತೆಷಾಂ, ನಿಲಯೆ—ಭವನೆಸ್ವರ್ಗೆ, ಮಾನುಷೆ—ಮನುಷ್ಯಜಾತೌ, ರಾಕ್ಷಸೆ-ರಾಕ್ಷಸವರ್ಗೆ ವಾ, ಯಕ್ಷಾವಾಸೆ-ಅಲಕಾಯಾಂ, ವಿಷಧರಪುರೆ—ನಾಗಲೊಕೆ, ವಿದ್ಯಾಧರೆ—ವಿದ್ಯಾಧರಾಖ್ಯದೆವಯೊನಿಭೆದೆ ವಾ, ಕಿಂಚ. ಯಸ್ಮಿನ್ಕಸ್ಮಿನ್ ಸುಕೃತಿನಿಲಯೆ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಲೆ, ಜನ್ಮ—ಜನನಂ, ಭೂಯಾದಸ್ತು, ಕಿಂಬಹುನಾ ಯತ್ರ ಧ್ಯಾತೃಧ್ಯೆಯಭಾವಃ ಪ್ರೆರ್ಯಪ್ರೆರಕಭಾವಃ ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯಭಾವಾದಿರ್ವಾ ನಾಸ್ತಿ. ಯಚ್ಛೂಯತೆ— "ನಾತ್ರಪೂಜಾನಮಸ್ಕಾರೊನ ಜಪೊ ಧ್ಯಾನಮೆವಚ" ಇತಿ. ತತ್ರನಿಶ್ರೆಯಸೆವಾ, ನಿಶ್ಚಿತಂಶ್ರೆಯಃ ನಿಶ್ರೆಯಸಂ ಮೊಕ್ಷಃ. "ಮುಕ್ತಿಃಕೈವಲ್ಯನಿರ್ವಾಣಶ್ರೆಯೊನಿಶ್ರೆಯಸಾಮೃತಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತಸ್ಯೈವಶ್ರೆಯಸ್ತ್ವೆನ ನಿಶ್ಚಯಾತ್. ಇತರೆಷಾಂ ತು ಅನತಿಶಯತ್ವೆನ ಕ್ಷಯಿಷ್ಣುತ್ವೆನ ಚ ನಿಶ್ರೆಯಸತ್ವಾಭಾವಃ. ಅಚತುರಾದಿಸೂತ್ರೆಣ ಅಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತೊ ನಿಪಾ

ತಃ. ನಿಶ್ರೇಯಸೇ—ಆತ್ಯಂತಿಕಬಂಧವಿಮುಕ್ತೌ ವಾ, ಜನ್ಮ—ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಃ ಸ್ವರೂಪಲಾಭಃ, ಅಸ್ತು, ನಹಿತತ್ರಮಮಾಧಾರಇತಿ ವಾಶಬ್ದೇನ ದ್ಯೋತ್ಯತೆ. ತಥಾಪಿ, ಮಮ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ರಸರ್ವತ್ರಾಪಿ, ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಚರಣಕಮಲೆ ಧ್ಯಾತುಂ ಶೀಲಮಸ್ಯಾಇತಿ ಯುಷ್ಮಚ್ಚರಣಕಮಲಧ್ಯಾಯಿನೀ, ಭೂಯಾತ್, ಇಯಂ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯೊಕ್ತಿಃ. ವಸ್ತುತಸ್ತು ನಿಶ್ರೇಯಸೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿರೆವ ನಾಸ್ತಿ. ಯಯಾ ಈಶ್ವರಚರಣಧ್ಯಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾಪಿ ಚರಣಶಬ್ದೇನ ಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಪರಶಿವಸ್ವರೂಪಮುಚ್ಯತೆ. ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಶಬ್ದೇನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಭೂತಂ ಜ್ಞಾನಂಲಕ್ಷ್ಯತೆ. ತಥಾಚಸತಿ ಮಮಜ್ಞಾನಂ ಶಿವ ಸ್ವರೂಪೆ ನಿಯೋಜಿತಂ ಭವತ್ವಿತ್ಯರ್ಥೋಲಭ್ಯತೆ. ಅತ್ರ ನಿಶ್ರೇಯಸೆನಾಸಂಭ ವದೋಷ ಇತಿ ಮಂತವ್ಯಂ. ‖ ೭೮ ‖

ಟ ‖ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಾನು ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿಯು ಲ್ಲೋ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೋ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೋ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲೋ ಅಲಕಾಪಟ್ಟಣ ದಲ್ಲೋ ಪಾತಾಳದಲ್ಲೋ ವಿದ್ಯಾಧರರಲ್ಲೋ ಯಾವದಾದರೂ ಪುಣ್ಯವಂತನ ಮನೆಯಲ್ಲೋ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾನದಲ್ಲೋ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂ ದಿದಾಗ್ಯೂ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಪಾದಧ್ಯಾನವಂ ಮಾಡುವು ದಾಗಿರಲಿ. ‖ ೭೮ ‖

ಮೂ ‖ ವಂದೇ ರುದ್ರಂ ವರದಮಮಲಂ ದಂಡಿನಂ ಮುಂಡಧಾರಂ
ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತ್ರಿಪುರದಹನಂ ಶಂಕರಂ ಶೂಲಪಾಣಿಂ ‖
ತೇಜೋರಾಶಿಂ ತ್ರಿಭುವನಗುರುಂ ತೀರ್ಥಮೌಳಿಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಂ
ಕೈಲಾಸಸ್ಥಂ ಧನಪತಿಸಖಂ ಪಾರ್ವತೀನಾಥಮೀಶಂ ‖೭೯‖

ವ್ಯಾ ‖ ಪುನರಪಿಭಕ್ತ್ಯಾವೇಶಾದೀಶಂ ಪ್ರಣಮತಿ ‖ವಂದೇರುದ್ರಮಿತಿ‖ ರೊದಯತಿಸರ್ವಮಂತಕಾಲೆ ಇತಿ ರುದ್ರಃ ರುದೇರೌಣಾದಿಕೊ ರಪ್ರತ್ಯಯಃ ಅಂತರ್ಭಾವಿತಣ್ಯರ್ಥೋ ರುದಿಃ. ರು ಇತಿತೇಜಃ ಭೂಮ್ನಿನಿತ್ಯಯೊಗೆ ವಾ ರಪ್ರತ್ಯಯಃ ನಿತ್ಯಂಮಹಾತೆಜಸ್ವೀತಿವಾ ರುದ್ರಃ ರುಷಂ ಸಂಸಾರಜಂದುಃಖಂ

ದ್ರಾವಯತೀತಿವಾರುದ್ರಃ. ರುದಿತಿಶಬ್ದಂ ವೇದಾತ್ಮಾನಂ ಕಲ್ಪಾದೌಬ್ರಹ್ಮ ಣೇರಾತಿದದಾತೀತಿವಾ ರುದ್ರಃ "ಯೋ ದೇವಾನ್ಪ್ರಹಿಣೋತಿ ತಸ್ಮೈ" ಇತಿ. ಕೊರೂಯಮಾಣೋದ್ರವತಿಪ್ರವಿಶತಿಮರ್ತ್ಯಾನಿತಿವಾ ರುದ್ರಃ "ತ್ರಿಧಾಬ ದ್ಧೋವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹಾದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾಗ್ಂ ಆವಿವೇಶ" ಇತಿ. ತಂರುದ್ರಂ, ವರದಂ—ಭಕ್ತಾನಾಂವರಪ್ರದಂ, ಅಮಲಮನಾದಿನಿರ್ಮಲಂ, ದಂಡಿನಂ-ತ್ರೈವಿಕ್ರಮಕಂಕಾಳದಂಡಹಸ್ತಂ, ಮುಂಡಧಾರಂ-ವೈರಿಂಚಶಿರೋ ಧರಂ, "ಮುಂಡೋದ್ವೈತ್ಯಾಂತರೇ ರಾಹೌ ಮೂರ್ಧಮುಂಡಿತಯೋರಪಿ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ದಿವ್ಯಂಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯತಂ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತ್ರಿಕಾಲಾಕಲಿತ ಸಕಲಪದಾ ರ್ಥಗೋಚರಸಮ್ಯಗಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವಂತಂ, ದಹತೀತಿದಹನಃ ತ್ರಿಪುರಸ್ಯ ದಾನವಾನಾಂ ಪುರತ್ರಯಸ್ಯ ಮುಮುಕ್ಷೂಣಾಂ ಶರೀರತ್ರಯಸ್ಯ ವಾ ದಹನಃ ತಂ, ಶಂಕರಂ-ಸುಖಕರಂ, ಶೂಲಪಾಣಿಂ-ತ್ರಿಶೂಲಹಸ್ತಂ, ತೇಜಸಾಂ-ದೀಪ್ತೀ ನಾಂ ಪ್ರಭಾವಾಣಾಂ ವಾ, ರಾಶಿಂ-ಪುಂಜಂ, ಅಥವಾ,—ತೇಜಸಾಮಿಚ್ಛಾಜ್ಞಾ ನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತೀನಾಂ, ರಾಶಿಂ-ಸಮಷ್ಟಿರೂಪಿಣಂ, ತ್ರಿಭುವನಗುರುಂ-ತ್ರಿಲೋ ಕಜನಕಂ, ಯದ್ವಾಲಧ್ವತ್ರಯಜನಕಂ "ಗುರುಸ್ತುಗೀಷ್ಪತೌ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಗುರೌ ಪಿತರಿ ದುರ್ಭರೇ" ಇತಿ ಶಬ್ದಾರ್ಣವಃ. ತೀರ್ಥಂ ಗಂಗಾಜಲಂ ಮೌಳೌ ಚೂ ಡಾಯಾಂ ಯಸ್ಯ ತಂತೀರ್ಥಮೌಳಿಂ, ತ್ರಿನೇತ್ರಂ, ಕೈಲಾಸಸ್ಥಂ, ಧನಪತೇಃ ಕುಬೇರಸ್ಯ ಸಖಾ ಧನಪತಿಸಖಃ ತಂ, "ರಾಜಾಹಸ್ಸಖಿಭ್ಯಷ್ಟಚ್" ಇತಿ ಸಮಾ ಸಾಂತಷ್ಟಚ್‌ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಈಶಂ, ಪಾರ್ವತೀನಾಥಂ, ವಂದೇ—ಅಭಿವಾದಯೇ, ಪ್ರಣಮಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೮ ‖

—————:o:—————

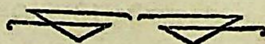
ಟ ‖ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗೂ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾ ಡುವನೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಷ್ಟಪ್ರದನೂ, ಅನಾದಿನಿರ್ಮಲನೂ, (1) ತ್ರಿವಿಕ್ರ ಮನ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದವನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯೂ, ತ್ರಿಪುರಗಳಂ ಸುಟ್ಟವನೂ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸುಖಕ ರನೂ, ತೇಜೋನಿಧಿಯೂ, ತ್ರಿಜಗಜ್ಜನಕನೂ, ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯೂ, (2) ಕುಬೇರನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತನೂ, ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯೂ ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪೂರ್ವ ಕಥೆ.

—:o:—

(1) ತಮನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ವೇದಗಳನ್ನಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯಲವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತು ಹೋಗಲಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸು ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಅಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆತನು ಇದರ ಪರಿಹಾರವು ಶಿವನಿಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು ಶಿವನಿಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಲಾಗಿ, ಶಿವನು ವಿಷ್ಣುವಿಗಾಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ವಿಷ್ಣುವು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನುಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತಮನನ್ನುಕೊಂದು ವೇದಗಳನ್ನುತಂದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಆ ಮಹಾ ಮತ್ಸ್ಯರೂಪದಿಂದಲೇ ಬಹಳಗರ್ವವನ್ನುಹೊಂದಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲೇ ಚಲಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಮತ್ಸ್ಯದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಸಪ್ತ ಸಾಗರಗಳೆಲ್ಲಾ ಕದಡಿ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಾದವು. ಹೀಗೆ ಆದುದರಿಂದ ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಹಾಬಾಧೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಮತ್ಸ್ಯವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಜಗದ್ಗುರುವಾದ ಶಿವನು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಸಮುದ್ರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಮತ್ಸ್ಯವನ್ನು ಪಾದದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ ಸೀಳಿ ಅದರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

(2) ಪುಲಸ್ತ್ಯಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗನಾದ ವಿಶ್ರವಸ್ಸಿನ—ಕಿರಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗನಾದ ರಾವಣನು ಅತ್ಯುದ್ಧತನಾಗಿ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ವಿಶ್ರವಸ್ಸಿನ ಹಿರೀ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗನಾದ ಕುಬೇರನು ತನ್ನ ಸೇವಕರ ಮುಖದಿಂದ ರಾವಣನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ ಆ ರಾವಣನು ಅತಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ, ಕುಬೇರನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಲಂಕೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಿ, ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಕುಬೇರನು ಅತಿ ದುಃಖಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ, ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶಿವನಂ ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕುಬೇರನಿಗೆ ನವನಿಧಿಪತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ ನೀನು ನನಗೆ ಮಿತ್ರನಾಗಿರೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ॥ ೨೯ ॥

ಮೂ ॥ ಯೋಗೀ ಭೋಗೀ ವಿಷಭುಗಮೃತಶ್ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಸ್ತಪಸ್ವೀ
ಶಾಂತಃಕ್ರೂರಶ್ಶಮಿತವಿಷಯಶ್ಶೈಲಕನ್ಯಾಸಹಾಯಃ ॥
ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಸ್ತ್ರಿಭುವನಪತಿಶ್ಶುದ್ಧಿಮಾನಸ್ಥಿಮಾಲೀ
ಶಕ್ಯೋಽಜ್ಞಾತುಂ ಕಥಮಿವ ಶಿವ ತ್ವಂ ವಿರುದ್ಧಸ್ವಭಾವಃ ॥೩೦

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥೇಶ್ವರಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ದುರವಧಾರಣತಾಮಾಹ ॥ ಯೋಗೀತಿ॥ ಭೋ ಶಿವ, ತ್ವಂ, ಭೋಗೀ. ಭೋಗಶಬ್ದೋಲೋಕೇ ಭೋಗಸಾಧನೇಸ್ರಕ್ಚಂದನಾದಾವರ್ತತೇ. ಭೋಗಾಸ್ಸಂತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಭೋಗೀ ಭವನ್ನಪಿ, ಯೋಗೀವಶೀವ, ಯೋಗಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿನಿರೋಧಃ. ವಿಷಭುಗಪಿ, ಅಮೃತಃ—ಮರಣರಹಿತಃ, ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿರಪಿ, ತಪಸ್ವೀ, ಕ್ರೂರೋಪಿ, ಶಾಂತಃ, ಶೈಲಕನ್ಯಾಸಹಾಯೋಪಿ, ಶಮಿತವಿಷಯಃ—ನಿಷ್ಕಾಮಃ, ತ್ರಿಭುವನಪತಿರಪಿ, ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿರ್ವರ್ತನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಃ, ಅಸ್ಥೀನಿ ಮಾಲತೇ ಇತ್ಯಸ್ಥಿಮಾಲೀ, ಮಲಮಲ್ಲಧಾರಣೇ ಇತಿಧಾತೋರ್ಣಿನಿಃ. ಅಥವಾ,—ಅಸ್ಥಿಮಾಲಾಸ್ತೀತ್ಯಸ್ಥಿಮಾಲೀ, ವ್ರೀಹ್ಯಾದಿತ್ವಾದಿನಿಃ. ಅಥಾಪಿ. ಶುದ್ಧಿಮಾನ್—ಪವಿತ್ರಃ, ಏವಂ. ವಿರುದ್ಧಸ್ವಭಾವಃ ತ್ವಂ. ಕಥಮಿವ ಜ್ಞಾತುಂಶಕ್ಯಃ—ಅಯಮೀದೃಗೇವೇತಿ ನಿರ್ಧಾರಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಃ, ನ ಕಥಂಚಿದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಇವಶಬ್ದೋ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ. ವಿರೋಧಾಭಾಸೋಲಂಕಾರಃ. ವಿರೋಧಪರಿಹಾರಸ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟಏವ. ॥ ೩೦ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ನೀನು—ಯೋಗಿಯಾದರೂ ಭೋಗಿಯಾಗಿಯೂ, ವಿಷಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಾವಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ, ಕ್ರೂರನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಂತಿಗುಣವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪಾರ್ವತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದರೂ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದವನಾಗಿಯೂ, ತ್ರಿಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿಯೂ, ಅಸ್ಥಿಮಾಲೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೀಯೆ.—ಹೀಗೆ ವಿರುದ್ಧಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಯಾರಿಂದ ತಾನೆ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವು? ॥ ೩೦ ॥

ಮೂ ॥ ಉಪದಿಶತಿಯದುಚ್ಚೈರ್ಜ್ಯೋತಿರಾಮ್ನಾಯವಿದ್ಯಾ
ಪರಮಪರಮದೂರಂ ದೂರಮಾದ್ಯಂತಶೂನ್ಯಂ ॥
ತ್ರಿಪುರಜಯಿನಿ ತಸ್ಮಿನ್ ದೇವ ದೇವೇಶ ತೇ ಮೇ
ಭಗವತಿ ಪರಿವರ್ತೋನ್ಮಾದಿನೀ ಭಕ್ತಿರಸ್ತು ॥ ೩೧ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಭಗವತಿ ಭವಾನೀಪತೌ ಭಕ್ತಿಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ॥ ಉಪದಿಶತೀತಿ ॥ ದೀವ್ಯತೀತಿದೇವಃ ಹೆ ದೆವ, ದೆವಾನಾಮೀಶೊ ದೆವೆಶಃ ಹೆ ದೆವೆಶ, ಯದ್ವಾ ದೆವಾನಾಂದೆವೊ ದೆವದೆವಃ ಈಶಸ್ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತಾ. ಹೆ ದೆವ, ಹೆ ಈಶ, ಆಮ್ನಾಯವಿದ್ಯಾ—ವೆದವಿದ್ಯಾ, ಉಚ್ಚೈಃ—ಉನ್ನತಂಸರ್ವ ತತ್ವಾತೀತಂ, ಯಜ್ಜ್ಯೋತಿಃ—ಚಿನ್ಮಯಂಮಹಃ, ಕರ್ಮ. ಪರಂ—ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿರಂಜನಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮೆತಿ, ಅಪ ರಂ—ತದೆವಸಗುಣಂ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಕಾರಕಂ ಚಂದ್ರಶೆಖರತ್ವಾದಿಪಂಚ ವಿಂಶತಿ ಲೀಲಾವಿಶಿಷ್ಟಂ ಸ್ಥೂಲಂ ಪುರುಷಾಖ್ಯಮಿತಿ, ಅನೆನಸಾಕಾರನಿರಾ ಕಾರಯೊರಭೆದೊ ದರ್ಶಿತಃ. ಯಚ್ಛ್ರೂಯತೆ— "ಋತಂಸತ್ಯಂಪರಂಬ್ರ ಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಳಂ | ಊರ್ಧ್ವರೆತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ" ಇತಿ. ಏ ತೆನ ತಯೊರ್ಭೆದವಾದಿನೊ ನಿರಸ್ತಾಃ. ಅದೂರಂ—ಭಕ್ತಾನಾಂಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಂ, ದೂರಂ— ಅಭಕ್ತಾನಾಂವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ, ಆದ್ಯಂತಶೂನ್ಯಂ— ಆದ್ಯಂತರಹಿತಂ ಸತ್, ಉಪದಿಶತಿ— ಬೊಧಯತಿ, ಭಗವತಿ—ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನೆ, ತ್ರಿ ಪುರಜಯಿನಿ—ತ್ರಿಪುರಜೆತರಿ, ತಸ್ಮಿನ್, ತೆ—ತವ, ಜ್ಯೊತಿಷಿ, ಇಹಹಿ ಪೂ ರ್ವಂ ಯತ್ಪದೆನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಪರಂಜ್ಯೊತಿ ಸ್ತದಿದಾನೀಂಪರಾಮೃಶ್ಯ ತಸ್ಯೈವ ಜ್ಯೊತಿಷಸ್ತ್ರಿಪುರಜಯಿನೀತಿ ವಿಶೆಷಣಪ್ರಕ್ಷೆಪಾತ್ಪ್ರಾಗುಕ್ತಸ್ತಯೊರಭೆ ದೊ ದರ್ಶಿತ ಇತಿ ಶ್ರೀಶೈವಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಸಾಕಾರಃ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ. ಮೆ- ಮಮ, ಭಕ್ತಿಃ, ಪರಿವರ್ತೊನ್ಮಾದಿನೀ. ಪರಿವರ್ತಃ ಪರಿಭ್ರಮಣಂ "ಪರಿ ವರ್ತೊವಿನಿಮಯೆ ಸ್ಯಾತ್ಕಲ್ಪಾಂತೆ ಪರಿಭ್ರಮೆ" ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥರತ್ನ ಮಾಲಾ. ಪರಿವರ್ತಹೆತುರುನ್ಮಾದಃ ಪರಿವರ್ತೊನ್ಮಾದಃ ಸೊಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ತಥೊಕ್ತಾ, ಅಸ್ತ್ವಿತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಯಾಂ ಲೊಟ್. ತ್ವದಾವೆಶಾನ್ಮಮತ್ವಯ್ಯೆವ ಭಕ್ತಿರ್ಭ್ರಮತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಭಕ್ತಿರ್ಹಿಶಕ್ತಿಪಾತಯೊಗ್ಯತಾವೆಶಲಕ್ಷಣೊ ಜ್ಞಾ

ನವಿಶೆಷಃ. ತದುಕ್ತಂ— "ಅನ್ಯೊಪಿ ಯೊಗ್ಯತಾವೆಶಲಕ್ಷಣೊಪಹಿತಸ್ಮೃತಿಃ|ಭಕ್ತ್ಯೈವ ಸಮಾಖ್ಯಾತೊ ವಿಜ್ಞಾನಾವಯವಃ ಪೃಥಕ್" ಇತಿ. ಸಾ ಚ ಭಕ್ತಿರ್ಮಲಪರಿಪಾಕಪಶ್ಚಾದ್ಭಾವಿನೀ ಯತಃ ಪರಮೆಶ್ವರಭಕ್ತಿಸ್ತಚ್ಛಕ್ತಿಪಾತಲಿಂಗಂ ಶ್ರೂಯತೆ. ॥ ೩೧ ॥

ಟಿ ॥ ಎಲೈ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನೂ. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೊಡೆಯನೂ ಆದ ಶಿವನೇ ! ವೇದವು ಯಾವ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಗುಣಬ್ರಹ್ಮವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಸಗುಣಬ್ರಹ್ಮವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಗೋಚರವಾದುದನ್ನಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗಗೋಚರವಾದುದನ್ನಾಗಿಯೂ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತವನ್ನಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತಿದೆಯೋ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯದಿಂ ಕೂಡಿದುದೂ ತ್ರಿಪುರಗಳಂ ನಾಶಮಾಡಿದುದೂ ಆದ ಆ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಸುತ್ತುತ್ತಿರಲಿ. ॥ ೩೧ ॥

***

ಮೂ ॥ ಇತಿವಿರಚಿತಮೇತಚ್ಚಾರು ಚಂದ್ರಾರ್ಧಮೌಳೇ
ರ್ಲಲಿತಪದಮುದಾರಂ ದಂಡಿನಾ ಪಂಡಿತೇನ ॥
ಸ್ತವನಮವನಕಾಮೇನಾತ್ಮನೋಽನಾಮಯಾಖ್ಯಂ
ಭವತಿ ವಿಗತರೋಗೋ ಜಂತುರೇತಜ್ಜಪೇನ ॥ ೩೨ ॥

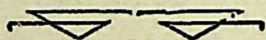
ವ್ಯಾ ॥ ಇದಾನೀಂ ಸ್ತೋತ್ರಮುಪಸಂಹರತಿ ॥ ಇತೀತಿ ॥ ಚಾರು-- ಕಾಂತಿಗುಣಭರಿತಂ, "ಅತ್ಯುಜ್ವಲತ್ವಂಬಂಧಸ್ಯ ಕಾವ್ಯೆ ಕಾಂತಿರಿತೀಷ್ಯತೆ" ಇತ್ಯಲಂಕಾರಸರ್ವಸ್ವಕಾರಃ. ಲಲಿತಪದಂ— ಸುಕುಮಾರಶಬ್ದಂ, ಸಾನುಸ್ವಾರಕೋಮಲವರ್ಣತ್ವಂ ಸುಕುಮಾರತ್ವಂ, ಉದಾರಮುದಾರತಾಖ್ಯಗುಣಯುಕ್ತಂ, ವಿಕಟಾಕ್ಷರಬಂಧತ್ವಮೌದಾರ್ಯಂ. ಚಂದ್ರಸ್ಯಾರ್ಧಶ್ಚಂದ್ರಾರ್ಧಃ. ಅರ್ಧಶಬ್ದಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಶ್ಯಕಲವಾಚೀ ಚಂದ್ರಾರ್ಧಶ್ಚಂದ್ರಕಲಾ ಮೌಳೌ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಚಂದ್ರಾರ್ಧಮೌಳೇಃ ಶಿವಸ್ಯ, ಅನಾಮಯಾಖ್ಯಂ, ಏತತ್ ಸ್ತವನಂ— ಸ್ತೋತ್ರಂ, ಆತ್ಮನಸ್ಸ್ವಸ್ಯ, ಅವನಂ ರಕ್ಷಣಂ ಕಾಮಯತೆ ಕಾಂಕ್ಷತೀತ್ಯವನಕಾಮಃ ತೆನ, ದಂಡಿನಾ—ದಂಡಿನಾಮ್ನಾ, ಪಂಡಿತೆನ—ವಿದುಷಾ, ಇತ್ಯನೆನಪ್ರ

ಕಾರೇಣ, ವಿರಚಿತಂ—ಕೃತಂ, ಏತಜ್ಜಪೇನ. ಏತಸ್ಯ! ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರಸ್ಯ ಜಪೇನ ಪಾಠೇನ, ಜಂತುಃ—ಪ್ರಾಣೀ, ಮನುಷ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ವಿಗತರೋಗಃ—ಆಮಯರಹಿತಃ, ಭವತಿ, ಚಂದ್ರಕಲಾವತಂಸಸ್ಯ ಭಗವತೋ ಭವಾನೀಪತೇಃ ಕೃಪಯಾವ್ಯಪಗತಭವಾಮಯೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತೋಭವವ್ಯಾಧಿಬಾಧಿತೈಸ್ತನ್ನಿರಾಸಾಯ ಸ್ತೋತ್ರಮೇತದವಶ್ಯಂ ಪಾಠ್ಯಂ ಯತೋಹಮಪ್ಯನಾಮಯೋ ಜಾತಇತಿಭಾವಃ. ಮಾಲಿನೀವೃತ್ತಮಿದಂ. ನನಮಯಯಯುತೇಯಂ ಮಾಲಿನೀ ಭೋಗಿಲೋಕೈ ರಿತಿಲಕ್ಷಣಾದಿತಿ ಸರ್ವಂ ಶಿವಂ. ‖ ೩೦ ‖

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಾರಾವಾರ ಪಾರೀಣ
ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ವಿರಚಿತ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೆ
ಅನಾಮಯಸ್ತವವ್ಯಾಖ್ಯಾ
ಸಮಾಪ್ತಾ.

ಟಿ ‖ ಕಾಂತಿಗುಣದಿಂದ ತುಂಬಿದುದೂ, ಮೃದುಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೂ ಆಗಿರುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಶ್ರೀ ಪರಶಿವನ ಅನಾಮಯವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕುಷ್ಠರೋಗ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಂಡಿ ಎಂಬ ಪಂಡಿತನಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಪಠಿಸುವಾತನು ನಾನು ಅನಾಮಯನಾದಂತೆ ಭವಾಮಯದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಡುವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ‖ ೩೦ ‖

ಶ್ರೀ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ
ರಚಿತವಾದ ಕನ್ನಡ ಟಿಪ್ಪಣದಲ್ಲಿ
ಅನಾಮಯ ಸ್ತೋತ್ರದ
ಟಿಪ್ಪಣವು ಮುಗಿದುದು.

ಓಂ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಮಥಗಣೇಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಶಿವಪಂಚಸ್ತವೇ ಹಲಾಯುಧಸ್ತವಃ.

ಪ್ರಾರಭ್ಯತೇ.

ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂ ವಿರಚಿತಾಖಿಲವಿದ್ಯಮಾದ್ಯಂ
ವಾಮಾರ್ಧಜಾನಿಮಿಭವಕ್ತ್ರಷಡಾಸ್ಯತಾತಂ ||
ಶೂಲಾಯುಧಂ ಹರಿವಿರಿಂಚಿಮುಖಾಮರೇಡ್ಯಂ
ಶಂಭುಂಕೃಪಾನಿಧಿಮುಪಂ ಸತತಂ ನಮಾಮಿ || ೧ ||
ನತ್ವಾಹಲಾಯುಧವಿಭುಂ ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಾದಿಸಾಗರಂ ||
ಕರೋಮಿವಿವೃತಿಂಪ್ರೀತ್ಯಾ ತತ್ಕೃತಾಯಾಸ್ಸ್ತುತೇರಹಂ || ೨ ||
ಭಕ್ತ್ಯಾವಿರಾಗವಿಧಿನಾವರಚರ್ಯಯಾಯೆ
ಜ್ಞಾನೇನ ಯೋಗವಿಭವೇನ ಕೃಪಾಂಶಿವಸ್ಯ ||
ಲಬ್ಧ್ವಂತರೀತುಮಘುವಾರ್ಧಿಮಿಹೋತ್ಸಹಂತೆ
ತೇಷಾಂ ಹಲಾಯುಧಸುತೌ ಮಹಮಾತಸಿಸ್ಯೆ || ೩ ||

ಇಯಮಿಹ ಕಥಾಸಂಗತಿಃ.

ಪುರಾಕಿಲ ಪರಮವೀರಶೈವಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಧುರಂಧರಃ ಕ್ರಿಯಾಚರ್ಯಾಯೋಗಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಠಃ ಶಿವಶರಣಚರಣಶುಶ್ರೂಷಾಪರಾಯಣಃ ನಿರಾಕೃತಕುಸುಮಾಯುಧಃ ಹಲಾಯುಧೋ ನಾಮ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಃ ಸ್ತೋತ್ರೇಣಾನೇನಶಂಕರಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕೃತ್ಯಸ್ವಪರಿಪೋಷ್ಯನವಗ್ರಾಮಪ್ರಜಾಃ ಶಿವಲೋಕಂ ನೀತ್ವಾ ಗಣೇಶ್ವರತ್ವಂ ಪ್ರಾಪೇತಿ.

ಹಲಾಯುಧ ಸ್ತೋತ್ರಂ.

ಮೂ ॥ ವಿಘ್ನಂನಿಘ್ನನ್ದ್ವಿರದವದನಃ ಪ್ರೀತಯೇ ವೋ ಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ
ವಾಮೇಕುಂಠತ್ಪ್ರಕಟತಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೇಸ್ಥೂಲದಂತಃ ॥
ಯಶ್ಶ್ರೀಕಂಠಂಪಿತರಮುಮಯಾಶ್ಲಿಷ್ಟವಾಮಾರ್ಧದೇಹಂ
ದೃಷ್ಟ್ವಾನೂನಂ ಸ್ವಯಮಪಿ ದಧಾವರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ ॥ ೧ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಸ ಖಲು "ಅವಿಘ್ನಾರ್ಥಂತುಯಜನಂ ಗಣೇಶಸ್ಯ ಪುರೋಭವೇತ್" ಇತಿ ಪೌಷ್ಕರಪಾರಮೇಶ್ವರೆ ಪರಮೇಶ್ವರೇಣ ಸಾಕ್ಷಾದುಪದಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ತತ್ರಾದೌ ಭಕ್ತಾನಾಂ ವಿವಿಧವಿಘ್ನವಿಚ್ಛೇದನಾರ್ಥಂ ಸುಖಸಂತಾನಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂಚ ಭಗವಂತಂಗಣಪತಿಂ ಪ್ರಶಂಸತಿ ॥ ವಿಘ್ನಂನಿಘ್ನನ್ನಿತಿ ॥ ವಾಮೆಕುಂಠತ್ ವಾಮಭಾಗೆಕುಂಠಿತೋಭವನ್ "ತತ್ಪುರುಷೆಕೃತಿಬಹುಳಂ" ಇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಅಲುಕ್. ಪ್ರಕಟತಃ ಪ್ರಕಾಶಿತಃ ಬೃಹನ್ಮಹಾನ್ ದೀರ್ಘಃ ದಕ್ಷಿಣೆ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೆ ಸ್ಥೂಲಃ ಪ್ರಕಟತಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೆಸ್ಥೂಲಃ ಪ್ರಕಟತೆ ಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೆಸ್ಥೂಲ ಇತಿವಾ ಪ್ರಕಟತಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೆ ಸ್ಥೂಲಃ "ಅಮೂರ್ಧಮಸ್ತಕಾತ್ಸ್ವಾಂಗಾದಕಾಮೆ" ಇತಿಸಪ್ತಮ್ಯಾಅಲುಕ್. ವಾಮೆಕುಂಠತ್ ಪ್ರಕಟತಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೆ ಸ್ಥೂಲೊದಂತಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಾಮೆಕುಂಠತ್ಪ್ರಕಟತಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೆ ಸ್ಥೂಲದಂತ ಇತಿ ಪಶ್ಚಾದ್ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ ಸಮಾಸತ್ವಾದೈಕಪದ್ಯಂ. ದ್ವಿರದೋಗಜಸ್ತಸ್ಯವದನವದ್ವದನಂಯಸ್ಯಸಃ ದ್ವಿರದವದನಃ, ವಿಘ್ನರಾಜಃ, ವಃ—ಯುಷ್ಮಾಕಂ, ವಿಘ್ನಂ, ನಿಘ್ನನ್—ಪರಿಹರನ್ಸನ್, ನಿತ್ಯಂ, ಪ್ರೀತಯೆ—ಆನಂದಾಯ, ಅಸ್ತು—ಭೂಯಾತ್, ಅಥ ವಾಮೆಕುಂಠತ್ಪ್ರಕಟತಬೃಹದ್ದಕ್ಷಿಣೆ ಸ್ಥೂಲದಂತ ಇತಿ ವಿಶೆಷಣಸ್ಯ ನಿರರ್ಥಕತಾಂ ನಿರಾಕರ್ತುಂ ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಕಟಯನ್ ಕಿಂಚಿದುತ್ಪ್ರೆಕ್ಷತೆ ॥ ಯಇತ್ಯಾದಿನಾ ॥ ಯೊ ದೆವಃ, ಉಮಯಾ—ಮಾತ್ರಾ, ಅರ್ಧಶಬ್ದಸ್ಸಾದೆಹಶ್ಚೆತ್ಯರ್ಧದೆಹಃ ವಾಮಶ್ಚಾಸಾವರ್ಧದೆಹಶ್ಚ ಶ್ಲಿಷ್ಟೊಮಿಳಿತಆಲಿಂಗಿತೊ ವಾಮಾರ್ಧದೆಹೊ ಯಸ್ಯ ತಂ, ಪಿತರಂ—ಜನಕಂ, ಶ್ರೀಃ ಶೊಭಾ ಕಂಠೆ ಯಸ್ಯತಂ ಶ್ರೀಕಂಠಂ, ದೃಷ್ಟ್ವಾ, ನೂನಂ, ಸ್ವಯಮಪಿ, ಅರ್ಧಂದೆಹಾರ್ಧಂ ನಾರೀ ಯಸ್ಯಸೊರ್ಧನಾರಿಃ ಇತಿಸಮಾನಾಧಿಕರಣೊಬಹುವ್ರೀಹಿಃ ಗೊಸ್ತ್ರಿಯೊರಿತಿ

ಹ್ರಸ್ವತ್ವಂ ಅರ್ಧನಾರಿಶ್ಚಾಸಾವೀಶ್ವರಶ್ಚೆತ್ಯರ್ಧನಾರೀಶ್ವರಃ ತಸ್ಯಭಾವಸ್ತ್ವಂ ತತ್, ವಧೌ—ಧೃತವಾ್, "ಅಲಂಘ್ಯಃ ಪಿತುರಾಚಾರಃ" ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಉತ್ತರವಾಕ್ಯಗತೊ ಯಚ್ಛಬ್ದಸ್ತಚ್ಛಬ್ದೋಪಾದಾನಮಪೇಕ್ಷತೆ. ಇವನೂನಂಧ್ರುವಂಶಂಕೆಮನ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದೀನಾ ಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾವ್ಯಂಜಕಶಬ್ದತ್ವೇನ ದಂಡಿನಾದರ್ಶಿತತ್ವಾತ್ ಸ್ವಯಮಪ್ಯರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ ದಧಾವಿತ್ಯೆವಸ್ಥಿತ ಇತ್ಯರ್ಥೋಲಭ್ಯತೆ.—ಲೋಕೆಹಿ ಕರೀದಂತವಾ್ ಕರಿಣೀದಂತಶೂನ್ಯಾ ದೃಶ್ಯತೆ. ತಥಾಚ ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋಸ್ಸದಂತನಿರ್ದಂತತ್ವೇನ ಕರಿಕರಿಣೀರೂಪತ್ವಾದರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತಮಿತಿ ಮಂತವ್ಯಂ. ಅಸ್ಮಿ್ ಸ್ತೊತ್ರೆ ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಾವೃತ್ತಂ. ॥೧॥

ಪರತರಚರ್ಯಾಜ್ಞಾನಾ ।
ಕರನೆನಿಸುತ್ತೆ ಮೆರೆದು ಪೊಂಭತಗ್ರಾಮಂ ॥
ಭರದಿಂ ಕೊಂಡಭವಪುರ ।
ಕ್ಕಿರದೆಯ್ದಿದ ವರ ಹಲಾಯುಧಯ್ಯನ ನೆನೆವೆಂ ॥

ಕಥಾಸಂಗತಿ.

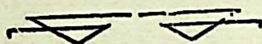
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಮವೀರಶೈವಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಧುರಂಧರನೂ, ಕ್ರಿಯಾಚರ್ಯಾಯೋಗಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಠನೂ, ಶಿವಶರಣಚರಣಸೇವಾಧುರಂಧರನೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಆದ ಹಲಾಯುಧನೆಂಬ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರನು ಅತಿಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿ ೬೬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂಭತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರದುಕೊಂಡು ಹೋದುದಲ್ಲದೆ ತಾನೂ ಗಣಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಸ್ತೋತ್ರವು.

"ಅವಿಘ್ನಾರ್ಥಂತುಯಜನಂ ಗಣೇಶಸ್ಯಪುರೋಭವೇತ್" ಹೀಗೆಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಘ್ನಭಯವುಂಟಾಗದಿ

ರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಸುಖಪರಂಪರಾಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ ಸ್ತುತಿಕರ್ತನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಪ್ರಶಂಸೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಟ|| ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೆನಿಸಿರುವ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಪರಶಿವನಂತೆ ತಾನೂ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೋ ಎಂಬಹಾಗೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೋಟಕಾದ ದಂತವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಾನೆಯಂತೆಯೂ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪವಾದ ದಂತವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಗಂಡಾನೆಯಂತೆಯೂ ಒಪ್ಪುವ ಗಜಮುಖನಾದ ಗಣೇಶನು ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಪರಿಪರಿಸುತ್ತಾ, ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. || ೧ ||

ಮೂ || ಶ್ಲಾಘ್ಯಃಪುತ್ರಸ್ಸಭವತಿ ಕಿಲ ಸ್ವಸ್ಯನಪ್ತುಸ್ಸಕಾಶಾ
ದ್ಧತ್ತೇಕ್ಕೈಶ್ಚಿದ್ಗುಣಸಮುದಯೈರ್ಯಸ್ಸಮುತ್ಕರ್ಷರೇಖಾಂ ||
ಇತ್ಥಂವಾಂಛನ್ ಪಿತುರಧಿಕತಾಂ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಸ್ಯನೂನಂ
ಷಷ್ಠಂಬಿಭ್ರದ್ವದನಮಪರಂ ಪಾತು ವಿಶ್ವಂವಿಶಾಖಃ || ೨ ||

ವ್ಯಾ|| ಅಥಭೂತಹಿತಪ್ರೇಪ್ಸುಃಕವಿಃ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿನಿಬಂಧನಾಮಖಿಲಲೋಕವಿಷಯಾಮಾಶಿಷಂಪ್ರಯುಙ್ಕ್ತೇ || ಶ್ಲಾಘ್ಯ ಇತಿ || ಯಃ, ಸ್ವಸ್ಯ, ನಪ್ತುಃ—ಪಿತುಃ ಸಕಾಶಾತ್, ಕೈಶ್ಚಿದ್ಗುಣಸಮುದಯೈಃ, ಸಮುತ್ಕರ್ಷರೇಖಾಂ—ಪ್ರಕರ್ಷಶ್ರೇಣೀಂ, ಧತ್ತೇ—ಬಿಭರ್ತಿ, ಸಃ, ಪುತ್ರಃ, ಲೋಕೇ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಃ—ಶ್ಲಾಘನೀಯಃ ಪ್ರಶಸ್ಯಃ, ಭವತಿ ಕಿಲ, ಕಿಲೇತ್ಯೈತಿಹ್ಯೇ. ತದಾಹುರ್ನೀತಿನಿಪುಣಾಃ— "ಕುಂಭಃ ಪರಿಮಿತಮಂಭಃಪಿಬತಿ ಪಪೌಕುಂಭಸಂಭವೋಂಭೋಧಿಂ | ಅತಿರಿಚ್ಯತೇಸುಜನ್ಮಾ ಕಶ್ಚಿಜ್ಜನಕಂ ನಿಜೇನಚರಿತೇನ" ಇತಿ. ಇತ್ಥಮನೇನಪ್ರಕಾರೇಣ, ಪಂಚವಕ್ತ್ರಸ್ಯ, ಪಿತುರುಮಾಪತೇಸ್ಸಕಾಶಾತ್, ಸ್ವಸ್ಯ, ಅಧಿಕತಾಂ, ನೂನಂ ವಾಂಛನ್ನಿವೇತ್ಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ, ಅಪರಂ—ಪಂಚವಕ್ತ್ರೇಭ್ಯೋಧಿಕಂ ಅನ್ಯತ್, ಷಷ್ಠಂ, ವದನಂ, ಬಿಭ್ರದ್ಬಿಭ್ರಾಣಃ, ವಿಶಾಖಾನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತೇಕಾಲೇ ಜಾತತ್ವಾದ್ವಿಶಾಖೋ ಭಗವಾನ್ ಷಣ್ಮುಖಃ, "ವಿಶಾಖಃ ಕ್ರೌಂಚದಾರಣಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ವಿಶ್ವಂ—ಸರ್ವಂಜಗತ್, ಪಾ

ತು—ಪಾಯಾತ್, ತಸ್ಯೈವ ಜಗನ್ನಾಶಕಕರಣಸಮುದ್ಯತತಾರಕಾಖ್ಯಮಹಾ ದೈತ್ಯಸಂಹರ್ತೃತ್ವೇನ ವಿಶ್ವತ್ರಾಣೌಚಿತ್ಯಾದಿತಿಭಾವಃ. ‖ ೧ ‖

ಅನಂತರ ಕವಿಯು ಲೋಕಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡ ಲಿಚ್ಛೆ ಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮ್ಯುದ್ದೇಶಕವಾದ ಆಶೀರೂಪಕವಾದ ಮಂಗಳವಂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ

ಟ ‖ ಲೋಕದಲ್ಲಿ—ಯಾವನು ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕೆಲವುಗು ಣಗಳಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯುಂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಸತ್ಪುತ್ರನೆನಿಸಿಕೊ ಳ್ಳುತ್ತಾನಷ್ಟೆ! ಈರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಪಂಚಮುಖನಾದ ಶಿವನಿ ಗಿಂತಲೂ ತಾನು ಆಧಿಕ್ಯವಂ ಹೊಂದಲಿಚ್ಛೆಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಹಾಗೆ ಆರು ಮೊಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿ. ‖ ೧ ‖

ಮೂ ‖ ಏಕೋದೇವಸ್ಸಜಯತಿ ಶಿವಃ ಕೇವಲಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಃ
ದೇವೀ ಸಾಚ ತ್ರಿಭುವನಮಿದಂ ಯದ್ವಿಭೂತಿಪ್ರಪಂಚಂ ‖
ಯತ್ಕೂಟಸ್ಥಂ ಮಿಥುನಮವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧಯೋಗಾ
ನ್ಮಿಶ್ರೀಭೂತಂ ತದಖಿಲಜಗಜ್ಜನ್ಮಬೀಜಂ ನಮಾಮಿ ‖ ೩ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇಹಖಲುಲೋಕೇಪುತ್ರಪ್ರಶಂಸಾ ಪಿತ್ರೋಃ ಪ್ರೀತಿಕರೀತಿಪ್ರ ತೀತ್ಯಾಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಥಮಮೇವಗಣಪತಿಷಣ್ಮುಖೌ ವರ್ಣಯಿತ್ವಾ ಸಂಪ್ರತಿತತ್ಪಿತ್ರೋಶ್ಶಿವಯೋಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಶಂಸನ್ ಶಿವಶಕ್ತಿ ಯುಗಳಂ ಪ್ರಣಮತಿ ‖ ಏಕಇತಿ ‖ ದೀವ್ಯತಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ದೇವಃ, ಸಃ—ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ, ನಿರ್ಮಲತ್ವಾಚ್ಛಿವಃ, ಏಕಃ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಃ. ಕೇವ ಲಂಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಸಂಬಂಧಶೂನ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಃ ಮೂರ್ತಿರುಪಚಾ ರಾದ್ಯಸ್ಯ ಸತಥೋಕ್ತಃ ಕೇವಲಚಿತ್ಸ್ವರೂಪ ಇತಿಯಾವತ್. ಜಯತಿ-ಸರ್ವೊ ತ್ಕರ್ಷೇಣ ವರ್ತತೆ, ಜಯತಿರ್ಧಾತುರಕರ್ಮಕಃ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷವಾಚೀ. ಅನ್ಯೆ ಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಾತ್ಮನಾಂ ಮಲಾದಿಬಂಧನಿಬಂಧನಮೂರ್ತಿಮತ್ವಾಚ್ಛಿವ

ಸ್ಯ ಅತಥಾತ್ವಾಚ್ಚ ತೇಭ್ಯಸ್ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಶಿವಸ್ಯೋತ್ಕರ್ಷೋ ವಿಜ್ಞೇಯಃ—ಸಾಚ ದೇವೀ, ಶಿವವತ್ ಏಕಾ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನರೂಪಾ, ನಹಿಚೇತನಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ ಚೇತನಾಭವಿತು ಮರ್ಹತಿ ಶಕ್ತೀನಾಂಚೇತನಾನೋಚಿತ ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. ಸಾಪಿ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಬಂಧಶೂನ್ಯಾ ಅನ್ಯಥಾ ಶಿವಸ್ಯಾಪಿ ತತ್ಪ್ರಸಂಗಃ ಶಕ್ತಿಶಕ್ತಿ ಮತೋಸ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯಾಭ್ಯುಪಗಮಾತ್. ಇದಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧಮಿಶ್ರ ರೂಪಂ, ಯಯೋಶ್ಶಿವಶಕ್ತ್ಯೋರ್ವಿಭೂತೇರೈಶ್ವರ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಃ ವಿಸ್ತಾರಃ, ಕಾರ್ಯಮಿತಿಯಾವತ್. ಯಚ್ಛಿವಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಂ, ಮಿಥುನಂ—ದ್ವಂದ್ವಂ, ಕೂಟ ಸ್ಥಮಪರಿಣಾಮಿನಿತ್ಯಂ ,ಕಿಂಚ. ನವಿದ್ಯತೇವಿನಾಭಾವಃ ಪೃಥಗ್ಭಾವೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಅವಿನಾಭಾವಶ್ಚಾಸೌ ಸಂಬಂಧಶ್ಚ ತಸ್ಯ ಯೋಗಾದುಪಪತ್ತೇಃ, ಮಿಶ್ರೀ ಭೂತಂ-ಮಿಳಿತಂ,ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧೋತ್ರ ಸಮವಾಯಸ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮಿತಿ ಚಾನಾರ್ಥಾಂತರಂ. ಅಖಿಲಾನಾಂ, ಜಗತಾಂ—ಜನ್ಮಬೀಜಮುತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ, ತತ್—ಶಿವಶಕ್ತಿಯುಗಳಂ, ನಮಾಮಿ, ಏತೇನ ತತ್ಸದ್ಭಾವೇಕಾರ್ಯಲಿಂಗಕಮ ನುಮಾನಂ ಸೂಚಿತಂ ಭವತಿ ಕ್ಷಿತ್ಯಾದಿಕಂ ಸಕರ್ತೃಕಂ ಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ ಘಟವದಿತಿ. ‖ ೩ ‖

——:o:——

ವಿಘ್ನೇಶ ಷಣ್ಮುಖರ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾದ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಸ್ವರೂಪವಂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ, ಆ ಶಿವಶಕ್ತಿಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ ವಂದನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಟ ‖ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಆ ಶಿವನು ಅದ್ವಿತೀಯನೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವ ರೂಪನೂ ಆಗಿರುವಂತೆ ಶಿವಶಕ್ತಿಯುಕೂಡ ಅದ್ವಿತೀಯಳೂ ಜ್ಞಾನರೂಪಿ ಣಿಯೂ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. —ಸ್ವರ್ಗಮರ್ತ್ಯಪಾತಾಳರೂಪವಾದ ಈ ಮೂರು ಲೋಕವು ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಆಗಿದೆಯೋ ಯಾವ ಶಿವ ಶಕ್ತಿಯುಗ್ಮವು ಎಡೆಬಿಡದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳುದಾಗಿರುವುದೋ ಎಲ್ಲಾ ಜಗದು ತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಆ ಶಿವಶಕ್ತಿಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ‖ ೩ ‖

ಮೂ ‖ ಏಕಸ್ಸ್ರಷ್ಟಾ ಸಕಲಜಗತಾಮಾದಿಭೂತಸ್ಸ್ವಯಂಭೂ
ಸ್ತ್ರಾತಾತೇಷಾಂ ತ್ರಿಭುವನಗುರುರ್ವಾಸುದೇವಃಪ್ರಸಿದ್ಧಃ‖

ಯಸ್ತೌದ್ವಾವಪ್ಯತುಲಮಹಿಮಾ ಸಂಹರತ್ಯಂತಕಾಲೇ
ಕಸ್ತಸ್ಯಾನ್ಯೋಽಭವತಿ ಸದೃಶಃ ಶ್ರೀಮಹಾಕಾಲಮೂರ್ತೇಃ ॥೪॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥೇದೃಶಸ್ಯಶಿವಸ್ಯದೇವತಾಂತರಸಾಧಾರಣ್ಯಶಂಕಾಮುಪಾಕರೋತಿ ॥ ಏಕಇತಿ ॥ ಆದಿಭೂತಃ—ಪ್ರಥಮಜಾತಃ, ಸುರಜ್ಯೈಷ್ಠ ಇತಿಯಾವತ್. ಸ್ವಯಂಭೂಃ—ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಏಕಃ, ಸಕಲಜಗತಾಂ—ಚತುರ್ದಶಭುವನಾನಾಂ, ಸ್ರಷ್ಟಾ—ಉತ್ಪಾದಕಃ, ತ್ರಿಭುವನಗುರುಃ—ತ್ರಿಲೋಕೀಶ್ರೇಷ್ಠಃ, ವಸುದೇವಸ್ಯಾಪತ್ಯಂ ಪುಮಾನ್ ವಾಸುದೇವಃ ಕೃಷ್ಣಃ, ತೇಷಾಂ—ಸಕಲಜಗತಾಂ, ತ್ರಾತಾ—ಪಾಲಕಇತಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ, ಅತುಲಮಹಿಮಾ—ಅಸದೃಶಸಾಮರ್ಥ್ಯಃ, ಯೋ ದೇವಃ, ತೌ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣೂ, ದ್ವಾವಪಿ, ಅಂತಕಾಲೇ—ಪ್ರಳಯಸಮಯೇ, ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸತಿ, ಸಂಹರತಿ, ತದುಕ್ತಂ ಸ್ಕಾಂದೇಕಾಳಿಕಾಖಂಡೇ—“ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂವಿಷ್ಣುಮಿಂದ್ರಂಚ ಯಮಮನ್ಯಾನ್‌ಸುರಾಸುರಾನ್ | ಯತೋನಿಗೃಹ್ಯಹರಸಿ ಹರಇತ್ಯುಚ್ಯಸೇತತಃ” ಇತಿ. ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌಕಾಲಶ್ಚೇತಿಮಹಾಕಾಲಃ ಸಂಹಾರಕರ್ತಾ ರುದ್ರಃ ಶ್ರಿಯಾಯುಕ್ತೋ ಮಹಾಕಾಲಃ ಶ್ರೀಮಹಾಕಾಲಃ ಸಃ ಮೂರ್ತಿಸ್ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯತಸ್ಯ, ತಸ್ಯರುದ್ರಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ, ಅನ್ಯಃ, ಕಃ, ಸದೃಶಃ, ಭವತಿ, ಸಕಲಜಗತ್ಸರ್ಗಸ್ಥಿತಿಕಾರಿಣೋಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾರಾಯಣಯೋರಪಿ ಸಂಹಾರಕೃತಃ ರುದ್ರಮೂರ್ತೇಶ್ಶಿವಸ್ಯ ಕೋನಾಮ ತದಿತರಃ ಕಶ್ಚಿದ್ದೇವೋ ದಾನವೋ ಮಾನವೋ ವಾ ಸಮೋಭವತಿ ನಕೋಪೀತ್ಯರ್ಥಃ, ತದುಕ್ತಂ—“ತಥೈಕತ್ವೇಪಿಸರ್ವೇಷಾಂರುದ್ರಸಾಮ್ಯಂನವಿದ್ಯತೇ” ಇತಿ. ॥ ೪ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಮತ್ತಾವದೇವತೆಗಳೂ ಸಮಾನರಲ್ಲವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಟ ॥ ಸುರಜ್ಯೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನು ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆಂತಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತನೆಂತಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಅಸದೃಶಮಹಿಮನಾದ ಯಾವನು ಆ ಬ್ರಹ್ಮ

ವಿಷ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೋ ರುದ್ರರೂಪಿಯಾದ ಆ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಾಟಿಯಾದವನು ಮತ್ತಾವನಿದ್ದಾನೆ ? ||೪||

ಮೂ || ವಕ್ತುಂವಾಂಛಾಹರನಿರವಧೇಸ್ತ್ವನ್ಮಹಿಮ್ನಸ್ಸ್ವರೂಪಂ
ಚೇತಶ್ಚೈತತ್ಕತಿಪಯಪದಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಾವಸನ್ನಂ ||
ಜ್ಞಾತ್ವಾಚೇದಂತ್ರಿನಯನಮಯಾತ್ವದ್ಗುಣಸ್ತೋತ್ರಭಕ್ತ್ಯಾ
ಸ್ವಾತ್ಮನ್ಯೇವಸ್ವಯಮಧಿಕೃತೋಧೃಷ್ಟತಾಪಟ್ಟಬಂಧಃ || ೫ ||

ವ್ಯಾ || ಅಧುನಾಸ್ತೋತ್ರಾರಂಭಮುಪಕ್ಷಿಪತಿವಕ್ತುಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ಅನ್ಯೈರಿತ್ಯಂತೇನವೃತ್ತಚತುಷ್ಟಯೇನಚ || ಹೇಹರ, ನಿರವಧೇಃ-ಅನಂತಸ್ಯ, ತ್ವನ್ಮಹಿಮ್ನಃ—ತವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಸ್ಯ, ಸ್ವರೂಪಂ, ವಕ್ತುಂ, ಮಮ, ವಾಂಛಾ, ವರ್ತತೇ, ತಥಾಪಿ, ಏತತ್, ಮೇ, ಚೇತಃ, ಕತಿಪಯಾನಾಂ—ಕೇಷಾಂಚಿತ್, ಪದಾನಾಂ—ಸುಪ್ತಿಙಂತಾನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ, ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರೇಣ, ಅವಸನ್ನಮವಸಾದಂಪ್ರಾಪ್ತಂ, ಪರಿಕ್ಷೀಣಂ ನತು ಪರಿಚಿತಂ. ತಥಾಚ ಕಥಮಲ್ಪಪರಿಚಯವತಾ ಚೇತಸಾ ತವ ಅನಂತಾ ಗುಣಾ ಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯಾಃ ನಚಾಜ್ಞಾತಗುಣಾಃ ವರ್ಣಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಂತ ಇತಿ. ಇದಂ, ಜ್ಞಾತ್ವಾಚ—ವಿದಿತ್ವಾಪಿ, ಹೇ ತ್ರಿನಯನ, ತ್ವದ್ಗುಣಸ್ತೋತ್ರೇ—ತವ ಪ್ರಶಂಸಾಯಾಂ, ಭಕ್ತ್ಯಾ—ಅನುರಾಗವಿಶೇಷೇಣ, ಯಃ, ಧೃಷ್ಟತಾಯಾಃ—ಸ್ತೋಷ್ಯೇ ಇತಿ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯಸ್ಯ, ಪಟ್ಟಬಂಧಃ—ಅಧಿಪತ್ಯಂ, ಸಃ, ಸ್ವಯಂ, ಸ್ವಾತ್ಮನ್ಯೇವ—ಧೃಷ್ಟತಾಯಾಮೇವ, ಮಯಾ, ಅಧಿಕೃತಃ—ನಿಯುಕ್ತಃ, ತತ್ ನಿರಾಕೃತಃ ಕಿಂತು ಅನುಜ್ಞಾತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. || ೫ ||

———:o:———

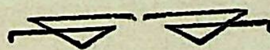
ಟೀ || ಎಲೈ ಹರನೇ ! ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಸ್ವರೂಪವಂ ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗಾಶೆಯಿದೆ. ಆದರೆ,—ಈ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುವುದು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲೇ ನಾನು ದಿಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೇಮಿಸಿದೆ. || ೫ ||

ಮೂ ॥ ವಾಗೀಶಸ್ತ್ವಂಯುಗಪದಖಿಲಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತಿಯುಕ್ತಃ
ಕಾತೇತುಷ್ಟಿಸ್ಸ್ತುತಿರಚನಯಾ ಮಾದೃಶಸ್ಯಾಲ್ಪಬುದ್ಧೇಃ ॥
ಏವಂಜ್ಞಾತ್ವಾ ಹರ ವಿರಮತಸ್ತೋತ್ರಹೇತೋರ್ಯತ್ನಾನ್ಮೇ
ಭಕ್ತ್ಯಾವೇಶಾತ್ಪ್ರಸರತಿ ಮುಖಾದ್ಭಾರತೀ ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ವಾಗೀಶಇತಿ ॥ ಹೇ ಹರ, ತ್ವಂ, ವಾಗೀಶಃ—ಮಹಾಮಾಯಾಖ್ಯಾದುಪಾದಾನಾನ್ನಾದಬಿಂದುಪ್ರಣವಮಾತೃಕಾ ನಿರ್ಮಾತೃತ್ವಾತ್ತತ್ಸಮಾಹಾರಭೂತಾಶೇಷಪದ ಸಂಕೇತಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ತದುಪ ಸಂಹಾರಕತ್ವಾಚ್ಚ ವಾಚಾಮೀಶಃ, ಕಿಂಚ. ಯುಗಪತ್—ಏಕಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೇ, ಅಖಿಲಾನಾಂ—ಅಶೇಷಪದಾರ್ಥಾನಾಂ, ಜ್ಞಾನಸ್ಯ—ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಸ್ಯ, ಸಂಪತ್ತ್ಯಾ—ಅತಿಶಯೇನ, ಯುಕ್ತಃ, ತೇ—ಈದೃಶಸ್ಯ ತವ, ಮಾದೃಶಸ್ಯ, ಅಲ್ಪಬುದ್ಧೇಃ, ಪುಂಸಃ, ಸ್ತುತಿರಚನಯಾ—ಸ್ತೋತ್ರನಿರ್ಮಾಣೇನ, ಕಾ ತುಷ್ಟಿಃ—ನಕೋಪಿ ಸಂತೋಷಃ, ಅವಿಸ್ಮಯಕಾರಿತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಏವಂ, ಜ್ಞಾತ್ವಾ, ಸ್ತೋತ್ರಹೇತೋಃ ಪ್ರಯತ್ನಾತ್, ವಿರಮತೋ ನಿವರ್ತಮಾನಸ್ಯ, "ಜುಗುಪ್ಸಾವಿರಾಮಪ್ರಮಾದಾರ್ಥಾನಾಮುಪಸಂಖ್ಯಾನಂ" ಇತ್ಯುಪಸಂಖ್ಯಾನಾತ್ಪಂಚಮೀ. "ವ್ಯಾಙ್ಪರಿಭ್ಯೋರಮಃ" ಇತಿ ಪರಸ್ಮೈಪದಿತ್ವಾದ್ವಿರಮತ ಇತಿ ಶತೃಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಮೇ—ಮಮ. ಮುಖಾತ್, ಭಾರತೀ—ವಾಣೀ, ಭಕ್ತ್ಯಾವೇಶಾತ್—ಭಕ್ತೇರಾಟೋಪಾತ್, ಹಠಾತ್—ಬಲಾತ್ಕಾರಾತ್, ಪ್ರಸರತಿ—ಪ್ರವರ್ತತೇ, ಅಹಂ, ಕಿಂ ಕರೋಮಿ, ಭಕ್ತಿರ್ಬಲವತೀ ಅತಸ್ಸಾ ಮಾಂ ಬಲಾದಾಕ್ರಮ್ಯ ಭಾಷಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೬ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ನೀನು ವಾಕ್ಕುಗಳಿಗೊಡೆಯನು. ಮತ್ತು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನನ್ನಂತಹ ಅಲ್ಪಮತಿಯ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸಂತೋಷವುಂಟಾದೀತೇ. ಈ ಸಂಗತಿಯಂ ತಿಳಿದು ನಾನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಂ ಬಿಟ್ಟಾಗ್ಯೂ ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ಮಾತುಗಳು ನಾನು ಎಷ್ಟು ತಡೆದರೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ॥ ೬ ॥

ಮೂ ‖ ಯತ್ತೇತತ್ತ್ವಂನಿರವಧಿ ಪರಂ ವಾಙ್ಮನೋಃಪಾರಭೂತಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಪಿ ಹರ ಗಿರಸ್ತತ್ರಭಗ್ನಾಃಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ‖
ಅರ್ವಾಚೀನಂ ಯದಪರಮಿದಂ ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಂತೇ
ರೂಪಂಭಕ್ತ್ಯಾ ವರದ ತವಹಂವಾಗ್ಭಿರಭ್ಯರ್ಚಯಾಮಿ ‖೭‖

ವ್ಯಾ ‖ ಯತ್ತೇತತ್ವಮಿತಿ ‖ ಹೇ ಹರ, ನಿರವಧಿ—ದೇಶತಃಕಾಲತೋ ವಾವಚ್ಛೇದರಹಿತಂ, ವಾಙ್ಮನಸೋಃ ಪಾರಭೂತಂ ನ ಭವತೀತಿ ವಾಙ್ಮನೋ ಪಾರಭೂತಂ ವಾಙ್ಮನಸೋರಗೋಚರಮಿತಿ ಯಾವತ್, ತೇ—ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತವ, ಪರಂ-ನಿರ್ಗುಣಂನಿರಂಜನಂ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣಂ, ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ-ಅನಾ ರೋಪಿತಂ ರೂಪಂ, ಶ್ರುತನುಸ್ತಿ, ತತ್ರ, ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಪಿ, ಗಿರೋ ವಾಚಃ, ಭಗ್ನಾಃ—ಕುಂಠಿತಾಃ, ವಯಂತ್ವಲ್ಪಮೇಧಾಯುಕ್ತಾಃ ತತ್ಕ ಥಮಭಿದಧ್ಮಹೇ. ಯದುಕ್ತಮಾದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ—"ಯತೋವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂ ತೇ" ಇತ್ಯಾದಿ. ತರ್ಹಿ ಮಾಸ್ತು ಹೀತ್ಯತಉಚ್ಯತೇ. ಹೇ ವರದ, ಅರ್ವಾ ಚೀನಮವಾಗ್ಭವಂ, ಸೋಪಾಧಿಕಂ ಸ್ಥೂಲ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರನಿಮಿತ್ತಂ ಯದಪರಂ ಪುರುಷಾಖ್ಯಂ, ಪಾರ್ವತ್ಯಾಃ, ವಲ್ಲಭಂ-ಪ್ರಿಯಂ, "ದಯಿತಂವ ಲ್ಲಭಂಪ್ರಿಯಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಋತಂಸತ್ಯಂಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣ ಪಿಂಗಳಮಿತಿ ತಯೋರೈಕ್ಯಸ್ಯಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯ ಚರಿತ್ರಾಣ್ಯಾಶೇಷತೋ ವೇದಿತುಮಶಕ್ಯಾನಿ. ಯದಾಹುಃ—"ಚರಿತಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಗುಹ್ಯಾನಿ ಗಹ ನಾನಿಚ | ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯೋಹಿ ಶಂಕರಃ" ಇತಿ. ಸತ್ಯಂ ಅತಏವ. ಇದಮೇತಾದೃಶಂ, ತತ್ತೇರೂಪಂ ಸ್ವರೂಪಂ-ಭಕ್ತ್ಯಾ ವಾಗ್ಭಿಃ, ಅಭ್ಯರ್ಚಯಾಮೀತ್ಯುಕ್ತಂ. ಭಕ್ತ್ಯೈತು ಶಿವೋ ವಿಷಯೀಕ್ರಿಯತ ಏವ. ತದುಕ್ತಮಾದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ—"ಭಕ್ತ್ಯೈವಾನನ್ಯಯಾರಾಜನ್ ಜ್ಞಾ ಯತೇ ಭಗವಾನ್ ಶಿವಃ" ಇತ್ಯಾದಿ. ‖ ೭ ‖

ಟ ‖ ವರಪ್ರದನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ದೇಶ ಕಾಲಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವುದೂ,ಮಾತು ಮನಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಗುಣರೂಪವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ವಾಕ್ಕುಗಳೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಕೈಲಾಗದ

ವುಗಳು. ಅದುಕಾರಣ ಮೂಢನಾದ ನಾನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪಾರ್ವತೀಸಹಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಮತ್ತೊಂದುರೂಪವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ‖ ೭ ‖

ಮೂ ‖ ಅನ್ಯೈಸ್ಸ್ತೋತ್ರಂ ರಚಿತಮಮೃತಸ್ಯಂದಿಭಿರ್ವಾಗ್ವಿಲಾಸೈಃ
ಫಲ್ಗುಪ್ರಾಯೈಃ ಕಿಮಿದಮಿಹ ತು ತ್ಯಜ್ಯತೇಮದ್ವಚೋಭಿಃ ‖
ಕಿಂವಾ ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕನಕಕಮಲೈರರ್ಚಿತಂ ಪಾದಪೀಠಂ
ಭಕ್ತ್ಯಾಶಂಭೋಃ ನ ಪುನರಪರಃ ಪೂಜಯತ್ಯರ್ಕಪುಷ್ಪೈಃ ‖೮‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅನ್ಯೈರಿತಿ ‖ ಶಮಸ್ಮಾದ್ಭವತೀತಿ ಶಂಭುಃ ಶಂ ಸುಖಮುಪ್ರೈತಾರೂಪಂ ಭಾವಯತೀತಿ ವಾ ಶಂಭುಃ ಹೆ ಶಂಭೊ, ಅನ್ಯೈಃ—ವಾಚಸ್ಪತಿಪ್ರಮುಖೈಃ, ತ್ವಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ, ಅಮೃತಸ್ಯಂದಿಭಿಃ— ಅಮೃತೋಪಮರಸಸ್ರಾವಿಭಿಃ, ಸಹೃದಯಹೃದಯಚಮತ್ಕಾರಕಾರಿಭಿ ರಿತಿಯಾವತ್. ವಾಗ್ವಿಲಾಸೈಃ, ಸ್ತೋತ್ರಂ, ರಚಿತಂ ಕೃತಮಿತಿ, ಇಹ, ಫಲ್ಗುಪ್ರಾಯೈಃ—ಅಸಾರಸದೃಶೈಃ, ಮದ್ವಚೋಭಿಃ, ಇದಂ ಸ್ತೋತ್ರಂತು, ತ್ಯಜ್ಯತೆ ಕಿಂ—ನ ತ್ಯಜ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಅತ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತಮೊಚಷ್ಟೆ ‖ ಕಿಂವೆತಿ ‖ ಕೈಶ್ಚಿತ್ ಶ್ರೀಮದ್ಭಿಃ, ಕನಕಕಮಲೈಃ, ಅರ್ಚಿತಂ, ತವ, ಪಾದಪೀಠಂ—ಪಾದಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಂ ನಿಹಿತಂ ಪೀಠಂ, ಅಪರಃ ಪುನಃ ಪುನಶ್ಶಬ್ದಸ್ತ್ವರ್ಥೆ ಅನ್ಯೋದರಿದ್ರಸ್ತು, ಅರ್ಕಪುಷ್ಪೈಃ, ಕಿಂ ನ ಪೂಜಯತಿ—ಪೂಜಯತ್ಯೇವ ತದ್ವದಹಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೮ ‖

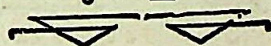
ಟ ‖ ಸುಖಕರನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮೊದಲಾದವರು ರಸಭರಿತವಾದ ವಾಕ್ಕುಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿರುವರು. ಆದರೆ—ನಾನು ನೀರಸವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸಿರಿವಂತರು ಚಿನ್ನದ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದರಿದ್ರನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಕ್ಕದಹೂವುಗಳಿಂದಲಾದರೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವನೇ ? ‖ ೮ ‖

ಮೂ॥ ಪಥ್ಯಾಹಾರೌ ಹರ ಜಲಮುಚಾಂ ಯೌಚ ಯೌ ಪಂಕಜಾನಾಂ
ಮಿತ್ರಾಮಿತ್ರೌ ವರದ ಹವಿಷಾಂ ದಾಯಕಗ್ರಾಹಕೌ ಯೌ ॥
ಯೌ ಗಂಧಸ್ಯ ಪ್ರಜನವಹನೌ ತಾನಹಂ ಪುಷ್ಟಿಹೇತೋಃ
ರಷ್ಟೌ ವಂದೇ ತ್ರಿಭುವನತನೋರ್ಮೂರ್ತಿಭೇದಾಂಸ್ತವೈತಾನ್ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಅಥಾಸ್ಯಭಗವತೋ ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಂ ವರ್ಣಯತಿ ॥ ಪಥ್ಯಾಹಾರಾವಿತಿ ॥ ಹೇ ವರದ, ಹರ, ಯೌ—ಮೂರ್ತಿಭೇದೌ, ಜಲಮುಚಾಂ—ಮೇಘಾನಾಂ, ಪಂಥಾಃ ಮಾರ್ಗಶ್ಚ ಆಹಾರಶ್ಚ ಪಥ್ಯಾಹಾರೌ ಆಕಾಶೋದಕೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಯೌ ಚ—ಚಶಬ್ದಸ್ತ್ವರ್ಥಃ ಯೌತು, ಪಂಕಜಾನಾಂ, ಮಿತ್ರಂಚ ಅಮಿತ್ರಶ್ಚೇತಿ ಮಿತ್ರಾಮಿತ್ರೌ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಯೌ, ಹವಿಷಾಂ—ಹೋಮದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ, ದಾಯಕೋ ದಾತಾಚ ಗ್ರಾಹಕಃ ಸ್ವೀಕರ್ತಾಚ ದಾಯಕಗ್ರಾಹಕೌ ಯಜಮಾನಾಗ್ನೀ ಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಯೌ, ಗಂಧಸ್ಯ—ಗಂಧಗುಣಸ್ಯ, ಪ್ರಜನವಹನೌ—ಪ್ರಭವಪ್ರಾಪಕೌ, ಪೃಥಿವೀಪವನಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತಾನೇತಾನ್, ಪುಷ್ಟಿಹೇತೋಃ—ಪರಿಪೋಷಣಕಾರಣಸ್ಯ, ತ್ರಿಭುವನತನೋಃ ತ್ರಿಭುವನಂ ತನುಶ್ಚೇಷ್ಟಾಶ್ರಯೋ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ತ್ರಿಭುವನಂಸಾಕ್ಷಾದಧಿಷ್ಠಾತುರಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅಥವಾ—ಪುಷ್ಟಿಹೇತೋಃ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಭೋಗಾರ್ಥಂ, ತ್ರಿಭುವನಮಧಿಷ್ಠಾತುರಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಯದಾಹುಃ—“ ಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಬಿಭರ್ತೀದಂಚರಾಚರಂ ” ಇತಿ. ನಚೇಶ್ವರಸ್ಯ ತನುರಸ್ಮದಾದಿತನುವದಿಂದ್ರಿಯಾಶ್ರಯೋ ಭೋಗಾಶ್ರಯೋ ವಾ ಸಂಭವತಿ ಭಗವತಃ ಶಿವಸ್ಯಆದಿನಿರ್ಮಲತ್ವಾತ್ಕರ್ಮಾಭಾವೇನ ತಥಾವಿಧತನ್ವಯೋಗಾತ್. ತವ, ಅಷ್ಟೌ ಮೂರ್ತಿಭೇದಾನ್, ಅತ್ರಾಪಿ ಸಾಕ್ಷಾದಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವಮಾತ್ರೇಣ ಮೂರ್ತಿಭೇದಾನಿತ್ಯರ್ಥೋದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ವಿವಿಧದೇಹಲಕ್ಷಣೇ ಚೇಷ್ಟಾಶ್ರಯತ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್. ಏವಂ ನಕಶ್ಚಿಚ್ಛಂಕಾಶಂಕುರಿತಿ ವಿಸ್ತರೇಣೋಕ್ತಮಸ್ಮಾಭಿರನ್ಯತ್ರ. ಅಹಂ, ವಂದೇ—ಸ್ತೌಮಿ, ಅಹೋ ಮಹೇಶಿತುರಷ್ಟಾಭಿರ್ಮೂರ್ತಿಭಿರಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಸರ್ವೇಪ್ಯಮೀಪದಾರ್ಥಾಃ ಆಸಾಂಪ್ರಪಂಚಃ ಆಭಿರ್ವಿನಾ ನ ಪ್ರಾಣಿನಾಮಸ್ತಿ ಭೋಗಃ ಕಿಮಪಿಕಾರ್ಯಂಚನೇತಿ ಪ್ರಶಂಸಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ. ವದಿ ಅಭಿವಾದನಸ್ತುತ್ಯೋರಿತಿ ಧಾತೋಸ್ಸ್ತುತ್ಯರ್ಥೇಪಿಪಾಠಾತ್ ಸ್ತುತಿಶ್ಚ ಗುಣಪ್ರಶಂಸಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯತಃ ಪ್ರಶಂಸಾಪಿ ಶಿವಾನ್ವಯಾತ್ ನತುಸ್ವಪ್ರ

ಜ್ಞಾನತಯಾ. ನನು ಸಾಕ್ಷಾದಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವಸಾಮ್ಯೇ ಪಂಚವಕ್ತ್ರತ್ವಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಃ ಅಮುಂಹಿವಿಶೇಷಃ. ಪಂಚವಕ್ತ್ರಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟಮೂರ್ತಿರ್ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಧ್ಯಾನಪೂಜಾನಮಸ್ಕಾರಾದಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಥಂ ಶಿವೇನ ಪರಿಗೃಹೀತಾ ತಾಂ ದೇವಃ ಸರ್ವದಾ ಅಧಿತಿಷ್ಠತಿ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಯಸ್ತು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರನಿರ್ವಾಹಾರ್ಥಮಧಿಷ್ಠಿತಾ ಇತಿವಾ ಚ ಸಮಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಪರಮ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಯ ಹಲಾಯುಧದೇವಸ್ಯ ದೇವತಾಂತರಭೂತಾಭ್ಯಾಮರ್ಕೇಂದುಭ್ಯಾಂ ಕರ್ಮಪಾಶಬದ್ಧೇಭ್ಯಆತ್ಮಭ್ಯೋಜಡಭೂತೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸ್ವಪ್ನೇಪಿ ನಮಸ್ಕಾರಸ್ಯಾಸಮ್ಮತತ್ವಾತ್ ತಥಾಪಿ ನಮಸ್ಕಾರೇ ತಸ್ಯ ಮಾಹೇಶ್ವರತ್ವಭಂಗ ಪ್ರಸಂಗಃ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಾಭಾವಾತ್. ನಚ "ಕುಲಾಲೇಭ್ಯಃ ಕರ್ಮಾರೇಭ್ಯಃ" ಇತಿ ತದುಪಪದ್ಯತಇತಿವಾಚ್ಯಂ ತತ್ರಕುಲಾಲಾದಿಕರ್ಮಾರಾಧಿಷ್ಠಾತೃಭ್ಯೋ ರುದ್ರೇಭ್ಯಏವ ನಮಸ್ಕಾರಸ್ಯ ಕೃತತ್ವಾತ್. ॥೯॥

ಟ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭೋಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತ್ರಿಭುವನ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ-ದೇಹಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗವೆನಿಸಿದ ಆಕಾಶವು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವೆನಿಸಿದ ಜಲವು, ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಗೆಳೆಯನಾದ ಸೂರ್ಯನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ವೈರಿಯಾದ ಚಂದ್ರನು, ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವ ಯಜಮಾನನು, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗ್ನಿಯು, ಗಂಧ ಗುಣಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾದ ಭೂಮಿಯು, ಅದನ್ನು ವಹಿಸುವ ವಾಯುವು ಎಂಬ ಈ ಎಂಟು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ॥೯॥

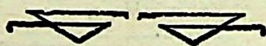
ಮೂ॥ ಸಂಸಾರೇಸ್ಮಿನ್ ಧ್ರುವಮಸುಲಭಂ ಮಾನುಷಂ ಜನ್ಮಲಬ್ಧ್ವಾ
ಯುಷ್ಮಾನೇಕೋ ಭಜತಿ ಸುಕೃತೀ ಕಶ್ಚಿದನ್ಯಂ ಚ ದೇಹೀ ॥ ಪಂ
ಆರೂಢೋಪಿ ಸ್ಮರಹರ ಗಿರಿಂ ರೋಹಣಂ ಭಾಗ್ಯಯೋಗಾ
ದೇಕೋರತ್ನಂ ಕಲಯತಿ ಮಹತ್ಕಾಚಮನ್ಯಶ್ಚಫಲ್ಗುಃ ॥೧೦॥

ವ್ಯಾ॥ ಸಂಪ್ರತಿಸುಕೃತೀ ಶಂಕರಂಸೇವತೇ ದುಷ್ಕೃತೀತು ತದನ್ಯಂ ದೇವಮಿತೀದಂ ಸದೃಷ್ಟಾಂತಮಾಚಷ್ಟೇ ॥ ಸಂಸಾರೇಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ॥ ಹೆ ಸ್ಮರಹರ, ಅಸ್ಮಿನ್—ಪರಿದೃಶ್ಯಮಾನೇ, ಸಂಸಾರೇ—ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚೇ, ಧ್ರುವಂ—ನೂ

ನಂ, ಅಸುಲಭಂ—ದುರ್ಲಭಂ, ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮಿದಂ ಮಾನುಷಂ, ಜನ್ಮ, ಲಬ್ಧ್ವಾ, ತತ್ರ, ಏಕಸ್ಸುಕೃತೀ, "ಸುಕೃತೀ ಪುಣ್ಯವಾನ್ ಧನ್ಯಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಯುಷ್ಮಾನ್, ಭಜತಿ, ಪೂಜಾಯಾಂ ಬಹುವಚನಂ. ಕಶ್ಚಿದ್ದುಷ್ಕೃತೀ, ಅನ್ಯಂ—ಭವತೋಪರಂ, ದೇವಂ—ಹರಿವಿರಿಂಚಿಪ್ರಭೃತಿಂ, ಭಜತಿ, ಕಥಮಿವೇತ್ಯತ್ರಾಹ ॥ ಆರೂಢ ಇತಿ ॥ ರೋಹಣಂ—ರೋಹಣನಾಮಾನಂ. ರತ್ನಖನಿಂ, ಗಿರಿಂ. ಆರೂಢೋಪಿ, ಏಕಸ್ಸುಕೃತೀ, ಭಾಗ್ಯಯೋಗಾತ್ಸಂಪದ್ಬೀಜಭೂತ ದೈವಸಂಬಂಧಾತ್, "ದೈವಂ ದಿಷ್ಟಂ ಭಾಗಧೇಯಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಮಹತ್—ಶ್ರೇಷ್ಠಂ, ರತ್ನಂ, ಕಲಯತಿ—ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ, ಕಲಿಃ ಕಾಮಧೇನುಃ. ಅನ್ಯಶ್ಚ—ಪಾಪೀ ತು, ಫಲ್ಗುಮಸಾರಂ, "ಅಸಾರಂ ಫಲ್ಗು" ಇತ್ಯಮರಃ. ಕಾಚಂ—ಕಾಚಮಣಿಂ, ಕಲಯತಿ, ಅಸ್ಯ ವೈಪರೀತ್ಯಮೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ॥ ೧೦ ॥

———:o:———

ಟ ॥ ಕಾಮಧ್ವಂಸಿಯಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದವನು ರತ್ನದ ಗಣಿಯುಳ್ಳ ರೋಹಣ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ, ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಬಲದಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ರತ್ನವಂ ಪಡೆಯುವಂತೆಯೂ,—ಅದೃಷ್ಟಹೀನನಾದವನು ಅದೇ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ಗಾಜಿನ ಮಣಿಯಂ ಹೊಂದುವಂತೆಯೂ, ಸುಕೃತಿಯಾದವನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮಾನವಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಿಯಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾರಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ॥ ೧೦ ॥

ಮೂ ॥ ಯೋತ್ಸ್ವಾಮರ್ಹನ್ನ್ಸಗತ ಇತಿವಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದ್ಭಜಂತೇ
ತೇಭ್ಯಶ್ಶಂಭೋ ಫಲಮಭಿಮತಂ ತ್ವಂದದಾಸೀತಿಯುಕ್ತಂ ॥
ಅಧ್ವಕ್ಲಾಂತ್ಯೈಸ್ಸ್ವರುಚಿರಚಿತಂ ನಾಮ ಕಿಂಚಿದ್ಗೃಹೀತ್ವಾ
ಶೀತಂಪೀತಂ ಜಲಮಿಹ ಜನೈಃ ಕಿಂ ನತೃಪ್ತಿಂ ಕರೋತಿ ॥೧೧॥

ವ್ಯಾ ॥ ನನ್ವರ್ಹದಾದಿದೇವತಾಂತರಸೇವಕಾನಾಮಭಿಮತಪ್ರಾಪ್ತಿಶ್ಶ್ರೂಯತೇ ತತ್ಕಥಮಿತರದೇವತಾಭಜನಾದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಶಂಕಾಯಾಮಾಹ ॥

ಯೆತ್ವಾಮಿತಿ ‖ ಹೆ ಶಂಭೊ, ಯೆ ಜನಾಃ ಬೌದ್ಧಾ ವಾ, ತ್ವಾಂ—ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಭವಂತಂ, ಅರ್ಹನ್ನಿಜಿನಃ, ಸುಗತೊ ಬುದ್ಧ ಇತಿ ವಾ, ಭಕ್ತಿಯೊಗಾತ್ಪೂಜ್ಯವಿಷಯಾನುರಾಗ ಸಂಪತ್ತೆಃ, ಭಜಂತೆ—ಉಪಾಸತೆ, ಅತ್ರ ವಾಶಬ್ದೋನುಕ್ತಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥಃ. "ವಾ ಸ್ಯಾದ್ವಿಕಲ್ಪೋಪಮಯೊರೆವಾರ್ಥೆಪಿ ಸಮುಚ್ಚಯೆ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ತೆನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಾಂತರವರ್ತಿಷ್ವಪೋಪಿ ಸಂಗೃಹ್ಯಂತೆ. ಯದಾಹುಃ—"ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೊಗಃ ಪಾಂಚರಾತ್ರಂ ವೆದಾಃ ಪಾಶುಪತಂತಥಾ । ಜ್ಞಾನಾನ್ಯೆತಾನಿ ಸರ್ವತ್ರ ಜ್ಞೆಯಶ್ಚೈಕೊತ್ರ ಶಂಕರಃ" ಇತಿ. ತೆಭ್ಯೋಪಿ, ತ್ವಂ, ಅಭಿಮತಮಿಷ್ಟಫಲಂ, ದದಾಸೀತಿ ಯುಕ್ತಂ, ತವೆತಿಶೆಷಃ. ತಥಾಹಿ—"ಶಿವಶ್ಶಂಕರ ಈಶಾನಶ್ಶರ್ವೋರುದ್ರಃ ಪರಂಪದಂ । ತತ್ವಂಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾದೆವ ಈಶ್ವರಃ ಪರಮೆಶ್ವರಃ ‖ ರೂಢ್ಯಾ ಶಿವಾದಿನಾಮಾನಿ ವರ್ತಂತೆಪರಮೆಶವೆ । ಬ್ರಹ್ಮಾರುದ್ರಸ್ತಥೆಶಾನ ಈಶ ಆತ್ಮಹರೊಪರಃ ‖ ಏವಮಾದೀನಿನಾಮಾನಿ ನಿತ್ಯಾಸಾಧಾರಣಾನಿ ವೈ । ತಸ್ಯಸಾಧಾರಣಾನ್ಯೆವ ನೈವನಾಮಾನಿಕೆವಲಂ ‖ ನಾರಾಯಣಾದಿನಾಮಾನಿ ನಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮಾತ್ಮನಃ । ನಾಮಾನೀತಿ ಪರಿಜ್ಞಾನಂ ನಾಲ್ಪಸ್ಯತಪಸಃಫಲಂ" ಇತಿ ಯಜುಸ್ಸಾರಸಂಹಿತಾದಿ ಸಮಸ್ತವೆದಪುರಾಣಪ್ರಮೆಯಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಶಿವಾದಿ ವಾಚ್ಯತ್ವಮನಾಕಲಯ್ಯಯೆ ಕೆಚಿನ್ಮೂಢಾತ್ಮಾನಃ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮರ್ಹನ್ಸುಗತೊ ನಾರಾಯಣ ಇತಿವಾ ನಾಮಾಂತರೆಣ ಸಮುಪಾಸತೆ ತೆಭ್ಯೋಪಿ ಶಿವವಾಚಕ ಪರಮಾತ್ಮಪದೋಪಾದಾನಮಾತ್ರಾದೀಶ್ವರಸ್ತದಿಷ್ಟಂ ದದಾತೀತಿ ಭಗವತಃಕಾರುಣ್ಯಾತಿಶಯ ಉಕ್ತಃ. ಅತ್ರ ಲೊಕಸಿದ್ಧಂ ದೃಷ್ಟಾಂತಮಾಹ ‖ ಅಧ್ವೆತಿ ‖ ಅಧ್ವನಿ—ಪಥಿ, ಕ್ಲಾಂತ್ಯೈಃ—ಶ್ರಾಂತ್ಯೈಃ, ಜನ್ಯೈಃ, ಸ್ವರುಚಿರಜಿತಂ—ಸ್ವೆಚ್ಛಾ ಕಲ್ಪಿತಂ, ಪೀಯೂಷಮಿದಂ ಮಾರ್ದ್ವೀಕಮಿದಂ ನಾಳಿಕೆರಾಮೃತಮಿದಮಿತಿ ಯತ್ಕಿಂಚಿನ್ನಾಮ, ಗೃಹೀತ್ವಾಪಿ, ಪೀತಂ, ಶೀತಂ, ಜಲಂ, ತೃಪ್ತಿಂ, ನ ಕರೊತಿ ಕಿಂ—ಕರೊತ್ಯೆವ, ವಸ್ತುತಸ್ತು ಶಿವದ್ವೆಷಮಂತರೆಣ ಸ್ವಸ್ಯಭಕ್ತಕೃತಾಂ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿ ಪೂಜಾಂ ತತ್ತದ್ದೆವತಾಃ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವೀಕರ್ತುಮಸಮರ್ಥಾಃ ಶಿವಾಯ ಸಮರ್ಪಯಂತಿ ತತಸ್ತೆಷಾಂಸಿದ್ಧ್ಯತಿ. ತದಾಹುಃ—"ದತ್ತಂನಮಃ ಕಿಮಪಿ ಶುಶ್ರೂಮ ದೆವತಾಭ್ಯಸ್ತ್ವಾಮಂತರೆಣ ನನುಸಾಮವನಾನಭೂಮಿಂ ‖ ತಾ

ಸ್ತ್ರದ್ಗೃಹೀತುಮನಲಂ ನಹಿ ಕಶ್ಚಿದೀಷ್ಟೆ ಚೋರೋಪನೀತಮಪಿ ಧಾರಯಿತುಂಕಿರೀಟಂ" ಇತಿ. ಅಯಮಭಿಪ್ರಾಯಃ ಅನರ್ಹತಿಪರಮಾತ್ಮನ್ಯರ್ಹನ್ನಿತಿ ಅನುಗತೇಚಪರಮಾತ್ಮನಿನುಗತ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿಂ ಸ್ತ್ರದ್ಗೃಹರೂಪಭ್ರಾಂತಿಜ್ಞಾನಿನಾಮಪಿಶಿವಃ ಸ್ವಭಾವತಃ ಸಕಲಭೂತಹಿತೈಕಪ್ರವೃತ್ತತ್ವಾದೇವ ತತ್ತದಿಷ್ಟಂ ಸಂಪಾದಯತಿ ಕಿಲೇತಿ ನಿಖಿಲವೇದಪುರಾಣಾಗಮಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಕಥಿತರೀತ್ಯಾ ಪರಮಾರ್ಥತಃ ಪರಮಾತ್ಮಭೂತೇ ಶಿವಏವ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರ ಇತಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭಜನಪರಾಯಣಾನಾಂ ಭಗವಾನ್ ಭವಾನೀಪತಿಃ ಕಿಂ ನ ಕರೋತೀತಿ. ‖ ೧೧ ‖

———:o:———

ಟ ‖ ಸುಖಪ್ರದನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜನರು ತಂಪಾದ ನೀರಿಗೆ ಅಮೃತವೆಂದಾಗಲಿ ಎಳನೀರೆಂದಾಗಲಿ ಮತ್ತಾವದೆಂದಾಗಲಿ ತಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಡಿವರೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ, ಯಾರುನಿನ್ನನ್ನು ಜಿನನೆಂದಾಗಲಿ ಬುದ್ಧನೆಂದಾಗಲಿ ಇನ್ನಾರೆಂದಾಗಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನೀನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಸರಿ. ‖ ೧೧ ‖

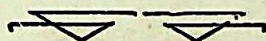

ಮೂ ‖ ಆದಿತ್ಯಾದಿಗ್ರಹಪರಿಕರೋ ಯಾತಿ ಛಾಯಾತಿನಿತ್ಯಂ
ಕಾಲಷ್ಟಾಯಂ ದಿವಸರಜನೀಪಕ್ಷಮಾಸರ್ತುಚಿಹ್ನಃ ‖
ಏತತ್ಸರ್ವಂ ನನು ಸಘಟತೇ ಪ್ರೇರಕಂ ತ್ವಾಂವಿನಾತೇ
ಕಾರ್ಯೇಚಾಸ್ಮಿನ್ನಪುನರಪರಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮೇತತ್ ‖೧೨

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಮುಹೂರ್ತಯಾಮಾಹೋರಾತ್ರಪಕ್ಷಮಾಸರ್ತ್ವಯನವತ್ಸರಾದಿಕಾಲಭೇದಪ್ರವರ್ತಕಾನಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಪುಂಭೋಗಪರಿಚ್ಛೇದಕಾರಿಣಃ ಸಕಲಲೋಕಯಾತ್ರಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಯಕಾಲಸ್ಯಚ ಶಿವಏವ ಪ್ರೇರಕಇತ್ಯಾಹ ‖ ಆದಿತ್ಯಾದೀತಿ ‖ ಹೇ ಈಶ, ಆದಿತ್ಯಾದೀನಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ, ಪರಿಕರೋವ್ರಾತಃ, "ಭವೇತ್ಪರಿಕರೋವ್ರಾತೇ ಪರ್ಯಂಕಪರಿವಾರಯೋಃ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ನಿತ್ಯಂ-

ಸತತಂ, ಯಾತಿ ಚ‌ಆಯಾತಿ–ಗಚ್ಛತ್ಯಾಗಚ್ಛತಿ, ಚಕ್ರವತ್ಪುನಃಪುನರ್ಭ್ರಮತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ದಿವಸರಜನೀಪಕ್ಷಮಾಸರ್ತವಃ ಸೂರ್ಯಾದಿಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಪರಿಸ್ಪಂದೋಪಾಧಿಭಿನ್ನಾಶ್ಚಿಹ್ನಂ ಯಸ್ಯಸ ತಥೋಕ್ತಃ, ಅನ್ಯಥಾ ಕಾಲಸ್ಯ ದುರವಧಾರತ್ವಾತ್. ಏವಂವಿಧಃ. ಅಯಂಕಾಲಶ್ಚ, ಯಾತಿ ಚಾಯಾತಿ, ನನ್ವಿತ್ಯಾಮಂತ್ರಣೇ. ಹೇ ಶಿವ, ಏತತ್ಸರ್ವಂ, ಪ್ರೇರಕಂ, ತ್ವಾಂ ವಿನಾ, ನ ಘಟತೆ, ಗ್ರಹಾಣಾಮಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್ ಕಾಲಸ್ಯ ಚ ಜಡತ್ವಾತ್ ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಯಮೇವ ನಪ್ರವರ್ತತಇತ್ಯರ್ಥಃ. ನನ್ವಸ್ತ್ವನ್ಯಃಪ್ರೇರಕಇತ್ಯಾಹ ‖ಕಾರ್ಯೆಚೇತಿ ‖ ಅಸ್ಮಿನ್–ಅಖಿಲಪ್ರಕರಣರೂಪೆ, ತೇ–ತವ, ಕಾರ್ಯೆ, ಅಪರಸ್ಯ ಪುನಃ–ತ್ವದನ್ಯಸ್ಯ ತು,ಏತತ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ, ನಾಸ್ತಿ, ‖ ೧೦ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ನವಗ್ರಹಗಳ ಉದಯಾಸ್ತಮಯಗಳು, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು, ಪಕ್ಷಮಾಸಗಳು, ಆರು ಋತುಗಳು ಈ ಕಾಲಚಕ್ರಭ್ರಮಣವು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ‖೧೦‖

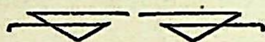
ಮೂ ‖ ತಸ್ಯಾಗಾರೇ ಗಿರಿಶ ರಮತೇ ಧೇನುವತ್ಕಾಮಧೇನುಃ
ಕ್ರೀಡಾವಾಟೇ ವಿಟಪಿಸದೃಶಃ ಕಲ್ಪ್ಯತೇ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ ‖
ಲಾಕ್ಷಾರಕ್ತಾಮಣಿರಿವ ಕರೇ ತಸ್ಯ ಚಿಂತಾಮಣಿಸ್ಸ್ಯಾ
ದ್ಯತ್ರಾಸೀದ್ಯಸ್ತ್ರಿನಯನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಪಾತಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥೋಮಾಪತಿಕೃಪಾವಲೋಕನಮಾತ್ರೇಣಪುರುಷಸ್ಯಸರ್ವಮಪಿಸಿದ್ಧ್ಯತೀತ್ಯತ್ರಾಹ ‖ತಸ್ಯಾಗಾರೇಇತಿ‖ ಭೋ ತ್ರಿನಯನ, ಹೆ ಗಿರಿಶ, ಯತ್ರಪುಂಸಿ, ತವ, ಕೃಪೋಪಲಕ್ಷಿತಾದೃಷ್ಟಿಃ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಃ ತಸ್ಯಾಃ, ಪಾತಃ–ಪತನಂ, ಯಃ, ಆಸೀತ್–ಅಭವತ್. ತಸ್ಮಾತ್, ಪ್ರಸಾದಾತ್–ಭವದನುಗ್ರಹಾತ್, ತಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ, ಆಗಾರೆ–ಗೃಹೆ, ಕಾಮಧೆನುಃ, ಧೆನುವತ್–ಸರ್ವಸುಲಭಧೆನ್ವಂತರವತ್, ರಮತೆ–ಕ್ರೀಡತಿ, ತಸ್ಯ, ಕ್ರೀಡಾವಾಟೆ–ಉ

ದ್ಯಾನೆ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ, ವಿಟಪಿಸದೃಶಃ—ವೃಕ್ಷಮಾತ್ರಸಾಧಾರಣಃ. ಕಲ್ಪ್ಯತೇ-ಈಶ್ವರೇಣ ಕ್ರಿಯತೇ, ತಸ್ಯ, ಕರೆ, ಚಿಂತಾಮಣಿಸ್ತು, ರಕ್ಷಾರ್ಥೋ ಮಣಿಃ ರಕ್ಷಾಮಣಿಃ ಲಾಕ್ಷಾಯಾಃ ಜತುನೋರಕ್ಷಾಮಣಿಃ ಲಾಕ್ಷಾರಕ್ಷಾಮಣಿಃ ಸಇವ, ಸ್ಯಾತ್, ಶಿವಕೃಪೈವದುರ್ಲಭಾ ತಸ್ಯಾಂ ಲಬ್ಧಾಯಾಂ ಕಿಂನಾಮ ದುರ್ಲಭಮಿತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೧೩ ‖

——:o:——

ಟ ‖ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯೂ, ತ್ರಿಯಂಬಕನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ನಿನ್ನ ಕರುಣಾವೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವನೋ ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವು ಸಾಧಾರಣಹಸುವಿನಂತೆಯೂ, ಅವನ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮರದಂತೆಯೂ, ಚಿಂತಾರತ್ನವು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅರಗಿನ ರಕ್ಷಾಮಣಿಯಂತೆಯೂ ಆಗುವವು. ‖೧೩‖

ಮೂ ‖ ಮೌಳಾ ಲೋಲತ್ರಿದಶತಟಿನೀತೋಯಶೀತೇ ಹಿಮಾಂಶುಂ
ಕಂಠೇ ಕ್ರೂರಂ ಕಬಳಿತವಿಷಶ್ಯಾಮಲೇ ವ್ಯಾಳರಾಜಂ ‖
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಗೌರೇ ವಪುಷಿ ವಿಶದಂ ಬಿಭ್ರತಾ ಭಸ್ಮರಾಗಂ
ಜ್ಞಾತಾಸಮ್ಯಕ್ತ್ರಿನಯನ ಸಮಾ ಯೋಗ್ಯಭೂಷಾತ್ವಯೈವ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿಃ ಕ್ರಿಯತೆ ‖ ಮೌಳಾವಿತಿ ‖ ಭೊ ತ್ರಿನಯನ, ಲೋಲೇನ—ಚಲೇನ, ತ್ರಿದಶತಟಿನ್ಯಾಃ—ಸುರನದ್ಯಾಃ, ತೋಯೆನ, ಶೀತೆ, ಮೌಳಾ—ಚೂಡಾಯಾಂ, ಹಿಮಾಂಶುಃ—ಚಂದ್ರಂ, ಬಿಭ್ರತಾ—ದಧತಾ, ಕಬಳಿತೆನ, ವಿಷೇಣ, ಶ್ಯಾಮಲೆ—ಶ್ಯಾಮೆ, ಕಂಠೆ, ಕ್ರೂರಂ-ಭಯಂಕರಂ, ವ್ಯಾಳಾನಾಂ ರಾಜಾ ವ್ಯಾಳರಾಜಃ "ರಾಜಾಹಸ್ಸಖಿಭ್ಯಷ್ಟಚ್" ಇತಿಸಮಾಸಾಂತಷ್ಟಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ತಂ ವಾಸುಕಿಂ, ಬಿಭ್ರತಾ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಕೌಮುದೀ ತಯಾ, ಗೌರೆ—ಧವಳೆ, ವಪುಷಿ, ವಿಶದಂ—ನಿರ್ಮಲಂ, ಭಸ್ಮನಾ, ರಾಗೋನುಲೆಪನಂ ತಂ, ಭಸ್ಮಾನುಲೆಪನಮಿತಿ ಯಾವತ್. ಬಿಭ್ರತಾ, ತ್ವಯೈವ, ಸಮಾತತ್ತ್ವಾನಾನುರೂಪಾ, ಯೊಗ್ಯಭೂಷಾ—ಉಚಿತಾಲಂಕ್ರಿಯಾ, ಸಮ್ಯಕ್, ಜ್ಞಾತಾ, ಯೊಗ್ಯಭೂಷಾಂ ನಜಾನಾಸೀತಿ ವ್ಯಾಜಃ. ತಥಾಹಿ ಜಲಶೀತೆ

ಮೌಳೌ ಶೀತೋಪಶಮಃಕಾರ್ಯಂ ನತು ಶೀತಏವ ಹಿಮಾಂಶುಃ ಕಬಳಿತವಿಷೆ ಕಂಠೆ ವಿಷಹಾರಿ ಧಾರ್ಯಂ ನತು ವಿಷಧರಏವ ಧವಳೆದೆಹೆ ಭಿನ್ನವರ್ಣೇನ ವಸ್ತುನಾ ರಂಜನಂಕಾರ್ಯಂ ನತು ಧವಳೆನೈವ ಭಸ್ಮನೇತಿ ಅನಯಾನಿಂದಯಾ ಸ್ತುತಿರ್ಗಮ್ಯತೆ. ತಥಾಹಿ ಯಶ್ಶೀತಭೀತಃ ಸಏವ ಶೀತೋಪಶಮಕಾರಿ ವಸ್ತು ಧರತಿ ಯೋವಿಷೇಣಬಾಧ್ಯತೆ ಸಏವ ತತ್ಪರಿಹಾರಕಮೌಷಧಂ ಸೇವತೆ ಯೋ ವಿಲಾಸೀ ಸಏವ ಭಿನ್ನವರ್ಣೇನ ರಂಜಸಂವಿಧತ್ತೆ ನಚಾಸೌ ಶೀತಭೀತೋ ವಿಷಬಾಧಿತೊ ವಿಲಾಸೀಚೇತಿ. ॥ ೧೪ ॥

ಟ ॥ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶೀತಭೀತನಾದವನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನೂ, ವಿಷಪಾನ ಮಾಡಿದವನು ವಿಷಪರಿಹಾರಕವಾದೌಷಧವನ್ನೂ, ವಿಲಾಸಿಯಾದವನು ಬಿಳೀ ಬಣ್ಣದಮೇಲೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀನಾದರೋ ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ತಣ್ಣಗಿರುವ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಿರುವ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ವಿಷದಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರವಾದ ಸರ್ಪವನ್ನೂ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದೀ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು. ॥ ೧೪ ॥

***

ಮೂ ॥ ಧತ್ತೇ ಶೋಭಾಂ ಘುಸೃಣತಿಲಕಸ್ಪರ್ಧಿ ಚಕ್ಷುರ್ಲಲಾಟೇ
ಮೌಳೌಲಗ್ನಾ ತ್ರಿದಶತಟನೀ ಮಾಲತೀ ಮಾಲಿಕೇವ ॥
ಕ್ಷ್ವೇಡಕ್ರೀಡಾಮೃಗಮದಮಯೀ ಪತ್ರಲೇಖೇವಕಂಠೇ
ಶ್ಲಾಘ್ಯಶ್ಶಂಭೋ ಸ್ಫುರತಿ ಸಹಜಃ ಕೋಪಿಭೂಷಾವಿಧಿಸ್ತೇ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಶಿವಸಂಬಂಧಿನಃ ವೇಷಸ್ಯೈವ ಮನೋಹರತಾಂ ಸಮರ್ಥಯತಿ ॥ ಧತ್ತೆ ಇತಿ॥ ಹೆ ಶಂಭೊ, ತೆ—ತವ, ಲಲಾಟೆ, ಘುಸೃಣತಿಲಕಸ್ಪರ್ಧಿ-ಕುಂಕುಮತಿಲಕೋಪಮಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಸ್ಪರ್ಧತೆ ವಿಡಂಬಯತಿ ತಿರಸ್ಕರೋತಿ ಅನುಕರೋತ್ಯಾದಯ ಶ್ಶಬ್ದಾ ಉಪಮಾನಾರ್ಥೆಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೆಇತ್ಯಾಹದಂಡೀ. ಚಕ್ಷುರಗ್ನಿಲೋಚನಂ, ಶೋಭಾಂ—ರಮಣೀಯತಾಂ, ಧತ್ತೆ, ಮೌಳೌ—ಚೂಡಾಯಾಂ, ಲಗ್ನಾ, ತ್ರಿದಶತಟಿನೀ—ಗಂಗಾ, ಮಾಲತೀಮಾಲಿಕಾ—ಜಾತೀ

ದ್ಯಾನೆ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ, ವಿಟಪಿಸದೃಶಃ—ವೃಕ್ಷಮಾತ್ರಸಾಧಾರಣಃ. ಕಲ್ಪ್ಯತೆ-ಈಶ್ವರೇಣ ಕ್ರಿಯತೆ, ತಸ್ಯ, ಕರೆ, ಚಿಂತಾಮಣಿಸ್ತು, ರಕ್ಷಾರ್ಥೊ ಮಣಿಃ ರಕ್ಷಾಮಣಿಃ ಲಾಕ್ಷಾಯಾಃ ಜತುನೊರಕ್ಷಾಮಣಿಃ ಲಾಕ್ಷಾರಕ್ಷಾಮಣಿಃ ಸಇವ, ಸ್ಯಾತ್, ಶಿವಕೃಪೈವದುರ್ಲಭಾ ತಸ್ಯಾಂ ಲಬ್ಧಾಯಾಂ ಕಿಂನಾಮ ದುರ್ಲಭಮಿತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೧೩ ‖

——:o:——

ಟ ‖ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯೂ, ತ್ರಿಯಂಬಕನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಕರುಣಾವೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವನೋ ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವು ಸಾಧಾರಣಪಸುವಿನಂತೆಯೂ, ಅವನ ಉದ್ಯಾನವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪ ವೃಕ್ಷವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮರವಂತೆಯೂ, ಚಿಂತಾರತ್ನವು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅರಗಿನ ರಕ್ಷಾಮಣಿಯಂತೆಯೂ ಆಗುವವು. ‖೧೩‖

ಮೂ ‖ ಮೌಳಾ ಲೋಲತ್ರಿದಶತಟನೀತೋಯಶೀತೇ ಹಿಮಾಂಶುಂ
ಕಂಠೇ ಕ್ರೂರಂ ಕಬಳಿತವಿಷಶ್ಯಾಮಲೇ ವ್ಯಾಳರಾಜಂ ‖
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಗೌರೇ ವಪುಷಿ ವಿಶದಂ ಬಿಭ್ರತಾ ಭಸ್ಮರಾಗಂ
ಜ್ಞಾತಾಸಮ್ಯಕ್ತ್ರಿನಯನ ಸಮಾ ಯೋಗ್ಯಭೂಷಾತ್ವಯೈವ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿಃ ಕ್ರಿಯತೆ ‖ ಮೌಳಾವಿತಿ ‖ ಭೊ ತ್ರಿನಯನ, ಲೊಲೆನ—ಚಲೆನ, ತ್ರಿದಶತಟನ್ಯಾಃ—ಸುರನದ್ಯಾಃ, ತೊಯೆನ, ಶೀತೆ, ಮೌಳಾ—ಚೂಡಾಯಾಂ, ಹಿಮಾಂಶುಃ—ಚಂದ್ರಂ, ಬಿಭ್ರತಾ—ದಧತಾ, ಕಬಳಿತೆನ, ವಿಷೇಣ, ಶ್ಯಾಮಲೆ—ಶ್ಯಾಮೆ, ಕಂಠೆ, ಕ್ರೂರಂ-ಭಯಂಕರಂ, ವ್ಯಾಳಾನಾಂ ರಾಜಾ ವ್ಯಾಳರಾಜಃ "ರಾಜಾಹಸ್ಸಖಿಭ್ಯಷ್ಟಚ್" ಇತಿಸಮಾಸಾಂತ ಷ್ಟಚಪ್ರತ್ಯಯಃ. ತಂ ವಾಸುಕಿಂ, ಬಿಭ್ರತಾ, ಜ್ಯೊತ್ಸ್ನಾ ಕೌಮುದೀ ತಯಾ, ಗೌರೆ—ಧವಳೆ, ವಪುಷಿ, ವಿಶದಂ—ನಿರ್ಮಲಂ, ಭಸ್ಮನಾ, ರಾಗೊನುಲೆಪನಂ ತಂ, ಭಸ್ಮಾನುಲೆಪನಮಿತಿ ಯಾವತ್. ಬಿಭ್ರತಾ, ತ್ವಯೈವ, ಸಮಾ-ತತ್ತತ್ಸ್ಥಾನಾನುರೂಪಾ, ಯೊಗ್ಯಭೂಷಾ—ಉಚಿತಾಲಂಕ್ರಿಯಾ, ಸಮ್ಯಕ್, ಜ್ಞಾತಾ, ಯೊಗ್ಯಭೂಷಾಂ ನಜಾನಾಸೀತಿ ವ್ಯಾಜಃ. ತಥಾಹಿ ಜಲಶೀತೆ

ಮೌಳೌ ಶೀತೋಪಶಮಃಕಾರ್ಯಂ ನತು ಶೀತಏವ ಹಿಮಾಂಶುಃ ಕಬಳಿತವಿಷೆ ಕಂಠೆ ವಿಷಹಾರಿ ಧಾರ್ಯಂ ನತು ವಿಷಧರಏವ ಧವಳೆದೆಹೆ ಭಿನ್ನವರ್ಣೇನ ವಸ್ತುನಾ ರಂಜನಂಕಾರ್ಯಂ ನತು ಧವಳೆನೈವ ಭಸ್ಮನೆತಿ ಅನಯಾನಿಂದಯಾ ಸ್ತುತಿರ್ಗಮ್ಯತೆ. ತಥಾಹಿ ಯಶ್ಶೀತಭೀತಃ ಸಏವ ಶೀತೋಪಶಮಕಾರಿ ವಸ್ತು ಧರತಿ ಯೊವಿಷೇಣಬಾಧ್ಯತೆ ಸಏವ ತತ್ಪರಿಹಾರಕಮೌಷಧಂ ಸೇವತೆ ಯೊ ವಿಲಾಸೀ ಸಏವ ಭಿನ್ನವರ್ಣೇನ ರಂಜನಂವಿಧತ್ತೆ ನಚಾಸೌ ಶೀತಭೀತೊ ವಿಷಬಾಧಿತೊ ವಿಲಾಸೀಚೆತಿ. ‖ ೧೪ ‖

ಟ ‖ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶೀತಭೀತನಾದವನು ಬೆಂಕಿಯನ್ನೂ, ವಿಷಪಾನ ಮಾಡಿದವನು ವಿಷಪರಿಹಾರಕವಾದೌಷಧವನ್ನೂ, ವಿಲಾಸಿಯಾದವನು ಬಿಳೀ ಬಣ್ಣದಮೇಲೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀನಾದರೋ ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ತಣ್ಣಗಿರುವ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಿರುವ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ವಿಷದಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರವಾದ ಸರ್ಪವನ್ನೂ ಬೆಳದಿಂಗಳಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದೀ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು. ‖ ೧೪ ‖

***

ಮೂ ‖ ಧತ್ತೇ ಶೋಭಾಂ ಘುಸೃಣತಿಲಕಸ್ಪರ್ಧಿ ಚಕ್ಷುರ್ಲಲಾಟೇ
ಮೌಳೌಲಗ್ನಾ ತ್ರಿದಶತಟಿನೀ ಮಾಲತೀ ಮಾಲಿಕೇವ ‖
ಕ್ಷ್ವೇಡಕ್ರೀಡಾಮೃಗಮದಮಯೀ ಪತ್ರಲೇಖೇವಕಂಠೇ
ಶ್ಲಾಘ್ಯಶ್ಶಂಭೋ ಸ್ಫುರತಿ ಸಹಜಃ ಕೋಪಿಭೂಷಾವಿಧಿಸ್ತೇ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಶಿವಸಂಬಂಧಿನಃ ವೇಷಸ್ಯೈವ ಮನೋಹರತಾಂ ಸಮರ್ಥಯತಿ ‖ ಧತ್ತ ಇತಿ‖ ಹೆ ಶಂಭೊ, ತೆ—ತವ, ಲಲಾಟೆ, ಘುಸೃಣತಿಲಕಸ್ಪರ್ಧಿ-ಕುಂಕುಮತಿಲಕೊಪಮಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಸ್ಪರ್ಧತೆ ವಿಡಂಬಯತಿ ತಿರಸ್ಕರೊತಿ ಅನುಕರೊತ್ಯಾದಯ ಶ್ಶಬ್ದಾ ಉಪಮಾನಾರ್ಥೆಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೆಇತ್ಯಾಹದಂಡೀ. ಚಕ್ಷುರಗ್ನಿಲೊಚನಂ, ಶೊಭಾಂ—ರಮಣೀಯತಾಂ, ಧತ್ತೆ, ಮೌಳೌ—ಚೂಡಾಯಾಂ, ಲಗ್ನಾ, ತ್ರಿದಶತಟಿನೀ—ಗಂಗಾ, ಮಾಲತೀಮಾಲಿಕಾ—ಜಾತೀ

ಪುಷ್ಪಮಾಲೇವ, ಶೋಭಾಂ, ಧತ್ತೆ, ಕಂಠೆ, ಕ್ಷ್ವೇಡಕ್ರೀಡಾ-ವಿಷವಿಲಾಸಃ, ಮೃಗಮದಮಯೀ-ಕಸ್ತೂರಿಮಯೀ, ಪತ್ರಲೇಖಾ- ಮಕರಿಕಾಪತ್ರಮಿವ, ಶೋಭಾಂ, ಧತ್ತೆ, ಇತ್ಥಂ, ತೇ, ಸಹಜಃ-ಅಕೃತಕಃ, ಕೋಪಿ-ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯಃ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಃ-ಸ್ತುತ್ಯಃ, ಭೂಷಾವಿಧಿರಲಂಕರಣಪ್ರಕಾರಃ, ಸ್ಫುರತಿ-ವಿರಾಜತೆ, ಕಿಮಿವಹಿ ಮಧುರಾಣಾಂ ಮಂಡನಂ ನಾಕೃತೀನಾ ಮಿತಿ ಭಾವಃ. ‖ ೧೫ ‖

ಟ ‖ ಸುಖಪ್ರದನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರವು ಕುಂಕುಮದ ತಿಲಕದಂತೆಯೂ, ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು ಜಾಜೀಹೂವಿನ ಸರದಂತೆಯೂ, ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಷವು ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ಬರೆದ ಮಕರಿಕಾಪತ್ರದಂತೆಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೀಗೇಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ನಿನ್ನ ಅಲಂಕಾರ ರಚನೆಯು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿರುವುದು. ‖ ೧೫ ‖

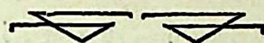
ಮೂ ‖ ದಗ್ಧಂ ಯೇನ ತ್ರಿಭುವನಮಿದಂ ದೇವ ದುರ್ವಾರಧಾಮ್ನಾ
ದಗ್ಧಸ್ಸೋಽಪಿ ತ್ರಿನಯನ ಭವದ್ದೃಷ್ಟಿಪಾತೇನ ಕಾಮಃ ‖
ಯುಕ್ತಂಚೈತದ್ಭವತಿ ಪುರುಷೋಽಯಃ ಪರಸ್ಯೋಪತಾಪೀ
ತಸ್ಯಾವಶ್ಯಂಪತತಿ ಶಿರಸಿ ಕ್ರೋಧದಂಡಃ ಪ್ರಭೂಣಾಂ ‖ ೧೬ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ರತಿಪತಿದಹನವಿಷಯಾಂ ಸ್ತುತಿಂ ಶ್ಲೋಕಾಭ್ಯಾಮಾಹ ‖ ದಗ್ಧಮಿತಿ ‖ ಹೆ ದೇವ, ತ್ರಿನಯನ, ಇದಂ, ತ್ರಯಾಣಾಂ ಭುವನಾನಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಸಮಾಹಾರಸ್ತ್ರಿಭುವನಂ, ಪಾತ್ರಾದಿತ್ವಾತ್ ಙೀಪ್ಪ್ರತಿಷೇಧಃ. ವಾರಯಿತು ಮಶಕ್ಯಂ ದುರ್ವಾರಂಧಾಮ ತೇಜೋಯಸ್ಯತೇನ ನಿರರ್ಗಳಪ್ರಭಾವೇನ, ಯೇನ ಕಾಮೇನ, ದಗ್ಧಂ-ಸಂತಾಪಿತಂ, ಸೋಪಿ ಕಾಮಃ, ಭವತಸ್ತವ, ದೃಷ್ಟಿಪಾತೇನ-ತೃತೀಯದೃಕ್ಪಾತೇನ, ದಗ್ಧೋ ಭಸ್ಮೀಕೃತಃ, ಏತಚ್ಚ-ಚಶಬ್ದಸ್ತ್ವರ್ಥಃ. ಏತತ್ತು, ಯುಕ್ತಂ, ತಥಾಹಿ,-ಯಃ ಪುರುಷಃ, ಪರಸ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯ, ಉಪತಾಪಯತೀತ್ಯುಪತಾಪೀ ಸಂತಾಪಕೃತ್, ಭವತಿ, ತಸ್ಯ-ಉಪತಾಪ ಕರ್ತುರ್ಜನಸ್ಯ, ಶಿರಸಿ, ಪ್ರಭೂಣಾಂ ಕರ್ತುಮಕರ್ತುಮನ್ಯಥಾಕರ್ತುಂ

ಚ ಯೆ ಪ್ರಭವಂತಿ ತೆ ಪ್ರಭವಃ ತೆಷಾಂ ಪ್ರಭೂಣಾಂ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಕರ್ತೄಣಾಂ, ರಾಜ್ಞಾಂ, ಕ್ರೊಧಏವ ದಂಡಃ, ಅವಶ್ಯಂ ಸರ್ವಧಾ, ಪತತಿ, ಸಾಮಾನ್ಯೆನ ವಿಶೆಷಣಸಮರ್ಥನ ರೂಪೊರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ. ॥ ೧೬ ॥

———:o:———

ಟ ॥ ಪ್ರಕಾಶವೂನನೂ, ತ್ರಿಯಂಬಕನೂ ಆದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಯಾವಮನ್ಮಥನು ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ ಮನ್ಮಥನು ನಿನ್ನ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರದಿಂದ ಸುಟ್ಟುಬೂದಿಯಾದನು. ಇದು ಯುಕ್ತವೇಸರಿ ಏಕೆಂದರೆ,—ಪರರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನು ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥರಾದ ಪ್ರಭುಗಳ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು. ॥ ೧೬ ॥

ಮೂ ॥ ಕಸ್ಯ ಕ್ಷೇಮೋಭವತಿ ಬಲಿನಾ ಸ್ಪರ್ಧಮಾನಸ್ಯ ಸಾರ್ಧಂ
ಯಸ್ತ್ವತ್ಕೋಪಾತ್ತ್ರಿನಯನ ಭವಚ್ಚಕ್ಷುಷಾ ವಂಚಿ
[ತೋಭೂತ್ ॥
ಪ್ರೆಮ್ಣಾ ದಷ್ಟೇಽಧರಕಿಸಲಯೇ ದೃಷ್ಟವಾನನ್ಯಕಾಮೀ
ಲೀಲಾನೃತ್ಯಚ್ಚತುರವನಿತಾಭ್ರೂಲತಾಪ್ರೇಕ್ಷಣಾನಿ ॥ ೧೭ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಕಸ್ಯೇತಿ ॥ ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ಬಲಿನಾ—ಬಲವತಾ, ಸಾರ್ಧಂ—ಸಹ, ಸ್ಪರ್ಧಮಾನಸ್ಯ—ಸ್ಪರ್ಧಾಂಕುರ್ವಾಣಸ್ಯ ಯುದ್ಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ, ಕಸ್ಯಪುಂಸಃ, ಕ್ಷೆಮಃ—ಕುಶಲಂ, ಭವತಿ, ನಕಸ್ಯಾಪೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯಃ ಕಾಮಃ, ತ್ವತ್ಕೊಪಾತ್, ಭವಚ್ಚಕ್ಷುಷಾ, ವಂಚಿತಃ—ಪ್ರತಾರಿತಃ, ಅಭೂತ್, ಅದಹ್ಯತೆತ್ಯರ್ಥಃ. ಉತ್ತರವಾಕ್ಯಗತೊ ಯಚ್ಛಬ್ದಸ್ತಚ್ಛಬ್ದೊಪಾದಾನಂ ನಾಪೆಕ್ಷತೆ. ವಿಶೆಷೆಣ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮರ್ಥನರೂಪೊರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ ತತ್ರರಸಿಕಜನಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ದೃಷ್ಟಾಂತಮಾಹ ॥ಪ್ರೆಮ್ಣೆತಿ॥ ಅನ್ಯಃಕಾಮೀ, ಅಧರಃಕಿಸಲಯಮಿವ ಅಧರಕಿಸಲಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ವನಿತೊಷ್ಠಪಲ್ಲವೆ, ಆತ್ಮನಾ,ಪ್ರೆಮ್ಣಾ, ದಷ್ಟೆಸತಿ, ಭ್ರುವಾವಲತೆಇವ ಭ್ರೂಲತೆ ಲೀಲಯಾ ನೃತ್ಯಂತೀಭ್ಯಾಂ ಚತುರವನಿತಾಯಾಃ ವಿದಗ್ಧಕಾಮಿನ್ಯಾಃ ಭ್ರೂಲತಾಭ್ಯಾಂ ಉಪಲಕ್ಷಿತಾನಿ ಪ್ರೆಕ್ಷಣಾನಿ, ದೃ

ಷ್ಟವಾನ್ "ವನಿತಾಜನಿತಾತ್ಯರ್ಥಾನುರಾಗಾಯಾಂ ಚ ಯೋಷಿತಿ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಯಥಾ ಕಾಮಿನಾ ದಷ್ಟಾಧರಕಿಸಲಯಾ ಕಾಮಿನೀ ಸ್ವಯಮಪಿ ತದೋಷ್ಠಪಲ್ಲವಂ ಪೀಡಯಿತುಂ ಸಭ್ರುಕುಟಿ ಪ್ರೇಕ್ಷತೆ ತಥಾಪ್ರಸೂನಬಾಣೈಃ ಪ್ರಹರಂತಂ ಮನ್ಮಥಂ ಮಹೇಶ್ವರೋಪಿ ದಗ್ಧುಮೈಕ್ಷತೇತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ. ಅಥವಾ ವನಿತಾಧರಕಿಸಲಯೆ ಕೆನಚಿದ್ಬಲವತಾ ಧನವತಾ ಕಾಮಿನಾ ದಷ್ಟೆಸತಿ ಅಬಲೋ ನಿರ್ಧನೋನ್ಯಃ ಕಾಮೀ ಲೀಲಯಾ ನೃತ್ಯಂತ್ಯಾಶ್ಚತುರವನಿತಾಯಾಃ ಭ್ರೂಲತಾಪ್ರೇಕ್ಷಣಾನಿ ದೃಷ್ಟವಾನ್ ನತ್ವಧರವಂಶಕ್ತೇಮಮನ್ವಭೂತ್ ತೇನವಂಚಿತತ್ವಾತ್, ಏವಂ ಮದನೋಪಿ ಮಹೇಶ್ವರೇಣ ಸ್ಪರ್ಧಮಾನಸ್ತಂ ವಿಕಾರಿಣಂ ಕರ್ತುಮಶಕ್ನುವನ್ ತದೀಯಚಕ್ಷುರರ್ಚಿಷಾ ಸ್ವಯಮೇವ ವಂಚಿತಇತಿ.

ಟ || ಬಲಿಷ್ಠನಾದವನೊಡನೆ ವಿರೋಧಿಸಿದ ಯಾವನಿಗೆ ತಾನೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾದೀತು. ಯಾಕಂದರೆ:—ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದ ಮನ್ಮಥನು ನಿನ್ನ ಉರಿಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾದನು. ಹಾಗೇಸರಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಮಿಯಾದವನು ತನ್ನ ವಲ್ಲಭೆಯ ತುಟಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿದರೆ, ಆ ಜಾಣೆಯು ವಿಲಾಸದಿಂದ ಕುಣಿಯುವ ಹುಬ್ಬುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. || ೧೭ ||

ಮೂ || ಯೇ ದಾರಿದ್ರ್ಯೋಪಹತವಪುಷೋ ಯೇಚದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಗ್ಧಾಃ
ಯೇವಾ ಶತ್ರುವ್ಯಸನವಿಕಲಾ ಯೇಚ ಮೌರ್ಖ್ಯೋಪತಪ್ತಾಃ||
ಯೇವಾ ಕೈಶ್ಚಿತ್ತ್ರಿನಯನ ದೃಢಂ ಪೀಡಿತಾ ದುಃಖಶೋಕೈ
ಸ್ತೆಷಾಮೇಕಸ್ತ್ವಮಸಿ ಶರಣಂ ತರ್ಷಿತಾನಾಮಿವಾಂಭಃ||೧೮||

ವ್ಯಾ || ಅಥಾನಾಥಬಂಧುತಾಂ ಭಗವತೋನಿಗದತಿ ||ಯೆದಾರಿದ್ರ್ಯೆತಿ|| ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ಯೆ ಜನಾಃ, ದಾರಿದ್ರ್ಯೆಣ—ದರಿದ್ರತ್ವೆನ, ಉಪಹತವಪುಷೊ ಬಾಧಿತಗಾತ್ರಾಃ,—ಯೆಚ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಗ್ಧಾಃ— ಅಶುಭಪ್ರಾಪಕದೈವೋಪಹತಾಃ,—ಯೆವಾ. ಶತ್ರುಭ್ಯಃ, ವ್ಯಸನಂ ವಿಪತ್ ಭ್ರಂಶೋವಾ ತೇನ ಹೆತುನಾ,

ವಿಕಲಾಃ—ವೈಕಲ್ಯಂಗತಾಃ,-ಭಗ್ನಾ ಇತಿ ಯಾವತ್. ಯೇಚ, ಮೌರ್ಖ್ಯೇಣ—ಮೂರ್ಖತ್ವೇನ, ಉಪತಪ್ತಾಃ-ದಗ್ಧಾಃ,-ಯೇಚ, ಕೈಶ್ಚಿತ್, ದುಃಖಜ್ಯೈಃ ಶೋಕೈಃ ದುಃಖಶೋಕೈಃ ದುಃಖೈಶ್ಶೋಕೈಶ್ಚ ವಾ, ದೃಢಂ-ನಿತಾಂತಂ, ಪೀಡಿತಾಃ,-ತೇಷಾಂ ಜನಾನಾಂ, ತರ್ಷಿತಾನಾಂ—ಸಂಜಾತತರ್ಷಾಣಾಂ ತೃಷಿತಾನಾಂ, ಅಂಭೋ ಜಲಮಿವ, ತ್ವಮೇಕಃ, ಶರಣಂ--ರಕ್ಷಿತಾ, ಅಸಿ, "ಶರಣಂ ಗೃಹರಕ್ಷಿತ್ರೋಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ‖ ೧೮ ‖

ಟಿ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಬಡತನದಿಂದ ಬಡವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವರನ್ನೂ, ಅದೃಷ್ಟ ಹೀನರನ್ನೂ, ಶತ್ರುಹಿಂಸೆಯಂ ಹೊಂದಿದವರನ್ನೂ, ಮೂರ್ಖರನ್ನೂ, ದುಃಖದಿಂದುಂಟಾದ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದವರನ್ನೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೀನು ನೀರಡಿಕೆಯುಳ್ಳವರನ್ನು ಜಲವು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೀಯೆ. ‖ ೧೮ ‖

ಮೂ ‖ ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ ಜನ್ಮ ಶ್ರುತಿಪರಿಣತಿಸ್ಸತ್ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ
ಪ್ರೌಢಿಶ್ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಲಲಿತಮಧುರಾ ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಭಾರತೀ ಚ ‖
ಸ್ಫೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ವಪುರಪಿ ದೃಢಂ ಚಂದ್ರಲೇಖಾಂಕಮೌಳೇ
ಯುಷ್ಮತ್ಸೇವಾಫಲವಿರಹಿತಂ ಸರ್ವಮೇತತ್ಫಲಾಲಂ ‖ ೧೯ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಶಿವಸೇವಾಯಾಏವ ನಿತ್ಯ ನಿರತಿಶಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಂಪಾದಕತ್ವೇನ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನತ್ವಂ ವಕ್ತುಮಾಹ ‖ ಶ್ಲಾಘ್ಯಮಿತಿ ‖ ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಲೇಖಾಕಲಾ ಅಂಕೋ ಲಾಂಛನಂ ಯಸ್ಯಸ ಚಂದ್ರಲೇಖಾಂಕೋಮೌಳಿರ್ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ ಹೇ ಚಂದ್ರಲೇಖಾಂಕಮೌಳೇ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ— ಶ್ಲಾಘನೀಯಂ, ಜನ್ಮ ಸದ್ವಂಶೋದ್ಭವಃ, ಶ್ರುತಿಷು-ವೇದೇಷು, ಪರಿಣತಿಃ—ಪರಿಚಿತಿಃ, ಸತ್ಯಾಂ ಪ್ರಶಸ್ತಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ-ಪ್ರವರ್ತನಂ, ಶಾಸ್ತ್ರೇ-ನೈಯ್ಯಾಯಿಕವೈಶೇಷಿಕ ವೈಯ್ಯಾಕರಣಿಕ ಭಾಟ್ಟ ಪ್ರಭಾಕರ ಕಾಪಾಲ ಪಾತಂಜಲಾಖ್ಯೇವೈದಿಕೇಽವೈದಿಕೇಚ ಲೋಕಾಯತಾರ್ಹತಸೌಗತಾಖ್ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೇ, ಪ್ರೌಢಿಃ, ಲಲಿತಾಚಸಾ ಮಧುರಾಚ ಲಲಿತಮಧುರಾ, ವಿಶೇಷಣಯೋರಪಿ ವಿಶೇಷಣ

ವಿಶೇಷ್ಯತ್ವವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ವಿಶೇಷಣಸಮಾಸಃ. ಸಂಸ್ಕೃತಾ--ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನೇನ ಕೃತಸಂಸ್ಕೃತಾ, ಭಾರತೀ-ವಾಣೀ ಚ, ಸ್ಫೀತಾ—ಪ್ರವೃದ್ಧಾ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ಸಂಪತ್ತಿಃ, ದೃಢಂ—ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಷಮಮನಾಮಯಂ, ವಪುಃ—ಶರೀರಮಪಿ, ಇತ್ಯೇತತ್ಸರ್ವಂ, ಯುಷ್ಮಾಕಂ, ಸೇವೈವ ಫಲಂ ತೇನ, ವಿರಹಿತಂ ಸತ್, ಪಲಾಲಂ—ನಿಷ್ಫಲಧಾನ್ಯಂ "ನಾಳೀನಾಳಂಚ ಕಾಂಡೋಸ್ಯಪಲಾಲೋಸ್ತ್ರೀಸನಿಷ್ಫಲಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ತ್ವತ್ಸೇವಾರಹಿತಂಚೇತ್ಸರ್ವಮೇತದ್ವ್ಯರ್ಥಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ‖ ೧೯ ‖

ಟೀ‖ ಚಂದ್ರಕಲಾಧಾರಿಯಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಒಳ್ಳೇ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೆ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನತೆ, ಸದ್ಧರ್ಮಪರಾಯಣತೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಲಲಿತವೂ ಮಧುರವೂ ಆದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಣಿ, ಅಧಿಕಸಂಪತ್ತು, ಅರೋಗದೃಢಕಾಯ ಇದೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ‖ ೧೯ ‖

ಮೂ ‖ ತ್ವತ್ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಕುಸುಮಹರಣೇ ಧಾವತಃ ಪಾದಯುಗ್ಮಂ
ಯತ್ಪಾಷಾಣವ್ರಣಪರಿಕರೋದ್ಗೀರ್ಣರಕ್ತಾಂಕಮಾಸೀತ್ ‖
ತತ್ತಸ್ಯೈವಂ ತ್ವದನುಚರತೋ ರುದ್ರಲೋಕಂ ಗತಸ್ಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಮಕುಟಕಿರಣಶ್ರೇಣಿಯಶ್ರೇಣಿಯಂತಿ‖೨೦

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ತಸ್ಯಾಏವ ಶಿವಸೇವಾಯಾಃ ಫಲಂ ಪ್ರಪಂಚಯಿತುಮಾಹ ‖ ತ್ವತ್ಪೂಜೇತಿ ‖ ಹೆ ದೇವ, ತ್ವತ್ಪೂಜಾರ್ಥಂ—ತ್ವದರ್ಚನಾಯ, ಕುಸುಮಹರಣೇ—ಪುಷ್ಪಾಪಚಯೇ, ಧಾವತಃ—ತ್ವರಿತಂ ಗಚ್ಛತೋ ಭಕ್ತಸ್ಯ, ಯತ್ಪಾದಯುಗ್ಮಂ, ಪಾಷಾಣಕೃತಾ ವ್ರಣಾಃ ತೇಷಾಂ. ಪರಿಕರೇಣ—ವ್ರಾತೇನ, ಉದ್ಗೀರ್ಣಂ—ಪ್ರಕಾಶಿತಂ, ರಕ್ತಂ—ಶೋಣಿತಂ, ಅಂಕಶ್ಚಿಹ್ನಂ ಯಸ್ಯತತ್ತಥಾವಿಧಂ, ಆಸೀದಭೂತ್, ರುದ್ರಲೋಕಂ ಗತಸ್ಯ, ಅನೇನ ಸಿದ್ಧಾನುವಾದೇನ ತಸ್ಯ ಕಾಲಾಂತರೆ ಮರಣಾನಂತರಂ ರುದ್ರಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವೇದಿತಿ ವಿಧಿರನುಮೀಯತೆ. ಏವಮಿತ್ಥಂ ಉತ್ತರತ್ರಾಪಿ ಪ್ರತ್ಯೇತವ್ಯಂ. ತ್ವದನು—ತ್ವತ್ತಃ ಪಶ್ಚಾತ್, ಚರತೋ ಗಚ್ಛತಸ್ತಸ್ಯ ಭಕ್ತಸ್ಯ, ತತ್—ಪಾದಯುಗ್ಮಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾ

ದೀನಾಂ—ನಮಸ್ಕುರ್ವದ್ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ದೇವಾನಾಂ, ಮಕುಟಕಿರಣಶ್ರೇಣಯಃ—ಕಿರೀಟಸ್ಥಪ್ರೋತಪದ್ಮರಾಗಮಯೂಖಲೇಖಾಃ, ಶೋಣಯಂತಿ—ಶೋಣಂ ಕುರ್ವಂತಿ, ತತ್ಕರೋತೀತ್ಯರ್ಥೇ ಣಿಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಯೋ ಮನಾಗಪಿಯಥಾ ಶಿವಲಿಂಗಮಿಹೋಪಾಸ್ತೆ ತಸ್ಯ ಕೇನಚಿತ್ಪ್ರಕಾರೇಣ ತತ್ಸದೃಶಂ ದುಃಖಗಂಧವರ್ಜಿತಮಪರಿಮಿತಂ ಮಹಾಫಲಮಮುತ್ರ ಸಿದ್ಧ್ಯತೀತಿಭಾವಃ. ಏವಮುತ್ತರತ್ರ ಸರ್ವತ್ರದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಕರ್ಮವಿಪಾಕತಾರತಮ್ಯಪರೀಕ್ಷಾಯಾಂ ಮತಂಗಪಾರಮೇಶ್ವರಕಥಾಪ್ರತಿಪಾದಿತತ್ವಾದಿತಿ. ‖ ೨೦ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪೂವುಗಳನ್ನೆತ್ತಲು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡುವ ಯಾವ ಭಕ್ತನ ಪಾದಯುಗ್ಮವು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿ ಗಾಯಗಳಂ ಹೊಂದಿ ರಕ್ತದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದೋ ಆಯುಸ್ಸು ತೀರಿದನಂತರ ಶಿವಲೋಕವಂ ಸೇರುವ ಆ ಭಕ್ತನ ಆ ಪಾದಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ವರು ತಮ್ಮ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿನ ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನಗಳ ಕಾಂತಿಸಮೂಹಗಳಿಂದ ರಕ್ತವರ್ಣವುಂಟಾಗುವಂತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ‖ ೨೦ ‖

ಮೂ ‖ ಯೇಷಾಂ ಯುಷ್ಮತ್ಪ್ರತಿಕೃತಿಗೃಹಂ ಲಿಂಪತಾಂಪಾಣಯೋಯೇ
ತ್ವದ್ಭಕ್ತಾನಾಂ ಸಲಿಲಮಿಳಿತೈರ್ಗೋಮಯೈಸ್ಸಂಪ್ರಲಿಪ್ತಾಃ ‖
ತೇಷಾಮೀಶ ತ್ರಿದಶನಗರೀನಾಯಕತ್ವಂ ಗತಾನಾಂ
ತೇ ಲಿಪ್ಯಂತೆ ಮೃಗಮದರಸೈಃ ಖೇಚರೀಣಾಂ ಕುಚೇಷು ‖ ೨೧

ವ್ಯಾ ‖ಅಥಶಿವಾಲಯಸ್ಯ ಗೋಮಯಾನುಲೇಪನಾದ್ಯತ್ಫಲಂ ತದ್ಭಣತಿ ‖ ಯೆಷಾಮಿತಿ ‖ ಹೆ ಈಶ—ಸರ್ವಲೋಕಕರ್ತಃ, ಯುಷ್ಮಾಕಂ, ಪ್ರತಿಕೃತೇಃ-ಪ್ರತಿಮಾಯಾಃ, ಗೃಹಂ,ಶಿವಾಲಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಲಿಂಪತಾಂ—ಲೇಪನಂಕುರ್ವತಾಂ, ಯೆಷಾಂ, ತ್ವದ್ಭಕ್ತಾನಾಂ, ಯೆ, ಪಾಣಯಃ, ಸಲಿಲಮಿಳಿತೈಃ—ಜಲಮಿಶ್ರೈಃ, ಗೋಮಯೈಃ, ಸಂಪ್ರಲಿಪ್ತಾಃ, ಭವಂತಿ, ಕಾಲಾಂತರೇಮರಣಾನಂತರಂ, ತ್ರಿದಶನಗರ್ಯಾಃ—ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ, ನಾಯಕತ್ವಂ—ಪ್ರಭುತ್ವಂ, ಗತಾನಾಂ,

ತೆಷಾಂತ್ವದ್ಭಕ್ತಾನಾಂ, ತೆ ಪಾಣಯಃ, ಖೆಚರೀಣಾಂ—ದೆವಸ್ತ್ರೀಣಾಂ, ಕುಚೆಷು, ಮೃಗಮದರಸೈಃ ಕಸ್ತೂರಿರಸೈಃ ತೈಃ, ಲಿಪ್ಯಂತೆ, ‖ ೨೧ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಸಕಲಲೋಕಕರ್ತನಾದ ಶಿವನೇ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಕೈ ಗಳಿಂದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ತನಗಳನ್ನು ಕಸ್ತೂರೀರಸದಿಂದ ಲೇಪನಮಾಡುವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ‖ ೨೧ ‖

ಮೂ ‖ ಯಸ್ತೇಕೃತ್ವಾ ಸ್ನಪನಮಮೃತೈಃ ಪಂಚಭಿಶ್ಚಂದ್ರಮೌಳೇ
ಪಶ್ಚಾತ್ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕುಸುಮನಿಕರೈರ್ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಬಧ್ನಾತಿಮಾಲಾಂ‖
ತಸ್ಯಾವಶ್ಯಂ ಸಕಲಭುವನೈಕಾಧಿಪತ್ಯಾಭಿಷೇಕೇ
ಬಧ್ನಂತ್ಯನ್ಯೇಶಿರಸಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಂ ‖೨೨‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸಂಪ್ರತಿ ಶಿವಲಿಂಗಶಿರಸಿ ಸ್ನಪನಸ್ರಗ್ಬಂಧನಯೋಃ ಫಲಂಕಥಯತಿ ‖ ಯಸ್ತೆಕೃತ್ವೆತಿ ‖ ಹೆ ಚಂದ್ರಮೌಳೆ, ಯಃ, ತೆ—ಲಿಂಗರೂಪಿಣಸ್ತವ, ಮೂರ್ಧ್ನಿ—ಶಿರಸಿ, ಪಂಚಭಿರಮೃತೈಃ— ಪಯೊದಧಿಘೃತಕ್ಷೌದ್ರಶರ್ಕರಾಖ್ಯೈಃ ಅನುಕ್ರಮಾದೀಶಾನಾದಿಮಂತ್ರಮಂತ್ರಿತೈಃ, ಸ್ನಪನಮಭಿಷೆಕಂ, ಕೃತ್ವಾ, ಪಶ್ಚಾತ್, ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕತಿಪಯೈಃ, ಕುಸುಮನಿಕರೈಃ, ಮಾಲಾಂ, ಬಧ್ನಾತಿ, ತಸ್ಯ—ಕಾಲಾಂತರೆ ರುದ್ರಲೊಕಂಗತಸ್ಯ ಭಕ್ತಸ್ಯ, ಸಕಲಭುವನೈಕಾಧಿಪತ್ಯಾಭಿಷೆಕೆ— ಚತುರ್ದಶಭುವನೈಕಾಧಿಪತಿತ್ವಾಭಿಷೆಕೆ, ತ್ವಯಾಕಾರಿತೆಸತಿ, ಅನ್ಯೆ—ತ್ವದನುಜ್ಞಾತಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೊದೆವಾಃ, ತಸ್ಯ, ಶಿರಸಿ, ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಂ—ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯರೂಪೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯೆ ಪಟ್ಟಂ ಸೌವರ್ಣಪಟ್ಟಂ, ಬಧ್ನಂತಿ, ‖ ೨೨ ‖

ಟ ‖ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮಸ್ತಕದಮೇಲೆ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಜೇನು, ಸಕ್ಕರೆ ಗಳೆಂಬ ಪಂ

ಚಾಮೃತಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೋ, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನೈದಿದ ಆ ಭಕ್ತನಿಗೆ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಆತನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯರೂಪವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸತಕ್ಕ ಸುವರ್ಣಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ‖ ೨೦ ‖

ಮೂ ‖ ಏತಚ್ಚಿತ್ರಂಕ್ವಚಿದಪಿ ಮಯಾ ನೈವದೃಷ್ಟಂ ಶ್ರುತಂವಾ
ತದ್ವಿಸ್ಪಷ್ಟಂ ಕಥಯ ಕಿಮಿದಂ ನಾಥ ಕೌತೂಹಲಂಮೇ ‖
ಯತ್ತೇಭಕ್ತ್ಯಾ ಹರ ಚರಣಯೋರರ್ಪಿತಂ ಪುಷ್ಪಮೇಕಂ
ಸದ್ಯಸ್ಸೂತೇ ಫಲಮಭಿಮತಂ ಕೋಟಿಶಃಕಾಮರೂಪಂ ‖ ೨೧

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥೇಶ್ವರಸಮರ್ಪಿತಮೇಕಮಪಿ ಪುಷ್ಪಂ ಸಮಸ್ತಮಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಸೂತ ಇತ್ಯಾಚಷ್ಟೆ ‖ ಏತದಿತಿ ‖ ಭೋ ನಾಥ—ಸ್ವಾಮಿನ್, ಏತತ್—ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ, ಚಿತ್ರಮದ್ಭುತಂ, ಕ್ವಚಿದಪಿ, ಮಯಾ, ನೈವದೃಷ್ಟಂ, ನವಾಶ್ರುತಂ, ಇದಂ, ಕಿಮಿತಿ, ಮೇ—ಮಮ, ಕೌತೂಹಲಂ—ಕೌತುಕಂ, ತತ್, ವಿಸ್ಪಷ್ಟಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ, ತ್ವಂ, ಕಥಯ, ಸೋಪಪತ್ತಿಕಂ ಮಹ್ಯಮಾಚಕ್ಷ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಿಂತತ್ಕಾರಣಕೌತುಕಮಿತ್ಯತ್ರಾಹ ‖ ಯದಿತಿ ‖ ಹೇ ಹರ, ಭಕ್ತ್ಯಾ, ತೇ—ತವ, ಚರಣಯೋಃ, ಅರ್ಪಿತಂ—ನಿಹಿತಂ, ಯದೇಕಂ ಪುಷ್ಪಂ, ತತ್, ಸದ್ಯಃ—ಅವಿಲಂಬೇನ, ಕಾಮರೂಪಂ-ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಶತಕ್ರತುಕೃದ್ಭಿರಪಿ ದುಷ್ಪ್ರಾಪಂಬಹುಪ್ರಕಾರಂ, ಅಭಿಮತಮಿಷ್ಟಂಫಲಂ, ಕೋಟಿಶೋನೇಕಶಃ, ಸೂತೇ—ಪ್ರಸೂತೆ, ಈದೃಶೋವಿನಿಮಯಃ ಕ್ವಾಪಿ ನ ದೃಷ್ಟಃ ಇತೀಶ್ವರವಿತರಣಾತಿಶಯೋಕ್ತಿರಿಯಂ. ‖ ೨೧ ‖

ಟೀ ‖ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಭಕ್ತರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಒಂದು ಹೂವು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಬಯಸಿದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೆರುತ್ತದೆ. ಇಂಥಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ನೋಡಿಯೂಇಲ್ಲ ಕೇಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೇನು! ಇದರ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇ

ಕೆಂದುನನಗೆ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ವಿಶದವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸು. ‖ ೨೩ ‖

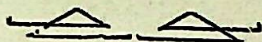

ಮೂ ‖ ಯಸ್ತೇಭಕ್ತ್ಯಾ ವರದ ಚರಣದ್ವಂದ್ವಮುದ್ದಿಶ್ಯದದ್ಯಾ
ದೇಕಂನೀಲೋತ್ಪಲದಳಮಪಿ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ನಿತ್ಯಂ ‖
ತತ್ಪ್ರತ್ಯಂಗಂ ನಿಪತತಿ ಪುನರ್ದೃಷ್ಟಿರಾಲೋಲತಾರೈ
ರ್ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕುವಲಯದಳಶ್ರೇಣಿದೀರ್ಘೈಃ ಕಟಾ
ಕ್ಷೈಃ ‖ ೨೪ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ನೀಲೋತ್ಪಲಪ್ರದಾನೆ ಯತ್ಫಲಂತದ್ಭಣತಿ ‖ ಯಸ್ತ ಇತಿ ‖ ಹೆ ವರದ, ಯಃ, ಭಕ್ತ್ಯಾ, ತೆ, ಚರಣದ್ವಂದ್ವಮುದ್ದಿಶ್ಯ, ಏಕ ಮಪಿ, ನೀಲೋತ್ಪಲದಳಂ, ದದ್ಯಾತ್, ತಸ್ಯ—ನೀಲೋತ್ಪಲಪ್ರದಾನರೂಪಲಿಂ ಗಪೂಜನಬಲಾತ್ಕಾಲಾಂತರೆ ಶಿವಲೋಕಂಗತಸ್ಯ ಭಕ್ತಸ್ಯ, ಅಂಗೆಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯಂ ಗಂ, ವೀಪ್ಸಾರ್ಥೇಽವ್ಯಯೀಭಾವಃ. ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೆನ—ಭವದನುಗ್ರಹೇಣ, ದಿವಿ ಭವಾಃ ದಿವ್ಯಾಃ ತಾಶ್ಚತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರಿಯಃ ತಾಸಾಂ ಊರ್ವ ಶ್ಯಾದೀನಾಂ, ದೃಷ್ಟಿಃಪುನಃ—ಈಕ್ಷಣಂ ತು, ಆಲೋಲೆ ಚಂಚಲೆ ತಾರೆ ಕನೀ ನಿಕೆ ಯೆಷಾಂತೈ ರಾಲೋಲತಾರೈಃ, ಕುವಲಯಸ್ಯ, ಪ್ರಕೃತವಶಾನ್ನೀಲೋತ್ಪ ಲಸ್ಯೆತಿಯಾವತ್ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಯವಿಶೆಷೆಷುಸತ್ವಾತ್. ದಳಾನಾಂ, ಶ್ರೇಣಿವತ್ಪ ಙ್ಕ್ತಿವತ್‌ದೀರ್ಘೈರ್ನೀಲೋತ್ಪಲದಳಮಾಲಾವದಾಯತೈಃ, ಕಟಾಕ್ಷೈರ ಪಾಂಗದರ್ಶನೈಃ ಕರಣೈಃ, ನಿತ್ಯಂ, ನಿಪತತಿ, ಏಕಸ್ಯನೀಲೋತ್ಪಲದಳಸ್ಯ ಸಮ ರ್ಪಣೆಶಾವದೆತತ್ಫಲಂ ಕಿಮುತ ಸಕಲದಳೈಮೆತೆ ನೀಲೋತ್ಪಲಸಮರ್ಪಣೆ ಸಹಸ್ರನೀಲೋತ್ಪಲಸಮರ್ಪಣೆವಾ ಸರ್ವಾಸಾಂ ಪುಷ್ಪಜಾತೀನಾಂ ಪ್ರವರಂ ನೀಲೋತ್ಪಲಮಿತಿ ಭಣಿತತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ‖ ೨೪ ‖

ಟ ‖ ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಾಯಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ಯಾವಭಕ್ತನು ಭಕ್ತಿ ಯಿಂದ ನಿನಗಾಗಿ ಒಂದುಕನ್ನೈದಿಲೆದಳವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವನೋ, ಅಷ್ಟು

ಮಾತ್ರಕ್ಕೇನೆ ಆ ಭಕ್ತನು ಊರ್ವಶಿಮೊದಲಾದ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರ ಸುಂದರವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣುನೋಟಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ॥ ೨೪ ॥

ಮೂ ॥ ಕೃತ್ವಾಮಾಲಾಂ ಘನಪರಿಮಳೋದ್ಗಾರಕಾರೀಂಕದಂಬೈ
ರ್ಯಸ್ತೇಕಂಠಾಭರಣಪದವೀಂ ಪ್ರಾಪಯೇನ್ನೀಲಕಂಠ ॥
ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವಿಪುಳಪುಳಕೈರ್ಬಾಹುಭಿಃ ಕಂಠಲಗ್ನೈ
ಸ್ತಸ್ಯಾಪಿತ್ವಂ ವಿತರಸಿ ಚಿರಂ ನಿರ್ಭರಾಶ್ಲೇಷಸೌಖ್ಯಂ ॥೨೫॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಕದಂಬಕುಸುಮಸ್ರಕ್ಸಮರ್ಪಣ ಫಲಂಬ್ರೂತೇ ॥ ಕೃತ್ವೇತಿ ॥ ನೀಲಃಕಂಠೋ ಯಸ್ಯಸಃ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ ಹೆ ನೀಲಕಂಠ, ನಿರರ್ಥಕತಾ ನಿರಾಕರಣಾರ್ಥಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾನುಗುಣಮಿದಂಪದಂ. ಘನಸ್ಯ—ಅಧಿಕಸ್ಯ, ಪರಿಮಳಸ್ಯ, ಉದ್ಗಾರಂ ಪ್ರೋದ್ಬೋಧಂ ಕರೋತೀತಿ ಉದ್ಗಾರಕಾರೀ ಕರ್ಮಣ್ಯಣಿ ಟಿಡ್ಢಾಣಿತ್ಯಾದಿನಾ ಜೀಪ್. ವಾಂತೋದ್ಗೀರ್ಣಾದಿಶಬ್ದಾನಾಂ ಗೌಣವೃತ್ತ್ಯಾಶ್ರಯಣಾದದೃಷ್ಟತ್ವಮುಕ್ತಂ ದಂಡಿನಾ. ತಾಂ, ಮಾಲಾಂ, ಕದಂಬೈರ್ನೀಪಕುಸುಮೈಃ, ಕೃತ್ವಾ, ಯಃ, ತೇ, ಕಂಠಾಭರಣಸ್ಯ, ಪದವೀಂ—ಮಾರ್ಗಂ, ಪ್ರಾಪಯೇತ್, ತಸ್ಯಾಪಿಭಕ್ತಸ್ಯ, ಕಂಠಲಗ್ನೈಃ, ವಿಪುಳಪುಳಕೈಃ—ಬಹುಳರೋಮಾಂಚೈಃ, ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಣಾಂ, ಬಾಹುಭಿಃ, ನಿರ್ಭರೇಣ—ಅತ್ಯರ್ಥೇನ, ಆಶ್ಲೇಷೇಣ—ಆಲಿಂಗನೇನ, ಸೌಖ್ಯಂ—ಸುಖಂ, ತ್ವಂ, ಚಿರಂ, ವಿತರಸಿ—ವಿತರಿಷ್ಯಸೀತ್ಯರ್ಥಃ, "ವರ್ತಮಾನಸಾಮೀಪ್ಯೇ ವರ್ತಮಾನವದ್ವಾ" ಇತಿವರ್ತಮಾನ ಪ್ರತ್ಯಯಃ, ಅಹೋಉಚಿತಜ್ಞತಾಭಗವತೋನ್ಯಾದೃಶೀ ಯತಸ್ತತ್ಕೃತಾದೀಷದುಪಚಾರಾದತಿಶಯಂ ಸುದುರ್ಲಭಂ ಪರಮಾನಂದಕಂದಳಮುಪಚಾರಂ ಪರಸ್ಮೈಕರೋತೀತ್ಯೌದಾರ್ಯಸಮುತ್ಕರ್ಷಸ್ಸಮರ್ಥಿತಃ ॥ ೨೫ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ನೀಲಕಂಠನೇ ! ಯಾವನು ನಿನ್ನ ಕಂಠವನ್ನು ಸುಗಂಧವುಳ್ಳ ನೀಪಪುಷ್ಪಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ

ನೀನು ವಿದ್ಯಾಧರಸ್ತ್ರೀಯರ ಆಲಿಂಗನ ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು ತ್ತೀಯೆ. ॥ ೨೫ ॥

ಮೂ ॥ ಕೃತ್ವಾಪೂಜಾಂ ತವಚರಣಯೊರಾದರಾದಷ್ಟಮೂರ್ತೇ
ಯಸ್ಸಾಷ್ಟಾಂಗಂ ಪ್ರಣಮತಿ ಮಹೀಪೃಷ್ಠಪೀಠೇಲುಠಿತ್ವಾ ॥
ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನಕ್ಷಿತಿಪತಿಪದಪ್ರೀತಿಬದ್ಧಾನುರಾಗಾ
ತ್ತಸ್ಯೋತ್ಸಂಗೇ ಲುಠತಿ ಧರಣೀ ರೇಣುಚಕ್ರಚ್ಛಲೇನ ॥ ೨೬ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಾಷ್ಟಮೂರ್ತೇರಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮೋ ಯುಕ್ತ ಇತಿ ಮನ್ವಾನಸ್ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಸ್ಯ ಫಲಮಾಚಷ್ಟೆ ॥ ಕೃತ್ವಾಪೂಜಾಮಿತಿ ॥ ಪೃಥ್ವೀ ಪಾಥಃ ಪಾವಕ ಪವನ ಪುಷ್ಕರ ಪೂಷಾ ಪದ್ಮಾರಿ ಪುರುಷಾಇತ್ಯಷ್ಟಾಮೂರ್ತಯಃ ಯಸ್ಯಸೊಷ್ಟಮೂರ್ತಿಶ್ಶಿವಃ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿ ಹೆ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತೆ, ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನೆ—ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟೆ, ಕ್ಷಿತಿಪತಿಪದೆ—ಧರಣೀವಲ್ಲಭಪದೆ, ಭೂಪತಿತ್ವೆ ಇತಿಯಾವತ್. ಯಾಪ್ರೀತಿರ್ಹರ್ಷಸ್ತತ್ರ, ಬದ್ಧಾನುರಾಗಾತ್—ಇಚ್ಛಾಯಾಸ್ಸಕಾಶಾತ್, ತವ, ಚರಣಯೋಃ, ಪೂಜಾಂ, ಆದರಾದ್ಭಕ್ತಿತಃ, ಕೃತ್ವಾ, ಯಸ್ಸ್ವಾದರೊಭಕ್ತಃ, ಮಹ್ಯಾಃ—ಭುವಃ, ಪೃಷ್ಠಮುಪರಿಭಾಗಏವ ಪೀಠಂತತ್ರ, “ ಪೃಷ್ಠಂಚರಮಮಾತ್ರೇಪಿ ದೆಹಸ್ಯಾವಯವಾಂತರೆ ” ಇತಿ ಮೆದಿನೀ. ಲುಠಿತ್ವಾ, ಸಾಷ್ಟಾಂಗಂ. “ ಉರಸಾ ಶಿರಸಾ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಮನಸಾ ವಚಸಾ ತಥಾ । ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಜಾನುಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಣಾಮೊಷ್ಟಾಂಗಉಚ್ಯತೆ ” ಇತ್ಯುಕ್ತೈರಷ್ಟಭಿರಂಗೈಸ್ಸಹಿತಂ ಯಥಾಭವತಿ ತಥಾ, ಪ್ರಣಮತಿ—ನಮಸ್ಕರೊತಿ, ತಸ್ಯ, ಉತ್ಸಂಗೆ—ಊರೌ, ರೇಣುಚಕ್ರಚ್ಛಲೇನ—ಧೂಳಿವ್ರಾತ ಇತಿವ್ಯಾಜೆನ, ಧರಣಿಃ, ಲುಠತಿ—ಉಪಾವರ್ತತೆ, “ ಯಾದೃಶೀಭಾವನಾಯತ್ರ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿತಾದೃಶೀ ” ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ಅತ್ರೊತ್ಸಂಗಪದೆನ ಧರಣ್ಯಾಃ ಅಪ್ರಕೃತನಾಯಿಕಾತ್ವಪ್ರತೀತೆಃ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಪದಪ್ರೀತಿಬದ್ಧಾನುರಾಗಾದಿತ್ಯನೆನ ಭಕ್ತಸ್ಯನಾಯಕತ್ವಪ್ರತೀತೆಃ ಸಮಾಸೊಕ್ತಿರಲಂಕಾರಃ. ರೇಣುಚಕ್ರಚ್ಛಲೆನೆತ್ಯತ್ರ ಛಲಶಬ್ದೆನಾಸತ್ಯತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನಾದಪಹ್ನವಾಲಂಕಾರಭೆದಃ. ರೇಣುಚಕ್ರಚ್ಛಲೆನ ಭಕ್ತೊತ್ಸಂಗೆ

ಧರಣಿಸುತನಸ್ಯ ಧರಣ್ಯಾಂ ನಾಯಿಕಾತ್ವಸಂಪಾದಕತ್ವೇನಾಪಹ್ನವಸ್ಯ ಸಮಾ ಸೋಕ್ತ್ಯುಪಕಾರಕತ್ವಾತ್ತಯೋರಂಗಾಂಗಿಭಾವೇನಸಂಕರಃ. ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಪದಪ್ರೀತಿಬದ್ಧಾನುರಾಗಾ—ಇತಿಧರಣೀವಿಶೇಷಣತ್ವೇನ ಕೇಚಿತ್ಪಠಂತಿ. ತತ್ರಾಯಮರ್ಥಃ—ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನಂ ಈಶ್ವರನಮಸ್ಕಾರಬಲಾತ್ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಂ ಕ್ಷಿ ತಿಪತಿಪದಂ ಯಸ್ಯ ಭಕ್ತಸ್ಯ ಸ ತಥೋಕ್ತಃ ತತ್ರ ಯಾ ಪ್ರೀತಿಸ್ತತ್ರ ಬದ್ಧೋನುರಾಗ ಇಚ್ಛಾ ಯಯಾ ಸಾ ತಥೋಕ್ತಾ, ಅತ್ರಭುವೋದೇವತಾ ಧಿಷ್ಠಾನಾದನುರಾಗಸ್ಸಂಭವತೀತಿಜ್ಞೇಯಃ ॥ ೨೬ ॥

ಟ ॥ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಯಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಯಾವನು ಸಮೀಪದ ಲ್ಲಿರುವ ರಾಜನ ಪದವಿಯು ತನಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಲಿಂಗರೂಪಿ ಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ ಎದೆ, ತಲೆ, ನೇತ್ರ, ಮನಸ್ಸು, ವಾಕ್ಕು, ಪಾದದ್ವಯ, ಕರದ್ವಯ, ಜಾನುದ್ವಯ ಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅವನ ತೊಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಧೂಳಿಯ ನೆವದಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಭೂಪತಿತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಭಾವವು. ॥ ೨೬ ॥

ಮೂ ॥ ಚಿತ್ರೈರ್ವರ್ಣಾಲಾರಚಿತಕುಸುಮೈರ್ಧೂರ್ಜಟೇ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ
ಯಸ್ಸ್ತೌತಿತ್ವಾಂ ಜಯಜಯಮಹಾದೇವದೇವೇತಿವಾಚಾ ॥
ಸೋಪ್ಯಾರೋಹರ್ತ್ಯ ಹರ ತವಪುರೀಂಮೌಳಿಬದ್ಧಾಂಜಲೀನಾಂ
ಶಕ್ರಾದೀನಾಂಸ್ತುತಿವಿಷಯತಾಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪ್ರಯಾತಿ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಲಿಂಗಂಸಂಪೂಜ್ಯ ಪುಷ್ಪೈಸ್ಸ್ತುವತೋಭಕ್ತಸ್ಯಭವಿಷ್ಯಂ ತೀಂಸಿದ್ಧಿಂಭಾಷತೇ ॥ ಚಿತ್ರೈರಿತಿ ॥ ಹೇ ಹರ, ಧೂಃ ಗಂಗಾಜಟಾಸು ಅಸ್ಯ ಧೂರ್ಜಟಿಃ. ಧುರಿಅಗ್ರೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜಟಾಅಸ್ಯೇತಿ ಧೂರ್ಜಟಿರಿತಿಕೇಚಿತ್ ಶಿರ ಸಿಪೂಜಾರಚನೀಯೆತಿಸೂಚಯಿತುಂ ಧೂರ್ಜಟೇಇತಿ ತದನುಗುಣವ್ಯಂಜಕ ಪದಪ್ರಯೋಗಃ ತಸ್ಯಸಂಬುದ್ಧಿ ಹೇ ಧೂರ್ಜಟೇ, ಯೋಭಕ್ತಃ, ಚಿತ್ರೈರ್ಬಹು ಪುವರ್ಣೈಃ, ಮಾಲಾಕಾರೇಣ ರಚಿತಾನಿ ಕುಸುಮಾನಿ ಮಾಲಾಕುಸುಮಾನಿ,

ತ್ಯೈಃ, ಪೂಜಯಿತ್ವಾ, ಜಯಜಯಮಹಾದೆವದೆವೆತಿವಾಚಾ, ಸ್ತೌತಿ, ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌದೆವಶ್ಚೆತಿ ಮಹಾದೆವಃ ದೀವ್ಯತಿಸ್ವತಃಪ್ರಕಾಶತೆ ಇತಿದೆವಃ ದೆವಯತಿ ದ್ಯೋತಯತಿ ಸ್ವಶಕ್ತಿಭಿರ್ವಿಶ್ವಂ ಜಗದಿತಿ ಚದೆವಃ ಜಯತಿಧಾತುರಕರ್ಮಕಃ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷಾರ್ಥೆಪ್ರಯುಜ್ಯತೆ ಆದರಾಧಿಕ್ಯಾದ್ದ್ವಿರ್ವಚನಂ. ಯಮೆವ ಮಭಿಮುಖೀಕೃತ್ಯ ಸಂಕೀರ್ತಯತಿ. ಸಭಕ್ತೊಪಿ, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್— ತವಕಾರುಣ್ಯಾತ್, ತವ, ಪುರೀಂ—ಶಾಂಭವಲೊಕಂ, ಆರೊಪರ್ಕ, ಮೌಳೌ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿರ್ಯೈಸ್ತೆಷಾಂ, ಶಕ್ರಾದೀನಾಂ—ಇಂದ್ರಾದಿದೆವತಾನಾಂ, ಸ್ತುತಿ ವಿಷಯತಾಂ, ಪ್ರಯಾತಿ, ಯಥೆಶ್ವರಸ್ಸ್ವೀಕೃತಪುಷ್ಪಪೂಜೊ ಭಕ್ತಕೃತ ಸ್ತುತಿವಿಷಯಶ್ಚ ತಥೈವ ಸಭಕ್ತಃ ಶಿವಪ್ರಸಾದಾದಮುತ್ರ ಶಕ್ರಾದಿಕರಿಷ್ಯ ಮಾಣಕುಸುಮಾಂಜಲಿಸ್ವೀಕರ್ತಾ ತತ್ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತೊತ್ರಗೊಚರಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯ ತೀತ್ಯಪಿ ಶಬ್ದೆನದ್ಯೋತ್ಯತೆ. ‖ ೨೭ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪಾಪನಾಶಕನಾದ ಧೂರ್ಜಟಿಯೇ ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವಭಕ್ತನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನಾಬಣ್ಣಗಳಾದ ಹೂವುಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, “ಜಯಜಯಮಹಾದೇವದೇವಾ” ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡು ವನೋ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಇವನು ನಿನ್ನ ಲೋಕವಂ ಕುರಿ ತು ತೆರಳುವಾಗ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂ ಡು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ಅವನ ಸಂಗಡ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ‖ ೨೭ ‖

ಮೂ ‖ ತ್ವಾಮುದ್ದಿಶ್ಯತ್ರಿನಯನ ಜನೋಯಃಪ್ರದೀಪಂದದಾತಿ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಜ್ವಾಲಾದಳಿತತಿಮಿರಂ ದ್ಯೋತಿತಾಂತರ್ನಿಕೇತಂ ‖
ತಸ್ಮೈಮಾಯಾರಜನಿವಿಲಸದ್ಗಾಢಮೋಹಾಂಧಕಾರ
ಚ್ಛೇದಪ್ರೌಢಂ ತ್ವಮಪಿ ದಿಶಸಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಂ ‖ ೨೮ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಸಂಪ್ರತಿಪ್ರದೀಪಪ್ರದಾನಫಲಂಪ್ರಾಹ ‖ ತ್ವಾಮಿತಿ ‖ ತ್ರೀಣಿನಯನಾನಿಯಸ್ಯಸತ್ರಿನಯನಃ. ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ತೆಜೊಜಾತೀಯ ಪ್ರದೀಪಪ್ರದಾನನೌಚಿತ್ಯಾತ್ತ್ರಿನಯನಪದೊಪಾದಾನಂ ನಯನಾನಾಮಪಿ

ಽದ್ರಾರ್ಕವಹ್ನ್ಯಾತ್ಮಕತ್ವೇನತೇಜೋಮಯತ್ವಾತ್. ಯೇಜನೋ ಭಕ್ತಜನಃ, ಜ್ಯೋತಿಷಸ್ತೇಜಸಃ, ಜ್ವಾಲಯಾ, ದಳಿತಂ—ವಿದಾರಿತಂ, ತಿಮಿರಂ ಯೇನತಂ, ನಿಕೇತನಸ್ಯ ಭವನಸ್ಯಅಂತರಂ ಅಂತರ್ನಿಕೇತನಂ ದ್ಯೋತಿತಂ ಪ್ರಕಾಶಿತಂ ಅಂತರ್ನಿಕೇತನಂ ಯೇನ ತಂ, ಪ್ರದೀಪಂ, ತ್ವಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ, ದದಾತಿ, ತಸ್ಮೈ—ಭಕ್ತಜನಾಯ, ತ್ವಮಪಿ, ಮಾಯೈವ ರಜನೀ ನಿಶಾ ತಸ್ಯಾಂ, ವಿಲಸತ್—ವಿಲಾಸಂ ಗಚ್ಛತ್, ಗಾಢೋವೃಢಃ, ಮೋಹೋಽವಿದ್ಯೈವ, ಅಂಧಕಾರಸ್ತಸ್ಯ, ಭೇದೇ—ನಿವರ್ತನೇ, ಪ್ರೌಢಂ—ದಕ್ಷಂ, ಆತ್ಮಾನಂಪ್ರಕಾಶಯತೀತ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಂ, ಜ್ಞಾನಂ, ದಿಶಸಿ—ಪ್ರಯಚ್ಛಸಿ, ಅತ್ರಪ್ರದೀಪದಾನಜ್ಞಾನದಾನಯೋಃ ಪ್ರವಾಹತೋವಿಚ್ಛೇದಾದ್ದಿಶಸೀತಿ ವರ್ತಮಾನಪ್ರತ್ಯಯ ಇತಿ ವಿವೇಕ್ತವ್ಯಂ. ‖೭೮

---

೮ ‖ ತ್ರಿಯಂಬಕನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಯಾರು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಶಿವಾಲಯದ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ದೀಪವನ್ನು ನಿನಗೆ ಬೆಳಗುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಮಾಯೆಯಿಂದುಂಟಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತೀಯೆ.‖೭೮

ಮೂ ‖ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನಂ ವಪುಷಿ ಶಿರಸಿ ಸ್ವರ್ಧುನೀವಾರಿಧಾರಾಂ
ಕಾಂತಾಂಮೂರ್ತೌ ಕಲಯಸಿ ಕರೇಕಾರ್ಮುಕಂಯುಕ್ತ
[ಮೇತತ್ ‖
ಅಪ್ಯನ್ಯೇಷಾಂ ಕತಿಪಯಪುರಸ್ವಾಮಿನಾಂ ಚಿತ್ರಭೂಷಾ
ಚೇಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಾಸ್ತಿ ಭುವನಪತೇಃ ಕಿಂ ಮಹೇಶಸ್ಯನಸ್ಯುಃ‖೭೯

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ದೇವಸ್ಯ ಪರಮಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಪ್ರತಿಪಾದಯಿತುಮಾಹ ‖ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನಮಿತಿ ‖ ಹೇ ದೇವ, ವಪುಷಿ, ಭಸ್ಮಸ್ನಾನಂ—ಭಸ್ಮನೋದ್ಧೂಳನಂ, ಕಲಯಸಿ—ಕರೋಷಿ, ಶಿರಸಿ, ಸ್ವರ್ಧುನ್ಯಾಃ—ಸ್ವರ್ನದ್ಯಾಃ, ವಾರಿಧಾರಾಂ, ಕಲಯಸಿ—ಧತ್ಸೇ, ಮೂರ್ತೌ—ದೇಹೇ, ಕಾಂತಾಂ—ಸ್ತ್ರಿಯಂ, ಕಲಯಸಿ—ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಯಸಿ, ಕರೇ, ಕಾರ್ಮುಕಂ, ಕಲಯಸಿ—ಧಾರಯಸಿ,

ಕಲಿಃಕಾಮಧೇನುಃ. ಏತತ್, ತೇ, ಯುಕ್ತಂ—ನ ವಿರುದ್ಧಂ, ತಥಾಹಿ,—ಕತಿಪಯಪುರಸ್ವಾಮಿನಾಮಪ್ಯನ್ಯೇಷಾಂ,ಚಿತ್ರಭೂಷಾ ಚೇಷ್ಟಾಃ. ಚಿತ್ರಾಃ ವಿಚಿತ್ರಾಃ, ಭೂಷಾಃ ಅಲಂಕ್ರಿಯಾಃ, ಚೇಷ್ಟಾಃ ವಿಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ, ದೃಷ್ಟಾಃ, ತ್ರಿಭುವನಪತೇಸ್ತ್ರಿಲೋಕನಾಥಸ್ಯ, ಮಹೇಶಸ್ಯ, ಕಿಂ ಸಸ್ಯುಃ, ಸ್ಯುರೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ತತೋ ನ ಕೋಪಿ ಭವಂತಂ ಪರ್ಯನುಯೋಕ್ತುಂ ಶಕ್ತಃ "ಪ್ರಭುರ್ಯದೇವೇಚ್ಛತಿ ತತ್ಕರೋತಿ" ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ‖ ೨೯ ‖

ಟ ‖ ನೀನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬೂದಿಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅರ್ಧಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇರುವುದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಲೋಕಪತಿಗಳು ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಆಭರಣಗಳುಳ್ಳವರೂ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಕ್ರಿಯೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿರುವರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ,— ತ್ರಿಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯೂ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ‖೨೯‖

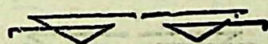

ಮೂ ‖ ತ್ವಾಮಾರಾಧ್ಯ ತ್ರಿದಶಪತಯೋ ಭುಂಜತೇ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಂ
ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಷಾಭುಕ್ತದಪಿ ಚ ಮಹಾದೇವಶಬ್ದೈಕವಾಚ್ಯಃ ‖
ನೈರಾಶಿತ್ವಂ ವರದ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಕೋಟಿಪ್ರವಿಷ್ಟಂ
ತಿಷ್ಠತ್ಯೇವ ತ್ವಯಿ ಕಿಮಪರೈಃ ಫಲ್ಗುಭಿಶ್ಶ್ರೀವಿಲಾಸೈಃ‖೩೦

ವ್ಯಾ ‖ ಅತಃಪರಂ ಭಗವತೋ ವೈರಾಗ್ಯಂ ವರ್ಣಯಿತುಮಾರಭತೇ ‖ತ್ವಾಮಾರಾಧ್ಯೇತಿ‖ ಹೇ ವರದ ಶಿವ, ತ್ರಿದಶಪತಯಃ—ದೇವೇಶ್ವರಾಃ ವಿಧಿವಿಷ್ಣುಜಿಷ್ಣವಃ, ತ್ವಾಂ, ಆರಾಧ್ಯ—ಪೂಜಯಿತ್ವಾ, ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಂ—ಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯರೂಪಾಂ ಶ್ರಿಯಂ, ಭುಂಜತೇ—ಅನುಭವಂತಿ. ತ್ವಂ ಚ—ಭವಾಂಸ್ತು, ಭಿಕ್ಷಾಭುಕ್, ಭಿಕ್ಷಾಟನಕೃದಿತಿಯಾವತ್. ತದಪಿ, ತ್ವಂ, ಮಹಾದೇವಶಬ್ದಸ್ಯ, ಏಕಶ್ಚಾಸೌ ವಾಚ್ಯೋಭಿಧೇಯಸ್ಯೇತ್ಯೇಕವಾಚ್ಯಃ, ತ್ವಮೇಕಏವ ಮಹಾದೇವ ಇತ್ಯುಚ್ಯಸೇ ತ್ವಮಿವ ಮಹಾದೇವಶಬ್ದವಾಚ್ಯಃ ಕೋಪಿ ನಾಸ್ತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾದೌ ಕುತ್ರಾಪ್ಯನುಕ್ತತ್ವಾತ್, ಭಿಕ್ಷಾಟನಂ ತು ತ್ವಯಾ ಲೀಲಯಾ

ಕೃತಂ ಯಸ್ಸ್ವೋದರಪೋಷಣಾರ್ಥಂ ಭಿಕ್ಷಾಮಟತಿ ಸಹಿ ಮಹಾನ್ನಭವತಿ ಯಸ್ತು ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನೋಪಿ ಭಿಕ್ಷತೆ ನಾಸಾತಥೆತಿ ಭವತಿ ಮಹಾದೆವಶಬ್ದಸ್ಯ ಭವತಿ ನಿರರ್ಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ ಭಾವಃ. ಅಥವಾ,—ಪರಮೊಣಾಂ—ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಾನಾಂ, ಐಶ್ವರ್ಯಾಣಾಂ, ಕೋಟೌ—ಭಾಗೆ, ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ-ನಿವಿಷ್ಟಂ, ತನ್ಮಧ್ಯಪತಿತವಿತಿ ಯಾವತ್. ನಿರ್ಗತಾ ಆಶಾ ಯಸ್ಮಾತ್ಸನಿರಾಶಃ ತಸ್ಯಭಾವೊ ನೈರಾಶಂ ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ನೈರಾಶೀ ತಸ್ಯಭಾವಸ್ತ್ವಂ-ವೈರಾಗ್ಯಂ, ತ್ವಯಿ, ತಿಷ್ಠತ್ಯೆವ, ಅವಾಪ್ತಸಹಸ್ರಕಾಮತ್ವಾದಾಪ್ತವ್ಯಕಾಮಾಂತರಾದಿಭಾವಾಚ್ಚ ತಥಾಚ ಸತಿ. ಫಲ್ಗುಭಿಃ—ಕ್ಷುದ್ರತ್ವೆನ ಭಂಗುರತ್ವೆನ ಸಾತಿಶಯತ್ವೆನ ನಿಸ್ಸಾರೈಃ, ಅಪರೈಃ—ಶ್ರಿಯೊವಿಲಾಸೈಃ ಕಿಂ—ನಕಿಂಚಿದಪಿ ಫಲಮಸ್ತಿ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿರೆವ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತ್ವಾತ್. ‖ ೩೦ ‖

ಟ ‖ ಭಕ್ತೇಷ್ಟದಾಯಕನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಜಮಾನರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ದೇವೇಂದ್ರರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ; ಸತ್ಯಲೋಕವೊದಲಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನೀನಾದರೋ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮಹಾದೇವನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ನೀನೆ ಅಲ್ಲದೆ; ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ,—ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶಾರಹಿತತ್ವವು ಇದ್ದೇಇರುವುದು. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನೀರಸಗಳಾದ ಬೇರೆ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ‖ ೩೦ ‖

ಮೂ ‖ ಅಸ್ಥಿಗ್ರಂಥಿಃ ಪಿತೃವನಭವಂ ಭಸ್ಮ ಭೂಷಾಂಗರಾಗೌ
ಪ್ರೀತಿಃಪ್ರೈತ್ಯೈಸ್ತವ ಸಹಚರಾಃ ಘೋರವಃಕೋತ್ರದೋಷಃ ‖
ಯಸ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪರಮುಪದವೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯವಿಶ್ರಾಂತಮುಚ್ಚೈ
ಸ್ತಸ್ಯಗ್ರಾವಾ ಕನಕಮಥವಾ ಸರ್ವಮೇತತ್ಸಮಾನಂ ‖ ೩೧ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಸ್ಥಿಗ್ರಂಥಿರಿತಿ ‖ ಅಸ್ಥಿಗ್ರಂಥಿರಸ್ಥಿಮಾಲಾ, ಪಿತೃವನಭವಂ—ಪ್ರೆತದಹನಪ್ರದೇಶಜಂ ಕಾಮಾಂಗದಾಹಜಂ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಜಂ ವಾ, ಭಸ್ಮಚ,

ತವ, ಭೂಷಾಚ ಅಂಗರಾಗಶ್ಚ ಭೂಷಾಂಗರಾಗೌ ಆಲಂಕಾರಾನುಲೆಪನ ದ್ರವ್ಯೆ. ಪ್ರೇತೈಃ—ಭೂತಭೆದೈಸ್ಸಹ, ತವ, ಪ್ರೀತಿರಾನಂದಃ, ತವ, ಸಹಚರಾಃ, ಭೈರವಃ, ಶ್ಮಶಾನೆ ಜಂಬುಕಾಶ್ಚರಂತೀತಿ ಸಂಭಾವನಯೆದಮುಕ್ತಂ. ಅತ್ರ ಭೂಷಾವಿಲೆಪನ ಪರಿವಾರ ಸಹವರ್ತಿನಸ್ತವ ಅಸ್ಥಿ ಭಸ್ಮ ಪ್ರೆತ ಭೈರವ ಇತ್ಯತ್ರ ಲೊಕವಾದೆ, ತವ, ಕೊದೊಷಃ, ನ ಕಿಂಚಿದ್ದೂಷಣಂ. ತಥಾಹಿ,- ಯಸ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಂ, ಪರಮುಪದವೀಂ, ಪರಾಂಕಾಷ್ಠಾಮಿತಿ ಯಾವತ್. ಪ್ರಾಪ್ಯ—ಗತ್ವಾ, ಉಚ್ಚೈಸ್ಸರ್ವೋನ್ನತಂ, ವಿಶ್ರಾಂತಂ— ವಿಶ್ರಾಂತಿಂಪ್ರಾಪ್ತಂ, ತಸ್ಯ ಮಹಾಪುರುಷಸ್ಯ, ಗ್ರಾವಾ—ಪಾಷಾಣಃ, ಅಥವಾ,—ಕನಕಂ, ಇತ್ಯೆತತ್ಸರ್ವಂ, ಸಮಾನಂ, ನಹಿಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮಂವಿಷಯಮೃಗತೃಷ್ಣಾ ಭ್ರಮಯತೀತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ವಸ್ತುತಸ್ತು ಅಸ್ಥಿಗ್ರಂಥ್ಯಾದಯೊ ನಿತ್ಯತ್ವಪರಮ ಪವಿತ್ರತ್ವ ಜಿತೆಂದ್ರಿಯತ್ವ ಮಹಾಮಹಿಮತ್ವಾದಿ ಸೂಚಕತ್ವೆನ ಪರಮೆಶ್ವರಸ್ಯ ನದೂಷಣಾವಹಾಃ ಕಿಂತು ಮಹೆಶ್ವರತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕಾ ಏವೆತ್ಯಧ್ಯೆಯಂ. ಸಾಮಾನ್ಯೆನ ವಿಶೆಷ ಸಮರ್ಥನರೂಪೋರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸೊಲಂಕಾರಃ. ‖ ೩೧ ‖

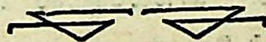
ಟ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಎಲುಗಳಮಾಲೆಯೇ ನಿನ್ನ ಆಭರಣವು, ಸುಡುಗಾಡಿನ ಬೂದಿಯೇ ಲೇಪನದ್ರವ್ಯವು, ಪ್ರೇತಗಳೊಡನೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷವು, ನರಿಗಳೇ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗಾರರು, ಹೀಗಿದ್ದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ,—ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಹಾ ಪುರುಷನಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಸಮವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ‖ ೩೧ ‖

ಮೂ ‖ ಆವಾಸಸ್ತೇ ಪಿತೃವನಮಹೀ ಕ್ರೀಡನೇ ಯಾನಮುಕ್ಷಾ
ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ ದ್ರುಹಿಣಶಿರಸಃ ಖರ್ಪರಂ ನೈಷದೋಷಃ ‖
ಆರೂಢಸ್ತ್ವಂ ತ್ರಿನಯನ ಭವಸ್ಯಲ್ಪಸಂಸ್ಥೋಹಿ ಲೋಕೇ
ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೇ ಪಥಿ ವಿಚರತಾಂ ಕೋವಿಧಿಃ ಕೋನಿಷೇಧಃ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಉಕ್ತಮರ್ಥಂ ಸೊಪಸ್ಕಾರಂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೆಣ ಪ್ರಪಂಚಯಿತುಮಾಹ ‖ ಆವಾಸಇತಿ ‖ ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ತೆ—ತವ, ಆವಾಸಃ, ಪಿತೃವ

ನನುಹಿಃ—ಮಹಾಶ್ಮಶಾನಭೂಮಿಃ, ಪ್ರಳಯಭೂಮಿರಿತಿ ಯಾವತ್. ಮಂಗಲಸ್ಥಲಂತು ನಾಸ್ತಿ. ಕ್ರೀಡನೇ—ವಿಹರಣೇ, ಯಾನಂ—ವಾಹನಂ, ಉಕ್ಷಾ—ವೃಷಭಃ, ಪುಷ್ಪಕಾದಿಕಂನಾಸ್ತಿ. ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ ತು, ದ್ರುಹಿಣಸ್ಯ—ಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ಶಿರಸಃ, ಖರ್ಪರಂ—ಕಪಾಲಂ, "ಧಾತಾಬ್ಜಯೋನಿರ್ದ್ರುಹಿಣಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ನತು ಸೌವರ್ಣಪಾತ್ರಂ. ಇತ್ಯೇಷ ದೋಷೋ ನ-ದೂಷಣಂ ನ ಹಿ, ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ತ್ವಂ, ಲೋಕೇ, ಅಲ್ಪಂ ಸಂತಿಷ್ಠತೆ ಆಶ್ರಯತೀತ್ಯಲ್ಪಸಂಸ್ಥಸ್ಸ್ಸನ್, ಆರೂಢಃ—ಊರ್ಧ್ವಮವಸ್ಥಿತಃ ಸರ್ವತತ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಂ ಧಾಮ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿತಃ, ಭವಸಿ, ತಸ್ಮಾದ್ಧೇತೋಃ, ನಿಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯೇ. ತ್ರಯೋಗುಣಾ ಏವ ತ್ರೈಗುಣ್ಯಂ ನಿರ್ಗತಂ ತ್ರೈಗುಣ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಸ ತಥೋಕ್ತಃ ತಸ್ಮಿನ್ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತೆ, ಪಥಿ—ಮಾರ್ಗೇ, ವಿಚರತಾಂ, ಕೋವಿಧಿಃ, ಕೋನಿಷೇಧಃ, ತ್ರಿಗುಣವಿಕಾರವಶಂಗತಾನಾಮೇವ ಖಲು ವಿಧಿನಿಷೇಧೌ ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯವಿಷಯೌಕ್ಷ್ಯಾಯೆತೆ ನಹಿ ನಿತ್ಯಂ ನಿರಂಜನಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಚಿನ್ಮಯಂ ಪರಂಧಾಮ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾನಾಮಿತ್ಯರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ. ‖ ೩೦ ‖

ಟ‖ ಎಲೈ ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ ಶಿವನೇ! ನಿನಗೆ ಮನೆಯು ಶ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿಯು, ವಿಹಾರಾರ್ಥವಾದ ವಾಹನವು ಎತ್ತು, ತಿರಿದುಂಬುವ ಪಾತ್ರಯಾದರೋ ಬ್ರಹ್ಮನ ತಲೆವೋಡು, ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇದು ನಿಂದ್ಯವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ.— ನೀನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತುಚ್ಛವಸ್ತುವನಾಶ್ರೈಸಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತೀಯೆ. ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚರಿಸುವವರಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಲ್ಲಿಯವು. ‖ ೩೦ ‖

ಮೂ‖ ಪ್ರೇತಾವಾಸೇ ಶಯನಮಶನಂ ಭೈಕ್ಷಮಾಶಾಶ್ಚ ವಾಸಃ
ಖಟ್ವಾಂಗಂ ಚ ಧ್ವಜಮುಪಹಿತಂ ನ್ರಸ್ಥಿನೈಪಥ್ಯಮಂಗೇ ‖
ಯದ್ಯಪ್ಯೇವಂ ತದಪಿ ಭಗವನ್ನೀಶ ಇತ್ಯಸ್ಯನಾಮ್ನೋ
ನಿಸ್ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತ್ವಮಸಿ ವಿಷಯೋವಾಪರಃ ಕಶ್ಚಿದಸ್ತಿ ‖೩೧‖

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಮಹಾದೇವಏವ ಸಾಕ್ಷಾದೀಶ್ವರ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಸ್ತದನ್ಯಸ್ಸರ್ವೋಪೀಶ್ವರತ್ವೇನ ಸಾಕ್ಷಾದಭಿಧೀಯತ ಇತ್ಯಭಿಧತ್ತೆ || ಪ್ರೇತಾವಾಸಇತಿ || ಇಹ ಮಹೇಶಿತುರ್ಭಗವಚ್ಛಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪತ್ತಿಸಮರ್ಥನಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ಭಗವನ್ನಿತಿ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ. ಹೇ ಭಗವನ್, ಭವತಃ, ಪ್ರೇತಾವಾಸೇ—ಶ್ಮಶಾನೇ, ಶಯನಂ, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಾಂಸಮೂಹೋ ಭೈಕ್ಷಂ, ಅಶನಂ, “ಭೈಕ್ಷಂಭಿಕ್ಷಾಕದಂಬಕಂ” ಇತ್ಯಮರಃ. ಆಶಾಃ—ದಿಶಃ, ಚಶಬ್ದಾದ್ಗಜಚರ್ಮ, ವಾಸಃ—ಅಂಶುಕಂ, ಖಟ್ವಾಂಗಂ—ಕಂಕಾಳಃ, ಉಪಹಿತಂ,ಧ್ವಜಂ—ಕೇತನಂ, ನುಃ ಅಸ್ಥಿ ನೃಸ್ಥಿ ನರಶಲ್ಯಂ, ಅಂಗೇ, ನೇತ್ರಯೋಃ ಪಥ್ಯಂ ನೈಪಥ್ಯಂ ಮಂಡನಂ, ಏವಮಾಪಾತತೋ ದರಿದ್ರಜನೋಚಿತವೃತ್ತಿಃ ಯದ್ಯಪಿ, ತ್ವಂ, ತದಪಿ—ತಥಾಪಿ, ಈಶಇತ್ಯಸ್ಯನಾಮ್ನ ಇತಿಪಾಠೇ ಅವಿಭಕ್ತಿಕೋನಿರ್ದೇಶಃ. ಅಪರಸ್ತ್ವದನ್ಯಃ, ಕಶ್ಚಿದಪಿ ಪುರುಷಈಶ್ವರಶಬ್ದಸ್ಯಾಸಾಧಾರಣೋ ವಿಷಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಈಷ್ಟೇಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣೇತಿ ಈಶಈಶ್ವರಶ್ಚ ಈಶ್ವರಶಬ್ದಃ ಶ್ರುತಮಾತ್ರಏವೈಶ್ವರ್ಯವದ್ವಸ್ತು ಸ್ವಾಭಿಧೇಯತಯಾಽಭಿಧತ್ತೇ ಇತಿ ಈಶ್ವರ ಶಬ್ದಶ್ರುತಿರೇವೈಶ್ವರ್ಯಸದ್ಭಾವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ. ತಥಾಚ ಜೈಮಿನಿಸೂತ್ರಂ—“ಶ್ರುತಿಲಿಂಗವಾಕ್ಯಪ್ರಕರಣ ಸ್ಥಾನಸಮಾಖ್ಯಾನಾಂ ಪಾರದೌರ್ಬಲ್ಯಮರ್ಥವಿಪ್ರಕರ್ಷಾತ್” ಇತಿ. ಉಕ್ತಂಚಾಚಾರ್ಯೈಃ—ಶಬ್ದೋಯಮೀಶ್ವರಇತಿ ಶ್ರುತಿಗೋಚರಸ್ಸನ್ನಾನೀಲಕಂಠಮವತಂಸಿತಚಂದ್ರಲೇಖಂ | ತ್ವಾಮೇವಬೋಧಯತಿ ನಾಥ ನಿಜಾರ್ಥಪೋಷಾದನ್ಯಂ ಪುನಃ ಪ್ರಕರಣಾದಿನಿಪೀಡನೇನ” ಇತಿ. ವಸ್ತುತಸ್ತು—ಪ್ರೇತಾವಾಸಃಪ್ರಳಯಭೂಮಿತ್ವಾತ್ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಹರಿವಿರಿಂಚ್ಯಾದಿದೇವತಾಂತರವದ್ವಿನಶ್ವರತಾಶಂಕಾಮಪಾಕರೋತಿ, ಭೈಕ್ಷಂತು ಯಾಚ್ಞಾಕ್ಷರಾಣ್ಯಪಿ ಮಹೇಶ್ವರತಾಂಧ್ವನಂತೀತಿ ರೀತ್ಯಾಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋದಳನರೂಪಮಪದಾನಮಾವಿಷ್ಕರೋತಿ. ದಿಗಂಬರತ್ವಂತು ವ್ಯಾಪಕತ್ವಂ ಜ್ಞಾಪಯತಿ. ಖಟ್ವಾಂಗಧಾರಣಂ ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಸಂಹರಣಾಖ್ಯಂ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಮಾವೇದಯತಿ. ನೃಶಲ್ಯಂ ತು ಪರಮಪವಿತ್ರತ್ವಮುತ್ಕೀರ್ತಯತೀತಿ ವಿಭಾವನೀಯಂ. ಏತೇನ ವೈರಾಗ್ಯವದೈಶ್ವರ್ಯಮಪಿ ಶಿವೇ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ. || ೩೩ ||

ಟ|| ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ನೀನು—ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದು; ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು; ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಘ್ರ ಗಜಚರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು ; ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯನ್ನು ಧ್ವಜವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ; ಮನುಷ್ಯರಮೂಳೆಯನ್ನು ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದು; ಇವೆಲ್ಲವೂ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿಕ್ಷಕತ್ವವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪಕತ್ವವನ್ನೂ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಸಂಹಾರರೂಪ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರತ್ವವನ್ನೂ, ಸೂಚಿಸುವವುಗಳಾದಕಾರಣ ಈಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ·ನೀನೊಬ್ಬನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಷಯನಾಗಿರುತ್ತೀಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವನೂ ಅಲ್ಲ. ‖ ೩೭ ‖

ಮೂ ‖ ದಾರೂದ್ಯಾನೇ ದ್ವಿಜವರವಧೂಪ್ಲವೋ ರೇತಸಾಗ್ನೌ
ಹೋಮಸ್ಸಂಧ್ಯಾನಟನಮಿತಿ ತೇ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ನೈವದುಷ್ಟಂ ‖
ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನೋಪಪತಮನಸಾಂ ಮಾರ್ಗಮುಲ್ಲಂಘ್ಯದೂರಂ
ಯೇ ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಾಸ್ತ್ರಿನಯನ ನ ತಾನ್ ಲೋಕವಾದಾ
[ಸ್ಸ್ಪೃಶಂತಿ ‖೩೮‖

ವ್ಯಾ‖ ಅಥಯಥೇಷ್ಟಂಕ್ರೀಡನ್ನಪಿ ಭಗವಾನ್ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತಿಮತ್ವಾನ್ನವಿಗೀಯತೆ ಇತ್ಯಾಹ ‖ದಾರೂದ್ಯಾನೆ ಇತಿ‖ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ದಾರೂದ್ಯಾನೆ—ದೆವದಾರುವನೆ, ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿ ಶಿವಸಂಸ್ಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಜಾಯಂತೆ ಇತಿದ್ವಿಜಾಃ ತೆಷಾಂ, ವರಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಭೃಗ್ವಾದಯೊ ಮಹರ್ಷಯಃ ತೆಷಾಂ, ವಧೂನಾಂ—ಧರ್ಮಪತ್ನೀನಾಂ, ಉಪಪ್ಲವೊ ವಿಪ್ಲವಃ, ಭೃಗ್ವಾದಿ ಮಹರ್ಷಿ ಭಾವಜಿಜ್ಞಾಸಯಾ ತದ್ವಧೂಪ್ರತಾರಣಮಿತಿಯಾವತ್. ರೆತಸಾ, ಅಗ್ನೌ, ಹೊಮಃ, ತಾರಕವಧಾಯ ಕುಮಾರೊತ್ಪತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಅಗ್ನೌ ವೀರ್ಯೇಣಹೊಮಃ ನತುಹವಿಷಾ. ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ, ನಟನಂ— ನಾಟ್ಯಂ, ನತುಸಂಧ್ಯಾಸಮಯೆ ಜಪಧ್ಯಾನಾದಿ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾನುಷ್ಠಾನಂ. ಅತಿಬಲಃ ಕಶ್ಚನರಾಕ್ಷಸಃ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯೆ ಭುವನಮಿದಂ ನಾಶಯಿತುಂ ಪ್ರವೃತೆ ತನ್ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ ಭಗವಾಂಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೆ ತಾಂಡವಂಕರೊತೀತಿ ಕಥಯಂತಿ. ಇತ್ಯೆವಂ, ತೆ, ಚೆಷ್ಟಿತಂ ಚೆಷ್ಟಾ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೆಷಃ, ನಪುಂಸಕೆ

ಭಾವೇಕ್ತಾಃ. ದುಷ್ಟಂ—ದೋಷವತ್, ನೈವ, ತಥಾಹಿ, ಯೆ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾ ನೋಪಹತಮನಸಾಂ—ಭ್ರಾಂತಿಜ್ಞಾನ ಬಾಧಿತ ಹೃದಯಾನಾಂ, ಮಾರ್ಗಂ, ಉಲ್ಲಂಘ್ಯ, ದೂರಂ ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಾಃ, ತಾನ್, ಲೋಕ ವಾದಾಃ—ಜನವಾದಾಃ, ನ ಸ್ಪೃಶಂತಿ, ಇತ್ಯರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ. ‖ ೩೪ ‖

ಟ‖ ಎಲೈ ತ್ರಿಯಂಬಕನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ದಾರುವನ ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ದ್ವಿಜರ(ಉಪನಯನ ಮತ್ತು ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಇವೆರಡರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು) ಮನೋಭಾವವಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರ ಪತ್ನಿಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದೂ, ತಾರಕನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿದುದೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಅತಿಬಲನೆಂಬ ದೈತ್ಯನ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಲೋಸುಗ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ನರ್ತನಮಾಡುವುದೂ ಈ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಲೋಕಹಿತಕರಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ದೂಷ್ಯಗಳಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ,—ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದೂರರಾದ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಲೋಕಾಪವಾದಗಳು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ‖ ೩೪ ‖

ಮೂ‖ ದೇವಾಸ್ಸರ್ವೇ ದಧತಿ ವಪುಷಾ ಭೂಷಣಂ ಹೇಮ ರತ್ನಂ
ಗುಂಜಾಮಾತ್ರಂ ಕನಕಮಪಿ ತೇ ನಾಸ್ತಿ ಕರ್ಣೇಕರೇವಾ ‖
ಮಾರ್ಗಾತೀತಂ ಸ್ಫುರತಿ ಸಹಜಂ ಯಸ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಮಂಗೇ
ತಸ್ಯಾಹಾರ್ಯೇಪ್ಸಿತರಜನವನ್ನಾದರಸ್ಸ್ಯಾದ್ಗುಣೇಷು ‖ ೩೫ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥೋಮಾಪತೇಸ್ಸರಸಸುಂದರತಾಭರಣಮುಖೇನ ದೇವತಾಂತರವದ್ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷಾನಾಸ್ತೀತಿಧ್ವನಯತಿ ‖ ದೇವಾಇತಿ ‖ ಹೆ ಮಹಾದೇವ, ಸರ್ವೆ, ದೇವಾಃ— ವಿಷ್ಣ್ವಾದಯಃ, ವಪುಷಾ-ಸ್ವಶರೀರೇಣ, ಹೆಮ—ಸುವರ್ಣಂ, ರತ್ನಂ--ಕೌಸ್ತುಭಾದಿಕಂ ಚ, ಭೂಷಣಂ, ದಧತಿ-ಧಾರಯಂತಿ,

ತೇ—ತವ, ಕರ್ಣೆ ವಾ, ಕರೇ ವಾ, ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣಂ ಯಸ್ಯತದ್ಗುಂಜಾಮಾತ್ರಂ, ಪ್ರಮಾಣೇದ್ವಯಸಜಿತ್ಯಾದಿನಾ ಮಾತ್ರಚ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಕನಕಮಪಿ, ನಾಸ್ತಿ, ಕುತೋರತ್ನವಾರ್ತೇತ್ಯಪಿಶಬ್ದಂಪ್ರಯುಂಜಾನಸ್ಯಭಾವಃ. ತಥಾಹಿ, ಯಸ್ಯ, ಅಂಗೇ, ಮಾರ್ಗಮತೀತಂ ಮಾರ್ಗಾತೀತಂ ನಿಸ್ಸೀಮಮಿತಿಯಾವತ್, ಸಹಜಂ—ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧಂ, ಸೌಂದರ್ಯಂ—ರಮ್ಯತ್ವಂ, ಸ್ಫುರತಿ—ಪ್ರಕಾಶತೇ, ತಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ, ಆಹಾರ್ಯೇಷು—ಕಾಂತಿಹೇತುತ್ವೇನಾರೋಪ್ಯೇಷು, ಗುಣೇಷು—ಶೋಭಾಹೇತುಷು ವಸ್ತುಷು, ಇತರ ಜನವತ್—ಕ್ಷುಲ್ಲಕಜನೇನತುಲ್ಯಂ, "ಕ್ಷುಲ್ಲಕಶ್ಚೇತರಶ್ಚ ಸಃ" "ತೇನತುಲ್ಯಂ ಕ್ರಿಯಾಚೇದ್ವತಿಃ" ಇತಿವತಿಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಆದರಃ, ನ ಸ್ಯಾತ್, "ನಿರ್ಮಕ್ಷಿಕಂಮಧು ನಿರಾಭರಣಂಶರೀರಂ" ಇತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸೋಲಂಕಾರಃ. ॥ ೩೫ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಚಿನ್ನ ಕೌಸ್ತುಭಮೊದಲಾದರತ್ನ ಇವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಒಂದು ಗುಲಗಂಜೀ ತೂಕದಷ್ಟು ಚಿನ್ನವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಹಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಇತರ ಜನಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಆಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ॥ ೩೫ ॥

ಮೂ॥ ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿತ್ರಿದಶಪತಿಭಿಃ ಪೂಜಿತಸ್ಸ್ವಾರ್ಥಹೇತೋ
ರಿತ್ಯಾಮ್ನಾಯಾ ನ ಖಲು ಭವತಾಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಕಶ್ಚಿದನ್ಯಃ ॥
ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಾತ್ತ್ವಯಮುಪನಯಂತ್ಯಗ್ರತೋಯಸ್ಯ ಭಾವಾ
ಸ್ತಸ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾ ಕಥಮಿವ ಭವೇದೀಶ್ವರಸ್ಯೇತರೇಷು ॥ ೩೬ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇದಾನೀಮೀಶ್ವರಸ್ಯ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಂ ಸಮರ್ಥಯತೇ ॥ ತ್ವಮಿತಿ ॥ ಹೇ ದೇವ, ತ್ವಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿತ್ರಿದಶಪತಿಭಿಃ—ದೇವಾಧಿಪೈಃ, ಸ್ವಾರ್ಥಹೇತೋಃ—ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಂ, ಪೂಜಿತ ಇತಿ, ಆಮ್ನಾಯಾಃ—"ತವಶ್ರಿಯೆ ಮರುತೋಮರ್ಜಯಂತ ರುದ್ರಯತ್ತೇಜನಿಮ ಚಾರುಚಿತ್ರಂ" ಇತ್ಯಾದಯೋವೇದಾಃ, ಬೋಧಯಂತೀತಿಶೇಷಃ. ಭವತಾ,

ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ, ಅನ್ಯಃ, ಕಶ್ಚಿದಪಿ, ನ ಖಲು--ನಾಸ್ತಿ ಹಿ, ಶ್ರುತ್ಯಾದಿಷು ತಥಾ ಕುತ್ರಾಪ್ಯಶ್ರೂಯಮಾಣತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಉಕ್ತಮರ್ಥಮರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸೇನದೃಢಯತಿ ‖ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಾದಿತಿ‖ ಯಸ್ಯ, ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಾದಿಚ್ಛಾತಏವ, "ಮಾತ್ರಂಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇವಧಾರಣೇ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಭಾವಾಃ—ಪದಾರ್ಥಾಃ, ಸ್ವಯಮೇವ, ಅಗ್ರತೋಗ್ರೇ, ಸಾರ್ವವಿಭಕ್ತಿಕಸ್ತಸಿಃ. ಉಪನಯಂತಿ—ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ, ತಸ್ಯ, ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತುಃ, ಇತರೇಷುವಸ್ತುಷು, ಅಪೇಕ್ಷಾ, ಕಥಮಿವ, ಭವೇತ್, ನಕಥಂಚಿದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಇವಶಬ್ದೋ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ. ‖ ೨೬ ‖

———:o:———

ಟ ‖ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ನೀನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನಮುಂದೆ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವವೋ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನಾದ ಅವನಿಗೆ ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಶೆಯು ಹೇಗೆತಾನೇ ಉಂಟಾದೀತು ? ‖ ೨೬ ‖

ಮೂ‖ ಖಂಡಶ್ಚಂದ್ರಶ್ಶಿರಸಿ ಪರಶುಃ ಖಂಡಮೇವಾಯುಧಂ ತೇ
ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ ದ್ರುಹಿಣಶಿರಸಃ ಖಂಡಮೇಕಂ ಕಪಾಲಂ ‖
ಖಂಡಪ್ರಾಯಸ್ತವ ಪರಿಕರೋ ಯದ್ಯಪೀತ್ಥಂ ತಥಾಪಿ
ತ್ವಂಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ಮೃತಿಮುಪಗತಸ್ಸರ್ವಸಂಪೂರ್ಣಹೇತುಃ‖೨೭

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥ ಭಗವತೋ ವೈರಾಗ್ಯಮೌದಾರ್ಯಂಚೋದೀರಯತಿ ‖ ಖಂಡ ಇತಿ ‖ ಹೇ ಭಗವನ್, ತೇ, ಶಿರಸಿ, ಖಂಡಶ್ಚಂದ್ರಃ—ಅರ್ಧಚಂದ್ರಃ, ತವ, ಪರಶುರಿತ್ಯಾಯುಧಂ, ಖಂಡಮೇವ, ಭೂತೇಶಃಖಂಡಪರಶು ರಿತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್. ದ್ರುಹಿಣಸ್ಯ—ಬ್ರಹ್ಮಣಃ, ಶಿರಸಃ, ಕಪಾಲಮೇಕಂ, ತವ, ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ, ಖಂಡಂ, ಇತ್ಥಂ, ತವ, ಪರಿಕರಃ—ಉಪಕರಣಂ, ಯದ್ಯಪಿ, ಖಂಡಪ್ರಾಯಃ,

ಖಂಡಸ್ಯ—ಅರ್ಧಸ್ಯ, ಪ್ರಾಯಸ್ತುಲ್ಯಃ, "ಪ್ರಾಯೋವಯಸಿ ಬಾಹುಳ್ಯೇ ತುಲ್ಯೇಽನಶನಮೃತ್ಯುಷು" ಇತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್. ತಥಾಪಿ, ತ್ವಂ, ಸರ್ವೇಷಾಂ—ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ, ಸ್ಮೃತಿಮುಪಗತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ, ಸರ್ವೇಷಾಂಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಸಂಪೂರ್ಣಸ್ಯ—ಸಂಪೂರ್ತೇಃ ಹೇತುಃ ಸರ್ವಸಂಪೂರ್ತಿಕಾರಣಂ ಅಸಿ, ‖ ೩೩ ‖

ಟ ‖ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನೀನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಚಂದ್ರನು ಅಪೂರ್ಣನು. ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗತವಾದ ಪರಶು ಅಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರವಾದ ಕಪಾಲವೂ ಅಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಯೆಪಾಲಿಸುವನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ‖ ೩೩ ‖

ಮೂ ‖ ಪೃಥ್ವೀಪೀಠೇ ಕೃತಪದಮಥಸ್ವಚ್ಛಮಾಕಾಶಲಿಂಗಂ
ತಾರಾಪುಷ್ಪೈಶ್ಶಿರಸಿ ರಚಿತಾಭ್ಯರ್ಚನಂ ಚಂದ್ರಚೂಡ ‖
ಇತ್ಥಂಭಾವಾ ದವಹಿತಧಿಯೋ ಯೇ ಭವಂತಂ ಭಜಂತೇ
ತೇ ಲೀಯಂತೇ ತ್ವಯಿ ಜಲಸಿಧಾ ನಿಮ್ನಗಾನಾಮಿವೌಘಃ‖೩೪

ವ್ಯಾ ‖ ಅತಃಪರಂ ಪರವಸ್ತುಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಪರಿಕರಭೂತಪರಮರಹಸ್ಯಶಿವಪ್ರಣೀತಸಿದ್ಧಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಾಂತರ್ಗತಯೋಗಪಾದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಮಾನಮಹಾಪ್ರಮೇಯವಿಷಯಾಂ ಸ್ತುತಿಂಕರ್ತುಂ ತತ್ರತಾವತ್ಸಬೀಜಯೋಗಂ ಪ್ರಸ್ತೌತಿ ‖ ಪೃಥ್ವೀಪೀಠಇತಿ ‖ ಚಂದ್ರಚೂಡೇತಿವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾನುಗುಣಾ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ ಹೇ ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಪೃಥ್ವೀಪೀಠೇ—ಪೃಥ್ವೀಸಂಜ್ಞಕಪೀಠೇ, ಕೃತಪದಂ—ಕೃತಸ್ಥಾನಂ, ಸ್ವಚ್ಛಮತಿನಿರ್ಮಲಂ, ಆಕಾಶಲಿಂಗಂ—ಆಕಾಶಾಖ್ಯಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ, ಅಥ, ತಲ್ಲಿಂಗಂ, ಶಿರಸಿ—ಮಸ್ತಕೇ, ತಾರಾಃ ನಕ್ಷತ್ರಾಣ್ಯೇವ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ತೈಸ್ತಾರಾಪುಷ್ಪೈಃ, ರಚಿತಮಭ್ಯರ್ಚನಂ ಯಸ್ಯತತ್ತಥೋಕ್ತಂ, ತದುಕ್ತಂ ಪೌರಾಣಿಕೈಃ—"ಆಕಾಶಲಿಂಗಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಪೃಥ್ವೀತಸ್ಯತು ಪೀಠಿಕಾ । ಆಲಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಯನಾಲ್ಲಿಂಗಮುಚ್ಯತೇ" ಅಥವಾ,—

ಪೃಥ್ವ್ಯಾಃ ಪೀಠ ಅಧಸ್ತಾತ್ಕೃತಪದಂ ಶಿರಸಿ ಅಗ್ರೇ ಆಕಾಶತತ್ವವ್ಯಾಪಕಂ ಲಿಂಗಮಾಕಾಶಲಿಂಗಂ ಸ್ವಚ್ಛಂಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮೋಹಶಮನಾರ್ಥಂ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಂಭಾಕಾರೇಣ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತತ್ವಾತ್ ಕಿಂಚ ತತ್ ತಾರಾಪುಷ್ಪೈಃ ಶಿರಸಿರಚಿತಾಭ್ಯರ್ಚನಮಿತಿ. ಅಥ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರೇಣ ಗುರುಪರಂಪರಾಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥಮಭಿದಧ್ಮಃ—ಪೃಥ್ವೀಶಬ್ದೇನ ಅನೇಕಲೋಕಾಧಾರತ್ವಸಾಧರ್ಮ್ಯಾದ್ಬಿಂದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೇ-ಆಕಾಶಶಬ್ದೇನ ಸರ್ವಾಕಾಶಪದತ್ವಧರ್ಮಯೋಗಾತ್ಪರಮಾಕಾಶಸಂಜ್ಞಿತಾಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಃ— ತಥಾಚ.—ಬಿಂದುಪೀಠೇ ಚಿಚ್ಛಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಂಲಿಂಗಂ ಕೃತಪದಂ ಕೃತಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ತದುಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮತ್ತ್ರಿಲೋಚನಶಿವೈಃ- "ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕೇನ ಲಿಂಗೇನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಬಿಂದ್ವಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಪೀಠಸ್ಯ ಸಂಯೋಗಃ" ಇತಿ. ಏವಂ ಬಿಂದುಪೀಠವ್ಯಾಪಕಂ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ ಸ್ವಚ್ಛಮನಾದಿನಿರ್ಮಲಂ ಶಿರಸಿ ತಾರಾಪುಷ್ಪೈಃಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಮನಶ್ಯಾಖ್ಯತಾರಕತ್ರಯಪುಷ್ಪೈಃ ರಚಿತಾಭ್ಯರ್ಚನಮಿತಿ ಇತ್ಥಂಭಾವಾತ್ ಇತ್ಥಂಭಾವಾದಿತ್ಯೇಕಪದಂ. ಅನಹಿತಧಿಯಃ ಏಕಾಗ್ರಬುದ್ಧಯಃ ಯೇ ಯೋಗೀಶ್ವರಾಃ ಭವಂತಂಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಿಣಂ ತ್ವಾಂ ಭಜಂತೇ ತಾರಕತ್ರಯದ್ವಾರಾಉಪಾಸತೇ ನಿಮ್ನಗಾನಾಂ ನದೀನಾಂ ಓಘಃ ಪ್ರವಾಹಃ ಜಲನಿಧೌ ಸಮುದ್ರಇವ ತ್ವಯಿ ಲೀಯಂತೇ ಲೀನಾಭವಂತಿ ಇತಿ ಲಯಯೋಗೋಭಿಹಿತಃ. ತದುಕ್ತಂ "ಯಸ್ಯ ಚಿತ್ತಂ ನಿರಾಲಂಬಂ ಮನಸಾ ಮರುತಾಸಹ ಲೀನಂ ಭವತಿ ನಾನೇನಾ ಲಯಯೋಗೀ ಸಉಚ್ಯತೇ" ಇತಿ. ರೂಪಕೋಪಮಯೋಸ್ಸಂಸೃಷ್ಟಿಃ. ॥ ೩೮ ॥

ಟಿ । ಎಲೈ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದವನೇ! ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಗಳ ಅಜ್ಞಾನಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೂತತ್ವಮೊದಲುಗೊಂಡು ಆಕಾಶತತ್ವಪರ್ಯಂತರವೂ ಬೆಳೆದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಕರಾದ ಯಾವಯೋಗಿಗಳು ಸೇವಿಸುವರೋ ಅವರು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ॥ ೩೮ ॥

ಮೂ ‖ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಸ್ಫುರತಿ ಯದಿದಂ ದೇವದೇವಾವಿಮುಕ್ತಂ
ಶೈವಂ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಕಲಭುವನಾಲೋಕನಾದರ್ಶಭೂತಂ ‖
ಕೃತ್ವಾ ತಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಮುಹಸಿ ಪದೇ ಕ್ಷೇತ್ರಸನ್ನ್ಯಾಸಯೋಗಂ
ತ್ವಯ್ಯೇಕತ್ವಂ ವ್ರಜತಿ ಪುರುಷಸ್ತೇಜಸೀವ ಪ್ರದೀಪಃ ‖೩೯‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥಗುರೂಪದೇಶಲಬ್ಧವ್ಯಸ್ಯ ರಾಜಯೋಗರಹಸ್ಯಾರ್ಥತತ್ವಸ್ಯ ಗೌಣೋಕ್ತ್ಯೈವ ಭಾಷಣಮುಚಿತಂ ಲೋಕದೃಷ್ಟಸ್ಯತು ಮುಖ್ಯೋಕ್ತ್ಯೆ ವೇತಿ ಮನ್ವಾನ ಆಹ ‖ವಾರಾಣಸ್ಯಾಮಿತಿ‖ ದೇವಾನಾಂ ದೇವೋ ದೇವದೇವಸ್ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ ಹೇ ದೇವದೇವ, ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ—ಕಾಶ್ಯಾಂ, ವಿಮುಕ್ತಂ ನಭವತಿ ಈಶ್ವರಾಂತರಪ್ರಸಾದಾದಿತ್ಯವಿಮುಕ್ತಂ ಅನಾದಿಮುಕ್ತಂ, ಯಚ್ಛೈವಂಜ್ಯೋತಿಃ—ವಿಶ್ವನಾಥಾಖ್ಯಂಲಿಂಗಂ, ಸ್ಫುರತಿ—ಪ್ರಕಾಶತೇ, ತದಿದಂ, ಸಕಲಭುವನಸ್ಯ, ಆಲೋಕನೇ, ಆದರ್ಶಭೂತಂ-ದರ್ಪಣಭೂತಂ, ಯಥಾ ದರ್ಪಣೇ ದೃಷ್ಟೇ ಸನುಸ್ತ್ವರೂಪಂ ದೃಶ್ಯತೇ ತಥಾ ತಸ್ಮಿನ್ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುರೂಪೇ ವಿಶ್ವನಾಥೇ ದೃಷ್ಟೇ ಸರ್ವಮಪಿ ಭುವನಂ ದೃಷ್ಟಪ್ರಾಯಮೇವ ಕುಕ್ಷಿಸ್ಥಾಖಿಲವಿಷ್ಟಪತ್ವಾತ್ತಸ್ಯೇತಿಭಾವಃ. ತಸ್ಮಿನ್ವಿಶ್ವನಾಥನಿಕೇತಭೂತೇ, ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ಮಹೋ ವಿಶ್ವನಾಥಾಖ್ಯಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ತತ್ಪ್ರಮುಹಃ ತಸ್ಮಿನ್, ಪದೇ—ಕಾಶ್ಯಾಖ್ಯೆಸ್ಥಾನೇ, ಪುರುಷಃ, ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ—ಶರೀರಸ್ಯ, ಸನ್ನ್ಯಾಸಃ—ಪರಿತ್ಯಾಗ ಏವ, ಯೋಗಸ್ಸಂಬಂಧಃ ತಂ, ಕೃತ್ವಾ, ಕಾಶೀಮರಣಬಲಾತ್. ತೇಜಸಿ—ತೇಜೋದ್ರವ್ಯೇ, ಪ್ರದೀಪ ಇವ, ತ್ವಯಿ, ಏಕತ್ವಂ, ವ್ರಜತಿ, ತ್ವಮಿವ ಲಿಂಗಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥಸ್ತು.—ವಾರಾಣಸೀಶಬ್ದೇನ ಗಂಗಾಪ್ರವಹನಭೂಮಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೇ—ತಯಾಚೇಡಾಪರ್ಯಂತಭೂಮಿಃಭ್ರೂಮಧ್ಯಂಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಈಡೇತಿ ಚಂದ್ರಇತಿ ಜಾಹ್ನವೀತಿ ಪರ್ಯಾಯತ್ವೇನ ಯೋಗಪ್ರಕರಣೇಷ್ವಭಿಹಿತತ್ವಾತ್—ಏವಂ ಲಕ್ಷಿತಲಕ್ಷಣಯಾ ಶೃಂಗಾಟಕಸಂಜ್ಞಿತಾಯಾಂ ತಸ್ಯಾಂವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ, ಯತ್, ಸಕಲಭುವನಾನಾಂ, ಆಲೋಕನೇ—ದರ್ಶನೇ, ಆದರ್ಶಭೂತಂ, ಸ್ಫುರತಿ, ತಥಾಚ ಶ್ರುತಿಃ—"ಯಸ್ಯಭಾಸಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ" ಇತಿ. ತದಿದಮವಿಮುಕ್ತಾಖ್ಯಂ, ಲಿಂಗಂಲಿಂಗಾತ್ಮಕಂ, ಶೈವಂ ಶಿವಸ್ಯಸಾಕ್ಷಾದ್ಬಿಂದುಪರಿಗ್ರಹಸ್ಯೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ, ಜ್ಯೋತಿಸ್ತೇಜಃ, ತದುಕ್ತಂ—"ಜ್ಯೋತಿ

ರ್ಲಿಂಗತ್ವಮೇವಾರ್ಯೆ ಲಿಂಗೀಚಾಹಂ ಮಹೇಶ್ವರಿ । ತದೇತದವಿಮುಕ್ತಾಖ್ಯಂ ಜ್ಯೋತಿರಾಲೋಕ್ಯತಾಂ ಪ್ರಿಯೆ" ಇತಿ. ಹೆ ದೇವದೇವ, ತಸ್ಮಿನ್, ಪ್ರಮಹಸಿ—ಪ್ರಕೃಷ್ಟತೇಜಸಿ, ಪದೇ—ಈಶ್ವರಪದೆ, ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ—ಭೋಗಪರಿಕರತ್ವೇನ ಕ್ಷೇತ್ರಭೂತಸ್ಯ ಕರಣವರ್ಗಸ್ಯ, ಸನ್ನ್ಯಾಸೋ ಲಯಏವ, ಯೋಗಃ ತಂ,ಕೃತ್ವಾ, ಪುರುಷಃ, ತ್ವಯಿ, ಪ್ರದೀಪಃ, ತೇಜಸೀವ, ಏಕತ್ವಂ, ವ್ರಜತಿ, ಭೇದಸ್ಯಾಗ್ರಹಾದಿತಿಭಾವಃ. ತದುಕ್ತಂ—"ಯಥಾಜಲೆ ಜಲಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಕ್ಷೀರೇಕ್ಷೀರಂ ಘೃತೆಘೃತಂ । ಅವಿಶೇಷೋ ಭವೇತ್ತದ್ವದಾತ್ಮಾತು ಪರಮಾತ್ಮನಿ" ಇತಿ. ನಚೇಶ್ವರಪುರುಷಯೋಃ ಸಾಮುದ್ರನಾದೇಯಜಲಯೋರಿವ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮಾಶಂಕನೀಯಂ ಚಿದ್ರೂಪತ್ವಾತ್. ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಸ್ಯೇತರಸತ್ವಾಂನ್ನೈಕ್ಯಂ ಅಪಿತು ತತ್ಸಮತ್ವಾವಾಪ್ತಿರೇವೈಕ್ಯಮಿತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ. ತದುಕ್ತಂ ರತ್ನತ್ರಯಪರೀಕ್ಷಾಯಾಂ—"ಸರ್ವಾರ್ಥದ್ಯೋತಿತಾಶಕ್ತಿಃ ಶಿವಸ್ಯೈವ ವಿಜೃಂಭತೆ" ಇತಿ. ಅಯಮಮನಸ್ಕಯೋಗಃ. ॥ ೩೯ ॥

ಟ ॥ ದೇವದೇವನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ಶಿವಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೂ, ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವಂನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯೂ ಆಗಿರುವ ವಿಶ್ವನಾಥನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆವಾಸಸ್ಥಾನಭೂತವಾದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗವಂ ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತೇಜಃಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೀಪವು ಸೇರಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವಂ ಹೊಂದುವಂತೆ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ॥ ೩೯ ॥

ಮೂ ॥ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಸಕಲಭುವನಾಶ್ಚರ್ಯಭೂತಂ ವಿಭಾತಿ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಂ ಕನಕಕಪಿಶಂ ಶ್ರೀಗಿರೌ ವ್ಯೋಮ್ನಿ ದಿವ್ಯಂ॥
ತತ್ಪಶ್ಯಂತಶ್ಶಿವ ಸುಕೃತಿನಸ್ತ್ಯಕ್ತಸಂಸಾರಬಂಧಾ
ಸ್ತ್ವತ್ಕಾರುಣ್ಯಾತ್ಸ್ಥಿರಗಣಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಭಾಜೋ ಭವಂತಿ॥೪೦॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಧುನಾ ಶ್ರೀಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದರ್ಶನಫಲಪ್ರಕಥನಮುಖೇನ ಸ್ತುತಿಂಕರೋತಿ ॥ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಿತಿ॥ ಹೆ ಶಿವ, ಯತ್, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ—

ಐಂದ್ರಿಯಕಂ, ಸಕಲಭುವನಾಶ್ಚರ್ಯಭೂತಂ, ಕನಕಕಪಿಶಂ-ಸುವರ್ಣವತ್ಕಪಿಶ ವರ್ಣಂ, ದಿವ್ಯಂ-ಸ್ತುತ್ಯಂ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂಲಿಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಂ ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನಾಖ್ಯಂ, ಶ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತೊ ಗಿರಿಃ ಶ್ರೀಗಿರಿಃ ತಸ್ಮಿನ್, ವ್ಯೋಮ್ನಿ ಊರ್ಧ್ವದೆಶೆ ಇತಿಯಾವತ್. ವಿಭಾತಿ—ಪ್ರಕಾಶತೆ, ತಲ್ಲಿಂಗಂ, ಪಶ್ಯಂತಃ, ಸುಕೃತಿನಃ—ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಾನಃ, "ಸುಕೃತೀ ಪುಣ್ಯವಾನ್ ಧನ್ಯಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ದರ್ಶನಮಾತ್ರಾತ್ ತ್ಯಕ್ತಸಂಸಾರಬಂಧಾಸ್ಸಂತಃ, ತ್ವತ್ಕಾರುಣ್ಯಾತ್, ಸ್ಥಿರ ಗಣಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಭಾಜಃ, ಭವಂತಿ, ಧ್ವನ್ಯಮಾನಾರ್ಥಸ್ತು.—ವ್ಯೋಮ್ನಿ—ವ್ಯೋ ಮಸಂಜ್ಞೆ ಬಿಂದುಪೀಠೆ, ದಿವ್ಯಂ—ವಿಲಸತ್, ಸಕಲಭುವನಾಶ್ಚರ್ಯಭೂತಂ, ಕನಕಕಪಿಶಂ-ಬಿಂದೋರ್ದಶವಿಧವರ್ಣತ್ವಾತ್ತದಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವೇನ ಕನಕವರ್ಣಂ, ಸಕಲಜಗಲ್ಲಯಗಮನಸ್ಥಾನತ್ವಾಲ್ಲಿಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಂಲಿಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿ ರ್ಲಿಂಗಂ ಸಕಲನಿಷ್ಕಲಂ, ಶ್ರೀಗಿರೌ—ಶ್ರೀಗಿರಿಸಂಜ್ಞೆಶಿಖಾಚಕ್ರೆ, ಗುರೂಪ ದೆಶಸಿದ್ಧಾನಾಂ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ, ವಿಭಾತಿ, ಯದುಕ್ತಂಯೊಗಜ್ಞೆ—"ಅಸಮಾ ನಪ್ರಭಾವೆನ ತೆಜೊಮಧ್ಯಗತೊಜ್ವಲಃ | ಸಪ್ತಾತೀತಪದಾಂತಸ್ಥಪದ್ಮಾಂತ ರ್ಮಂಡಲಸಿಸ್ಥತಃ" ಇತಿ. ಅನ್ಯತ್ಸಮಾನಂ. ‖ ೪೦ ‖

ಟ ‖ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗೋಚರವಾದದ್ದೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕರವಾದದ್ದೂ, ಪಿಂಗಳವರ್ಣವಾದದ್ದೂ, ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾದದ್ದೂ, 'ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲವೆಂಬ ಊರ್ಧ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪು ವುದೂ ಆದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವಂ ನೋಡುವಸುಕೃತಿಗಳು ದರ್ಶನಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಬಲದಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಗಣಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ‖ ೪೦ ‖

ಮೂ ‖ ವಾಚ್ಯಾಸೀನಂ ಹುತವಹತನುಂ ಶಕ್ತಿಪಾಣಿಂ ಭವಂತಂ
ಯೇ ಧ್ಯಾಯಂತಿ ತ್ರಿನಯನ ತಮಸ್ತೇಜಸಾ ನಿರ್ದಹಂತಂ ‖
ಗಂಗಾಸ್ರೋತಸ್ಸದೃಶವಿಲಸದ್ಗದ್ಯಪದ್ಯಪ್ರವಾಹೈಃ
ಸದ್ಯಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರಸರತಿ ಮುಖಾದ್ಭಾರತೀ ನಾತ್ರಚಿತ್ರಂ ‖೪೧‖

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ತಾಲುಚಕ್ರಮಧ್ಯೆ ರುದ್ರಧ್ಯಾಯಿನಾಂ ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿರ್ಭ ವತೀತ್ಯಾಹ ॥ ವಾಚ್ಯಾಸೀನಮಿತಿ ॥ ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ವಾಚಿ—ವಾಗಿಂದ್ರಿಯಪ್ರ ವೃತ್ತಿಸ್ಥಾನಭೂತೆ ತಾಲುಚಕ್ರೆ, ಆಸೀನಮುಪವಿಷ್ಟಂ, ಹುತವಹತನುಂ— ಅಗ್ನಿಮೂರ್ತಿಂ, ಅತ್ರ ರುದ್ರಸ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಅತಏವ, ತೆಜ ಸಾ—ವಿದ್ಯಾಕಲಯಾ, ತಮಃ—ಅಜ್ಞಾನವೃತ್ತಿಂ, ನಿರ್ದಹಂತಂ—ನಿತರಾಂ ದಹಂತಂ, ಕಿಂಚ. ತೆಜಸಾ—ಸ್ವಕೀಯಸಾಮರ್ಥ್ಯಭೂತಯಾ ಸಮವೆತ ಶಕ್ತ್ಯಾ, ತಮಃ—ಧ್ಯಾತೄಣಾಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ತಮೋನಾಮಕಮನಾದಿಬಂಧಂ, ನಿರ್ದಹಂತಂ, ಶಕ್ತಿಃ ಪಾಣೌ ಯಸ್ಯ ತಂ ಶಕ್ತಿಪಾಣಿಂ, ಭವಂತಂ—ವಿದ್ಯಾಕ ಲಾಧಿಷ್ಠಾತಾರಂ ತ್ವಾಂ, ಯೆ ಸಾಧಕಾಃ, ಧ್ಯಾಯಂತಿ, ತೆಷಾಂ, ಮುಖಾತ್, ಭಾರತೀ—ವಾಣೀ, ಸದ್ಯಃ—ಅವಿಲಂಬೆನ, ಗಂಗಾಸ್ರೊತಸಾಂ ಸದೃಶೈಃ ವಿಲ ಸದ್ಭಿಃ ಗದ್ಯಪದ್ಯಪ್ರವಾಹೈಃ; ಪ್ರಸರತಿ, ಅತ್ರಾಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೆ, ಚಿತ್ರಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ॥ ೪೧ ॥

ಟಿ॥ ಯಾವ ಸಾಧಕರು ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಭೂತವಾದ ತಾಲುಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ರುವ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯೆನಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾಕಲೆಯಿಂದ ಉಪಾ ಸನಮಾಡುವವರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ರೋ, ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಂತೆತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಕು ಹೊರಡುತ್ತದೆಂಬುವದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು ? ॥ ೪೧ ॥

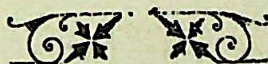

ಮೂ ॥ ಭಾಸ್ವಜ್ಜ್ಯೋತಿಃ ಕಿರಣಮರುಣಂ ದಕ್ಷಿಣೇಕ್ಷಿಣಿಸ್ಥಿತಂ ತ್ವಾಂ
ಯೇ ವೀಕ್ಷ್ಯಂತೇ ಪುರುಷಮುದಿತಂ ಖ್ಯಾತಮಾದಿತ್ಯ [ಮೂರ್ತಿಂ ॥
ತೇ ಸರ್ವತ್ರಾಪ್ರತಿಪತದೃಶಃ ಸೂರ್ಯಪರ್ಯಂತಲೋಕಂ
ಪಶ್ಯಂತ್ಯಗ್ರೇ ಕರತಳಲುಠತ್ಕಂದುಕಸ್ಯೇವ ರೂಪಂ ॥ ೪೨ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಪ್ರಭಾಮಂಡಲಾಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಜಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಕೀರ್ತನಮುಖೆನಸ್ತುತಿಮಾಹ ॥ ಭಾಸ್ವದಿತಿ ॥ ಹೆದೆವ, ಭಾಸ್ವಂತಃ

ದೀಪ್ಯಮಾನಾಃ ಜ್ಯೋತಿಷೋ ಬಿಂದ್ವಾತ್ಮನಸ್ತೇಜಸಃ ಕಿರಣಾಃ ಮಯೂಖಾಃ ಯಸ್ಯತಂ ಭಾಸ್ವಜ್ಜ್ಯೋತಿಃಕಿರಣಂ, ಅರುಣಮರುಣವರ್ಣಂ, ಉದಿತಂ— ಸತತೋದಿತಂ, ಖ್ಯಾತಂ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ದಕ್ಷಿಣೇಕ್ಷಿಣಿಸ್ಥಿತಂ—ಪ್ರಭಾಮಂಡಲಮಧ್ಯಗತಂ, ತದುಕ್ತಂ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣೇ— "ಅಲಿಂಗಮೇಕಮವ್ಯಕ್ತಂ ಲಿಂಗ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ | ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಃ ಪರಂತತ್ವಂ ಪರೇವ್ಯೋಮ್ನಿವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ || ತದೇವಸರಮಂ ವೃತ್ತಂ ಪ್ರಭಾಮಂಡಲಮಂಡಿತಂ | ತದಕ್ಷರಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂಪದಂ" ಇತಿ. ಅತಏವ, ಆದಿತ್ಯಮೂರ್ತಿಮಾದಿತ್ಯಮಂಡಲ ಮಧಿಶಿಷ್ಯಂತಂ, ಪುರುಷಂ— ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಂ, ತ್ವಾಂ, ಯೇ-ಯಮನಿಯಮಾದಿಯೋಗಸಂಪನ್ನಾಃ, ವೀಕ್ಷ್ಯಂತೇ—ಪಶ್ಯಂತಿ, ತೇ, ಸರ್ವತ್ರ, ಅಪ್ರತಿಹತದೃಶಃ— ಅಪ್ರತಿಬದ್ಧದೃಷ್ಟಯಸ್ಸಂತಃ, ಕರತಳೇ, ಲುಠತಃ, ಕಂದುಕಸ್ಯ—ಕಂತುಕಸ್ಯ, ರೂಪಂ—ಸ್ವರೂಪಮಿವ, ಸೂರ್ಯಪರ್ಯಂತಂ ಲೋಕಃ ತಂ, ಅಗ್ರೇ-ಪುರತಃ, ಪಶ್ಯಂತಿ—ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕುರ್ವಂತಿ. || ೪೦ ||

ಟ|| ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಥಳಥಳಿಸುವ ಬಿಂದುರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸ್ತಂಗತನಾಗದಿರುವನೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ, ಪ್ರಭಾಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಗತನೂ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವವನೂ ಆದ ತಾರಕ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಯೋಗಿಗಳು ನೋಡುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕದ ಪರ್ಯಂತರ ಇರುವ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿರುವ ಚಂಡಿನ ಆಕಾರದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. || ೪೦ ||

ಮೂ|| ಯೇಧ್ಯಾಯಂತಿ ಸ್ವಹೃದಿವಿಮಲಂ ಚಿತ್ರಮಾತ್ಮೈಕರೂಪಂ
ವಿಶ್ವಾದರ್ಶೇ ಪ್ರಸರದಭಿತೋಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಾಸ್ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಂ||
ಇತ್ಥಂಗತ್ಯಾಗತಿಪರಿಚಯಾತ್ತೇತವೈವಪ್ರಸಾದಾ
ತ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಂ ಹರ ವಿವರಣೀಂ ಶೀಲಯಂತೋ ಲಭಂತೇ ||೪೧||

ವ್ಯಾ || ಅಧುನಾಹೃದಯಕಮಲಮಧ್ಯೇ ಶಿವಧ್ಯಾನಂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಲಾಭನಿದಾನಮಿತ್ಯುಪದಿಶತಿ || ಯೇಧ್ಯಾಯಂತೀತಿ || ಹೇ ಹರ, ವಿಶ್ವಾದರ್ಶೆ—ವಿಶ್ವಪ್ರದರ್ಶಕತ್ವಾದ್ವಿಶ್ವದರ್ಪಣಭೂತೆ, ಸ್ವಹೃದಿ—ಸ್ವಸ್ಯಹೃದಯೆ, ಚಿತ್ರಂ—ಬಿಂಬರೂಪಾಧಿನಶಾನ್ನಾನಾವರ್ಣಂ, ವಿಮಲ ಮಲಾದಿನಿರ್ಮಲಂ, ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಸ್ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಂ. ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿತ್ಯವ್ಯಯಾನಿ. ತ್ರಯಾಣಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಸಮಾಹಾರಸ್ತ್ರಿಲೋಕೀ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರಿತಿ ತ್ರಿಲೋಕೀ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಸ್ತ್ರಿಲೋಕೀ ತಸ್ಯಾಂ, ಅಭಿತಃ-ಸರ್ವತಃ, "ಅಭಿತಸ್ಸರ್ವತೋವಿಷ್ವಕ್ಸಮಂತಾಚ್ಚ ಸಮಂತತಃ" ಇತ್ಯವ್ಯಯವರ್ಗೇ ಹಲಾಯುಧಃ. ಪ್ರಸರತ್-ವ್ಯಾಪ್ನುವತ್, ಇತ್ಯಕ್ಷರಾರ್ಥಃ. ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಸ್ತು—ಭೂಃಪದೇನ ಪೂರ್ವಹೃದಯಂ ಭುವಃಪದೇನ ಮಧ್ಯಹೃದಯಂ ಸ್ವಃಪದೇನೋತ್ತರಹೃದಯಂ ತತ್ರಪ್ರಸರದಿತಿ. ಆತ್ಮನಃ—ಪರಮಾತ್ಮನಃ, ಏಕಂ ರೂಪಂ ಸೋಪಾಧಿಕಂ ಸ್ವರೂಪಂ, ಯೆ, ಧ್ಯಾಯಂತಿ, ತೆ, ಇತ್ಥಮನೇನಪ್ರಕಾರೇಣ, ಗತ್ಯಾಗತೇಃ ಪರಿಚಯಾತ್ ಹೃದಯತ್ರಯೆ ಯಾತಾಯಾತಪರಿಚಯಾತ್, ವಿವರಣೀಂ--ಪುನಃಪುನಃ ಚಿಂತನಪ್ರವಾಹಾವಿಚ್ಛೆದಲಕ್ಷಣಂ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಂ, ಶೀಲಯಂತಃ-ಅಭ್ಯಸ್ಯಂತಃ, ತವ, ಪ್ರಸಾದಾತ್—ಅನುಗ್ರಹಾದೇವ, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಂ, ಲಭಂತೆ, ||೪೩||

ಟಿ || ಎಲೈ ಹರನೇ! ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವ ತಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾವರ್ಣವಾಗಿಯೂ, ಅನಾದಿನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ, ಪೂರ್ವಮಧ್ಯಉತ್ತರಹೃದಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾಕಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಧಿಧ್ಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವು ಲಭಿಸುವದು. || ೪೩ ||

ಮೂ|| ಯೇ ತ್ವಾಂ ಶಂಭೋಽಹೃದಯಕುಹರಾಂಭೋರುಹಾಭ್ಯಂತರಸ್ಥಂ
ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಸ್ತಮುಪಧಿನಶಾದ್ವ್ರೀಹಿಶೂಕಾಗ್ರಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ||
ಉದ್ವೀಕ್ಷಂತೇ ದೃಢತರಲಯಂ ತೇಽಪ್ಯುಪಾಧಿಪ್ರಣಾಶೇ
ತ್ವಯ್ಯೈಕತ್ವಂ ಸಹಸಿ ಕಲಶಾಕಾಶವನ್ನಿರ್ವಿಶಂತಿ || ೪೪ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥಹೃತ್ಪುಂಡರೀಕಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಪರಮಾತ್ಮನಃಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾತ್ಸಾಯುಜ್ಯಂ ಭವತೀತ್ಯಾಹ || ಯೇ.ತ್ವಾಮಿತಿ || ಹೇ ಶಂಭೋ, ಹೃದಯಸ್ಯ ಕುಹರೇ ಸುಷಿರೇ .ಯದಂಭೋರುಹಂ ಪದ್ಮಂ ತಸ್ಯ ಅಭ್ಯಂತರೇಂತರಾಳೇ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಹೃದಯಕುಹರಾಂಭೋರುಹಾಭ್ಯಂತರಸ್ಥಂ, ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಃ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಂ ತೇಜೋರೂಪಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ತದುಪಧಿವಶಾತ್. ತಸ್ಯ—ಹೃತ್ಪದ್ಮಸ್ಯ, ಉಪಧಿವಶಾತ್ಬಿಂದೂಪಾಧಿವಶಾತ್, ವ್ರೀಹಿಶೂಕಾಗ್ರವತ್—ಧಾನ್ಯಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗ್ರವತ್, ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ, ತ್ವಾಂ—ಮಂಡಲತ್ರಯಮಧ್ಯಾಸೀನಂ ಭವಂತಂ, ಯೇ ಮುಮುಕ್ಷವಃ, ದೃಢತರೋತಿದೃಢಃ ಲಯೋ ಮನೋವೃತ್ತಿವಿಲಯೋ ಯಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿತದ್ಯಥಾಭವತಿತಥಾ, ಉದ್ವೀಕ್ಷಂತೇ—ಧ್ಯಾಯಂತಿ, ತೇಪಿ, ಉಪಾಧೇಃ—ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಾದೇಃ, ಪ್ರಣಾಶೇ—ಆತ್ಯಂತಿಕನಿವೃತ್ತೌಸತ್ಯಾಂ, ನಭಸಿ—ಮಹಾಕಾಶೇ, ಕಲಶಾಕಾಶವತ್—ಘಟಾಕಾಶೇನ ತುಲ್ಯಂ, ತ್ವಯಿ, ಏಕತ್ವಮವಿಶೇಷತ್ವಂ, ಅಭಿನ್ನತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ನಿರ್ವಿಶಂತಿ—ಅನುಭವಂತಿ, “ನಿರ್ವೇಶೋಭೃತಿಭೋಗಯೋಃ” ಇತಿನೈಘಂಟುಕಾಃ. ನಭಸಿ ಕಲಶಾಕಾಶವದಿತ್ಯಂಶಮಾತ್ರೇಣ ದೃಷ್ಟಾಂತೋ ನತುಸರ್ವಸಾಮ್ಯೇನ ತಥಾ ಸತಿ ಅಪ್ರಾಣಿಕಾದ್ವೈತವಾದಪ್ರವೇಶಪ್ರಸಂಗಾದಿ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಅತಏವ ಏಕತ್ವಮವಿಶೇಷತ್ವ ಮಿತ್ಯಸ್ಮಾಭಿರ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ. ಅತ್ರೇದಂಹೃದಯಾದಿಸ್ವರೂಪಂ ಶ್ರೂಯತೇ—“ದಹರಂ ವಿಪಾಪ್ಮಂ ಪರವೇಶ್ಮಭೂತಂ ಯತ್ಪುಂಡರೀಕಂ ಪುರಮಧ್ಯಸಂಸ್ಥಂ| ತತ್ರಾಪಿದಹ್ರಂ ಗಗನಂ ವಿಶೋಕಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಯದಂತಸ್ತದುಪಾಸಿತವ್ಯಂ |ಪದ್ಮಕೋಶಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಹೃದಯಂ ಚಾಪ್ಯಧೋಮುಖಂ| ತಸ್ಯಾಂತೇಸುಷಿರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ತಸ್ಮಿಂತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ | ತಸ್ಯಮಧ್ಯೇ. ಮಹಾನಗ್ನಿರ್ವಿಶ್ವಾರ್ಚಿರ್ವಿಶ್ವತೋಮುಖಃ | ತಸ್ಯಮಧ್ಯೇ ವಹ್ನಿಶಿಖಾ ಅಣೀಯೋರ್ಧ್ವಾವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ | ನೀಲತೋಯದಮಧ್ಯಸ್ಥಾ ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಖೇವ ಭಾಸ್ವರಾ | ನೀವಾರಶೂಕವತ್ತನ್ವೀ ಪೀತಾ ಭಾಸ್ವತ್ಯಣೂಪಮಾ | ತಸ್ಯಾಶ್ಶಿಖಾಯಾ ಮಧ್ಯೇ ಪರಮಾತ್ಮಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ! ವಾಲಾಗ್ರಮಾತ್ರಂ ಹೃದಯಸ್ಯಮಧ್ಯೇ ವಿಶ್ವಂದೇವಂ ವಹ್ನಿರೂಪಂ ವರೇಣ್ಯಂ | ತಮಾತ್ಮಸ್ಥಂ ಯೇನಪಶ್ಯಂತಿ ಧೀರಾಸ್ತೇಷಾಂ ಶಾಶ್ವತೀ ನೇತರೇಷಾಂ” ಇತಿ. || ೪೪ ||

೮ || ಸುಖಕರನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ ! ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಧಾನ್ಯದ ಹೊಟ್ಟನಂತೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲಯಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವರೋ ಅವರು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಘಟಾಕಾಶದಂತೆ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಮೂ|| ಅರ್ಚಾವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಭೃತಿಭಿರಲಂ ಮಾರ್ಗವಿಶ್ರಾಮಹೇತೋ
ರ್ಯೇಗಚ್ಛಂತಿ ತ್ರಿನಯನಪಥಾ ದೇವಯಾನೇನ ಕೇಚಿತ್ ||
ಭುಕ್ತ್ವಾಭೋಗಾನನುಪಮರಸಾನ್ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾಬ್ರಹ್ಮ [ಲೋಕೇ
ತೇಂತಸ್ಯಾಂತೇ ಪುನರಪಿ ಶಿವತ್ವನ್ಮಯತ್ವಂ ಭಜಂತೇ || ೪೫ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಸದಾಚಾರಮುಖೇನ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿನಾಮಭಿಮತಸಿದ್ಧಿ ಮಾಹ || ಅರ್ಚೇತಿ || ಹೆ ಶಿವ, ದೇವಾನಾಂ ಯಾನಂ ವಾಹನಂ ದೇವಯಾನಂ ಪುಷ್ಪಕಂ ತೇನ, ಮಾರ್ಗೇ ವಿಶ್ರಾಮೋಮಾರ್ಗವಿಶ್ರಾಮಃ ತಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೇ ವಿಶ್ರಾಮಾರ್ಥಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅಲಮತ್ಯಂತಂ, ಅರ್ಚಾವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ—ಪೂಜಾವಿಜ್ಞಾನಾದಿಭಿರುಪಾಯೈಸ್ಸಹ, ತ್ರಿನಯನಪಥಾ—ಶಿವ ಮಾರ್ಗೇಣ, ಯೆ, ಕೇಚಿತ್, ಗಚ್ಛಂತಿ—ಪ್ರವರ್ತಂತೆ, ತೆ, ಬ್ರಹ್ಮಲೊಕೆ, ಅ ನುಪಮರಸಾನ್, ಭೊಗಾನ್-ಸುಖಾನಿ, ಸ್ವೆಚ್ಛಯಾ, ಭುಕ್ತ್ವಾ ತಸ್ಯ—ಬ್ರ ಹ್ಮಲೊಕಾನುಭವಸ್ಯ, ಅಂತೆಪುನಃ, ತ್ವನ್ಮಯತ್ವಂ—ತ್ವದ್ರೂಪತ್ವಮಪಿ, ಭಜಂತೆ, ಯದ್ವಾ ದೆವಯಾನೆನ ತತ್ತನ್ಮಾರ್ಗೇ ವಿಶ್ರಾಮಹೆತೊಃ ತತ್ತದ್ದೆವ ತಾರ್ಚಾವಿದ್ಯಾದಿಭಿರುಪಾಯೈಃ ಅಲಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೊಜನಂ ಯೆ ತ್ರಿನಯನ ಪಥಾ ಶಿವಮಾರ್ಗೇಣ ಕಿಂಚಿದಪಿ ಗಚ್ಛಂತಿ ತೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೊಕೇಽನುಪಮರಸಾನ್ ಭೊಗಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಅಂತೆ ಶಿವಮಯತ್ವಂ ಭಜಂತೆ. ಅಲ್ಪಕ್ರಿಯಯಾ ಬಹುಫಲಂ ಶಿವಮಾರ್ಗೇ ಬಹುಕ್ರಿಯಾಭಿರಲ್ಪಫಲಮನ್ಯಮಾರ್ಗೇ ಇತಿ ಕಲ್ಪ ನಾಲಾಘುವಾಚ್ಛಿವಮಾರ್ಗಏವ ಶ್ರೆಯಾನಿತಿಭಾವಃ-ಅಥವಾ ತ್ರಿನಯನಪಥಾ ದೆವಯಾನೆನೆತ್ಯತ್ರ ಅಕಾರೆಣಸಹಸವರ್ಣದೀರ್ಘಃ ಪಥೆತಿಚ್ಛೆದಃ. ತಥಾಚ ಹೆ ತ್ರಿನಯನ ಶಿವ ಮೃಗಾಣಾಂ ಸಮೂಹೊಮಾರ್ಗಂ. "ತಸ್ಯಸಮೂಹಃ"

ಇತ್ಯಣ್. ವಿಷಯವನಪರಿಧಾವನಸಾಧರ್ಮ್ಯೇಣ ಮೃಗತ್ವೇನಾರೋಪ್ಯಮಾಣೇಂದ್ರಿಯಸಂದೋಹಸ್ಯ ವಿಶ್ರಾಮಹೇತೋಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಶಮನಸ್ಯಹೇತೋಃ ದೇವಾತ್ ದ್ಯೋತನಾತ್ ದೇವಾ ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯುಚ್ಯಂತೇ ನವಿದ್ಯತೇ ದೇವಾನಾಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಯಾನಂ ಗತಿರತ್ರೇತಿ ಅದೇವಯಾನಂ ತೇನ ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಗಸಂಚಾರರಹಿತೇನ ಪಥಾ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಸಂಜ್ಞೇನಮಾರ್ಗೇಣ ಅಲಮತ್ಯರ್ಥಂ ಅರ್ಚಾವಿದ್ಯಾಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಅಂತಃ ಪೂಜಾಧ್ಯಾನಾದಿಭಿರುಪಾಯೈಃ ಕಿಂಚಿದೀಷದಪಿಗಚ್ಛಂತಿ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಬೈಂದವಭುವನೇ ಅನುಪಮರಸಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ತದಂತೇತು ಶಿವಮಯತ್ವಂ ಭಜಂತೇ ಇತಿ. ಯದ್ವಾ ಹೇ ತ್ರಿನಯನ ಶಿವ ಮಾರ್ಗವಿಶ್ರಾಮಹೇತೋಃ “ಅಗ್ನಿರ್ಜ್ಯೋತಿರಹ ಶ್ಶುಕ್ಲಂ ಷಣ್ಮಾಸಾ ಉತ್ತರಾಯಣಂ| ತತ್ರಪ್ರಯಾತಾಗಚ್ಛಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮಬ್ರಹ್ಮವಿದೋಜನಾಃ” ಇತ್ಯುದೀರಿತಾರ್ಚಿರಾದಿಮಾರ್ಗವಿಶ್ರಮಣಾರ್ಥಂಅರ್ಚಾವಿದ್ಯಾಪ್ರಭೃತಿಭಿಸ್ಸದಾಚಾರ್ಯೈಸ್ಸಹ ಅಲಮತ್ಯರ್ಥಂ ಅದೇವಯಾನೇನ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹರೂಪೇಣ ಪಥಾ ಯೇ ಕೇಚಿತ್ ಗಚ್ಛಂತಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿಸರ್ವಂ ಸಮಾನಂ. ಯದಿವಾ ಅರ್ಚಿರಾದಿಮಾರ್ಗವಿಶ್ರಮಣಾರ್ಥಮರ್ಚಾವಿದ್ಯಾಪ್ರಭೃತಿಭಿರುಪಾಯೈಃ ಕಿಂಫಲಂ ಯೇ ಅದೇವಯಾನೇನ ಪಥಾ ಅಮನಸ್ಕಮಾರ್ಗೇಣ ಕಿಂಚಿತ್ ಗಚ್ಛಂತಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿಸಮಾನಂ. ಅಥವಾ ತ್ರಿನಯನಪಥೇತಿ ಪೂರ್ವಪದೇಕಂಪದಂ ದೇವಯಾನೇನೇತ್ಯನಞ್ಪೂರ್ವಂಪದಂಹೇ ಶಿವ ಊರ್ಧ್ವಮಾರ್ಗವಿಶ್ರಮಣಾರ್ಥಂ ದೇವಯಾನೇನೇಂದ್ರಿಯಸಂಚಾರೇಣ ಅರ್ಚಾವಿದ್ಯಾಪ್ರಭೃತಿಭಿರುಪಾಯೈಃ ಅಲಂ ಕಿಂಪ್ರಯೋಜನಂ ಯೇತು ತ್ರಿನಯನಪಥಾ ಮಂಡಲತ್ರಯಮಾರ್ಗೇಣ ಕಿಂಚಿದ್ಗಚ್ಛಂತಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ದುಃಖಗಂಧವರ್ಜಿತಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಅಂತೇ ಶಿವಮಯತ್ವಂ ಭಜಂತೇ ಮಂಡಲತ್ರಯಮಾರ್ಗಗಮ್ಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಸಾಧ್ಯತ್ವಾದಿಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹೋನುಕ್ತೇಸುಲಭ ಇತಿಭಾವಃ. ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪದೇ ವಿಶ್ರಾಮಹೇತೋರರ್ಚಾವಿದ್ಯಾಪ್ರಭೃತಿಭಿರುಪಾಯಸಪಸ್ಯೈರಲಂ ಕಿಂಫಲಂ ಆಯಾಸಭೂಯಿಷ್ಠತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. ಹೇ ಶಿವ ಯೇ ತ್ರಿನಯನಪಥಾ ಚಿದರ್ಕೇಂದ್ವನಲಾತ್ಮಕಮಂಡಲತ್ರಯಮಾರ್ಗೇಣ ದೇವಯಾನೇನಪ್ರಣವರಥೇನ ಕಿಂಚಿದ್ಗಚ್ಛಂತಿ ತೇ ಶುದ್ಧಭುವನೇ

ಶುದ್ಧಭೋಗಾ೯ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಅನುಭೂಯ ಅಂತೆ ವಿಷಯವೈರಾಗ್ಯೇ ಸತಿ ತು ತ್ವನ್ಮಯತ್ವಂ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯಮಪಿ ಭಜಂತೆ: ಪುಸಶ್ಶಬ್ದಸ್ತ್ವರ್ಥಃ. ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೆ ಪ್ರಮಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಬಿಂದೂಪನಿಷದಿ– "ಓಂಕಾರರಥಮಾರು ಹ್ಯ ವಿಷ್ಣುಂಕೃತ್ವಾಚ ಸಾರಥಿಂ | ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪಥಾನ್ವೇಷೀ ರುದ್ರಾರಾಧ ನತತ್ಪರಃ || ಯಾವದ್ರಥೆನ ಗಂತವ್ಯಂ ತಾವದ್ರಥಪಥಿಸ್ಥಿತಃ ! ಸ್ಥಿತ್ವಾರಥಪ ಥಸ್ಥಾನೆ ರಥಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಗಚ್ಛತಿ" ಇತಿ. ಯದ್ಯಪ್ಯತ್ರಬಹುವಕ್ತವ್ಯಮ ಸ್ತಿತಥಾಪಿ ವಿಸ್ತರಭಯಾದುಪರಮ್ಯತೆ. || ೪೫ ||

ಟ|| ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಈ ಲೋಕವಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆ, ನಿನ್ನಜ್ಞಾನ, ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನ, ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತನೆ ಮೊದಲಾದ ಸದಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವ ರು ಯಾರೋ ಅವರು ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ಶಿವಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕವಂ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖಪಟ್ಟು ತರುವಾಯ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಸಾರೂಪ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. || ೪೫ ||

ಮೂ|| ಯೇನಾನಂದಸ್ಸ್ಫುರತಿ ಪರಮಜ್ಯೋತಿರಾಲೋಕಜನ್ಮಾ
ಭುಜ್ಯಂತೇ ಚ ಸ್ವಯಮುಪಗತಾ ಯತ್ರ ದಿವ್ಯಾಶ್ಚ ಭೋಗಾಃ ||
ಯತ್ರಾವೃತ್ತಿರ್ನ ಭವತಿ ಪುನಃ ಪಶ್ಚಿಮಾಧ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧಂ
ತದ್ವೈರಾಗ್ಯಂ ಪರಮಪಿ ಶಿವ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್||೪೬

ವ್ಯಾ|| ಅಥ ಪಶ್ಚಿಮಚಕ್ರಾಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವೈರಾಗ್ಯಯೋಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿಷಯಾಂಸ್ತುತಿಂಪ್ರಾಹ || ಯೆನೆತಿ || ಹೆ ಶಿವ, ಯೆನ– ಶಿವತತ್ವರೂಪೇಣ ವಸ್ತುನಾ, ಪರಮಸ್ಯ –ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಸ್ಯ, ಜ್ಯೋತಿಷಸ್ತೆಜಸಃ, ಆಲೋಕನಾದ್ದರ್ಶನಾಜ್ಜನ್ಮ ಯಸ್ಯಸ ತಥೋಕ್ತಃ, ಆ ನಂದಃ—ಬೈಂದವಃ, ಯೊಗಿನಾಂ, ಸ್ಫುರತಿ,—ಯತ್ರ— ಯಸ್ಮಿ೯ ಶಿವತತ್ವೆ, ಸ್ವಯಂ ಉಪಗತಾಃ—ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ, ದಿವ್ಯಾಃ—ಶುದ್ಧಾಶ್ಚ ಭೊಗಾಃ-ವಿಷಯಾಃ ಭುಜ್ಯಂತೆ,ಯತ್ರ—ಯಸ್ಮಿ೯ ಶಿವತತ್ವೆ, ದೃಷ್ಟೆ ಸತಿ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿಃ-ಪುನ ರ್ಭವಃ, ನ ಭವತಿ,—ತತ್, ಪಶ್ಚಿಮಾಧ್ವನಿ—ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡೀಮಧ್ಯಮಾ ರ್ಗೆ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ—ಶ್ರುತಿಗುರುಸ್ವಾನುಭವಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ವಸ್ತು ಚ, ಪರಂ,

ವೈರಾಗ್ಯಮಪಿ, ಇತ್ಯೇತದ್ದ್ವಯಂ, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್—ತವಾನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿತಃ, ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ, ಅತ್ರೇದಮುವಗಂತವ್ಯಂ. ಯದುಕ್ತಂ ಯೋಗಪ್ರಕರಣೇ—" ಮೂಲಕಂದಾದ್ದಂಡಲಗ್ನಾ ಬ್ರಹ್ಮನಾಡೀ ಶಶಿಪ್ರಭಾ । ತಸ್ಯಾಮಧ್ಯೇ ತಟಿತ್ಕೋಟಿನಿಭಾಂ ತಾ ಮೂರ್ಧ್ವಗಾಮಿನೀಂ॥ ಮನಸಾಲಕ್ಷ್ಯಮನ್ಮೂರ್ತಿಂ ಸದೃಶೀಂ ಬಿಸತಂತುನಾ । ಆಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಪರ್ಯಂತಗತಾಂ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಂಸ್ಮರೇತ್ " ಇತಿ. ಅಥವಾ ವೈರಾಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿವಿಷಯಮೇವ ಸ್ತುತಿಮಾಹ ॥ ಯೇನೇತಿ ॥ ಹೇ ಶಿವ, ಯೇನ-ವೈರಾಗ್ಯೇಣ, ಪರಮಜ್ಯೋತಿಷಃ—ಶಿವಸ್ಯ, ಆಲೋಕಜನ್ಮಾ, ಆನಂದಶ್ರೀ ದಾನಂದಃ, ಮುಮುಕ್ಷೂಣಾಂ, ಸ್ಫುರತಿ,—ಯತ್ರ—ಯಸ್ಮಿನ್ವೈರಾಗ್ಯೇ, ಸ್ವಯಮೇವ ಉಪಗತಾಃ, ನತುಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಃ. ದಿವ್ಯಾಃ, ಭೋಗಾಶ್ಚ, ಭುಜ್ಯಂತೇ—ಲಿಂಗಭೋಗೋಪಭೋಗಿತಯಾ ಅನುಭೂಯಂತೇ,- ಯತ್ರ-ಯಸ್ಮಿನ್ ವೈರಾಗ್ಯೇ, ಸತಿ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿಃ, ನಭವತಿ,—ತತ್, ಪಶ್ಚಿಮಾಧ್ವನಿ—ಪ್ರತ್ಯಕ್ಪದ್ಧತ್ಯಾಂ, ವಿಷಯವ್ಯಾವೃತ್ತವರ್ತ್ಮನಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೇ ಇತಿ ಯಾವತ್. ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಪರಂ—ಕ್ಷಣಿಕವೈರಾಗ್ಯವಿಲಕ್ಷಣಂ, ವೈರಾಗ್ಯಂ, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ, ಅನ್ಯಥಾದುರ್ಲಭಮಿತಿಭಾವಃ ॥ ೪೬ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಯಾವ ಶಿವತತ್ವಸ್ವರೂಪವಾದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತೇಜೋದರ್ಶನದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಯೋಗಿಗಳು ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವರೋ, ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮರಳಿ ಭವವಿಲ್ಲವೋ, ಪಶ್ಚಿಮಚಕ್ರವಾಸಿಯಾದ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಉಂಟಾಗದು. ॥ ೪೬ ॥

ಮೂ॥ ತ್ವಯ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ನಿಹಿತಮಖಿಲೈಶ್ಚಿದ್ಗುಣೈಸ್ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಂ
ಸ್ವಚ್ಛಾ ದರ್ಶೇ ಮುಖಮಿವ ಚಿರಂ ಚೇತಸಾ ನಿಶ್ಚಲೇನ ॥
ಯೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ತ್ರಿನಯನ ಮನೋವಾಂಛಿತಾರ್ಥಪ್ರಸೂತಿ
ಸ್ತೇಷಾ ಮಾಹುರ್ಭವತಿ ಸುಧಿಯಾಂಧರ್ಮಪಿಷಸ್ಸಮಾಧಿಃ ॥೪೭

ವ್ಯಾ ‖ ಸಂಪ್ರತಿಸಮಾಧಿಸ್ವರೂಪಂ ನಿರ್ದಿಶತಿ ‖ ತ್ವಯೀತಿ ‖ ಹೇತ್ರಿನಯನ, ಅಖಿಲೈಃ, ಚಿದ್ಗುಣೈಃ ಚಿದಾಶ್ರಯೈಃಧರ್ಮೈಃ, ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಭಿಃ, ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಂ—ಸಂಬದ್ಧಂ, ಚಿರಂ, ನಿಹಿತಂ—ಸಮರ್ಪಿತಂ, ಆತ್ಮಾನಂ—ಸ್ವರೂಪಂ, ನಿಶ್ಚಲೇನ—ನಿರುದ್ಧವೃತ್ತಿನಾ, ಚೇತಸಾ—ಚಿತ್ತೇನ, ಯೇ—ಯಮೀಂದ್ರಾಃ, ಸ್ವಚ್ಛೇ—ನಿರ್ಮಲೇ, ಆದರ್ಶೇ—ದರ್ಪಣೇ, "ದರ್ಪಣೇ ಮುಕುರಾದರ್ಶೌ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಮುಖಮಿವ, ತ್ವಯಿ, ಪಶ್ಯಂತಿ—ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕುರ್ವಂತಿ, ತೇಷಾಂ—ತ್ವಯಿನಿಹಿತಸ್ವಾತ್ಮನಾಂ, ಸುಧಿಯಾಂ—ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಿನಾಂ, ಮನಸಾ, ವಾಂಛಿತಸ್ಯ, ಅರ್ಥಸ್ಯ—ಶುದ್ಧಭೋಗಸ್ಯ, ಪ್ರಸೂತಿರುದ್ಭವಃ, ಭವತಿ, ಶುದ್ಧಭೋಗಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವತೀತಿ ಯಾವತ್—ಇತ್ಯಾಪುಃ, ಮನೀಷಿಣ ಇತಿಶೇಷಃ, ಏಷಧರ್ಮಆಚಾರಃ, ಸಮಾಧಿರುಚ್ಯತೇ, ತದುಕ್ತಂ—"ಚಿದಾನಂದರಸೋಲ್ಲಾಸಪರಿಪೂರ್ಣದಿಗಂತರಃ | ಚಿದಾನಂದ ರಸಜ್ಞಶ್ಚ ಯದಾಸ್ತೆ ರುದ್ಧಮಾರುತಃ‖ಸಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಸ್ಸ್ಯಾತ್" ಇತಿ. ‖೪೭‖

ಟ ‖ ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಕರಾದ ಯಾವ ಯೋಗಿಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳಿಂದುಪೇತವಾದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖವನ್ನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವರೋ, ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಕೈಗೂಡುವುದು. ಇದೇನೆ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬ ಯೋಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ‖ ೪೭ ‖

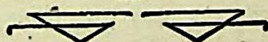
ಮೂ‖ ಜ್ಞಾನಂಯತ್ತತ್ಸಕಲಜಗತಾಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಂ
ತ್ವಾಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಿಹೃತಗುಣಸ್ಪರ್ಶಮೀಶಾನಮೀಡೇ ‖
ಯತ್ರೈಕಸ್ಮಿನ್ನವಹಿತಧಿಯಾಂ ಯೋಗದೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಾನಾಂ
ಪ್ರತ್ಯಾದರ್ಶೇ ಪ್ರತಿಫಲಿತವದ್ವಿಶ್ವಮೇತದ್ವಿಭಾತಿ ‖ ೪೮ ‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇಯತಾಸಂದರ್ಭೇಣನಾದ ಬಿಂದುಕಲೋಪಾಧಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವಚಿಂತನಾತ್ಮಕ ಸಬೀಜಯೋಗವಿಷಯಾಂ ಸ್ತುತಿಮುಕ್ತ್ವಾ ನಿರುಪಾಧಿಕಶಿವ ಚಿಂತನಾತ್ಮಕ ನಿರ್ಬೀಜಯೋಗ ವಿಷಯಾಮುಪಿಸ್ತುತಿಮಾಹಜ್ಞಾನಮಿತಿ ‖

ಭೊ ಪರಶಿವ, ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಜ್ಞಾನಂ—ತ್ವತ್ಸಮವೇತಜ್ಞಾನಂ, ಸಕಲಜಗತಾಂ ಮಧ್ಯೆ, ಸ್ವತಃಪ್ರಕಾಶಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಸ್ವಭಾವೊ ಯಸ್ಯತತ್ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಂ, ಅನಾದಿ ನಿರ್ಮಲತ್ವಾತ್ ಅನ್ಯೆಷಾಂ ಸರ್ವೆಷಾಮಾತ್ಮನಾಂ ಜ್ಞಾನಮನಾದಿಮಲಿನತ್ವಾಜ್ಜಗತಿ ಪರಪ್ರಕಾಶಮಿತಿ ಭಾವಃ. ತತ್ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್, ಪರಿಹೃತಗುಣಸ್ಪರ್ಶಂ—ಅತ್ರ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೊವಾಚಕೆನಗುಣಶಬ್ದೆನ ಬಿಂದುಮಾಯೆ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯೆತೆ. ತಥಾಚ,—ನಿರಸ್ತಸಮಸ್ತಗುಣಾದ್ಯುಪಾಧಿಸಂಬಂಧಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಈಶಾನಂ—ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತಾರಂ, ಆತ್ಮಾನಂ, ತ್ವಾಂ, ಈಡೆ—ಸ್ತೌಮಿ, ಯತ್ರ—ಯಸ್ಮಿನ್ನಾದಬಿಂದುಕಲಾತೀತೆ, ಏಕಸ್ಮಿನ್—ಸಮಾನಾಧಿಕರಹಿತೆ ಪರಶಿವೆ, ಅವಹಿತಧಿಯಾಮೆಕಾಗ್ರಬುದ್ಧೀನಾಂ, ಯೊಗದೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಾನಾಂ "ಯೊಗಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿನಿರೊಧಃ" ಇತಿ ಕೆಚಿತ್. "ಧ್ಯೆಯಾಕಾರಸ್ಫುಟೀಭಾವೊಯೊಗಃ" ಇತ್ಯಾಗಮಾಚಾರ್ಯಾಃ. ದೃಷ್ಟಿರ್ದರ್ಶನಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಃಪಶ್ಯಾರ್ಥಃ ಸತುಪ್ರತಿಪದಾದೀದೃಷ್ಟಿಭೆದಃ ತಸ್ಯಸಾಲಂಬವಿಷಯತ್ವಾತ್ ಯೊಗಪ್ರಧಾನಾದೃಷ್ಟಿರ್ಯೊಗದೃಷ್ಟಿಃ ತತ್ರಾವಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಯೊಗಜನ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವತಾಂ ನಿರ್ಬೀಜಯೊಗಿನಾಂ, ಏತದ್ವಿಶ್ವಂ, ಪ್ರತ್ಯಾದರ್ಶೆ— ಸ್ವಸಂಮುಖೆದರ್ಪಣೆ, ಪ್ರತಿಫಲಿತವತ್—ಪ್ರತಿಬಿಂಬೆನ ತುಲ್ಯಂ, ವಿಭಾತಿ, ಅಪರೊಕ್ಷಂ ಭವತೀತಿ ಯಾವತ್. ॥ ೪೮ ॥

———:o.———

ಟಿ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ನಾದಬಿಂದುಕಲಾತೀತನೂ, ಅದ್ವಿತೀಯನೂ, ಅನಾದಿ ನಿರ್ಮಲನೂ ಆದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬೆಳಗುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕಾರಣ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ. ॥ ೪೮ ॥

ಮೂ ॥ ಭೂತಂ ಭೂತಂ ಸ್ಮರಣವಿಷಯಂ ಭಾವಿ ನಾಸ್ತ್ಯತ್ರಕಾಲೇ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಮಧ್ಯೇ ಕ್ಷಣಮಿಹ ತಯೋರ್ವರ್ತಮಾನಂ
[ವದಂತಿ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಸೌಖ್ಯಂ ಕಿಯದವಮತಯೋಯೇನಮತ್ತಾಮನುಷ್ಯಾಃ
ಯುಷ್ಮತ್ಸೇವಾಂ ಭವ ಭವಭಯಧ್ವಂಸಿನೀಂ ನಾದ್ರಿಯಂತೇ ‖

ವ್ಯಾ॥ ಅಥ ಪರಮೇಶ್ವರೋಪಾಸನಾ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿರವಶ್ಯಂ ಕರ್ತ ವ್ಯೇತ್ಯುಪಪಾದಯಿತುಮಾಹ ‖ ಭೂತಮಿತಿ ‖ ಭವತ್ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಮಿತಿಭವಃ ಹೇ ಭವ–ಸರ್ವೋತ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತ, ಭೂತಮತೀತಸುಖಂ, ಸ್ಮರಣಸ್ಯವಿಷ ಯಂ, ಭೂತಂ–ಅಭೂತ್, ನತ್ವಿದಾನೀಮಪ್ಯನುಭೂಯತೆ ನಷ್ಟತ್ವಾತ್. ಭಾವಿ–ಭವಿಷ್ಯತ್ಸುಖಂ, ಅತ್ರ ಕಾಲೆ–ಅಸ್ಮಿನ್ ವರ್ತಮಾನಕಾಲೆ, ನಾಸ್ತಿ, ಅನುತ್ಪನ್ನತ್ವಾತ್. ತಥಾಸ್ಮರ್ತುಮಪಿ ನಶಕ್ಯತೆ ಅನನುಭೂತಚರತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ತಯೋಃ–ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಯೋಃ, ಮಧ್ಯೆ, ವರ್ತಮಾನಂ ಕಾಲಂ, ಇಹಲೋಕೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತ್ಯಲ್ಪಂ, ಕ್ಷಣಂ, ವದಂತಿ, ಮನೀಷಿಣ ಇತಿ ಶೇಷಃ. ತಸ್ಮಿನ್ವರ್ತಮಾನಕ್ಷಣೆ, ಸುಖಮೇವ ಸೌಖ್ಯಂ, ಸ್ವಾರ್ಥೆಷ್ಯ ಞ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ. ಕಿಂ ಪರಿಮಾಣಮಸ್ಯೆತಿ ಕಿಯತ್ ಈಷದಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಯೆನ– ಕ್ಷಣಭಂಗುರೇಣ ಅತ್ಯಲ್ಪೆನ ಸರ್ವಥಾದುಃಖೋದರ್ಕೆಣಸುಖೇನ, ಮತ್ತಾಃ- ಅವಲಿಪ್ತಾಃ, ಅಮತಯಃ–ವಿವೇಕಶೂನ್ಯಾಃ, ಮನುಷ್ಯಾಃ, ಭವಭಯಧ್ವಂ ಸಿನೀಂ–ಸಂಸಾರಭೀತಿಪ್ರಧ್ವಂಸಕಾರಿಣೀಂ, ಯುಷ್ಮತ್ಸೇವಾಂ–ಕ್ರಿಯಾಮ ಯೀಂ ಚರ್ಯಾಮಯೀಂ ಯೋಗಮಯೀಂ ಜ್ಞಾನಮಯೀಂ ವಾ ಉಪಾ ಸನಾಂ, ನಾದ್ರಿಯಂತೆ–ನೋಪಲಾಲಯಂತಿ, ಕರ್ತುಂನೆಚ್ಛಂತೀತಿ ಯಾವತ್. ಅತ್ರ ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯೈವ ನಿದಾನಮಿತಿಭಾವಃ. ಉತ್ತರವಾಕ್ಯಗತೋ ಯಚ್ಛ ಬ್ದಸ್ತಚ್ಛಬ್ದೋಪಾದಾನಂ ನಾಪೆಕ್ಷತೆ. ‖ ೪೯ ‖

ಟಿ॥ ಎಲೈ ಸರ್ವೋತ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತನಾದ ಪರಶಿವನೇ! ಹಿಂದಾದಸುಖ ವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದುಂಟಾಗುವ ಸುಖವನ್ನು ಈಗ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದ ಕ್ಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಗಳ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ವರ್ತ ಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷಣಿಕವನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಾ ಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಮತ್ತರಾದ ವಿವೇ

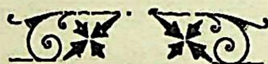
ಕಶೂನ್ಯರಾದ ಜನರು ಸ್ಥಿರವಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನೀಯುವ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಾಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಾಭಿಲಾಷಿಗಳೇ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಾಸಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ಭಾವವು. ॥ ೪೯ ॥

ಮೂ ॥ ಜ್ಞಾನಂ ನ ಸ್ಯಾತ್ಕ್ವಚಿದಪಿಕಿಲ ಜ್ಞೇಯಸಂಬಂಧಶೂನ್ಯಂ
ಜ್ಞೇಯಂ ಸತ್ತಾಮಪಿ ನ ಲಭತೇ ಜ್ಞಾನಬಾಹ್ಯಂ ಕದಾಚಿತ್।
ಇತ್ಯನ್ಯೋನ್ಯಗ್ರಥಿತಮುಭಯೋರ್ವ್ಯಾಪಕಂ ಯತ್ಸ್ವರೂಪಂ
ತತ್ತೇಪ್ರಾಹುಃ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಸ್ಯಾರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ ॥೫೦॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಧುನಾ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವವಿಶ್ವರಸ್ಯ ಭಂಗ್ಯಂತರೇಣಾಭಣತಿ ॥ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ॥ ಹೇ ಸರ್ವಜ್ಞ, ಜ್ಞಾನಂ, ಕ್ವಚಿದಪಿ ಪ್ರದೇಶೆ, ಜ್ಞೇಯೆನಾರ್ಥೇನಸಹ ಯಸ್ಸಂಬಂಧೊ ವಿಷಯವಿಷಯಿಭಾವಲಕ್ಷಣಃ ತೆನ, ಶೂನ್ಯಂ—ವಿರಹಿತಂ, ನ ಸ್ಯಾತ್ಕಿಲ, ಕಿಲೇತಿವಾರ್ತಾಯಾಂ. ತದುಕ್ತಂ ಪೌಷ್ಕರ ಪಾರಮೆಶ್ವರೆ—"ನಚ ನಿರ್ವಿಷಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಪರಾಪೆಕ್ಷಂಸ್ವರೂಪತಃ". ಇತಿ. ನ್ಯಾಯಾಚಾರ್ಯಾ ಅಪ್ಯಾಚಕ್ಷಿರೆ—"ಅರ್ಥೇನೈವವಿಶೆಷೊಹಿ ನಿರಾಕಾರತಯಾ ಧಿಯಾಂ" ಇತಿ. ಕದಾಚಿದಪಿ, ಜ್ಞೇಯಂ, ಜ್ಞಾನಾತ್ ಬಾಹ್ಯಂಚೆತ್, ಸತ್ತಾಮಪಿ, ನ ಲಭತೆ, ಜ್ಞೇಯಸ್ಯ ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ಉಪಾದಾನಾದಿಗೋಚರಜ್ಞಾನಾದಿಜನ್ಯತ್ವಾತ್. ತಥಾಚ ಸತ್ತಾಯಾಏವಾಲಾಭೆ ಕುತೊವ್ಯವಹಾರ್ಯತಾಂ ಲಭೆತೆತ್ಯಪಿಶಬ್ದೆನದ್ಯೋತತೆ. ಇತ್ಯನೆನ ಪ್ರಕಾರೇಣ, ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂಚ, ಅನ್ಯೋನ್ಯಗ್ರಥಿತಂ— ಪರಸ್ಪರಸಂಬದ್ಧಂ, ನಚಪರಸ್ಪರಾಶ್ರಯದೋಷಃ ತಯೋರ್ನಿಸದೃಶಕ್ರಿಯಾತ್ವಾತ್. ಉಭಯೋಃ—ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಯೋಃ, ವ್ಯಾಪಕಂ, ಯತ್ಸ್ವರೂಪಂ—ನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲ ನಿರತಿಶಯ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಂವಿಚ್ಛಕ್ತಿಮತ್, ತತ್, ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಸ್ಯ. ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಸ್ವಭಾವೆನಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಃ ಪಿಪರ್ತಿಪೂರಯತಿಸ್ವತೆಜಸಾವಿಶ್ವಮಿತಿಪುರುಷಃ ಪುನಾತಿನಿಖಿಲಾನಾತ್ಮನ ಇತಿವಾಪುರುಷಃ ಧಾತೂನಾಮನೆಕಾರ್ಥಕತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯ, ತೆ—ತವ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ, ಪ್ರಾಹುಃ—ಬ್ರುವಂತಿ, ಪ್ರವೀಣಾಇತಿಶೆಷಃ. ತದೆತತ್ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೊ ನಿರುಪಾಧಿಕಂಸ್ವರೂಪಂ ತಸ್ಯೈವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ

ಣಸ್ತು ವಾಮಾರ್ಧಜಾನಿತ್ವಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಂ. ಯದ್ವಾ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಜಗದುಪಾ ದಾನೇನಸಹಿತಃಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಃ ಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪೀಸಮಾಸಃ ತಸ್ಯ ಜಗದುಪಾದಾನಾಧಿಷ್ಠಾತುಸ್ತವ ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯೋಭಯವ್ಯಾಪಕಂ ಯ ತ್ಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷತ್ವಂ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ ಪ್ರಾಹುಃ.—ಇದಂ ತ್ವರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ ಸೋಪಾಧಿಕಮಿತಿಮಂತವ್ಯಂ ನಚ ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯೋಭ ಯರೂಪಮರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವಂ ವಾಚ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಮಪ್ಯರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ತ್ವಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಪ್ರಕೃತ್ಯಸಂಗತ್ವಾಚ್ಚೇತಿ. ॥ ೬೦ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ವಿಷಯಭೂತವಾದ ಪದಾರ್ಥಸಂಬಂಧ ವಿಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕವಿಷಯವಾದ ಪದಾರ್ಥದ ಇರುವಿ ಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಗಳು ಎಡೆಬಿಡದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ವರೂಪವಾವುದೋ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ॥ ೬೦ ॥

ಮೂ ॥ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ನ ಭವತಿ ನೃಣಾಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಮಶಕ್ತೇ
ರ್ಯತ್ಸಂಬಂಧಗ್ರಹಣವಿರಹಾನ್ನಾನುಮೇಯಂ ಚ ಕೈಶ್ಚಿತ್ ॥
ಶಬ್ದಾದೀನಾಮಪಿ ನವಿಷಯೋ ನಾಪರೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಂ
ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿರ್ಯದಿಹಪರಮಂತತ್ತ್ವಮಧ್ಯಾತ್ಮಮೂರ್ತಿಃ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಇದಾನೀಂ ಶ್ರುತ್ಯಂತಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಿರುಪಾಧಿಕಪರಮತತ್ವಸ್ವ ರೂಪ ನಿರೂಪಣದ್ವಾರೇಣ ಭಗವಂತಂಸ್ತುವನ್ನಾಹ ॥ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ತ್ವಾಮಾತ್ಮಾನಮಿತಿಚಶ್ಲೋಕದ್ವಯೇನ ॥ ಯದ್ವಸ್ತು, ನೃಣಾಮಸ್ಮದಾದೀ ನಾಂ, ಪ್ರತಿಗತಮಕ್ಷ್ಣೋಃಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷಣಯಾಮನಆದೀಂದ್ರಿಯಗ ಮ್ಯಂ, ನಭವತಿ, ತತ್ರೋಪಪತ್ತಿಮಾಹ-ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮಶಕ್ತೇರಿತಿ, ನಿತ್ಯ

ಅತೀಂದ್ರಿಯೇಚ ವಸ್ತುನಿ ಅಸ್ಮದಾದೀಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಾವಾತ್. ಯತ್, ಸಂಬಂಧೋನಿರುಪಾಧಿಕಸಂಬಂಧಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿಯಾವತ್ ತಸ್ಯ ಯದ್ಗ್ರಹಣಂ ತಸ್ಯ, ವಿರಹಾದಭಾವಾತ್, ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕೈರಪಿ, ಅನುಮಾತುಃಯೋಗ್ಯಮನುಮೇಯಂಚ, ನ ಭವತಿ, ಅನುಮಾನಸ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಗ್ರಹಣಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗ್ರಹಣಸ್ಯಚಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಾಧ್ಯತ್ವಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮನಿತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಯೋಗಾತ್ ತದಭಾವೇತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಭಾವಾತ್ ತದಭಾವೇಚ ತದಪೇಕ್ಷಸ್ಯಾನುಮಾನಸ್ಯಾಭಾವಾತ್. ಕುತೋನುಮೇಯತ್ವಮಿತಿ ಸಚಮತ್ಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಯದ್ವಾಸ್ತು, ಶಬ್ದಾದೀನಾಂ ಪ್ರಮಾಣಾನಾಮಪಿ, ನವಿಷಯೋಗೋಚರಃ, ಸಂಕೇತಬಲೇನ ಸಮ್ಯಗಪರೋಕ್ಷಾನುಭವಸಾಧನಂ ಶಬ್ದಃ ಸಂಕೇತಗ್ರಹಣಂಚ ಪ್ರಾಯೇಣ ವೃದ್ಧವ್ಯವಹಾರರೂಪಾದನುಮಾನಾದೇವ ತಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪೇಮತ್ತ್ಯಾಮನವಕಾಶಾತ್ತನ್ಮೂಲಕಶಬ್ದಾದೀನಾಮಪ್ಯವಿಷಯ ಏವೇತಿಭಾವಃ. ಆದಿಶಬ್ದೇನಉಪಮಾನ ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿ ಅಭಾವ ಸಂಭವ ಐತಿಹ್ಯಾದಿಪ್ರಮಾಣಾನಿ ಮತಾಂತರಾಭಿಪ್ರಾಯಾದ್ಗೃಹ್ಯಂತೆ ತೇಷಾಮಪ್ಯವಿಷಯಃ, ನಾಪ್ಯಪರೋಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪಂ. ಉಕ್ತಂಚನೈಯಾಯಿಕೈಃ– "ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಣೀಚಪ್ರಮಾ ಸೈವೋಚ್ಯತೆಯೇಂದ್ರಿಯಜಾ" ಇತಿ. ತಥಾವಿಧಾಪರೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪಮಪಿ, ನ ಭವತಿ, ನಿತ್ಯತ್ವಾತ್. ನಚೈವಂ ತನ್ನಿಷ್ಪ್ರಮಾಣಕಮೇವೇತ್ಯನುಪಾಖ್ಯಾನಮಿತಿವಾಚ್ಯಂ ಅಸ್ತೀತಿ ಸದ್ಭಾವಮಾತ್ರಸಾಧನೇನುಮಾನಾದೀನಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಪ್ರಮಾಣತ್ವಾತ್. ವಿಶೇಷ್ಯಸ್ವರೂಪನಿರ್ಣಯೆತು ಅನುಮಾನಾದೀನಿ ನಶಕ್ನುವಂತೀತಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುಕ್ತಂ || ಯದಿಹ || ಇಹ-ಅಸ್ಮಿಲ್ಲೋಕೆ, ಪರಮಮನಾದಿನಿರ್ಮಲತ್ವಾದಶೇಷಜೀವೇಭ್ಯಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಸಕಲತತ್ವಾತೀತಂ ಚ, ಜ್ಞಾನಮಿತಿಜ್ಯೋತಿರ್ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಃ. ಯಚ್ಛ್ರೂಯತೆ– "ತಸ್ಯಭಾಸಾಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ" ತತ್ಪರಮಂಜ್ಯೋತಿಃ, ಆತ್ಮನಿಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥೇವ್ಯಯಿಭಾಭಾವಃ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಮೂರ್ತಿರಧ್ಯಾತ್ಮಮೂರ್ತಿಃ ನಿರುದ್ಧಮಾರುತೈರ್ವಿಷಯವ್ಯಾವೃತ್ತಚಿತ್ತೈರ್ಯತೀಂದ್ರೈರಾತ್ಮನಿಧ್ಯೇಯಮೂರ್ತಿಃ, ತ್ವಂ-ಭವಾನ್ ಅನೇನಯೋಗಿಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪರಮಜ್ಯೋತಿಷಿಪ್ರಮಾಣಮುಕ್ತಂ ಭವತಿ ತಸ್ಯ

ದೇಶಕಾಲಸ್ವಭಾವವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟಾರ್ಥಗ್ರಾಹಕತ್ವಾತ್, ಉಕ್ತಂಚ ಮೋಕ್ಷ ಕಾರಿಕಾವೃತ್ತೌ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಕಂಠೈಃ—"ಪರಮೇಶ್ವರಾನುಗ್ರಹಾನ್ನಿವೃತ್ತಾ ವರಣಯಾ ಉಪಚಿತಸಾಮರ್ಥ್ಯಯಾಚ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯೈವ ತದನುಗೃಹೀ ತೈರ್ಭಕ್ತೈಸ್ಸದಾಲೀನನಿಷ್ಠೈಃ ಪರಮೇಶ್ವರೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಕಿಂಘಟಾದಿವತ್ಕ ರ್ಮತಯಾ ನ ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಯೋರಪಿ ವ್ಯಾಪಕತ್ವೇನ ತಥಾದರ್ಶನಾಸಂಭ ವಾತ್" ಇತಿ. ವೇದಾಂತವಾದಿನಸ್ತು ಸ್ವಸಂವೇದನಸಿದ್ಧಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಯದಾ ಹ ತತ್ರ ಭಗವಾನ್ಭರ್ತೃಹರಿಃ—ಸ್ವಾನುಭೂತ್ಯೈಕಮಾನಾಯ ನಮಶ್ಶಾಂ ತಾಯ ತೇಜಸೇ ಇತಿ. "ಅವಿಕಲ್ಪವಿಷಯಮಪೀಕಃ" ಇತಿ ಖಂಡನಕಾರೋಕ್ತಗಾದ ಅವಿಕಲ್ಪಶಬ್ದೇನ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕಂ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಂ ವಿವಕ್ಷ್ಯತೇ ತದ್ವಿಷಯ ತ್ವಂಚ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತವ್ಯವಹಾರತ್ವಾದಿತಿ. ॥ ೫೧ ॥

೬॥ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವು-ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದಕಾರಣ ಬಲಹೀನರಾದ ನಮ್ಮಂಥಾವರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಲ್ಲದ್ದೂ, ನಿಯತಸಾಹಚರ್ಯವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಲ್ಲದಕಾರಣ ಅನುಮಾನಿಸಲಶಕ್ಯವೂ, ವೃದ್ಧಕೃತಸಂಕೇತ ಶೂನ್ಯವಾದಕಾರಣ ಶಬ್ದಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪಮಾನ ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿ ಅಭಾವ ಸಂ ಭವ ಐತಿಹ್ಯಾದಿಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಗೋಚರವಲ್ಲದ್ದೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ವಲ್ಲದ್ದೂ ಆಗಿದೆಯೋ ? ಸಮಸ್ತಜೀವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಎಲ್ಲಾ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವುದೂ ಆದ ಆ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯೇ ಯೋ ಗಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುವ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನೀನಾಗಿ ರುತ್ತೀ. ॥೫೧॥

ಮೂ ॥ ತ್ವಾಮಾತ್ಮಾನಂ ವರದಪರಮಾನಂದಬೋಧಸ್ವರೂಪಂ
ಯೇ ಬುಧ್ಯಂತೇ ವಿಗಳಿತಜಗದ್ಭೇದಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚಾಃ ॥
ರಾಗತ್ಯಾಗಸ್ತಿಮಿತಮನಸೋ ದೇವ ಜೀವಂತಏವ
ತ್ರುಟ್ಯನ್ಮಾಯಾನಿಗಳನಿಬಿಡಗ್ರಂಥಯಸ್ತೇ ವಿಮುಕ್ತಾಃ ॥೫೨॥

ವ್ಯಾ॥ ತ್ವಾಮಾತ್ಮಾನಮಿತಿ ॥ ಹೇ ವರದ ದೇವ, ಪರಮಸ್ಸಕಲಸುಖಾಂ

ತರವಿಲಕ್ಷಣಃ ಆನಂದಃ ಬೋಧೋನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕನಿತ್ಯಸಂವಿಜ್ಞಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯತಂ ತಥೋಕ್ತಂ, ಅಥವಾ,—ಪರಮಾ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಾ ಆನಂದಬೋಧಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ತಂ ತಥೋಕ್ತಂ, ಯದಾಹಶ್ರುತಿಃ--" ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂಬ್ರಹ್ಮ " ಇತಿ. ಶಿವಾಗಮಪ್ರವೀಣಾಸ್ತು--ಪರಮಾನಂದಪ್ರದೋಬೋಧಃ ಪರಮಾನಂದಬೋಧಃ ಸಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯತಂ ಇತಿ ವಿಗ್ರಹ್ಣಂತಿ, ತತ್ರಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪೀಸಮಾಸಃ. ಆತ್ಮಾನಂ--ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ, ತ್ವಾಂ, ಯೆಮುನಿಃ, ಜಗತಿವೃಶ್ಯಮಾನೋಭೇದಃ ಜಗದ್ಭೇದಪ್ರಧಾನೋಮಾಯಾಯಾಃ ಪ್ರಸಂಚಃ ಕಾರ್ಯವರ್ಗಃ ವಿಗಳಿತಃ ಜಗದ್ಭೇದಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚಃ ಯೈಸ್ತೆ, ಪ್ರತ್ಯುತದುಃಖಹೇತುತ್ವಾದ್ಧೆಯಇತಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಾನೇಕಭೇದಗರ್ಭಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚಪರಿತ್ಯಾಗಿನಃಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮಾ ಇತಿ ಮಾವತ್, ವೇದಾಂತವಾದಿನಸ್ತು ಅಥವಾನೇಕಭೇದಗರ್ಭಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚಪರಿತ್ಯಾಗಿನಇತಿ ಸಂಗಿರಂತೆ. ಕಿಂಚರಾಗತ್ಯಾಗಸ್ತಿಮಿತಮನಸಃ. ರಾಗಸ್ಯ-ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷಸ್ಯ, ತ್ಯಾಗಾತ್, ಸ್ತಿಮಿತಂನಿಶ್ಚಲಂ ಮನೋಯೆಷಾಂತೆತಥೋಕ್ತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಚಿತ್ತಾಃ, ಯೆ ಸಂತಃ, ಬುಧ್ಯಂತೆ--ಅವಗಚ್ಛಂತಿ, ಹೆ ದೆವ, ತೆ, ಮಾಯೈವನಿಗಳೊಮಾಯಾನಿಗಳಃ ತ್ರುಟ್ಯಂತೊ ವಿಶಳಂತಃ ಮಾಯಾನಿಗಳಸ್ಯ ನಿಬಿಡಾಸ್ಸಂದ್ರಾಃ ಗ್ರಂಥಯಸ್ಸುಖದುಃಖಮೋಹಾತ್ಮಕಾಃ ಯೆಷಾಂತೆ ತಥೋಕ್ತಾಸ್ಸಂತಃ, ಜೀವಂತಏವ ವಿಮುಕ್ತಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾಃ, ಭವಂತೀತಿಶೇಷಃ. ||೫೦||

ಟ || ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೀಯುವ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಸ್ವರೂಪಾನಂದನಿಷ್ಠರಾದ ಯಾವ ಯೋಗಿಗಳಾಗಲಿ, ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಕರಾದ ಯಾವ ಸಜ್ಜನರಾಗಲಿ ಪರಮಾನಂದವನ್ನೀಯುವ ಬೋಧೆಯೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವರು ಮಾಯಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. || ೫೦ ||

ಮೂ ॥ ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ ಯತ್ತತ್ಕೃಪಣಮನಸಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯಂ
ಯಾಮೃಗ್ಯಂತೇ ತರಳಮತಿಭಿಸ್ಸಿದ್ಧಯಶ್ಚಾಣಿಮಾದ್ಯಾಃ ॥
ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಮದನದಹನತ್ವತ್ಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಭಾಜಾಂ
ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಮೃತರಸಜುಷಾಂ ಯೋಗಿನಾಮಂತರಾಯಃ ॥೫೩

ಮೂ ॥ ಅಥೈವಂ ಯುಂಜತಾಂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿಘ್ನೋವಿಷಯಾಭಿಲಾಷ ಇತ್ಯಾಚಕ್ಷಾಣಸ್ತಸ್ಯಹೇಯತಾಂಜ್ಞಾಪಯತಿ ॥ ಶ್ಲಾಘ್ಯಮಿತಿ ॥ ಹೇ ಮದನದಹನ, ಇದಂವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾರ್ಥಾನುಗುಣಂ ವ್ಯಂಜಕಪದಂ. ಕೃಪಣಮನಸಾಂ-ವಿಷಯಲುಬ್ಧಮನಸ್ಕಾನಾಂ, ತತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಯತ್ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯಂ, ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ, ಯಾಶ್ಚ, ಅಣಿಮಾದ್ಯಾಃ, ಸಿದ್ಧಯಃ, ತರಳಮತಿಭಿಃ-ಚಂಚಲಬುದ್ಧಿಭಿಃ ವಿವೇಕವಿಕಲೈಃ, ಪುಂಭಿಃ, ಮೃಗ್ಯಂತೇ-ಅನ್ವಿಷ್ಯಂತೇ, "ಅನ್ವಿಷ್ಟಂ ಮಾರ್ಗಿತಂಮೃಗಿತಂ" ಇತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್. ಏತತ್ಸರ್ವಂ, ತವಪದಸ್ಯಸರ್ವತತ್ವಾತೀತಸ್ಯಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಂಭಜಂತೀತಿ ತ್ವತ್ಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಭಾಜಸ್ತೇಷಾಂ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಮೃತರಸಜುಷಾಂ. ತತ್ವಜ್ಞಾನಂ ಪರಮಾತ್ಮಗೋಚರಂ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತದೇವ ಅಮೃತಂ ತಸ್ಯರಸ ಆಸ್ವಾದ ಸ್ತಂ ಜುಷಂತೇ ಸೇವಂತ ಇತಿ ತಥೋಕ್ತಾಃ ತೇಷಾಂ, ಯೋಗಿನಾಂ, ಅಂತರಾಯೋವಿಘ್ನಃ, ಅಂತರಾಯದಶಕೇ ವಿಷಯಲೌಲ್ಯಸ್ಯಪಠಿತತ್ವಾತ್. ತದುಕ್ತಂ ವಾಯುವೀಯಸಂಹಿತಾಯಾಂ—"ಆಲಸ್ಯಂವ್ಯಾಧಯಸ್ತೀವ್ರಾಃ ಪ್ರಮಾದಾಸ್ಥಾನಸಂಶಯಃ । ಅನವಸ್ಥಿತಚಿತ್ತತ್ವಮಶ್ರದ್ಧಾಭ್ರಾಂತಿದರ್ಶನಂ ॥ ದುಃಖಾನಿದೌರ್ಮನಸ್ಯಂಚ ವಿಷಯೇಷುಚ ಲೋಲತಾ । ದಶೈತೇಯುಂಜತಾಂ ಪುಂಸಾಮಂತರಾಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ" ಇತಿ. ಕಿಂಚ ಸಿದ್ಧಾಂತಶೇಖರೇ—"ಜಿತೇಷ್ವೇತೇಷುಜಾಯಂತೇಹ್ಯುಪಸರ್ಗಾಶ್ಚ ಯೋಗಿನಃ । ಸಿದ್ಧಸಂಸೂಚಕಾಃ" ಇತಿ. ವಾಯುವೀಯಸಂಹಿತಾಯಾಂ—"ಪ್ರತಿಭಾಶ್ರವಣಂ ವಾರ್ತಾದರ್ಶನಾಸ್ವಾದವೇದನಾಃ । ಉಪಸರ್ಗಾಷ್ಷಡಿತ್ಯೇತೇತಾಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾಮುಕ್ತಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್" ಇತಿ. ॥ ೫೩ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಮನ್ಮಥವೈರಿಯಾದ ಶಿವನೇ! ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ಜನರಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿತೋರುವ ಲೋಕಾಧಿಪತಿತ್ವವು, ಚಪಲಮತಿಗಳಿಗೆ

ಇಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವ ಅಣಿಮಾಮಹಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳು, ಸಮಸ್ತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವಂ ಸೇರಬೇಕೆನ್ನುವ ಜ್ಞಾನಾಮೃತರಸವಂ ಸೇವಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕೇಡನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ॥ ೫೩ ॥

ಮೂ ॥ ಆಶಾವಾಸಶ್ಶಯನಮವನೀ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂಚ ದೀರ್ಘಂ
ಮೌನಂ ದಂಡಗ್ರಹಣಮಶನಂ ಭಿಕ್ಷಯಾ ಭಸ್ಮಶೌಚಂ ॥
ವೈರಾಗ್ಯಂಚ ತ್ರಿನಯನ ಭವತ್ತತ್ವಬೋಧಾದ್ವಿಹೀನಂ
ಮೂಲಾದೇವ ಧ್ರುವಮಲವಣಂ ಸರ್ವಮೇತದ್ವಿಭಾತಿ ॥೫೪॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ತತ್ವಜ್ಞಾನಸ್ಯೋಪಾದೇಯತಾಮಭಿಸಂಧತ್ತೇ ॥ ಆಶಾಇತಿ ॥ ಹೆ ತ್ರಿನಯನ, ಆಶಾದಿಶಃ, ಆಶಾದಿಗತಿತೃಷ್ಣಯೋರಿತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್. ವಾಸಶ್ಚೇಲಂ, "ವಸ್ತ್ರಮಾಚ್ಛಾದನಂ ವಾಸಶ್ಚೇಲಂ ವಸನಮಂಶುಕಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ಶಯನಂ—ಶಯನೀಯಂ, ಅವನೀ—ಭೂಮಿಃ, "ಶಯ್ಯಾಯಾಂ ಶಯನೀಯವತ್ । ಶಯನಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ದೀರ್ಘಮಾಜನ್ಮನ ಆಮರಣಮಾಯಾತಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂಚ, ತಲ್ಲಕ್ಷಣಮಾಖ್ಯಾತಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪೌಷ್ಕರೆ-"ಕರ್ಮಣಾಮನಸಾವಾಚಾ ಶ್ರವಣಾದ್ದರ್ಶನಾದಪಿ । ಮಾತೃವನ್ಮನ್ಯತೆನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೀಮಪಿ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ॥ ತದೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್" ಇತಿ. ಮುನೇರ್ಭಾವೋಮೌನಂ ವಾಗ್ಯತತ್ವಂ, "ಅಥ ಮೌನಮಭಾಷಣಂ" ಇತ್ಯಮರಃ. ದಂಡಗ್ರಹಣ ಮತ್ಯಾಶ್ರಮಿಲಾಂಛನಂ, ಭಿಕ್ಷಯಾ—ಮಾಧೂಕರ್ಯಾ, ಅಶನಂ—ಭೋಜನಂ, ಭಸ್ಮನಾ, ಶೌಚಂ—ಶುಚಿತ್ವಂ, ಆಗ್ನೆಯಸ್ನಾನಂ, ವೈರಾಗ್ಯಮೈಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷವೈಮುಖ್ಯಂ ಚ, ಭವತಸ್ತವ, ತತ್ವಸ್ಯ—ಅನಾರೋಪಿತಸ್ವರೂಪಸ್ಯ, ಬೋಧಾತ್—ಜ್ಞಾನಾತ್, ವಿಹೀನಂ ಚೇತ್, ಏತತ್ಸರ್ವಂ, ಮೂಲಾದೇವ—ಆದೆರೆವ, ಅಲವಣ ಮರಸರುಚಿ ಅಸಾರಮಿತಿಯಾವತ್ ವ್ಯರ್ಥಂಸತ್, ವಿಭಾತಿ, ಧ್ರುವಂ ನಿಶ್ಚಿತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಏತೆನತತ್ವಜ್ಞಾನಂ ನಿಶ್ರೆಯಸಹೆತುರಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ. ॥ ೫೪ ॥

೮॥ ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಜನರು ದಿಗಂಬರರಾದಾಗ್ಯೂ, ಭೂಶಯನವಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲವೊದಲುಗೊಂಡು ಸಾಯುವಪರ್ಯಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಮೌನಿಗಳಾದಾಗ್ಯೂ, ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿಗೆಸಲ್ಲುವ ದಂಡವಂ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ತಿಂದಾಗ್ಯೂ, ಭಸ್ಮಸ್ನಾನವಂ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ, ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದಾಗ್ಯೂ ಮುಕ್ತಿಫಲವು ಲಭಿಸದೆಂಬುವ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾದದ್ದು. ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ನಿಮಿತ್ತವೆಂದು ಭಾವವು. ॥ ೫೪ ॥

ಮಾ॥ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಕಾಲಂ ಚಿರತರಮಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ರಾದಿಲೋಕೇ
ಕರ್ಮಚ್ಛೇದಾತ್ಪುನರಪಿ ತತಸ್ಸ್ಯಾದಧಸ್ತಾನ್ನಿಪಾತಃ ॥
ಏಕಂನಿತ್ಯಂ ಪದಮುಪಗತಕ್ಲೇಶಕರ್ಮೋರ್ಮಿಪಾಕಂ
ಶೈವಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಯದಿಹಸುಲಭಂ ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಪುಂಸಾಂ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥ ಜ್ಞಾನಯೊಗಲಭ್ಯಂ ಶಿವಸ್ವರೂಪಂ ಮುಕ್ತಿಬೀಜಂ ಮನ್ವಾನಃ ಕಮಲಾಸನಾದಿ ಲೊಕಭೊಗಸ್ಯ ಭಂಗುರತಾಂಭಣತಿ ॥ ಸ್ಥಿತ್ವೇತಿ ॥ ಹೆ ಭಗವನ್, ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ರಾದಿಲೊಕೆ—ಸತ್ಯಲೊಕಸ್ವರ್ಗಾದೌ, ಚಿರತರಂ, ಕಾಲಂ, ಸ್ಥಿತ್ವಾಪಿ, "ಕಾಲಾಧ್ವನೊರತ್ಯಂತಸಂಯೊಗೆ" ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಾ. ಕರ್ಮಚ್ಛೆದಾತ್— ಭೊಗೆನಪುಣ್ಯಕರ್ಮಕ್ಷಯಾತ್, ಪುನರಪಿ, ತತಃ—ಸತ್ಯಲೊಕಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೊಕಾತ್, ಅಧಸ್ತಾತ್— ಅಧೊವಿದ್ಯಮಾನೆ ಮರ್ತ್ಯಲೊಕೆ, ನಿಪಾತೊನಿಪತನಂ, ಸ್ಯಾದ್ಭವೆತ್, "ಕ್ಷೀಣೆ ಪುಣ್ಯೆ ಮರ್ತ್ಯಲೊಕಂ ವಿಶಂತಿ" ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್. ಇಹ—ಅಸ್ಮಿನ್ಲೊಕೆ, ಪುಂಸಾಂ-ಶಕ್ತ್ಯಂಬುಕ್ಷಾಳಿತಾತ್ಮನಾಂ, ಜ್ಞಾನಯೊಗೆನ ಗುರೂಪದೆಶಲಬ್ಧತತ್ವಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೆ ಗುರೊರಧಿಗತಂಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನೊಯೊಗಃ ಜ್ಞಾನಯೊಗಃ ತೆನ, ಶೈವಂ, ಜ್ಯೊತಿಃ, ಸುಲಭಮಿತಿಯತ್, ತತ್ ಶಿವಪದಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಂ, ಏಕಂ, ಪದಂ, ನಿತ್ಯಂ—ಅನಶ್ವರಸ್ವರೂಪಂ, ಕೈವಲ್ಯರೂಪತ್ವಾತ್. ಕಿಂಚ, ಅಪಗತಕ್ಲೆಶಕರ್ಮೊರ್ಮಿಪಾಕಂ ಅವಿದ್ಯಾಸ್ಮಿತರಾಗದ್ವೆಷಾಭಿನಿವೆಶಾಃ ಕ್ಲೆಶಾಃ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾತ್ಮಕಂಕರ್ಮ

ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸೆ ಶೋಕಮೋಹೌಜರಾಮರಣೆ ಇತಿ ಪ್ರಾಣಮನೋದೇಹಾಶ್ರಯಾಃ ಷಡೂರ್ಮಯಃ ಪಾಕಾಃ ವಿಪಾಕಾಃ ಜಾತ್ಯಾಯುರ್ಭೋಗಾಃ ಅಪಗತಾಃ ಕ್ಲೇಶಕರ್ಮೋರ್ಮಿಪಾಕಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ತತ್ತಥೋಕ್ತಂ, ತಸ್ಮಾನ್ನಿತ್ಯಪದಪ್ರೇಪ್ಸುಭಿಃ ಸ್ವಾತ್ಮನಿ ಶಿವಃಸದಾಚಿಂತನೀಯ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ. ಉತ್ತರವಾಕ್ಯಗತೋಯಚ್ಛಬ್ದಸ್ತಚ್ಛಬ್ದೋಪಾದಾನಂ ನಾಪೇಕ್ಷತೇ. ‖ ೫೫ ‖

ಟ ‖ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದವನು ಪುಣ್ಯಬಲದಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕ ದೇವಲೋಕ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಹುಕಾಲಪರ್ಯಂತರ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾದಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದುಕಾರಣ ಸ್ಥಿರಪದವಂ ಸೇರಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಅದ್ವಿತೀಯವೂ, ಅವಿದ್ಯಾ ಅಸ್ಮಿತೆ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಅಭಿನಿವೇಶಗಳೆಂಬ ಪಂಚಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಹಸಿವು ತೃಷೆ ಶೋಕ ಮೋಹ ಮುಪ್ಪು ಸಾವು ಎಂಬ ಷಡೂರ್ಮಿಗಳಿಂದಲೂ ಜಾತ್ಯಾಯುರ್ಭೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವ ಶಿವತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುವರಾಗಬೇಕು. ‖ ೫೫ ‖

***

ಮೂ‖ ಶಕ್ರಾದೀನಾಂ ಕ್ರತುಫಲಜುಷಾಂ ಯತ್ಸುಖಂ ನಾಕಲೋಕೇ
ತತ್ಕೀಟಾದೇರ್ನರಕನಿಲಯಸ್ಯಾಪಿ ತುಲ್ಯಂವಿಭಾತಿ ‖
ಯೇನೈಕಾಂತಂ ನಭವತಿ ಸುಖಂಕಸ್ಯಚಿನ್ನಾಪಿದುಃಖಂ
ದ್ವಂದ್ವಗ್ರಸ್ತಂ ತ್ರಿಭುವನಮಿದಂ ತ್ವಂತುತಸ್ಮಾದ್ವಿಮುಕ್ತಃ‖೫೬

ವ್ಯಾ‖ ಅಥ ಶಿವಸ್ಯ ಸರ್ವದಾಬಂಧರಹಿತತ್ವಂ ವಕ್ತುಮಾಹ ‖ ಶಕ್ರಾದೀನಾಮಿತಿ ‖ ಹೆ ಭಗವನ್, ಕ್ರತೂನಾಮಶ್ವಮೇಧಾದೀನಾಂ ಫಲಂಜುಷಂತೆ ಸೇವಂತೆ ಇತಿ ಕ್ರತುಫಲಜುಷಸ್ತೇಷಾಂ, ಶಕ್ರಾದೀನಾಂ—ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತಾನಾಂ, ನಾಕಲೋಕೆ-ಸ್ವರ್ಗೆ, ಯತ್ಸುಖಂ, ತತ್—ತಾದೃಶಮನುಕೂಲತಯಾವೇದ್ಯತ್ವಲಕ್ಷಣಂ, ಸುಖಂ, ನರಕೊ ನರಕಲೊಕೊ ನಿಲಯಃಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯತಸ್ಯ, ಕೀಟಾದೇಃ— ಕೀಟಪ್ರಮುಖಜಂತೋರಪಿ, ತುಲಯಾಸಂಮಿತಂ

ತುಲ್ಯಂ ಸಮಾನಂ, ವಿಭಾತಿ—ಭಾಸತೆ, ವಿವೇಕವತಾಮಿತಿಶೇಷಃ. ನನು ನರಕಲೋಕನಿವಾಸಿನಾಂ ದುಃಖಮೇವ ನತುಸುಖಂ ನಾಕಲೋಕವಾಸಿನಾಂತು ಸುಖಮೇವ ನತು ದುಃಖಂ ಅತಃಕಥಮುಭಯಸಾಮ್ಯಮಿತ್ಯತ್ರೋಪಪತ್ತಿಂ ವಸ್ತುಗತ್ಯಾಭಿಧತ್ತೆ ॥ ಯೇನೇತಿ ॥ ಯೇನಕಾರಣೇನ, ಕಸ್ಯಚಿನ್ನಾಕವಾಸಿನೋ ನರಕವಾಸಿನೋ ಮರ್ತ್ಯವಾಸಿನೋ ವಾ, ಸುಖಂ, ಏಕಾಂತಂ ನಿಯತಂ, ನಭವತಿ,—ದುಃಖಮಪಿ, ಏಕಾಂತಂ, ನಭವತಿ,—ಕಿಂತು, ಇದಂ, ತ್ರಿಭುವನಂ, ದ್ವಂದ್ವಗ್ರಸ್ತಂ—ಸುಖದುಃಖಯುಕ್ತಂ,—ಅತ್ರ ತ್ರಿಭುವನಪದೇನ ತ್ರಿಭುವನಸ್ಥಾ ಭೋಕ್ತಾರೋ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ ತೇ ಸುಖದುಃಖದ್ವಯಗ್ರಸ್ತಾ ಇತಿ ಯಾವತ್. ಯದಾಹುಃ—" ಕಸ್ಯಾತ್ಯಂತಂ ಸುಖಮುಪನತಂ ದುಃಖಮೇಕಾಂತತೋವಾ । ನೀಚೈರ್ಗಚ್ಛತ್ಯುಪರಿಚದಶಾಚಕ್ರನೇಮಿಕ್ರಮೇಣ " ಇತಿ. ಇಹಸುಖದುಃಖಗ್ರಾಸಮಾತ್ರಂ ತ್ರಿಭುವನಸ್ಥಾನಾಂ ಸಮಾನಮಿತ್ಯಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ದುಃಖವತ್ಸುಖಮಪಿ ವಿವೇಕಿಭಿಃ ಪರಿಹರಣೀಯಮಿತಿಜ್ಞಾಪಿತಂ. ಹೈನ್ಯಾಧಿಕ್ಯಕೃತಸ್ತು ಸುಖದುಃಖಭೇದಸ್ತತ್ರತತ್ರ ವಿದ್ಯತಏವೇತಿ ವೇದ್ಯಂ. ತ್ವಂತು, ತಸ್ಮಾತ್ಸುಖದುಃಖದ್ವಂದ್ವಾತ್, ವಿಮುಕ್ತಃ—ವಿಶೇಷೇಣಮುಕ್ತಃ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಃ, ತತ್ಕಾರಣಕರ್ಮಾಭಾವಾದಿತಿ ಭಾವಃ. ॥ ೫೬ ॥

ಟ ॥ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ ! ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೂ, ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವ ನರಕವಾಸಿಗಳಾದ ಕೀಟಾದಿಜಂತುಗಳೂ ಸಮಾನಗಳೆಂದು ವಿವೇಕಿಗಳು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ,— ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸುಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ; ನರಕವಾಸಿಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ತ್ರಿಲೋಕವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀನಾದರೋ ಆ ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡರಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿರುತ್ತೀಯೆ. ॥೫೬

ಮೂ ‖ ಬಂಧಚ್ಛೇದಾದಿಹತನುಭೃತಾಂ ಯತ್ತ್ವಯಾಸಾಕಮೈಕ್ಯಂ
ಸಾಚೇನ್ಮುಕ್ತಿಶ್ಶಿವ ಕಿಮನಯಾಯಾತುಯತ್ರಾಂಧಕೂಪಃ ‖
ತ್ವಂಮೇ ಸ್ವಾಮೀ ಭವದನುಚರಶ್ಯರ್ವಯತ್ಸರ್ವದಾಹಂ
ತದ್ಧಿಶ್ಲಾಘ್ಯಂಸ್ವಪತಿಪದವೀಂ ಕಾಮಯಂತೇನಭೃತ್ಯಾಃ ‖೫೩‖

ವ್ಯಾ ‖ ಇದಾನೀಂ ದಾಸ್ಯೈಕಲೋಲುಪತಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾವೇಶಾತ್ಕಿಂಚಿದಾಹ ‖ ಬಂಧಚ್ಛೇದಾದಿತಿ ‖ ಹೆ ಶಿವ, ಇಹಾಸ್ಮಿನ್ಲೋಕೆ, ದೀಕ್ಷಯಾ, ಬಂಧಚ್ಛೇದಾತ್ಪಂಚಪಾಶಚ್ಛೇದಾತ್, ತನುಭೃತಾಂ—ಶಿವದೀಕ್ಷಾವತಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ, ತ್ವಯಾ ಸಾಕಂ ಸಹ, ಯದೈಕ್ಯಂ—ಸಿದ್ಧಾಂತಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಂ ಪರಮಶಿವಸಾಮ್ಯಲಕ್ಷಣಂ, ಯದ್ವಾ ಇಹ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗಸನ್ಯಾಸೈಃ ಬಂಧಚ್ಛೇದಾದವಿದ್ಯಾವಿಚ್ಛೇದಾತ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾದ್ವಾ ಅವಿದ್ಯಾನಿವರ್ತನಾತ್ ತ್ವಯಾಸಹ ಯದೈಕ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೈಕರಸತ್ವಲಕ್ಷಣಂ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮೇಕತ್ವಂ. ಸಾ, ಮುಕ್ತಿಶ್ಚೇತ್, ಅನಯಾಮುಕ್ತ್ಯಾ, ಕಿಂ, ಅಸ್ಮಾಕಂ ಕಿಂಫಲಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ವಿಧೆಯಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಸೆತಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗನಿರ್ದೆಶಃ. ಯತ್ರ, ಅಂಧಕೂಪಃ, ತತ್ರ, ಸಾ, ಯಾತು—ಗಚ್ಛತು, ಮಮಮಾಸ್ತ್ವಿತಿಭಾವಃ. ಕುತಸ್ತತ್ರಾಹ‖ ತ್ವಮಿತಿ ‖ ಶೃಣಾತಿಹಿನಸ್ತಿಸರ್ವಂ ಕಾರ್ಯಮಂತಕಾಲೆ ಇತಿವಾ ಶೃಣಾತಿ ಭಕ್ತಾನಾಂದುಃಖಮಿತಿವಾಶರ್ವಃ ಹೆಶರ್ವ, ತ್ವಂ, ಮೆ, ಸ್ವಾಮೀ, ಅಹಂ, ಸರ್ವದಾ, ಭವದನುಚರಃ, ತ್ವದ್ಭೃತ್ಯ ಇತಿ ಯಾವತ್. ತತ್, ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ—ಸ್ತುತ್ಯಂ, ನತ್ವೆಕದಾಭೃತ್ಯೋನ್ಯದಾತ್ವಭೃತ್ಯಇತಿ ಅತ್ರಾರ್ಥಾಂತರಂನ್ಯಸ್ಯತಿ. ತಥಾಹಿ, ಭೃತ್ಯಾಃ, ಸ್ವಪತಿಪದವೀಂ—ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಪದಂ, ನ ಕಾಮಯಂತೆ—ನಾಭಿಲಷಂತಿ, ಯದಿಕಾಮಯೆರ್ರ ತದಾ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿಣೋ ಭವೆಯುರಿತಿಭಾವಃ. ‖ ೫೩ ‖

ಟಿ ‖ ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಂಪನ್ನರಾದ ಜನರಿಗೆ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಪ್ರಕಾರ ಪರಶಿವಸಾಮ್ಯವೇ ಮುಕ್ತಿಯೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಇದು ನನಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನೀನು ಪ್ರಭುವು ನಾನು ನಿನಗೆ ಸೇವಕನೆಂಬುದು ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಸೇವಕರು ತಮ್ಮ

ಪ್ರಭುಪದವಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ದ್ರೋಹವು ಸಂಘಟಿಸುವುದೆಂದಾಶಯವು. ॥ ೫೭ ॥

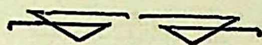
ಮೂ ॥ ವಾತೋದ್ಧೂತಸ್ಫುಟಕಮಲಿನೀ ಪತ್ರತೋಯೋಪಮಾನೇ
ಕೋವಿಶ್ವಾಸಂವ್ರಜತಿಚಪಲೇ ಜನ್ಮಿನೋ ಜೀವಿತೇಸ್ಮಿನ್ ॥
ಅಂತಸ್ತೃಷ್ಣಾಪ್ರಿಯಸಹಚರೀ ನಿರ್ಭರಾಲಿಂಗಿತಂಮೇ
ಚೇತಶ್ಶಂಭೋಸ್ವಪಿತಿನಯಥಾತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರುಷ್ವ ॥೫೮॥

ವ್ಯಾ ॥ ಸಂಪ್ರತಿಸ್ವಚೇತಸಸ್ತೃಷ್ಣಾಪಾರತಂತ್ರ್ಯಪರಿಹಾರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಿ ॥ ವಾತೋದ್ಧೂತೇತಿ ॥ ಹೇ ಶಂಭೋ, ವಾತೋದ್ಧೂತಂ ವಾಯುನಾಕಂಪಿತಂ ಅತಏವ ಸ್ಫುಟಂ ಭಿನ್ನಂ ಕಮಲಿನ್ಯಾಃ ನಳಿನ್ಯಾಃ ಯತ್ಪತ್ರಂತತ್ರಯತ್ತೋಯಂ ಜಲಂ ತದುಪಮಾನಂ ಉಪಮಾ ಯಸ್ಯತಸ್ಮಿನ್ ತಥೋಕ್ತೇ, ಚಪಲೇ—ಚಂಚಲೆ, ಜನ್ಮಿನಃ—ಪ್ರಾಣಿನಃ, ಅಸ್ಮಿನ್, ಜೀವಿತೆ—ಜೀವನೇಆಯುಷಿ, ಕಃಬುದ್ಧಿಮಾನ್, ವಿಶ್ವಾಸಂ—ಸ್ಥಿರಮಿದಮಿತಿವಿಸ್ರಂಭಂ, ವ್ರಜತಿ, ನಕೋಪಿ ವಿಶ್ವಸತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತಸ್ಮಾತ್, ಅಂತಶ್ಶರೀರಾಂತೆ, ಮೆ, ಚೇತಶ್ಚಿತ್ತಂ, ಪ್ರಿಯಾಸಹಚರೀ 'ಸ್ತ್ರಿಯಾಃಪುಂವದ್ಭಾಷಿತಪುಂಸ್ಕಾದಿತ್ಯಾದಿನಾ ಪುಂವದ್ಭಾವಃ. ತೃಷ್ಣೈವಪ್ರಿಯಸಹಚರೀ ತಯಾ, ನಿರ್ಭರಮಾಲಿಂಗಿತಂಸತ್, ಯಥಾ, ನಸ್ವಪಿತಿ ಪರವಶಂ ನಶೆತೆ, ತಥಾ, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಂ, ಕುರುಷ್ವ, "ರುದಾದಿಭ್ಯಸ್ಸಾರ್ವಧಾತುಕೆ" ಇತಿ ಇಡಾಗಮಃ. ಮಮ ವಿಷಯವಾಂಛಾಂ ನಿವರ್ತ್ಯಕೃಪಯಾ ಮಾಂ ತ್ವದೇಕತಾನಮಾನಸಂಕುರು. ಯೆನ ಜೀವನೆಭಂಗುರೆಪಿ ಅಲ್ಪಕಾಲಂವಾ ಭವವಾರ್ಧಿಂತೀರ್ತ್ವಾ ಸ್ಥಿರಂಪರಮಂಪದ ಮಾಸಾದಯಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯಭಿಸಂಧಿಃ. ॥ ೫೮ ॥

———:o:———

ಟ ॥ ಸುಖಕರನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಳ್ಳಾಡುವ ತಾವರೆಯೆಲೆ ಮೇಗಳ ನೀರಿನಂತೆ ಅಸ್ಥಿರವಾದ ಈ ಆಯುಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೂ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣ ದೇಹಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯಲ್ಲೆರಗದೆ ಭವಬಾಧೆ

ಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ‖ ೫೮ ‖

ಮೂ ‖ ತ್ವನ್ನೇತ್ರಾಗ್ನಿ ವ್ಯತಿಕರಮಿವ ಪ್ರಾಕ್ತನಂ ಪುಷ್ಪಚಾಪಃ
ಸ್ಮೃತ್ವಾನೂನಂ ವ್ಯವಸಿತ ಮತಿರ್ವೈರ ನಿರ್ಯಾತನಾಯ ‖
ಯತ್ಸಂಸಕ್ತಂ ತವ ಚರಣಯೋರ್ದೇವ ಸೇವಾನುರಾಗಾ
ತ್ತನ್ಮೇಚೇತಃಪ್ರಹರತಿಶರೈಸ್ತ್ರ್ಯಕ್ಷ ತದ್ರಕ್ಷಯತ್ನಾತ್ ‖

ವ್ಯಾ‖ ಅಥ ಸ್ತೋತ್ರಕಾರೋ ಮನ್ಮಥ ಮಾರ್ಗಣ ಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ‖ ತ್ವನ್ನೇತ್ರೇತಿ ‖ ತ್ರೀಣಿ ಅಕ್ಷೀಣಿ ದಹನಾದೀನಿ ಯಸ್ಯ ಸಸ್ತ್ರ್ಯಕ್ಷಃ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಕೃತ್ಯಂ ವಿನಕ್ಷ್ಯುರನೌಚಿತ್ಯಪರಿಹಾರಾಯ ತದನುಗುಣಂ ತ್ರ್ಯಕ್ಷೇತಿಪದಂ ಸಾಭಿಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಯುಙ್ಕ್ತೆ ಹೆ ತ್ರ್ಯಕ್ಷ, ಪುಷ್ಪಚಾಪಃ ಮನ್ಮಥಃ, ಪ್ರಾಕ್ತನಂ—ಪೂರ್ವಂಜಾತಂ, ತ್ವನ್ನೇತ್ರಾಗ್ನಿ ವ್ಯತಿಕರಂ—ತವನೇತ್ರಾಗ್ನಿನಾ ಸಂಜಾತಂ ವ್ಯಸನಂ "ವ್ಯತಿಕರೋ ವ್ಯಸನವ್ಯತಿಷಂಗಯೋಃ" ಇತಿವಿಶ್ವಃ. ಸ್ಮೃತ್ವೈವ, ವೈರನಿರ್ಯಾತನಾಯ—ವಿರೋಧಪ್ರತೀಕಾರಾಯ, "ವೈರಶುದ್ಧಿಃಪ್ರತೀಕಾರೋ ವೈರನಿರ್ಯಾತನಂಚಸಃ" ಇತ್ಯಮರಃ. ವ್ಯವಸಿತಮತಿರುದ್ಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಸ್ಸ್ಸನ್, ತವ, ಚರಣಯೋಃ, ಸೇವಾಯಾಂ—ಭಜನೆ, ಅನುರಾಗಾದಿಚ್ಛಾತಃ, ಸಂಸಕ್ತಂ—ಲಗ್ನಂ, ಯತ್, ಮೆ, ಚೆತಃ, ತತ್, ಶರೈಃ, ನೂನಂ, ಪ್ರಹರತಿ—ವಿಧ್ಯತಿ, ನೂನಮಿತ್ಯರ್ಥ ನಿಶ್ಚಯೆ ಪ್ರಯುಕ್ತಮಿದಮವ್ಯಯಂ ತಥಾಚ ಸತ್ಯಮಿದಮುಕ್ತಂಮಯಾ ನತ್ವನ್ಯತ ಮಿತ್ಯರ್ಥೋ ಲಭ್ಯತೆ ನಚೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಂ ವ್ಯಂಜಯಿತುಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ ಇವ ಶಬ್ದೇನೈವ ತದ್ವ್ಯಂಜನಾದಿತಿ ವಿಮರ್ಶಿತವ್ಯಂ. ಹೆ ದೆವ, ತತ್ ತ್ವಚ್ಚರಣಚಿಂತನ ಪ್ರವೀಣಂ ಮಚ್ಚಿತ್ತಂ, ಯತ್ನಾತ್, ರಕ್ಷ ಪಾಲಯ, ಹೆದೆವ ಭವದ್ವೈರೀಮಾರಸ್ತವ ಪ್ರತೀಕರ್ತುಮಕ್ಷಮೊ ಮದೀಯಂ ಮಾನಸಂ ತ್ವದೀಯೊ ಭೃತ್ಯೋಯಮಿತಿ ಬಾಧತೆತರಾಂ ತತಸ್ತದ್ರಕ್ಷಣೆ ಯತ್ನಂಕುರು ಅನ್ಯಥಾ ತವ ಮಹಲ್ಲಾಘವಂ ಸ್ಯಾದಿತಿಭಾವಃ. ಪ್ರತ್ಯನೀಕಮಲಂಕಾರಃ ಯದಾಹುಃ—"ಬಲಿನಃಪ್ರತಿಪಕ್ಷಸ್ಯ ಪ್ರತೀಕಾರೆಸುದುಸ್ತರೆ । ಯಸ್ತದೀಯ ತಿರ

ಸ್ಕಾರಃಪ್ರತ್ಯನೀಕಂ ತದುಚ್ಯತೆ" ಇತಿ ಹೆತುಹೆತುಮದ್ಭಾವಾದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ ಪ್ರತ್ಯನೀಕಯೊಸ್ಸಂಕರಃ. ॥ ೫೯ ॥

ಟ ॥ ತ್ರಿಲೋಚನನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ನಿನ್ನ ವೈರಿಯಾದ ಮನ್ಮಥನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರದಿಂದುಂಟಾದ ಕೇಡನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಯೋ ಎಂಬಹಾಗೆ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ನಿನ್ನಮೇಲೆ ಹಗೆತನವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಶಕ್ತನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಸೇವಕನೂ ಬಲಹೀನನೂ ಆದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ಧಾನೆ ಅದುಕಾರಣ ನೀನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿರುವ ವಿಪತ್ತನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವನಾಗು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಅಗೌರವವು ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂದು ಭಾವವು. ॥೫೯ ॥

ಮೂ ॥ ದೇವಸ್ತ್ವದ್ಭವತಿ ಭಗವನ್ ಸರ್ವಸರ್ಗಸ್ಯಸಾರ
ಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪೂರ್ವಂಮಹದಿತಿಪದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮುತ್ಕರ್ಷಮಾಹ॥
ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂತೇ ಸ್ಮರಹರ ಮಹಾದೇವನಾಮ್ನೈವಲೋಕೇ
ದೂರಾರೂಢಂ ವರದಕಿಮಹಂಸ್ತೋತ್ರಮನ್ಯತ್ಕರೋಮಿ ॥೬೦

ವ್ಯಾ॥ ಅಥ ಮಹಾದೆವಶಬ್ದಂ ನಿರ್ಬ್ರುವನ್ನಾಹ ॥ ದೆವಇತಿ ॥ ಹೆ ಭಗವನ್—ಸಮಗ್ರೈಶ್ವರ್ಯವೀರ್ಯಯಶಶ್ಶ್ರೀಃ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನ, ದೆವಃ-ದೆವಶಬ್ದವಾಚ್ಯೊರ್ಥಸ್ತ್ವತ್, ಸರ್ವಸರ್ಗಸ್ಯ—ದೆವ ವಿದ್ಯಾಧರ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸ ಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರ ಪಿಶಾಚ ಗುಹ್ಯಕಾಂಡಜ ಸ್ವೇದಜ ಜರಾಯುಜೊದ್ಭಿಜಸರೀಸೃಪಸ್ಥಾವರಾಖ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಸರ್ಗಸ್ಯ ಭೂತಸರ್ಗಸ್ಯ, ಮಧ್ಯೆ, ಸಾರಃ—ಶ್ರೆಷ್ಠಃ, ಭವತಿ, " ಸಾರೊಬಲೆಸ್ಥಿರಾಂಶೆಚ ನ್ಯಾಯ್ಯೆ ಕ್ಲೀಬಂವರೆತ್ರಿಷು " ಇತ್ಯಮರಃ. ದೀವ್ಯತಿ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿದೆವಃ. ತಸ್ಮಾತ್—ದೆವತಾವಾಚಕದೆವಶಬ್ದಾತ್, ಪೂರ್ವಂ, ಪ್ರೋಕ್ತಂ, ಮಹದಿತಿಪದಂ—ಶಬ್ದಃ, ಉತ್ಕರ್ಷಮತಿಶಯಂ, ಆಹ—ಬ್ರೂತೆ, ಹೆ ಸ್ಮರಹರ, ಮಹಾದೆವನಾಮ್ನೈವ—ಮಹಾನ್ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟೊ ದೆವೊ ಮಹಾದೆವ ಇತಿ ಭವನ್ನಾಮ್ನೈವ, ಲೊಕೆ, ದೂರಮಾರೂಢಂ ದೂರಾರೂಢಂ ಅತ್ಯುನ್ನತಂ, ತೆ—ತವ, ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ,

ಆಹ, ಹೇ ವರದ, ಕಿಮನ್ಯತ್, ಸ್ತೋತ್ರಂ—ಗುಣಾಭಿಧಾನಂ, ಕರೋಮಿ, ಸರ್ವಮಪಿಸ್ತೋತ್ರಂ ಮಹಾದೇವನಾಮ್ನೈವ ಕೃತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತದುಕ್ತಂತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹೇ—"ದೇವಾಂತರಾಣಿ ಪರಿಹಾಯ ಮಹತ್ಸು ನಿತ್ಯಂ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗವಿಭವೇಷು ಮಹೀಯಸೇ ಯತ್ ॥ ದೇವೋಮಹಾನಭಿಹಿತೋಸಿ ತತಃ ಕಪರ್ದಿನ್ ನಾಮ ತ್ವದೀಯಮಿದ ಮಂಗಿರಸೋನಿರಾಹುಃ" ಇತಿ. ॥ ೬೦ ॥

ಟಿ॥ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ದೇವಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ದೇವವಿದ್ಯಾಧರಾದ್ಯನೇಕ ವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ದೇವಶಬ್ದದ ಪೂರ್ವವರ್ತಿಯಾದ ಮಹಚ್ಛಬ್ದವು ನಿನ್ನ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನುಸುರುತ್ತದೆ. "ಮಹಾದೇವ" ಎಂಬ ನಿನ್ನ ನಾಮಧೇಯವೇ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ,—ವರಪ್ರದನಾದೆಲೈ ಶಿವನೇ! ನಾನು ಮತ್ಯಾವ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಿ. ॥ ೬೦ ॥

ಮೂ ॥ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂಮೃಗಜಮಜಿನಂ ಜೀರ್ಣಕೌಪೀನಮೇಕಂ
ಕಂಥಾರಥ್ಯಾನಿಪತಿತಜರಚ್ಚೀರಲೇಶೈಶ್ಚ ಲಘ್ವೀ ॥
ಏತಾವಾನ್ಮೇ ಹರ ಪರಿಕರಸ್ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ನಿತ್ಯಂ
ಭೂಯಾದ್ಭೂಯಸ್ತವಚರಣಯೋರ್ಭೂಯಸೀಭಕ್ತಿರೇಕಾ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಅಥಾತ್ಮನೋ ವೈರಾಗ್ಯಪರಿಕರಂ ಭವೇಭವೇ ಭಕ್ತಿಂಚ ಸ್ತೋತ್ರಕೃದರ್ಥಯತೆ ॥ ಭಿಕ್ಷೇತಿ ॥ ಹೆ ಹರ, ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರಂ—ಖರ್ಪರಂ, ಮೃಗಜಂ—ಮೃಗಾಂಗಜನ್ಯಂ, ಅಜಿನಂ—ಚರ್ಮ, ಏಕಂ, ಜೀರ್ಣ ಕೌಪೀನಂ, ರಥ್ಯಾಯಾಂ ನಿಪತಿತೈಃ ಜರದ್ಭಿರ್ಜೀರ್ಣೈಃ ಚೀರಲೇಶೈರ್ವಲ್ಕಲಖಂಡೈಃ, ಲಘ್ವೀ—ಲಘುಃ, ಕಂಥಾಚ, ಇತ್ಯೇತಾವಾನ್—ಇಯಾನ್, ನಿತ್ಯಂ, ಪರಿಕರಃ—ಶರೀರಸ್ಥಿತಿಸಾಧನದ್ರವ್ಯಸಂಪತ್, ಭೂಯಾದ್ಭವತು, ಭೂಯಃ—ಪುನಃಪುನಸ್ತು, ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ—ಭವದನುಗ್ರಹೇಣ, ತವ, ಚರಣಯೋಃ, ಭೂಯಸೀ, ಭಕ್ತಿಃ, ಏಕಾ, ಭೂಯಾತ್, ಭಕ್ತಿಃಕಾಯತೋವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷ ಇತ್ಯೇಕೆ. ಪೂಜ್ಯವಿಷಯೋನುರಾಗ ಇತ್ಯಪರೆ ಯೋಗ್ಯತಾವಶಲಕ್ಷಣೋ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷಇತ್ಯನ್ಯೇ. ॥ ೬೧ ॥

ಟ || ಎಲೈ ಶಿವನೇ ! ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯು, ಹುಲ್ಲೆಯಚರ್ಮವು, ಒಂದು ಹಳೆಯದಾದ ಕೌಪೀನವು, ಒಂದು ಕಂಥೆಯು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರವೇ ನನ್ನ ದೇಹರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಲಿ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಭಕ್ತಿಯು ನನಗೆ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿ. || ೬೧ ||

ಮೂ || ಅವ್ಯಕ್ತಾಕ್ಷರಜಲ್ಪಿತೈರಪಿ ಶಿಶೋಃ ಪ್ರೀತಿರ್ಗುರೂಣಾಂಭವೇ
ತ್ತೇನಾಸ್ಮದ್ವಚನಂ ಮಲೀಮಸಮಪಿ ಸ್ಯಾತ್ತುಷ್ಟಿಹೇತುಸ್ತವ||
ಶಂಭೋತ್ವದ್ಗುಣಕೀರ್ತನಾತ್ಕಿಮಪಿ ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ಮಯೋ
[ಪಾರ್ಜಿತಂ
ತೇನಾಸ್ತುಪ್ರಭವಾಂತರೇಪಿ ಮಹತೀತ್ವಯ್ಯೇವಭಕ್ತಿರ್ಮಮ ||

ವ್ಯಾ || ಭೂಯೋಪಿಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂಶ್ಲೋಕಾಭ್ಯಾಂಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ || ಅವ್ಯಕ್ತೇತ್ಯಾದಿ || ಹೆ ಶಂಭೊ, ಶಿಶೋಃ ಜಾತವೇಕವಚನಂ ಶಿಶೂನಾಂ. ಅವ್ಯಕ್ತಾಕ್ಷರಜಲ್ಪಿತೈರಸ್ಪಷ್ಟವರ್ಣವದ್ಭಿರ್ವಚೊಭಿರಪಿ, ಗುರೂಣಾಂ—ಪಿತ್ರೂಣಾಂ, ಪ್ರೀತಿಃ, ಭವೇತ್, “ಗುರುಸ್ತ್ರೀಷ್ಪತೌಶ್ರೇಷ್ಠೆ ಗುರೌಪಿತರಿ ದುರ್ಭರೆ” ಇತಿ ಶಬ್ದಾರ್ಣವೆ. ತೆನ ಕಾರಣೆನ, ಅಸ್ಮದ್ವಚನಂ, ಮಲೀಮಸಂ—ಮಲಿನಮಪಿ, ತವ, ತುಷ್ಟಿಹೆತುಸ್ಸಂತೊಷಕಾರಣಂ, ಸ್ಯಾದ್ಭವೇತ್; ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಜಗತಾಂಪಿತಾ ವಯುಂತ್ವತ್ಸೂನವಸ್ತಸ್ಮಾತ್, ತ್ವದ್ಗುಣಾನಾಂ, ಕೀರ್ತನಾತ್, ಕಿಮಪ್ಯನಿರ್ವಾಚ್ಯಂ, ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ, ಮಯಾ ಉಪಾರ್ಜಿತಂ—ಸಂಪಾದಿತಂ, ತೆನ ಪುಣ್ಯೆನ, ಪ್ರಭವಾಂತರೆ—ಜನ್ಮಾಂತರೆಪಿ, ತ್ವಯ್ಯೆವ, ಮಮ, ಮಹತೀ, ಭಕ್ತಿಃ, ಅಸ್ತು, ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂವೃತ್ತಂ– “ಸೂರ್ಯಾಶ್ವೈರ್ಮಸಜಾಸ್ತತಾಸ್ಸಗುರವಶ್ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ” ಇತಿ ಲಕ್ಷಣಾತ್. || ೬೨ ||

ಟ || ಸುಖಕರನಾದೆಲೈ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯೇ ! ಮಕ್ಕಳುಗಳ ತೊದಲ್ನುಡಿಗಳು ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ನನ್ನ

ಮಾತು ದೋಷಭರಿತವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಂದೆಯಾದ ನಿನಗೆ ಹರ್ಷಜನಕವಾಗದಿರಲಾರದು. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಗುಣಕಥನಮಾಡಿದುದ ರಿಂದುಂಟಾದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಕೂಡ ನನಗೆ ಅತಿಶಯ ವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿ. ॥ ೬೨ ॥

ಮೂ ॥ ಯತ್ರಕ್ವಚಿದ್ಭವತಿ ದೇವಮನುಷ್ಯತಿರ್ಯ
ಗ್ಯೋನೌ ಸ್ವಕರ್ಮಪರಿಪಾಕವಶಾತ್ಪ್ರಸೂತಿಃ ॥
ತತ್ರ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮಮ ಬಾಲಮೃಗಾಂಕಮೌಳೇ
ತ್ವತ್ಪಾದಭಕ್ತಿರಚಲಾಸ್ತು ಭವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥ ೬೩ ॥

ವ್ಯಾ ॥ ಯತ್ರೇತಿ ॥ ಹೇ ಬಾಲಮೃಗಾಂಕಮೌಳೆ—ಬಾಲೇಂದುಚೂಡ, ಯತ್ರ—ಯಸ್ಯಾಂ, ದೇವಮನುಷ್ಯತಿರಶ್ಚಾಂ, ಯೋನೌ, ಕ್ವಚಿತ್ಕುತ್ರಚಿತ್ ದೇವಯೋನೌ ಮನುಷ್ಯಯೋನೌ ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನೌ ವಾ, ಸ್ವಸ್ಯ—ಆತ್ಮನಃ, ಕ ರ್ಮಣೋ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಯಃಪರಿಪಾಕೋ ವಿಪಾಕಃ ತಸ್ಯ, ವಶಾ ದಧೀನತ್ವಾತ್, ಪ್ರಸೂತಿರುತ್ಪತ್ತಿಃ, ಭವತು, ತತ್ರ—ತಸ್ಯಾಂಯೋನೌ, ಸ್ಥಿ ತಸ್ಯಾಪಿ, ಮಮ, ಭವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್, ಅಚಲಾ—ದೃಢಾ, ತ್ವತ್ಪಾದಯೋಃ, ಭಕ್ತಿಃ, ಅಸ್ತು, ಯತ್ರಕ್ವಚಿದ್ಯೋನಾವಪಂಜಾಯೇತ ನಚ ತತ್ರತತ್ರ ಮೇ ನಿರ್ಬಂಧಃ ಕಿಂತ್ವತ್ರತದರ್ಥಯೇ ತತ್ರ ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿರೇವಾಸ್ತ್ವಿತಿ. ವಸಂತತಿಲಕ ವೃತ್ತಂ—" ಉಕ್ತಂವಸಂತತಿಲಕಂತಭಜಾಜಗೌಗಃ " ಇತಿಲಕ್ಷಣಾತ್. ॥ ೬೩

ಟಿ ॥ ಎಲೈ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಶಿವನೇ! ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ನನಗೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಮಾನವರಲ್ಲಾಗಲಿ ತಿರ್ಯಗ್ಜಂತುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಜನ್ಮವುಂಟಾದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಭಕ್ತಿಯು ದೃಢವಾಗಿರುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನಾಗು. ॥ ೬೩ ॥

ಮೂ || ಕಾಲೇನ ನೀತಸ್ಸರ್ವೋಽಪಿ
ಪುನರಾವರ್ತತೇಽಜನಃ ||
ಮಹಾಕಾಲೇನ ನೀತಾನಾಂ
ನಾವೃತ್ತಿರ್ವಿದ್ಯತೇ ಪುನಃ || ೬೪ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥ ಶಿವಭಕ್ತಾನಾಂ ಮರಣಾನಂತರಂ ಪುನರ್ಭವೋನಾಸ್ತೀತಿಶಾಸ್ತಿ || ಕಾಲೆನೆತಿ|| ಕಾಲೆನ-ಅಂತಕೆನ, ನೀತೊಲೊಕಾಂತರಂ ಪ್ರಾಪಿತಃ, ಸರ್ವೋಪಿಜನಃ, ಪುನಃ, ಆವರ್ತತೆ, ಕಲಯತಿ ಪ್ರೇರಯತಿ ಜಗದಿತಿಕಾಲಃ ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ಕಾಲಶ್ಚೆತಿ ಮಹಾಕಾಲಃ "ಅನ್ಯಾತು ಮಹತೀಶಕ್ತಿರ್ನಿಹಂತಿ ಸಕಲಂ ಜಗತ್ | ತಾಮಸೀ ಮೆ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಕಾಲಾಖ್ಯಾ ರುದ್ರರೂಪಿಣೀ" ಇತ್ಯುಕ್ತಕಾಲಾಖ್ಯ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತತ್ವಾದ್ವಾಕಾಲಃ ಮಹಾಕಾಲಃ ಶಿವಃ "ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರ್ಮಹಾಕಾಲೊ ಮಹಾನಟಃ" ಇತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್ ಮಹಾಕಾಲೆನ, ನೀತಾನಾಂತು ಭಕ್ತಾನಾಂ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿಃ-ಪುನರ್ಭವಃ, ನ ವಿದ್ಯತೆ. || ೬೪ |

ಟ|| ಯಮನಿಂದ ಲೋಕಾಂತರವಂ ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜನರು ಮರಳಿ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಬೇಕು. ಜಗತ್ಪ್ರೇರಕನಾದಕಾರಣ ಮಹಾಕಾಲನೆಂದು ಪೆಸರ್ವಡೆದ ಶಿವನಿಂದ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವ ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು. || ೬೪ ||

ಮೂ || ಮಹಾಕಾಲವನಂ ಸೇವೇ
ಕಯಾಚಿತ್ಫಲಲಿಪ್ಸಯಾ ||
ಸಂಸಾರಭ್ರಮಣೋದ್ಭೂತ
ಶ್ರಮಾಪಹರಣಕ್ಷಮಂ || ೬೫ ||

ವ್ಯಾ || ಅಥ ತಮೆವಮಹಾಕಾಲಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ ಇತ್ಯಾಹ || ಮಹಾಕಾಲೆತಿ || ಸಂಸಾರಭ್ರಮಣಾತ್-ಪುನಃ ಪುನರಾವರ್ತನಾತ್, ಉದ್ಭೂತಸ್ಯ-ಶ್ರಮಸ್ಯ, ಅಪಹರಣೆ-ನಿವರ್ತನೆ,ಕ್ಷಮಂ-ಸಮರ್ಥಂ, ಮಹಾಕಾಲಶ್ಶಿವಸ್ಯವ ವನಂ ಮಹಾಕಾಲವನಂ ತತ್, ಕಯಾಚೆದನಿರ್ವಾಚ್ಯಯಾ,

ಫಲಸ್ಯ, ಲಿಪ್ಸಯಾ—ಲಬ್ಧುಮಿಚ್ಛಯಾ, ಸೇವೇ—ಆಶ್ರಯೇ, ಮುಕ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಇತಿಭಾವಃ. ‖ ೬೫ ‖

ಟ ‖ ಜನನಮರಣ ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾನು ಆ ಆಯಾಸನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪರಶಿವನೆಂಬ ತೋಟವನ್ನು ಮೋಕ್ಷಫಲದ ಆಶೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತೇನೆ.‖೬೫

ಮೂ ‖ ದ್ವಿಜೋ ದಕ್ಷಿಣರಾಷ್ಟ್ರೀಯೋ ನವಗ್ರಾಮವಿನಿರ್ಗತಃ ‖
ಹಲಾಯುಧಬುಧಶ್ಶಂಭೋರಿಮಾಂ ಸ್ತುತಿಮಜೀಗ್ರಥತ್ ‖೬೬‖

ವ್ಯಾ ‖ ಅಥೈಕೇನಶ್ಲೋಕೇನ ಸ್ತೋತ್ರಕೃತಾ ಸ್ವವಂಶದೇಶಕೀರ್ತನಪೂರ್ವಕಂ ಸ್ತುತ್ಯುಪಸಂಹಾರಃ ಕ್ರಿಯತೇ ‖ ದ್ವಿಜಇತಿ ‖ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಶಿವಸಂಸ್ಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಜಾತೋದ್ವಿಜಃ, ದಕ್ಷಿಣರಾಷ್ಟ್ರೇ ಭವೋ ದಕ್ಷಿಣರಾಷ್ಟ್ರೀಯಃ, ನವಭಿರ್ಗ್ರಾಮೈಸ್ಸಪ್ತ ಭೂಲೋಕಾದ್ವಿನಿರ್ಗತೋ ನವಗ್ರಾಮವಿನಿರ್ಗತಃ, ಗ್ರಾಮಶಬ್ದೇನ ಗ್ರಾಮಸ್ಥಾ ಜನಾ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ. ಹಲಾಯುಧ ಇತಿ ಬುಧೋ ಹಲಾಯುಧಬುಧಃ, ತಂ ಸುಖಮಪ್ರೈರ್ಯತಾರೂಪಂ ಭಾವಯತೀತಿ ಶಂಭುಃ ತಸ್ಯ, ಇಮಾಂ, ಸ್ತುತಿಂ, ಅಜೀಗ್ರಥತ್ ಗ್ರಥಯಾಮಾಸೇತಿ ಸರ್ವಂಶಿವಮ್. ‖ ೬೬ ‖

ವ್ಯಾಖ್ಯಾಮಿಮಾ ಮಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರವಿವೇಕಕರ್ತ್ರೀಂ
ವೇದಾಗಮೋದಿತಮಹಾರ್ಥರಹಸ್ಯಗರ್ಭಾಂ ‖
ದುರ್ಬೋಧವಸ್ತುಘನಬೋಧಕರೀಂ ಸುಬೋಧಾಂ
ಗೃಹ್ಣಂತು ಶಂಭುಶರಣಾಬುಧಲಾಲನೀಯಾಂ ‖

ಶಂಭುಪ್ರೀತಿಕರಸ್ಸದ್ಯಸ್ಸರ್ವಪಾಪನಿಕೃಂತನಃ ‖
ಹಲಾಯುಧಸ್ತವಃ ಪಾಠ್ಯಃ ಕಿಮನ್ಯೈರ್ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತರೈಃ ‖

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಾರಾವಾರ
ಪಾರೀಣ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯವಿರಚಿತ ಶಿವಪಂಚ
ಸ್ತವವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಹಲಾಯುಧಸ್ತವ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಮಾಪ್ತಾ.

೭ ‖ ಪ್ರಾಕೃತಸಂಸ್ಕಾರ ಶಿವಸಂಸ್ಕಾರಸಂಪನ್ನನೂ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಿಯನೂ ಒಂಭತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರಜೆಗಳೊಡನೆ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಲಾಯುಧಾಖ್ಯನಾದ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಸುಖಕರನಾದ ಪರಶಿವನ ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ವಿರಚಿಸಿದನು. ‖ ೬೬ ‖

ಶ್ರೀ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬಸವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ರಚಿತವಾದ
ಕನ್ನಡ ಟಿಪ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರದ
ಟಿಪ್ಪಣವು ಮುಗಿದುದು.

ಶಿವಮ್.

೧೭೩೧

ಫ್ರಕಟಿತ ಶಾಲಿವಾಹ ಶಕನಾಕಗುಣೇಭಮೃಗಾಂಕಸಂಖ್ಯಕೇ ।
ಲಕಶರದಂತರಸ್ಥ ಶುಚಿಮಾಸಸಿತಾಭಿಧಪಕ್ಷಪೂರ್ಣಿಮಾ ‖
ಸುಕರಸುಧಾಂಶುವಾರದೆ ಶಿವಸ್ತವ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ್ಯೆಯ್ದೆ ಪೂರ್ಣಮಾ ।
ಮ್ರುಕುಟಿಲಭಕ್ತಿಯುಗಬಸವಲಿಂಗ ಯತೀಂದ್ರನಿನಿಂತುಸನ್ನುತಂ ‖

9-1-26.

ಸವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಶಿವಪಂಚಸ್ತವ
ಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ.

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY.
Jangamwadi Math, VARANASI,
Acc. No. [illegible]
4904

